הארץ

2.10 ש"ח יום ו', ט"ז בכסלו התשמ"ט, 25 בנובמבר 1988 VOL..69/21077 NOVEMBER 25 1988
(כולל מע"מ ובאילת 1.83 ש"ח)

נאות שירן
המרכז הארצי לשיווק
בתי יוקרה בלבד
וילות ★ פנטהאוזים ★ בתים ★ מגרשים
מעוניין למכור וילה פנטהאוז בית פרטי?
אנו מייצגים מספר רב של משקיעי חוץ, אנשי עסקים ולקוחות בלעדיים.
טל. 03-5743486 רב קווי
פקס. 5744278

שמיר עשוי להגיש לרבין ופרס הצעות חדשות לצירוף ה"עבודה"

לשכת רה"מ: שמיר מנסה לראות ולחפש כל מוצא כדי לאפשר חידוש השיחות ● פרס: העבודה לא תיסוג מתנאיה להצטרפות, ואם הליכוד ייזום חידוש השיחות, המפלגה לא תנהג בברוגז עם איש ● ברעם: לראשונה מאז הבחירות קבעה לשכת המפלגה שאין בסיס למגעים עם הליכוד

מאת אילן שחורי
סופר "הארץ" לענייני מפלגות

ראש הממשלה, יצחק שמיר, עשוי לנקוט אולי כבר היום יוזמה לחידוש המו"מ עם מפלגת העבודה להקמתה של ממשלת האחדות בפגישה בינו לבין שמעון פרס ויצחק רבין, שבה הוא עשוי להציע למערך הצעות חד־שות לגבי צירופו לממשלה.

לשכת מפלגת העבודה החליטה אמש שאין בסיס לניהול מו"מ עם הליכוד להרכבת ממשלה חדשה וכל פתיחות מו"מ בעתיד טעונה מעתה אישור הלשכה.

גורם בכיר בליכוד בדק אתמול בצהריים את תגובת ראשי המערך ל־אפשרות כי שמיר יזמין לשיחה בלשכתו את שמעון פרס ויצחק רבין ויציע להם לחדש את המגעים. לעבודה זאת לא ניתן אמש אישור מלשכת ראש הממשלה, אך מקומו של שמיר הדגש שראש הממשלה מנסה עתה למצוא כל דרך להביא לחידוש המו"מ, מאחר שהוא הולכי בכוונתו להביא להקמתה של ממשלה רחבה. "שמיר מנסה לראות ולחפש מוצא כלשהו כדי לאפשר את חידושן של השיחות" – נאמר אמש בשמו של שמיר.

יו"ר מפלגת העבודה, שמעון פרס, אמר אתמול בדיון שנערך בנושא המגעים עם הליכוד בלשכת מפלגת העבודה, כי העבודה לא תיסוג מתנאיה להצטרפות לממשלה רחבה – ואם הליכוד ייזום את חידוש השי־חות, לא תינהג המפלגה ב"ברוגז" עם אף אחד. יצחק רבין, המצדד בהמשך המגעים עם הליכוד, אמר בתום ישיבת הלשכה, כי ההחלטה שהתקב

(סוף בעמוד 9)

תחיה ומפד"ל: קואליציה – תמורת חוק שחרור המחתרת

גם צומת, מולדת וח"כים בליכוד תומכים בהצעה לחון עבריינים שפעלו מתוך "מצוקה ביטחונית"

מאת סופר הפרלמנטרי של "הארץ"

סיעות התחיה והמפד"ל מתנות את הצטרפותן לקואליציה בראשות הליכוד בקבלת חוק אשר ישחרר את עצירי המחתרת היהודית מן הכלא.

בהצעת חוק שהוגשה אתמול לכנסת מציעים תשעה ח"כים ממפל־גות הימין לחון אזרחים וחיילים, שעברו עבירה כתגובה על פעילות של ארגוני המחבלים הערביים. ההצעה אומרת, כי מי שפעל מתוך מצוקה שנגרמה כתוצאה ממעשה המחבל ישוחרר מן הכלא, בין אם הוא חייל ובין אם הוא אזרח.

(סוף בעמוד 9)

ראשי הסוכנות דנו עם קצב וארנס בשינוי חוק השבות

דיניץ: להסיר הנושא מסדר היום הפוליטי ● קפלן: כבר איבדנו שני בתי מקדש בגלל שנאת חינם ● משלחת יהודי ארה"ב: נכשלנו

(ע). "העוינות בקרב יהודי צפון אמריקה קשה והיא באה משורות רחבות של העם. נושא 'מיהו יהודי' מדאיג ומוגע יותר מכל נושא בו נתקלתי בכל שנות טיפולי בנושאים כאלה" – אמר יו"ר הנהלת הסוכנות היהודית שמחה דיניץ לאחר שנועד אמש עם השרים משה ארנס ומשה קצב, במסגרת פגישת הכנה לקראת ישיבת ועדת התיאום בין הממשלה לסוכנות אשר תדון בסוגיית מיהו

(סוף בעמוד 9)

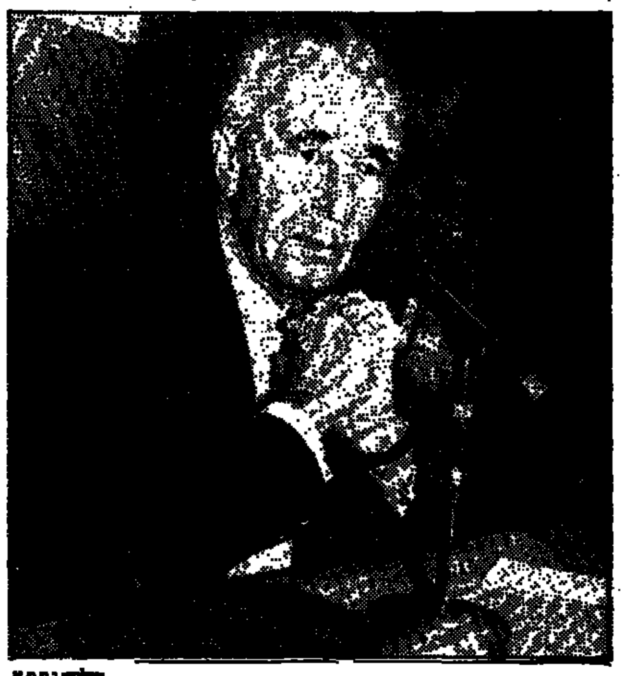

שמעון פרס ויצחק רבין, אתמול, בישיבת לשכת מפלגת העבודה
צילום: יהפא

לוי מבקר ניהול המו"מ ע"י שמיר: "לא ייתכן שיתעלמו ממעמדי הבכיר"

תומכי סגן ראש הממשלה: "שמיר וארנס צוחקים על מספר שתיים בתנועה"

מאת אילן שחורי
סופר "הארץ"
לענייני מפלגות

סגן ראש הממשלה, דוד לוי, מתח אתמול ביקורת קשה על דרך ניהול המו"מ על ידי הליכוד והדרך בה ראש הממשלה, יצחק שמיר, עומד להחזיר את השרים לממשלה.

בכינוס שקיים אתמול לוי בלשכתו בירושלים, הוא אמר, כי לא ייתכן ששמיר יתעלם ממעמדו הבכיר בתנועה בעת הרכבת הממש־לה וינטרל אותו מהשפעה. לדבריו מגיע לו אחד משלושת התיקים הב־כירים בממשלה הבאה בזכות ולא בחסד, כיאה למעמדו הבכיר בלי־כוד. לוי קבל על כך שלא שותף על ידי שמיר בהחלטות סביב המגעים עם מפלגת העבודה. לדברי לוי, הוא הופתע לשמוע ברדיו על החלטת שמיר למנות את השר משה ארנס ואת דן מרידור לדיונים עם נציגי מפלגת העבודה, למרות שזמן קצר קודם לכן הוא עצמו נועד עם שמיר.

למעלה מ־200 איש מקרב אוהדיו של לוי התאספו במשרד השיכון והחליטו להקים ועד פעולה מיוחד, שיפעל לארגון מחדש את מעמדו של לוי ויפעיל את הלחץ הדרוש למינויו של לוי לתפקיד בכיר בממשלה הבאה, כשהכוונה למשרד החוץ.

רק שלושה חברי כנסת מאנשי מחנהו של דוד לוי השתתפו בפגי־שה: ראובן ריבלין, שהינחה את המפגש, אליהו בן אלישר ויעקב שמאי. המשתתפים בכינוס מתחו נמרצות נגד המגמה של שמיר להתעלם מהחלטת מרכז הליכוד, שהכירה את לוי כאיש הבכיר ביותר בליכוד, לאחר שמיר. היו שטענו כי מי שאינו מכבד את החלטת מרכז התנועה בבחירות מספר שנים, אינו מכבד את המרכז שבחר בו כמספר אחד. הם פנו גם נגד העובדה שש־מיר אינו נוהג להתייעץ עם סגנו וממלא מקומו על איוש תיקים במ־משלה וקבעו, כי למספר שניים בת־נועה ישנה פרוגטיבה מוחלטת לבחירת כל תיק משלושת התיקים הבכירים בממשלה.

ח"כ ראובן ריבלין שהינחה את הכנס אמר, כי פגיעה בדוד לוי היא פגיעה בתנועת החרות אליה הוא נולד. ח"כ אליהו בן אלישר אמר, כי בתנועה פועלים שועלים קטנים העוסקים בדברים קטנוניים ומס־כנים את אחדות התנועה. יעקב שמאי דיבר נגד המגמה בתנועה המעמידה את הצורך בחיסולו של מחנה דוד לוי בסולם עדיפות גבוה.

אריה קרמר, סגן ראש עיריית תל אביב, קרא לשמיר: "לחשוב טוב ומהר ולקבל החלטה נבונה, כי אם לאו, האחריות תיפול עליך". פרופסור עוזן, ראש עיריית קרית שמונה, קרא להרים הכפפה, להתארגן ולהחזיר מלחמה נגד המגמה החד משמעית לחסל את דוד לוי. דוד אפל, מראשי הליכוד בתל־אביב, אמר כי אנשי לוי שולטים בשמונים אחוז מהסניפים, אך הנהגת הליכוד צוחקת עליהם.

המפד"ל דורשת איזון תיקים עם ש"ס: תוותר על דתות עבור תיק כלכלי בכיר

רפאל איתן דורש חופש הצבעה בענייני דת ● יסכים לכל תיק ● עשוי לקבל את המשטרה

מאת אילן שחורי
סופר "הארץ" לענייני מפלגות

המפד"ל עשויה לוותר על דרישתה לקבל את תיק הדתות, אם הליכוד יציע כתחליף את אחד התיקים הכלכליים הבכירים. כך מסתבר מדיונים פנימיים במפד"ל, שאינה מרוצה מתשובות הליכוד לדרישותיה.

ראשי המפד"ל נועדו אמש עם נציגי הליכוד כדי לרוץ בחלוקת התיקים והמינויים של אישי המפד"ל בממשלה הבאה. נציגי המפד"ל דרשו, כי תהיה שוויוניות בחלוקת המינויים והתיקים, וטענו כי לא יוכל להיות שלאגודת ישראל ולש"ס יימסרו שפע של מינויים, תיקים ועמדות מפתח, ואילו המפד"ל תיאלץ להסת־פק רק במשרד החינוך ובתיק הדתות הקטן. נציגי המפד"ל לא פירטו אמש בפני הליכוד את יתר דרישותיהם למינויים, לאחר שלדעתם לא קיבלו עדיין תשובות מספקות באשר לאיזון בחלוקת התיקים והמינויים עם המפ־לגות האחרות.

בצמרת המפד"ל מתגבשת נטייה להסכים למסירת תיק הדתות למפלגה אחרת תמורת תיק כלכלי בכיר. כך, טוענים במפד"ל, תקבל התנועה את חלקה היחסי בממשלה צרה.

גורם בכיר במפד"ל אמר אתמול, כי תיק הדתות חשוב למפד"ל מבחינה עקרונית, ובעיקר בגלל החשש שהמשרד והרבנות הראשית יפלו לי־די לא ציוניות (דגל התורה כמובן תובעת לעצמה תיק זה), אך יחד עם זאת הדגש, כי אם הליכוד יציע למ־פד"ל תיק חלופי בכיר, הדבר עשוי לעבור במוסדות העליונים של התנועה.

בליכוד המשיכו אתמול במרץ רב את המגעים להקמתה של ממשלה צרה. כשמלשכת ראש הממשלה הודגש, כי שמיר עושה מאמץ גדול להביא לסיום את המגעים הקו־אליציוניים ולהציג את ממשלתו בפני הכנסת ובפני נשיא המדינה במהלך השבוע הבא.

צוות הליכוד נועד אתמול לשיחה עם תנועת צומת בראשותו של ח"כ רפאל איתן. בפגישה דרש רפול, כי הליכוד יעניק לצומת חופש הצבעה בנושאי דת וכן יאפשר תמיכת צומת ביוזמה להביא לשינוי שיטת הבחי־רות. כן דרש, כי צומת תוכל להתייחס בחיוב לחוק העשוי לחייב בני ישיבות לשרת בצה"ל אם הנושא יעלה בכנסת. בשיחה לא נדון התפ־קיד שרפאל איתן יקבל בממשלה. רפול אמר כי יקבל כל הצעה מצד הליכוד, ובצוות המו"מ של הליכוד רווחה דעה כי רפאל איתן עשוי לקבל את תיק המשטרה.

בריה"מ הכירה במדינה הפלשתינית "אף שאינה מכירה במדינות כבושות"

משרד החוץ הסובייטי: אין להודעה משקל בחוק הבינ"ל, אף שהדובר מטביע חותמו על ההכרה ● במשרד החוץ הצרפתי סייגו את הצהרת דומא על העלאת הדרג הדיפלומטי של אש"ף בפאריס

מוסקווה (ע"צ). בריה"מ הודיעה אתמול בצורה שאינה משתמעת לשני פנים, כי היא מכירה במדינה [illegible] העצמאית, שהוכרזה כ[illegible] על ידי המועצה הלאו[illegible] באלג'יר. [illegible] הסובייטי [illegible]

הסובייטית היא לתמוך בצעדים הנו־קטים על ידי הפלשתינאים לקראת הגדרתם העצמית.

מהודעה קודמת שפורסמה ביום [illegible] שעבר, עלה כי בריה"מ מכירה ב"[illegible] המדינה העצמאית". אולם [illegible] לא, היה [illegible]

[illegible] משהוא בנשאת [illegible] לאומי". הוא הוסיף כי מטרת ההכרזה [illegible] דיה סופר. [illegible] סביורה ופאייז אבו־דאוודה

ביקשו באיגרות ששיגרו לנשיא מיטראן, שצרפת תכריז על הכרתה הרשמית במדינה הפלשתינית.

באיגרות מודגש, כי כינון העצ־מאות הפלשתינית עליה הוכרז באל־ג'יר "קשור לחלוטין בהסכמה לקיומה של מדינה יהודית בפלשתין". השג־רים מטעימים, כי בעיניהם קיימת הק־בלה בין זכות העם היהודי והעם הפלשתיני למדינה.

(ע). מועצת אירופה תזמין את נציגי ממשלתה של המדינה הפלש־תינית, שהוכרזה באלג'יר, לכינוס של חברי הפרלמנטים מהמזה"ת – על כך מסר אתמול ז'אק אמיר, בשמו מרינוי ועדת החוקה של מועצת אירופה במדריד ובשטרסבורג. אמיר, שהיה חבר הכנסת ה־11, יצא לריינוס לפני כינוס הכנסת ה־12, כאחד מנציגי הכ־נסת במועצת אירופה.

לפחות 52 מדינות כבר הכירו במ־דינה הפלשתינית העצמאית מאז ההכרזה על הקמתה באלג'יר ב־15 בנובמבר.

יאסר ערפאת הוזמן לצ'ילה להש־תתף בכנס על הבעיה הפלשתינית, שיתקיים ב־10–8 בדצמבר.

שר החוץ של שוודיה, סטן אנדר־סון, נועד שלשום עם נציג אש"ף, חאלד אל־חאסן, ועם שגריר ישראל בשוודיה, משה הראל – נאמר בהוד־עה רשמית שפורסמה בשוודיה.

בהודעה הודגש כי אנדרסון קיבל דו"ח על המצב במזה"ת ואמר לשני האישים כי שוודיה מוכנה לסייע לכל תהליך להשכנת שלום באזור.

(ע"ד). סינגפור קידמה בברכה אתמול את ההכרזה על מדינה פלש־תינית. דובר משרד החוץ אמר כי "סינגפור תומכת בזכות העם הפלש־תיני למולדת משלו".

סוריה שיבחה אתמול את קהיר על ש"התעלמה מלחצים ישראליים" וה־כירה במדינה הפלשתינית שהוכרזה באחרונה. משקיפים בדמשק ציינו כי היו אלה ההערות הלבביות ביותר שהשמיעה סוריה כלפי מצרים מאז חתמה קהיר על חוזה שלום עם ישראל ב־1979. כן מציינים המשקי־פים כי אמצעי התקשורת הסוריים מיתנו בימים האחרונים את התקפ־תיהם המסורתיות על מצרים.

הונגריה הודיעה אתמול כי היא "מכירה בהכרזה על מדינה פלש־תינית בלתי תלויה", אך לא הבהירה אם יש בכך משום הכרה דיפלומטית מלאה במדינה החדשה.

אם לחמישה נורתה למוות בראשה בעזה; צה"ל: "כנראה מדובר בסכסוך משפחתי"

7 פצועי ידי בתקריות ברצועה ו־4 בגדה – ביום של שקט יחסי ● בשכם נורה ילד בן חמש

מאת אודי ניר ואיתן רבין

יום שקט יחסית עבר אתמול בשט־חים. נמסר על 11 פצועי ידי בתקריות אחרות, בהם 7 ברצועת עזה ועוד 4 בגדה המערבית.

אישה כבת 40 ממחנה הפליטים שאטי שברצועת עזה הובאה אתמול ללא רוח חיים לבית החולים שיפא. מבית החולים נמסר, כי האישה, נואל אבו־חדיה, אם לחמישה, נורתה בראשה. במחנה שאטי מטילים על צה"ל את האחריות למותה.

מלשכת דובר צה"ל בפיקוד הד־רום נמסר, כי צה"ל לא היה מעורב בכל תקרית במחנה שאטי אתמול, וכי מדובר כנראה בסכסוך משפחתי, שהועבר לטיפול המינהל האזרחי והמשטרה. גופתה הועברה למכון לרפואה משפטית באבו־כביר.

עוד תקרית שהרקע לה אינו ברור אירעה אור ליום אתמול במחנה הפליטים קלנדיה, ליד רמאללה, שבו התפרעה בתחילת השבוע קבוצה של חיילי צה"ל. הפעם נכנסו אלמונים למסגד, חיללו ספרי קוראן, גנבו כסף ורשמקולים, והשחיתו רכוש. משטרת נפת יהודה חוקרת את האירוע, ודובר המשטרה מסר כי נראה שמדובר באי־רוע פלילי. תושבים במחנה אומרים כי איש מביניהם לא היה עד שאירע. בבוקר מצאו המתפללים כי כמה ספרי קוראן הושלכו על הקרקע, נגרשת ושני חלונות במסגד נופצו, שני רשמקולים נעלמו, קלטות הושחתו, ונגנב סכום כסף מקופת צדקה. לדברי האימאם במסגד מדובר בסכום השווה לכ־1,500 דולר.

כוחות הביטחון נערכים היום, כמדי יום שישי, למנוע מהומות בסיום התפילות במסגדים ברצועת עזה ובגדה.

שניים מן הפצועים בגדה אתמול נורו במהלך מבצע של צה"ל למחיקת סיסמאות והסרת דגלים בכפר קראוות בני זיד שבשומרון. מבצעים דומים נערכו בעוד כפרים רבים בסביבת רמאללה וליד שכם. מקורות פלשתיניים מסרו על עוד פצוע בק־סבה של שכם, ילד בן 10 שספג קליע ברגלו האחת. כן נמסר על פצוע בתקרית בכפר אדיכ שליד טול־כרם

(סוף בעמוד 2)

קיסר: הסכם הפרישה עם גולץ בטל; הוא יכול להגיש תביעה

מאת מיכל רוה

מזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר, הודיע אתמול בישיבת הוועד הפועל של ההסתדרות כי הסכם הפרישה של מנכ"ל הסנה, אלפרד גולץ, בטל ומבוטל. לדבריו, אם הוא רוצה שיגיש תביעה משפטית".

פרשת תנאי הפרישה המפליגים של מנכ"ל הסנה, אלפרד גולץ, שהודח מתפקידו, נחשפה בראשונה ב"הארץ" ב־15.11.88. על פי המידע, אושרו לגולץ תנאי פרישה בסך 1 מיליון שקל, כולל תקופת הסתגלות במשכורת מלאה של 6 חודשים, פדיון דמי חופשה בסך 210 ימים פנסיה בשיעור 70% למשך 7 שנים עד הגיעו לגיל 65 ופוליסות ביטוח שנעשו בת־קופת עבודתו בחברה.

את הנושא העלה ראש סיעת הליכוד בהסתדרות ח"כ יעקב שמאי בישיבת הוועד הפועל. לדבריו, "בב־הלים למיניהם, כמו גולץ, ניצלו את העוצמה שניתנה בידיהם וכשפרשו קיבלו תנאי פרישה מופלגים, במאות אלפי דולרים. חברת הסנה אישרה לגולץ את תנאי הפרישה כאשר עמדה באחד המצבים הקשים ביותר והציגה עיסקות כושלות שגרמו לה הפסדים של מיליוני דולרים". שמאי הוסיף: "עובדים מן המניין שפוטרו מתדיראן קיבלו פיצויים בסך 100%. מדוע צריך להיות הבדל ביניהם לבין גולץ?"

מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר אמר בתגובה שיש מנהלים הנכנסים לנצל את מעמדם ולהשיג תנאי פרישה מופרזים, ולכן אחד מסעיפי הרפורמה בחברת העובדים קובע כי לא תינתן עוד אפשרות.

שוק ההון

קופות הגמל רכשו מניות

מאת דורון [illegible]

במסחר במניות החופשיות בבורסה נרשמו אתמול עליות שערים חדות. סוחרי הבורסה הסבירו כי קופות הגמל של הבנקים הגדולים רכשו השבוע מניות של חברות מובילות.

מדד המניות הכללי בלא בנקים שבהמדד עלה אתמול ב־1.28%, אך בסיכום שבועי ירד המדד ב־4.58%.

לאג"ח שהנפיק אתמול בנק ישראל נרשם ביקוש גדול פי חמישה מסכום ההנפקה. מחיר האגרות מסוג שג"א נקבע ל־105.5%.

עמוד ב1
ראשו של פרס
יואל מרקוס
●
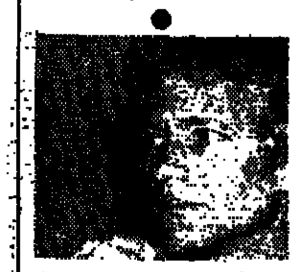
המטיף מרשות השידור
שריקה באפלה/ גדעון סאמט

עמוד ב2
העבודה לקראת שעת האמת
אילן שחורי
●
תוכנית ההשתלטות של ש"ס
עוזי בנזימן

עמוד ב3
מיתה בדלתיים סגורות
רומן פריסטר
●
מסמכים מאלג'יר
אורי ניר

עמוד ב4

תמונות מסמינר חרדי
נילי מנדלר

עמוד ב5
ראיון עם שמעון פרס
דן שילון

עמוד ב6
שעת המבחן של תאילנד
ניו־יורק־טיימס
הסיוט של פפנדריאו
ניוזוויק

עמוד ב7
שנת הפצצה והפלדנקרייז
כתב זר/ תום שגב
כספת
שטרסלר, שרוני, גנאור

עמוד ב8–9
תרבות וספרות

עמוד ב10
הטלוויזיה של השבוע
הדה בושס

בגליון זה 34 עמודים ב־3 חלקים בצירוף המוסף השבועי

צעירות נאות מברזיל
מעוניינות להנשא לישראלים
טל. 03-286107
10.00-19.00 כולל שבת
לרציניים בלבד!!

מזג האוויר

התחזית: חם קצת יותר. בשבת מעונן חלקית והטמפרטורות ירדה.
ירושלים: 6–16
תל־אביב: 11–23
חיפה: 8–24
באר־שבע: 8–25

זיהום אוויר

ריכוזי התחמוצות גפרית באוויר שנמדדו ביום 23.11 (בממוצע חצי שעתי בבית במיקרוגרם/מ"ק)

	מיקרוגרם למ"ק	שינוי מיום קודם
חיפה	771	−164
ת"א	401	−34
אשדוד	608	+541
חדרה	91	−185

תקן ארצי קיים: 1560 מ"ג למ"ק
תקן מוצע: 780 מ"ג למ"ק
[illegible]

שערי הדולר

	השער	השינוי בש"ח
יציג	1.5795	−0.0020
נוסעים	1.8774	−0.0024
שחור	1.8500	−

שער הסל

יציג	1.7182	+0.0001

הלוח הארצי

חלק ג' 1–12

מגדלי סיגל
רמת חיים אחרת בהרצליה

החלה מכירת הדירות בפרוייקט היוקרתי והמיוחד מנדלי סיגל בשד' בן גוריון בלב הרצליה

הפרוייקט כולל 2 מגדלי יוקרה בני 10 קומות כל אחד. בכל בניין 32 דירות פאר בנות 4½, 5 או 6 חדרים. בשלושת הקומות העליונות דירות פנטהאוז וקוטג' מהודרות. סביב המגדלים מדשאות רחבות ידיים, תאורה מיוחדת, ספסלי ישיבה ופינות משחקים לילדים.

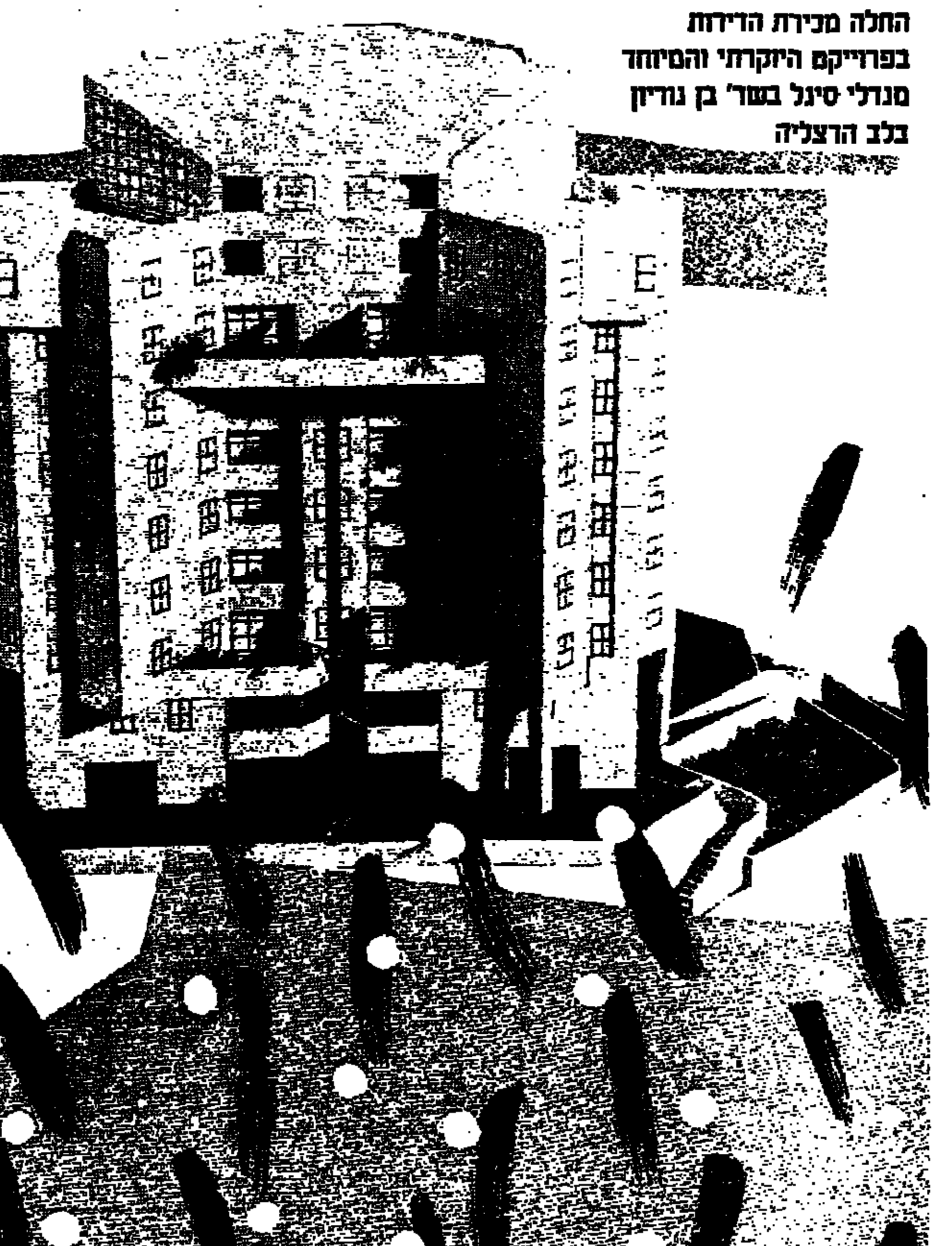

מגדלי סיגל — בהרצליה ירמת חיים אחרת, איכות ללא פשרות בחומרים, בטיב הבניה ובאיכות הסביבה. הקירות החיצוניים מצופים פסיפס קרמי ובכניסה למגדלים לובי מפואר ודלת בסוזן הסלון. פינת האוכל והמטבח מרוצפים שיש איטלקי ריינה. מטבח מהודר עם מיטב השכלולים. הקירות והרצפות באמבטיה והשירותים מכוסים בקרמיקה. צלחות מרכזיות לקליטת לוויינים. שער השמלי בכניסה לחניה.

● הפרוייקט נבנה בליווי פיננסי של בנק לאומי לישראל.
● ערבויות בנקאיות מלאות תינתנה לכל רוכש.
● משכנתאות ע"י בנק לאומי למשכנתאות.

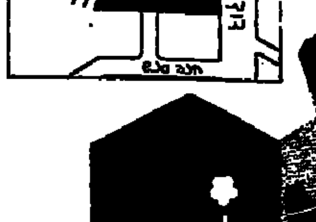

נאות דברת

שמואל אולפינר בונה את מנדלי סיגל - בהרצליה

פרטים ומשרדי מכירה: משרדי מכירות אוסישקין 61 תל־אביב, טל. 5405878; ז'בוטינסקי 45 ראשון לציון, טל. 9661254; משרדי ההנהלה: דובנוב 33, ראשל"צ

هكذا من الأصل

המשך ת"א גוש דן והשרון

3—3.5 חדרים

נתניה

4 חדרים ויותר

3—3.5 חדרים

דירות בשכ"ח

דירות בדמ"פ

חדרים מרוהטים

שותף/שותפה

דירות מרוהטות

ביקוש דירות

מכוניות

AVIS

מציעה למכירה

דגמי 87

ללא מזומנים

תשלומים כפי יכולתך עד 100% מהמחיר

★ דייהטסו שרייד 1000 אוטו' + מזגן

★ דייהטסו שרייד 1000 + מזגן

★ פיאט אונו 60 1100 + מזגן

★ אוטוביאנקי Y10

★ רנו 9, 1400 + מזגן

★ רנו 11, 1400 + מזגן

★ לנציה פריזמה 1300 + מזגן

★ לנציה פריזמה 1600 + מזגן

★ לנציה פריזמה 1500 אוטו' + מזגן

★ פזו 505 1800 אוטו' + הגה כוח + מזגן

★ פזו 505 1800 משפ' + מזגן

★ סובארו סדאן 1600

★ פולקסוגן טרנספורטר 2000

כל המכוניות לאחר טיפול ובדיקה של מוסכי אוויס. אחריות אוויס ל-3 חודשים ו/או ל-5,000 ק"מ

משרד מכירות: רמת-גן, רח' היצירה 6, ליד בורסת היהלומים. 03-7521029, 7528558-9

בימים א' - ה' בין השעות 08.00-17.00, ביום ו' בין השעות 08.00-13.00

אאודי

אוטוביאנקי

אוסטין

אופל

אינוצנטי

אלפא רומאו

אמריקאיות

לא מכרת לא שילמת

לקבלת מודעות

לוח העיר

טלפונים

03 625118

5365759

עד חצות ובאשראי

ב.מ.וו.

ג'יפים

דייהטסו

דלתה

וולוו

וקסהול

טלבוט

לנציה

מיני מיינור

לידיעת המפרסמים ב"לוח העיר" ת"א

מודעה באחריות / לא מכרת - לא שילמת

כללי פרסום

● "חודש פרסום" משמעו פרסום אותה מודעה 8 פעמים בתשלום בארבעה שבועות.

● המבצע חל על פירסום מודעות מלים (לא שטח) בלוח העיר ת"א בלבד ולגבי נכס או שירות. (להלן: נכס) המוצעים באזור ת"א גוש דן והשרון בלבד.

● אם בתום חודש פרסום ועד להגשת הבקשה להחזר כספי כאמור להלן לא נמכר הנכס בדרך כלשהיא זכאי המפרסם להחזר התשלום עבור המודעה או לפרסום חודש נוסף במקום ההחזר.

● מודעה בה הוצעו יותר מפריט אחד ונמכר אחד מהם. לא יהא המפרסם זכאי להחזר.

● בקשות להחזר כספי או לפרסום חודש נוסף יתקבלו במשרדי הלוח ישירות (לא באמצעות משרדי פרסום) רח' י.ל. פרץ 6 ת"א טל 03-383322 בימים א-ד' בין השעות 8.00-15:00 ולא יאוחר עד שבועיים מתום הפרסום.

● בפנייתכם ללוח נא להצטייד במספר קוד המודעה ובמספר חשבון הבנק. ההחזר יעשה באמצעות העברה לחשבון הלקוח.

מיצובישי

מרצדס

נ.ס.או.

סאאב

סובארו

נשיא הפדרציה העולמית להצלת יהודי תימן, משה נחום:

יהודים בתימן גורשו מבתיהם בעקבות הריסת הבתים בטייבה

לדבריו, כ־300 יהודים בתימן התאסלמו כדי למלט עצמם מהרדיפות

(ע). עשרות משפחות יהודיות בתימן גורשו לפני כשבועיים מבתיהן לוואדיות שמחוץ לערי מגוריהן בצפון תימן, בתגובה על פיצוץ הבתים בטייבה לפני כשבועיים. כך מסר נשיא הפדרציה העולמית להצלת יהודי תימן, משה נחום, במסיבת עיתונאים שכינס בבית סוקולוב בתל־אביב.

הוא אמר כי זה שנים, היהודים שם מושפלים, והמצב הכלכלי והתרבותי רע. כ־300 יהודים התאסלמו כדי למלט עצמם מהרדיפות. כ־380 משפחות הצליחו – חלקן עלה ארצה. ליהודים המבקשים בצפון תימן קשה להתקרב אליהם מפחד השלטונות המתנכלים להם. פניות הפדרציה לעזרת שלטונות ישראל לא זכו לתגובה.

נחום הציג מכתב שקיבל מאשה המתגוררת דרך קבע באירופה, שביקרה בתימן וניסתה לברר גורל קרובי משפחה. לדבריה התגוררה שם מסכנת אפילו לאורח של מדינה אירופית. חיילים ושוטרים עוקבים אחרי זרים.

נחום ביקר בעצמו כמה פעמים בתימן בעזרת דרכון זר. לדבריו, נודע לו דרך אנשי קשר כי ארועים המתרחשים בארץ, כגון האינתיפאדה והריסת הבתים בטייבה, משפיעים לרעה על מצב היהודים בתימן.

הדובר הוסיף כי פניותיו בכתב ובעל פה לגופים בעולם, כגון משרד החוץ האמריקאי, לעכב תקציבי תמיכה בתימן עד שתבטל את ההגבלות על היהודים, נענו בתשובה כי לא קיבלו שום פניה מממשלת ישראל.

נחום הוסיף כי פניותיו לראש הממשלה, לשר החוץ ולנשיא ההסתדרות הציונית, נענו כי "העניין בטיפול". לדבריו, לא נעשה דבר.

להערכתו, יש כ־3,000 יהודים בתימן. הוא אמר שאינו מבין כיצד מתווכחים היום על "מיהו יהודי", ומפקירים יהודים כשרים.

ביהמ"ש דחה בקשת דמיאניוק להצגת ראיות חדשות בערעור

סירב לבצע תיקור דין לניצול טרבלינקה משווייץ – שטען לכאורה שנאסר עליו לדבר עד תום המשפט ● הדיון בערעור – מ־5 בפברואר ● התקבלה בקשת ההגנה למסור לביה"מ תיק קטעי העיתונות מהמשפט

(ע). חמישה שופטי בית המשפט העליון, הדנים בערעורו של איוואן ג'ון דמיאניוק, דחו אתמול את רוב בקשות פרקליטיו של דמיאניוק להגשת ראיות נוספות ולביצוע תיקור דין לריצ'ארד גלזר, ניצול מחנה ההשמדה טרבלינקה המתגורר בשווייץ. עם זאת, הורו השופטים לתביעה להגיש להם את הודעתו של גלזר, שנמסרה לנציג פרקליטות המדינה לפני פתיחת משפט דמיאניוק.

פרקליטי דמיאניוק, עורכי הדין יורם שפטל ודב איתן, טענו בפני השופטים מאיר שמגר, מנחם אלון, אהרן ברק, אליעזר גולדברג ואברהם חלימה, כי גלזר התחייב בפני נציג התביעה שלא לשוחח עם איש בעניין המשפט עד לסיומו. נציג הפרקליטות עו"ד מיכאל שקד הכחיש באופן מפורש טענה זו.

השופטים דחו את הבקשה לתיקור דין בשווייץ בשל נימוק טכני. הם קבעו שלא היתה כל מניעה להזמין את גלזר כעד במשפט או לבקש עריכת תיקור דין בעת הדיון המשפטי בבית המשפט המחוזי בירושלים. עוד אמרו השופטים, שתוכן הודעתו של גלזר נמסר בשעתו לסנגורים ואם רצו להתווכח אתו או להגיש הודעות נוספות יכלו לעשות זאת בעבר. חוק סדר הדין הפלילי קובע שאין להזמין עד נוסף בשלב ערעור, אם היתה אפשרות לעשות זאת קודם לכן.

סנגוריו של דמיאניוק הגישו לחמשת השופטים תמליל של שיחה, שנערכה בין גלזר לפרקליט אמריקאי המסייע להגנה. לדברי הסנגוריה, התוודה גלזר בפני הפרקליט, שנאסר עליו לדבר עד תום המשפט. השופטים אמרו כי התמליל מעורר תמיהות, משום שחלקו הראשון חסר, אך כדי להוסיף ולבחון אם יש בדבריו של גלזר חידוש בעל חשיבות הורו לנציגי המדינה להגיש לעיונם את הודעתו.

בנוסף לכך דחו השופטים שלוש בקשות של נציגי הסנגוריה להגשת ראיות נוספות.

השופטים קיבלו בקשה אחת של הסנגורים והסכימו לקבל את אלבום קטעי העיתונות, שנאספו במהלך המשפט על־ידי סוכנות לקטעי עיתונות. קטעי העיתונות על המשפט לוקטו לבקשת בית המשפט והוצגו בפני שלושה מהשופטים במהלך הדיונים.

הסנגורים טוענים בערעור כי יש חשש שהשופטים הושפעו באופן מסוים מקריאת קטעי העיתונות על מהלך המשפט.

הדיונים בערעורו של דמיאניוק יחלו ב־5 בפברואר.

"העציר שהלך כפוף, דם נזל מפיו, אמר: אני רוצה למות"

חייל מהמינהל האזרחי העיד: "זה נוהג, הרבה חיילים מרביצים לעצירים, גם כאלה שלא היו אמורים להיות במאהז" ● מסכת ההתעללות של חיילי צה"ל בעצירים עזתיים עלתה במשפט חיילי גבעתי, המואשמים בהריגת תושב ג'בליה ● "עציר לבקן הוכרח לצעוק: אני אלי לוזון"

מאת איתן רבין, סופר "הארץ"

מסכת התעללויות של חיילי צה"ל בעצירים ערביים תושבי רצועת עזה נחשפה אתמול במהלך חידוש משפטם של ארבעת חיילי גבעתי, הנאשמים בהריגתו במכות של תושב מחנה הפליטים ג'בליה, האני אל שמי.

אתמול במהלך הדיון המשפטי העיד חייל מהמינהל האזרחי, חיים ספרברג, אשר סיפר כי ראה כיצד הובאו למאהז ג'בליה את הגופה האני אל שמי. "הוא הלך כפוף ודם נזל מפיו, אני ראיתי אותו מקרוב, הכניסו אותו לתוך המאהז, הנשימה שלו היתה כבדה. הוא אמר כל הזמן אני רוצה למות".

"כאשר הניחו אותו על הרצפה, ראיתי חייל במאהז ג'בליה רץ ריצה מהירה לעברו ובועט בו, תוך שהוא עושה תנועת קראטה. אחרי זה כבר לא היה לו דופק. אני ראיתי את הכל מהצפיות, אני לא יודע באיזה שעה של הלילה זה היה". הוא הוסיף: "זה נוהג, הרבה חיילים מרביצים לעצירים, גם כאלה שלא היו אמורים להיות במאהז".

החייל מהמינהל האזרחי חשף אתמול פרשה של התעללות חיילי צה"ל בעציר ערבי שהיה עצור במאהז ג'בליה. לדבריו, בגלל שהעציר היה לבקן היכו אותו החיילים, התעללו בו והכריחו אותו לצעוק "אני אלי לוזון, אני אלי לוזון".

העציר הזה לצעוק תוך כדי כך שהחיילים בועטים בו ומשרים לו.

התובע הצבאי, סרן יהוון לוי, ביקש להכריז על עד זה כעד עוין, אך נשיא בית הדין, אלוף משנה שמואל גרוס, דחה את הבקשה.

עד נוסף שהופיע אתמול את בית הדין היה רס"ר אזובה, איש מילואים מהמשטרה הצבאית, אשר ניהל אף הוא את חקירת מצ"ח בפרשה.

רס"ר אזובה סיפר כי הוא קיבל הוראות מהפרקליט הצבאי של פיקוד הדרום, סגן אלוף שמוליק מריאל, לחקור נושאים ספציפיים בפרשה.

רס"ר אזובה גילה בבית הדין, כי למרות שאסף עדויות על הכאת עצירים במאהז ג'בליה בידי חיילי צה"ל, הוא נתבקש לא להמשיך לחקור.

הסניגור הצבאי, סרן יהודה גרינשטיין, האשים אתמול כי עיכוב ביומן החקירות בתיק מצביע על העלמת מסמכים ושיבוש הליכי משפט.

במהלך המשפט אתמול התברר כי חיילי צה"ל נהגו לכנות את העצירים הערביים בשמות גנאי כמו "המלוכלכים".

עובדה נוספת שנחשפה אתמול בבית הדין היא שאנשי המשטרה הצבאית לא הצליחו למצות את כל החקירה, בגלל הפרות סדר שהיו במחנה הפליטים ג'בליה.

הסניגור הצבאי הראשי, סגן אלוף דוד רוזן, האשים אתמול את רס"ר אזובה "אתם ברחתם ממחנה ג'בליה ולא סיימתם את החקירה".

טדי קולק תובע מהאוצר לקזז קנסות מכספי מימון המפלגות

בראש מפיצי כרזות לא כחוק: 457 דו"חות שצברה ש"ס (מתוך 1,600)

מאת צבי זרחיה, סופר "הארץ" לענייני כלכלה

ראש עיריית ירושלים, טדי קולק, תובע ממשרד האוצר לקזז מהכספים שהועברו למפלגות, במסגרת מימון המפלגות, את סכומי הקנסות שהרשימות השונות חייבים בהם לפני הבחירות, בגין הדבקת מודעות וכרזות מחוץ ללוחות המודעות בניגוד לחוק.

קולק דורש, כי סכומי הקנסות יועברו לזכות הרשויות המקומיות.

במכתב ששיגר אתמול ראש עיריית ירושלים לשר האוצר, משה נסים, ציין קולק כי בלי להביע עמדה על הגדלת סכום המימון למפלגות, שעליו הוחלט לאחרונה, סביר כי המפלגות שנקנסו בגין הדבקת כרזות ומודעות תעמולה בניגוד לחוק, ינוכה סכום הקנס מהמימון המיועד למפלגות.

קיזוז הקנסות ממימון המפלגות מעבר לאמצעי ההרתעה המרתיע שיש בו כלפי המפלגות הרי שהדבר יסייע לרשויות לשמור על ערים נקיות יותר באמצעות שימוש בכספי הקנס.

בירושלים נרשמו במהלך התקופה שקדמה לבחירות, 1,600 דו"חות ועבירות קנס למפלגות השונות.

כל קנס, על פי בהתאם לחוק העזר העירוני, הוא 100 ש"ח.

בראש מספר מקבלי הדו"חות עומדת סיעת ש"ס שצברה 457 דו"חות ואחריה הליכוד 296 דו"חות והמערך – 285.

שנלר: פיתוח תשתית הכבישים בישובים הערביים אינו מספק

המינהל לבטיחות: עלה מספר כלי הרכב והתאונות באוכלוסיה הערבית

מאת נורית אמיתי, סופרת "הארץ" לענייני תחבורה

"ממשלת ישראל לא שמה דגש מספיק על פיתוח התשתית התחבורתית בישובים הערביים", טוען עתניאל שנלר, ראש המינהל לבטיחות. לדברי שנלר, התשתית אינה עונה על הצרכים בשטח ואינה תואמת את העליה במספר כלי הרכב בקרב האוכלוסיה הערבית. כעשרה אחוזים מכלל כלי הרכב במדינה שייכים לתושבים ערביים, טען שנלר. הוא הדגיש כי אחוז התאונות במגזר זה בעליה.

לפני כשבוע התקיים יום עיון בנושא בטיחות בדרכים בישובים ערביים ובקרוב יוקם בבקע אל גרביה מרכז הדרכה בתחום זה.

במקביל יתורגמו תוכניות לימוד בנושא בטיחות, שיותאמו לתנאי השטח בכפרים ובישובים הערביים וישובצו ללימוד במסגרת בתי הספר.

כן תוקם ניידת להדרכה בשאלות בטיחות בדרכים בישובים הערביים, ויוכשרו קציני בטיחות ויוקצו שוטרים דוברי ערבית לאכיפת חוקי התנועה.

DALE CARNEGIE & ASSOCIATES, INC.
1475 FRANKLIN AVENUE, GARDEN CITY, NEW YORK 11530

הודעה לציבור

דייל קרנגי אנד אסושיאטס אינק (להלן – "דייל קרנגי") שמחה להודיע לציבור בישראל כי התקשרה בהסכם עם מר אילן רובינשטיין (להלן – "רובינשטיין") לפיו הוענקה למר רובינשטיין הזכות להציע ולהעביר קורסי דייל קרנגי בישראל.

דייל קרנגי מציעה בישראל קורסים בתחומים הבאים:

EFFECTIVE SPEAKING AND HUMAN RELATIONS®	**יחסי אנוש ותקשורת בינאישית**
MANAGMENT SEMINAR®	**סמינר לניהול**
SALES COURSE®	**קורס מכירות**
EXECUTIVE IMAGE PROGRAM®	**תדמית המנהל הבכיר**
EMPLOYEE DEVELOPMENT COURSE®	**קלע – קורס לפיתוח עובדים**

פרטים נוספים ניתן לקבל ממר רובינשטיין בטלפון 052-575115 או בפניה בכתב לת.ד. 1881, רמת השרון, מיקוד 47117 ישראל.

דייל קרנגי ומר רובינשטיין הגיעו עם הגברת דליה איילון לוי להסדר מוסכם אשר שם קץ לכל ההתדיינויות שביניהם ו/או בין מי מהם ובאופן בו אף ההתקשרות בין דייל קרנגי ומר רובינשטיין מקובלת על גברת איילון לוי.

דייל קרנגי אנד אסושיאטס אינק.

(—)

ג' אוליבר כרום, נשיא

DALE CARNEGIE IS A REGISTERED TRADEMARK AND SERVICE MARK OF DALE CARNEGIE & ASSOCIATES, INC.

ח"כ לין יפעל להעלות תקרת מהירות הנסיעה ל־100 קמ"ש

במסגרת תפקידו כיו"ר הוועדה הפרלמנטרית לנושא התאונות

מאת סופרת "הארץ" לענייני תחבורה

חבר הכנסת אוריאל לין, יושב ראש ועדת הבטיחות בכנסת היוצאת ויושב ראש משותף של ועדת החקירה הפרלמנטרית לנושא תאונות הדרכים, יפעל בכנסת הקרובה להעלאת תקרת מהירות הנסיעה המותרת בכבישים מהירים מתשעים למאה קמ"ש.

חבר הכנסת לין טוען, כי העלאת מהירות הנסיעה בכבישים מהירים לא תגדיל את הסכנה בהם.

הוא אף הציע, כי הכבישים המהירים בארץ מאפשרות נסיעה בטוחה במהירות של עד מאה ועשרים קמ"ש. לין ציין, כי מהירות נסיעה גבוהה מעניקה אמנם יותר ביטחון אך מחייבת על המלצה בכבישים מהירים כמו ירושלים תל אביב, טוען לין, קטע כביש בין חדרה לחיפה וכבישים כגון אלה, אומר חבר הכנסת, הסיכוי להיקלע למצב חירום שואף לאפס.

בנוסף יפעל לין בפני שר התחבורה שיבוא, להתקין תקנות לשימוש בחגורת בטיחות גם ליושבי המושב האחורי בכלי הרכב וכן על חובת התקני ריסון מתאימים לילדים.

השר נבון ינסה למנוע סגירת תיאטרון חיפה המצוי במשבר

"הקצבת עיריית חיפה לתיאטרון לא מתבצעת כמוסכם עם משרד החינוך"

(עש"ת). שר החינוך והתרבות, יצחק נבון, החליט אתמול להתערב אישית, כדי לחפש דרכים למנוע את סגירת תיאטרון חיפה – נאמר בהודעת משרד החינוך והתרבות.

השר קיים בשלב ראשון, שיחה דחופה אודות המשבר העובר על התיאטרון עם ראש העירייה אריה גוראל, וקבע דיון עם נציגי הנהלת התיאטרון, שיתקיים ביום שני הבא, בלשכתו בירושלים.

דובר משרד החינוך מסר כי בבדיקה ראשונית שנערכה במשרד התברר, כי הקצבת עיריית חיפה לתיאטרון אינן מתבצעות כמוסכם עם משרד החינוך.

בתשובה לשאלות עיתונאים אמר כהן, כי המשרד הודיע שוב ושוב בפני ראש העירייה, גובר העיר, יו"ר הדירקטוריון של התיאטרון העירוני, על כך שתקציב התיאטרון אינו מסודר ואינו יכול להתקבל כתקציב מאושר, אך על אף אחת מפניות השר לא התקבלה תשובה.

משרד החינוך, הוסיף דובר המשרד, דוחה מכל וכל את נסיונם של אנשי התיאטרון והעירייה להתנער מאחריותם לגבי דרך הניהול של המוסד ולהעביר את האחריות למשרד החינוך, שעמד בכל התחייבויותיו.

יחד עם זאת, נאמר בתגובת הדובר, לא יחסוך שר החינוך מאמצים שלא לאפשר את התמוטטות התיאטרון.

ועדה שמינה קולק לבדוק שירותי הבריאות עקב התפרצות הפוליו:

"ירושלים – כמו אחת מ־25 הערים הבריאות באירופה"

מאת עדנה אבירוזר, סופרת "הארץ"

"ירושלים יכולה להיחשב כאחת מ־25 הערים הבריאות באירופה". כך נאמר בדו"ח ועדה בראשות פרופ' דן מישל, מנהל בית החולים "הדסה" בהר הצופים, שבדקה לבקשת ראש העירייה, טדי קולק, את שירותי הבריאות המוגשים בבירה ובנושאי איכות הסביבה. קולק מינה את הוועדה עקב התפרצות מחלת הפוליו לפני כחודשיים. בוועדה השתתפו רופא המחוז, ומנהלי מחלקות הביוב, התברואה ושרותי בריאות הציבור בעיריית ירושלים.

הבריה קבעו כי עיריית ירושלים השקיעה בשנים האחרונות במערכת הביוב העירונית ובסילוק אשפה ומיחזורה, במערכת המים, ובחינוך לבריאות של האוכלוסיה, אמצעים ותקציבים רבים. הרמה שהושגה היא טובה ומאפשרת לתושבי ירושלים תנאי סביבה טובים.

נמצא כי איכות מי השתיה בירושלים עולה בהרבה על התקן המחייב מטעם משרד הבריאות.

עם זאת, ממליצים חברי הוועדה לתת עדיפות עליונה להסדרת רשת הביוב, הפרדת ניקוז המים באיזורים הבודדים שבהם קיימת רשת משותפת. יש לתת עדיפות גבוהה לסילוק מי ביוב מאיזור הכפר הערבי עיסאוויה. יש להקדיש מאמץ באכיפת החוק ולמנוע גניבת מי ביוב בידי חקלאים בסביבה, ולתיקוני ביוב במבנים שבאחזקת התושבים.

מומלץ גם להקים איגוד רשויות לביוב שיטפל בנושא סילוק וטיהור מי הביוב שאינם בתחום המוניציפאלי לבדו. באיגוד זה מוצע שישותפו בנוסף לעירייה גם רשויות מקומיות באיזור, נציבות המים, משרדי החקלאות הפנים והממשל האזרחי ביהודה ושומרון. עוד נקבע כי על הרשויות המקומיות במטה יהודה לפעול לפתרון זיהום הביבים הנובע מהפרשות של העופות בלולים במושבי האיזור.

חברי הוועדה קבעו כי עד היום לא אושרה נוכחות נגיף פוליו במי הביוב של ירושלים וזאת בניגוד להודעה מוקדמת שפרסם משרד הבריאות. צויין בדו"ח כי לא ניתן היה לאשר נוכחות הנגיף בביוב של ירושלים לפרוץ מגיפת הפוליו של רופא המחוז בעניין זה.

ראש העירייה טדי קולק הודה לחברי הוועדה להיערך יחד עם המחלקות הנוגעות בדבר ליישום המלצות הוועדה.

פעילים בגוש אמונים: לימוד התורה חשוב לעם ולביטחונו

בתגובה על מאות אנשי המילואים יצאו בקריאה "כן לבחורי הישיבות"

מאת סופר "הארץ"

קבוצה של קצינים וחיילי מילואים מירושלים, שבראשה עומד מאיר אינדור, מן הפעילים הבולטים בגוש אמונים, יצאה אתמול בקריאה נגד ההתארגנות של הקצינים הבכירים במילואים, שפירסמו שלשום מחאה על הכוונה להקים ממשלה שבה שרים רבים המעודדים השתמטות משירות צבאי.

אנשי המילואים האלה מתכוונים לקיים מחר בערב כנס זוהים בירושלים, בסיסמה "כן לבחורי הישיבות". בהודעה לעיתונות שפירסמו אמש נאמר: "אנחנו קצינים וחיילים במילואים בטוחים שלימוד תורה חשוב לעם ישראל ולבטחונו, תומכים בשיחרור לומדי תורה שתורתם אומנותם, בדיוק כמו שהיה בין יהושע בן נון לבין משה רבנו, שהתפלל בעת המלחמה". "אנו פונים לקצינים שחתמו שלשום על העצומה – עד שאתם דואגים לשיתופם בממשלה של מפלגות חרדיות שרוב מצביעיהן משרתים בצה"ל, דאגו לעבודה שמטרתה מוכן לשתף פעולה עם הערבים, שלא רק שאינם משרתים בצבא, אלא הם רוצים לראות את המדינה בחורבנה".

صورة من الاصل

ביהמ"ש: פרסום בעיתונות על פיטורין אינו ראיה משפטית

ביה"ד האזורי לעבודה בחיפה דחה בקשת מנהל המכירות בתיאטרון חיפה לתת צו מניעה זמני נגד פיטוריו: לא התקבל מכתב פיטורין

(ע). פרסום בעיתונות בדבר פי־טורין אינו בגדר ראיה משפטית – קבע אתמול שופט בית הדין האזורי לעבודה בחיפה, רונן מיכלוס, כאשר דחה את בקשתו של מנהל המכירות בתיאטרון העירוני חיפה, אלי זקר, למתן צו מניעה זמני, שיאסור על פי־טוריו מעבודתו בתיאטרון.

מנהל המכירות, אלי זקר, פנה לבית הדין האזורי לעבודה בחיפה, לאחר שנודע לו מהעיתונות על פי־טוריו מעבודתו.

העותר טען בפנייתו לבית הדין, כי במהלך אוקטובר זימן אותו מנכ"ל התיאטרון העירוני בחיפה, אלי מלכה, ללשכתו, ומסר לו לאחר שיחה קצרה על כוונתו להעבירו מת־פקידו כמנהל המכירות ולמנות לתפ־קיד זה אדם אחר, שאינו מעובדי התיאטרון. מספר ימים לאחר מכן, טוען העותר, נודע לו מפירסום בעי־תונות כי המנכ"ל החליט לפטרו מע־בודתו בתיאטרון, בנימוק שסירב לקבל את התפקיד המוצע לו ב"במה שתיים".

השופט ציין כי עיון בבקשת העותר מלמד כי אין בידיו מכתב פי־טורין רשמי ואף לא הודעה כלשהי הקובעת בתצהיר שהוא מפוטר מעבו־דתו. בנסיבות אלה דחה בית הדין את הבקשה למתן צו מניעה זמני.

ספינת סיטורל מהירה חדשה "סופר דבורה", שתוכננה ויוצרה ע"י מפעל רמת"א של התעשיה האווירית, הושקה אתמול בבת־גלים בחיפה. הספינה תוכננה ויוצרה במפעל הרכיבים והמערכות שבמסגרת חטיבה הטכנולוגיות של התעשיה האווירית, לפי דרישות חיל הים. רמת"א ייצרה בעבר את ספינות "הדבור", ואת ה"דבורה", שנמכרה לייצוא ומשרתת בחמש מדינות מעבר לים. החברה מייצרת היום עבור חה"י פרי פיתוח נוסף, דור שלישי לבניין והתפתחות את ספינת הסטורל "סופר דבורה", בעלת מהירות של 38 קשר. מדובר בספינה שקטה ויציבה אך קלה במשקל. היא מונעת ע"י 2 מנועים בעלי הספק מירבי של 2,800 כ"ס כ"א. אורכה 21 מטר ונפחה 50 טון. צילום: זהר בלומנקרנץ

אלוף הרמת המשקולות הנמלט הוסגר לארץ והובא לביהמ"ש

אדוארד וייץ נמלט בזמנו לשוודיה – לאחר שנחשד בשוד מזויין

(ע). אדוארד וייץ (42), לשעבר אלוף הארץ בהרמת משקולות, שייצג את ישראל במשחקים האולימפיים במינכן ב־76, הוסגר בסוף השבוע משוודיה לישראל, והובא אתמול לבית המשפט המחוזי בתל־אביב.

וייץ מואשם בשוד מזויין של מלטשת יהלומים. בעת שמיעת הר־איות במשפטו ביוני אשתקד, נמלט מן הארץ. ביולי השנה נעצר וייץ בשוודיה כחשוד בעבירות שונות, ובעקבות זאת פנתה משטרת ישראל וביקשה את הסגרתו. ב־27 באוקטובר החליטה ממשלת שוודיה להסגירו וביום ד' הביא אותו קצין של משטרת ישראל לארץ.

נציגת התביעה, עו"ד דבורה חן, ביקשה מבית המשפט לעצור את וייץ עד תום ההליכים המשפטיים. בית המשפט דחה את החלטתו בשבועיים, וקבע כי עד אז יישאר וייץ במעצר.

כתב האישום מייחס לוייץ שוד מזויין על־פי הזמנה של בעל מלטשת יהלומים באור יהודה כדי שהאחרון יקבל במירמה את דמי הביטוח. בת־מורה, הבטיח בעל המלטשה לוייץ ולנאשם השני בפרשה, בנימין מוס־לים (39), 30,000 דולר לכל אחד.

בקשה לבטל קנס שהוטל על ח"כ אלוני בשל אי הופעתה בבימ"ש

במסגרת תביעה שהגיש נגדה ונגד ידיעות אחרונות ח"כ לשעבר ולדמן ● פרקליטה אמר לה שמאחר שניאותה לפשרה אין צורך שתופיע בביה"מ

(ע). ח"כ שולמית אלוני ו"ידיעות אחרונות" הגישו אתמול בקשה לבית משפט השלום בכפר סבא, לביטול החלטתו נגד ח"כ אלוני, בה היא חוייבה בתשלום 750 ש"ח – שנתנה במסגרת התביעה שהגיש נגדם הרב מנחם ולדמן בקשר לאיסור לשון הרע.

בבקשה מציינים המבקשים, כי עוד בישיבת בית המשפט מתאריך ה־7 בנובמבר, הציע בית המשפט הצעת פשרה לסיום התיק. הדיון נדחה, איפוא, ליום רביעי השבוע, במטרה שעד אז, ינוהלו המגעים לפשרה.

לאחר שידיעות אחרונות הסכים לפשרה, פנה בא כוח העיתון, עו"ד שלמה ליבליך, לח"כ אלוני לקבל הסכמתה. ח"כ אלוני הסכימה לפשרה ועו"ד ליבליך אמר לה, שמשרדו ייצג אותה לגמר העניין ואין צורך בהופעתה.

לאחר שסוכמה עקרונית הפשרה, התייצבו ביום ד' ב"כ התובע וב"כ ידיעות אחרונות לדיון והודיעו על הסיכום בעניין הפשרה.

ב"כ התובע דרש, בכל זאת, את נוכחותה של ח"כ אלוני ובית המשפט החליט לחייב את ח"כ אלוני בסך 750 שקל הוצאות.

עוה"ד ליבליך הגיש אתמול לבית המשפט במצורף לבקשה, תצהיר בו הוא מצהיר במפורש שהוא הודיע לגב' אלוני, שמשרדו ייצג אותה בישיבה ושאין שום אשם בשולמית אלוני לגבי אי־הופעתה.

בהסתמך על התצהיר בקשר לאי ההבנה שנפלה ולהוסר כל אשם מצד ח"כ אלוני, מבקשים ב"כ ידיעות אחרונות וח"כ אלוני מבית המשפט לבטל את ההחלטה בדבר הקנס שהושת על ח"כ אלוני.

טיפול חדש בהריון חוץ רחמי ב"הדסה" עין כרם בירושלים

השיטה מאפשרת טיפול מהיר יותר ואינה משאירה צלקות

(ע). בבית החולים הדסה עין כרם הוכנסה לאחרונה שיטה חדשה שלא היתה נהוגה עד כה בבית החולים, לטיפול בהריון מחוץ לרחם. מדובר בהריונות המתפתחים באחת החצוצרות ושחייבו הפסקת ההריון. בשיטה שהיתה נהוגה עד כה, פתחו הרופאים את הבטן והפסיקו את ההריון או כרתו את החצוצרה כולה. זהו ניתוח גדול, הכרוך באישפוז והחלמה ממושכים.

בשיטה החדשה, נעשה שימוש במכשיר הקרוי לפרוסקופ, המשמש בדרך כלל לצורך התבוננות לתוך חלל הבטן שנעשה בו עד כה שימוש רב בהפריית מבחנה וכמו כן לקשירת חצוצרות. עתה הוחלט ליישם את השימוש בלפרוסקופ. באזור שבין הטבור לשיפולי הבטן פותחים נקב נוסף שדרכו ניתן להחדיר מכשיר חד.

בהתאם לאבחנת הרופא באשר למיקום ההריון וגודלו, מחליטים על הפעולה הכירורגית להפסקת ההריון או הוצאת החצוצרה כולה.

שיטה זאת מאפשרת כמובן טיפול מהיר יותר והחלמה מהירה החוסכת ימי אישפוז רבים לאשה ואינה משאירה צלקות.

פרופ' יורם בייט, רופא בכיר במחלקת נשים ויולדות בהדסה עין כרם אמר, כי עשרות נשים מגיעות למרפאה עם בעיה מסוג זה ועתה זוכות לטיפול החדש שלא היה נהוג עד כה בהדסה.

הוארך מעצר של חולוני החשוד במעשים מגונים בבתו בת ה־15

חשוד באינוס אלים ותדיר במשך 5 שנים ● האם אינה משתפת פעולה בחקירה ● האב טוען שבתו העלילה עליו משום שהתנגד לקשריה עם חבר

(ע). מעצרו של תושב חולון (37) החשוד במעשים מגונים בבתו בת ה־15 במשך תקופה של 5 שנים ובצורה אכזרית ומזעזעת, הוארך אתמול ב־7 ימים.

בא כוח המשטרה, רס"ר שבתאי גיל, טען בבית משפט השלום בתל אביב, כי החשוד עשה את מעשיו בגופה של בתו תוך שימוש באלימות ובתדירות של מספר פעמים בשבוע. החוקר ציין, כי המתלוננת נמנעה מלספר על כך לאיש, מתוך חשש שתהיה חשופה ללחצים מצד אימה ואביה. רק לפני כחודש אזרה עוז וסיפרה על הפרשה לראשונה למורתה בבית הספר, וזו הפנתה אותה לעובדת הסוציאלית, ששכנעה את הנערה להתלונן על כך במשטרה.

רס"ר גיל ציין, כי הוריה של הנערה אינם משתפים פעולה עם החוקרים, ולטענת העובדת הסוציאלית חשופה הנערה ללחצים ונתונה לאיומים מצד אימה.

החשוד, ששמו נאסר לפרסום כבר בית המשפט, טען כי בתו העלילה עליו, מאחר שהתנגד להברות בינה לבין חברה וביקש להפריד ביניהם. החשוד טען, כי כתמי הזרע שנתגלו על מכנסיה של הנערה אינם שלו, אלא של חברה, אולם נציג המשטרה טען, כי החקירה העלתה שהנערה וחברה לא קיימו יחסי מין.

השופט, ארי ויראב, קבע, כי קיים חשש רציני ביותר ליצירת לחץ מצד האב על בתו, אם ישוחרר.

ראש מועצת ג'לג'וליה חשוד בקבלת שוחד בסך 50,000 ש"ח

תמורת קידום מכירת בית הקברות המוסלמי "ג'מוסיך" בתל־אביב

(ע). בית משפט השלום בתל אביב הורה אתמול לשחרר בערבות את ראש מועצת ג'לג'וליה, טאלל ראבי (51), החשוד בקבלת שוחד מוועד הנ־אמנים המוסלמי ביפו, תמורת פעילותו לקידום עיסקת המכירה של בית הקברות המוסלמי "ג'מוסיך", ליד שיכון בבלי, לחברת "נכסי ההלכה בע"מ".

נציגת מפלג ההונאה במשטרת מחוז תל־אביב פקד לאה סיגלר טענה, כי ראבי דרש וקיבל מוועד הנ־אמנים, 50,000 ש"ח, על מנת שיפעל להפרת ההקדש באמצעות אחד הקאדים ובכך יביא לקידום עיסקת מכירת בית הקברות על ידי הוואקף.

החוקרת ציינה, כי כאשר התברר לאנשי הואקף שראבי אינו עומד בהבטחתו להפרת ההקדש, דרשו ממנו לקבל חזרה את 50,000 השקלים.

פקד סיגלר טענה עוד, כי ראבי סיפק לאנשי הוועד חשבוניות מזוייפות עבור עבודות השיפוצים, כדי שיוכלו להציגם כהוצאות. "החשוד משתף פעולה, וחקירתו טרם הסתיי־מה, אולם למשטרה אין התנגדות לשחרורו בערבות", טענה החוקרת.

זהו המעצר השלישי של המשטרה בפרשת השוחד בוואקף המוסלמי ביפו, פרשה שנחשפה במהלך חקירת רצח אחמד פנג'די יו"ר ועד הנאמנים לפני כ־3 חודשים.

קרובו לראבי עו"ד חיים ליפקין הושב עזה אחמד הנייה ששוחרר בערבות.

פוטרו 2 מהסוהרים הנאשמים בסיוע לבריחת הרצל אביטן

הנציב שאול פיטר את עוזר קצין הביטחון בבית המעצר דרום יוסי קידר והסוהר אברהם קהיל ● קצין הביטחון שמעון אבוטבול הושעה

מאת ראובן שפירא
סופר "הארץ"

עוזר קצין הביטחון של בית המע־צר דרום, יוסי קידר, והסוהר אברהם קהיל, העומדים לדין באשמת סיוע לבריחת הרצל אביטן, פוטרו השבוע משרות בתי הסוהר. קצין הביטחון של בית המעצר, כלאי שמעון אבוטבול, שגם הוא חשוד בשיתוף פעולה עם אביטן, הושעה משרות בתי הסוהר. ההחלטה אם לפטרו תתקבל בסיום משפטו.

את ההחלטה בעניין השלושה קיבל נציב שרות בתי הסוהר לוי שאול בעקבות חומר החקירה שנאסף על ידי המשטרה.

בשבעת החודשים מפברואר עד סוף ספטמבר השנה, פוטרו משרות בתי הסוהר עוד שלושה סוהרים שב־מצאו נגדם ראיות על ביצוע עבירות פליליות או מעילה באמון. בתקופה זו נפתחו בשרות בתי הסוהר 36 תיקי חקירה בחשדות לעבירות על טוהר המידות והתנהגות בלתי הולמת נגד 44 סוהרים, 14 מהם קצינים. העבי־רות שבהן נחשדו הן: גניבות, קבלת שוחד, זיופים, מרמה והפרת אמונים, הברחת סמים לכלא ותקיפת אסירים.

בחלק מהמקרים, כמו בתיק חקירה שנפתח נגד קצין בכיר בשב"ס, התב־רר כי אין בסיס לחשדות וכי מדובר במידע כוזב שהעביר אסיר נגדו. הוחלט להעמיד לדין את האסיר.

מתוך 36 תיקי החקירה שנפתחו הועברו לפרקליטות ולתביעה המשט־רתית, עם המלצה להעמיד לדין, 9 תיקים נגד סוהרים. במקרה אחד הוחלט להעמיד סוהר לדין משמעתי. 6 תיקים נסגרו מחוסר אשמה, לאחר שהתברר שאין בסיס לחשדות נגד הסוהרים והקצינים. ב־17 תיקים אחרים החקירה עדיין בתחילתה.

הופחת עונש המאסר של בלגית שהבריחה 350 הרואין לישראל

– בערעור לבית המשפט העליון ביקשה רחמים בשל מצוקה אישית קשה

(ע). בית המשפט העליון הפחית אתמול שתי שנות מאסר מהעונש שנגזר על מרגריטה סנן, אזרחית בלגית שהורשעה ביבוא של 350 גרם הרואין מבלגיה, בשתי הזדמנויות שו־נות, לפני כשנתיים.

סנן נידונה בבית המשפט המחוזי לשבע שנות מאסר, אך היא ערערה על חומרת העונש בבית המשפט העל־יון. היא ביקשה מהשופטים רחמים בשל נסיבותיה האישיות הקשות. לד־בריה היא סבתא, ובתה חולה במחלה קשה ואינה מסוגלת לטפל בשני ב־ניה. בכלא נווה תרצה היא נחשבת מלשינה לאחר שהפלילה את כל חברי כנופיית מבריחי הסמים.

נוסף לכך לסנן אין בני משפחה או מכרים בארץ.

נציגת המדינה, עו"ד נורית ישר־אלי, הסכימה שבית המשפט העליון יקבל את העירעור, ואמרה לשופטים שבפעם הזו מצדיקות הנסיבות המיו־חדות התחשבות ורחמים מצידם.

השופטים משה בייסקי, גבריאל בך ויעקב מלץ ציינו בפסק דינם, שמבריחי סמים מתפשים דווקא אנשים קשיי יום, המתפתים באופן רגעי לעבור על החוק, ובד"כ אנשים כאלה ראויים לעונשים כבדים, אך במקרה זה מצדיקות הנסיבות האי־שיות הקשות את הקלה בעונש.

על מה אנו נאבקים?

חתונה של יהודי ונוצריה ע"י ראבי וכומר בכנסיה

האם לדעתך יש לתת לגיטימציה
ל"גיורים" הנערכים ע"י מאות "ראביים"
המחתנים זוגות מעורבים בכנסיה יחד עם כומר?

יהודי אורתודוכסי - הוא יהודי!
יהודי קונסרווטיבי - הוא יהודי!
יהודי רפורמי - הוא יהודי!
גוי הרוצה להיות יהודי חייב לעבור גיור כהלכה
ולא "גיור" בזק!

מדוע לארה"ב מותר להתנות קבלת אזרחות אמריקאית
בידיעת השפה האנגלית,
ידיעת חוקי המדינה ודרישות נוספות -
וליהדות אסור לדרוש **גיור כהלכה** כתנאי להצטרפות ליהדות -
רק משום שכמה גבירים שחשקו בגויה ולכן רוצים להכניע את המדינה?

לידיעתכם!
לדוגמא: ב"גיורי" הבזק הנהוגים בארה"ב,
אפשר ל"גייר" בבת-אחת את כל האוכלוסיה הערבית בשטחים!
האם בכך פתרנו את הבעיה הדמוגרפית?

הדרך לאחדות היא אם כן
גיור כהלכה!

FEDERATION OF CANADIAN JEWISH SCIENTISTS • CONCORDIA UNIVERSITY

$30,000,000

חסך יעקב סולן ב-1987 לחברות, מוסדות ואירגונים שהתקינו מערכות סולן-פון לניהול ורישום שיחות טלפון.
יעקב סולן מוכן לחסוך גם לך 40% מהוצאות הטלפון שלך.
צלצל מיד 03-372346-9.

הג"א ערוך לחלוקת מסכות אב"כ לכל תושבי הקו הירוק

בתרגיל אב"כ שנערך אתמול בבתיה"ס תירגלו ירידה למקלטים, חבישת מסיכות אב"כ, הימלטות דרך פיתחי חירום וכיבוי אש

תלמידים חובשי מסכות אב"כ בבית הספר צייטלין בת"א, במסגרת תרגיל הג"א צלום: [illegible]

(עז). תרגיל התגוננות אזרחית מפני לוחמה כימית נערך אתמול במערכת החינוך בישראל, לרבות המיגזר הערבי והדרוזי.

בשעה 10.30 הושמעה צפירת אזעקה והתלמידים ביצעו תרגיל ירידה למקלטים והימלטות דרך פתחי חירום. כן תורגל נושא כיבוי אש והגשת עזרה ראשונה. במסגרת תרגיל האב"כ חבשו התלמידים מסיכות במשך 20 דקות.

בתרגיל, שנערך תחת הסיסמה "להתכונן כדי להתגונן" תודרכו התלמידים כיצד להתנהג במצבי חירום וכיצד לפעול בעת התקפה כימית בריכוזי אוכלוסיה בעורף. "הוסבר לנו שלישראל נשקפת סכנה מנשק שיכול לפגוע במערכות העצבים של בני אדם, אם ישתמשו אותו, והיום הסבירו לנו איך אפשר להגן על עצמנו אם מדינות ערב ישתמשו בנשק המפחיד הזה", אמרה טלי ידידי, תלמידת כתה ג' בבית הספר בשכונת נוה יעקב.

תרגיל ההתגוננות עמד במרכזו של יום הג"א במערכת החינוך, אשר אורגן ע"י מיפקדת ראש הג"א בראשות תת אלוף אהרון חדד ואגף הביטחון ושעת חירום במשרד החינוך והתרבות.

אשתקד נערך ניסוי ראשון בהתגוננות תלמידים בנושא אב"כ, בעקבותיו הוסקו לקחים אשר יושמו בתרגיל שנערך אתמול.

לקראת יום הג"א הוכשרו כ־4000 מורים בנושאי כיבוי חירום ועזרה ראשונה, כעשרות אלפים השתלמו בנושאי כיבוי אש.

מיפקדת הג"א ומשרד החינוך המליצו לכל מוסדות החינוך לרכוש את הספר "מצבי חירום – אתה יכול להציל חיים" שהופק ביוזמת מיפקדת הג"א.

גם המיגזר הערבי תורגל

בפעם הראשונה במיגזר הערבי והדרוזי שולבו תלמידים בתרגיל התגוננות כנגד לוחמה כימית.

מערך ההתגוננות האזרחית בישראל ערוך לחלוקת מסכות גז לכל האוכלוסיה במדינה בתחום הקו הירוק. תוכנית ההתגוננות נגד לוחמה כימית אינה כוללת את האוכלוסיה הערבית המתגוררת מחוץ לקו הירוק.

במקורות המוסמכים ברחבי הארץ ממוקמות תחנות חלוקה למסכות גז שיופעלו בשעת חירום ובהן יחולקו ערכות מגן לאזרחים על פי תוכנית שהוכנה מראש.

דובר משרד החינוך מסר, כי מיפקדת ראש הג"א ומשרד החינוך והתרבות הפיצו בין כל התלמידים שהשתתפו בתרגיל חבישת המסיכות שאלון, שבו נתבקשו להגיב על תחושותיהם והרגשתם. ממצאי הסקר יעזרו את הג"א ומשרד החינוך בהפקת לקחים לעתיד.

כדי להמחיש את התחושה שמעורר בשעת חירום "אמיתית", השמיעו בבתי הספר הקלטות של פיצוצים והתפוצצויות.

יריבי להט בבחירות לעירייה בעד חניה חינם לתל־אביבים

מאת חיים הנדוורקר
כתב "הארץ" בתל־אביב

רוב המועמדים האחרים לראשות העירייה בתל־אביב מתנגדים למדיניות החניה של ראש העירייה שלמה להט ומצדדים במתן חניה חינם לתושבי העיר או חניה מוזלת.

מועמד העבודה לראשות העירייה, נתן וולוך, אומר כי יתמוך ברעיון של מתן חניה חינם לתושבי העיר ברחובות ובחניונים הציבוריים. לדבריו, צוות של מפלגת העבודה המגבש את מצע המפלגה בוחן בימים אלה דרכים ליישום התוכנית במסגרת מצע המפלגה.

מועמד מפ"ם אריה צוקר אומר כי זכותו של כל תושב תל־אביב להחנות בכל מקום שירצה – סמוך למקום מגוריו, בשעה שהוא יוצא לקניות או מבקר ידידים, שכן הוא משלם מסים רבים.

מועמד המרכז־שינוי, יצחק ארצי, אומר כי יתמוך ברעיון, וכי תושבי תל־אביב זכאים לעדיפות בכל הקשור לחניה בעיר.

ח"כ מרדכי וירשובסקי, המייצג כיום את רצ במועצת העירייה, אומר כי יש לשקול הנהגת הנחות לתושבי העיר בחניה.

דובר עיריית תל־אביב מסר בתגובה כי העירייה בעד עדיפות בחניה לתושבי העיר. כמוצאה מכלל בעלי הרכב בעיר אכן זוכים לחניה חינם, על־פי תו חניה אזורי, ולגבי אותם שגרים מחוץ למרכז העיר – עוד להם מספר ישיבות בעת האחרונה וכעת נערכת בדיקה לעומק בנושא.

האצה בתהליך המתקה של הכנרת נכרת בעשרים השנים האחרונות

מאת אלי אלעד
כתב "הארץ" לאיכות הסביבה

האצה ניכרת בתהליך ההמתקה של מי הכנרת מסתמנת בשני העשורים האחרונים.

בתוך העשור ירדה מליחות מי הכנרת עד לרמה של כ־200 מיליגרם כלור לליטר (מגכ"ל), בעוד שבראשית שנות השישים עמדה מליחות המים על כ־400 מגכ"ל. נתונים אלה הציג הפרופ' משה גופן מהמעבדה לחקר הכנרת.

יצויין כי הכמות של כ־400 מיליון מ"ק מים הנשאבים מהכנרת מכילים כ־80 אלף טונות מלח טונה, וכי כמויות אלה מגיעות ישירות לקרקע הארץ. עוד מציין הפרופ' גופן, כי כשליש מכמות המלח השנתית שמגיעה בעבר לכנרת ממעיינות טבחה ומעיינות נוספים ליד טבריה, הוסט לתוך תעלת "המוביל המלוח", כך שהם נשפכים ישירות לירדן מדרום לסכר דגניה ואינם מתערבבים במי האגם.

מנהל מעבדת הכנרת, הפרופ' טומי ברמן, מציין בעלון המעבדה, כי אי אפשר לקבוע בצורה חד משמעית שאיכות מי הכנרת השתפרה או הידרדרה. ישנן תופעות לא רצויות, אך להערכת המדענים ניתן לעצור את הנטיות השליליות. דרוש המשך המאמץ לצמצום כניסת נוטריאנטים (חומרי דשן) המוזרמים לאגם, ויש צורך בשיפור משק הדייג. יש לדאוג שהפיתוח סביב החופים ובאגן ההיקוות לא יגרום נזקים אקולוגיים בכנרת.

בין המגמות החיוביות באיכות מי הכנרת שמונה הפרופ' ברמן: ירידה בולטת בכמויות החנקן במים בשנות השמונים וזאת בעקבות יישום המלצות מדעני הכנרת לבניית מאגרים לביוב ולצמצום שטח בריכות הדגים; ירידה בריכוזי חיידקי המעיים המגיעים לאגם. לפי המעקב מסתמנת ירידה משמעותית במספר החיידקים הצואתיים הן במי הירדן הנכנסים לכנרת והן בקירבת חופי הרחצה ובאתרי היניקה למוביל הארצי ולישובים.

בין המגמות השליליות: נטיה לעליה בכמות החנקן הכללי באגם, כנראה בשל שחרור מוגבר מקרקעית, עליה מסוימת בכמות האצות מהסוג הקטן, שלהן השפעה שלילית חזקה יותר מאשר האצות הגדולות, על איכות מי הכנרת. ירידה בריכוזי בעלי החיים המיקרוסקופיים (הזואופלנקטון) בשיעור של כ־50%, דבר המסביר את העליה בכמות האצות.

עליה בשטח סלילת הכבישים במחצית הראשונה של 1988

מאת אהרון אבריאל

במחצית הראשונה של 1988 חלה עליה בהתחלות סלילת כבישים באורך הכולל של כבישים חדשים, שהחל בסלילתם, (ושל כבישים קיימים שהחל בשיקומם), הגיע ל־133 ק"מ ולשטח כולל של 1.06 מיליון מ"ר.

השטח שנסלל בתקופה זו היה גדול ב־43% מההתחלות במחצית השנייה של 1987. כך עולה מנתונים שנמסרו ע"י הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. בעוד שבמחצית הראשונה של השנה חלה ירידה בהתחלות של סלילת כבישים חדשים, חלה באותה תקופה עליה ניכרת בהתחלות של הרחבות ושיקום כבישים קיימים.

סך אורך הכבישים החדשים, שהחל בסלילתם, הגיע ל־39 ק"מ במחצית '88 ואילו אורך ההרחבות והשיקום הגיע ל־94 ק"מ. לעומת העלייה בהתחלות הסלילה, חלה במחצית הראשונה של השנה ירידה של 30% באורך הכבישים, שסלילתם הסתיימה.

דוד ביסמוט יצא מחדר ההתאוששות

מאת [illegible]
כתבת "הארץ"

מושתל הלב השלישי, דוד ביסמוט, הועבר אתמול מחדר ההתאוששות במרכז הרפואי "הדסה" בעין כרם לחדר במחלקה פנימית רגילה.

בגופו של ביסמוט הושתל לב חדש לפני 12 יום, ומאז שהה בחדר ההתאוששות.

דוברת בית החולים מסרה כי ממשיכים להחזיק את ביסמוט בבידוד.

הוא חש בטוב וקצב הלבתו משביע את רצון הרופאים. הוא מתאמן מדי יום על אופני כושר במטרה להביא לחיזוק מערכות הלב והנשימה.

פערים בין עמדות הסוכנים למלונאים לגבי הסדר התשלום

הסוכנים מבקשים תנאי תשלום עדיפים על פני עמיתיהם שבחו"ל

מאת זהר בלומנקרנץ
כתב "הארץ" לענייני תיירות

חילוקי דעות בין התאחדות המלונות ולשכת מארגני התיירות לישראל. ראשי שני הגופים נפגשו אתמול לדון בהסדר תשלומים חדש בענף התיירות. שני הצדדים החליטו להמשיך בשיחות, אולם בשלב זה לא נקבע מועד חדש.

הסדר התשלומים הקיים יפוג בסוף עונת תיירות החגים הנוכחית, ב־28 בפברואר.

הדיון אתמול התמקד בשאלה העקרונית, אם יש להעדיף את סוכני התיירות בישראל על פני עמיתיהם בחו"ל, בנושא מתן הטבות בעידוד תנועת תיירות ארצה. הטבות האמורות לבוא לידי ביטוי בהסכם התשלומים החדש.

נציגי מגזר הנסיעות דורשים תנאים משופרים יותר. הם יוצאו נגד השיווק הישיר, המתבצע בחו"ל. הם דרשו מהמלונאים המחייבות, שלא להציע מחירים זולים יותר לסוכני הנסיעות בחו"ל.

המלונאים אינם מסכימים לקביעה, כי יש להעדיף דווקא את סוכני התיירות בארץ.

בישיבה אתמול לא נדונו דרישות ספציפיות. אלה יובעו בדיונים נפרדים בכל אחד מהמוסדות הציבוריים של כל אחד מהארגונים והדרישות אלו יועלו בתהליך הפגישות הבאות.

צעיר נרצח בשכונת גילה בי"ם בעת סכסוך עבריינים על סמים

(עז). משטרת ירושלים עצרה שלושה אנשים, החשודים בדקירתו למוות של צעיר אתמול לפנות בוקר בירושלים. המשטרה מסרה, כי בידיה ראיות לכאורה הקושרות את הצעירים לרצח אילן לוי (22) מרחוב האפרסמון בשכונת גילה בירושלים.

אתמול בבוקר דווח למשטרת ירושלים על צעיר שהובא לבית החולים "שערי צדק", לאחר שבגופו נדקר בסכין בחזה. רופאי בית החולים ביצעו בו ניתוח, אך הוא מת מפצעיו בשל איבוד דם רב.

הצעיר מת בסכסוך הנוגע לסמים המובילים לבית החולים.

הבלשים החלו בתחקור שני מכריו של הצעיר, אשר העבירו אותו לבית החולים.

במהלך החקירה נעצרו שני מכריו של הצעיר, ולאחר חקירה נוספת נעצר אתמול לפני הצהרים צעיר שלישי.

כל העצורים מוכרים למשטרה.

לתמי וטוביה בן־עמוס

ברכות לבביות
להולדת הבן

הארץ

הסתיים תרגיל שריון בדרום

מאת סופר "הארץ"

צה"ל סיים אתמול תרגיל של עוצבת שריון בדרום הארץ, במשולב עם כוחות חי"ר, תותחנים, הנדסה וחיל אויר.

התרגיל העוצבתי נמשך כמה ימים וסיכם תקופת אימון ממושכת. התרגיל כלל ירי אש חיה.

לאורית ועפר וינשטוק

ברכות לבביות
לנשואיכם

הארץ

חשוד במעשים מגונים בילדים בבני־ברק

(עז). בית המשפט לנוער הורה אתמול לעצור לשבעה ימים נער בן 17, תושב בני־ברק, החשוד בביצוע שורה ארוכה של מעשים מגונים בילדים בני 5 עד 12 בבני־ברק, במרוצת השנה האחרונה.

החשוד נעצר ביום ד' ע"י אנשי מחלק הנוער במרחב דן, והמשטרה מסרה שהוא משתף פעולה עם החוקרים.

המשטרה מבקשת מהורים לילדים שנפגעו מתקיפה מינית בבני־ברק באחרונה, והורתם מלהתלונן עליה, לפנות מקר שהר ניתור במשטרת מרחב דן, טלפון 03־7544473.

בית־אבות – מלון 5 כוכבים

לגיל הזהב

פועל גם כמועדון לקשישים

במקום מסעדה מפוארת פתוחה לקהל עם מזון דיאטטי ביתי.
במקום מתקיימות כל ערב פעילויות כמו הרצאות, בינגו קונצרטים ותוכניות טלויזיה בינלאומיות באנגלית וגרמנית ועוד...

אפשר ללון או להשאר לתקופת הבראה או החלמה תחת הפיקוח הרפואי הצמוד של

בית־אבות "נאות הבימה" היחידי בלב ת"א
בודיצ'בסקי 14 ת"א טל. 5616757, 5619041

مكان الاصل

בריה"מ הטילה עוצר על שלוש ערים באזרביג'ן עקב מהומות

מקורות ארמניים: נמשכת האלימות נגד המיעוט הארמני באזרביג'ן • חיילים סובייטיים בנגמ"שים וטנקים סיירו בבירת אזרביג'ן, באקו • קרוב ל־400 אלף איש השתתפו בהפגנות האנטי־ארמניות ברפובליקה

מאת אליהו זהבי

קופנהגן (מיוחד ל"הארץ"). דובר משרד החוץ הסובייטי הודה אתמול כי בשל התפרעויות באזרביג'ן הוחלט להטיל עוצר על שלוש הערים הגדולות – באקו, קירובובאד ונאקשיוואן. זו הפעם הראשונה מאז פורסמו הידיעות על ההפגנות ההמוניות בארמניה ואזרביג'ן שדובר משרד החוץ הסובייטי, גנאדי גראסימוב, הודה במצב המתוח באזרביג'ן, שגרם להחלטה להטלת עוצר.

במסיבת העתונאים הוזכרו שני נושאים: ביקורו של נשיא צרפת בבריה"מ והמצב בארמניה ובאזרביג'ן. בשידור ורשות העיר של רדיו מוסקווה, תוכנית הנמשכת מעל לחצי שעה, לא הוזכר נושא הכרת בריה"מ במדינה פלשתינית.

מקורות ארמניים במוסקווה מסרו אתמול על מעשי אלימות מתמשכים נגד האוכלוסיה הארמנית באזרביג'ן. ביאראואן נמסר על הקמת "כח הגנה" שיצא לעזרת המיעוט הארמני באזרביג'ן.

בבאקו בירת אזרביג'ן התכנסו המונים וקראו לשחרורו של אחמד אבאזוב, שנידון למוות על השתתפותו ברצח שבעה ארמנים בעיר סומגייט בפברואר.

מוסקווה (ע"ר). חיילים סובייטיים בנגמ"שים ובתמיכת טנקים סיירו אתמול בבירת אזרביג'ן, באקו, לאחר ההתפרעויות האתניות בערי הרפובליקה, בהן נהרגו שלושה חיילים.

גראסימוב אמר כי הפגנות נמשכו גם אתמול בכיכר לנין וליד בית המפלגה הקומוניסטית בבאקו. לדבריו, לא היו עוד נפגעים.

עוד אמר כי קרוב ל־400 אלף אנשים נטלו חלק בהפגנות אנטי־ארמניות ברחובי הרפובליקה האזרבייג'נית מזה שבוע ימים.

לעומת זאת מסר כתב סוכנות הידיעות הצרפתית כי יותר מ־800 אלף אנשים, כמעט כל תושבי באקו, הפגינו אתמול בבוקר, לאחר שהוכרז עוצר על העיר ביום ד' בערב.

לדברי הכתב, המפגינים לא כיבדו את העוצר ויצאו להפגנות במחאה על סירובם של הארמנים, המהווים 75 אחוז מתושבי חבל נאגורנו קאראבאך, לקבל את חוקי הרפובליקה האזרביג'נית.

סוכנות הידיעות הארמנית מסרה על מאות אלפי מפגינים שהתקהלו אתמול בכיכר האופרה של ירוואן, בירת ארמניה, ודרשו שהפרלמנט הארמני יחדש את דיוניו.

יחידות הצבא של משרד הפנים לא הופעלו בבירה הארמנית. התחבורה הציבורית וחנויות המזון פעלו כרגיל, אך רוב עבודת המפעלים שובשה, ציינה סוכנות הידיעות.

יצויין שמושב הסובייט העליון הארמני, שהפסיק את דיוניו ביום ג' בערב לאור ההתפרעויות באזרביג'ן, עמד לדון בבעיות הקשורות בשינויי החוקה בבריה"מ ובכו של הממשלה הסובייטית ביחס להתפתחויות בנאגורנו קאראבאך.

בית הנבחרים של גרוזיה הסובייטית קרא אף הוא לקרמלין להכניס שינויים בתיקונים החוקתיים המוצעים, שיוגשו לאישור בשבוע הבא.

סוכנות הידיעות הסובייטית "טאס" דיווחה היום כי מושב בית הנבחרים הגרוזי התכנס כדי לדון בשינויים המוצעים, שלדברי חוגים שונים יפגעו בזכויות הריבוניות של 15 הרפובליקות החברות בברית המועצות. המדובר בסעיף 72 של החוקה הנוכחית, המעניק לרפובליקות באורח רשמי את זכות ההפרדה.

בשבוע שעבר הפגינו כ־120 אלף אנשים בבירת גרוזיה, טיפליס, ודרשו לדחות את ההצעות שהועלו ע"י הקרמלין.

יצויין כי בין שלוש המדינות הבאלטיות, שהביעו התנגדות לתיקונים החוקתיים המוצעים, הרחיקה אסטוניה לכת, כאשר דחתה את השינויים המוצעים מכל וכל והודיעה שהיא זכאית להטיל וטו, כדי לבטל תחיקה סובייטית בנוגע לאסטוניה.

ועדה פרלמנטרית מיוחדת כבר ריככה כמה סעיפים הכלולים בתחיקה המוצעת, תוך התחשבות בהסתייגויות שהובעו ברפובליקות הבאלטיות.

בריה"מ תטיס כתבים בעקבות גורבצ'וב המסייר בחו"ל

מוסקווה (ע"ר). משרד החוץ הסובייטי הודיע אתמול, כי יעמיד לרשות הכתבים שבבסיס מוסקווה מטוס חכור, כדי שיוכלו להתלוות לביקוריו של מנהיג הקרמלין מיכאל גורבצ'וב בניו יורק, הוואנה ולונדון.

זו תהיה הפעם הראשונה שהשלטונות הסובייטים יעמידו לרשות כתבים זרים מטוס חכור. בעבר נאמר לכתבים אלה "עשו סידורים משלכם", כאשר הם ביקשו את עזרת השלטונות בקשר עם דיווח על מסעות בחו"ל, של מנהיגים סובייטים.

גנאדי גראסימוב, העומד בראש מחלקת ההסברה של משרד החוץ, אמר כי הכתבים יכסו את המסע שימשך 8 ימים, כשהם טסים במטוס מדגם "אילושין 62", שיסופק להם ע"י חברת התעופה הממלכתית אירופלוט תמורת תשלום של מחיר טיסה רגילה.

הדינר הירדני התחזק אתמול

רבת עמון (ע"ר). הדינר הירדני חזר והתחזק אתמול, לעומת הדולר, לאחר שהבנק המרכזי הורה לבנקים המסחריים, שלא לדרוש יותר מן הלקוחות, להוכיח את רזרבות המט"ח שלהם, כאשר הם פותחים מכתבי־אשראי לצורך יבוא.

השער בבנקים היה אתמול 525–535 פילס (אלף פילס בדינר) לדולר בהשוואה ל־530–540 פילס ביום רביעי. השער אצל החלפנים ברבת־עמון היה 520–530.

קדחת ביצות משתוללת באתיופיה

אדיס אבבה (ע"צ). קדחת ביצות בהיקף שלא היה כדוגמתו מזה 25 שנים פוקדת עתה את אתיופיה – מסר אחד מראשי מערכת בריאות הציבור במדינה.

לדברי נגוסייה גאברה מאריאם, יועץ במחלקה לפיקוח על קדחת הביצות במשרד הבריאות האתיופי, התפשטה השנה המחלה בגלל גשמי זעף, טמפרטורות גבוהות והגירת תושבים לאזורים שמהם נמלטו.

צעד מפאריס לטוקיו – למען ילדים

טוקיו (ע"צ). צרפתי בן 25 הגיע במהלך שבוע זה לטוקיו. הוא יצא מפאריס והלך ברגל מרחק של 14,000 ק"מ, כדי לאסוף כספים למען ילדי פליטים, קרבנות המלחמות בעולם.

רנה פליטאו, רופא שהתמחה באקופונקטורה בפאריס, פתח בצעידה במארס 1987. מאז שהגיע למצרים מלווה אליו סטודנטית הולנדית צעירה, לוציה סבג.

שוד מזויין בחממת סחלבים בטאיוון

טאיפה (ע"ר). שודדים חמושים בתת־מקלע, רימונים וסכינים התפרצו לחממת סחלבים בטאיוון ושדדו עציצי סחלבים בשווי של יותר מ־2.5 מיליון דולר, מסרה המשטרה.

מגדל הסחלבים, וו צ'ן־טאנג, אמר, כי 8־9 אנשים השתתפו בשוד. הם היכו את השומרים, ניתקו קווי טלפון וניפצו מערכת בקרת וידאו.

צ'ן־טאנג אמר עוד, כי הסחלבים היו מן [illegible] לענינים רפואיים, ומחירם גבוה בשל כך.

ראש כת הסיינטולוגיה נעצר בספרד

מדריד (ע"ר). שופט שלום ספרדי האריך אתמול את מעצרו של המנהל האמריקאי של כת הסיינטולוגיה, הבר ינטש – מסרו מקורות בית־המשפט במדריד.

השופט חוזה מאריה ואסקז הנרובייה, שהוציא את צו המעצר, אמר כי ינטש, שנעצר ביום ראשון עם 70 אחרים בקונגרס של הכת במלון במדריד, עלול להיות מואשם במספר עבירות פליליות, ובהן מרמה, השתייכות לאגודה בלתי־חוקית, סחיטה, זיוף והעלמות מס.

ארה"ב תחמיר הצעדים למניעת שחיתות במכירות נשק לחו"ל

מדובר במעשי שוחד ומרמה הקשורים במכירות נשק – במסגרת הסיוע הביטחוני שניתן למדינות כגון הפיליפינים, אל־סלוודור ומצרים

ניו יורק (ע"צ, וע"ר). ממשלת ארה"ב החליטה לנקוט שורה של צעדים כדי לצמצם את מעשי השוחד והמרמה הכרוכים במכירות נשק לחו"ל במסגרת תוכניות הסיוע הצבאי – על כך דיווח אתמול "ניו יורק טיימס".

מעתה יחוייבו הבריתות הזרות הרוכשות נשק בכספי מילוות אמריקאיים והחברות האמריקאיות המוכרות נשק למדינות זרות בסיוע אמריקאי, לפתוח את תיקיהן לפיקוח פדראלי.

העיתון הניו יורקי כתב כי מיליוני דולרים נגנבו בדרך של מתן שוחד לפקידים זרים, הקמת חברות דמה, הוצאת חשבונות כוזבים והעברת הסיוע האמריקאי לחשבונות סודיים בחו"ל.

לדברי העיתון, צעדים אלה נועדו בעיקר להביא לצמצום מעשי הרמאות הרבים שנתגלו במימון תוכניות הסיוע הצבאי עם מדינות כגון הפיליפינים, אל־סלוודור ומצרים, ולהקל על משרד המשפטים כשהוא יבקש לערוך חקירה של מעשי רמייה אלה.

יואל צונסה, סגן יו"ר הליגה האמריקאית ליצוא וסיוע ביטחוני, גוף המאגד בתוכו את הקבלנים הצבאיים הגדולים העובדים עם הפנטגון, מתייחס ליעילות צעדים אלה בספקנות רבה.

"צעדים אלה נועדו להקל על חייהם של החוקרים", אמר. הוא התאונן על כך שהצעדים המתוכננים יכבידו ללא כל צורך את הסירבול הביורוקרטי, שממנו סובלות החברות הפועלות בתחום זה.

אפגניסטאן מבקשת מירדן לארגן מפגש עם המורדים

ממשלת סעודיה התבקשה לארח את המפגש במכה

מאת אליהו זהבי

קופנהגן (מיוחד ל"הארץ"). רדיו מוסקווה מסר אמש כי שליט אפגניסטאן נאג'יבוללה פנה אל חוסיין מלך ירדן בבקשה כי יסכים לארגן פגישה במכה בין נציגי ממשלת אפגניסטאן לבין נציגי המורדים. לא נמסרו כל תגובות לפגישה זו.

במקביל פנה נאג'יבוללה אל ממשלת סעודיה וביקש את הסכמתה לקיים במכה את הפגישה.

באפגניסטאן התחדשו הקרבות בשבועות שחלפו. משקיפי האו"ם שנשלחו לאפגניסטאן לפקח על הוצאת הצבא הסובייטי טוענים כי במקביל להוצאת יחידות סובייטיות – הובאו לאפגניסטאן כוחות מחליפים.

המורדים סירבו בשעתם להשתתף בשיחות ז'נבה שבהן הוסכם על פינוי הצבא הסובייטי עד פברואר 1989 ולא קבלו על עצמם להפסיק את האש.

הפנייה למלך חוסיין – ללא ספק בהסכמת בריה"מ – לארגן פגישה במכה מעידה על הידרדרות מצבה של ממשלת אפגניסטאן שאינה מסוגלת להשתלט על האזורים אותם מפנה הצבא הסובייטי.

52 שבויים עיראקיים פצועים ראשונים הוטסו אתמול לבגדד

– ראשונים מ־1,500 שבויי מלחמה חולים ופצועים המצויים באיראן • ב־2 המדינות יותר מ־100 אלף חיילים שנישבו ב־8 שנות המלחמה

ניקוסיה (ע"ר). 52 שבויי מלחמה עיראקיים מתוך יותר מ־1,500 שבויי מלחמה חולים ופצועים הנמצאים באיראן, הוטסו אתמול משדה התעופה של טהראן בדרכם לבגדאד – על כך מסרה סוכנות הידיעות האיראנית.

זה שלב ראשון של מבצע, שבמסגרתו יוחזרו לארצם כל שבויי המלחמה החולים והפצועים, המוחזקים באיראן ובעיראק.

סוכנות הידיעות האיראנית הרשמית מסרה, שלפני צאתם מטהראן במטוס חכור של הצלב האדום הבינלאומי, נבדקו שבויי המלחמה על ידי נציגי הארגון.

עוד נמסר כי היום מצפים לבואם של 41 שבויי מלחמה איראניים מבגדאד לטהראן.

שחרור שבויי המלחמה החולים והפצועים הוא הסימן המוחשי היחיד להתקדמות שיחות השלום בין איראן לעיראק, מאז הוסכם על הפסקת אש במלחמת המפרץ, שקיבלה תוקף ב־20 באוגוסט.

לפי תנאי ההסכם יוחזרו לארצם 1,158 שבויי מלחמה עיראקיים ו־411 שבויי מלחמה איראניים.

באיראן ובעיראק נמצאים יותר מ־100 אלף שבויי מלחמה, שנפלו בשבי במשך כ־8 שנות המלחמה במפרץ.

2 הרוגים בפיצוץ בתחנת משטרה – בצפון אירלנד

בלפאסט, (ע"ר וע"צ). שני אזרחים נהרגו ולפחות חמישה נפצעו שלשום בערב, בפיצוץ בתחנת משטרה בכפר בנבורב, כ־40 ק"מ מערבית לבלפאסט – מסרה המשטרה.

שני ההרוגים עברו במכונית, סמוך לתחנת המשטרה, כאשר התפוצץ המטען שהוטמן בתוך מכונית מסחרית. בית החולים מסר על חמישה פצועים, כולם אזרחים.

מעוצמת הפיצוץ ניזוק קשה מבנה התחנה, שהיתה ריקה מאדם, מאחר והיא פועלת רק בשעות היום. כמו כן, נופצו עשרות שמשות בבתים הסמוכים, וענן שחור של עשן היתמר מעל הכפר.

כומר מקומי קיבל הודעה על הפיצוץ המתוכנן, כעשר דקות לפני הפיצוץ, אולם הזמן היה קצר מכדי לפנות את האזור או לחסום את הרחוב – מסרה תחנת הרדיו הבריטית, "אינדיפנדנט רדיו ניוז".

הצבא והמשטרה מחזיקים מטרה לפיגועים מצד המחתרת האירית הפועלת לשחרור צפון אירלנד משלטון בריטי, זה 20 שנה, שבהם נהרגו עד היום כ־5,000 אנשים.

הבנקים המרכזיים במערב בלמו הידרדרות הדולר לעומת הין

(ע"ר, ע"צ). הדולר נשאר אתמול חלש בשוקי־הכספים בעולם, אף כי התערבות הבנקים המרכזיים העלתה אותו משפל היסטורי לעומת הין.

הדולר נסחר ב־121 ין בשוק־אירופה, לאחר שירד ל־121.075 ין ביפן והמשיך לרדת באירופה אל מתחת ל־121 ין. במהלך המסחר נמשכו ההיצעים, והדולר כמעט התקרב לשפל של 120.20 ין, שנקבע ב־4 בינואר.

אולם בשלב זה התערבו הבנקים המרכזיים, בעיקר של יפאן ושל גרמניה, והחלו לקנות דולרים. הדולר חזר והתייצב סביב 121 ין.

לעומת המארק נסחר הדולר ב־1.717 מארק, שינוי קל ביותר לעומת שלשום.

קריאה לפסגה מיוחדת

שרי האוצר של צרפת וגרמניה קראו אתמול לכנס ועידת פסגה של שרי האוצר של קבוצת שבע המדינות התעשייתיות הגדולות במערב, מיד לאחר השבעתו של ג'ורג' בוש לנשיא ארה"ב ב־20 בינואר.

ראש ממשלת פולין: "הכרתנו בסולידאריות אינה אפשרית"

רקובסקי: המפלגה הקומוניסטית תמשיך למלא תפקיד מפתח בקואליציה עם בנות ברית לא קומוניסטיות, לאחר הבחירות שייערכו בשנה הבאה • לדבריו, 57.6% מהאוכלוסיה תומכים בסגירת מספנות לנין בגדנסק

וינה (ע"ר). ראש ממשלת פולין, מייצ'יסלאב רקובסקי אמר אתמול בראיון לטלוויזיה האוסטרית, כי הכרה מצד ממשלתו ב"סולידאריות", האיגוד המקצועי, שהוצא אל מחוץ לחוק, היא "בלתי אפשרית".

"אני מאמין, כי במצב הכלכלי בו נתונה פולין היום, אנו זקוקים לפלורליזם פוליטי, אולם פלורליזם של איגודים מקצועיים, כפי שרואים זאת מנהיגי סולידאריות, לך ואלנסה ועמיתיו הוא בלתי אפשרי", אמר רקובסקי, שהגיע אתמול לביקור בן שלושה ימים בווינה.

רקובסקי אמר עוד, כי הוא משוכנע שמפלגת השלטון הקומוניסטית תמשיך למלא תפקיד מפתח בקואליציה עם בנות ברית לא קומוניסטיות, לאחר הבחירות בשנה הבאה.

"כרגע יש לנו רוב של 52% בפרלמנט, וזה כנראה עומד להשתנות. אולם איננו יותר היחידים המקבלים החלטות בפולין. הימים בהם יכלה המפלגה הקומוניסטית לקבל את כל ההחלטות עברו מזמן", הוא אמר.

רקובסקי הגן על תוכנית ממשלתו לסגור את מספנות לנין בגדאנסק ואמר כי "מסקר דעת קהל עולה כי 57.6% מהאוכלוסיה תומך בצעד ריאלי זה".

הוא אמר, כי במהלך ביקורו באוסטריה הוא ידון על בעיית חובותיה של ארצו ועל אפשרות לקבלת הלוואות הדרושות להוצאת הכלכלה הפולנית.

נחתמה עסקת נשק בין בריטניה לסעודיה ב־1.8 מיליארד דולר

לונדון (ע"צ). בריטניה וסעודיה חתמו אתמול על הסכם שבו מתחייבת בריטניה להשקיע לפחות מיליארד ליש"ט (1.83 מיליארד דולר) בתכניות משותפות לשתי המדינות, תמורת רכישת נשק ע"י ערב הסעודית מהתעשיה הבריטית. כך נמסר אתמול ממשרד ההגנה בלונדון.

ההשקעות הבריטיות נועדו לשיפור התעשיות האזרחיות והצבאיות של ערב הסעודית, נאמר בהודעה המשותפת שפורסמה ע"י משרד ההגנה בחתימת השר הבריטי ג'ורג' יאנגר ועמיתו הסעודי הנסיך סולטאן בן עבד־עזיז.

ועדה משותפת המורכבת מנציגי שתי המדינות תבדוק את ההצעות לעסקות משותפות. במסגרת עסקות אלה תעביר בריטניה לערב הסעודית טכנולוגיה מעודכנת.

האשראי הבריטי ישמש גם למימון תוכניות אחרות, כגון הכשרה מקצועית של צוותות סעודיים, נאמר בהודעה.

יצויין, כי סעודיה התחייבה לרכוש בבריטניה ציוד צבאי בשווי של כ־15 מיליארד ליש"ט (27,45 מיליארד דולר) בעיקר מפציצי יירוט מדגם טורנדו ומטוסי אימונים מדגם הוק.

נדחתה הוצאה להורג של שחור שנדון על רקע פוליטי בדרא"פ

שר המשפטים הודיע על הדחייה לאחר שמועצת הביטחון קראה לדרא"פ להמתיק את גזר הדין "כדי למנוע החמרה נוספת של המצב במדינה"

יוהנסבורג, (ע"ר וע"צ). שר המשפטים של דרום אפריקה, קובי קאטצה, דחה ברגע האחרון את הוצאתו להורג של שחור, שנדון למוות על מעורבות ברצח על רקע פוליטי ועל הודהות עם מטרת הרצח.

פול סטלאבה, בן 23, נדון למוות על חלקו ברציחתה של אשה, שהפרה חרם שהוטל על ידי השחורים על חנויות בבעלות לבנים בעיר קולסבורג באוקטובר 1985. גזר הדין אמור היה להתבצע אתמול בבוקר.

על דחיית ההוצאה להורג נמסר כמה שעות לאחר שמועצת הביטחון קראה לדרום אפריקה להמתיק את גזר הדין של סטלאבה, "כדי למנוע החמרה נוספת של המצב בדרום אפריקה".

המקרה של סטלאבה דומה מאד לזה של ששת נדוני שארפוויל, שגזר דין המוות שלהם הומתק על ידי הנשיא בותה ביום ד' בלילה, לאחר שבית משפט לערעורים דחה בקשה לעריכת משפט חוזר.

פרקליטו של סטלאבה, רושאן דהאל, אמר, כי פנה אל קאטצה מיד לאחר ששמע כי בותה המתיק את דינם של ששת נדוני המוות.

שר הפנים הסכים לדחות את הוצאתו להורג של סטלאבה. עתה הוגשה עצומה לעיון מחדש בפרשה זו לנשיא בותה.

פרקליטיו של סטלאבה אומרים, כי יש הצדקה לעריכת משפט חוזר, מפני שעד מפתח הודה כי שיקר תחת לחץ המשטרה.

כדוגמת ששת נדוני שארפוויל, נדון סטלאבה למוות על שותפות ההודהות עם המטרה שהניעו לעצמם ההרגים, אף כי לא הרג את האשה בעצמו.

חסכון לעתיד - בטחון לתמיד

קופת הגמל בר יציב
בנק ברקליס דיסקונט בע"מ
מקבוצת בנק דיסקונט

קורס יין מדן ועד סונסטה אילת

בואו ללגום מקורס יין משובח בהדרכת אפי וינטר ויינים מומחים. הקורס מתחיל ב"דן" תל-אביב ב-14 בדצמבר 1988 ומסתיים בסוף שבוע ארוך בין 12-15 בינואר 1989 ב"אביה סונסטה" אילת.

המחיר כולל קורס יין מלא, סוף שבוע על בסיס לינה ליחיד בחדר זוגי וארוחות בוקר, כמפורט:

למתחילים $377.-
למתקדמים (רק סוף שבוע וסמינר מלא באילת) $296.-
תוספת לבת/בן זוג לסוף השבוע באילת $177.-

מספר המקומות מוגבל, הרשמה טלפונית חייג למחלקת הזמנות טל. 03-244176.

מועדון היין
דיינרס. המעמד מחייב.

עובדי ליגת עדיין מתבצרים

העובדים מוחים על תנאי הפרישה שמציעה הנהלת כלל למפוטרים

מאת איתן רבין

מחזות קורעי לב נראו אתמול במפעל ליגת בקרית גת, כאשר מאות מעובדי המפעל וביניהם ציירים ודכים, שקיבלו מכתבי פיטורים, התבצרו אתמול בשטח המפעל. הם השתלטו על המרכזיה ובמשך אתמול הבעירו צמיגים ומשטחי עץ וחסמו את היציאה מהמפעל.

עשרות פועלים הביאו את ילדיהם הקטנים למפעל והם גם סגרו את חנות מפעלי תשלובת פולגת וכן את הפעוטון, המיועד לילדי התשלובת.

הרקע להתבצרות הממושכת של עובדי ליגת, היא לטענתם, פיצוץ המו"מ על הסכמי הפרישה שהובטחו להם.

בתוך אותה יו"ר ועד העובדים, אמר אתמול ל"הארץ": "הגשנו להנהלת המפעל מסמך ובו דרישותינו להמשך המו"מ". אותה הוסיף ואמר, כי הבעיה עתה היא תנאי הפרישה והפיצויים של העובדים, שהשקיעו במפעל את מיטב שנותם.

אתמול הגיע אחד מחברי ההנהלה לשטח המפעל, אך נמנעה ממנו הכניסה לתוך חצר המפעל.

בליגת מצויים גם מזכיר מועצת פועלי קרית גת אלברט אזו, התומך במאבק העובדים ובדרישותיהם.

נסיונות לפשרה שנעשו עם הועדים לא עלו יפה ומועצת פועלי קרית גת התכנסה לישיבת חירום, על מנת להתוות דרך להמשך המאבק.

מנכ"ל המפעל שושנה ירון, ניסתה ליצור קשר טלפוני עם מזכיר מועצת הפועלים, אך לא הצליחה לחדש את המו"מ.

היא אמרה, כי דרישות העובדים מוגזמות. "הצענו לעובדים תנאים מעל ומעבר, כאלה שעוד לא ניתנו בשום מקום בארץ ואף הצענו להם עבודה בתשלובת פולגת אך ללא הצלחה", היא אמרה.

שער נעול ושלטים בכניסת חברת כלל אתמול במפעל ליגת בקריית גת

צילום: איתן רבין

הגז התייקר ב־76% מספטמבר 87' — המדד עלה ב־20% בלבד

מאת לאה פורת
כתבת "הארץ"

מאז ספטמבר 1987 ועד היום עלה מחיר הגז לבישול ב־76%, בעוד שהמדד עלה בתקופה זאת ב־20% בלבד — כך מסרה יו"ר הרשות להגנת הצרכן בהסתדרות, נחמה קצב, בעקבות ייקור מחיר הגז ב־10% השבוע.

לדבריה, בספטמבר עלה מיכל גז במשקל 12 ק"ג 10.80 שקלים ואילו כיום המחיר קופץ ל־18 שקלים. קצב אף שלחה מברק לשר האנרגיה, בו היא מוחה על ההעלאה הדראסטית במחיר גז הבישול וכן מוחה על תכיפות ההעלאות.

מתברר, כי בששת החודשים האחרונים התייקר הגז לבישול 4 פעמים: ביוני ב־15%, באוגוסט ב־10%, באוקטובר ב־15% ובנובמבר ב־10%.

בתגובה מסר דובר משרד האנרגיה, אבישי אמיר, את הנתונים הבאים: מ־1.7.85 ועד 15.5.86 לא היו שינויים במחירי הגז. ב־15.5.86 אף היתה הוזלה של 20.4%. כתוצאה מכך, על אף ההעלאות של החודשים האחרונים, הרי שבכל התקופה שמיולי 85' ועד היום, התייקר הגז ב־39% בלבד, בעוד שמדד המחירים עלה בתקופה הזאת ב־130.2%. לכן, הוא אמר, הגז התייקר בשיעורים נמוכים מאלו של מדד המחירים.

נמשך עימות ההנהלה ועובדי אל על; תיתכן השבתת החברה

מאת זוהר בלומנקרנץ
סופר "הארץ" לענייני תעופה

חברת "אל על" עומדת בפני אפשרות מעשית של סגירה, אם יחליט המפרק עו"ד עמרם בלום למצות את הדין עם חברי נציגות העובדים, האחראים להפסקת העבודה בחברה, בהודעת השבוע.

ההנהלה הבהירה, כי היא רואה בחומרה רבה את השבתת העבודה והיא דורשת הבהרות בנושא זה. היום הוא המועד האחרון, בו אמורים היו נציגי העובדים, להסביר את התנהגותם בתקרית המורה אתמול, עם הסמנכ"ל לכ"א, יונה גושתו.

אתמול נודע בהקשר זה, כי כבר קודם להפסקת העבודה ע"י העובדים, בשבוע זה לסתמת שנהגת ההנהלה במו"מ על הנהגת תוכנית פנסיה בחברה, היו חילופי דברים קשים בין חלק מנציגי העובדים לנציג ההנהלה.

אתמול הפיצה נציגות העובדים דבר פנימי בין עובדי "אל על" בו נכתב בין השאר: "רק לפני יומיים עידכנו אתכם בפרטי מגעינו עם הנהלת החברה להסדרת נושא הפנסיה וכבר יצא המרצע מהשק. ההנהלה משתקת במילים כשהיא אומרת שהיא בעד הפנסיה. כבר שנים החברה מתחייבת בהסכם עבודה ליישם פנסיה בחברה ועדיין לא זכינו לכך. שוב חוזר התרגיל הרגיל — החברה בפירוק, המפרק לא מרשה".

העובדים אף התריעו, כי ינקטו בפעולות חמורות ובכלל זה גם השבתה, בכל מקרה של פגיעה בעובדים.

שמאי: האגף לאיגוד מקצועי מפקיר עובדי חברת העובדים

חילופי דברים קשים בדיון סוער שנערך בוועד הפועל בנושא האבטלה

מאת יהודית וינקלר ועתי"ם

גידופי הפה והאלימות המילולית אפיינו אתמול את הדיון במליאת הוועד הפועל של ההסתדרות, שהתכנסה לדון במגמת החמרה באבטלה במשק ובצעדים לבלימתה של מגמה זו. בתום דיון, רצוף ביטויים קשים, שהוטחו בין הימין לשמאל, התקבלו החלטות הקוראות לממשלה לנקוט את כל הצעדים הנדרשים לעידוד הייצור והייצוא.

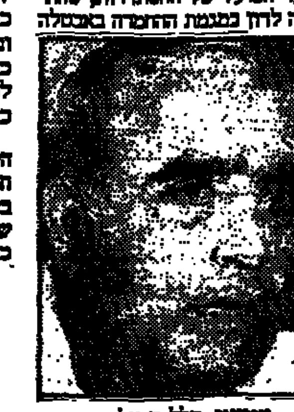

שמאי. בלל בדיון

בדיון בנושא האבטלה מנה קיסר 3 נושאים, שעל ההסתדרות להתמקד בהם: להאבק למען תעסוקה ופרנסה במשק כשהאחריות העיקרית לכך היא על הממשלה. נושא שני — דאגה למקומות עבודה חדשים, בכל שרכלה ההסתדרות לפעול בנושא זה. ובהקשר זה אמר קיסר, שהוא מצר על כך שכור וחברת העובדים חייבים לפטר ולצמצם במספר העובדים כעת.

ראש סיעת הליכוד יעקב שמאי הקדיש את עיקר דבריו להתקפה חריפה על משק העובדים, אשר שבר באחרונה, לדבריו, את כלל הברזל שלא מפטרים עובדים. הוא טען, כי כבר לפני שנתיים החל התהליך ב"סולל בונה", שם פוטרו כמחצית העובדים והוא ממשיך במפעלי כור ומוסדות נוספים. הוא טען, כי עובדים אלה מופקרים ע"י האיגוד המקצועי, שצריך להאבק למענם.

הוועד הפועל תבע בסוף הדיון הסוער, כי הממשלה תנקוט בכל האמצעים לעצירת מצב האבטלה, יבוא היצוא ולהרחיב את הצמיחה והפתוח במשק.

מזכיר ההסתדרות ישראל קיסר, סירב להשיב ברורות לתביעת ח"כ רן כהן מר"צ, בנושא קביעת מועד הבחירות להסתדרות.

שירות התעסוקה העניק היתרי עבודה למצרים

מאת איתן רבין

שירות התעסוקה אישר לאחרונה למספר אחרים מצרים להגיע לארץ ולעבוד בישראל.

בפעם הראשונה מאז הסכם השלום עם מצרים, העבירה בקשה לישראל להתיר למספר עובדים בתחום האבנבות, לקבל היתר עבודה בישראל.

לשכת התעסוקה המליצה להיענות לבקשה זו ומשרד הפנים אפשר את הבאת העובדים המצריים.

המצריים מתמחים באבנבות ובבניית מיסגרים והם יועסקו משך 3 חודשים בכפר קאסם.

מנכ"ל שירות התעסוקה דוד בנע, אישר אמש כי שירות התעסוקה התיר את הבאתם של העובדים המצריים וצעד זה יפתח פתח לשיתוף פעולה מקצועי בינינו לבין מצרים בנושא זה.

עדשות חינם ○ עדשות חינם ○ עדשות חינם ○ עדשות חינם ○ עדשות חינם

עדשות־מגע חד־פעמיות חינם.

מבצע היכרות!

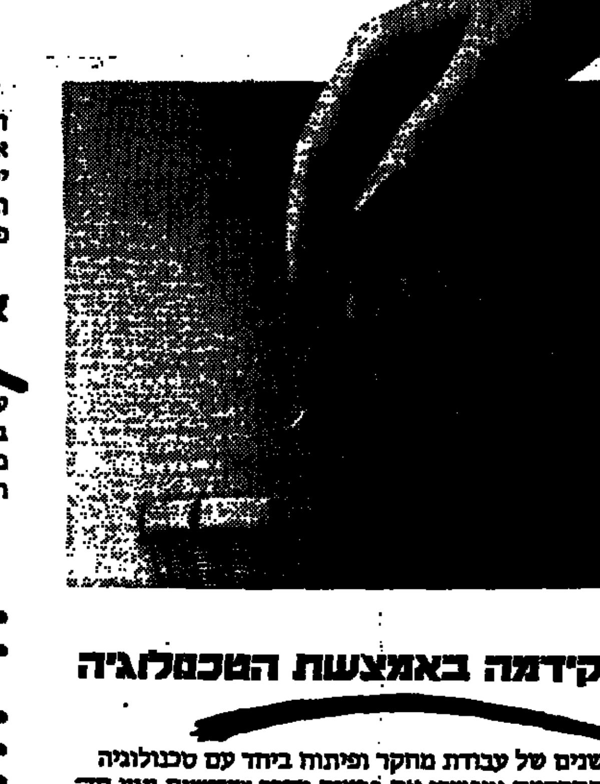

מי היה מאמין... חלפו רק מספר שנים מאז המצאת עדשות המגע אשר שחררו אותך מהמשקפיים והנה מהפיכה!

עדשות מגע חד־פעמיות אשר ישחררו אותך מהטרדה, מהטרחה היומית של הטיפול והניקוי... ומהחשש של אבדן עדשה יקרה.

עדשות המגע החד־פעמיות פרי פיתוח וייצור של חברת הענק ג'ונסון את ג'ונסון, הן עדשות רכות וקבועות למשך חודש ימים... ונזרקות לפח. וחוזר חלילה.

עדשות חד־פעמיות — יותר בריאות לעיניך

עדשות מגע חד־פעמיות פתרו את הבעיות הנגרמות ע"י שימוש ארוך טווח. השימוש הקצר לא מאפשר למשקעים להצטבר בעדשות.

כל אלה פירושם — יותר בריאות לעיניך.

ראיה רעננה — כל השנה

אתה בוודאי זוכר את ההרגשה של השבוע הראשון לשימוש בעדשות מגע. ראיה חדה, רעננה ונקיה. עדשות מגע חד־פעמיות מעניקות לך הרגשה נפלאה זו כל הזמן, כל השנה. כי הן אף פעם לא מספיקות לצבור לכלוך.

קידמה באמצעות הטכנולוגיה

שנים של עבודת מחקר ופיתוח ביחד עם טכנולוגיה מתקדמת איפשרו את פריצת הדרך שעדשות מגע חד־פעמיות מסמנות בענף האופטומטריה.

מאז פיתוח העדשות החד־פעמיות הדברים כבר לעולם לא יראו כמו שהיו.

איך זה עובד?

עדשות המגע החד־פעמיות מסמנות אופן חדש לגמרי של שימוש בעדשות מגע. אחת לחודש אתה מקבל זוג עדשות חדשות.

אתה משתמש בזוג למשך חודש. הן גומרות את תפקידן ונזרקות לפח והזוג הבא נכנס לתמונה.

אין קל ופשוט מזה. לא עוד תמיסות וחומרי ניקוי מדי יום, לא עוד הכנסה והוצאה יומיומית, לא עוד דלקות וגרויים ולא עוד ירידה בחדות הראיה.

פשוט מושלם.

איפה?

עדשות מגע חד־פעמיות מיובאות ארצה ומשווקות באופן בלעדי ע"י בינלאומיות — רשת אופטיקה ועדשות מגע. בוא לפתוח דף חדש בחייך, באחד מסניפי הרשת הקרוב לביתך.

- ירושלים יפו 38. 02-243371-2
- ת"א אלנבי 116 (פינת רוטשילד). 03-624667, 03-621443
- חיפה הרצל 25. 04-645298, 04-673863
- ב"ש ההסתדרות 79. 057-71355
- חולון שד' קוגל 31 (מול קולנוע רינה). 03-857187, 03-886213
- פ"ת חובבי ציון 7. 03-9342922, 03-9303090
- קריות דרך עכו 12 (קרית־ביאליק). 04-724714, 04-454225

להתראות.

רואים יופי
בינלאומיות
רשת אופטיקה ועדשות מגע

מבצע היכרות:
זוג עדשות חינם!
של Johnson & Johnson
הכנס לאחד מסניפי רשת בינלאומיות עם תלוש זה ותקבל זוג עדשות חד־פעמיות־חינם. זאת לאחר שנבצע עבורך בדיקת ראיה והתאמה ובדיקת רגישות יום לאחר מכן.

DMARK

קופ"ח הכללית לא תאשפז חולי הקופות האחרות בתעריף הישן

הקופות הקטנות — מכבי, לאומית והמאוחדת — שוקלות עתירה לבג"ץ

מאת עדנה אדירדו ודוה מל
סופרי "הארץ"

מתריף המאבק בין שלושת קופות החולים הקטנות — מכבי, לאומית והמאוחדת נגד החלטת משרד הבריאות להעלות ב־23.14% את מחיר יום האשפוז מ־15 בדצמבר.

הקופות שוקלות לעתור לבג"ץ. היועצים המשפטיים של הקופות יפגשו ביום ראשון בנושא זה, כדי לגבש את עמדתם.

בתגובה להודעת משרד הבריאות, כי העלאת מחיר יום אשפוז מ־268 ל־330 שקלים, נועד לכיסוי תוספת שכר לעובדים, אמר מנכ"ל קופת חולים לאומית דוד גלמרוביץ, כי "שיעור תוספות לעובדים במערכת לא עלה על 20%, בה בשעה שהעלאת מחיר יום אשפוז בשנה האחרונה הגיע ל־63%. מוסכם עלינו שבתי החולים אינם צריכים לסבסד את קופות החולים, אולם קופות החולים לא יממנו תוספות שכר לעובדי בתי החולים".

הנהלות הקופות, שפנו למנכ"ל משרד הבריאות פרופ' יורם לס, להשהות את ההחלטה ולקיים עמם בירור בנושא, טרם נענו.

מנכ"ל קופת חולים הכללית נחום פסה, הורה אתמול למנהלי בתי החולים של הקופה לקבל ממבוטחי קופות החולים מכבי, לאומית והמאוחדת, התחייבות לאשפוז בסכום של 330 שקלים, במידה ולא ימציאו התחייבות כזו, הוא אמר, שיהיה עליהם לגבות מהם את ההפרש.

הנזק לקופת חולים הכללית, המשלמת לבתי החולים הממשלתיים עבור אישפוז חולים, קטן יותר, מאחר והסעיף בתוכנית ההבראה של הקופה, משנת 1986 קובע, כי חלק מסוים מהעלאות המחיר יכוסו על ידי כספי מס מקביל ומהאוצר. פסה הוסיף, כי אם קופות החולים מכבי, מאוחדת ולאומית, יעמדו בסרובן לשלם את תעריפי האישפוז החדשים בבתי, לא תאשפז קופת החולים הכללית את מבוטחי קופות אלה בשעפות בתי החולים של קופת החולים הכללית.

דובר משרד הבריאות מסר, כי לאור עדכון המחיר, מחיר יום אשפוז מסובסד בשיעור שבין 30% ל־40% ולאור הקיצוץ בתקציב הבריאות, תובע אגף התקציבים של המשרד, לגבות את העלות הריאלית של האישפוז.

פרופ' לס אמר ל"הארץ", כי במשרד מכין תביעה למשרד האוצר לכלול לאתלר במחיר יום אשפוז את הפחת, בלאי מבנים וציוד, הכנות לשעת חרום, הכשרת כוח אדם בבתי חולים.

הוגשה תביעה נגד רו"ח יגאל ברייטמן בטענת "ייעוץ רשלני"

"שכפול מהיר" טוענת שרואה החשבון לא הגיש את דו"חות החברה

(עו). "שכפול מהיר", חברה העוסקת במתן שרותי דפוס, שכפול והוצאה לאור, טוענת בתביעה כספית, בסכום של 500 אלף שקלים נגד רו"ח יגאל ברייטמן (בנם הנכסים של "קפריש"). לטענתה, היא קיבלה "ייעוץ רשלני" בעניני מס מברייטמן ואנשי משרדו, שגרם בעקבותיו קנסות כספיים כבדים מצד שלטונות המס, אשר העמידו את עצם קיומה בספק.

בכתב התביעה נטען, כי החברה שילמה עבור שירותי הייעוץ את מלוא הסכומים שדרשו ממנה, אולם לתדהמתה גילו מבירור שערכו אצל שלטונות המס, כי ברייטמן ושותפיו לא הגישו בשמה דו"חות שנתיים במשך תקופה ארוכה, בעקבות מחדל זה הוטלו על החברה קנסות כבדים, נטען.

החברה מציינת, כי כתוצאה מהייעוץ הרשלני והמייצוג הכושל בפני שלטונות המס, נאלצה לשלם מיסים וקנסות בסכומים גבוהים, שלא לצורך. היא נאלצה ללוות כספים לשם מימון תשלומי המס המיותרים והבלה מהוצאות מימון כבדות, שהעמידו בספק את עצם קיומה.

בכתב התביעה נטען עוד, כי בינואר אשתקד פשטו פקחי מס הכנסה על משרדי החברה ועיקלו ציוד ומכונות, וכך שובשה פעילותה העסקית של החברה. לטענת התובעת למרות פניותיה החוזרות ונישנות לא טיפלו רואי החשבון במשרד ברייטמן בעניניה ולא השלימו את הדו"חות השנתיים.

לטענת "שכפול מהיר" התפוצץ מו"מ שניהלה עם משקיע למכירתה, בסכום נכבד של 200 אלף דולר, מחמת חוסר יכולתה להציג את דו"חות הרווח והמאזן של החברה.

טרם הוגש כתב הגנה.

מסלול ההמראה הראשי בנתב"ג נסגר למספר ימים לשיפוצים

מאת זוהר בלומנקרנץ
סופר "הארץ" לענייני תעופה

המסלול הראשי בנתב"ג נסגר לצורך ביצוע עבודות קילוף הגומי ממנו. סגירת המסלול הראשי גורמת לעיכובים בתנועת המטוסים, שכן המסלול האחר משמש גם לצרכי הסעה.

חברה מגרמניה המערבית בשם "הוכדאף" זכתה במכרז לביצוע העבודות, בהקדימה חברה מישראל. העבודות תימשכנה, על פי התכנון, עד לאמצע השבוע הבא. החברה הזרה, השיטה באניה לישראל את הציוד המאוד הכבד, המשמש לביצוע עבודות התחזוקה.

מדובר בקילוף גומי, הנדבק למסלול מגלגלי המטוסים ואשר יכול להביא להחלקת מטוסים בעונת הגשמים. בשבוע האחרון לפני תחילת ביצוע העבודות, החליק במקום מטוס מסוג בואינג 747.

ברשות שדות התעופה פנו במכרז לארבע חברות — שתיים מישראל ושתיים מחו"ל, אשר הגישה את הצעותיהן לביצוע העבודות. שתיים מהחברות, אחת מישראל והשניה פרשו לא הגישו את הצעותיהן וכך הוחזר במכרז רק החברה מגרמניה המערבית והחברה מישראל, שכנית בוזפה.

ברשות שדות התעופה נמסר אתמול, כי מדובר בעבודות אחזקה הכרחיות וכי לא יהיו הפרעות כלשהן בתנועת המטוסים לישראל וממנה. ימי ביצוע העבודות נבחרו כך, כדי שתפרעה במידה מינימאלית לתנועת המטוסים על המסלולים האחרים. החברה מגרמניה המערבית זכתה במכרז, כיון שהגישה את ההצעה הזולה יותר לעומת החברה מישראל.

חוזה משופר ל־5 שנים לעוזר יושב־ראש רשות שדות התעופה

מאת זוהר בלומנקרנץ
סופר "הארץ" לענייני תעופה

רשות שדות התעופה חתמה על חוזה התקשרות מיוחד, לתקופה של חמש שנים, עם עוזרו לשעבר של שר התחבורה, קלוד מלכה. מלכה מונה לתפקיד עוזר ומזכיר יו"ר מועצת המנהלים, אף שמונה בתפקיד שהתפנה באופן זמני.

רשות שדות התעופה חתמה על חוזה התקשרות אישי עם מלכה, למרות שאפשר שהעוזר והמזכיר הקודם, משה פרץ, יחזור לתפקידו בתום מערכת הבחירות לרשויות המקומיות.

פרץ מונה באחרונה לראש עיריית רמלה בפועל. לצורך מילוי תפקיד זה הוא יצא לחופשה ללא תשלום. במידה והוא יכשל בהתמודדות על ראשות העיר בבחירות המוניציפליות הבאות, הוא יחזור למלא את תפקיד העוזר ומזכיר ליו"ר מועצת המנהלים של רשות שדות התעופה, אריה גרוסברד.

פרץ אמור היה לשוב כבר לתפקידו, אבל בנתיים נדחה מועד הבחירות לרשויות המקומיות לחודש פברואר ותפקיד עוזר היו"ר לא אוייש. את תפקידו של פרץ הוזל למלאות עובד אחר של רשות שדות התעופה, עוזי שיש, אשר חזר מהשתלמות לימודים של שנה בבריטניה.

אז הוחלט למנות לתפקיד זה, אשר התפנה באופן זמני, את עוזרו לשעבר של שר התחבורה, קלוד מלכה. נציגות העובדים התנגדה תחילה למינוי זה, שנעשה לדעתה מטעמים פוליטיים, ללא פרסום מכרז כנדרש. ההנהלה טענה, כי מדובר באחד מהתפקידים שבסמכותה למנות, ללא קיומו של מכרז ואישור ועד העובדים.

עתה התגלה, לטענת נציגי העובדים, כי למרות המצב הכספי הכבד שנוצר, חתמה רשות שדות התעופה על חוזה התקשרות אישי עם מלכה, למשך תקופה של חמש שנים. החוזה האישי קבע דירוג גבוה, שגם זיכה את בעליו ברכב צמוד. היות ובמצבת כלי הרכב של רשות שדות התעופה אין היום רכב פנוי, נרכשה למלכה מכונית חדשה.

ברשות שדות התעופה נמסר בתגובה, כי החוזה האישי אשר נחתם עם מלכה, כולל סעיף מיוחד המאפשר את הפסקת עבודתו.

בכפר ברוך הפגינו נגד התחמקות חברים מתשלום מסים

(עו). קבוצה גדולה של חקלאים ונשותיהם, חברי מושב כפר ברוך שבעמק יזרעאל, חסמו אתמול בבוקר, בטרקטורים ובכלים חקלאיים, את מבואות המושב. הם גם מנעו מילדי כפר ברוך לצאת ללימודים.

החקלאים ביקשו למחות נגד קבוצה של חברי המושב, המסרבת לשלם את המסים המוניציפליים, ומקשים בכך על יתר החברים, המשלמים את מסיהם בצורה מסודרת.

לדבריהם, המושב מצוי במצוקה כלכלית ועיקר החוב נובע מהסתבכות ארגון משקי העמק.

שערי המניות 24.11.88

בנקים שאינם נכללים בהסדר ההצמדה

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
א.ה.ה ש	73500		293	+3500	+5	+437
אידיבי ב 100.0			—	הפסקת	מסחר	—
אידיבי בב א			—	הפסקת	מסחר	—
דיסקונט שה ב			—	הפסקת	מסחר	—
הספנות 0.1	1016	לצ				−306
הספנות א 0.5	481	לצ				−130
הפועלים מבב			—	הפסקת	מסחר	—
כללי לא בהסדר	15750		60			
כללי שה 7			—	הפסקת	מסחר	—
כלל שה 11			—	הפסקת	מסחר	—
מימון וסחר 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
מימון וסחר 5.0			—	הפסקת	מסחר	—

בנקים הנכללים בהסדר ההצמדה ל 89

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אידיבי רג 100.0	145400		60			+84
אידיבי ב 100.0	145205	לצ				−2
אידיבי בב א	893500	לצ				
איגוד 1 ש"ח	108270		9	−1000	−0.9	−4
דיסקונט ב'	190500	לצ				−4
דיסקונט א'	186400		10	−900	−0.5	−37
מזרחי ש'	59870		105			+185
מזרחי מ'	60000	לצ				
הפועלים ש'	99148		142			+21
הפועלים מ'	98802		3	−400	−0.4	−3
כללי א'	253800		4			−11
בל"ל סטוק	62820		765			−130

בנקים הנכללים בהסדר ההצמדה ל 91

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אידיבי רג 100.0	117500		569			+141
איגוד 0.1	87500		224	−1000	−1.1	−220
דיסקונט ב	151101		5	−300	−0.2	−4
דיסקונט א	149800		123	+700	+0.5	+1184
המזרחי ש	48310		165			+360
המזרחי מ	48300		1	+500	+ 1	+649
הפועלים ש	79250		1235			+1694
הפועלים מ	79500		179	−50	−0.1	−100
כללי א 1.0	202700		31	−1000	−0.5	−31
בל"ל 0.1	50400		2610			+1526

בנקים למשכנתאות

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אדנים 0.1	33700		40	+700	+2.1	+38
לאומשכל ש	10100			+100	+ 1	+28
לאומשכל מ	10212		15	−50	−0.5	−30
כרמל ש	216		1000	+1	+0.5	+1300
כרמל אפ'	115		7300	+2	+1.8	+9550
כרמל אג"ח	106		23212			
פת משכ ש	2485		200	+70	+2.9	+93
משכן ב ש	4310		140			−140
עצמאות 0.1	15500	שב				
מירב 1.0	7119		100	+270	+3.9	+97
טפחות מכב ש	25280		16	+500	+ 2	+42
טפחות רג ש	25350		65	+400	+1.6	+116

מוסדות מימון

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
הוקלאות מבב א	664465	לצ				
הוקלאות מבב ב	238510	לצ				
לאומי תעש' א ש	14545		14			−14
פתוח תעש' מבב	94008	לצ				
פת תעש' בב ג	529500	לצ				
פת.תעש' בב גג	323800	לצ				
פת תעש' בב גגו	317000	לצ				
פת תעש' בב ד	337142	לצ				
פת תעש' בב דד	72550	לצ				
מרכז קבלנים 5.0	1322	בח		−70	− 5	−38109
תיירות בב	253500	לצ				
כלל ליסינג 0.1א	17550	תב	125	+1000	+ 6	+174
כלל ליסינג 0.5ב	16700		99	+600	+3.7	+164

ביטוח

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
איילון	88					
איתן	96		1764	−2	− 2	−1764
אררט 0.1	860	שב				
בטוח משנה 0.1	294	בח	400	+5	+1.7	+200
בטוח משנה 0.5	122		2847	−5	− 2	−2447
משנה אפ	188					−163
משנה הש	117		34877	−1	−0.8	−22877
הדר 1.0	152		5707	+5	+0.3	+147
הדר 5.0	136		4000	+1	+0.7	+14000
הדר אפ סד 2	127		8950			−1450
הפניקס 0.1	558		360	+3	+0.5	+360
הפניקס 0.5	500		1000	−3	−0.6	−4387
המשמר-הראל 1.0	5650		60	+100	+1.8	+60
המשמר-הראל 5.0	5040	שב				
כלל ביטוח	276	שב				
כלל ביטוח אפ'	44		20075	+5	+3.5	+8125
כלל בטוח אג"ח	111.5		10000			−10000
מנורה 1.0	731		600			
מנורה 5.0	677		300	−1	−0.1	−300
ביטוח סהר	143.5		11000	−1	−0.7	−11952
סקוריטס 0.1	1184		200	+2	+0.2	+100
צור ש	134.5		4400	−4	−2.9	−8400
ציון החזקות 1.0	1500			+19	+1.3	+79
ציון החזקות 5.0	791					−10

מסחר

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אינטר גאמא 1 ש	625		42			−26
אינטר גאמא 5 ש	538		816	−1	−0.2	−816
מאיר עזרא 1.0	290		1000			
מאיר עזרא אפ	90					−2
כלל אפ 4	161.5		4000	+7	+4.5	+2500
כלל אגח 2	138.5					+50000
קרסטל 1.0	520		3912			−26
רפק 0.1	10800	שב				
רפק 0.5	13650			−50	−0.4	−9
שופרסל א 2.0	1176		281	+25	+ 2	+1719
שופרסל אפ	4270		1037	+70	+1.7	+1138
שופרסל אגח	124.5		11050			+3950

שירותים

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אמטרא	315	שב				
ספנות הספקה 0.1	267		2814			+1646
ספנות הספקה 0.5	141.5		12900			−6800
ספנות אפ'	100		17188			−9413
ספנות אג"ח	108		32600	−2	−1.8	−32600
קידו 0.1	510		5856	+10	+ 2	+2049
קידו 1.0	241	תב	44224	+18	+8.1	+104841
מוס' ערוגה 0.1	946	שב				
מוס' ערוגה 0.5	631		200	+10	+1.6	+155

מלונות ושירותי תיירות

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
בני הדר	92.5		25223	+5	+5.1	+35623
בני הדר אפ 1	34.7		8110	+7	+5.2	+18480
מלונות דן 1.0	1200					−2
מלונות דן 5.0	800					
חוף האלמוג 1.0	7699		22	+99	+1.3	+22
מלונות הירדן	2389		116	+10	+0.4	+107
ים סוף	225		6197	+4	+1.8	+648
ים סוף אפ'	140			−7	−4.8	−2330

מחשבים ושירותי מחשבים

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
ת.י.ל.ג. 1.0	108		5500			+1200
ת.י.ל.ג. אפ'	26.9		3000	−1	−0.4	−17691
ת.י.ל.ג. אג"ח	109.5	שב				
יעצא 1.0	4500		30	−100	−2.2	−75
מ.ל.ל. 1.0	1935	שב				
מ.ל.ל. 5.0	808			−12	−1.5	−100
ניקוב מחשבים 1	809	בח	150	+8	+ 1	+200
ניקוב מחשב 5	254		660	+4	+1.6	+431
ניקוב אפ סד 2	338	תב	420	+30	+9.7	+420
תים מחשבים 1.0	480					

נדל"ן, בינוי ופיתוח

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אזורים אפ	257		1250	−3	−1.2	−4030
אזורים אגח	148.5		11505	−1	−0.7	−11505
אילון 1.0	51		7000			
אילון אפ'	19		5000	−7	−3.6	−5000
אל-רוב 1.0	330		550			+1450
אפריקה 0.1	34990		19			
אפריקה אפ	11950		53			−53
ארזים			—	הפסקת	מסחר	—
אלרן 0.1	2525		863			−863
אלרן 0.5	2100		111			−111
ברנובין 1.0	1930	שב				
ברנובין 5.0	1822		200	−25	−1.4	−1878
דנקנר 1.0	4920		200	+150	+3.1	+50
הדע 0.1	183		4000	−7	−3.7	−3847
הדע 0.5	117.5			−5	−1.3	−2308
מרלו 1.0	1155		1700	−45	−3.8	−1090
0582338	225		11656			+7977
5829999	80.5		421720			−201467
המגדל 1.0	488	לצ				+47
המגדל 5.0	358	לצ				−298
תל.ב. 0.1			—	הפסקת	מסחר	—
תל.ב. 0.5			—	הפסקת	מסחר	—
ירושלים אפ	61		3678			−3678
גבים 0.1	3851		126	−19	−0.5	−126
גבים 0.5	3660		64	−10	−0.3	−64
הכ' ישוב אפ' 7	114		21106	−5	−4.2	−39826
אפ' 8	87.5		5000	+5	+2.9	+6122
אפ' 9	95.5		10000			−10667
מבני תעשיה	59.5		32828			−23973
מבני תעשיה אפ'	15.8		44458			+21596
מבני תעשיה אג"ח	110		7000	−1	−0.9	−7000
ישפרו 0.1	4490		238	+80	+1.8	+216
ישראלום 1.0	1100		1000			−239
ישרס 10.0	40997	תב	120	+3727	+ 10	+192
כנף פיתוח 1.0	5330	תב		−370	−6.5	−90
לומיר 1.0	4360		22	−10	−0.2	−22
לומיר 5.0	1305	שב				
מ.ת.מ. 1.0	280		2268			−2268
מ.ת.מ אפ 2	137	תב		+13	+10.5	+600
מ.ת.מ. אגח	138		1800	−1	−0.7	−7800
מגורי בניה 1.0	425		2000	−6	−1.4	−2000
מיטאל 5.0	143		2884	+5	+1.8	+1577
מיטאל אפ	90		1700			
מנרב 5.0	867	שב				
ליפסיץ 1.0	83		58129	+5	+4.4	+50241
ליפסיץ 5.0	43.8		75489	+7	+ 4	+67036
ליפסיץ אפ 1	14		31450	+6	+4.5	+27768
ליפסיץ אפ' 2	19.4		56664	+6	+15.5	+159464
ליפסיץ אגח	85		3600	+1	+1.2	+21000
נאות אביב 0.5	1860		177			+123
נכסי אזורים	121		5330			−3396
נכסי אפ'	34		110			
נכסי אג"ח	100		1200	−5	−0.5	−1200

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
סיר החזקות 1.0	329					−1525
סנו 1.0	1327					−20
הגמבין 1.0	218		300			
הגמבין 5.0	152		1000			−1000
הגמבין אפ'	423		591			−591
הגמבין אג"ח	141.5		8339	+5	+1.1	+75000

חקלאות

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
מטעי הדר 0.1	2720	שב				
מטעי הדר 0.5	2675	שב				
מהדרין 0.1	4549		431	−1		−381
נכסי הדרים 1.0	1165		841			
פריאר 0.5	2151		100			+500

מזון וטבק

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
דובק מב ש	1551		117			
דובק מב מ	1550		142	−40	−2.5	−225
זגלב 1.0	286		1000			−636
זגלב 5.0	252			−1	−0.4	−1000
זגלב אגח	93.5	שב				
טמפו בירה 1.0	22151					
טמפו בירה 5.0	17000					
יצהר 1.0	920	שב				
יצהר א 5.0	497					
יצהר אפ 2	124		807			
מן 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
מן 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
סנפרוסט 1.0	18000		75	−28	−0.2	−125
עסיס ב 0.5	230	לצ				−237
אגנ. שקל 1	1950		229			−29
שמן מבב א	555		380	−9	−1.6	−104

טכסטיל והלבשה

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אריגי פר 1 ש	334		975			−1950
אריגי אפ	88.5					
אריגי אגח	122.5	שב				
אתים 1.0	264	שב				
אופנת ברוך 1.0	90	תב	5330	+6	+7.1	+3330
אופנת ברוך 5.0	62	שב				
אתא א	44		2513			−2513
ארגמן רג ש	7750		67	+120	+1.6	+75
דלתא-גליל 1.0	802		5229	+19	+2.4	+3222
דלתא-גליל א 3.0	755		5220			−2400
ויסלנר 1.0	146.5	בח	5	−5	−4.9	−500
ויסלנר 5.0	121		1500			
חדיון 1.0	4510	תב	132	−450	−9.1	−132
זיקית 1.0	1320		500			
זיקית 5.0	989		500	−1	−0.1	−171
זיקית אפ	229			−6	−2.6	−1352
לודזיה 0.1	425					
לודזיה 0.4	349		817	−5	−1.4	−517
ליבת 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
עיט 1.0	190					−160
עיט 5.0	94.5	תב	3020	−5	−9.1	−4710
עיט אפ	44.2	בח	1580	−2	−4.3	−1011
עיט אגח	106.5		1842	−5	−0.5	−1058
עסק מרינה 1 ש'	108		200			−200
עסק אפ	29		3000	−2	−6.5	−2025
פולגת א	356	בח	200	+4	+1.1	+400
פרגוד	733		2000			−2000
פרגוד אג"ח	87					
גיבור סבריגה	2280		14			
תעש רוזנין 1.0	3968	תב	1690	+360	+ 10	+2280

שף נאמנות
כלל
ניהול תיקי השקעות ניהול קרנות נאמנות וניהול קופות גמל

מתכת ומוצריה

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אורדן 0.1	2430	תב	889	−270	− 10	−1050
אורדן 0.5	2260		100	−60	−2.6	−540
אלומית 1.0	6670			−250	−3.6	
אלומית 5.0	6170	תב		−329	−5.1	−219
כבלים ש	357		1703	+1	+0.3	+403
כבלים אפ	66		10800	+2	+3.1	+31348
כבלים אפ'	109.5			+5	+8.5	+35000
כבלים אגח	111.5		10000			
כבלים אג"ח	93		110050	+1	+1.1	+68380
התכוף 1.0	330		760			−868
התכוף 5.0	155					
זיקה 1.0	1500	שב				
זיקה 5.0	936		16.5	−8	− 1	−6.5
קופסאות פח 5.0	1925		209			
כללי ציון 1.0	2490		100	+50	+ 2	+95
כללי ציון 5.0	1406		652	+20	+1.4	+598
קרמני 1.0	98	תב	1274	−6	−5.8	−7368
קרמני 5.0	57.5		4273	+5	+4.5	+2670
נחושתן 0.1	22800	שב				
נחושתן 0.5	6300	תב		−600	−8.7	−16
פקר פלדה 1.0	1526		700			−203
קינג 1.0	520			+5	+1.6	+200
קינג 5.0	245	שב				
קליל 1.0	3015		382			−252
קליל 5.0	2520		220			−238
קליל אפ'	1340		920	+10	+0.8	+915
קליל אגח	140		12280			
תעשיות לכיש 1.0	380		160	−8	−2.1	−129
תעשיות לכיש 5.0	310					

חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אלביט 3.0	303000		28			+4
אלקו 0.25 ש	8800		100	−160	−1.8	−100
אלקטרה 0.1	2180		802	+20	+0.9	+618
אלקטרה א 0.5	1650		270	+51	+3.2	+2600
אפ 5	1150		2078	+45	+4.1	+3311
אגח 3	162.5	בח	9500	+5	+2.8	+56500
אלית 1.0	13400		32			−39
אלקטרוניקה אפ'	604	תב	3992	+60	+ 11	+4632
כלל אלק אג"ח	117.5		90000			−67230
סקטרוניקס 1.0	990		400	−24	−2.4	−1400
סקטרוניקס 5.0	755		812	+6	+0.8	+1728
פיכמנגר 1.0	429		850			
פיכמנגר 5.0	324		1200			−2375
ציקלון 1.0	2100		110			+4
ציקלון 5.0	1545	שב				
קנבכין אילד 1.	2320		200	+25	+1.1	+60
ת.א.ת. 1.0	590	בח	2202	−5	−0.8	−2817
ת.א.ת. 5.0	282	בח	4445	−4	−1.4	−6303
תדיאה	618		461			−3

מוצרי בניה

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
א.מ. תעשיות 1.	155		10892			−9310
א.מ. אפ	500		400			−400
אמפי אפ' ב	40.9		10080	+9	+2.3	+25000
א.מ. אגח	149.5		5080	−5	− 1	−5000
אמפי אג"ח א	101		35150			−18910
אקרשטיין 1.0	450		1100	−24	−5.1	−1100
אקרשטיין 5.0	241		1000	−2	−0.8	−1000
אקרשטיין אפ'	258		235	−1	−0.4	−265
אקרשטיין אגח	139		2300	−5	−3.5	−21307
אבים בלוק	56.5		8390			
בלוק אפ	27		3200			
מוזאיקה ולפמן 1	2592	לצ				
מוזאיקה ולפמן 5	1950					
נגב קרמיקה	208		4100			
נגב קרמיקה אפ	59	תב	1000	−5	−7.8	−4921

כימיה, גומי ופלסטיק

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אגן 5.0	1870	תב	5472	+140	+8.1	+11586
אגן אפ'	360		7631			−1170
אגן אג"ח	98		33185			−7615
גל תעשיות 1.0	230		6000			
גל תעשיות 5.0	131	תב	6504	+8	+6.5	+5588
גל אפ	28		5000			−3602
גל אגח	92.5		2400	−5	−0.5	−2400
דשנים 0.1	3140		601			−180
דשנים 0.5	1560		100	−30	−1.9	−200
ליפסק 1.0	2270		200	+100	+4.6	+200
מקסימה 1.0	775		100	+5	+0.6	+100
מקסימה 5.0	510			−20	−3.8	−1505
כנו 1.0	3600		195	+80	+2.3	+365
כנו 5.0	3100		76			−74
פריקלאס	566		942	+12	+2.2	+1938
פריקלאס אפ'	132		13010			−1686
קים כימיקל 1.0	6280		181			−50
קים אפ	3970		80			+395
קים אגח	134		10000			
תיא 5.0	5100		486	+115	+2.3	+382
פרוטרום 10.0	1150	תב	10795	+60	+5.5	+14181

עץ, נייר ודפוס

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
כתר	89.5		13385	+5	+0.6	+6430
דפרון 1.0	5100	שב				
דפרון 5.0	4510	שב				
חג.ב. 1.0	5425	בח	50	−55	− 1	−40
יאה 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
לבידי אשקלון 1	546		500	+26	+ 5	+1100
מלט ב 0.5	21200	בח	30	−1280	−5.4	−21
קרל	455		695	−15	−3.2	−1695
קרל אפ'	164.5	בח	100	−6	−3.5	−8074
קרל אפ' 2	66	תב	23107	−4	−5.7	−19212
קרל אג"ח	100.5	בח	16000	−5	−1.5	−37864
רים 0.1	180		76			−76
רים 0.4	80		2881	+5	+1.9	+6689
תכל ב 0.2	11850		3	−2		−126

תעשיות שונות

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אבירן 1.0	165		2700	+1	+0.6	+2700
אבירן 5.0	88.5		2733			−2755
תושיה יוד	1470	שב				
הנבלק 1.0	808		760	−2	−0.2	−260
הנבלק 5.0	838	תב		−45	−5.1	−3767

השקעות בתעשיה

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
תרבות	8720		222	+20	+0.2	+60
כור בכ' ש	2331	לצ				
תעשיות אפ'	85		9559	+5	+ 3	+10604
תעשיות אגח	120.5		2450	−5	−0.4	−2450

חברות השקעה

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אמיקו ש	2750		151			−151
אידיבי אפ'	3010	תב	432	+160	+5.6	+797
אידיבי אג"ח	117.5		17000	+5	+1.5	+27500
אלגד ש	961	בח	928	+20	+2.1	+572
גחלת 1.0	913	שב				
גחלת אפ	674	שב				
גחלת אגח	118.5	שב				
דנבור 1.0	450		4			
דנבור 5.0	331		510	−1	−0.3	−312
הבה לישראל 5.0	3150		800	+40	+1.5	+1003
חלפמן 0.1	115000	שב				
חלפמן 1.0 ש	15550		10			
אמפא א 0.5	17800	תב	69	+1000	+ 6	+29
דיסקונט השק אפ	1130	בח	2551	+40	+3.7	+2621
דיסקונט השק אגח	121.5		17750			−7750
מרחב השק ש	40000		20	+400	+ 1	+19
חדרו 1.0	1111		268			−224
חדרו 5.0	555		425			−759
יעסר 1.0	1208					
יעסר 5.0	770		237	−10	−1.3	−474
יצוא ש	10380		21	−50	−0.5	−21
ירדן א 0.1	1300		503	+20	+1.6	+89
ישום החזקות	33		2091	−5	−3.8	−5251
ישום אגח-אפ	55					+2080
כלל 50.0	650	בח	1000	+20	+3.2	+2615
מגור 0.1	265	שב				
מגור א 0.5	193.5	שב				
אמח 1	137	שב				
מד' ג 1.0	185		1500	+6	+3.4	+2280
פז השק ש	3250	תב	769	+235	+7.8	+1928
פמה א 0.1	4876		50	−90	− 2	−150
פמה 0.5	3640		130	−11	−0.3	−198
פרין ב 2.5	9721		137	+100	+ 1	+113
קרדן 1.0	84		2924	+4	+ 5	+4076
קרדן 5.0	43		4391			−2991
קרדן אפ	28.7		6916	+6	+2.1	+14000
קרדן אגח	119.5		33378	−1	−0.8	−33378

נסחורות במט"ח

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
בית מ	325		100	−2	−0.6	−500

חיפושי נפט

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
דלק נפט 1	1940	בח	15	+20	+ 1	+36
דלק נפט 5	910		803	−11	−1.2	−319
פז חיפושי נפט	24150		76			−56
יגאל אפ	104		9786	−1	− 1	−20092
מ.ג.נ. 1.0	3500		44	+130	+3.9	+44
מ.ג.נ. 5.0	1901		183	+1	+0.1	+3
נפטא ש	325		1750	−3	−0.9	−750

רשימה מקבילה

מסחר שירותים מלונאות מחשבים

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
הראל 1.0			—	הפסקת	מסחר	
יסקל	242		300			
קונסורטיום 0.1	808		149			−88
קונסורטיום 0.5	205	תב	739	+18	+9.6	+2489
קפל 1.0	681		8	+1	+0.1	+8
תבל			—	הפסקת	מסחר	—
החברה הישראלית	26	תב	2000	+1	+ 4	+2000
כנס מר 1 ש	493	שב				
אירנת מחשבים	123.5		8502	−6	−4.6	−4368
דטה מיכון 1.0	347		1933			
דטה אפ'	376		849	+7	+1.9	+128
כלל מחשבים 1.0	2253	שב				
משוב מחשבים 1.0	64	בח	7956	−5	−9.2	−10064
רשף	80		3756			

נדל"ן בינוי חקלאות

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אבנים 1.0	308	לצ				
בן-יקר גת 1.0	1385	שב				
דרוקר 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
דרוקר 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
לוינשטין 1.0	138.5		2800			
לוינשטין 5.0	80.5		5245			
שדר 3.0	944	תב	180	+86	+ 10	+480
קיסריה 0.1	2230		20			−20
קיסריה 0.5	1070	שב				
רסקו מבל	513	לצ				+200
רסקו רג	535	לצ				−2
אשאב	715	תב	151	+64	+9.8	+131
גולדפרוסט 1.0	165		85			
גולדפרוסט 5.0	97					
מטויות מאחד 1	455	שב				
מטויות מאחד 5	134	שב				
סופר	28.7	שב				
סופר אפ	19.3		700			

תעשייה

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
יבודים	174		1198			−198
מקס 0.1	1426	שב				
מקס 0.5	582	שב				
פליימן א 0.5	2476		55	−100	−3.9	−55
אלאיב	64.5		1970			−1970
אקסטן 5.0	574	לצ				−117
מודגן 1.0	772	לצ				
משאבות סלע	49.5	שב				
מתכת מרום 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
שלדות 5.0	926	בח	200	−360	− 28	−881
אלקל			—	הפסקת	מסחר	—
אלקל אפ 2			—	הפסקת	מסחר	—
בר-טן 1.0	2375		552	−24	− 1	−593
בר-טן 5.0	1599		1600			−1032
בר-טן אפ'	828		1916			−187
פרומכבנון 1.0	5545	בח	15	+215	+ 4	+25
פרומכבנון 5.0	2401		47	+25	+1.1	+47
כ.ל.ב. 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
אלרן-טק	152		2096			−1096
אלאנט ב			—	הפסקת	מסחר	—
דקסטר 1.0	1995		23			+1
נקה כימיקל 1.0	5155			+5	+0.1	+30
ת.ב.ל. 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
ת.ב.ל. 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
ומר א 5.0	5001		54	−50	− 1	−54
אורדע פרימס	385		800	−15	−3.8	−800
מקסוריה 1.0	1929	תב	138	+100	+5.5	+99
בלק	209		500			−500
דרמכן	135.5		300			
פז תן	300	שב				
מכבי מנולנה	102		976			−978

השקעה

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
איגקוה 0.1			—	הפסקת	מסחר	—
איתם	233		111	+5	+2.2	+111
איתם אפ	25	שב				
אביסר בב'	269		250			−50
אפיק 1.0	369	תב	9046	−41	− 10	−8270
אפיק 5.0	289		2450	−1	−0.3	−1450
בנין ב' 5.0			9094	−3		−15
לבניק 0.1			—	הפסקת	מסחר	—
לבניק 0.5			—	הפסקת	מסחר	—
עוז השק ב 0.1	580		170			
עוז השק ג 0.5	472		100	+1	+0.2	+26

חיפושי נפט

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
פואיל ב 0.3	2799		36	−1		−12

משתנים

שם נייר ערך	מ"כ מחזור ערך נקוב	שער קבע משתנים נקודות	שער מ.ר.ב. נקודות	שינוי יומי כלל %	כמ' עסק כלל בסבבים
בנק בינלאומי 05	1297	5320	5320		
פיבי 0.5	2040	6493	6413	1.25	7
הסנה ש		87.5	87.5		
שלמן אפ	1051	744	744	1.5	
כלל סחר	31125	217	216	1.88	9
שופרסל ב 10.0	10039	1039	1021	1.76	10
דלק ג ש	2347	2484	2447	1.51	1
אפריקה 1.0	248	32819	32334	1.5	1
אזורים 1.0	4886	531	518	1.92	2
נכסים ובנין	3817	2752	2718	1.25	8
הכשרת הישוב	12761	473	471	1.5	8
חברה לירושלים	3786	278	278		
כלל בנין	11281	539	527	2.28	10
עלית	672	15179	14881	2	12
פולגת ב 4	6696	264	261		3
קופסאות פח 1.0	843	2164	2122	1.98	1
כלל תעש אלק	10313	2396	2299	5	20
אלרון 3.0	116	180661	177315	2	13
מבע ש	2118	9337	9176	1.75	15
ים המלח	21648	1828	1810	2.01	19
פטרוכימיים 10.0	153108	422	414	7.65	32
מפעלי נייר 10.0	45	241581	239584	.975	6
כלל תעש' 1.0	216297	135.5	133	1.88	38
אידיבי פתוח 2.0	2245	6683	6490	2.5	15
אלון ש	2399	735	728	0.96	7
חברה לישראל 1.0	5381	4041	3914	3.24	23
פועלים השק ש	4157	711	697	2.01	2
דיסקונט השק ש	13344	2448	2442	2.51	24
כלל 10.0	9615	772	772		2
יגאל 5.0	4285	347	347	−1.34	

שערים בין-בנקאיים

אתמול, בצהריים, 24.11.1988 באירופה

מסירה מיידית (ספוט)

$ ארצות הברית	1.8360/1.8370	ל"ש שטרלינג
מרקים גרמניים	1.7148/1.7158	ל"ש ארה"ב
פלורינים הולנדיים	1.9360/1.9370	"
פרנקים שוויצריים	1.4400/1.4410	"
פרנקים בלגיים	35.96/35.98	"
פרנקים צרפתיים	5.8650/5.8680	"
לירטות איטלקיות	1273.50/1274.50	"
ינים יפניים	120.85/120.95	"
$ ארצות הברית	1.3460/1.3465	לס.ד.ר.

שער הזהב $ ארה"ב אונקיה לונדון פיקסינג 419.85

מסירה מאוחרת (פורוורד)

	$/ל"ש	מר"ש/$	מרק/$
1 ח'	1.8312/1.8323	1.4350/1.4363	1.7091/1.7102
3 ח'	1.8230/1.8243	1.4233/1.4247	1.6963/1.6976
6 ח'	1.8103/1.8118	1.4065/1.4082	1.6797/1.6810

הנתונים נמסרו על-ידי בנק דיסקונט לישראל בע"מ

"נכסי־רדזים" תיווך השקעות בע"מ

למכירה 120 דונם פרדס מניב

ליד צומת התחנה המטאורולוגית, על הכביש המהיר ת"א-אשדוד, בשטח שיפוט העיר חולון

– חלק מהפרדס מיועד לתעשיה

לפרטים: רפי ברורמן 03-611194/5

* חבר בעמותת המתווכים לנכסי דלא-ניידי בישראל-מלד"ן
* חבר בפדרציה הבינלאומית למתווכי נכסי דלא-ניידי

גלגל הבורסה / דורון סונסינו

עליות חדות

שבוע שעמד בסימן מסחר עצבני וירידות חדות בשערי המניות הסתיים אתמול בעליות חדות. 134 מניות נסחרו אתמול בעליות שערים, 100 מניות נסחרו בירידות, 182 מניות נסחרו ללא שינוי בשערן. שערן של 22 מניות עלה בשיעורים חדים של 5% ויותר. מחזורי המסחר במניות החופשיות היו בדרך-כלל מצומצמים. סך כל המחזור במניות חופשיות הסתכם ב-7.3 מיליון שקל. בחלק מהמניות הכבדות דוגמת ים המלח, פטרוכימיים, דיסקונט השקעות וכלל תעשיות נרשמו מחזורים ערים. 72% מנפח המסחר התנהל בעליות שערים, 8% מנפח המסחר התנהל בירידות.

קופות הגמל של הפועלים ממשיכות לרכוש מניות

הסוחרים בבורסה זוקפים חלק ניכר מהשיפור שחל אתמול במגמת המסחר בפעילות הערה של קופות הגמל של בנק הפועלים בשוק המניות. קופות הגמל של הפועלים רוכשות בשבועות האחרונים כמויות גדולות ממניותיהן של חברות רווחיות בעיקר במסגרת המשתנים. סוחרים בבורסה טוענים כי "הפועלים" מנהיג את השוק, וטוענים כי אלמלא רכישותיו של ה"שע־לים" בשוק המניות, היה מדד המניות החופשיות צונח השבוע בשיעור חד מאוד.

בפועל ירד השבוע מדד המניות הכללי ללא בנקים שבהסדר ב-4.55%. שערן של מניות ענף האלקטרוניקה ירד בשיעור החד ביותר: 11.62%.

	מדד יומי	שינוי ב-%
מדד מניות כללי	102.12	+0.46
כללי ללא בנקים	83.36	+1.28
מדד משתנים	87.14	+1.93
מדד אג"ח כללי	123.24	−0.14
אג"ח צמוד מדד	124.10	−0.13
אג"ח צמוד מט"ח	116.04	−0.31

פטרוכימיים: +7.75%

הביקושים הגדולים למניות המפע־לים הפטרוכימיים נמשכים. בשלב המו"מ נרשם אתמול למניה ביקוש בסכום של 613 אלף שקל ושערה עלה ב-5.6%, בשלב המישתנים עלה שערה הקבוע של המניה ב-7.75%. מחזור המסחר בפטרוכימיים הסתכם ב-401 אלף שקל.

גם בשערן של מניות קונצרן כלל הנסחרות במסגרת המישתנים נרשמו אתמול עליות חדות יחסית. כלל תעשיות עלתה ב-2%, מחזור המסחר במניה הסתכם ב-225 אלף שקל. כלל אלקטרוניקה עלתה ב-5%, כלל נדל"ן עלתה ב-2.25% וכלל סחר ב-2%. עליה חדה נרשמה גם במניית החברה לישראל: 7.75%, מחזור המס־חר במניה הסתכם ב-168 אלף שקל.

שערה של מניית אלרון עלה אתמול ב-2% לאחר שבוע של ירידות שערים חדות. בבורסה הסבירו שבע־קבות הירידות החדות בשער המניה בבורסה של תל-אביב נמוך מחיר מניית אלרון בבורסה של ניו יורק במספר אחוזים מהמחיר בארץ.

בסיבוב הראשון למסחר עלה אתמול מדד המישתנים ב-1.12%, בתום שלושה סיבובי מסחר עלה המדד הקבע ב-1.93%. מחזור המס־חר במישתנים הסתכם ב-2.2 מיליון שקל.

מחזורים נמוכים במסחר הרב צדדי

מחזור העיסקאות במסגרת המסחר הרב צדדי הסתכם אתמול ב-3.5 מי־ליון שקל בלבד.

למניית פז השקעות נרשם ביקוש בסכום של כ-62 אלף שקל ושערה עלה ב-7.8%, שלשום ירד שערה של המניה ב-10%. בבורסה מסבירים את הביקוש שהופיע אתמול למניה בשמועות כי מתגבשת הצעת רכש למנ־יה במחיר אטרקטיבי. מאז תחילת החודש עלה שערה של פז השקעות ב-8.6%.

למניית קדור 1 נרשם אתמול ביקוש בסכום של 251 אלף שקל ושערה עלה ב-8.1%. לפרוטארום נרשם ביקוש בסכום של 162 אלף שקל ושערה עלה ב-5.5%.

ספקולנטים שרכשו לאחרונה את מניית מרכז הקבלנים מתקשים לממש את הרווחים הגדולים שצברו. אתמול נרשם למניה היצע בסכום של 500 אלף שקל ושערה ניקבע מוכרים בלבד בפעם השניה ברציפות. ביום ראשון יתנהל המסחר במניה ללא כל הגבלה על תנודת השער.

למניית אוצר התישבות היהודים נרשם אתמול ביקוש בסכום של 320 אלף שקל ושערה עלה ב-5%. בבורסה מתקשים להסביר את המשך הביקו־שים למניה, מאז תחילת החודש עלה שערה של או.ה.ה.ב ב-132%.

מחזור שיא לאג"ח של בנק ישראל

בנק ישראל הנפיק אתמול בבורסה אג"ח צמודות למדד מסוג שגיא וג־ליל בסכום של 110 מיליון שקל. הביקוש לאגרות היה גדול פי חמשה מסכום ההנפקה והמחיר של האגרות נקבע ל-105.5% (שגיא) ו-102.5% (גליל). אחוז ההקצאה יהיה: 87% ו-82.17% בהתאמה.

בשוק המשני נרשמו אתמול בדרך כלל לאגרות החוב היצעים ושערן ירד עד 2%. מדד האגרות הצמודות למדד ירד ב-0.13%, מדד האגרות הצמודות למט"ח ירד ב-0.31%. מחזור המסחר באג"ח הסתכם ב-27 מיליון שקל.

מחזורי המסחר במק"מ היו גם אתמול מצומצמים, סך כל המחזור הסתכם ב-6.8 מיליון שקל.

הפדיה	ימים לפדיון	שער	תשואה שנתית
1158	5	99.74	20.65
1218	12	99.39	20.40
1228	19	99.02	20.90
1238	26	98.68	20.50
1248	33	98.31	20.75
119	40	98.01	20.10
129	47	97.62	20.60
139	54	97.31	20.20
149	61	96.89	20.80
219	68	96.62	20.30
229	75	96.21	20.70
239	82	96.09	19.45
249	89	95.79	19.30
319	96	95.39	19.65
329	103	95.23	18.90
339	110	94.65	20.00
349	117	94.31	20.05
359	124	94.23	19.10
419	131	93.81	19.50
429	138	93.34	20.00
439	145	93.03	19.95
449	153	92.45	20.60
519	159	92.11	20.75
529	167	91.73	20.75
539	173	91.45	20.75
549	180	91.12	20.75

תשואה שנתית באחוזים

	פדיון 1989		פדיון 1991	
	תשואה דולרית	תשואה מרבית	תשואה דולרית	תשואה מרבית
בל"ל 0.1	1.36	−0.90	5.86	−0.31
הפועלים ש	1.04	−1.21	5.90	−0.28
איידיבי רג	1.44	−0.81	5.64	−0.53
דיסקונט א	0.98	−1.27	5.68	−0.49
המזרחי ש	1.38	−0.89	5.66	−0.50

שערי קרנות הנאמנות

הקרן	מחיר יחידה	מחיר פדיון	השינוי נקודות	היומי אחוזים
אב	5725.61	5685.66	56.14	1.00
אבוקה	377.40	370.16	1.57	0.43
אגוז	303.04	300.93	−0.37	−0.12
אגם	117.66	116.85	−0.09	−0.08
אדיר	2071.05	2056.08	6.59	0.32
אודם	157.26	156.16	1.14	0.74
אמיר	187.10	185.80	−0.04	−0.02
אור	447.08	443.39	−0.51	−0.11
אורין	126.00	125.06	−2.50	−1.96
אורלי	332.55	330.12	0.47	0.14
אורן	945.97	939.38	2.05	0.22
אייל	6543.84	6417.27	−33.51	−0.52
אירים	6168.79	6078.20	−7.27	−0.12
איתן	910.08	892.10	0.79	0.09
אלון	732.43	726.69	−0.53	−0.07
אלומה	744.95	730.41	0.28	0.04
אלימפוס	110.56	107.93	0.65	0.61
אג"ח	116.62	114.97	0.06	0.05
מניות	104.40	101.88	1.33	1.32
אנקור	103.79	102.10	1.26	1.25
ארז	206.37	202.35	2.69	1.35
אש	144.46	141.27	1.94	1.39
אשל	201.17	199.77	0.01	0.01
אתגר	89.33	87.62	0.97	1.12
אתרוג	291.35	289.25	0.03	0.01
בדולח	148.78	147.80	0.49	0.33
ברוש	587.93	583.78	3.01	0.52
ברק	500.56	496.67	1.19	0.24
ברקת	353.16	350.68	−0.56	−0.16
גביש	1705.62	1693.77	3.38	0.20
גבע	128.66	127.70	0.09	0.07
גורן	525.44	515.30	1.46	0.28
גיא	119.40	118.51	−0.06	0.05
גיל	3485.04	3460.76	−2.40	−0.07
גילת	730.33	724.98	0.42	0.06
הדובדבן	388.72	386.03	1.88	0.49
הכיפות	564.01	553.01	3.88	0.71
הלב	278.04	275.83	−0.15	−0.05
הירדן	164.95	161.81	0.11	0.07
התק	315.62	309.63	0.11	0.04
דליה	630.95	618.82	1.53	0.25
דרור	339.52	333.44	−0.08	−0.02
דקל	370.04	367.43	3.78	1.04
הדס	435.69	432.60	1.38	0.32
הילה	453.52	451.44	−0.04	−0.01
ורד	627.91	616.13	−0.18	−0.03
זהבית	2040.19	2000.19	−0.84	−0.04
זוהר	125.87	124.93	0.08	0.06
זיו	155.21	154.05	0.01	0.01
זינוק	107.85	105.59	0.31	0.29
זיק	84.96	82.88	0.40	0.48
זמיר	435.46	427.01	4.97	1.18
חווית	187.83	186.54	−0.04	−0.02
חליפין	163.83	163.41	−0.20	−0.12
הלביש	237.91	236.23	−0.24	−0.10
חן	170.65	169.97	0.03	0.02
טופז	128.92	127.76	0.06	0.05
טל	6877.49	6788.22	26.89	0.40
יובל	542.35	531.85	1.40	0.26
יהלום	173.30	172.14	0.99	0.58
יסודות	376.31	372.62	2.53	0.68
יערה	529.29	525.84	0.02	0.00
כוכב	298.97	293.17	3.20	1.10
כחל	135.29	134.35	−0.14	−0.10
כלנית	688.99	675.44	1.80	0.27
כספית	298.25	296.10	−0.07	−0.02
כרמל	132.73	130.66	0.40	0.31
כנור	1303.01	1283.96	1.50	0.12
להב	5279.97	5248.49	−6.03	−0.11
לפטקיס	139.18	137.27	−0.21	−0.15
לפיד	302.94	297.11	1.02	0.34
לבם	2206.27	2188.59	−1.31	−0.06
לשם	461.76	458.49	−0.23	−0.05
מבטח	1627.65	1596.54	0.11	0.01
מגבה	4621.06	4577.98	4.23	0.09
מגד	295.59	291.33	−0.47	−0.16
מבחן	4232.95	4193.40	22.09	0.53
מור	1705.55	1681.50	22.58	1.36
מורן	941.13	934.25	5.30	0.57
מבח	27237.38	26820.60	48.37	0.18
מיצר	1207.04	1183.85	0.43	0.04
מעוף	5084.87	4986.69	44.56	0.90
מעין	820.77	805.13	0.30	0.04
מבשם	462.11	458.85	−0.30	−0.07
מכלול	97.70	97.02	0.92	0.96
מרגנית	145.54	145.62	0.09	0.06
מרום	1590.72	1560.13	1.01	0.06
נוגה	167.23	165.98	0.19	0.11
נטיף	285.50	283.49	3.00	1.07
נמש	477.52	470.31	4.76	1.02
נילי	133.95	132.96	1.17	0.89
סביון	668.74	655.60	3.87	0.59
סגולה	152.37	151.24	−0.05	−0.03
סלע	444.99	441.86	−0.18	−0.04
סנונית	632.84	628.60	−0.14	−0.02
סער	410.98	403.09	4.23	1.06
ספירי	177.52	177.08	−0.18	−0.10
ספיף	389.70	382.20	3.82	1.01
עדית	821.61	815.68	2.93	0.36
עידן	576.66	568.18	−1.31	−0.23
ענבר	117.76	116.74	−0.14	−0.12
ענת	2332.38	2315.08	6.06	0.26
ערוני	603.71	591.91	0.27	0.05
ערמון	127.12	126.26	−2.74	−2.12
פיא	1725.14	1712.69	5.79	0.34
צבר	550.09	546.16	−1.32	−0.24
צופית	521.62	511.44	1.33	0.26
צוק	144.62	144.26	0.01	0.01
צפיר	1310.18	1300.07	0.28	0.02
צמיחה	569.62	561.66	2.02	0.36
צבית	162.72	161.56	0.14	0.09
צדית	116.92	115.26	−0.09	−0.08
קלע	180.66	180.20	0.62	0.35
קשת	120.26	117.93	−0.04	−0.03
רנית	18226.21	18056.79	149.74	0.84
ריגון	154.69	154.60	−0.08	−0.05
רקפת	1028.58	1011.94	5.90	0.59
רעוף	464.16	460.59	−0.14	−0.03
שביט	545.92	535.35	0.84	0.16
שהם	386.53	383.52	−0.50	−0.13
שקד	110.83	108.66	0.03	0.03
שירה	485.20	481.69	2.67	0.56
שגיר	482.77	479.43	0.13	0.03
שנהב	706.94	701.77	8.99	1.30
שמש	752.98	747.78	11.53	1.57
שכר	284.70	283.27	−2.01	−0.86
תאנה	268.55	266.65	0.88	0.32
תהלה	561.28	559.86	3.61	0.65
תירוש	636.66	632.03	−0.03	−0.00
תנופה	113.94	113.13	−0.28	−0.25
תמר	302.99	300.98	−0.25	−0.08
תפוח	233.42	231.81	−0.01	−0.00
תרשיש	126.95	126.06	−0.22	−0.17
תשרי	616.54	611.25	2.01	0.33

שערי אגרות החוב

שגיא 4.25%

סדרה	שער	שינוי בנק'
4101	481	+ 1
4102	190.4	−1.2
4103	183.5	−1.2
4104	178	−1.2
4501	178	−1.2
4302	170.7	+0.1
4303	170	−−
4304	172.2	+0.1
4105	151.7	+0.1
4106	148.1	+0.1
4107	144	−−
4108	145.5	−−
4109	141.3	−0.2
4110	140	−0.2
4201	175.7	+0.5
4204	164.7	+0.5
4205	162	+0.5
4206	158	−−
4207	157.9	+0.1
4208	156.2	+0.1
4209	153.1	−−
4210	149.5	+0.1
4211	145.3	−−
4212	146.4	+0.1
4213	143.2	−−

3% מלווה מדינה (הצמדה 100%)

סדרה	שער	שינוי
3601	52091	+ 41
3602	48034	+ 38
3603	44796	+ 37
3604	40914	+ 19
3605	37461	+ 17
3606	35897	+ 17
3607	33085	+ 151
3608	31505	+ 148
3609	29880	+ 146
3610	26814	+ 13
3611	25955	+ 12
3612	25253	+ 12
3613	24042	+ 164
3614	23136	+ 163
3615	21411	+ 156
3616	19495	+ 118
3617	18425	+ 115
3618	17522	+ 112
3619	16103	− 284
3620	15242	− 276
3621	14501	− 268
3622	13022	− 94
3623	12244	− 92
3624	11546	− 88
3625	10657	+ 5
3626	9875	+ 5
3627	9238	+ 5
3628	8478	+ 4
3629	7856	− 86
3630	7522	+ 3
3631	6919	− 67
3632	6573	− 62
3633	6128	− 97
3634	5529	+ 3
3635	5169	− 107
3636	5013	+ 2
3637	4715	+ 3
3638	4354	− 17
3639	3991	− 16
3640	3284	− 11
3641	2850	− 10
3642	2565	+ 1
3643	2271	+ 2
3644	2038	−−
3645	1840	−−

גליל 4.25%

סדרה	שער	שינוי
3701	1556	+ 16
3702	1189	−−
3703	1042	− 5
3704	896	−4.5
3751	495.8	−1.1
3752	193.5	−1.1
3753	185.9	−1.1
3901	180.1	−1.7
3902	171.8	−1.7
3905	170.8	−1.8
3904	172.7	−1.7
3754	175	+0.1
3755	169	−−
3756	163.4	+0.1
3757	160.6	+0.1
3758	156.4	−0.5
3759	156.1	−0.5
3760	154.2	−0.5
3761	151.1	−0.5
3762	147.4	−0.4
3763	145.1	−0.5
3764	143.8	−0.8
3765	140.6	−0.7
3766	139.2	−0.7
3791	140.5	−3.1
3792	141.7	−3.1
3826	170.8	−0.6
3827	167.9	−0.6
3828	162.4	−0.5
3829	159.6	−0.5
3830	155.1	−0.5
3831	154.9	−0.2
3832	153	−0.3
3833	149.9	−0.3
3834	146.2	−0.5

פיתוח 4%, 6%, 7% (הצמדה 80%)

סדרה	שער	שינוי
3540	142900	−−
3541	137200	−−
3542	138850	−−
3543	131800	+ 200
3544	132000	+ 200
3545	128800	+ 200
3546	130000	−−
3547	129100	+ 200
3548	128900	+ 200
3549	122500	+ 200
3550	122600	+ 200
3551	122600	+ 300
3552	112700	−−
3553	112400	−−
3554	112800	+ 200
3555	113700	−−
3556	107900	−−
3557	108520	−−
3558	107900	−−
3559	105100	−−
3560	99964	−−
3561	98310	+ 10
3571	98100	−−
3572	99010	+ 10
3573	99110	+ 10
3574	91360	+ 10
3575	91000	−−
3576	90600	−−
3577	91110	+ 10
3578	84510	+ 10
3579	83750	−−
3580	78300	−−
3581	71300	−−
3582	65868	−−
3583	65400	−−
3584	61320	−−
3585	58500	−−
3586	52300	− 200
3587	53229	−−
3588	52400	−−
3589	48000	−−
3590	47500	−−
3591	47900	−−
3592	47900	−−
3593	48100	−−
3594	45800	−−
3595	45500	−−

5% מלווה פיתוח (בריבית כפולה)

סדרה	שער	שינוי
2027	134100	−−
2028	138000	+ 100
2029	128700	+ 100
2030	129509	− 4005
2031	125850	−−
2032	130812	−−
2033	120050	− 1200
2034	119502	+ 400
2035	145856	−−
2036	112567	−−
2037	123500	−−
2038	102900	− 550
2039	127000	+ 939
2040	117355	−−
2041	99000	− 634
2051	96825	− 2995
2052	90885	−−
2053	98004	+ 1580
2054	92309	−−
2055	95898	−−
2056	88821	−−
2057	91002	−−
2058	89120	+ 2596
2059	71772	− 2220
2060	85941	−−
2061	53380	− 227
2062	61594	+ 1794
2063	69578	− 182

צמודות זהב

סדרה	שער	שינוי
3 יר'	85.7	−0.1

רמון

סדרה	שער	שינוי
7006	286	−0.3
7007	192.9	−0.8
7008	183.4	−0.8
7009	178.3	−0.8
7010	168.2	− 1
7011	159.8	−0.2
7012	154.3	−0.2
7013	145.7	−0.5
7014	131	−0.5
7015	109.2	−0.6
7016	108.9	−0.7
7017	108.5	−0.7
7018	108.3	−0.7
7019	108.8	−0.7
7020	108.7	−0.6
7021	110.7	−0.7
7201	109.9	−0.8

גלבוע

סדרה	שער	שינוי
6101	14004	−−
6102	9377	− 11
6103	8310	− 36
6104	7554	− 32
6105	7148	− 30
6106	7131	− 9
6107	6855	− 8
6108	4784	− 9
6109	4554	− 8
6110	4478	− 9
6111	3721	− 4
6112	3603	− 4
6113	2528	− 13
6151	993.7	−2.9
6152	951	−2.7
6153	823.2	−3.4
6154	888.5	−3.3
6155	358.6	−17.2
6156	435.1	−0.5
6157	321.9	−0.4
6158	304.6	−0.3
6159	257.3	−1.5
6160	249.3	+0.3
6161	241	+0.2
6162	213.9	−2.9
6163	199.6	−1.2
6164	191.7	−1.2
6165	182.1	−0.2
6166	169.5	−0.2
6167	165.7	−0.2
6168	163.1	−0.2
6169	155.1	−0.2
6170	145.1	−0.2
6171	106.3	+1.1
6172	107.3	+1.2
6801	111	−3.5

100% מט"ח

	שער	שינוי
אל עפ	1643	− 15
אלתא	1340	−−
אלביטב	2607	+ 2
סאמפנים	1365	− 5
הוד 84	116	+0.7
הב ריס	258	−−
דיס הש	230.5	−0.5
כור	127.7	−−
כלל	553	−−
מבעב ד	181.7	−−
מבעב מ	257	−−
מבעב י	293.5	−−
חן	141.1	−0.5
פל בבב	100.2	−−
תיפמים	199.9	−−

מדד/מט"ח

	שער	שינוי
בל.ת.	175.5	−−
דיס הש	194	−−
כור	112.4	−−
כלל	217	−−
ריס 30	183	−−
מבעב בו	172.7	−−
מבעב בו	162.3	−−
משאב בו	154.8	−0.1
לאומי	161.2	−−

להשכרה בנין משרדים בשטח של כ־ 5,000 מ"ר,
בפרוייקט "רימונים" בירושלים
ברח' יפו ־ מול שערי צדק הישן
עם אפשרות לחלוקת פנים לפי דרישה.
חניון צמוד.
טל: 02־221767

שמיר עשוי להגיש לרבין ופרס

(סוף מעמוד 1)

כלה אינה אוסרת את המשך המגעים הבלתי פורמליים, והוא אינו רואה כל שינוי לגבי מה שהיה בימים האחרונים. לחברי הלשכה אמר רבין, כי יהיה זה משגה לקבל החלטה בנוסח הפוליטיקידו לפיה אסור לדבר.

מזכ"ל מפלגת העבודה, ח"כ עוזי ברעם, אמר אמש בתום ישיבת לשכת המפלגה, כי בפעם הראשונה מאז הבחירות קבעה לשכת המפלגה בגד פורש, שאין בסיס לקיום מגעים עם הליכוד. לדברי ברעם הלשכה תהיה מעתה אחראית למגעים, אם יתפתחו, והיא זו שתקבע הרכב צוות מו"מ. לעומת זאת הדגיש ברעם, כי יהיה זה מגוחך, אם יאסרו עכשיו על פרס או רבין להיפגש עם שמיר ולשוחח על אפשרות להמשך המגעים.

החלטת לשכת מפלגת העבודה התקבלה אתמול בניגוד לדעותיהם של שמעון פרס ויצחק רבין, שהעריכו כי המוסד העליון של המערך לא יקבלו כל החלטה בנושא. ההחלטה שהתקבלה ונוסחה את שרי המפלגה, היתה פשרה בין רצונם של פרס ורבין לבין דרישה נחרצת של רבים מחברי הלשכה לקבל החלטה מפורשת של לשכת המפלגה על הפסקת המגעים עם הליכוד והליכה לאופוזיציה.

פרס דיווח ללשכה

את ישיבת הלשכה פתח יו"ר מפלגת העבודה, שמעון פרס, בסקירה על המגעים שהיו למפלגת העבודה עם המפלגות הדתיות. בהתייחסו לחוק מיהו יהודי אמר פרס, כי מפלגת העבודה יכלה לכל היותר להבטיח חופש הצבעה לחברי הסיעה, אך הדגיש כי במגעים נאמר לחברי אגודת ישראל, כי אם מפלגת העבודה תקים ממשלה ויקודם הנושא המדיני, יביאו ראשי המערך המלצה למרכז מפלגת העבודה לתקן את חוק השבות. לגבי הבירורים שהיו עם הליכוד אמר פרס כי מפלגת העבודה הוזמנה לבוא למו"מ, ולא היה עולה על הדעת כי היא תנהל ברוגז, ולא עלה על דעתו לסרב לבוא לפגישה.

פרס טען שבמהלך הבירורים לא היה צוות הליכוד גמיש בעמדתו. לדבריו היתה הרבה דיסאינפורמציה סביב השיחות ומפלגת העבודה עמדה על 4 דרישות עיקריות: קוי יסוד מקבלים שיאפשרו קידום נושא השלום, שויון בחלוקת התיקים, הקמת מנגנון שיאזן את הכוחות בממשלה, וחלוקה שווה בארבעת התיקים הבכירים. פרס הדגיש, כי לאחר שהתברר שהליכוד אינו מסוגל להיענות לארבע הדרישות הופסק המו"מ. בכל מקרה הדגיש יו"ר מפלגת העבודה, כי המפלגה לא תיכנס לממשלה שקווי היסוד שלה לא יובילו לקידום תהליך השלום.

שר הביטחון, יצחק רבין, תיאר מצב קשה ביותר אם תקום ממשלה בהרכב הליכוד הדתיות וסיעות הימין. "יש למנוע, לא בכל מחיר ולא בכל תנאי, ממשלה כזאת. אני מציע לכמה חברים בלתי מנוסים לשקול פעמים מה תהיה תוצאתה של ממשלה כזו לגבי עתידה של מדינה. יש לעיתים שאלה מה אתה יכול להשיג ולעיתים בנסיבות קשות מה אתה יכול למנוע. אני מציע גם קצת צניעות למפלגה. יש שלום עם מדינה ערבית, וגם אנו יודעים מי עשה אותו. לכן בואו נשמור דברים בפרספקטיבה", אמר רבין.

הוא תקף קשות את חברי הלשכה שקראו למפלגת העבודה להיות באופוזיציה. "זאו את הדוגמה של הליכוד הבריטי", אמר רבין. במהלך ... לופי דברים בינו לבין חיים רמון ואחרים מחברי הלשכה בעלי עמדות מתונות. היו שטענו כי רבין נשא נאום דומה לאלה המושמעים במגזרות זאב.

במהלך הישיבה אמר שר המשפטים לשעבר, חיים צדוק, כי מפלגת העבודה חייבת ללכת לאופוזיציה. השר עזר ויצמן הבהיר, כי הוא נגד הצטרפות המערך לממשלה, נגד המשך המגעים, ואם בכל מקרה תצטרף לממשלה בראשות שמיר, הוא לא יקח חלק בה.

פגישה סודית מטעם יש"ע

נדב שרגאי, סופר "הארץ", מוסר כי אחדים מראשי ההתיישבות בשטחים נועדו באחרונה לפגישה סודית עם כמה מראשי המערך במטרה לבחון את יחסם להתיישבות באזורים אלה בכלל, ולהקמת ישובים בהם בעתיד הקרוב בפרט.

בתום הפגישה דיווחו ראשי המתיישבים לחבריהם, כי נתקלו במירב ביחס שלילי, הן לגבי התיישבות באזור גב ההר והן לגבי האפשרות ישובים בבקעת הירדן.

אחד מראשי המתיישבים אומר כי מגעים אלה התקיימו עם אישים, בהם פקידים ביצועיים, המוגדרים כיוניים, שבנושאי תפקידים יכולים היו להענות לבקשות להקמת מאחזים צבאיים אזרחיים בבקעה.

התק"ם: להיערך לאופוזיציה

(ע). מרכז התק"ם החליט כי בתנאים הפוליטיים שנוצרו, לאור תוצאות הבחירות, אל למערך לקיים ביוזמתו מו"מ עם הליכוד, ועל המפלגה להערך לפעולה באופוזיציה.

החלטה זו נתקבלה בסיכום ישיבה מיוחדת של חברי מרכז התק"ם ושל חבריו במרכז מפלגת העבודה ביום ה' בסמינר הקיבוצים באפעל.

כן הוחלט להביע התנגדות נחרצת לשינוי חוק השבות ולהגדרת מיהו יהודי וכן לחקיקה דתית הלוחצת, כמו חוק הגמרה וחוק בתי הדין הרבניים.

המרכז קרא גם לחבריו להשתתף בעצרת המחאה נגד השתמטות החרדים משרות בצה"ל המתוכננת להערך ב-29 בנובמבר בת"א ביוזמת 35 קצינים בצה"ל.

סימור רייך — היו"ר הבא של ועידת הנשיאים היהודים בארה"ב

מאת שלמה שמיר
סופר "הארץ" בניו יורק

נשיא בני ברית, סימור רייך, יבחר קרוב לוודאי ליושב ראש ועידת הנשיאים, במקומו של מוריס אברם, המסיים בינואר את תפקידו.

בישיבה מיוחדת של ועדת המינויים, שהתקיימה שלשום, גבר רייך על שני המועמדים האחרים, נשיא הקרן הקיימת לישראל הרב יוסף שטרנשטיין ונשיאת הדסה לשעבר רות פופקין.

הוועדה תמליץ לפני מליאת ועידת הנשיאים לבחור בסימור רייך. עד כה אישרה המליאה בלא התנגדות את המלצות ועדת המינויים.

סימור רייך, פרקליט במקצועו, נמנה על הפעילים הוותיקים והמרכזיים של ארגון בני ברית. אחד מידידיו הגדירו: פרגמטיסט שהשקפותיו נוטות היום למתנה הימין.

תחיה ומפד"ל תומכות

(סוף מעמוד 1)

קבוצת הח"כים מהליכוד, צומת, התחיה, המפד"ל ומולדת שתומכת בחוק החשש, כי הליכוד ימנה שר משפטים שלא יחתום על בקשת חנינה לאסירי המחתרת וימנע בצורה זו את שחרורם הקרוב.

דובר התחיה מסר כי סעיף ראשון של החוק שהוגש על ידי התחיה לכנסת, אומר: "אזרח או חייל שנקלע, מכוח תפקידו, או שלא מכוח תפקידו, להתפרעות שאורגנה בהשראת ארגון טרור המתכוון לפגוע במדינה ובתגובה להתפרעות כאמור או כתוצאה ממנה עבר עבירה, וכן כל מי שעבר עבירה מתוך מצוקה ביטחונית, כתגובה לטרור כאמור, או מתוך הרהה לביטחון המדינה ולחיי תושביה, ללא כוונה לחתור תחת עצם קיום המדינה ובלי להשתייך לארגון העוין אותה וללא מניעים עויינים למדינה או לעם ישראל וביום תחילת חוק זה נושא עונש מאסר שהוטל עליו בשל אותה עבירה, ישוחרר מבית הסוהר ובלבד שיחתום על התחייבות שלא יחזור בעתיד על אותה עבירה.

סעיף מס' 2 קובע: לא יוקם הליך פלילי בבית משפט בשל עבירה שסעיף 1 חל עליה ואם ננקט הליך כאמור יופסק.

בהבהרה שנמסרה על ידי התחיה הודגש, כי החוק שהוגש לכנסת בעניין חנינה לעצורי "המחתרת". האחרים שהיו נתונים במצוקה בטחונית "מתייחס למה שהיה עד היום ולא לעתיד."

בקבוק תבערה נזרק ללשכת שופטת ביה"מ המחוזי בי-ם

טרם ברור אם הרקע לאומני או פלילי

מאת סופר "הארץ" בירושלים

בקבוק תבערה נזרק אמש, סמוך לשעה 8, אל תוך לשכתה של שופטת בית המשפט המחוזי בירושלים דליה דורנר, ברח' סאלח אדין שבמזרח ירושלים. הבקבוק התנפץ, התלקח ובמקום פרצה שריפה.

מכבי האש שהוזעקו למקום על-ידי שכנים, כיבו את השריפה. חוקרי מכבי האש איתרו את שרידי בקבוק התבערה וקבעו כי מדובר בהצתה. המשטרה בודקת האם הרקע למעשה הוא פלילי או לאומני.

באזור סאלח אדין נזרקו במהלך חודשי האינתיפאדה, כמה בקבוקי תבערה על מכוניות תוך כדי נסיעתן. ברחוב נמצאים שני מוסדות של טון ישראלים – משרד המשפטים וכאמור – בית המשפט המחוזי.

אתמול בצהרים נזרק בקבוק תבערה לעבר רכב של חברת תדיראן בכפר ארטוד שבמזרח העיר. חלקה האחורי של המכונית נשרף, אולם הנהג לא נפגע.

בשעות הבוקר, אתמול נרגם באבנים אוטובוס קו 27, שנסע ברחוב סאלח אדין ושמשתו נופצה.

נבחני נהיגה בגדה צריכים להוכיח שלמדו 30 שיעורים

מאת אורי ניר סופר "הארץ"

המינהל האזרחי ביו"ש מחייב את המבקשים להיבחן בחינה מעשית בנהיגה, להוכיח כי קיבלו מינימום של 30 שעורי נהיגה תקניים. זאת בניגוד למינימום השיעורים הנוהג בישראל, העומד על 21 שיעורים לפני המבחן המעשי.

התלמידים ומנהלי בתי הספר לנהיגה סבורים כי הצעד ננקט כדי להגדיל את סכומי הכסף הנגבים מתלמידים, ובכך להגדיל גם את שיעורי המס הנגבים מבתי הספר לנהיגה. כל זאת במטרה לגבות עוד מס מהתושבים. מן המינהל האזרחי נמסר בתגובה כי הנוהל נעשה מסיבות הנוגעות לבטיחות בתחבורה, בלי כל קשר לשיקולי גביית מיסים.

דיונים בעניין מיהו יהודי

(סוף מעמוד 1)

יהודי.

בפגישה המצומצמת השתתף גם יו"ר חבר הנאמנים של הסוכנות מנדל קפלן.

דיניץ אמר כי הוא מתנגד לאיומים וסנקציות כספיות מצד יהודי צפון אמריקה והדגיש כי הסיוע ניתן למדינה ולא לממשלה. הוא הוסיף כי לא מובטח שלא יינקטו סנקציות כלכליות נגד ישראל, אם יתקבל השינוי בחוק מיהו יהודי.

דיניץ דרש להסיר את שאלת מיהו יהודי מסדר היום הפוליטי ולהעבירה מהכנסת, ולמנוע בכך, כדבריו, "המשך הקרע והשיסוי בקרב העם היהודי".

על פי אמנה שנחתמה בשנת 1951, ואושרה ב-1979, אין ראשים הממשלה או הסוכנות היהודית להחליט באופן חד צדדי בנושאי קיבוץ גלויות, והם גם נושא מיהו יהודי. ועדת תיאום משותפת תדון בימים הקרובים בסוגיה, ובהבטים השונים הקשורים בשינוי בחוק.

דיניץ הוסיף ואמר, כי המחלוקת בנושא מיהו יהודי, פוגעת במאמצי יהדות ארה"ב דווקא בימי חילופי ממשל בארץ ובארה"ב, ודווקא בימים בהם נדרשת חזית מאבק יהודית מאוחדת בהסברה הערבית בחו"ל, ובעקבות הצעדים הערבים האחרונים. דיניץ אמר, כי לזה סוף בעמדת ישראל בתקשורת ובדעת הקהל בארצות הברית וגם העליה לישראל תיפגע, כתוצאה מהמחלוקת המתמשכת. "ליהדות אין מדינה אחרת זולת ישראל ואין שאלה אם ילכו עמה היהודים אם לאו, אלא כיצד יצעדו היהודים עם מדינתם", אמר.

מנדל קפלן אמר בהתייחסו לנושא: "כבר איבדנו שני בתי מקדש כתוצאה משנאת חינם והמחלוקת הניטשת סביב נושא מיהו יהודי מעמיקה את שנאת החינם בעם". קפלן אמר כי הוא פועל להביא את הנושא לפני פורום רחב של מנהיגים יהודיים ולא לדון בו במסגרת מנהיגות יהודית פוליטית, שכן הנושא אינו בלעדי ויש בו ענין לכלל יהדות העולם.

"בהיבט הפרגמטי יפגע החוק במספר מצומצם של יהודים אך בהיבטו המהותי הוא פוגע באחדות ובצביון העם היהודי כולו", אמר. בסיום דבריו הדגיש: "אנו אופטימיים, אך בכל מקרה נמשיך תתמוך במדינת ישראל".

משלחות היהדות האמריקאית: נבשלו מגעינו

ניו יורק (ע"ז). משלחות הפדרציות היהודיות בארה"ב שחזרה מביקור בישראל ביום רביעי, מסרה כי לא עלה בידה לשדל את ראשי המפלגות הגדולות שלא לשנות את חוק השבות בשאלת מיהו יהודי.

עם זאת אמרו חברי המשלחות כי הם אופטימיים מאחר שהבהירו היטב את עמדת היהדות האמריקאית והדיסו כי המשא ומתן שקיימו היה "פורה".

"באנו לשם פשוט כדי להסביר להם שהם אינם מבינים את עומק ועוצמת הכאב והדאגה", אמרה שושנה קארדין, יו"ר המשלחת. "קיימת הרגשה אדירה של דאגה ויש גם הרגשה קשה של אכזבה", בקרב יהדות האמריקאית, היא הוסיפה.

יו"ר המגבית היהודית המאוחדת מורטון קרנדייץ חבר המשלחת, ציין כי יבואו עוד משלחות של היהדות האמריקאית לישראל בשבועות הקרובים, כדי להביע את דאגתה של יהדות ארה"ב בשאלת תיקון חוק השבות.

גרשון אלון סופר "הארץ" מוסר: הרב אהרון סולוביצ'יק, מבכירי הרבנים האורתודוקסים בארה"ב וקנדה הדגיש במברק ששיגר אתמול לראש הממשלה יצחק שמיר כי "תיקון חוק מיהו יהודי הוא בעל חשיבות עליונה להגנה על קיום העם היהודי כולו ואין מקום לעשות שום פשרה בנושא".

הרב סולוביצ'יק הוסיף כי הבחירות האחרונות בישראל הפקידו בידי הליכוד והמפלגות הדתיות את המנדט לתקן את חוק השבות באופן שיכיר רק בגיור שנעשה עפ"י ההלכה.

מלשכתו של הרב הראשי אברהם שפירא, אמרו אתמול כי אין שחר לידיעה שפורסמה אתמול ב"הארץ" לפיה הרב שפירא נתבקש ע"י מנכ"ל משרד ראש הממשלה יוסף בן-אהרון להתקשר אל רבנים אורתודוכסים בניו-יורק ולבקשם לשגר מברקים אל ראש הממשלה בהם יביעו את תמיכתם בתיקון החוק.

50% הנחה!*

מבצע חורף מיוחד בקלוב המוביל במדינה

הרשמו בנובמבר ל-17 חודשים ותהנו מתנאי המבצע המיוחדים

*לנרשמים ל-17 חודשים, הנחה של 50% לחודשי החורף נובמבר 1988 מרץ 1989.

לכם אנחנו מצפים!

עם מירב ענפי הספורט, מיגוון חוגי חברה ותרבות, מיתקנים, משטחי משחק ומדשאות על-פני 100 דונם, 6 ימים בשבוע, 6:00 בבוקר עד 10:00 בערב.

לנוער • תקשורת חמניים

תל-אביב קאונטרי קלוב — כל השנה

פרטים והרשמה: מדי יום (למעט ימי ב') מ-9:00 בבוקר עד 6:00 בערב טל. 03-418181

מבצע **חנוכה**

סוף שבוע עד 29.12.88

200 ש"ח לזוג כולל מע"מ על בסיס פנסיון מלא

333 ש"ח כולל מע"מ לזוג
2 לילות על בסיס לינה וארוחת בקר

דיסקו בר

פתוח כל יום שישי עד שעות הבקר המוקדמות
מוסיקה בהנחיית D.G
הפתעה
כניסה 15 ש"ח כולל משקה ראשון

30.12.88 קרנבל בדיסקו
31.12.88 נשף סילבסטר וארוחה חמה.

תוכנית אומנותית

בהנחיית האומן יעקב פשה בהופעה מלאה.
הפתעה
בואו לבלות איתנו במלון

מלון דיפלומט

טלפון 03-294422 ורניק.

דיפלומט ת"א
רח' הירקון 145
טלפון 03-294422
מחלקת הזמנות ורניק

מכירה פומבית של יודאיקה והבראיקה

תערך

ביום ראשון 11 בדצמבר 1988 בשעה 10:00 בבקר

במכירה יותר מ-450 מוצגים בניהם:

● ספרים עבריים עתיקים ● חתימות וכתבי עת
● אילוסטרציות וספרי ילדים ● תמונות וציורים גרפיאים
● כתובות מגילות וכו'...
בנוסף תוצג קולקציה מרהיבה של מוצרי אמנות וכלי קדש

תערוכת המוצגים תערך בניו-יורק
ביום שני 5 בדצמבר עד יום חמישי 9 בדצמבר
או עפ"י תאום מראש.

למידע נוסף, לקבלת קטלוג (20 ש"ח) או בהבאתם של מוצרים למכירות עתידיות אנא התקשרו לדניאל קטסנבאום במשרדנו הירושלמי, 02-718549

SWANN GALLERIES, INC.
104 E. 25th Street • New York, NY 10010. Tel: 212-254-4710

משרד האוצר
אגף התקציבים

יום עיון לזכר הנופלים

גד הבונה הי"ד	בארי חזק הי"ד
מיכה גלעד הי"ד	עמוס מילר הי"ד

עובדי אגף התקציבים שנפלו במלחמת יום הכיפורים.
יום העיון יתקיים בירושלים במכון ון-ליר, רח' ז'בוטינסקי 43 ביום שני י"ט כסלו התשמ"ט (28.11.88) בין השעות 8.00 – 14.00
ויוקדש לנושא:

הסקטור הציבורי

היקפו, יעילותו ותפקידו במשק

זקוק דחוף למודעה?

מודפון

לשרותך 24 שעות ביממה

03-38 38 38

לבעלי כרטיסי אשראי בלבד

אל על מטענים לכל השערים

שערי מטבע חוץ ב-24.11.88

המטבע	בנק לאומי – מזומנים – קניה	בנק לאומי – מזומנים – מכירה	בנק לאומי – העברות והמחאות – קניה	בנק לאומי – העברות והמחאות – מכירה	בנק הפועלים – מזומנים – קניה	בנק הפועלים – מזומנים – מכירה	בנק הפועלים – העברות והמחאות – קניה	בנק הפועלים – העברות והמחאות – מכירה	בנק דיסקונט – מזומנים – קניה	בנק דיסקונט – מזומנים – מכירה	בנק דיסקונט – העברות והמחאות – קניה	בנק דיסקונט – העברות והמחאות – מכירה	שער יציג	השינוי היומי
1 דולר	1.54	1.61	1.5702	1.5898	1.54	1.62	1.5702	1.5898	1.54	1.61	1.5682	1.5879	1.5795	−0.0020
1 לי"ש	2.82	2.95	2.8860	2.9221	2.83	2.97	2.8845	2.9205	2.83	2.96	2.8792	2.9154	2.9004	0.0033
1 מארק גרמני	0.90	0.94	0.9161	0.9275	0.90	0.94	0.9158	0.9273	0.89	0.94	0.9145	0.9260	0.9198	0.0012
1 פרנק צרפתי	0.26	0.27	0.2680	0.2714	0.26	0.28	0.2678	0.2711	0.26	0.27	0.2672	0.2706	0.2694	0.0007
1 גולדן הולנדי	0.80	0.83	0.8119	0.8220	0.80	0.84	0.8119	0.8220	0.79	0.83	0.8100	0.8202	0.8158	0.0012
1 פרנק שוויצרי	1.07	1.12	1.0912	1.1048	1.07	1.12	1.0910	1.1046	1.07	1.12	1.0882	[illegible]	1.0961	0.0031
1 כתר שוודי	0.26	0.27	0.2618	0.2651	0.25	0.27	0.2621	0.2653	0.25	0.27	0.2613	0.2646	0.2633	0.0003
1 כתר נורבגי	0.24	0.25	0.2418	0.2448	0.24	0.25	0.2419	0.2449	0.23	0.25	0.2413	0.2443	0.2432	0.0001
1 כתר דני	0.23	0.24	0.2372	0.2401	0.23	0.25	0.2374	0.2403	0.23	0.24	0.2368	0.2398	0.2384	0.0004
1 מרק פיני	0.38	0.39	0.3850	0.3898	0.38	0.40	0.3851	0.3899	0.37	0.40	0.3841	0.3890	0.3872	0.0005
1 דולר קנדי	1.29	1.35	1.3118	1.3282	1.29	1.35	1.3123	1.3287	1.28	1.35	1.3095	1.3260	1.3212	0.0052
1 דולר אוסטרלי	1.29	1.42	1.3640	1.3811	1.32	1.42	1.3646	1.3816	1.32	1.41	1.3604	1.3775	1.3719	0.0056
1 ראנד דרא"פ	0.43	0.52	0.6687	0.6770	0.40	0.56	0.6688	0.6772	0.42	0.59	0.6687	0.6771	0.6724	0.0012
10 פרנקים בלגיים	–	–	0.4368	0.4422	–	–	0.4360	0.4415	0.42	0.45	0.4358	0.4413	0.4390	0.0006
10 שילינג אוסטריים	1.28	1.34	1.3016	1.3178	1.20	1.34	1.3009	1.3171	1.28	1.36	1.2976	1.3139	1.3081	0.0022
1000 לירטות איטלקיות	1.20	1.27	1.2320	1.2474	1.21	1.28	1.2324	1.2478	1.21	1.30	1.2314	1.2469	1.2383	0.0021
100 ינים יפאניים	1.27	1.33	1.2988	1.3150	1.27	1.33	1.2961	1.3122	1.27	1.34	1.2976	1.3139	1.3051	0.0040

יש לך מטען מיוחד? לצוות אל על מטענים ציוד מקצועי המותאם לכל סוגי המטען.

EL AL אל על

השוויצריות חטפו לנו את LOVE LINE

מאת: א. גילור

סדרת הג'ינסנג הסיני – למלחמה מוצלחת בקמטים ולשחזור נעורי העור – זוכה להצלחה היסטרית בשווייצריה – ולמחסור בישראל.

מר זיסקה חלאבין, מדען היופי הישראלי, מגיב על שאלות בדבר המחסור הפתאומי במוצרי סדרת LOVE LINE מתוצרת "חלאבין קוסמטיקה": "השוויצריות פשוט חטפו לנו את הכל והן רוצות עוד", כך מסביר מר חלאבין את המחסור הפתאומי.

הביקוש זינק בשוויץ לשיאים חדשים, שאילצו את "חלאבין קוסמטיקה" לשגר משלוחים דחופים לייצוא, כולל עבודה במשמרות נוספות, וכמויות אלה באו על חשבון השוק המקומי, כדי לשמור ולייצב שוק ייצוא חשוב – שהפך בימים אלה לנקודת הפצה לאירופה המערבית.

הביקוש הגיע לרמה גבוהה ביותר, כיוון שיותר ויותר נשים מגלות על עורן את התכונות המופלאות של הסדרה, ומי אינה רוצה להעלים קמטים ולהחזיר לעור את נעוריו? בסדרת LOVE LINE מוצרים לטיפול מקיף: מי פנים לכל סוגי העור, חלב פנים, קרמי לחות, קולגן, הזנת לילה, קרם קומפלקס, קרם לניקוי עמוק, קרם עיניים, קרם צוואר, קרם גוף, קרם ידיים ושמפו נגד קשקשים ולמניעת נשירה.

בשוויץ נמכרת כל הסדרה אך ורק בבתי המרקחת, לאור תכונותיה הרפואיות; בישראל, מבטיח מר חלאבין, נוכל בקרוב מאוד למצוא שוב מלאי מספיק גם עבור האשה הישראלית.

שורש הג'ינסנג הסיני מכונה "שורש החיים" ומיוחסות לו סגולות מרפא רבות.

הטכנולוגיה של מעבדות חלאבין והיכולת המדעית המאפיינת מפעל זה – הניבה סדרה מושלמת, אשר השוויצרים, הקפדניים ביותר בעולם בנושאי איכות, עדיין המומים מהתוצאות המהירות והממשיות המושגות ע"י השמוש במוצרי הסדרה.
אחרי שבדיקות מחמירות וקבוצות ניסוי הוכיחו מעל לכל ספק, את הצטיינותה של סדרה ייחודית זו, נכנס שיווק הסדרה להילוך גבוה, שמלווה במסע פרסום גדול.

המודעה ש"חטפה" את סדרת LOVE LINE מהשוק הישראלי ושוברת שיאי מכירה בבתי המרקחת של שוויץ.

Ginseng jetzt auch in der Kosmetik

Love Line Natural Ginseng ... weil nur gesunde Haut schön sein kann.

אנו מודיעים בצער על פטירת אהובתנו

מרים (קלינה) שנקר

אשת מרדכי (מוטיה) ז"ל

נפטרה והובאה למנוחות בנחלת־יצחק ביום ה' ט"ו כסלו תשמ"ט

המתאבלים: בנה ורעיתו ישראל ואן
נכדה: ראי ואשתו סנדרה
משפחות: שנקר, קלינה, לולקא, פישבין יזרעאלי, לוי

נא להמנע מביקורי תנחומים

הנהלת אליהו חברה לביטוח בע"מ

מרכינה ראשה בצער רב

עם פטירתו של

עו"ד יצחק מוריץ ז"ל

איש אשכולות ואדם למופת

ת. נ. צ. ב. ה.

המומים וכואבים

על מותו ללא עת של היקר באדם

עו"ד יצחק מוריץ ז"ל

ומשתתפים באבלן של המשפחות

מוריץ ואלמן

עמירם שור אריה שמש

הנהלת מ.ל.ל

תעשיות תוכנה ומחשבים בע"מ

כואבים

על ידיד יקר שהלך לעולמו

עו"ד יצחק מוריץ ז"ל

תנחומינו הכנים ליעלי ולמשפחה כולה.

עופר ושלמה אליהו ומשפחותיהם

איגוד חברי הבורסה לניירות ערך בתל־אביב

(שאינם בנקים)

אבל על מותו של

יצחק מוריץ ז"ל

חבר וידיד

עובד בן־עוזר
יו"ר האיגוד

ליעל וב"ב

אבלים ומשתתפים בצערכם הכבד
על מות יקירכם

עו"ד יצחק מוריץ

ז'וספין ווילי נגל
מילה טוני ג'ואנה
ואדם נגל
שולמית נגל – קראל

ליעל ולמשפחת מוריץ

אתכם באבלכם על פטירתו של

יצחק מוריץ ז"ל

אציל הנפש, ידיד ורע

קוסט, לב ארי את פורד

למשפחת מוריץ

אתכם באבלכם הכבד
במות יקירכם

עו"ד יצחק מוריץ ז"ל

הנהלת חברת
אקרשטיין צבי בע"מ

למשפחת מוריץ

אתכם באבלכם על מות יקירכם

עו"ד יצחק מוריץ

יו"ר דירקטוריון לשעבר של החברה

החברה הלאומית לאספקת פחם בע"מ
הדירקטוריון, ההנהלה והעובדים

ליעל מוריץ וב"ב

תנחומינו הכנים באבלכם
על מותו של

יצחק מוריץ ז"ל

חברי מועצת המנהלים
איתי"ם
ארץ ישראל תעשיות מתקדמות בע"מ

על מות מורה
ידיד ושותף

יצחק מוריץ

אבלים:
לואיז ודב ויסגלס

ליעל מוריץ ובני ביתה
ולמוריץ את טוכלר בע"מ

משתתפים בצערכם על פטירתו של

יצחק מוריץ ז"ל

דניאל בינקין
קונסורטיום
ההחזקות בע"מ

קרן תל־אביב לפיתוח

אבלה על

יצחק מוריץ ז"ל

חבר מועצת הקרן ואחד ממיסדיה.

שלמה להט
יו"ר מועצת המנהלים
חנן בן־יהודה
מנכ"ל קרן תל־אביב לפיתוח

ליעל מוריץ וב"ב

אנו משתתפים באבלכם
הכבד במות

יצחק מוריץ ז"ל

דנקנר השקעות בע"מ

במלאת שנה לפטירתה של יקירתנו

שרה קלכהיים ז"ל

(מבית גלוב / לבריאב)

נעלה לקברה ונתייחד עם זכרה ביום שני י"ט כסלו 28.11.88 בשעה 15.00 (3.00 אחה"צ) בבית העלמין החדש ברחובות

אוטובוס ייצא בשעה 14.45 מביתה רחוב לוין אפשטיין 54 ברחובות

גדעון קלכהיים והמשפחה

לאורי חקלאי והמשפחה

השתתפתנו הכנה באבלכם במות

האב

בית מסוף ואדאקום

דחפון
שרות מודעות אבל בדחוף
לבעלי כרטיס אשראי
03-611001

אוניברסיטת תל־אביב
בית־הספר לרפואת שיניים
ע"ש מוריס וגבריאלה גולדשלגר

משתתפים בצערו של

פרופ' בדרי עוז

במות עליו **רעייתו**

אנו כואבים את מותו ללא עת
של ראש עירנו וידידנו

ברוך ונגר

ז"ל

תנחומינו למירי והילדים

חברת ויקו – למבדא אוה"ב
למבדא אלקטרוניק וכרמיאל

זקוק דחוף למודעה?
מודפון
לשרותך 24 שעות ביממה
03-38 38 38
לבעלי כרטיסי אשראי בלבד

ליעל מוריץ וב"ב

אתכם באבלכם במות עו"ד

יצחק מוריץ ז"ל

החברה המרכזית לני"ע בע"מ
אברהם אירני
אבי ברק
יהודה קמינסקי

לשכת עורכי־הדין בישראל

אבלה על מות

עו"ד יצחק מוריץ ז"ל

לשעבר יו"ר ביה"ד המשמעתי של מחוז ת"א וחבר המועצה הארצית

ושולחת תנחומים למשפחה

הועד המרכזי
המועצה הארצית
ועד מחוז ת"א

ליעל ולמשפחה

אתכם באבלכם
על מותו של חבר וידיד

יצחק מוריץ ז"ל

יוניטרסט
חברה להשקעות וניירות ערך בע"מ

קבלת מודעות אבל
03-735588/9
גם במוצאי־שבת עד חצות

קדיש שרותי קבורה
טיפול בכל סידורי הלוויה
03-653030
שרות לילה: 413080

במלאת שנה לפטירתו של אבינו וסבנו היקר

יעקב ליאור ז"ל

תתקיים אזכרה ביום ראשון י"ח בכסלו תשמ"ט, 27.11.88, בשעה 15.00 בבית העלמין ברמות השבים.

הבן דויד ליאור ובני ביתו
הבת אילנה שרייבר ובני ביתה

לעמוס חורב

תנחומינו הכנים
במות עליך

אמך ז"ל

בית אלסינט

ההנהלה והדירקטוריון של אלרון
תעשיה אלקטרונית בע"מ

משתתפים בצערו של

אלוף (מיל'.) עמוס חורב

במות **אביו** ז"ל

ומביעים תנחומים למשפחה

הנהלת אלביט

משתתפת באבלו של חבר מועצת המנהלים

מר עמוס חורב

על פטירת

אביו ז"ל

לעמוס חורב ומשפחתו

אתכם באבלכם במות האב

אליהו סוכצ'בר ז"ל

פרופ' זאב תדמור
ומוטי ש. נאמן

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל

בית הטכניון

משתתף באבלו של

אלוף (מיל'.) עמוס חורב

נשיא הטכניון לשעבר, ויושב ראש אגודת דורשי הטכניון בישראל

במות אביו

אליהו סוכצ'בר ז"ל

איש רב פעלים

ומביע תנחומים למשפחה

אגודת דורשי הטכניון בישראל

משתתפת באבלו של יו"ר האגודה

אלוף (מיל'.) עמוס חורב

עם פטירת אביו

אליהו סוכצ'בר ז"ל

ממקימי התעשיה בירושלים

ומביעה תנחומים למשפחה

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל

יו"ר קורטוריון הטכניון
וחברי הקורטוריון

משתתפים בצערו של

אלוף (מיל'.) עמוס חורב

משנה ליו"ר הקורטוריון
על מות אביו

אליהו סוכצ'בר ז"ל

ומביעים תנחומים למשפחה

ספורט

בעריכת יחיאל ארזי

הפועל ת"א נכנע לגליל בקרב על הסגנות

התל אביבים הובילו במחצית 50–44, אך האורחים מהגליל במהפך דרמטי ניצחו 80–95. הפועל חיפה היה היחיד שניצח במשחק ביתי – 73–82 על חולון. מכבי תל אביב הכניע את מכבי רמת גן בקושי 99–95.

התפטר מאמן ניו־זילנד יריבת ישראל בקדם עולמי

הסיבה: מצב כלכלי קשה של ההתאחדות שהחליטה לשלם לשחקנים רק אם יהיו הכנסות במשחקים.

כדורגל

וולינגטון (מיוחד ל"ספורט הארץ" רויטר). קווין פאלון, מאמן נבחרת הכדורגל של ניו זילנד, אחת מיריבות ישראל במוקדמות הגביע העולמי, התפטר אתמול מתפקידו. פחות מחודש לפני משחקה הראשון של ניו זילנד במוקדמות (ב־11 בדצמבר נגד טייוואן) הודיע פאלון, כי הוא מתפטר בשל הקשיים הפינאנסיים בהם נתונה ההתאחדות הניו־זילנדית.

בשבוע כי סיכם גובר ההתאחדות הישראלית גד אגוזי על הגרלת התשלומים לשחקני הנבחרת הישראלית, הודיעה ההתאחדות של ניו זילנד, כי לא תשלם לשחקנים בעד שני המשחקים הראשונים במוקדמות הגביע העולמי, והמאמן אמר כי זה מצב בלתי אפשרי מבחינתו. את ההסבר הזה נתן אתמול יו"ר ההתאחדות, האריק גבראל.

גבראל הגיב על הודעת המאמן מאלה: "נשלם לשחקנים רק אם בסופו של דבר יתברר, כי המשחקים נשאו רווחים".

משחקה הראשון של ניו זילנד יהיה מול טאייוואן בטאיפה (ב־11.12), והגומלין כעבור שבוע בניו־זילנד. המנצחת בשני המשחקים הללו, שתהיה כמעט בוודאות ניו־זילנד, תעפיל לסיבוב השני באיזור האוקיאני ותשחק בשיטת ליגה עם ישראל והמנצחת בשני המפגשים בין אוסטרליה לפיג'י.

המנצחת בבית האוקיאני תשחק בפלייאוף בין־אזורי (בשיטת בית וחוץ) עם המנצחת בבית 2 הדרום אמריקאי, בו משחקות קולומביה, פרגוואי ואקוואדור.

שלוש זה באמת יותר מדי

אבל לנבחרת יש כושר גופני ושאפתנות בלתי רגילה

מאת יאיר עמיקם, סופר "ספורט הארץ"

לחטוף 3 שערים ברומניה, להתעכב 3 שעות בסיביו ובבוקרשט, להגיע ב־3 לפנות בוקר לנתב"ג – בחשבון קצת יותר מדי בשביל יום אחד. אך נבחרת הכדורגל של ישראל, באווירה הנושה שבה, קיבלה את כל התקלות ברוח טובה, כאשר חזרה אתמול ממסע הבזק לרומניה, שם נכנעה שלושים 0–3 לנבחרת רומניה בעיר המושלגת סיביו.

נרמה שעל שלושת שערי־השלג שספגה הנבחרת תוך 18 דקות, היו מוותרים שחקניה, אך כפי שהצטיירה התמונה בגמל התעופה, בהגיע השחקנים המאמנים, היותה זו חוויה בלתי רגילה לשחק על משטח קפוא מעבר להחלקה.

המאמן יצחק שניאור דיבר על התחלות. התוצאה הסופית אינה מרמזת אותו אך הוא מבטה נקודות אור למחצית השניה: "ראינו שלנבחרת כושר גופני מעולה ואמביציה בלתי רגילה לאחר שפיגרנו 3–0. שער לזכותנו היה מעלה את המורל. למרות זאת אינני מאוכזב".

לשאלה אם במהלך הטיסה הציפיה בשורות התעופה השכן הוא ועם מיתו יעקב גרונמן על דמויות חדשות לנבחרת, אמר שניאור כי יזמן שוער נוסף, בגלל אי כשירותו של בוני גינצבורג. מה עם שחקני שדה? שניאור: "מעתה יוסי ואנה יהיה בנבחרת". למה הכוונה? "עד עתה היה מדיסט..." ואנה מחייך.

ומה באשר להתקפה. אלי דריקס, לבוש מעיל בשם שחור ארוך, גוסח הק.ג.ב. (כמה שחקנים בראש במעיל דומה שעלה 9 דולאר), נשמע מרוצה מהופעתו. הוא מביא את אחד מחברי המישלחת: "מה אמר עלי המאמן הרומני?" תשובה: "למרות כל הכוכבים שלי הייתי רוצה חלוץ כמו מיספר 9 שלכם".

הקפטן משה סיני שאל האם עיני הפועל ת"א התעודדו וחברי החזיר להתאמן. רווח לו לקפטן כששמע שהעניינים הסתדרו. הוא סיפר על המישחק: "החמצתי שער באמת. לאחר חוץ של עמר הגיחה של ניר אלון, הגיע אלי הכדור, הנפתי רגל אך הכדור החליק וקפץ מעליה".

שני המאמנים היחידים שבאו לקבל [illegible] הבאים בשעת הבוקר המוקדמת היו אברהם גרנות מאמן הפועל פ"ת ואפור גרסבים מאמן בני יהודה. כל הכבוד! [illegible]

האיחור בהגעת הנבחרת יצר בעייה לנהג העובד ברשות ההתאחדות לכדורגל. היה עליו להחזיר לביתו את יו"ר המישלחת גד אגוזי ולמסור לביתו של מנהל ההתאחדות יעקב אראל אותו אמור היה לאסוף בשעה 5 בבוקר לנתב"ג. אראל טס בשליחות ההתאחדות לשוויץ ולבלגיה. לזה קוראים – שיטת המיטה החמה בטיסות לחו"ל.

ליגה לאומית, מחזור 11

דרבי בית"רי לא שיגרתי: תל אביב למעלה, י־ם למטה

מאת מיני איתן, סופר "ספורט הארץ"

כבש לעבר טבלת הליגה הלאומית בכדורגל, מלמד כי תוכנית מישחקי המחזור ה־11 מזמנת מיפגשים בין קבוצות החלק העליון בטבלה, לבין אלה המשרכות דרכן בתחתית. למעשה, לא יהיה השבת גם מישחק צמרת אחד. עם זאת צפויים כמה מאבקים מרתקים בין יריבות ותיקות, שעשויים להגביר את העניין בליגה. הקהל אם כן יוכל לבחור בין מספר מישחקים, שלפחות על הנייר נראים מבטיחים.

המוליך, זה השבוע השני ברציפות, בית"ר ת"א נהנה מיתרון שלוש נקודות בצמרת ויפתח את המחזור במישחק המוקדם באיצטדיון רמת־גן (12.30). מולו יתיצב האח הבית"רי מירושלים. למארחים יספיק תיקו כדי לשמור על המקום הראשון, הירושלמים לעומת זאת יגיעו לאחר שלושה הפסדים רצופים, והרכב חסר. בשער יעמוד יובל מימון הצעיר, במקום בוני גינצבורג שידו מגובסת. אורי מלמיליאן, אורי אשש, ואופיר סמאלי החסירו אימונים השבוע בגלל פציעה, הקפטן הנן אחולאי עבר ניתוח וכנראה לא יוכל לשחק.

מכבי תל־אביב המתאושש, יארח במישחק המוקדם בר"ג, את הבלתי מנוצח הפועל באר־שבע, הממוקם שני. במכבי יהיה זה מישחק בכורה למאמן החדש, אורי נוסבאום והשחקנים ירצו להוכיח, כי הניצחון הגדול בשבוע שעבר על בית"ר ירושלים (0–4) לא היה מקרי. שחקני עיר הנגב, המיטיבים לשחק מחוץ לביתם, יעלו לכר הדשא כיודעים את תוצאת הסיום של יריבם לצמרת, בית"ר ת"א. הבאר־שבעים נהנים מההגנה הטובה בליגה שספגה רק שלושה שערים, והם יופיעו בהרכב מלא לאחר שובם של מורחקי התקנון, אלי אוחן ויוסי שושני. רק שיתופו של מאיר עוזן הפצוע, מוטל בספק.

בבלומפילד, יחזרו שחקני הבוגרים של הפועל תל־אביב לפעילות, מול הבלתי מנוצח מכבי חיפה. בעונה שעברה הביסו החיפאים את הפועל ת"א באותו מגרש 5–1, ועתה תהיה לאדומים הזדמנות לגמול ליריביהם. בהרכב הפועל אין שחקנים פצועים, אולם הקבוצה לא ניצחה שלושה מחזורים והבקיעה בארבעת מישחקיה האחרונים שני שערים בלבד. למכבי חיפה ההתקפה הטובה בליגה שכבשה 14 שערים, אולם למעט מיפגן כדורגל נאה, לפני שבועיים בנתניה, סובלים החיפאים מחוסר יציבות.

למדורג רביעי, מכבי נתניה, היו הישגים דלים בשלושת מישחקיו האחרונים: שני הפסדים ותיקו. הוא יארח במגרשו את שמשון תל־אביב שממוקם שמיני. מהרכב נתניה ייעדרו המגן אלעד קורן והקשר דני עציוני הפצועים; החלוץ המורחק יואל מכחם. בשמשון מוסרים מפציעות: שוקו סגל הנבחרת יפתח הלוי לא ישחק בגלל קרע בראצועות, ומצב הפצועים האחרים: גדעון דמתי ואבן דהרי, עדיין לא ברור.

מאבק תחתית חשוב יהיה בטבריה. הפועל המקומי הממוקם 12, יארח את לפני האחרון הפועל כפר סבא. בטבריה הורגשה השבוע תכונה מיוחדת למישחק. יוסי אורי ייעדר בגלל חמישה כרטיסים צהובים; שבתאי שינו ומשה אוחיון עדיין פצועים ולא ישחקו. החלוץ עופר דן עדיין לא נרפא אולם הוא בכושר מישחק. הכפר סבאים השיגו את נצחונם הראשון רק בשבוע שעבר ושואפים להמשיך בכיוון זה. לשתי הקבוצות הפרש שערים שלילי זהה (6–).

סוגרי הטבלה מבני־יהודה יחפשו נצחון ראשון במגרש הביתי בשכונת התקווה, עת יארחו את הפועל צפריירים חולון. לחולונים יחזור הקפטן גיל ויתעני שנרפא מפציעה. דרור אהרונוב ייעדר בגלל שירות. להתהבים בעיות עם שחקנים פצועים והרכבם לא יהיה מלא. הבלם ירון אריב יחזור להרכב לאחר שריצה עונש הרחקה. הקבוצה הבקיעה פחות מכל קבוצה אחרת בלאומית – שלושה שערים בלבד.

בימק"א בירושלים, יארח הפועל ירושלים את הפועל פתח־תקווה. הירושלמים מדורגים במקום התשיעי, ניצחו בשני מישחקי הבית האחרונים. שחקני פתח־תקווה לא ניצחו בשבועיים האחרונים, אולם באותם חמישה נצחונות. פתח־תקווה תשחק ללא גבע סרמנק הפצוע. תחילת המישחקים 14.30.

ליגה לאומית

1.	בית"ר ת"א	10	4–8	21
2.	הפו. באר־שבע	10	3–8	18
3.	מכבי חיפה	10	7–14	16
4.	מכבי נתניה	10	11–12	16
5.	הפועל פ"ת	10	11–12	15
6.	צפריירים חולון	10	8–11	11
7.	בית"ר ירושלים	10	9–9	11
8.	שמשון ת"א	10	6–5	11
9.	הפועל ירושלים	10	9–7	11
10.	מכבי תל־אביב	10	11–12	10
11.	הפועל ת"א	10	8–8	9
12.	הפועל טבריה	10	11–5	8
13.	הפ' כפר־סבא	10	10–4	8
14.	בני־יהודה	10	11–3	4

כדורסל, מחזור 10 / לילה של נצחונות חוץ

מאת אילן מיש, סופר "ספורט הארץ"

הפועל תל־אביב למד אמש, כי לא לעולם חוסן. אחרי שבכל העונה שעברה ועד עתה לא נוצח באולמו ברחוב אוסישקין, באו שחקני הגליל, ותוך הצגת מישחק קבוצתי יעיל להפליא, הביסו את התל־אביבים ההמומים 80–95.

ניצחון הגליל, במה שהוגדר הקרב על הסגנות, היה אחד מבין חמישה מישחקים שהסתיימו בניצחונות חוץ. הפועל חיפה היה היחיד שניצח קבוצה אורחת, את הפועל חולון (73–82). יריבו העירוני מכבי, הביס במשחק חוץ את מכבי ראשון־לציון 89–107. לשתי החיפאיות 16 נקודות ושתיהן נאבקות כעת על המקום הרביעי, המוליך לגמר־סל העליון.

גם האלוף מכבי תל־אביב ניצח בחוץ, הגם ששיחק ביד־אליהו. המכבי רמת־גן מצטיינים אולי, על שהעתיקו הביתיות להיכל המשאר, שכן הפסד 99–95 מעורר שאלות בנוסח "אילו שיחקו בבית".

בתחתית החמיר מצבו של אליצור רמלה, שהובס במישחק ביתי באבן שמואל, 114–97 על ידי הפועל ירושלים, שכוחו לעזוב עתה מאימת התחתית.

לאיזור מסוכן זה נוחת מכבי ראשון לציון, כשאליצור נתניה משתווה אליו אחרי ניצחון חוץ 75–85 על הפועל גבת (היחיד ללא ניצחון), שכן הסתם תלווה אותו בהמשך המישחקים התחושה שמעוכר כמעט פרידה מאולמות הכדורסל הלאומיים.

לרמת־גן חסר נסיון ואופי

מאת דיקי לוי

התסריט המוכר חזר על עצמו גם אמש. באוויר קיננה התחושה, שהנה אלי נוחלת האלופה המכבית־ניצחת הפסד ראשון העונה. במישחק התנהל מישחק עיקש ודומה היה, על פי יחסי הכוחות, שרמת־גן מסוגלת להפתיע. אולם התעלות של המכבים מתל־אביב בסיום הכיתה, שעל מנת להחזיל טכסטיה־וקוקה יריבתם, לבד מיכולת טובה ומישחק לחיפה, גם לתבונה שבלעדיה כמעט בלתי אפשרי לנצח אופיי.

מכבי תל־אביב בלי ויילי סימס, שהסתבר הורגש, נתנה מיום מוצלח של קווין מגי הציגב. מגי דאג לשמור על יתרון קבוצתו, על רקע חולשתם במחצית הראשונה של לאון מרמר וקן בארלו.

מכבי רמת־גן ראוי לחופן מחמאות. מישחק לחיפה, בלתי מתפשר, בביצוע של הרולד קילינג [illegible] לחה רבה מתחת לסלים, עם מרמר ומגי.

פער 6 הנקודות שהיה לזכות התל־אביבים ברוב דקות המישחק, גדל החל מהדקה ה־27, בעיקר בזכות מישחק טוב של מוטי דניאל, שהוליך את היתרון ל"מצבי הביניים".

שתי דקות לסיום הצליחה רמת־גן לצמצם ל־91–95, תוך ניצול יציאתם ב־5 עבירות של גלעד בן, מגי, ג'מבו ותוך ליפין. אולם דוקא אז, כשנדמה היה שיצליחו להשוות, לא עמד להם כוחם של המנוסים.

אסף ברנע שיכנע את רלף קליין

מאת יעקב אלמוג

"באתי לראות שחקנים מתוצרת כחול־לבן" – כך התבטא בהפסקת המישחק רלף קליין, מאמן נבחרת ישראל. והיה מה לראות. עדי גורדון ואורי רוזנברג, שחקני הנבחרת הלאומית, אשר קלעו ביחד כמחצית מהנקודות של מכבי חיפה, העניקו לקבוצתם ניצחון חוץ נאה ומוחץ, מול הצבר הישראלי מראשון לציון ברקוביץ'־את־ולוטיקמן (31 נק', 24 במחצית השניה).

חיפה הוליכה במחצית הראשונה בהפרשים שנעו בין 14 ל־17 נקודות. במחצית השניה עלה היתרון ל־57–80 (דקה 29). במחצית זו בלט עדי גורדון, רכז חיפה, שקלע חמש שלשות. ולוטיקמן מראשון־לציון צבר מאזן דומה של שלשות. אולם הבולט בראשון לציון היה ריצ'ארד ריילפורד (24 נק').

בחיפה ראוי לציין גם הצעיר אסף ברנע, שקלע 17 נק' והבלט במישחק ההגנה, בעיקר במחצית הראשונה. "גם הוא יגיע לנבחרת", התבטא בסיום המשחק רלף קליין.

אחרי שנתיים: המעוז האדום נפרץ

מאת יאיר עמיקם

מיתוסים סופם להישבר. אולם הפועל ת"א ברחוב אוסישקין, המעוז האדום, נפרץ אמש לראשונה מזה כמעט שנתיים, כאשר הפועל גליל עליון, הנהיל ללהקת ארלה, הפסד ביתי 95–80, הנותן לצפוניים מיקרה חשובה במאבק על המקום השני.

הפרש הנקודות הסופי מטעה במידה רבה. המאבק בין שתיים מנציגות ישראל בגביעי אירופה, היה הרבה יותר צמוד והפכפך במהלכו. הפועל תל אביב פתח היטב, הוליך בביטחה לאורך כמעט כל המחצית הראשונה והציג את יכולתו הטובה כשדניס ויליאמס קלע ממצבים בלתי אפשריים וג'יימס טרי, יחד עם ליגמון מאונס, משלימים צוות מיומן. ההפרש שעמד כבר על 9 נקודות צומצם עד כדי 44–50 במחצית.

בדקות אלה של המחצית הראשונה, היה רכז הגליל ווין פרימן מבכר לכל מאד, הירבה להחטיא ולאבד כדורים (צבר רק 3 נקודות) ולמולה של קבוצתו, היה בגד ליף, בעל פני הפוקר, בערב מצויין.

ואכן, מה שקרה במחצית השניה היה "שובו" של פרימן למישחק. הרכז הנפלא חזר בהדרגה לעצמו. פרישמן ששמר עליו מצויין ב־20 הדקות הראשונות, החל לאבד אותו יותר ויותר במאבקים של אחד מול אחד, ובניצוחו של הצוות המצויין שמולי קוטין גיבש: ליף, מרסין, מלוביק, פליישר ואבי מוזרי, החל המהפך הגדול. יצוין ששת השחקנים שקלעו עבור הגליל צברו נקודות בספרות כפולות וזה מסביר את התרומה של כולם לניצחון.

הפועל ת"א עוד הוביל 54–44 בתחילת המחצית השניה, אך התעוררותו של פרימן שקלע 4 נקודות רצופות, הביאה לפיגור מינימלי בדקה ה־28 59–61, ושיויון ראשון 71–71 בדקה ה־32.

בהמשך נעלמו להולוסין שחקני תל־אביב. דניס וויליאמס איבד את האיפוס, מאונס נשמר בקפדנות, טרי לא קיבל את הסיוע המספיק כמו בכל המחצית הראשונה מפרישמן ולאסוף, כך פרח בצורה עקבית יתרון הגליל והכל שנקבע הדקות – התמוטטות [illegible] של האורחים מתל אביב היתה [illegible] שחקני הגליל שבאו עם אוהדים לא מעטים ועם דיילות שחילקו "קיר" – הודו עם פרי מתוק הרבה יותר ניצחון חוץ בתל־אביב.

חולון רצה אחרי חיפה

מאת אברהם ציבין

ג'ים יוסביץ', כדורסלן החיזוק של הפועל חיפה, הוליך את קבוצתו לניצחון 73–82 (39–44) על הפועל חולון, שעדיין לא חזר לעצמו. לצידו של יוסביץ' בלט אבנר שמטוב, שריכז היטב וצבר נקודות חיוניות.

החיפאים הוליכו מתחילת המישחק ויצרו הפרש שהגיע עד ל־14 נקודות. חולון הצליחה לצמצם ההפרש עד לנקודה, אבל לא יותר מזה. הבולט בחולון היה שוני דינו, כשלידו היו לבודמר ולדלול דקות טובות.

מישחקה של חולון היה מסורבל, לא קבוצתי וכל הניסיונות לשחק על ויליאמס נכשלו, לאחר שהחיפאים ידעו לחסמו ולחטוף ממנו כדורים.

חיפה הוליכה 5–0, 16–7, 37–25. אבל חולון במאמץ צימצמה ל־39–37. חולון עוד החזיקה מעמד (47–48). אבל בדקה ה־30 ברחה חיפה ל־57–67. בדקה ה־36 גדל היתרון ל־62–74. חיפה שביקשה להשחית את הכדור, איבדה אותו שלוש פעמים. אבל למזלם של החיפאים היו החולונים חלשים ולא ניצלו זאת.

טבלת הליגה הלאומית

1.	מכבי ת"א	10	874–1011	20
2.	גליל־עליון	10	791–895	18
3.	הפועל ת"א	10	848–953	17
4.	מכבי חיפה	10	859–876	16
5.	הפ. חיפה	10	815–911	16
6.	מכ. ר"ג	10	903–934	15
7.	הפ. חולון	10	855–865	14
8.	הפועל י־ם	10	911–828	14
9.	ראשל"צ	10	941–886	13
10	אל. נתניה	10	935–875	13
11	אל. רמלה	10	1019–891	12
12	הפועל גבת	10	1019–867	10

מלך הסלים

1.	הרולד קילינג (רמת־גן)	286
2.	ד. וויליאמס (הפועל ת"א)	255
3.	ליגמון מאונס (הפועל ת"א)	246
–	קווין מגי (מכבי ת"א)	246
5.	ר. ריילפורד (ראשל"צ)	242

במחזור הבא

משחקי המחזור ה־11 יהיה ביום ב' של השבוע הבא (28.11). המשחקים:

● מכבי ת"א – מכבי חיפה (27.11)
● הפועל חולון – אליצור רמלה
● הפועל ירושלים – הפועל גבת
● אליצור נתניה – הפועל תל־אביב
● גליל־עליון – מכבי רמת־גן
● הפועל חיפה – ראשון־לציון

גבת בדרך לארצית

מאת יורם רייס

הפועל איחוד גבת היה קרוב אמש לניצחונו הראשון העונה, אך בסופו של דבר נחל את ההפסד העשירי בליגה – 75–85 לאליצור נתניה.

הגבתים עלו למישחק, ללא שני הפצועים בועז יגאי ועופר יעקובי, אבל המוליך ג'קי רוזר, שקלע 29 נקודות, הציג יכולת מעולה. אלא שרוזר לבדו לא יכול היה להושיע. למרות נצחונם בדרך היה שהנתנייתים מתחת ליכולתם בעבר, ולכן אין פלא שהם מדורגים בתחתית.

תחילת המישחק היתה שייכת לאליצור שהובילה 16–8 והדימוי היה שהמקומיים בדרך לתבוסה נוספת. בדקה ה־12 ספג דייויד קוק עבירה רביעית, הוצא מהמישחק ואז חל המהפך. אורן שמר יחד עם רוזר מוס הצליחו להטות את הכף לזכותם, 28–33, אבל עד למחצית הצליחו הנתניינים לאזן את התוצאה, 42–42.

לאחר ההפסקה לא הצליחו שחקני גבת לשחק בצורה מאורגנת והאורחים החלו ליצור פער, בעיקר בזכות רון מור שהצטיין וקלע 18 נקודות במחצית זו. יציאתו של איימוס מגבת בדקה ה־30 ב־5 עבירות התחירה את גבת בפיגור 55–66 וללא שחקן [illegible] קארל גודסון. החל לצלוף מעבר לקשת הצבר סלים של 3 נקודות. גבת, כנראה, בדרך חזרה לליגה הארצית.

הברוגז של ת'רדקהיל

מאת פרדי בריה

במישחק תחתית רב־חשיבות ניצח ללא קושי הפועל ירושלים את אליצור רמלה 97–114 (32–53).

הירושלמים החלו את המישחק בסערה והוליכו 9–0 (דקה 3). הפער המשיך לצמוח ובדקה ה־7 כבר 23–8. כאן הוליט שחקן החיזוק של רמלה דייויד ת'רדקהיל, כי די לו במישחק וירד לחדר ההלבשה. במחצית הר[אשונה] אשתו היו מייק קארטר, דוד שפע ודייויד בלקוד הבולטים בשורות ירושלים.

בפתיחת המחצית השניה קלעה ירושלים 10 נקודות רצופות ונרשם יתרון שיא 63–32. בדקה ה־26 חזר ת'רדקהיל והראה טפה מיכולתו הגבוהה. בדקה ה־30, כשירושלים הוליכה 78–58, יצא ורנון סמית מרמלה בחמש עבירות וברמלאים אחז היאוש. לבד מת'רדקהיל שהחל לצלוף מכל מצב, צימק התוצאה ל־88–99 (36).

מנגד, הול רכז ירושלים בראותם במטווח פרטי של 10 נקודות רצופות, שסתם הגולל על סיכויי רמלה.

ברכות ממחלקת הכדורסל של הפועל תל אביב: הקפטן עמוס פרישמן מגיש זר פרחים לאלי אפרתי, לפני תחילת משחק הליגה אמש באוסישקין, עם בחירתו לתפקיד יו"ר מחלקת הכדורסל של הפועל תל אביב. אפרתי היה בעבר פעיל במחלקת הכדורסל של המועדון וגם כיום הוא מקורב מאוד לראשיה. (צילום: שרי קרן)

כדורסל / כל המספרים

הפועל גליל־עליון – הפועל ת"א 80–95 (50–44)

● המצטיין: בוי ליף ● קלעו לגליל־עליון: ליף 28, מאלוביק 16, פרימן 15, פליישר 13, מארטין 13, מוזרי 10 ● קלעו להל"אביב: ד. ויליאמס 23, טרי 22, מאונס 18, פרישמן 9, לאסוף 8 ● שופטים: שפטו טוד ודניק ורמי פישר, 1500 צופים, באוסישקין.

מכבי ת"א – מכבי רמת־גן 95–99 (47–48)

● המצטיין: קווין מגי ● קלעו לתל־אביב: מגי 32, בארלו 19, ג'מבו 13, מרמר 12, דניאל 11, ליפין 8, ג. כהן 2, אריק כהן 2 ● קלעו לרמת־גן: קילינג 29, ביגו 21, אורדיטי 17, מאיר 16, ריכליס 12 ● שופטים: אמא קמינר ומשה ביטון, 1500 צופים, ביד־אליהו.

מכבי חיפה – מכבי ראשון־לציון 89–107 (41–58)

● המצטיין: עדי גורדון ● קלעו לחיפה: עדי גורדון 28, רוזנברג 27, אוונס 18, ואלס 17, אסף ברנע 17 ● קלעו לראשון־לציון: ולוטיקמן 31, ריליפורד 24, באוחס 14, ברקוביץ 14, בוטני 4, גלסון 2 ● שופטים: ברוך זליגר וניסיון בורין, 700 צופים, בראשל"צ.

הפועל ירושלים – אליצור רמלה 97–114 (32–53)

● המצטיין: ארי חן ● קלעו לירושלים: חן 21, בראונ 21, שפע 20, קארטר 17, בלקוד 17, אטלס 11, א. כהן 6, פ. לוי 1 ● קלעו לרמלה: ת'רדקהיל 29, קורנליוס 27, רימון 18, סמית 13, גנדלמן 5, ורדיק 3, אשר 2 ● שופטים: ראובן וירובניק ועדן עמית, ללא קהל, באבן־שמואל.

הפועל חיפה – הפועל חולון 73–82 (39–44)

● המצטיין: ג'ים יוסביץ' ● קלעו לחיפה: יוסביץ' 24, שם טוב 16, יוסטון 13, גודס 12, יוזבס 8, חזות 6, קסקי 3 ● קלעו לחולון: דינו 25, בודמר 17, דלול 14, א. וויליאמס 10, דיסמן 4, מאור 2, אלימלך 1 ● שופטים: דוד רגן ושי שטריקס, 2,000 צופים, בחיפה.

אליצור נתניה – הפועל גבת 75–85 (42–42)

● המצטיין: ג'קי רוזר ● קלעו לנתניה: מור 25, גודסון 24, בלאט 12, גוט 10, קוק 8, ברכה 4, הייניק 2 ● קלעו לגבת: ג'. רוזר 29, גרוסוס 16, אורן שמר, יעקובי 9, איימוס 6, יגאי 4, אלון שמר 2 ● שופטים: אברהם זגול ושלום חלצר, 700 צופים, בגבת.

ווין פרימן מגליל עליון פורץ בין שני התל אביבים המנסים להסתיר: ג'ימס טרי משמאל והאחר לאמוק מימין. הפועל תל אביב נכנע בהפרש 15 נקודות (95–80). (צילום: עדי קרן)

ישראל מול אוסטרליה המארחת בסיבוב הראשון ב"גביע הפדרציה"

טניס

מלבורן (איי־פי). נבחרת הנשים של ישראל בטניס הוגרלה בסיבוב הראשון של "גביע הפדרציה" (המקבילה הנשית לגביע דייוויס) עם הנבחרת המארחת, אוסטרליה, שזכתה בתואר זה 7 פעמים בעבר. המשחק יהיה במלבורן ב־5 בדצמבר.

בשורות הנבחרת האוסטרלית משחקות אחת הטניסאיות הטובות בעולם, הצ'כית לשעבר האנה מנדליקובה. האוסטרליות האחרות הן וונדי טרנבול וליז סמיילי.

אתמול נערכה הגרלת המשחקים לטורניר השנתי, המתקיים זו הפעם ה־25. אלופת השנה שעברה, נבחרת מערב גרמניה תחסר השנה את הטניסאית הטובה בעולם שטפי גראף, שהודיעה זה מכבר כי היא מתכוונת לנוח לפני פתיחת אליפות אוסטרליה הפתוחה בינואר 1989.

נבחרת בריה"מ היא מדורגת ראשונה ותתמודד בסיבוב הראשון עם יוגוסלוויה. ארה"ב, המדורגת שניה, (בלי מרטינה נברטילובה, כריס אוורט ופאם שרייבר) תשחק עם שוויץ. ★ יתר משחקי הסיבוב הראשון: בלגיה – אוסטריה, בריטניה – אינדונזיה, הולנד – ספרד, יפאן – צרפת, קנדה – פולין, ארגנטינה – יוון, דנמארק – לוכסמבורג או טאיוואן, מלטה או סין – ניו־זילנד, ברזיל – צ'כיה, איטליה – דרום קוריאה או אירלנד, פינלנד – הונגריה, בולגריה או הפיליפינים – קוריה.

בונדסליגה

באריין מחכה לנירנברג

מינכן (איי־פי). באיירן מינכן, המלקקת את פצעי ההפסד הביתי לאינטר מילאנו בגביע אופ"א, תנסה להתנחם בליגה. מחר תארח מוליכת הבונדסליגה את נירנברג, המדורגת 14.

לבאיירן יתרון 4 נק' בפסגה על פני שטוטגארט, המצליחה בגביע האירופי. שטוטגארט ניצחה בהולנד את כרונינגן 3–1 וצפויה למשחק חוץ קשה עם בורוסיה מנשנגלדבאך. פ.צ. קלן, שהפסידה 1–0 בספרד לריאל סוסיאדד והודחה, 4 בטבלה, תצא להאמבורג למשחק מול העולה החדשה סט. פאולי.

האלופה ורדר ברמן, השלישית, מארחת את קארלסרוהה. ★ יתר המשחקים: לוורקוזן – האמבורג, קיקרס שטוטגארט – איינדרכט, האנובר – בוכום, דורטמונד – פרנקפורט. המשחק בין מאנהיים לקייזרסלאוטרן יהיה מחרתיים.

ליוורפול: לנקום בווימבלדון

ליגה אנגלית

לונדון (איי־פי). נצחונה של ליוורפול על ארסנל שלוש, במשחק החוזר ביניהן בגביע הליגה, הוכיח שהאלופה לא אמרה את המילה האחרונה העונה במירוץ לאליפות. ליוורפול שיחקה ללא שישה משחקני ההרכב הראשון הקבוע שלה אך הציגה משחק נפלא.

ארסנל, שלדעת כל הפרשנים מציגה כיום את הכדורגל הטוב ביותר באנגליה, היתה טובה, אך ליוורפול היתה טובה יותר. לאחר 12 משחקים רצופים ללא הפסד נכנעה ארסנל הנאה לאלופים, שמהר ינסו לגמול בליגה לווימבלדון, זו שניצחה אותם בעונה שעברה בגמר הגביע ומנעה מהם את הזכיה ב"דאבל".

ארסנל עצמה, שניה בטבלה, עם פיגור של שתי נקודות אחרי המוליכה נוריץ' תצא למשחק חוץ קשה מול דרבי. זו כבר נמצאת במקום השישי, הרבה בזכותו של הסקורר המצויין דין סונדרס שנרכש במיליון לישי"ט לפני כחודש.

נוריץ' תארח את לוטון וצריך לזכור שבבית המובילה אינה משיגה תוצאות טובות כל כך כמו במשחקי החוץ. משחק צמרת מעניין יהיה בין סאות'המפטון ומילוול, שתי קבוצות שבתחילת העונה לא ציפו מהן להיות בחלק העליון של הטבלה. יתר המשחקים: צ'רלטון – נוטינגהאם פורסט, קובנטרי – אסטון וילה, מידלסברו – שפילד ונסדיי, טוטנהאם – קווינס פארק ריינג'רס.

ביום ראשון יתקיים המשחק בין ניוקאסל ומנצ'סטר יונייטד שיועבר בשידור ישיר בטלוויזיה.

הניקס בדרך לשיחזור ההסטוריה – ניצחו בדטרויט (111–133)

האם חוזרת ניו־יורק לימים של ארל מונרו ובוב קוזי?

אן.בי.איי.

ניו־יורק (איי־פי). מי שחשב שהישגי הניו־יורק ניקס, בעונה שהחלה לא מכבר, הם מקריים, הגיע אך לאתמול למסקנה המתבקשת, שיתכן כי תקופת ארל מונרו, בוב קוזי וחבריהם, עשויה להיות משוחזרת בקרוב. הכל אחרי שפאט יואינג וחבריו הדהימו את הפיסטונס בדטרויט 133–111.

דטרויט שהחלה את העונה במנה ניצחונות רצופים, ואשר נוצחה לראשונה השבוע ביוסטון, חשה גם את נחת זרועו של פאט יואינג, שקלע 37 נקודות. טראנס סאקר "צלף השלשות" קבע שיא חדש בניקס, כשקלע 6 סלים של שלוש נקודות.

בוסטון סלטיקס, שאיבדה את לארי בירד ל־4 חודשים בגלל ניתוח בעקביו, כמעט איבדה את קווין מקהייל, שנפצע בבירכו, אחרי התנגשות עם עמיתו דני איינג'. הדה במישחק בו ניצחו הסלטיקס את שארלוט הורנטס 104–99. מקהייל התאושש מהפגיעה ועזר לקבוצתו עם 26 נקודות.

גם קארים עבדול ג'אבר נעדר ממישחקה של הלייקרס, וזאת בגלל פציעה במרפק. אך זה לא הפריע לאלופה, שלא התקשתה להביס את מיאמי 138–91. וולדריג' (22 נקודות) וסקוט (21), הירבו לקלוע ללייקרס.

● יתר התוצאות: מילווקי (טרי קאמינגס 31) – וושינגטון 124–102, יוטה (קארל מלון 33 נקודות) – יוסטון 111–108, ניו־ג'רזי (מייק מקגי 29, וולטר ברי 26) – פיניקס 133–129, לוס אנג'לס קליפרס (בנויט בנג'אמין 26) – שיקאגו 105–97, סיאטל (דייל אליס 36) – גולדן־סטייט 93–85, סאן אנטוניו – אטלנטה 119–109, פילדלפיה (בארקלי 30 נקודות ו־18 ריבאונדים) – קליוולנד 104–91, דאלאס (סאם פרקינס 30) – דנוור 125–106.

ליגה ארצית, מחזור 11

את העניין מחפשים בתחתית

מאת מיני איתן, סופר "ספורט הארץ"

מי שמחפש עניין בליגה הארצית צריך להפנות את חיפושיו למאבקי ההישרדות בתחתית. ערב המחזור ה־11 נועלות את הטבלה שתי קבוצות לאומיות ומחזיקות גביע לשעבר: הפועל חיפה והפועל יהוד.

יהוד תצא למשחק תחתית ברמת־גן מול מכבי רמת עמידר. שתי הקבוצות השיגו נצחון בודד, יהוד בשבוע שעבר, ושתיהן ירצו לשפר מאזן עגום זה.

סוגר הטבלה הפועל חיפה, שעדיין לא ניצחה ואף ספגה 19 שערים, יותר מכל קבוצה אחרת, יארח בקרית חיים את הפועל לוד, שנוצחה רק פעם אחת במחזור הרביעי, אולם סיימה שבעה מישחקים אחרים בתיקו.

בצמרת אין התפתחויות. הפועל רמת־גן פתח פער של עשר נקודות ושורת הנצחונות שלו, תשעה מתוך עשרה מישחקים, לא מותירה סיכוי לקבוצה אחרת. הרמתגנים עשויים להוסיף נצחון נוסף למאזנם במישחק החוץ ברמלה מול בית"ר המקומי. הרמלאים זכו עד כה בנצחון בודד.

בפתח־תקווה יהיה מאבק צמרת. מכבי פ"ת (4), ללא החלוץ המורחק דורון רביבו, יארח את מכבי שעריים (2). משמעות המפגש שאחת הקבוצות, ואולי שתיהן יפסידו נקודות יקרות מצמרת. בשעריים מככב מלך השערים הנוכחי, אהוד עידן; אילו שחקני אם השיגו נקודה בלבד במחזורים האחרונים, הם מתגעגעים לתנופתם בפתיחת העונה.

שתי קבוצות שמרבות להבקיע יפגשו ביבנה. מכבי יבנה השואף לשפר מקומו השלישי, יארח את בית"ר נתניה שלא נוצחה שישה מחזורים, אך לעומת זאת השיגה נצחון בשני מישחקים.

מכבי יפו הסובל מחוסר יציבות, יארח את העולה מכבי טמרה, בני טמרה שומרים על יחס שערים מאוזן 6–6.

הפועל בת ים, שלא ניצח מאז המחזור החמישי התקרב לתחתית, יארח את הפועל חדרה המתאושש. תחילת המישחקים 14.30.

טבלת הליגה הארצית

1.	הפועל ר"ג	10	8–19	28
2.	מכבי שעריים	10	10–15	18
3.	מכבי יבנה	10	7–14	16
4.	מכבי פ"ת	10	7–11	16
5.	מכבי יפו	10	10–12	14
6.	הפועל חדרה	10	12–13	14
7.	הפועל לוד	10	7–9	13
8.	בית"ר נתניה	10	8–11	12
9.	מכבי טמרה	10	6–6	12
10.	בית"ר רמלה	10	9–11	9
11.	הפועל בת־ים	10	5–10	9
12.	רמת עמידר	10	7–14	8
13.	הפועל יהוד	10	5–14	6
14.	הפועל חיפה	10	7–19	4

לשכת עורכי־הדין בישראל
אבלה על מות
עו"ד אברהם אהירון ז"ל
סגן יו"ר ועד מחוז ת"א חבר המועצה הארצית
ושולחת תנחומים למשפחה
הועד המרכזי / המועצה הארצית / ועד מחוז ת"א

למימון רפאל
משתתפים אתך באבלך
במות עליך
אחיך ז"ל
מזכירות אגוד מגדלי פרחים

אוניברסיטת תל־אביב
הפקולטה לרפואה ע"ש סאקלר
החוג לפדיאטריה
משתתפים באבלו הכבד של
פרופ'. חיים בויקיס
במות אמו ז"ל

במלאות שלושים לפטירת יקירנו
צבי ברסט ז"ל
נעלה לקברו לגילוי המצבה ביום ראשון י"ח כסליו תשמ"ט 27.11.88
בשעה 15.30 בבית העלמין של רמת־השרון (צומת מורשה)
תחבורה תצא מבית המנוח רח' שבטי ישראל 62 נוה מגן רמת־השרון בשעה 15.10
המשפחה

בצער רב וביגון קודר
אנו מודיעים על פטירתו של בעלי, אבינו וסבנו היקר
יצחק פולינובסקי ז"ל
ההלויה תתקיים היום ביום שישי ט"ז בכסלו תשמ"ט 25.11.88
בשעה 11.45 לפנה"צ בבית העלמין בכפר סביר חיפה
אוטובוס יצא בשעה 11.15 מבית המנוח ברח' דישראלי 57 א' אחוזה חיפה
המשפחה המתאבלת

לעמוס חורב יו"ר מועצת המנהלים של חברותינו
אבלים עמך
במות אביך ז"ל
ההנהלות וחבר העובדים
עתידן טכנולוגיות מתקדמות בע"מ
אומיקרון סינטיפיק בע"מ
ביודן מערכות רפואיות בע"מ

مكتب الاعلام

חדשות כלכלה

הבנקים שוב מעלים הריבית; הריבית בבנק ישראל – 33%

הפועלים, לאומי, המזרחי והבינלאומי הודיעו אתמול על העלאה של הריבית הבסיסית בשיעור שעד 0.15% ● דיסקונט יעלה הריבית היום

מאת אריה לביא ואיתן אבריאל

הבנקים מעלים שוב את ריבית החובה, הזו בשבוע הבא. בנק הפועלים, לאומי, מזרחי והבינלאומי כבר הודיעו על ההעלאה הצפויה בריבית ובנק דיסקונט יודיע, ככל הנראה, עוד היום על הצטרפותו למהלך זה.

זו הפעם השלישית החודש, שהבנקים מעלים את הריבית. ההחלטה על העלאת הריבית נפלה אתמול, לאחר שבמכרז המוניטארי של בנק ישראל, נקבע שיא חדש של ריבית בשיעור שנתי של 33.2% לעומת 20.8% בתחילת נובמבר.

הבנקים החליטו על העלאות הריבית בשיעורים הבאים:

● בנק הפועלים החליט לייקר את הריבית הבסיסית בשיעור של 0.15% ולהעמידה שיעור חודשי של 1.5%. בנק הפועלים העלה גם את הריבית על חריגה מקו האשראי בשיעור של 0.15% וזו תגיע ל־0.8% לחודש. התייקרות הריבית בבנק הפועלים תכנס לתוקף ביום רביעי ה־30 לנובמבר.

● בנק לאומי מעלה את הריבית הבסיסית בשיעור של 0.05% ל־1.5% לחודש לעומת 1.45% כיום. במקביל מעלה הבנק את הריבית על חריגה ב־1.5% וזו תגיע לשיעור חודשי של 0.85%. השיעורים החדשים יכנסו לתוקף ביום שלישי ה־29 בנובמבר.

● בנק המזרחי מעלה את הריבית הבסיסית ל־1.5% לחודש מיום שלישי לעומת 1.45% כיום. במרכיבי הריבית האחרים אין בנק המזרחי מכניס שינויים.

● הבנק הבינלאומי מעלה את הריבית הבסיסית ב־0.1% לחודש, מיום שני וזו תגיע לשיעור חודשי של 1.45%.

בעקבות העלאת ריבית זו, עולה הריבית הממוצעת במשק לשיעור חודשי של כ־3.3% לעומת כ־2.9% בראשית חודש נובמבר. הסיבה לכך, כאמור, היא הקפיצה בריבית על הלוואות המוניטריות של בנק ישראל, מ־14% לפני כחודש ימים ל־33.2% אתמול.

עלייה זו נובעת מהעמקת גרעונות הנזילות של הבנקים, בעקבות רכישת מט"ח ונכסים צמודי מט"ח ע"י הסקטור העסקי והפרטי. רכישות אלה ממומנות ע"י הגדלת משיכות האשראי השקלי וכן ע"י הקטנת הפקדונות השקליים.

רכישות המט"ח משקפות את ציפיות הציבור לפיחות קרוב וצפוי שכל עוד ימשכו ציפיות אלה, ימשך גם התהליך של עליית הריבית.

היקף ההלוואה, המועמדת לבנקים במדרגת הריבית של 33%, מסתכמת ב־250 מיליון שקלים. מדרגת הגדלות הבאה הינה בריבית של 48%, ללא הגבלה כמותית, אולם בבנק ישראל אמרו כי הבנקים טרם ניצלו מדרגה זו.

עובדי מפעלי שפירא עדיין לא קיבלו משכורת אוקטובר

הח"כ לשעבר פרע את מלוא חובו, 6.5 מיליון דולר, למשקיעי ישראל

מאת מיכל רוזה

חברת גלנויס מצפון קרולינה שבארה"ב, המצויה בבעלות אברהם שפירא, פרעה בימים אלה את חובה בסך 6.5 מיליון דולר לחברת משקיעי ישראל, שבשליטת כור. פרטים אלו נמסרו על ידי נשיא משקיעי ישראל יוסי רובינשטיין, בישיבת מועצת המנהלים של החברה, לפני ימים אחדים.

ההלוואה שנתנה חברת משקיעי ישראל לגלנויס לוותה בביקורת ציבורית נוקבת, מאחר והיא ניתנה לשפירא בהיותו ח"כ ויו"ר ועדת הכספים של הכנסת ונטען, כי יש בה משום ניגוד אינטרסים.

ההלוואה כולה נפרעה, למרות שבמקורה היתה אמורה להפרע רק בעוד 3 שנים. הערכה היא ששפירא ביקש להוכיח את אמינותו ויציבותה הפיננסית של גלנויס ארה"ב, נוכח הבעיות הפיננסיות הקשות של חברת שטיחי כרמל בארץ.

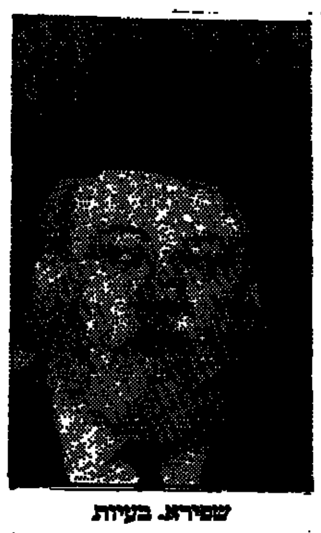

שפירא. בעיות

מפעליו של שפירא באור־עקיבא, גלנויס ושטיחי כרמל, מושבתים מאונס, מזה למעלה משבוע ימים. 500 העובדים טרם קיבלו את משכורת חודש אוקטובר ואספקת חומרי הגלם למפעלים טרם חודשה.

בתחילת השבוע הודיעו נציגיו של שפירא, השוהים בארה"ב, למזכיר מועצת הפועלים באור עקיבא, כי המשכורות ישולמו לעובדים ביום ד' השבוע, אולם אתמול התברר, כי הכסף לתשלום המשכורות לא הגיע. מזכיר מועצת הפועלים אלברט שושן, מסר ל"הארץ", כי חשב שטיחי כרמל הודיע לו, כי המשכורות ישולמו עד סוף שבוע זה, מאחר ושפירא עומד לחתום בארה"ב על עיסקה, שתביא להזרמת כספים לתשלומם.

משלחת נוספת מהונגריה תגיע לארץ במוצ"ש

מאת אבי גנאור

משלחת של אנשי כלכלה בכירים מהונגריה, בנוסף למשלחת אנשי עסקים המגיעה לארץ לרגל "שבוע הונגריה", תנחת בישראל במוצאי שבת, לסדרת פגישות עם ראשי הכלכלה בישראל.

עקיבא אלדר מוסר הכתב המדיני של "הארץ" מוסר: הונגריה תעלה בקרוב את דרג היחסים עם ישראל" כך נמסר אתמול מפי מקור יודע דבר בירושלים. דרג היחסים כיום הוא משרד אינטרסים הפועל בעיקר בתחום הכלכלי "מסחרי".

בראש המשלחת ההונגרית יעמוד גורגין סוהני, סגן ראש ממשלת הונגריה לנושאי כלכלה האנדריש פאטאקי, סגן שר האוצר ההונגרי. כן שותף במשלחת אימר טראפס סגן הנשיא הבנק הלאומי של הונגריה.

המשלחת תקיים סדרת פגישות בארץ, עם ראשי המשק בין היתר ייפגשו חבריה עם נגיד בנק ישראל פרופ' מיכאל ברונו, עם שר התעשיה והמסחר אריאל שרון ועם מנכ"ל האוצר ויקטור מדינה. כן הם יפגשו עם משה ונבר, יו"ר מועצת המנהלים של בנק לאומי ודני גילרמן, נשיא אגוד לשכות המסחר.

בהונגריה מגלים עניין רב במבנה המשק הכלכלי של מדינת ישראל ובדרכים לריסון האינפלציה. האינפלציה בהונגריה קפצה בתוך שנה אחת משיעור שנתי של 1% לרמה של 17% בשנה.

אמוראי נפגש עם שורת גופים המעוניינים ברכישת הבנקים

מאת איתן אבריאל

עדי אמוראי, הממונה מטעם משרד האוצר על מכירת מניות הבנקים שבשליטת המדינה, חוזר היום מארה"ב, לאחר סדרת פגישות עם גורמים אמריקאים, המעוניינים לרכוש את מניות הבנקים.

חלק מהגופים הללו הוגדרו באוצר, כ"רציניים ביותר". נודע, כי במשרד האוצר מסיימים בימים אלה את תהליך בחירת הגופים אשר יבצעו את הערכת השווי של הבנקים שבידי הממשלה וההחלטה הסופית בעניין, צפויה לפול בחודש הבא. הערכה זו תשמש את האוצר בקביעת מחיר המינימום לבנקים, שיועמדו למכירה.

בכירים באוצר מסרו, כי קיימת התעניינות רבה בקרב רוכשים פוטנציאלים, המתמקדת בבנקים מסוימים. גורמים כלכליים בירושלים העריכו, כי עיקר העניין הינו בבנק איגוד, בנק לאומי ובנק דיסקונט. עם זאת נמסר ממחלקת הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל, כי לא הועברה אליהם בקשה רשמית לבדיקת רוכשים אפשריים. בנק ישראל אמור לבדוק ולאשר את המועמדים להשתתפות במכרזים לרכישת הבנקים.

במשרד האוצר הדגישו, כי תהליך מכירת הבנקים יחל רק לאחר שיושגו זכויות ההצבעה של כל מניות ההון שבידי הממשלה. בעניין זה נודע, כי בשלב זה הוקפאו כל המגעים בין משרד האוצר לבין בעלי השליטה הקיימים. מגעים אלו אמורים היו להביא להשוואת הזכויות ביוזמתם של הבעלים. לפיכך מעריכים עתה באוצר, כי לא יהיה מנוס אלא להסדיר את השוואת הזכויות בדרך של חקיקה בכנסת.

הצעת החוק בנושא זה כבר מונחת על שולחנו של שר האוצר, אולם זה עדיין לא הציגה בפני הממשלה.

יו"ר בל"ל הוא בעל אינטרס בחברה הפועלת באמצעות הבנק

בל"ל: כל עסקיו של היו"ר זנבר נבדקו על־ידי ועדת הביקורת

מאת יהודה שרוני

משה זנבר, יו"ר הדירקטוריון של בנק לאומי, הוא בעל אינטרס עסקי מובהק בחברה המקיימת את פעילותה העיסקית באמצעות בנק לאומי – כך נודע ל"הארץ". המדובר בחברת "סייפן", המעורבת בפעילות עסקית מסחרית עם הונגריה ובכלל זה קבלת הזיכיון של החברה ההונגרית "ארטקס", למכירת מוצריה בישראל.

זנבר אמנם אינו נמנה רשמית עם בעלי המניות בסייפן, אך על פי ההסכם עם בעליה, הוא נהנה מאחוזים מרווחיה, על־פי היקף פעילותה העיסקית.

לפני שלוש שנים העמיד בל"ל אשראי של 5 מיליון דולר לרשות אחד הבנקים ההונגריים, לשם קידום עיסקות הסחר בין ישראל להונגריה. את היוזמה לפתיחת קו האשראי, עשתה סייפן, ובנק לאומי התנה את פתיחת הקו בכך, שסייפן תקיים את כל פעילותה העסקית באמצעות בנק לאומי. בימים אלה שבה הנהלת הבנק וחידשה את אותו קו האשראי.

זנבר, יליד הונגריה, ידוע בפעילותו הציבורית הרבה למען קידום הקשרים המסחריים בין ישראל להונגריה, והוא אף עומד בראש האגודה לקידום הסחר עם מדינה זו. תפקידו של זנבר בחברת סייפן והעובדה שהוא עומד בראש דירקטוריון בנק לאומי, עלולים להביאו למצב של ניגוד אינטרסים לכאורה.

בתגובה מסר דובר בנק לאומי, כי כל עיסקיו של משה זנבר נבחנו ע"י ועדת הביקורת של דירקטוריון הבנק והוא ימשיך לעסוק אך ורק בעיסוקים, שיאושרו על ידי הועדה. לדעת הדובר, אין ניגוד אינטרסים בין תפקידו של זנבר כיו"ר הדירקטוריון לבין קשריו העסקיים עם חברת סייפן.

האוצר שוקל סגירת 3 מתוך 4 החברות לפיתוח ירושלים

מאת צבי זרחיה

הצעה לאחד את פעילות כל חברות הפיתוח הפועלות בירושלים, נדונה בימים אלה במשרד האוצר.

על פי ההצעה תבצע הרשות לפיתוח ירושלים, שהוקמה באחרונה על פי חוק, את כל הפעולות שנעשו בעבר על ידי שלוש החברות: "קרתא", החברה לשיקום הרובע היהודי והחברה לפיתוח מזרח ירושלים – והן ייסגרו.

שתי החברות הראשונות פועלות תחת אחריותו של משרד הבינוי והשיכון ואילו החברה האחרונה פועלת תחת חסות משרד התיירות.

סגירת החברות הללו תביא לצמצום בכוח אדם, לחסכון של מיליוני שקלים ולצמצום בהיקף הבירוקרטיה הכרוכה בפעולות הפיתוח בירושלים.

המגמה המסתמנת מהצעה זו היא, שהרשות לפיתוח ירושלים, בראשותו של ח"כ אריאל ויינשטיין (ליכוד) תבצע בעתיד את כל פעולות הבניה, פיתוח התשתית וייזום הפרוייקטים בבירה.

עובדי קבוצת הקשר ב"תדיראן" ממשיכים בהשבתת קווי הייצור

מאת מיכל רוזה

ועד עובדי קבוצת הקשר של תדיראן בחולון המשיך בהשבתת קווי הייצור במפעלי הקבוצה בחולון, המעסיקים כ־2,000 עובדים. ההשבתה נעשתה למרות צו של בית משפט, שאסר על העובדים לנקוט בשיבושים, כל עוד מתקיים מו"מ על הסכם עבודה חדש לשנת 1988.

מועצת פועלי חולון הורתה לשום לעובדים לחזור לעבודה סדירה ואתמול הבטיח ועד העובדים, כי השביתה תופסק, אך בפועל העובדים לא שבו לעבודה.

השביתה במפעלי הקשר בחולון פרצה בעקבות ההתמרמרות בשל אי חתימה על הסכם עבודה חדש לשנת 1988.

מנכ"ל קבוצת הקשר אלכס מילנר מסר, כי הנהלת הקבוצה לא תשלם לעובדים תוספת בגלל מצבה הקשה של הקבוצה, השקועה בהפסדים כבדים.

תביעת פירוק נגד חברת הבניין חיש – בגין חוב

(ע). "סי־אי־סי" חברה למימון מתל־אביב פנתה אתמול לבית המשפט המחוזי בת"א בבקשה לפרק את "חיש", חברה לבניין ולפיתוח, בשל חוב כספי של כ־160 אלף שקלים.

המבקשת טוענת, כי "חיש" נמצאת בקשיים כספיים חמורים ולה נושים רבים בסכומי כסף גדולים. הדרך היחידה, לטענתה, בה ניתן יהיה למנוע את סיכולו של מימוש החוב הכספי, היא פירוקה של החברה.

בבקשה נטען עוד, כי גם לאחר משלוח התראת פירוק, מצד המבקשת לחברת הבנייה, לא פרעה זו את חובה.

טרם התקבלה תגובת חברת "חיש".

הסתיימה השבתת חברת תדלוק המטוסים – הושג הסכם חדש

מאת זהר בלומנקרנץ
כתב "הארץ" לענייני תעופה

חברת שירותי תעופה – החברה הישראלית לתידלוק מטוסים – חידשה אמש את הפעלת שירותי התידלוק בכל שדות התעופה ברחבי המדינה. מהנהלת החברה נמסר, כי חידוש השירות התאפשר לאחר שנחתם הסכם עם ההסתדרות וועד העובדים.

"שום פעולה ארגונית אשר יש בה משום התערבות בסדרי העבודה הקבועים על ידי הנהלת המפעל לא תעשה על ידי הוועד ללא אישור של המוסדות המוסמכים של ההסתדרות", נאמר במסמך המוסכם עליו חתמו נציגי מועצת פועלי לוד, חברי ועד העובדים וההנהלה.

השביתה נמשכה ארבעה ימים וגרמה נזק מיוחד לחברות הזרות, שהגיעו לישראל עם מיכלים כלאים, אך נאלצו לבצע חניית ביניים בקפריסין או באתונה, בדרכם חזרה לאירופה או לארה"ב.

במשך כל היום אתמול התקיימו שיחות בין נציגי ההנהלה, ההסתדרות והעובדים. העבודה חודשה בשעה 17:30 בערב.

עובדי החברה השביתו את העבודה במחאה על אי התקדמות, כטענתם, במשא ומתן על הסכם עבודה חדש. הנהלת החברה השביתה מצידה, את החברה בהשבתת מגן.

תעשיינים למען מינוי קצב לשר התעשיה

מאת יהודה שרוני

עשרות תעשיינים לוחצים למינויו של משה קצב לתפקיד שר המסחר והתעשיה. חלק מהתעשיינים אף שיגרו מברקים לראש הממשלה בימים האחרונים בנושא זה.

התעשיינים מזכירים את ההצלחה שבה מילא קצב את תפקידו כשר העבודה והרווחה ואת ביטויו בטיפול בנושאי תעשיה.

קצב מסר בתגובה, כי תפקיד שר התעשיה והמסחר עדיין לא הוצע לו ובכל מקרה, ההצעה צריכה לבוא מצד ראש הממשלה. קצב סבור, כי יש לו את הכישורים למלא תפקיד זה, ויש לו הרבה מה לתרום בתפקיד. "אם התפקיד יוצע לי אני אקבלו", הוא מסר ל"הארץ".

קצב. כישורים

יוזמה להפרדה בין משרדי המסחר והתעשיה

מאת אבי גנאור

איגוד לשכות המסחר פתח במגעים להקמת לובי, שישכנע את ראש הממשלה יצחק שמיר להפריד בין משרד התעשיה למשרד המסחר.

ראשי האיגוד שואפים להקמתו של משרד למסחר ושירותים עיסקיים, פנו בכתב לראש הממשלה והחלו גם במגע עם חברי הכנסת. באיגוד לשכות המסחר טוענים, כי מגזרי המסחר והשירותים הם מהמרכזיים במשק והמחזור העיסקים בהם עולה על 460,0000 איש.

צבי עמית, מנכ"ל האיגוד אומר כי, משרד התעשיה והמסחר רואה את עצמו בעיקר כמשרד תעשיה ואינו נותן די רגש לענייני המסחר.

האטרקציה בתערוכת פיס–88'

אלפים רבים ביקרו בתערוכה זו שהציגה מיטב השכלולים החדשניים במיכון וציוד משרדי מתקדם.

האטרקציה בתערוכה היתה לדעת רבים, יחידה מקורית, רבת "אופטימום" המשלבת "שולחן חכם" עם משתיקקול למדפסת, פנטוגרף רשום, ושולחן משרדי עם פינת שילוב מיוחדת – הכל כיחידה תכליתית אחת ומכסיינת בנוחות.

החברה היצרנית: "אורנים טיילנגר" מאזור התעשיה בקרית־ביאליק, טל. 04-764206 מרוויחות על הצלחה יוצאת מן הכלל במכירת יחידה זו וכן ליחידות נפרדות במערכת.

כפי שנמסר – חברת אורנים עורכת עתה בירורים להגשת תביעה משפטית נגד חב' "גלובל" האמריקאית אשר העתיקה את פטנט "השולחן החכם" של אורנים ומשווקת המוצר בארה"ב. שתי חברות ישראליות אשר ניסו אף הן להעתיק פטנט זה הוזהרו בתוקף וחזרו בהן.

תערוכת פיס 88' ננעלה אמש בגני התערוכה.

הכנס הבינלאומי הראשון בישראל של בני ניצולי השואה

לזכרו של אבי ארליך

23-18 בדצמבר 1988, מלון רמדה רנסנס ירושלים

ביוזמת דור ההמשך למורשת השואה והגבורה.

בין הנושאים שיעלו בכנס:

★ השפעות פסיכוסוציאליות של השואה על בני ניצולים, בחסות "עמך".
(הדיון מתקיים ביום ד' 21.12.88 בשעות הבוקר.)

★ לכידת פושעים נאצים והעמדתם לדין.

★ האנטישמיות והעם היהודי אחרי השואה והנסיונות להכחשת השואה.

★ היהודים וזכויות האדם

וכן טקסים, ערב אומנים והקרנת סרטי פילם ווידאו.

לפרטים: מזכירות הכנס:
חברת מליה־תיאום ת.ד. 4426 ירושלים 91044
טל: 02-637572 ,667402 (בימים א'-ה')

ש.ה.ב. שרות חקירות כללי

מקבוצת השמירה

כל אשר רצית לדעת

31 שנות נסיון והצלחה בארץ ובעולם לשרותך

כל סוגי החקירות, באמינות, ביסודיות ובסודיות מוחלטת

ש.ה.ב.
דרך פתח־תקוה 19
תל אביב 66183
טל: 623084, 621975, 614636
FAX: 623995

זה הזמן

מכון תמר פראנק

הודעה ללקוחות

החל מיום ג' 29.11.88 יחולו שינויים כדלקמן בשיעורי הריבית בב.ל.ל.:

1. השיעור השנתי של הריבית הבסיסית בחשבונות דביטוריים יועלה ב־0.6% ויעמוד על 18.0%, דהיינו, ריבית אפקטיבית של 19.86%.
2. תוספת הריבית בגין חריגה תהיה 10.2% לשנה, דהיינו ריבית אפקטיבית של 10.85%.
3. במסגרות האשראי המתנהלות בחשבונות העו"ש הבאים: "חשבון יתר", "חשבון יתר זהב", "חשבון סטודנט", "חשבון חייל", "חשבון יתר" תוספת אשראי וריבית יחול שינוי בשיעור הריבית השנתית לפי הפירוט הבא:
   – בחשבונות בהם שיעור הריבית הנומינלית היה 26.4% שנתית יהיה שיעור הריבית הנומינלית השנתית 27.0%, דהיינו ריבית אפקטיבית של 30.33%.
   – בחשבונות בהם שיעור הריבית הנומינלית היה 29.4% שנתית יהיה שיעור הריבית הנומינלית השנתית 30.0%, דהיינו ריבית אפקטיבית של 34.08%.
   – בחשבונות בהם שיעור הריבית הנומינלית היה 32.4% שנתית יהיה שיעור הריבית הנומינלית השנתית 33.0%, דהיינו, ריבית אפקטיבית של 37.92%.
   – בחשבונות בהם שיעור הריבית הנומינלית היה 35.4% שנתית יהיה שיעור הריבית הנומינלית השנתית 36.0%, דהיינו, ריבית אפקטיבית 41.84%.
4. שיעור הריבית על האשראי במסגרת "ריזה עדיף" יעלה ב־0.6% לשנה ויהיה 33.0%, דהיינו, ריבית אפקטיבית שנתית של 37.92%.

מודעה זו באה במקום משלוח הודעה ללקוחות.

בדבר פרטים נוספים תוכלו לפנות לסניף בו מתנהל החשבון.

בנק לאומי

לעמוס עוז
זוכה פרס פמינה לספר המתורגם הטוב ביותר בצרפת

לדוד שיץ
זוכה פרס ברנשטיין

בית הוצאה כתר – ביתכם –

המתברך ביצירתכם,
שמח וגאה בזכייתכם.
לחיי היצירות שבדרך.

כתר

בית הוצאה כתר
ירושלים.

חברה לאחזקות מימון והשקעות
מאבטחת

מימון - לפיתוח תעשיה ותיירות.
לציוד, מלונ"ן, דירות עד 12 שנה.
100% למשאיות, אוטובוסים ומסחריות
עד 7 שנים בריבית בנקאית.
עיסקאות ליסינג למפעלים, חברות, מוסדות ועצמאיים.

תל-אביב: 03-227031,226995,229424
חיפה: 04-662692

הבנק הבינלאומי הראשון

הודעה

החל מיום 28.11.1988 יעלה שער הריבית הבסיסית השנתית על חשבונות בחובה ב־1.2% לשנה ויהיה 17.4% לשנה, המהווה ריבית מתואמת שנתית 18.85%

הודעה זו מתפרסמת במקום משלוח הודעות ללקוחות

הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ

אבן־זיו חברה קבלנית לבנין בע"מ

מציעה:

★ **למכירה/השכרה:**
בבניין משרדים, בבניה, חדיש ומודרני במרכז מרכזי בתל־אביב (רח' קרליבך 1, פינת דרך פ"ת, פינת רח' לינקולן).
1. חנויות — בשטח 85 מ"ר, גובה 6.5 מ' + חניה. (חזית רח' לינקולן). – מתאים לכל מטרה –
2. משרדים — 175 מ' + חניה. – מסירה בחודש נובמבר 1989 –
★ אפשרות למגון תשואה לתקופה מוגבלת מהשכרת הנכס.

★ **למכירה:**
2 דירות אחרונות – דירת 4 חדרים בקומה א' על עמודים. וקומה ד' – 4 חדרים + גג וחדר על הגג. (דירה בכל קומה) ברח' השופטים 21, תל־אביב. – מסירה בחודש נובמבר 1989 –

★ **להשכרה מיידית:**
חנויות כ־35 מ"ר ב"מגדל הנוק". הרצליה פיתוח. מול אכיד. טלפונים וחניה.

★ **להשכרה מיידית:**
חנות 70 מ"ר ברח' סעדיה גאון 24, תל־אביב. לא למזון. טלפונים וחניה בשפע.

לפרטים נא לפנות לזיוה טלפונים: 03-235275, 03-237217 בין השעות 09.00 — 12.00

לארכיטקטים, ליצרני עבודות אלומיניום ולרוכשי בנייה

עידן חדש בענף האלומיניום

מוצר איכות נוסף של קליל

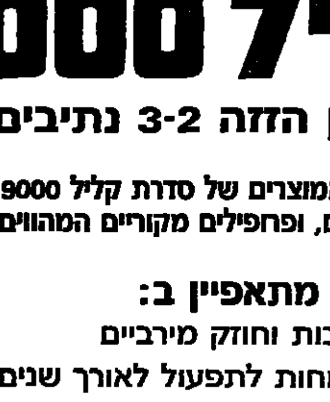

פתרון חדשני לבנייה יוקרתית

קליל 9000

דלת/חלון הזזה 3-2 נתיבים

תכנון מערכת המוצרים של סדרת קליל 9000 מבוסס על אטמים, אביזרים, ופרופילים מקוריים המהווים שלמות אחת.

קליל 9000 מתאפיין ב:
- איכות, יציבות וחוזק מירביים
- אטימות ונוחות לתפעול לאורך שנים
- פרוול חדשני
- קל לייצור ולהרכבה
- אפשרות לשילוב בסדרת קליל 4200
- החלונות עומדים בבדיקות התאמה של מכון התקנים הישראלי לדרישות ת"י 1068 "חלונות אלומיניום"
- סימן הזיהוי הבלעדי של פרופילי קליל ≡ 3 פסים

קטלוגים יישלחו חינם לפי פנייה למפעלנו

סדרת קליל 9000 במסגרת שיתוף הפעולה קליל - METRA
קליל הנציגים הבלעדיים של METRA בישראל

metra

מרכז ההדרכה הארצי של קליל בקרית מוצקין
ייעוץ טכני והדרכה מקצועית ניתנים אך ורק במרכז ההדרכה שבמפעלנו, וזאת במסגרת שיפור השחזות ושכלול שיטות ההדרכה
אפשרות לייצור דגם במקום ללא תשלום, לתיאום הביקור מראש נא להתקשר למח' מכירות, טל. 757914, (04)753044

קליל פרופילי אלומיניום
קליל תעשיות בע"מ ■ ת.ד. 210 קרית מוצקין 26114 ■ טלפונים: 753044, 757914, 04-757878 ■ פקס: 04-757862

לוח העיר

תל־אביב גוש דן השרון

דירות למכירה

טוביה לשם
סלוניקי 7 ת"א
03-481387

● בתל־אביב, ה, באזור, למכירה, 4 קד', מעלית וחניה, $200,000

● בתל־אביב, בבר־כוכבא – למכירה, 3, מושקע, מעלית וחניה, מיידי

● בתל־אביב, בארלוזורוב, למכירה, 3, ק"א, מעלית וחניה, $110,000

● ברמת־השרון, בראשונים, להשכרה, 4 מרווחות, שירותים כפולים + מעלית וחניה כמולת, $700

● בקיראון, למכירה, דירת 4 חדרים, מושקעת, קד, $100,000

● בתל־אביב, גשר־ההלכה – להשכרה, משרדים, 160 מ"ר, 4 טלפונים, 3 חניות

דירות נופש

וילות ובתים

תווך גבי את רפי
סירקין 19 גבעתיים

● ברמת חן קוטג' מפואר ומושקע שקט ויוקרתי – בלעדי!

● מגרש 500 מ"ר + בית במקום מבוקש בחוטמות – בלעדי!

● ברמת גן שקט ומרכזי קוטג' מושקע גבוה כחדש – מיידי.

● בגבעתיים בלב שכונת בורוכוב פרויקט מס' 1 בעיר: דירות מפוארות 5–6 + גג בבניה מהודרת + גן לים חדש בשוקס

טוביה לשם
סלוניקי 7 ת"א
03-481387

● בקיראון – למכירה, וילה 5, מגרש 616 מ"ר, אפשרות לחזית בנייה, $300,000

● ברמת־גן, למכירה קוטג' 5, מגרש 250 מ"ר, $270,000

● בחולון למכירה בית, מגרש 576 מ"ר + תכניות, $365,000

● בשיכון־דן, למכירה קוטג' חדש, 6 + 3 שירותים, $280,000

● בהרצליה, למכירה, בבנה ישראל, קוטג' 5, מושקע – מיידי $220,000

● בבני־ברק, למכירה, וילה, 173 מ"ר + 27 דונם פרדס, $260,000

● בבני־ברק, למכירה, וילה, מושקעת, 140 מ"ר, מגרש 600, $235,000

בתי כפר ומשקים

פנטהאוז

דירות גג

קבלנים מציעים

חברה לעבודות עפר כבישים ופיתוח
שברשותה טרקטורים ומשאיות מעוניינת בעבודות פיתוח, חפירה ופינוי בקבלנות או ביומית. 03-321388, 03-760394 ובערב: 03-5562418

לא מכרת, לא שילמת
רק בלוח העיר
קבלת מודעות מ־08.00-20.00
03-383322
רח' י"ל פרץ 6 ת"א
מחיר למילה 12 ש"ח כולל מע"מ

תל־אביב

4 חדרים ויותר

3—3.5 חדרים

2—2.5 חדרים

1—1.5 חדרים

גוש־דן

אזור השרון

No. 1 מלד"ן
תיווך – נכסים השקעות
רמת־השרון

● בהזדמנות חד פעמית למכירה חנות בצפון סוקולוב 170,000 דולר.

● מציאה!!! 5 חדרים, הנוף היפה ביותר בארץ 185,000 דולר

● 4½ חדרים מפוארת + מעלית 4 כ.א. 165,000 דולר

● במיקום מעולה הזדמנות 4 + גג + מעלית מיידי 195,000 דולר

● מציאה!!! 3 עקבות אפשרות ל־4 + נוף רק 88,000 דולר.

טניס 20+
אצלנו תמיד יש עם מי לשחק
03-232938

ראשל"צ

4 חדרים ויותר

2—2.5 חדרים

3—3.5 חדרים

4 חדרים ויותר

חולון בת־ים

קבלת מודעות "לוח העיר" ומשפחתיות
885-885
לבעלי כרטיס אשראי

ישראהאוז
לוי אשכול 3 רעננה

● ברעננה!!! קוטג' 6 בבניה בגר כמה קוטגים אקסקלוסיבית. רק $179,000 כולל.

● ברעננה!!! להשקעה, מבנה תעשיה חדש, מיידי רק $750 למ"ר.

● ברעננה!!! להשכרה בצפון 4 קוטג' מרווחת, לכניסה מיידית.

● ברעננה!!! מגרש 380 מ"ר לבניית מיידית בשכונת קוטגים.

● ברעננה!!! בהזדמנות 4 קומה מרווחת, לכניסה מיידית ע"ג ק"ב + מעלית

duropal CORIAN DU PONT
לא עוד שישו!
משטחים מעולים למטבח ולאמבט
אלכסנדר ינאי 9 סגולה פ"ת
03-9340713, 03-9340598

הכי זולים בעיר
א.א.
שרות מזגני אויר
★ שרות התקנה ומכירה לכל סוגי המזגנים.
★ אחריות מלאה של היצרן
★ מחירים במזומן:
ל־2.5 כ"ס
אמקור 2740 ש"ח
תדיראן 2825 ש"ח
אלקטרה 3087 ש"ח
★ מומחים להתקנת מזגנים מפוצלים
★ המחירים אינם כוללים מע"מ והתקנה
★ מבצע להתקנת משאבות חימום למזגנים
טל: 03-813673
03-813891
הרצל 95, ת"א

פרסום משולב למכרזים

(ראה בעמוד הבא)

brother מדפסות
יותר מ־50% פחות!
מדפסות המניפה האיכותיות של BROTHER במבצע חורף מיוחד לכל אחד:

דגם HR 5	250 ש"ח
דגם HR 10	375 ש"ח
דגם HR 15	995 ש"ח
דגם HR 20	995 ש"ח
דגם HR 25 XL	1,187 ש"ח
דגם HR 35	1,187 ש"ח
מעבד תמלילים EM-1000	2,250 ש"ח

● אחריות ל־6 חודשים על כל המוצרים.
● אפשרות לעסקאות מיוחדות לציוד נוסף – מזיני נייר וכד'.
אמפיסל ישראל בע"מ רח' אפעל 3 ק. אריה, פ"ת, טל. 03-9225921. אולם תצוגה: המלך ג'ורג' 62, ת"א, טל. 03-287102-3. סניף חיפה ואולם תצוגה: הבנקים 16, פינת המגינים חיפה, טל. 04-523812. ירושלים קומפיוטיים: בנין מגדל העיר, טל. 02-242233.
כמות היחידות מוגבלת
המחירים אינם כוללים מע"מ.

مكتب الاهلي

המשך ת"א גוש דן והשרון

3.5—3 חדרים

נתניה

4 חדרים ויותר

3.5—3 חדרים

דירות בשכ"ח

דירות מרוהטות

ביקוש דירות

מכוניות

דירות בדמ"פ

חדרים מרוהטים

שותף/שותפה

AVIS

מציעה למכירה

דגמי 87

ללא מזומנים

תשלומים כפי יכולתך עד 100% מהמחיר

★ דייהטסו שרייד 1000 אוטו׳ + מזגן

★ דייהטסו שרייד 1000 + מזגן

★ פיאט אונו 60 1100 + מזגן

★ אוטוביאנקי Y10

★ רנו 9, 1400 + מזגן

★ רנו 11, 1400 + מזגן

★ לנציה פריזמה 1300 + מזגן

★ לנציה פריזמה 1600 + מזגן

★ לנציה פריזמה 1500 אוטו׳ + מזגן

★ פז׳ו 505, 1800 אוטו׳ + הגה כח + מזגן

★ פז׳ו 505, 1800 משפ׳ + מזגן

★ סובארו סדר 1600

★ פולקסווגן טרנספורטר 2000

כל המכוניות לאחר טיפול ובדיקה של מוסכי אוויס. אחריות אוויס ל־3 חודשים ו/או ל־5,000 ק"מ

משרד מכירות: רמת־גן, רח׳ היצירה 6, ליד בורסת היהלומים. 03-7521029, 7528558-9 בימים א׳—ה׳ בין השעות 08:00—17:00, ביום ו׳ בין השעות 08:00—13:00

אוטוביאנקי

לא מכרת לא שילמת

לקבלת מודעות

לוח העיר

03 625118

5365759

עד חצות ובאשראי

אוסטין

אאודי

אופל

איסוזו

אלפא רומאו

אמריקאיות

ב.מ.וו.

דייהטסו

ג׳יפים

דלתה

וולוו

וקסהול

טלבוט

לנציה

מיני מיינור

מיצובישי

מרצדס

ג.ס.או.

סאאב

סובארו

לידיעת המפרסמים ב"לוח העיר" ת"א

מודעה באחריות / לא מכרת - לא שילמת

כללי פרסום

● "חודש פרסום" משמעו פרסום אותה מודעה 8 פעמים בתשלום בארבעה שבועות.

● המבצע חל על פרסום מודעות מלים (לא שטח) בלוח העיר ת"א בלבד ולגבי נכס או שירות. (להלן: נכס) המוצעים באזור ת"א גוש דן והשרון בלבד.

● אם בתום חודש פרסום ועד להגשת הבקשה להחזר כספי כאמור להלן לא נמכר הנכס בדרך כלשהיא זכאי המפרסם להחזר התשלום עבור המודעה או לפרסום חודש נוסף במקום ההחזר.

● מודעה בה הוצעו יותר מפריט אחד ונמכר אחד מהם, לא יהא המפרסם זכאי להחזר.

● בקשות להחזר כספי או לפרסום חודש נוסף יתקבלו במשרדי הלוח ישירות (לא באמצעות משרדי פרסום) רח׳ י.ל. פרץ 6 ת"א טל 03-383322 בימים א׳-ד׳ בין השעות 8.00-15:00 ולא יאוחר עד שבועיים מתום הפרסום.

● בפנייתכם ללוח נא להצטייד במספר קוד המודעה ובמספר חשבון הבנק. ההחזר ייעשה באמצעות העברה לחשבון הלקוח

הכנ·אמן אלף·ל

● ספרינטר, 1983, ראשונה + גוזן. 44,000 + טסט. בורוזן. 03"5411278
20041724ב

● ס"פ G.T.C. 1100, 1983. 24,000 ק"מ. 10,000 ש"ח. 03"914691
20054424ב

● 5 מוטר 1108, 86. 38,500 יד ראשו־נה. 03-998265
20122424א

● בהזדמנות 11 ספרינטר, ראשונה, 1986. מטאלי. 03"912519 בטל
20174024ב

● רנו 5, 1983, 4 דלתות, במצב כבוד. 03-5525424
20254024א

שונים

● מסצ'רד 83 1600 + אוגו + בוגן. 03"483939 ובערב 03"650054
20224531א

● מוסיתא כגור, 1974, במצב וקלאך חדשים. 03"815802 (למרדכי)
14385503א

● 2 מסצ'רד 900, 600, 1983 + ארגזים. 03"444359
15230603א

● פגז 404, 1982. 11,000 ש"ח. 06"361982, 06"332015
15263603א

סימקה־קרייזלר

פולקסוואגן

פורד

סוזוקי

סיטרואן

פיז'ו

רנו

מוסקביץ'

סיאט

פיאט

מודעות
לוח העיר
24 שעות
ישראליס 2 ת"א
03"239745

פרסום משולב
למכרזים

מקרקעין למכירה

מוצעים בזאת למכירה המקרקעין הבאים:

1. תל אביב

בין מתחמי איילון לרח' הרוש 14 מש 6977 חלקות 104 105 107 בשטח כולל ברוטו של 9,261 מ"ר. המגרש כלול בתחום תוכנית מפורטת 1205 שבתוקף ובתחום תוכנית 2129 אשר פורסמה להפקדה ומייעדת את המגרש לבניה לתעשיה ולמשרדים.

2. חיפה צ'ק פוסט

גוש 11665 חלקות 52 עד 59 בשטח כולל כ־7 דונם. רח' רזאב פינת רח' בר־יוקסף. השטחים פנויים למסירה מיידית. אדמה פרטית המיועדת לבניה לתעשיה ניתן למכירה בחלקים.

3. מפרץ חיפה חוף שמן

גוש 11637 חלקות 50, 49 ברח' קצנשטיין ע"י דור תעשיות. כל חלקה בשטח של כ־4.5 דונם. על כל חלקה סככה בשטח של כ־2,300 מ"ר ופיתוח מלא הכולל אספלט, גדר, חשמל ומים. ניתן לרכוש כל חלקה בנפרד.

אין מודעה זו מהווה התחייבות למכירת הנכס או כל התחייבות שהיא אלא הזמנה להציע הצעות בלבד. פרטים נוספים ניתן לקבל בטל. 053"617336 או בפקס מס' 053"619266.

مكن امن الاجل

מסחריות

משאיות

אוטובוסים

מוניות

טרקטורים

אופנועים

קריירה
שרותי כח אדם בע"מ
הצעות חמות...
אם תתקשרי תוכלי לקבל
הצעות מידיות לעבודה זמנית
בשעות הנוחות לך, באוירה נעימה
ובתנאים טובים — במקצועות המשרדיים:
קלדניות, כתבניות, מזכירות,
מעבדות תמלילים
תל־אביב: דיזנגוף 158, טל. 03-5449848
חיפה: טל. 04-670825 • נתניה: טל. 053-338901
ירושלים: 02-245001 • רחובות: 08-465277
יש קריירה בזמניות של קריירה

בתי־ספר לנהיגה

עתיקות

הצעות עבודה

גבן
משאבי אנוש
כצנלסון 47 ר"ג
03-655454, 650467
• 8 מנהלים רשיון ב' פרופיל 80 + מגוייסים מעל 15 סוף.
• מזכירות עב/אנ, פקיד רישוי, פקידת יבוא (פרטמים), קלדנית לחצי משרה
• נהגים לנדר + רשיון לחולון, כל הארץ שבתות חופש, רכב צמוד 1200 שח נטו

אחיות

גזירה ותפירה

דפוס

הנהלת חשבונות

חרטים/מסגרים

קריירה
שרותי כח אדם בע"מ
★ קניין/ית + נסיון 3 שנים ברכש אלקטרוניקה, אנגלית טובה + הפעלת מסוף.
★ מנהל/ת שיווק מוצרי מדף + נסיון במערך שיווק קימעונאי, ליבנה.
★ טכנאי/ת כימיה נסיון בעבודה עם מכשירי מדידה, לרחובות.
★ מחסנאי/ת תוצרת גמורה + הפעלת מחשב, לחולון.
★ מלגזן/ית + רשיון ונסיון מוכח, לחולון.
★ מלחימים/ות + נסיון, מאזורים רעננה וכ"ס.
★ חתם/ת נסיון של 3-5 שנים, רצוי בחברת ביטוח, למשרה קבועה בת"א.
★ מנהל/ת רכישה 5 שנות נסיון, רצוי בחברת ביטוח, לת"א.
★ מזכיר/ה מנוסה הדפסה עברית/אנגלית, אנגלית ברמת שפת־אם, לת"א, גבעתיים, חולון.
★ תמלילן/ית מנוסה עברית/אנגלית על א"ב, איינשטיין.
★ פקיד/ת הנהח"ש ידע בקלדנות, למשרה מלאה בבת"ים.
תנאים מצויינים למתאימים/ות, הסעות וארוחות
תל־אביב: דיזנגוף 158, טל. 03-5449848
חיפה: טל. 04-670825 • נתניה: טל. 053-338901
ירושלים: 02-245001 • רחובות: 08-465277
עושים קריירה

מהנדסים/אדריכלים

עובדי מוסך

יהלומים

דוגמניות צילום

מוכרים/ות קופאים/יות

שרטטים וגרפיקאים

רפואת שיניים

מורות וגננות

עובדי סעד

עוזרות ומטפלות

שליחים/ות

שמירה ואבטחה

ביקוש עבודה

מקדמי מכירות

מכירות

סוכנים/ות

מחסנאים

נערים

נהגים

עובדי מטבח

פקידים/ות קלדניות

ספרים/יות

עובדי מתכת

חשמל/אלקטרוניקה

מכונאים/הנדסאים

עסקים

למכירה
מפעל לייצור מזון
השקעה דרושה
$200.000
מתאים גם למושב
או קיבוץ
טלפון בערב
03-485752

מחסנים

עסק חברת בואר מוניטין
דרוש מחסן
מסודר + גישה למשאיות
שטח כ־250 מ"ר
נא לפנות לעו"ד א. לוין
טל. 052-33997
א'-ה'
בין השעות 16:00 – 19:00

אולמות

חנויות

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה

לפי חוק זה, אסור למעביד להפלות בין עובדיו או בין דורשי עבודה מחמת מינם, מחמת היותם נשואים, או מחמת היותם הורים, בקבלה לעבודה, תנאי עבודה, קידום בעבודה, הכשרה או השתלמות מקצועית, ופיטורים או פיצויי פיטורים. בנוסף, אסור למעביד לפרסם מודעה בדבר הצעת עבודה אלא אם כן הצעת העבודה צוינה בלשון זכר ובלשון נקבה, בין ביחיד ובין ברבים. העבריינים צפויים לענש על־פי החוק.

ספרים

מערכת סטריאו

כלי נגינה

מרכז — הפסנתרים
מבצע חסר תקדים
החל מ־1500 ש"ח
פסנתרים משומשים
וחדשים ממיטב החברות
אבן גבירול 48 ת"א
03-263544, 265842

רהיטים

הלבשה והנעלה

תכשיטים וכלי כסף

שיש וריצוף

מלגזות ושינוע

מקרר

שירותים

אותיות דביקות

מוצרי חשמל

צילום

מציעים למכירה

מגרשים

משרדים

קוסמטיקאית

ריפוי והרזיה

בריאות

ניקוי ופוליש

נופש וקיט

שיפוצים

הלוואות

יועץ השקעות
מטפל
בהלוואות
לשכירים ועצמאיים
צלצלו 03-887702
בתנאים מועדפים
ללא שעבוד או משכנתא
ובטיפול אישי ומהיר
03-887702

מכירות ושירותים

בתי אבות

הקלאות

מבני תעשיה

אתה לא מגיע לתל-אביב?
העיתון הגיע אליך.
מעכשיו!
מנוי על עיתון העיר
בכל מקום בארץ

עבור "העיר",
מח' המנויים
ת.ד. 20565 ת"א
מיקוד 61205

אני מעוניין במנוי לחצי שנה. מצורף צ'ק על־סך 40 שקל.

שם______ רחוב______ מס'____ כניסה____ שכונה______

עיר______ מיקוד______ צ'ק מס'______ משוך על בנק______ מחשבון______

* אנא, המתן 5 שבועות לקבלת הגיליון הראשון
* תחילת המשלוח תהיה 5 שבועות מיום משלוח תלוש זה.

מח' מינויי חו"ל
03-5131673

משלוח "העיר" אפשרי גם לחו"ל.
המחירים בהתאם ליעד המשלוח.
להרשמה ופרטים נוספים צלצל
למח' המינויים, 24 שעות, 7 ימים
בשבוע ואנו נטפל בבקשתך.

לבעלי
כרטיסי אשראי
03-5131672

מסור את מס' הכרטיס,
מס' ת"ז, תאריך והתוקף
ואת פרטיך האישיים.
תוך 4 שבועות
תקבל את "העיר" לביתך.

● מבחר גיטרות ... 1426021רד 052"25001 .$2,500
● מפתח אנגלי ... 03-340762 W.H. BARNES 1446041רד
● ... 3700 1855451ב 03"5411910
● ... 1857191ב
● ... 052"550047 2014371ב
● TOA ... 2015231ב
● ... 2016201א
● ... 052"61407 2021461ב
● ... 06083014א
● ... 06581714א
● ... 052"32083 07070914א
● ... 03"9241712 $1,150 0842381ב
● ... 2025391א

● מגבר גיטרה ... 2200 ש"ח 1305471א
● ... 13072317א
● Peavy ... DRUMTRAKS ... 1,000 1317331ד
● ... 03"5461495 1516301ד
● ... 1310441ד

● FOSTEX 8 ערוצים ... ELKA-MK-88 03"457637 1339231ד
● לא להחמיץ בהזדמנות אורגן ... 1349191ד
● מיקסר אימגה, 8 ערוצים, GX9 DECK AKAI ... 1352111ד
● סקסופון אלט ימאהה ... 1331261ד
● לסגירה מגבר "ימהה ד"ע" ... 1920101ד
● בהזדמנות, אורגן ויסטאבסון ... 1931361ב
● לרגל נסיעה מגבר אנגלי BARRTT + ROBINSON 1929091ד
● טלפון "ימהה" ... VX-35 1927201ה
● מגבר רוטי – גיטרה ... 1936101ב
● בהזדמנות, מגבר אמריקאי WINTER ... 1612412א
● J.B.L. ... 1732502ב
● בהזדמנות, מגבר "קרמייה" ... 1855422א
● אורגן ימהה ... 1544542א
● ציוד הגברה להופעות ... 1545212א
● מיקסרים לאולפני 8 ערוצים FOSTEX – YAMAHA 1635592ד
● מציאה אורגן "ימהה" ... 1638522א
● מגבר JHMAHA ... 1648432ב
● בהזדמנות ... 1658482ב

● למכירה סינתסייזר רולנד P 8 ... J.X ... 1733132ד
● ציוד הגברה + תאורה מקצועית ... 1733412א
● למכירה, מגבר ... 1730272ב
● מגבר גיטרה שוטי ... 1738222ב
● בהזדמנות, אורגן "ימהה" ... FE-50 1740372ב
● בהזדמנות FE60 ימהה ... 1845022ב
● מקלדת פיזי ... 1847382ב
● למכירה, אורגן חשמלי "אלקה" ... 1848091ב
● בהזדמנות, מגבר גיטרה ... 1847362ב
● "ימהה" ד-BX100 ... KX-88 ... FBO 1957512א
● למכירה, מגבר "דימה" ... 2000452ב
● מגבר KAWAI מודל U.S.50 ... 2001152א
● בתוקף ... 2002062ב

מחשב

● "ראש יהודי" ... PS/2 ... 2008391ב
● תוכנה אפל ... 1704090ד
● מחשב B.B.C. ... 1851460ד
● אפל מקורי + כונן + כרטיסים ... 2031290ב

● קומודור D 128 ... T.V ... 1659091א
● אפל II ... 0610091א
● APPLE 2C ... 0856251ב
● ATARI ST 520 ... 0857131ב
● מחשב NCR-PC ... 1316401א
● מחשב 2C ... 1530001ד
● להשכיר IBM-PC ... 1932021ב
● מחשב מעולה ... 2014301ב
● אטארי ST + 1040 ... 2021011ה
● מחשבים ... 1857502א
● S.E 20/1 M ... 1542312א
● מחשב קומודור 64 + כונן ... 1745122ב

חיות בית

● כלבה פקינז ... 2007403ב
● סיה קודקודה ... 1354280א
● ... 1649570ד
● כלבי שמירה ... 1641320ב

● למכירה, שני כרטיסים ... 1851030ד
● ... 2030450א
● מערכת לכלבים ... 2033160ב
● ... 1612120א
● ... 1627180ב
● ... 1947481ב
● ... 2018211ב
● ... 2015171א
● ... 1712301ד
● ... 1849021ב
● ... 2018141ד
● ... 1612162א
● ... 1911542א
● ... 1611492א
● ... 1654152ב
● ... 1845022ב
● ... 1846292ב

רוצים לקנות

● ... 1649332ב

מגני אויר

● "פורל", 1/2 2 כ"ס ... 2,600 ש"ח ... 2013513ב
● מזגנים מפוצלים 1/2 2 כ"ס ... 1510081ד
● ... 1410231ב
● מזגן "תדיראן" ... 1713471ד
● למכירה, מזגנים מפוצלים ... 1927361ד
● מזגן חלון ... 1609442א
● ... 1854502א
● ... 1723392ד

וידאו

● ... 2010550ב
● בהזדמנות ... TR ... 2019281א
● ... V30E ... 0609311א
● ... 0853291ב
● ... M + ... 0854581ב
● מצלמת וידאו M-7 NATIONAL ... 1334081ב
● ... V-30 ... 1902391ב
● מצלמת וידאו "סוני" + תיק CCD.V30E 1922261ד

● בהזדמנות, וידאו ... 1613172א
● ... 1549232א
● ... SHARP 1641412ב
● ... AKAI ... 1654332א
● ... M7 + G33 ... 1654442ב

ציפי אמבטיות

● "המרכז ..." ... 1641401ב
● ... 1711472א

חימום והסקה

● ... 1643141ב
● WATAR FORD ... 0704391א
● ... BM ... 1314401ב
● ... B.M. ... 1335241ב
● ... 1926031ד
● ... 1638502ד

שיעור

● ... 1548493ב

מדור לימודים

משרד העבודה והרווחה · מ.ה.ט. המכון הממשלתי להכשרה טכנולוגית · הרשות הכללית של המכללות ... · מכללת יהודה ושומרון קורסים אריאל

עוד לא הפסדת את שנת הלימודים תשמ"ט

בבית הספר להנדסאים במגמות:

★ הנדסאי בביו טכנולוגיה - במדע ברפואה ובחקלאות

★ הנדסאים באלקטרו־אופטיקה

מעונות לסטודנטים בתנאים יחודיים מערך הסעה מערי השפלה למכללה נתורה!

לפרטים פנה: משרדי המכללה: 052-971542 ,052-921757

המרכז להכשרה מקצועית: 03-9365542

● תיכון ... 5712818 1602471א
● בת 60 ... 1604011א
● רווק, 29/175 ... 1931461ד
● ... 1729442א
● ... 1702082א
● אלמנה ... 1844202ב
● לסטודנט ... 1848392ב
● ... 1855152ב

הברזות

● צעיר ... 2011153ב
● ... 2001360ב

● ציור ... 1734272ב
● ... 2011482א
● קורס ... 1731062ב
● ... 1738012א
● ... 2008102ב

הוק הזדמנות שווה בתעסוקה

לפי חוק זה אסור למעביד להפלות בין עובדיו או בין דורשי עבודה מחמת מינם מחמת היותם נשואים או מחמת היותם הורים בקבלה לעבודה תנאי עבודה קידום בעבודה הכשרה או השתלמות מקצועית, ופיטורים או פיצויי פיטורים. כמו כן אסור למעביד לפרסם מודעה בדבר הצעת עבודה אלא אם כן הצעת העבודה פונה בלשון זכר ובלשון נקבה בין ביחוד ובין ברבים.

גבר לענין !!!
טיפ חיל ואופי, גרוש, נאה, אקדמאי רגיש ואמין ומחפש 40 +
כל זה קודה שלך אם תעני על הצפנות
ת.ד. 692 ק. מוצקין

● ... 1303501ד

תנורי אפיה

● ... 1335361ד
● ... 1317441ד
● ... 1700092א

● מבחר ... 1602161א
● ... 1931381א
● "SELECT" ... 2001202ב

קורסים וחוגים

● ... 1642171ד
● ... 1645081ד
● ... 1944261ב
● ... 1323231ד
● ... 1348091ב

● שיעורי נגינה ... 0608151ב
● ... 0613111א
● ... 1314441א
● ... 1614070ב
● ... 2018461ב

מכונות תפירה

● ... 2008383ב
● ... CONSEW 1842050ב
● ... 1858041ב
● ... 1953131ב
● ... 2005521ב
● ... 1647102ב

● ... 2020511ב
● ... 1856452ב
● ... 2001132ב

אמנות/עתיקות

● ... 1549173ב
● ... 1652570ב
● ... 2011280ב

טלוויזיות

● ... 1514591ד
● ... 2016411ב
● ... 1614492א
● ... 2018402א
● ... 2019562ד

מדיחי כלים

● ... 1725222א
● ... 1724241ב

סירות וגלשנים

● ... 2022071א
● ... 1736162ד

אבדה

● ... 1656452א

עתיקות נאסר - נצרת

★ מכירה ★ קניה
★ תיקונים ושיפוצים לכל סוגי העתיקות ועבודות צדפים
נאסר, נסר
נצרת ע"י פונק סינטרה
06-555523

● ... 1715351ב
● ... 2019162ד

מכבסות/דודים

● ... 11.12.88-4.12.88 ... 2021342ב

כספות

● ... 0855371ב

פיאות

● ... 1547073ב

שידוכים

● ... 2002060א
● ... 1704141ד

אסטרולוגיה

● ... 2017330א

בריזוג

● רווק, 29/175 ... 1946451ב
● ... 1701252א
● ... 1845532ב

טלפונים ומכשירי קשר

● ... 1312261ד
● ... 2018232א

בתזוג

● ... 1839020א

מכונות כביסה

● ... 1640070ב

לא מכרת לא שילמת
לוח העיר
פרסום פון 735588/9

קבלת מודעות ל"לוח העיר"
לא מכרת לא שילמת
03-384291
לבעלי כרטיסי אשראי

הכוון העסוקה והשמת מנהלים ועובדים
ללקוחותינו דרוש:
איש/ת מכירות בעל/ת נסיון מוכח
למשרה קבועה שכר בסיסי + אחוזים
טל: 03-372629, 374527 אהוד או מנשה

נשר מפעלי מלט ישראלים בע"מ
דרושים
1. מכשירן/ית
טכנאי/ת אלקטרוניקה, ידע וניסיון במערכות פיקוד ובקרה.
2. מסגר רתך
בעל/ת ניסיון של 5 שנים במפעל תעשייתי לכל המשרות
גיל עד 30 שנה, נכונות לעבודה במשמרות ובשעות נוספות.
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב-יד בצרוף קורות חיים וממליצים ל"נשר" מח' כ"א ת.ד. 1696 חיפה מיקוד 31016

פורום, ועוד טעים!
השף עמירם ו־16 שנות ניסיונו מזמינים אתכם להנות מארוחות צהרים וערב ברמה אחרת.
פורום
מהמלצות השף:
סלט פורום, פאי שרימפס
דג סול בחזה אווז מעושן,
מרק פטריות אמיתי,
אומצת פילה ברוטב מפולפל,
לקינוח: פאי אגוזים וחלבה בקצפת
★ 17.00 – 12.00 השעות היפות של פורום 30% הנחה על התפריט
★ פתוח 7 ימים בשבוע 24.00 – 12.00
★ טל' להזמנות 03-237794
דיזינגוף 138 (ליד פינת גורדון)

מכון דור
הבחירה האופטימלית
מכון דור עוזר לך לבחור, חוסך מזמנך, מערב אותך בשלבים המתקדמים כאשר הבחירה הסופית היא שלך.

תהליך המיון במכון דור
המנהל פונה למכון דור מפרט את פרופיל תכונות המועמד והגדרת התפקיד הדרוש. יון מכון דור לומד את צורכי התפקיד והארגון

שלבי המיון
א. זימון המועמים לראיון ראשוני במכון
ב. המועמדים שעברו לשלב הבא מוראיינים בצוותא ע"י נציג החברה ופסיכולוג מהמכון
ג. המועמדים הנבחרים נשלחים ליום של מבחנים פסיכולוגיים

מכון דור מסקנות והמועמדים סופיים תוך שלושה ימים
לאחר המבחנים נמסרת חוות דעת הכוללת את רמת סיכויי ההתאמה לתפקיד הן מבחינת כשורים והן מבחינת אישיותו של המועמד.
אחד היתרונות הבולטים במכון דור הוא עמידה בלוח זמנים קצר מבלי לפגום באיכות המיון. העבודה נעשית תוך שלושה ימים. דבר המאפשר לשמור על קצב קבלת החלטה מהיר

מיון, איבחון ויעוץ פסיכולוגי
ת"א רוזנבאום 4 טל' 203652, 03-293116

[כלי רכב]

● חיפושית, 1962, מכבי מצויין, מנבר, צמיגים, טסט. 052-925268
● ברונה 76, 1300X4, שמר + תוספות. 03-5741869
● אסקורט, 1976, 1100, עבודה. 03-290718, בית: 03-5484920
● אסקורט 75, טסט לשנה, 1100, 4 דלתות. 03-435477
● פיאט, 957, 1978 + רדיו, במצב טוב. 03-7524644
● קורטינה, 1974, 1600, אוטומט + טסט + רדיו. 03-5536515
● ברונה, 1300, 1976, במצב מצויין. 03-7515614, בערב 03-9320304
● אסקורט 74, 4 דלתות, מכבי טוב. 03-882750, 03-5562815
● פורד אסקורט, 1100/1975, מכבי טוב + טסט. 03-812393
● קורטינה, 1979, מנוע 8891, מצב מצויין. 052-447876
● אסקורט 1100/2, 1976 + טסט + סיים. 03-911182
● ברונה 76, 1300/4, אוטומט, מצוטות. 052-25886
● אסקורט 1100, 74, מצב מצויין + טסט. 052-34946, 03-5710804
● 4, מטאורי 76, 1300 – 03-486491/03-411857
● רנו 4, 1975, ידשניה. 03-842049
● רנו 4, 74, ראשונה, מצויינת, טסט לשנה. 03-955723
● 4, 1975, מצויינת. 03-5056657, 03-869255
● 12, 1977, אוטומטית, במצב מצויין, מחיר. 911898, 03 בערב
● רנו 16, מודל 1969, בהזדמנות. 03-724885
● רנו 12, בשנה, 1973, טסט במצב טוב. 03-882735
● 1977, במצב נדיר + טסט + רדיו. 03-586701
● אסקונה, 1974, טסט לשנה, במצב מכבי. 03-589815
● קרט 75, אוטומטית, בערב 03-9664036, 03-5102457
● קרט, אוטומטית, 1973, ראשונה, 87,000. 03-7522583, 03-5615870
● קרט סטיישן, 1971, + טסט לשנה, במצב. 03-7520866
● אופל רקורד, 1700, במצב מצויין, מודל 1976. 03-450905
● אופל קדט, 1200 א.ס, 72, שניה, מצב מעולה. 03-3426867, 052-449163
● 74, אחרי אברול, פחות מהמחירון. 03-7523876, 03-5461510
● אלפא סוד, 1300, 1979. 03-401969
● הקסטל, 1300, טסט, במצב נדיר. 03-556749, 03-7510740
● מיני 72, מצויינת, מיוחדת, טסט, צמיגים. 03-323196
● 1975, שלישית, צבע ראשון, שמורה ומטופלת. 03-9304537
● אאודי 75, מודל 72, סטיישן, יד שניה, טסט. 03-229923
● פיאט 132, 1979 + טסט, נמן 850 + רדיו סייס. 03-5412557
● בהזדמנות, 4, 1969, מצויינת + טסט + מנבר. 03-5743458
● פריגן, 4 – 71, יד שניה, במצב טוב. 03-862078
● פריגן 1600, 1971, טסט לשנה + מצב חרש. 441811
● פריגה, 4, 71, טסט 6/89, חצי אברול. 03-906125
● 1600, 1987, אוטומטית, שניה, מהסכרה + מנוע. 052-914535
● 1600, אוטומטית, סמרט קושה, 1979 + צבע. 03-5714811
● 1979, 1400 + טסט 8 חודשים, חייבת להמכר. 03-5742090
● קושה, 73, 1400, ישראלית, מכבי מעולה. 03-804182
● 79, 1600, שמורה, מכבי מעולה, שניה. 052-901372
● מכבורה, 1979, אוטומטית, טסט לשנה, במצב טוב. 03-591413
● 1600, 78, אוטומט, טסיינו + מנוע מעולה, בהזדמנות. 03-376770
● 79, 1200, שניה, במצב טוב, לא בשבת. 03-782216, 03-7545258
● D.L. 74, 7 חודשים טסט, מצב מכבי מצויין. 385059
● 79, 1600, מנוע מחודש + אחריות. בהזדמנות. 03-584112
● 1600, סטיישן, 79, שניה, אוטומטית + מזגן. 03-476601, 03-837644
● בהזדמנות, 1400, סטודס, 1973 + טסט + סיים. 03-9325078, 03-915776
● סטיישן, 1300, ב-FF, 1971 + רדיו + טסט. 03-881572
● 1600, 79, אוטומטי, מצב מעולה. 03-5412187
● 1976, הדעש סטודס, 5 הילוכים, יפיפיה, בהזדמנות. 03-909664
● 1400, 1979, מכבי מעולה, טסט לשנה, פרטי. 03-5461501
● 79, 1600, הדרום אוטומטי, במצב מעולה, מחירון. 03-498759
● מכבורה, 1600/4, 79 + טסט + אועקה. 03-986590
● מיני 600, 1977 + רדיו + טסט, מחירון משתלם. 052-357780
● רום כרמל, 79, מצויינת, מנוע הילמן, טסט. 5563356
● רום כרמל, 81, רדיו מייפי מצב חרש. 03-5469915
● רום, 81, משומנת, שמורה יפה, חייבת להמכר. 03-5511054
● כרמל, 73, 125,000 ק"מ, מצב מצויין. 03-842940
● בהזדמנות רום 77 + טסט, מצב מכבי מצויין. 344963
● בהזדמנות רום כרמל, 1977 + טסט, במצב מעולה. 03-9225968
● רום כרמל, 1988, בהזדמנות, למכירה, במצב טוב. 052-557727
● טוסינג, 1968, מנוע פורד מחודש, מגיאוש. 778514
● בהזדמנות רום כרמל, 80, טסט חודשיים. 5366591
● חיפושית, 1970, חצי אוטומטי, מצב טוב. 03-839864
● חיפושית, 1303, 72, חצי אוטומטית, מצויינת, בבית. 03-615679, 03-864819
● פולו, 78, טסט לשנה, מצב מעולה. 03-864917
● בהזדמנות חיפושית, 1966, 1300, 12V, במצב מצויין. 03-294504
● גולף 1976, 1600, אוטומטי, מצויינת, אקשרות החלפה. 03-415326
● פיאט 850, מצב טוב לפני טסט, 750 ש"ח. 052-432187

● תהבה מונ'יאנצ, 87, 150, פיג'ו, בהזדמנות, 5,000. 052-35062
● טוסטוס מוגניק, 83, 600 ש"ח. 5713392 בערב
● פיאג'יו ס"ו, 86, במצב מכיר המחיר כל"ל. 03-873167
● וספה 200, 1988, מפרטי, מחירון. 03-317568
● לרגל נסיעה, פיאג'יו 88, מעולה, 3,400 ק"מ. 794595
● טילון 79, מצב מצויין, 50 סי.סי., 550 ש"ח. 7521949
● טונ'יאנצ 125, 88, שניה, מעולה והמכורות. 5,100. 03-955264
● N.T.X 650, טוטונאלי, ורדשיפוס, 1987, במצב חרש. 03-445396
● פיאג'יו 200, 88 + כל האביזרים, מצויין. 03-593474
● הונדה C.B 360, 1977, יעמית. 03-828862 בערב, 03-315135
● למכירה, הארלי דוידסון 125 SS, 1974, 1,200 ש"ח. 03-847691
● ריאלים 86, אברול + תוספות, מצב מעולה. 255901
● טוסטוס פיאג'יו 1982, טסט שנה, שמור. 03-5713702, 03-724885
● מותקי 550, 88, ראשונה, כחדש + תוספות. 03-298316
● מותקי T.S.W, 86, 13,500 ק"מ, ראשונה. 4,700. 03-491498
● פיאג'יו וספי 1985, + 1982 + 1981 + וספה 81. 03-399571
● באובה שמורה, 1980, מנוע נויר חרש, מצויינת. 03-258922
● ריאלים, 8, אפשרות להחלפה + תוספות, כחדשה. 03-476578
● בהזדמנות, וספה דאלי, 180, 69, מכבי מצויין. 03-9521023
● טוסטוס פיאג'יו, 58, שנת 1988, יד שניה. 9300392
● וספה 150, 88, כחדשה + אביזרים, 4000 ק"מ. 03-347146
● הונדי 1986, חרש, 50 סמ"ק, יבוא אישי. 03-514881
● טוסטוס ריאלים 86, 2200 ק"מ בהזדמנות. 4,900. 03-7535211
● פריה 1966, 500, אברול, אפשרות החלפה, למכירה. 03-907707
● וספה 150, 87, פרטי + אביזרים כמו חדשה. 03-9657290
● בהזדמנות, במצב מעולה, מונ'יאנצ ליה, 150/88. 03-7513258
● R BMW 60, מודל 1956, מצויין. 03-229857
● באלי 125, קטנוס 86. 03-5793106, 03-702896
● טוסטוס פיאג'ו, 1986, 1/2 ק"מ, מצב טוב. 03-659643
● ריאלים 1986 (1/87), במצב מעולה לשני רוכבים. 03-471827
● יוזה 350, 79, מצויינת, כחדשה, 2,600 ש"ח. 452557
● וספה 200, 1988, כחדשה, 4,800 ק"מ + תוספות. 03-834972
● נפרד בצער מפריוספ 500, 1970, מחיר ותפורט. 03-743455
● בבאלי 454, 1986, בהזדמנות לרגל נסיעה, מצויין. 03-586988
● בתני חינם מונ'יאנצ ליה 150, 1987. 03-347085, 03-7516172
● וספה 200, 1987, במצב טוב, פרטי. 03-392861, 03-328848
● ריאלים, 50 סמ"ק, 88, 800 ק"מ. 03-266751, 03-736219
● וספה 200, במצב מצויין, ישמירה + טסט. 03-595624
● בקסר פיאג'ו, 1986, ירושלמית. 03-556236
● אופנוע "קרוס" בבאלי, 50 סמ"ק, שמור, במצב מעולה. 03-343487
● טוסטוס פיגלר מלגטי, 198, בהזדמנות 850 ש"ח. 03-477230
● כל הקודם זוכה וספה 1964, מכבי מצויין + טסט 1989. 03-357619
● פיאג'ו ס"ו, 50 סמ"ק, 1985, ראשונה, מחירון. 458282
● וספה 50, טאג'יאגצ, 1988, במצב מצויין. 03-9666644
● מניאגצו מלגטי 50, 1985 + טסט, 1,000 ש"ח. 03-871361
● ריאלים ליבורס, 88, 1,400 ק"מ. 03-777615
● וספה 200, מעולה, 1980, ראשונה, 6,000 ק"מ. 03-7527542
● וספה 50, מצויינת, שנת 84 + אביזרים. 1,600. 03-803422
● וספה 200, 1988, 5,500 ש"ח, לא משליחויות. 03-357268
● איקס סי 500, 79, מצויין. 03-727489, 03-370738
● וספה 200, 1988 + אביזרים מיוחדים. 03-754911/428
● פיאג'ו ס"ו, 85, מצויין, טסט לשנה, 2 רוכבים. 03-345355
● סילוף פיאג'ו, 86, ראשונה, שמור היטב + קלטות. 03-9327255
● לרגל נסיעה וספה 150, 87, ראשונה, מכורות. 03-381841
● ב.ס.א. 350, 1964 + טסט ל"פ, מצב מצויין. 447436
● מנויק קבלה, 1983, שמור, טסט חצי שנה. 799626
● באלי 125, טפוס, אחרות, 80, כריה + טסט. 613142

מכוניות עד 3,000 ש"ח

● בהזדמנות חיפושית, 1200, 1964, טסט חצי שנה. 03-224966
● באוחה 350, 79/88, מכבי מעולה, טסט שנה + תוספות, אחרי אברול. 2,200. 03-445907
● פורד אנגליה 65, סטיישן, מכבי מצויין, 1,350 ש"ח. 03-282052 בערב
● חיפושית, 1968, ידשניה, 2,500 שקל. 03-494934
● מינימינר סטיישן, 69, ללא טסט, 1,200 ש"ח. 03-370585
● אאודי 75, 1972, שניה, 2,200 ש"ח. 052-552154, 052-916571

עד 6,000 ש"ח

● פולקסואגן וארי, 78, 980, 6,000 ש"ח. 03-358987
● פיאט 128, סטיישן, 1300, ידשניה, 4,000 ש"ח. 03-914901
● חיפושית 76, 1,300, טסט לשנה, 6,000 ש"ח. 227288
● פיאט 133, 79, 81,000 ק"מ, 3,900 ש"ח. 03-768497
● פיאט 133, 1979, מכבי חיצוני מצויין, 3,500, טסט לשנה. 03-321739
● פיג'ו 404 טנדר + ארגז, 72, מס עבודה, 3,600 ש"ח. 03-5855865, 03-840048
● סובארו רי.אל. 1400 74/4 + רדיו סייס, לפנות יהודה. 03-821215
● פורד קורטינה, 1600, אקס.אל. אוטומט, 72, מעולה. 5,500 ש"ח. 03-840048
● פורד אסקורט, 1975, 4 דלתות, מכבי מצויין + טסט. 3,700 ש"ח. 03-917895
● 1600, 76, אוטומטי, D.L, שמורה מאוד, מחשבה. 5,700. 03-9523966
● הקודם זוכה חיפושית 1303, 1973, 6,000, מצויינת. 03-866812
● בהזדמנות, 4,500 ש"ח, פולו 76. 03-9662877 אחרי 20.30
● 4, 79, משרד־הבטחון, 3,600, טסט לשנה. 03-474673
● פריזה, 76, מצויינת, 4,300. 03-793689, 03-204323
● אוסטין 1300, 1976 + אברול + טסט, המוכה בצרן. 4,850. 03-5712255
● רקורד, 72, אחרי אברול, מצב מכבי מעולה, 1700. 5,800 ש"ח. 03-9614112
● סלבוב, 6,000 ש"ח, 1500, 1979, ישמירה + טסט + מזגן. 03-544794
● במא, 1300, 1977 + טסט לשנה, 4,000. 03-258891, 03-5412773
● בהזדמנות מיני, 79, 70,000, שלישית. 5,000. 052-915582, 03-233502
● 88, 1973, מכבי מצויין + טסט, 4,500 שקל. 379378

עד 10,000 ש"ח

● אלגה, 80, פרטית ומשמשת, 7,000 ש"ח. 5321045, 03-356036
● ברנוה, 1300, 80, אוטומטית, ישמירה, מכבי חיצוני מצויין. 10,000 כ"ו. 03-841411
● פיאט פנדה, 82, 902, 6,500 ש"ח. 03-285338
● פורד פיאסטה 1100, 81, ידשניה + מזגן, 8,500 ש"ח. 03-472588 בערב
● אוטוביאנקי לתניה, 82, יד רביעית, פרטית, 100,000, שמורה, 7,000 ש"ח. 03-414506
● אופל קדט, 1200 א.ס, 72, שניה, מצב מעולה. 03-3426567, 052-449163
● פורד טאונוס 20/גם, 1970, במצב טוב + רדיו סייס, ללא טסט. 1,300. 03-456445
● חיפושית 63 + טסט, מכבי מצויין. 03-454382, 03-421754, 03-5461779
● בהזדמנות חיפושית, 1963, 1200 סמ"ק, שמורה. 03-418168, 053-615075
● 68, 1300, מצב מצויין + טסט, בעבודה. 03-392913, 03-640888
● חיפושית, 71, 1300, מכבי טוב. 03-9348181 לא בשבת
● חיפושית, 63, מנוע 77, אוברול, 85, מצויינת. 441950
● חיפושית, 1200, 72, במצב טוב. 03-268699
● חיפושית, 1300, 12V, 1966, נדירה במצבה + סייס. 03-5412983
● חיפושית 1300, 1096, שמורה היטב + צבע + ממגים. 03-392511
● חיפושית 1303, 1974, אוטומטית, יפיפיה. 5708798, 03 לא בשבת

אופנועים

● פיאג'יו ס"ו, 1986, אפור, מצב מצויין, טסט לשנה, 1,780 ש"ח

קחתו
גלגלים
עד 10,000 ש"ח
במדור זה מתקבלות מודעות למכירת רכב האמצעים עד 10,000 ש"ח. מחיר מודעת מינימום של 10 מילים – 29 ש"ח, כל מילה נוספת תחויב ב־2.9 ש"ח.
אנא ציינו במודעה את הפרטים הבאים:
★ שם משפחה
★ כתובת
★ מס' כרטיס אשראי
★ תוקף הכרטיס
אל תשכחו להזכיר במודעה את סוג הרכב, נפח המנוע, שנת ייצור ומחיר מבוקש.
המודעה תמוגר בעיתון ע"פ מחירה. מודעות שתתקבלנה עד יום ו' בשעה 13.00, תתפרסמנה ביום ו' הקרוב. מודעות שתתקבלנה לאחר יום ו' בצהריים תתפרסמנה ביום ו' הבא.
קבלת מודעות בטלפון 03-5131666
אנא העבירו את המודעה בקצב הכתובה בתחלה

קחתו
4 גלגלים
עד 10,000 ש"ח
ב־29 ש"ח בלבד

כמה אתה רוצה בשביל המכונית שלך?
אם אתה מוכר ב־10,000 ש"ח או פחות — "קחתו" פותח בשבילך מדור חדש: **4 גלגלים.** ב־29 ש"ח תוכל לפרסם 10 מילים (כולל המחיר המבוקש) ולהגיע דייריקט אל הקונים הנכונים!
צלצל 5131666, מסור את מספר כרטיס האשראי שלך, את המדור המבוקש ואת פרטי המודעה.
סעי'

קחתו
2 גלגלים
עד 3 גלגלים
ב־29 ש"ח בלבד

אם אתה מוכר קטנוע, טוסטוס או אופנוע "קחתו" פותח בשבילך מדור חדש: **2 גלגלים.**
ב־29 ש"ח תוכל לפרסם 10 מלים ולהגיע דיירקט אל הקונים הנכונים **צלצל 5131666**
מסור את מספר כרטיס האשראי שלך, המדור המבוקש ואת פרטי המודעה.
טוס!

קחתו
4 גלגלים
עד 10,000 ש"ח
ב־29 ש"ח בלבד

هكذا من الأصل

לוח העיר

ירושלים

דירות למכירה

דירות כללי

● למכירה "להשכרה דירה 200 מ"ר בשכונת הישנה. בלעדי "להיות" "מאלה" 07565310א 383486

● למכירה דירות סופר מפוארות בר' חביה המלצית, 760,000 – 130,000 דולאר. 105118104א 02"668997

● רק ב"משכן" לבנה במבחר דירות ומבקשים בכל האיזורים לסביבה לכל.

אל תחכה לפיתוחו!!

מס' מצומצם של יחידות משרד במגדל העיר. אפשרות למשכנתא ,221195 227231

08563824א

קבלנים מציעים

וילות ובתים

במבשרת קסטל

מטופח + גינה + נוף + יחידה נפרדת. 343320

07530010א

חברה קבלנית

מחו"ל מעוניינת במגרשים לקנייה/קומבינציה, בכל חלקי העיר ובכל הגדלים. "שרוך" 222317/8/9 (מלד"ן)

131826243

קוטג'ים

3 קוטג'ים

אחרונים במחיר מבצע ברמת שרת, תלת מפלסי, גגות רעפים. 02"431088

09394617א

קוטג' בתלפיות

מרתף, 5 + גינה (220 מ"ר), רק 192,000, מיידית. מפתחות ב"שרוך" 8/9/ 222317

131928243

פנטהאוזים

4 חדרים ויותר

בצפון תלפיות

דירות פרטה + נוף מרהיב, 4 + מוסכים וחניה 315,000 "אלפא נכסים" ,667263 665806

171234034א

4 בפיסגת זאב

(מול ליפשיץ) חדשה + מרפסת + פ"א, לכניסה מיידית 95,000 מפתחות ב"שרוך" 222317 מלד"ן

09340410א

4 במרכז

נווה־יעקב, ק"ב, דרומית, משופצת, 61,000, 854708

131438243

ברמת שרת,

5, חדשה + מחסן + נוף מרהיב, 175,000, 222317 "שרוך" (מלד"ן)

131544243

מחירים מכירה

בבית המפואר ברמת שרת 5־4 חדרים, גימור מעולה, נוף מרהיב. 221440, 221271

13143717א

בפסגת זאב

דירות 4 חדרים מחיר מבצע, כניסה מיידית "בתים" 221440, 221271

08561024א

בזאב הקלאי

3.5 גבוהה ומסודרת במחיר הזדמנות 434885

11274510א

3, בקרית משה

במיקום מצויין + מרפסת, 222317 "שרוך" 95,000 מלד"ן

09325510א

3.5 — 3 חדרים

3.5 בקרית שמואל,

ק"א + יציאה לגינה, רק 89,000 "שרוך" 8/9/ 222317 (מלד"ן)

132009243

2.5 — 2 חדרים

ברחביה (טרקס)

2.5, דרומית, ק"ג + מרפסת, 88,000 "ארם וביתר" (מלד"ן) 247853, 247833

11492717א

1.5 — 1 חדרים

דירות בשכ"ח

3.5 בגלמ"ח

+ טלפון, 475; 4 ברמות, 400. 4 בפסגת־זאב + גינה, 450. מפתחות ב"שרון" (מלד"ן) 240472

132211243

דירות מרוהטות בשכ"ח

3, בבית הכרם,

מרוהטת, 500; 4 במרכז, מרוהטת, 550. "שרון" (מלד"ן) 240472

132129243

דירות בדמ"פ

ביקוש דירות

מכוניות

אאודי

אוטוביאנקי

אוסטין

מונטגו 88, 1.6 אוטומטית + מזגן + תוספות, מחירון. 821959

15561903א

אופל

אלפא רומיאו

אמריקאיות

ב.מ.וו.

דייהטסו

דלתא

וולוו

מלבס

מוריס

מיני מיינור

סובארו

סוזוקי

סיאט

סיטרואן

פולקסוואגן

פורד

פיאט

פיז'ו

● 1988 .25, משכרה, כל התוספות, חודשים בבניה. 242553/6

07550610א

רנו

מסחריות

משאיות

אופנועים

ביקוש רכב

מונדים

מוכירה מעולה

להברת מחשבים דינמית. אנגלית טובה. 227644

07544310א

מכאי מחשבים

+ ניסיון במחשבי פי.סי. ומרפסת, להברת מחשבים מבוססת. ידע באלקטרוניקה. הגנה. אנגלית טובה. 242235

07532910א

הצעות עבודה

קריירה

שרותי כח אדם בע"מ

לסניפנו בירושלים לעבודה מיידית:

● עוזר/ת מינהל אנגלית ברמת שפת־אם, נסיון בוחסיא, לניהול משרד בעסק היי־טק.

● מתרגמים/ות לישיבה דתית לסומכיה, ברחבי הארץ.

● עובד/ת תחנת דלק לאיזור גוש־עציון.

● מהנדס/ת כימיה + נסיון שנתיים ומעלה באחזקה.

● מנהח"ש סוג 3־2 + מחשב, למשרה זמנית.

● טכנאי/ת אלקטרוניקה + נסיון באחזקת מערכות אלקטרוניות חדישות.

● מזכיר/ה עברית־אנגלית, עיבוד תמלילים בשתי השפות.

● חשב/ת שכר + נסיון מוכח בהנהלת שכר ממוחשבת (לוטוס) במפעל גדול.

● תמלילן/ית אנגלית תוכנת WORD-STAR.

● מנהל/ת מחלקת רקע במכירות, לרשת חנויות מזון.

● תמלילן/ית עברית לשעות 12.00-08.00.

● מרכזן/ית מנוסה.

ירושלים מרכז כלל, מיפלס E, חדר 348 (כניסה מרח' כי"ח) טל. 02-245001

עושים קריירה

עבודה עכשיו

לסניף ירושלים, טל' 02-233436

בית־יואל, רח' יפו 33, קומה 5, א'־ה' 14.00 — 08.00

● דרושים/ות עובדים/ות

● מנוסים/ות למקצועות הבאים:

● למחלקה לשרותי משרד

● מעבד/ת תמלילים

● עברית־אנגלית על דיגיטל

● מזכיר/ה עברית־אנגלית, למשרה מלאה. רצוי

● מזכיר/ה עם רקע רפואי כולל הדפסה — 7־5 שנות נסיון.

● מעבד/ת תמלילים

● עברית־אנגלית וורדסטר, הורדמיל, איינשטיין.

● קופאי/ת לרשת מזון + נסיון בתחום. העבודה לתקופה ארוכה

● לשעות אחה"צ. רצוי תושב/ת גבעת זאב, רמות

● מנהל/ת חשבונות סוג 3, נסיון של 3־2 שנים בתעשיה, אנגלית טובה, למשרה מלאה לתקופה ארוכה.

● עיבוד תמלילים אנגלית אינשטיין, וורדמיל, למשרה מלאה.

● כתבנות עברית עם נסיון, למשרה מלאה, למתאימים/ות קורס בעיבוד תמלילים חינם.

● כתבנות אנגלית שפת אם, אנגלית למתאימים/ות קורס בעיבוד תמלילים חינם.

● קלדנות אלפא־נומרי, לתקופות קצרות וארוכות.

● מזכירות עברית/אנגלית עם נסיון, למשרות מלאות, ידע בהדפסה חובה — רצוי עיבוד תמלילים, למשרה מלאה.

● מזכירות אנגלית אנגלית שפת אם, + הדפסה, למתאימים/ות קורס בעיבוד תמלילים חינם, למשרה מלאה

● מזכירות עברית עם נסיון + הדפסה רצוי עיבוד תמלילים.

● למחלקה הטכנית־תעשייתית

● הנדסאי/ת מכונות בעל/ת רקע באלקטרוניקה, מהנדס/ת

● מכשירן/ית בעל/ת רקע בתחזוקת מכונות תעשייתיות

● תהליך בעל/ת נסיון ביצור חצי מוליכים.

● עיבוד שבבי — עובד/ת בעל/ת נסיון בכל התחומים

● עובד/ת מוסך בעל/ת הסמכה בלבד.

● טכנאי/ת מיזוג אויר — בעל/ת שנתיים נסיון בתעשיה — עבודה במשמרות.

● חשמלאי/ת מוסמך/ת תעשייתי/ת.

● נגרים/ות

● מחסנאי/ת בכיר/ה ידע בברסטת, דרגות רסייל במילי — ידע באנגלית.

● מקצועיים בעלי נסיון.

● שרטטת אדריכלות עם נסיון מוכח בתחום לעבודה במשרה מלאה לתקופה ארוכה

● כרסם/ת קונבנציונלי מעולה.

● מבנאי/ות מסוקים.

● חרטים/ות לעבודה ביצור.

● למחלקת מלונאות והארחה

● קונדיטור/ית מקצועי/ת עם נסיון מוכח של 5 שנים, למפעל באזור הבקעה עם אפשרות מגורים במקום.

● טכנולוג/ית מזון עם נסיון בתחום התעשייתי, למפעל באזור הבקעה עם אפשרות מגורים במקום.

מנפאואר MANPOWER

יותר טוב מנפאואר

مكان الأصل

ספורט חולון לא קמה מהקרשים

נחלה הפסד ליגה שלישי ברציפות, 87–92 מידי מכבי ר"ג. הפועל ירושלים הפתיע 76–78 את מכבי בחיפה. ניצחון בכורה לרמלה, 104–90 בגבת. גליל עליון ניצח 95–87 בראשון לציון. הפועל ת"א בראש לאחר ניצחון ביתי 78–73 על הפועל חיפה

בעריכת יחיאל אררי

ועדה בראשות שופט מחוזי תחקור הופעת האחים טורטן ביום הכיפורים בפוסאן

שיט

מאת משה הר־נגעש
כתב "ספורט הארץ"

הנהלת ההתאחדות לספורט תתכנס ביום א' בבוקר לישיבה מיוחדת, כדי לדון בהצעת נשיאות המוסד להקים ועדת חקירה בפרשת האחים דן ודן טורטן, ששייטו ביום הכיפורים בתחרויות האולימפיות בדגם 470 בפוסאן – בניגוד להוראה מפורשת להימנע מכל פעילות.

הנשיאות אימצה אתמול את המלצת היועץ המשפטי, עו"ד צבי ישה. היועץ נדרש להמליץ בנושא בעקבות דין וחשבון של ראשות המשלחת האולימפית שהוגש להתאחדות, ובו דרישה לנקט אמצעים משפטיים נגד שני האחים.

בראש הוועדה יעמוד שופט בית המשפט המחוזי, שהוא גם חבר בית הדין העליון של ההתאחדות לספורט, ולצדו יכהנו שני נציגי ציבור. חברי הוועדה ייקבעו בימים הקרובים ושמותיהם יוגשו לאישור ההנהלה. כתב הסמכות של הוועדה יכלול קביעת ממצאים עובדתיים בכל הקשור להתנהגות האחים טורטן ביום הכיפורים בעת המישחקים האולימפיים. הוועדה תהנה מסמכות ענישה על בסיס תקנון המשמעת של ההתאחדות לספורט, והחלטותיה יהיו סופיות ולא ניתנות לערעור.

ההחלטה בעניין זה התקבלה אתמול פה אחד על ידי הנשיאות.

כדורגל / סגל לאומי

גרינברג פצוע, יחמיץ אימון הבכורה בנבחרת

קלינגר וניסן כהן מתייצבים היום בווינגייט

מאת משה הר־נגעש
כתב "ספורט הארץ"

פביאן גרינברג, הכדורגלן יליד ארגנטינה שהצטרף הקיץ למכבי חיפה, יחמיץ כנראה את אימון הבכורה שלו בסגל נבחרת ישראל. גרינברג סובל מפציעה וספק אם יגיע למכון וינגייט, שם יחל הבוקר מחנה האימונים השבועי. הנבחרת תשהה בווינגייט יומיים ותתאמן במתכונת השיגרתית: היום שני אימונים, מחר אימון בוקר ואחר הצהריים מישחק נגד מכבי שערים מהליגה הארצית.

במוצאי שבת צורפו כזכור לסגל שלושה שחקנים – גרינברג הפצוע, ניר קלינגר, שהיה שחקן־קבע בהרכב הראשון בנבחרת של מיהיץ וניסן כהן מבית"ר תל־אביב, שלא היה בעבר בסגל הלאומי.

יעקב גרונדמן, המאמן את הנבחרת בצוותא עם יצחק שניאור, אמר אמש: "אולי נזמין שחקן או שניים נוספים בשבוע הבא. ההתלבטויות שלנו רבות ואנו רוצים להיות בטוחים לפני צירוף שחקנים חדשים. המגמה היא להגיע לסגל בן 30 שחקנים, כדי שתהיה גם נבחרת עתודה".

פניה לשחרור רוזנטל

שאול מירר, יו"ר הנהלת ההתאחדות לכדורגל, אמר אמש כי נעשתה פניה למועדון הבלגי סטנדרד ליאז' כדי שיסכים לשחרר את רוני רוזנטל למישחק עם רומניה בסוף נובמבר.

ג'ונסון נפסל לשנתיים ע"י ההתאחדות הקנדית

אתלטיקה

אוטאווה. (סוכנויות). האצן בן ג'ונסון נפסל לשנתיים והאצנית אנג'לה פראנסיס, הושעתה להופעה בלתי מוגבלת – הודיעה כאן אתמול התאחדות האתלטיקה הקנדית.

נשיא ההתאחדות פול ריקה מסר עוד, כי ועדה מיוחדת תחקור הודעות של חברי המשלחת האולימפית הקנדית על שימוש בסמים אסורים, וכן תבדוק את פרשת שני הרצים שלא השלימו את המירוצים בהם השתתפו במישחקים האולימפיים בסיאול. בן נערכת חקירה פדראלית נפרדת בעניין זה, בראשות שופט עליון.

בן ג'ונסון נאלץ להחזיר בחודש שעבר בסיאול את מדליית הזהב שלו, והן בוטל שיאו העולמי החדש בריצת 100 מטר (9.79 שניות), לאחר ששתי בדיקות שתן גילו כי נטל סמים האסורים לשימוש על ידי ספורטאים.

השעייתו של ג'ונסון תחולה בתוקף למפרע, מה־24 בספטמבר 1988, היום בו נחשף לראשונה כי השתמש בסמים לא חוקיים. האצן המודח מוסיף להחזיק בשיא העולמי ב־100 מטר שקבע בקיץ שעבר ברומא (9.83 שניות).

נמסר, כי לג'ונסון הזכות להופיע בפני ועדת הבדיקה של הוועד האולימפי הבינלאומי, האמורה לדון בפרשה הבמעידה.

● האתלט רוגל נהום, אלוף ושיאן ישראל בקפיצה משולשת, סובל מפציעה ממושכת בברכו ולא מן הנמנע שיזדקק לעבור ניתוח. הבדיקות הסופיות יהיו היום.

איגרוף / סופה של אגדה בזירה

מת הנרי ארמסטרונג, האלוף היחיד שהחזיק בשלושה כתרים

לוס אנג'לס (אי־פי) הנרי ארמסטרונג, המתאגרף היחיד בהיסטוריה שהחזיק בעת ובעונה אחת בשלושה כתרים עולמיים במשקלים שונים, מת כאן ממחלת לב בגיל 75. הוא הופיע ב־174 קרבות מקצוענים במהלך קריירה מזהירה, שהחלה ב־1931, וניצח ב־145 – בהם 98 בנוק־אאוט. אף שהרוויח במשך 15 שנה מאות אלפי דולארים, חי בערוב ימיו בצניעות עם אשתו והסתפק בגימלה ממשלתית של 800 דולאר בחודש.

ארמסטרונג, שהתפרסם בין היתר בכינוי "הוריקן הנרי", זכה ב־1937 בתואר העולמי במשקל נוצה, וכעבור שנה נטל בזה אחר זה גם את הכתרים העולמיים במשקלים חצי בינוני וקל.

הנרי היה הבן ה־11 במשפחה בת 15 ילדים. אביו היה אירי שחור ואימו ממוצא אינדיאני. הוא נולד בג'קסון, מדינת מיסיסיפי, אבל גדל באיזורי עוני בסנט לואיס. הוא היה מצטיין בלימודים וסיים את לימודיו בבית ספר תיכון. אחרי כן יצא למערב כדי לנסות מזלו בלוס אנג'לס, שינה את שמו מג'קסון לארמסטרונג ועשה חיל כמתאגרף חובב בטרם פנה למקצוענות ב־1931. כעבור שש שנים זכה בכתר העולמי הראשון שלו, וב־1945 פרש עטור תהילה בגיל 32. שמו היה לאגדה באיגרוף העולמי, לצידם של ג'ק דמפסי וג'ו לואיס.

לאחר פרישתו מהזירה הוסמך הנרי לכמורה והירבה להשתתף באירועי איגרוף ציבוריים, בהם הופיעו גם מוחמד עלי ומייק טייסון. סיבוכים ריתקו אותו למיטת חוליו כמעט כל השנה האחרונה. "הנרי היה אדם טוב לב, שהירבה לעזור לנצרכים. זו הסיבה לכך שנותרנו חסרי כל", סיפרה רעייתו לפני מותו.

כדורסל / מחזור שישי

מאת אילן מרש
כתב "ספורט הארץ"

ככל שמתרגלים לזה, כך זה הופך מדהים יותר – ההפסדים של הפועל חולון. אמש באולם בקריית־אונו נחלה חולון הפסד ליגה שלישי ברציפות, הפעם 87–92 למכבי רמת־גן. הוא נצרף לסידרת הכישלונות הרצופה את ההפסד בשמינית גמר הגביע, בשבת להפועל חיפה ואת הכישלון בגביע קוראץ', ובשלושת השבועות האחרונים היו מוקשים שידע המועדון בעל היומרות.

המחזור השישי הבטיח עניין רב, וגם קיים. המישחקים היו ברובם מרתקים ושלושה מהם הסתיימו בניצחונות חוץ. הפועל גליל־עליון ניצח בראשון־לציון את מכבי המקומית 87–95; הפועל ירושלים הפתיע את מכבי בחיפה 76–78; את סל הניצחון בשניית הסיום קלע דורון שפע, ששיחק בחיפה עד תחילת עונה זו.

את ניצחון החוץ השלישי השיג אליצור רמלה, בהדרכת מאמן הנוער בני קליין, 104–90 על הפועל איתן־גבת. היה זה ניצחון הבכורה של רמלה. גבת נותרה יחידה ללא ניצחון.

במישחק מותח באוסישקין ניצח הפועל תל־אביב את הפועל חיפה 78–73. התל־אביבים נותרו בראש הטבלה, תוך ניצול העזובה שליריב העירוני מכבי תוהר מישחק.

וויין פרימן בדרך לסל נוסף לזכות הפועל גליל עליון בראשון־לציון, על אף ניסיון הסיכול של מיקי ברקוביץ', שקבוצתו נכנעה אמש 87–95. צילום: שוקי קרת

רמת־גן בזכות קילינג וביגו

מאת אהרן שמולביץ'

רוח לוחמה למופת, מישחק קבוצתי משובח ומוטיבציה גבוהה היקנו אמש למכבי רמת־גן ניצחון חשוב על הפועל חולון, 92–87. חולון הגיעה במטרה ברורה לחזור מקריסתה ועם ניצחון, אחרי סידרת האכזבות. ואמנם, המחצית הראשונה הוכיחה כי הדבר בהישג ידה.

פתיחה טובה של פיליפס, שקלע במחצית הראשונה 12 נקודות ושל שני הישראלים, בוגין ואלימלך, שקלעו 8 נקודות כל אחד – איפשרה לחולון להוביל בכל שלבי המחצית הראשונה, להוציא את הדקה ה־19 בה הצליחה רמת־גן להוביל 34–32.

אבל המחצית השנייה היתה סיפור שונה. בראשיתה אמנם המשיכה חולון ללחוץ ואף הגיעה ליתרון הגדול במישחק בדקה ה־24, כאשר עלתה ל־69–60, אך אז איבדה את הרסן. רמת־גן, בניצוחו של אמיר ביגו, נטלה את היוזמה והחלה מתקפה. ביגו, במיטבו מרשים בהגנה ובהתקפה, סחף את ר"ג לשוויון ומיד גם ליתרון שנשמר עד הסיום. מישחקה של חולון לקראת הסיום נעשה עצבני ובלתי מאורגן, וניכר כי שחקניה נתונים בלחץ. פיליפס, ברנוגר ואול ויליאמס ניסו שוב ושוב, אולי גם בגלל ההגנה הטובה של ר"ג בקרנות אלו. את גורל המישחק חרץ למעשה ניר ריקלין, כאשר קלע 38 שניות לסיום (87–90). ר"ג החזיקה בכדור עד לשניות הסיום ואז הצליח קילינג, המצטיין במישחק, לקלוע עוד שתי נקודות ולקבוע 87–92.

דורון שפע לא ריחם על חיפה

מאת אברהם ציגמן

דורון שפע, שכיכב שנים במכבי חיפה ועבר בתחילת עונה זו להפועל ירושלים, הוליך אמש את חבריו החדשים לניצחון 78–76 בחיפה. במחצית הוליכו החיפאים 39–34. שפע קיבל לפני המישחק גביע למזכרת מקפטן מכבי אורי רוזנברג, אבל הוכיח לחיפאים כי ויתרו עליו מוקדם מדי.

הפועל ירושלים פיגר בהפרש שהגיע לא אחת ל־10 נקודות. אבל דווקא בשמונה דקות הסיום, לאחר 52–71 לחיפה, השיגו הירושלמים שוויון 61–61 וניהלו קרב שקול עד הסיום. במצב 76–76 נותרו 29 שניות לסיום; הכדור היה בידי החיפאים, אשר הישהו אותו כדי לנסות לקלוע בניסיון האחרון, אבל אסף ברנע איבד את הכדור 5 שניות לסיום ושפע, שקלט מסירה ארוכה, קלע את סל הניצחון.

אצל הירושלמים בלטו גם ארז הגן ומייק קארטר, שלום היסב מתחת לסלים יחד עם בלקמן. בחיפה בלטו גורדון, ברנע ואוזאגם. להולאס ורוזנברג היו עליות וירידות. מי שהעודד לקראת הסיום היה רוזנברג, שבזכותו שמר מכבי על שוויון לאחר שקלע שלושה סלים רצופים של 3 נקודות, אבל גם זה לא הספיק.

ברד ליף ניצח בדו־קרב הצלפים

מאת יאיר עמיקם

דו־קרב קליעה, שניהלו אמש בראשון לציון שני הצלפים, ברד ליף מהגליל העליון ולוטיקמן המקומי, במהלך המישחק המותח והאיכותי, הסתיים בניצחונו של ליף – כלומר בלתי ניתן לעצירה במחצית השנייה – ובניצחון קבוצתו 95–87.

הפסד הבית הראשון של מכבי ראשון לציון היה גם הפסד הראשון של חיים ולוטיקמן העונה (הוא לא שיחק נגד הפועל ת"א). הפסד שיכול היה למנוע אילמלא הכמיהה שלו לעשות סל בכל פעם שהיה הכדור בידו. כאשר הגליל "ברח" בתחילת המחצית השנייה נכנס מיקי ברקוביץ' בדקה ה־24, לאחר ששיחק רק 5 דקות במחצית הראשונה, הגליל צולף מהמרחקים שהוא אוהב. מיקי היה חם, וקלע 4 שלשות, אך משום מה – דווקא כשעמד לבטל את הפרש – לא קיבל כדורים מידי ולוטיקמן. דומה שלא היה מוטי אראנסון על המגרש ולא בעמדת השידור של גל"צ, כפרשן, היתה אולי התוצאה שונה לגמרי... מיקי שידוע לכדורים שמוטי ידע תמיד לספק לו ... שאינו נמנה עם השומרים המצטיינים בליגה, יכול היה להפוך את הקערה על פיה. יעידו 16 הנקודות שקלע במחצית השנייה.

נחטא לאמת אם נקבע, שההפסד של ראשון לציון נבע רק מאנוכיותו של ולוטיקמן. שחקני הגליל שפתחו בהססנות, החזיקו מעמד במחצית הראשונה בזכות יכולת מזהירה של ליף, השתפרו ללא הכר בשנייה והיו ראויים לנצחונם. השיפור התבטא בעיקר במישחק הצוות בהגנה ובביצועו של וויין פרימן, שחטף כדורים ויחד עם ליף, פרימן ומרון ומסים יוצא מהכלל (3 שלשות) הביאו את הגליל לנצחון.

המחצית הראשונה שלה ... טיקמן. את ראשון ליתרון 32–40 בדקה ה־16, אך מעבר לשמירה אישית של ראשון גררו 3 שלשות של ליף (2) ופרימן, והפער צומק.

ניצחון בכורה עם מאמן נוער

מאת יורם רייס

אליצור רמלה צבר אמש את שתי הנקודות הראשונות שלו, ודווקא במישחק שעורר ספקות אם הקבוצה תופיע בו בכלל. מאמן הקבוצה יעקב אבולי התפטר כזכור השבוע, ואת מקומו מילא אמש מאמן הנוער בני קליין, שניצח על הבורה מלוכדת, שהצליחה לגבור 104–90 על איתן גבת, שעדיין לא ניצחה העונה. המועמד לאימון רמלה, מרדכי קסלר, עדיין לא חתם על החוזה והיה אמש באוסישקין.

עד הדקה השביעית התנהל מישחק שקול (16–16), אולם מכאן ואילך החלו הרמלאים להוביל, כאשר בדקה ה־17 נרשם הפרש שיא לטובתם, 35–47. לקראת סיום המחצית נראה היה כי גבת תשווה, אולם היא ירדה להפסקה בפיגור 3 נקודות.

המחצית השנייה היתה שייכת רובה ככולה לשחקן הבוסטון סלטיקס לשעבר, דייויד ת'ורדקיול שהציג מישחק שבזה עין וקלע 22 נקודות במחצית זו בלבד. החל מהדקה ה־25 החלו הרמלאים ללחוץ על ההגנה ולהגדיל את יתרונם בהדרגה. בדקה ה־28 הובילו 72–59. חמש דקות לסיום הגיעה גבת לצמצם ל־84–81, אולם השחקנים הפגינו התלהבות רבה והעלו את הפער עד ליתרון שיא בסיום.

כשנכנס אמסלם נעלם יוסטון

מאת דיקי לוי

הפועל ת"א ממשיך בניצחונותיו, הפעם 78–73 על הפועל חיפה, במאבק ביתי עיקש הנמשך לכל אורכו. הישג משמעותי במיוחד, כיוון שלרשות המאמן אולר עומד צוות שחקנים מצומצם והוא נאלץ להתבסס על חמישיה קבועה לכל אורך המישחק, עם אמסלם כשחקן שישי.

הפועל חיפה, עם מוראל גבוה אחרי ניצחון החוץ בגביע על חולון, הגיע ללא רגשי נחיתות, ידע להוליך בפרקי זמן ארוכים ולהוות יריב שקול למארחים. בחיפה בלט יוסטון שהיה מצוין במחצית הראשונה, אך נחלש בשנייה. לצידו שמר על יציבות החוזו הוותיק, שלקראת סיום הוציא מספר זריקות חשובות. מי שהיו חסרי ריכוז ואיבדו כדורים רבים היו גורס ושסיטנר.

סיפור המישחק שייך לאמסלם הצעיר. כניסתו בדקה ה־24 הולידה תפנית. שמירה מצוינת על יוסטון שלא הורגש, 5 נקודות חשובות שצימצמו את הפער וחמש עבירות תוך עשר דקות. החדירו אותו לספסל, כשהוא זוכה לקריאות עידוד ולמחיאות כפיים. ג'יימס סרי עם 13 ריבאונדים, דניס ויליאמס שהירבה להסתבך וטאומס גילו יכולת מביוה את הרעה. לזכותם יאמר, שבדקות המכריעות קלעו סלים חשובים בקור רוח ודאגו לשמור ואף להגדיל את היתרון בשניות האחרונות.

כדורסל / כל המספרים

מכבי רמת־גן – הפועל חולון 92–87 (50–50)

● המצטיינים: הרולד קילינג ● קלעו לרמת־גן: קילינג 23, ביגו 20, מאיר 18, ריבליס 13, ליאור אדירי 13, עמי באמו 5 ● קלעו לחולון: פיליפס 17, אול ויליאמס 15, אלימלך 14, בוגין 13, בודמור 10, מקדונלד 9, דלל 7, מאור 2 ● שופטים: אברהם וגל ודן בורנשטיין, 600 צופים, בקריית אונו.

הפועל ירושלים – מכבי חיפה 78–76 (39–34)

● המצטיינים: דורון שפע ● קלעו לירושלים: הגן 22, שפע 21, בלקמן 19, קארטר 8, בראום 5, מילר 2 ● קלעו לחיפה: רוזנברג 24, אוזאגם 18, הולאס 18, גורדון 9, ברנע 6 ● שופטים: ברוך זליגר ועוז עמית, 1500 צופים, בחיפה.

הפועל גליל־עליון – מכבי ראשל"צ 95–87 (45–47)

● המצטיינים: ברד ליף ● קלעו לגליל: ליף 35, פרימן 18, מרון 17, גורן 13, פליישר 12 ● קלעו לראשון: ולוטיקמן 29, ברקוביץ' 18, ריילפורד 18, נלסון 11, כץ 5, דייויס 3, כהנובי 3 ● שופטים: דוד רם ושלום ולוצר, 1500 צופים, בראשון לציון.

אליצור רמלה – הפועל איתן־גבת 104–90 (52–49)

● המצטיינים: דייויד ת'ורדקיול ● קלעו לרמלה: ת'ורדקיול 35, קורטיס 24, גבלמן 20, סמית 18, זרביק 5, רימון 2 ● קלעו לגבת: איימוס 28, בוחוס 17, אלון שטר 14, שמחוני 11, יבאי 10, יעקבי 7, ג'קי דוד 6, אורן שטר 5 ● שופטים: ראובן וירובניק־ירון צ'יק, 750 צופים, בגבת.

הפועל ת"א – הפועל חיפה 78–73 (38–41)

● המצטיינים: ליבטון מאונס ● קלעו לתל־אביב: ויליאמס 21, מאונס 20, סרי 12, פרישמן 11, לאופר 9, אמסלם 5 ● קלעו לחיפה: תנוז 18, יוסטון 18, יוסכיך 13, גודס 9, שבישב 6, רובריטס 5, קסקי 4 ● שופטים: ... וגלתי אבדיעם, 1000 צופים, באוסישקין.

כדורסל / נשים

במחזור החמישי הושגו התוצאות: בני־יהודה – הפועל חיפה 65–64, מכבי ת"א – מכבי רמת־גן 68–67, אליצור ת"א – הפועל גלבוע 84–34, אליצור קריית־אונו – הפועל ת"א 91–41, אליצור חולון – מכבי קריית־מוצקין 67–40. הפועל נהריה היה חופשי.

טניס

היום פתיחת סבב פרנקל באשקלון

במרכז הטניס באשקלון תיפתח היום התחרות הבינלאומית הגדולה במסגרת סבב פרנקל על סך 25 אלף דולאר. המדורג ראשון הוא גלעד בלום, לפני אלברטו פריסי מאיטליה ועמית נאור. בבית הגמר משתתפים 32 טניסאים מ־16 מדינות.

אתמול נערך הסיבוב הראשון של בית הגמר לנשים, ולא פחות משבע טניסאיות ישראליות העפילו לסיבוב השני. יעל סגל הפתיעה בניצחון על חנית אזוריו, סגנית אלופת ישראל 6–3, 6–4. יתר הישראליות שעלו לסיבוב השני מתוך 16 המתחרות הן אילנה ברנר, דליה קוריאט, דניאלה בלנקה, לימור זלץ, ענת האוזן ויעל שבים.

איגרוף

רשמית: המתאגרפים הורחקו לחמש שנים

במשרדי ההתאחדות לספורט בתל־אביב התקבלה אתמול הודעה רשמית מהתאחדות האיגרוף הבינלאומית, המאשרת החלטתה להרחיק את מתאגרפי ישראל לחמש שנים מכל פעילות – בגלל הופעת קבוצת מתאגרפים מישראל בדרום־אפריקה, ללא היתר ולמרות איסור מפורש.

כדורגל

שניאור ירגל אחרי הרומנים במישחק נגד יוון

מאת מיכי אזולאי
כתב "ספורט הארץ"

יצחק שניאור, המאמן את הנבחרת הלאומית בצוותא עם יעקב גרונדמן, ירגל אחרי נבחרת רומניה כהכנה למישחק הגומלין שיהיה בארץ זו ב־23 בנובמבר. שניאור יחזה במישחק הקדם־עולמי רומניה – יוון, שיהיה ב־2 בנובמבר בבוקארשט בבית 1 באירופה.

בפגישה עם חברי הוועדה המקצועית אמרו מאמני הנבחרת כי אין להם התנגדות עקרונית לשנות ימי האימונים משלישי־רביעי לשני־שלישי, אם יבקשו זאת מאמני הקבוצות. הנושא יסוכם סופית בפגישה של מאמני הנבחרת עם מאמני הקבוצות.

אמנון רז, מאמן נבחרת הנערים בכדורגל, יחזה בשבוע הבא במישחק בין נערי הולנד ובלגיה. יהיה זה במסגרת ההכנות למיפגש עם ההולנדים ב־9 בנובמבר בהרצליה. המישחק יהיה הראשון מבין שניים, על כרטיס ההשתתפות באליפות אירופה שתהיה בדנמרק.

טבלת הליגה הלאומית

1.	הפועל ת"א	6	487–570	11
2.	גליל־עליון	6	465–524	11
3.	מכבי ת"א	5	451–538	10
4.	מכבי ר"ג	6	536–668	10
5.	מכבי חיפה	6	470–494	10
6.	הפועל חיפה	6	508–530	8
7.	מכבי ראשל"צ	6	525–529	8
8.	הפועל י־ם	6	540–491	8
9.	הפועל חולון	5	485–426	7
10.	אליצור נתניה	6	591–513	7
11.	אליצור רמלה	6	617–519	7
12.	הפועל גבת	6	654–533	6

מלך הסלים

1. הרולד קילינג (רמת־גן)	156
2. ד. ויליאמס (הפועל ת"א)	154
3. ברד ליף (גליל־עליון)	145
4. אורי רוזנברג (מכבי חיפה)	143
5. ר. ריילפורד (ראשל"צ)	142

במחזור הבא

מישחקי המחזור השביעי, שיהיו ביום שני, ה־31.10:

● אליצור רמלה – מכבי ראשל"צ
● הפועל חיפה – הפועל איתן־גבת
● הפועל ירושלים – מכבי רמת־גן
● אליצור נתניה – מכבי חיפה
● גליל־עליון – מכבי ת"א (29.10)
● הפ' חולון – הפועל ת"א (30.10)

כדורעף

מאמן אמריקאי לנבחרת ישראל

נשיאות ההתאחדות לספורט אישרה העסקת המאמן האמריקאי מריו הדייביץ' כמאמן הנבחרת הלאומית בכדורעף. הוא ידריך את הנבחרת במשך שנה וחצי, עד לטורניר האביב שיהיה בישראל באפריל 1990.

אופניים

הוקפאה הפעילות

נשיאות ההתאחדות לספורט החליטה אתמול על הקפאת כל הפעילות הספורטיבית בענף האופניים, כולל אליפויות ומירוצים שונים – עד לאישור תקנון הענף המצוי עתה בשלב הכנה.

● אלי שמעוני, הלוין הפועל ירושלים, עבר אתמול להפועל באר־יעקב. הוא הישראלי השני המצטרף לקבוצה. קדמו לו המאמן שוקו משה אבנגה, יעקב כהן־צדק וישראל דניאל.

דראזן פטרוביץ', הכוכב היוגוסלבי של ריאל מדריד, מנסה להתגבר על שני. דני איינג' מבוסטון סלטיקס בגמר טורניר מקדונלד במדריד. דראזן קלע 22 נקודות. אבל המקצוענים מארה"ב ניצחו 111–96 עם 29 נקודות של לארי בירד. במישחק על המקום השלישי ברצלונה ניצחה נבחרת יוגוסלביה 108–91 את אלופת איטליה סקאבוליני פזארו. צילום: איי.פי.

האתלט העיוור יעקובוביץ' שני במירוץ מרתון בסיאול

המאזן הישראלי: 46 מדליות, בהן 15 זהב

אולימפיאדת הנכים

סיאול (שרות "ספורט הארץ"). 46 מדליות, בהן 15 מזהב, 13 כסף ו־18 ארד – הוא סיכום המדליות הסופי של ספורטאי ישראל באולימפיאדת הנכים שהסתיימה אתמול בסיאול, בטכס אשר ריגש את 4,000 המשתתפים ואת 70 אלף הצופים.

גם ביום התחרויות האחרון ראה האתלט העיוור דוד יעקובוביץ' ישראל תהיה בזמנה, כאשר הגיע שני במירוץ המרתון המלא. יעקובוביץ', עם בן לוויה, עבר מרחק של 42,195 קילומטרים בזמן של 3:00.48 שעות. המנצח היה קארלוס טאלבוס בן ה־31, עיוור לחלוטין המסוגל להבחין בצורות ובצלליות, המייצג את ארה"ב אך חי בניו־אסקו. בתום המירוץ נמסר ליעקובוביץ' כי סיים במקום החמישי, אך מאוחר יותר – בהגיעו לכפר האולימפי – התבשר שגם הוא בין מקבלי המדליות.

השתתפותו של יעקובוביץ' במירוץ התאפשרה בסיוע רץ מלווה, הקשור אליו ברצועה גמישה המקיפה את מותניהם.

בדירוג מדליות הזהב דורגה ישראל במקום ה־18 מבין 66 מדינות. על השגים אלה קיבלה אתמול המשלחת מברק ברכה מנשיא המדינה, חיים הרצוג.

תואר כפול לאמריקאים

סיאול (רויטר). ארה"ב נטלה את התואר הכפול בכדורסל, כשניצחה בגמר לגברים את מערב גרמניה 31–38 ובגמר הנשים את הולנד 74–63.

האמריקאים העלו אתמול את מאזנם הכולל ל־268 מדליות (92 זהב, 91 כסף, 85 ארד) והם מקדימים בדירוג הבלתי רשמי של מדליות הזהב את מערב גרמניה שצברה 77, בריטניה 62, קנדה 54, צרפת 45, שוודיה 42, דרום קוריאה 40, הולנד 30, דנמרק 25, אוסטרליה 23 ועוד.

איגוד המפרסמים בישראל
בשיתוף עם
האוניברסיטה הפתוחה
תפנית
תפנית – ללימודי התנהגות והעשרה • לימודי תעודה
עורכים
יום עיון בנושא:
סקרים ומשאלי דעת קהל בפרסום, שיווק ופוליטיקה
יום ה', 27 באוקטובר 1988, מלון דן תל־אביב.

תכנית יום העיון
08.15—08.45 התכנסות והרשמה
08.45—09.00 דברי פתיחה: מר אליעזר גנון, יו"ר איגוד המפרסמים בישראל ומנכ"ל מפעל הפיס
פרופ' נחמיה לבציון, נשיא האוניברסיטה הפתוחה

חלק א' סקרי חשיפה —
מנחה מר יורם אפק, מנהל הפירסום וחבר הסנה
09.00—09.40 הרגלי צריכת מדיה בישראל, מר דורי שדמון, מנכ"ל סלסקר
09.40—10.00 סקר על סקרי טלפון, פרופ' יעקב הורניק, האוניברסיטה הפתוחה
10.00—10.30 הפסקת קפה
10.30—11.15 דיון בממצאי סקר החשיפה
פרופ' עקיבא כהן, ראש המחלקה לקומוניקציה, האוניברסיטה העברית, ירושלים
ישראל אלוביק, מנכ"ל שילוב
יאיר גלר, ממנהלי פירסום גלר נסיס
אמנון כהן, מנהל הפירסום עלית

חלק ב' סקרים ומחקרים חדשים —
מנחה פרופ' יעקב הורניק, האוניברסיטה הפתוחה
11.15—11.45 "לקראת מדגם קבע בישראל", ד"ר מינה צמח, מנהלת מכון למחקר, דחף
11.45—12.15 מדגם קבע: שיטות ועיתים, פרופ' יעקב הורניק, האוניברסיטה הפתוחה
12.15—12.45 פילוח שוק לפי סגנון חיים: מחקר ויישומים, פרופ' יחיאל זיו, יו"ר יעוץ והדרכה
12.45—14.30 ארוחת צהריים
אורח כבוד ומרצה, השר עזר וייצמן

חלק ג' סקרים פוליטיים —
מנחה פרופ' אליהוא כץ, מנהל מדעי של מכון גוטמן למחקר חברתי שימושי, האוניברסיטה העברית, ירושלים.
14.30—15.00 שימוש בסקרים פוליטיים בישראל: עבר והווה, מר חנוך סמית, מנהל "סמית מרכז למחקר"
15.00—15.30 הסיות בסקרים פוליטיים כמותיים, מר יעקב לוי, מנהל מכון "גאלופ" ישראל
15.30—16.00 הפסקת קפה
16.00—16.30 סקרים פוליטיים כבסיס למסע פרסום, מר אורי סלע, יועץ
16.30—17.15 דיון על סקרים ופוליטיקה
פרופ' אפרים יער, דיקאן הפקולטה למדעי החברה, אוניברסיטת תל־אביב
מר ניסים זווילי, יו"ר מטה ההסברה, מערך
ח"כ רוני מילוא, יו"ר מטה ההסברה, ליכוד
17.15—18.00 הרצאת השר משה ארנס

* ייתכנו שינויים
ההשתתפות על בסיס הרשמה ותשלום מראש בלבד.
טל' לאישור הרשמה: 03-413630, 03-413629.

תקציב הפרסום שלך צריך להיות מנוצל O.K.
או.קי. מנוזרה על התקציב שלך.

לוח העיר
חיפה והצפון

דירות למכירה

1—1.5 חיפה

4—4.5 חיפה

ביקוש דירות חיפה

שכ"ח חיפה

5 ויותר חיפה

וילות ובתים חיפה

ביקוש דירות חיפה

שכ"ח חיפה

דמ"פ חיפה

קבלנים חיפה

דירות קריות

2—2.5 קריות

3—3.5 קריות

4—4.5 קריות

וילות ובתים קריות

שכ"ח קריות

ביקוש בשכ"ח קריות

קבלנים קריות

דירות גליל

4—4.5 גליל

וילות ובתים גליל

שכ"ח גליל

דירות נצרת עלית ועמקים

3—3.5 ג"ע ועמקים

עסקים

חנויות ועסקים

מגרשים

מחסנים

משרדים

מכירות ושירותים

מכירות

תכולת דירה

וידיאו

רהיטים

מקררים

סטריאו

מערכות קול

כלי נגינה

מערכת קשר

חיות בית

אמנות

הלוואות

חימום והסקה

זיפות גגות

קוסמטיקה

שיפוצים

ריפוי ועיסוי

מכוניות

מכוניות שירותים

מכוניות מכירה

אופנועים

אאודי

אוטוביאנקי

אוסטין

אופל

אלפא רומיאו

אמריקאיות

ב.מ.וו

ג'יפים

דייהטסו

דלתא

מיני מיינור

מסחריות

מרצדס

סובארו

סוזוקי

סוסיתא

סאאב

סיטרואן

סימקה קרייזלר

פולקסוואגן

לנציה

פורד

פיז'ו

פיאט

רנו

הצעות עבודה

בקשת עבודה

עוזרות ומטפלות

הצעות עבודה כללי

למפעל במרכז תעשיות מדע
דרושה
פקידת ניהול מלאי
* ידע בהפעלת מחשב - הכרחי
* בוגרת 12 שנות לימוד לפחות
* ידע בהנהלת חשבונות
נא לפנות בכתב עד בצירוף קורות חיים
לת.ד. 6745 חיפה 31067

לרציניים בלבד!!
מחסנאי בכיר
בעל נסיון
נא לשלוח קורות חיים לת.ד. 559
כרמיאל מיקוד 200101

לחברה קבלנית לעבודות חשמל באזור חיפה
דרוש
מנהל פרוייקטים
* בעל נסיון בניהול עבודות קבלניות
* ידע ונסיון במערכות פיקוד ובקרה
להתקשר בשעות הערב (לא בשבת)
04-834203 ,06-390637
בעבודה: 04-239766

IIS
חברה צבורית בבורסה האמריקאית
דרושים/ות
טכנאי טלביזיות
מחסנאי/נהג
א.י.אס. ת.ד. 1640 חיפה 31015

מוזיאון חיפה
רח' שבתאי לוי 26, חיפה. טל. 523255

מכרז פומבי מספר 1/88

לתפקיד: **אוצר (ת) ראשי (ת) / אוצר (ת) / מנהל (ת) למוזיאון הימי הלאומי בחיפה***

תאור המשרה: ייעוץ בקביעת מדיניות מוזיאלית וביצועה, אחראי לרישום, תיעוד ושימור האוספים; ייזום, תאום וארגון תערוכות, תצוגות, מחקר ופרסומים; גיוס משאבים; קשרים עם אנשים ומוסדות בארץ ובחו"ל; ניהול המוזיאון הימי ופיתוחו, לרבות ארגון והפעלת צוות עובדים מקצועי וכללי.

כפיפות: למנכ"ל חברת מוזיאון חיפה.

היקף המשרה: מלאה

דרישות המשרה:
- בעל תואר שני בהסטוריה/ארכיאולוגיה/ציוויליזציות ימיות/תולדות האמנות/מנהל.
- בקיאות לפחות באחד מן התחומים הבאים: ארכיאולוגיה ישראלית, ארכיאולוגיה קלאסית, ארכיאולוגיה תת-ימית, מכשירים ימיים-מדעיים, קרטוגרפיה, אמנות, מוזיאולוגיה.
- נסיון מוכח של שלוש שנים לפחות בעבודה מעשית באחד או יותר מן התחומים המצויינים בסעיף 2 דלעיל.
- נסיון מוכח בניהול צוות עובדים.
- ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין. רצויה ידיעת שפה נוספת.
- מגורים בחיפה או בסביבתה המידית לאחר תקופת נסיון מוסכמת.
- * תוארו של המועמד שיתקבל ייקבע עפ"י החלטת ועדת המכרזים.

מכרז פומבי מספר 2/88

לתפקיד: **אוצר (ת) / אוצר (ת) משנה למוזיאון חיפה לאמנות חדשה***

תאור המשרה: שימור אוספים והכנת תצוגות, מחקרים ופרסומים במוזיאון.

היקף המשרה: מלאה.

כפיפות: למנהל מוזיאון חיפה לאמנות חדשה.

דרישות המשרה:
- בוגר החוג לתולדות האמנות, רצוי תואר שני.
- ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין.
- עדיפות לבעלי נסיון מוכח במסגרת מוזיאלית.
- מגורים בחיפה או בסביבתה המידית לאחר תקופת נסיון מוסכמת.
- * תוארו של המועמד שיתקבל ייקבע עפ"י החלטת ועדת המכרזים.

הצעות למכרזים הנ"ל תוגשנה או תשלחנה בכתב יד אישי, במעטפה סגורה, לידי גברת סמדר פרלמן במוזיאון חיפה, רחוב שבתאי לוי 26, חיפה מיקוד 33043, בצירוף תעודות המעידות על כישורי המועמד, השכלתו, נסיונו, ותאור תולדות חיים והמלצות אם ישנן.

על המועמדים לציין על המעטפה **מספר המכרז** אליו מוגשת מועמדותם.

מועד אחרון להגשת ההצעות יום שישי, ט"ו טבת תשמ"ט (23.12.88) שעה 12.00

סודיות מובטחת!

לתושבי חיפה והצפון

המוכשרים להצליח

אם את הבוטח ת בעצמך ויכול ה להוכיח שאת ה מסוגל ת להצליח ולעבור את המיון הקפדני,
יש לך הזדמנות להצטרף
לקורס המקצועי של מגדל

ללמוד ביטוח חיים וגם ביטוח כללי

לעמוד במבחני רישוי מתמחה של משרד האוצר, להתמחות כסוכן ת ביטוח במגדל
ליהנות מהכנסה חודשית הולמת
מסיום הקורס.
והעיקר – להצליח ולהגיע לעצמאות.

טלפן/י לרותי: 04-660010, 04-678490
בימים א'-ה' בין השעות 9:00-15:00

דבר אחד בטוח. מגדל חברה לביטוח בע"מ

דור כימיקלים בע"מ

מכרז למכירת רכב

הננו מבקשים בזה להגיש הצעות לרכישת מכוניות כמפורט מטה:

1. **פיאט 131CL** 1300 סמ"ק שנת ייצור 1983
2. **סיטרואן פאלאס** 1300 סמ"ק שנת ייצור 1983
3. **פורד טרנזיט נוסעים** 2000 סמ"ק שנת ייצור 1983
4. **סובארו טנדר** 700 סמ"ק שנת ייצור 1983
5. **פיאט טנדר פיורינו** 1050 סמ"ק שנת ייצור 1983

את הרכבים ניתן לראות במפעלנו במפרץ חיפה החל מיום 27.11.88. לתאום טלפוני נא לפנות למר חיים גנס טל: 04-726952.
הצעות במעטפה סגורה יש להגיש בצרוף המחאה בגובה 10% מערך ההצעה עד לתאריך 15.12.88.
אין החברה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה או כל הצעה שהיא.

בכבוד רב,
א. גואטה

דוחן – מזון ציפורים
במחירי סיטונאי
ובכל כמות
גולדמן דפנה
באר-טוביה
08-583876

לעיתון המוביל במגזר הערבי
דרוש/ה
רוכש מודעות
בעל נסיון באיזור המרכז שטח חדש
★ תחום בלעדי
תנאים טובים
טלפון: 03-227554

לחברה גדולה בענף המזון
דרוש/ה
איש/אשת מכירות
לאזור הדרום
- ★ בעל/ת רקע ונסיון בהפצת מוצרי צריכה וקידום מכירות
- ★ צעיר/ה דינמי/ת
- ★ מגורים בבאר-שבע והסביבה
- ★ בעל/ת רשיון נהיגה

נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 2038 ב"ש 84111 עבור "איש/אשת מכירות".

לבית אבות משען גונן בירושלים
דרושים/ות
- ★ **עובדת סוציאלית** לחצי משרה.
- ★ **אחיות**
- ★ **כוחות עזר**

בדבר פרטים נא לפנות לאלחנן טל: 02-632188, 02-669177

קיוליק אנד סופה (ישראל) בע"מ
(קולסו לשעבר)
חברת בת של: KULICKE AND SOFFA INDUSTRIES INC. U.S.A.

לחברתנו בחיפה המפתחת, מייצרת ומשווקת מיכשור מתוחכם לתעשיית המיקרואלקטרוניקה בעולם:
דרוש
מהנדס מכונות מנוסה

הכישורים הנדרשים:
- ★ מהנדס מכונות בעל נסיון של 3 שנים לפחות, בתכנון מכניזמים מדוייקים ומערכות הנעה.
- ★ רצוי נסיון בתחום מכניקה עדינה.
- ★ שליטה באנגלית.

נא לפנות בכתב, עם פרוט קורות חיים ונסיון, לאגף משאבי אנוש ומנהל
ת.ד. 875 חיפה 31008 סודיות מובטחת!
מודעה זו מיועדת, לנשים וגברים כאחד

אנשים ● טכנולוגיה ● קידמה

יש עבודה בחברת החשמל
לאגף התפעול
דרושים/ות
- ■ **הנדסאי/ת מכונות**
  הכישורים הדרושים:
  * נסיון בהפעלת מכונות מסתובבות
- ■ **הנדסאי/ת חשמל ואלקטרוניקה**
- ■ **מכונאי/ת**
  הכישורים הדרושים:
  * נסיון בהפעלת דיזל גנרטורים גדולים

מגורים בבאר-שבע

לתחנת הכח "רוטנברג" באשקלון
דרושים/ות:
- ■ **הנדסאי/ת או טכנאי/ת כימיה**
  להפעלת מתקנים כימיים בתחנת הכוח
  העבודה במשמרות
- ■ **מועמדים/ות לקורס מפעילים/ות**
  לעבודה במשמרת
  הכישורים הדרושים:
  * בוגרי 12 שנות לימוד
  * מסיימי שרות בצה"ל בריאות תקינה

מגורים באשקלון

המעוניינים/ות יפנו בכתב, בצרוף קורות חיים, אל: מח' כ"א תיפעול דרום, רח' החשמל 14 ת"א 66189.

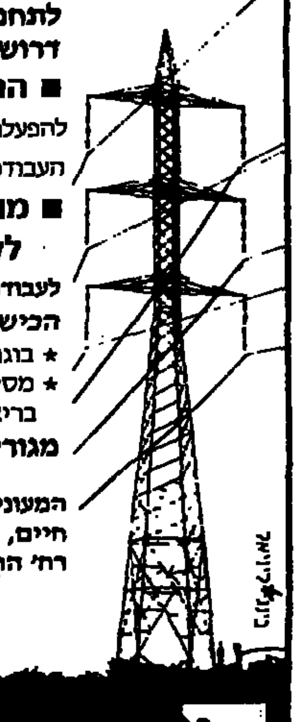

חברת החשמל לישראל בע"מ

ללשכה המרכזית לסטטיסטיקה
דרושים
מראיינים ומראיינות לביצוע סקר תעשייה
- העבודה כוללת איסוף נתונים ממפעלי התעשייה באזור הצפון
- העבודה מתבצעת בעיקר בשעות הבוקר וכרוכה בנסיעות
- ההעסקה היא על פי חוזה מיוחד

דרישות מיוחדות
- הכרחית ידיעת השפה העברית
- דרושות ידיעות בהנהלת חשבונות
- דרושה השכלה של 12 שנות לימוד – לפחות

מועמדים מתאימים מאזור חיפה בלבד יפנו בכתב אל: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, תיבת דואר 1637, חיפה מיקוד 31015 במכתב יש לציין: שם מלא, כתובת, מספר טלפון, שנת לידה, מצב משפחתי, השכלה, עיסוק נוכחי ונסיון קודם בעבודה

קיום
דרוש/ה
שרטט/ת - מכונות
כישורים:
- נסיון של 3 שנים לפחות
- לבוגרי בי"ס מקצועי - יתרון

לקביעת ראיון יש לפנות טלפונית 04-740127/8/9 או בכתב לת.ד. 10035 מפרץ חיפה ולציין "שרטט/ת"

תקציבאי בכיר?
יש לך מקום בחברת פרסום צעירה ודינמית!!

מעוניין לתת ולקבל?
טלפן: 04-642339
04-678423 למירי

VISA
דרוש/דרושה
נציג/נציגת מכירות
לאזור חיפה
דרישות התפקיד:
- ★ נסיון במכירות
- ★ בעל/ת רכב
- ★ תושב/ת המקום

מועמדים מתאימים יפנו בכתב, בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לתמי מחלקת כח אדם ת.ד. 25102 ת"א, מיקוד: 61250

- סודיות מובטחת -

ויזה יותר טוב מכסף.

לסניפנו באשדוד
דרושים
- ★ **מסגרים**
- ★ **מכונאי אחזקה**
- ★ **חשמלאים מוסמכים** בעלי תעודה
- ★ **חרט/כרסם** ידע בקריאת שרטוט טכני
- ★ **מנהל/ת חשבונות** סוג 3 בעל נסיון במפעל תעשייתי

דבאח בע"מ — שרותי כוח אדם
אשדוד, רוגוזין 8 08-563078/9

אוניברסיטת חיפה
דרוש/ה
טכנאי/ת קירור ומיזוג אויר
מכרז מס. 12/88.
תאור התפקיד:
טיפול באחזקה מונעת של מערכות קירור, חימום ומיזוג אויר;
טיפול ותיקון מקררים, מערכות הסקה ואינסטלציה;
ביצוע התקנות שונות בתחומים הנ"ל.
כישורים:
בוגר/ת ביה"ס מקצועי במגמת קירור או מערכות;
נסיון של 3 שנים לפחות במערכות דומות;
ידיעת השפה העברית על בוריה ואנגלית טכנית;
בריאות תקינה.
בהצעות יש לפנות בכתב לאגף כח-אדם, אוניברסיטת חיפה, הר-הכרמל, חיפה 31999, בציון מס' מכרז. בצירוף תעודות והמלצות עד לתאריך 4.12.88

לחברה תעשייתית במגדל העמק
דרושים
★ מזכירת הנהלה
בעלת נסיון בתפקיד דומה;
שליטה טובה בעברית ובאנגלית - הכרחית
ונסיון בהפעלת מעבד תמלילים.
★ מנהל-חשבונות מדופלם
בעל נסיון בהנה"ח ממוחשבת וידיעה טובה בעברית ובאנגלית.
רצוי מקום מגורים בין ק. טבעון לנצרת.

פרסים אישיים ונסיון קודם נא לשלוח בכתב-יד אל: ת.ד. 44432 חיפה (31444)
ולציין על המעטפה עבור מס' 18.
סודיות מובטחת

קלת אפיקים
דרוש/ה
מהנדס/ת ייצור
למשרה מלאה
מגורים בצפון
להתקשר לטל' 06-754522 אורי

מועצה מקומית טירת כרמל
דרוש
מהנדס מועצה
- רצוי בעל נסיון הנדסי במגוון רחב של נושאים ובניהול
- תנאים מועדפים למתאים

המעוניינים יפנו בכתב
לת.ד. 49 טירת כרמל

למפעל תעשייתי מוביל בתחומו באזור חיפה
דרוש/ה
כלכלן או מנהל חשבונות צעיר
תכונות נדרשות:
- ★ בעל יוזמה, נמרץ.
- ★ תואר ראשון בכלכלה או מנהל חשבונות סוג 3.
- ★ נסיון שנתיים במפעל תעשייתי עדיף.

נא לפנות בכתב לת.ד. 6624 חיפה
– סודיות מלאה מובטחת –

למועצה המקומית מעלות-תרשיחא
דרושים
1. עובד/ת נוער וצעירים
- במשרה מלאה
כישורים: כשירות לעבודה סוציאלית או השכלה אקדמאית או עובד הוראה מוסמך
2. מרכז/ת מתנדבים
- במשרה מלאה
כישורים:
בעל/ת תואר בעבודה סוציאלית או אקדמאי/ת במדעי החברה
מועמדות יש להגיש למנהל כ"א
עד יום ה' 1.12.88
טל' 04-979682-4 רח' בן גוריון 1 מעלות

לחברה גדולה במפרץ חיפה
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
סוג 2, 1 למשרה חלקית,
ידע במחשב יתרון
לפרטים נא לפנות לדורי – 04-723211

דרוש/ה
חשב
לחברה ארצית בגודל בינוני שמרכזה בצפון הארץ
דרישות:
- – רואה חשבון מוסמך
- – מגורים בין חדרה לנהריה
- – נסיון מוכח

נא לפנות בכתב, עם פרוט תולדות חיים ונסיון קודם לת.ד. 1334 תל-אביב עבור ה/500
רק הצעות מתאימות תיענינה
● סודיות מובטחת ●

יובל גד בע"מ
דרושה
מזכירה
- ★ דוברת עברית ואנגלית
- ★ הדפסה עברית ואנגלית
- ★ שעות העבודה עד לשעה 17:00 או 18:00 לפי דרישת העבודה

פרטים נא לפנות למרצפי שאול
051-21621

להברת הנדסה
דרושים
לעבודה באיזור חיפה
מפקח הנדסה אזרחי
- בעל נסיון בפיקוח על קבלנים, בפרוייקטים תעשייתיים
- רצוי בתעשיה הכימית
חשמלאים/אלקטרונאים/מכשירנים
- בעלי ידע ונסיון בעבודת אחזקה במתקנים כימיים
- ידע במערכות מכשור, בקרה P.L.C
- רצוי ידע בתיקון כרטיסים אלקטרוניים
מכונאי אחזקה
- בעלי נסיון כמכונאים ימיים ו/או מכונאי אחזקה במתקנים כימיים.
לעבודה באיזור מגדל-העמק ונצרת עלית
מכונאי אחזקה
למכונות הרכבה
- בעלי ידע ונסיון באחזקת מכונות פנאומטיות, מבוקרות מערכות אלקטרוניות

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב ולפרט קורות חיים מקצועיים ולציין מס' טלפון בבית
ת.ד. 617 חיפה 34987

למוסך גדול בחיפה
דרושים:
מכונאים יוצאי צבא
לפרטים: 04-726756 04-740748
בין השעות 08.00-16.00

לחברה המתמחה
בשרותי מידע ממוחשבים
דרושים
אנשי מכירות
- ★מעל גיל 22
- ★בעלי הופעה נאה
- ★יכולת לנהל משא ומתן

הראיונות יתקיימו
במלון דן כרמל

לתאום ראיון נא לפנות
לטל. 709610 (רב קווי) לפיני

אם את/ה...
- ● נמרץ/ת
- ● מעל גיל 26
- ● בעל/ת רכב
- ● בעל/ת הופעה נאה

יש לנו "בוחטה" בשבילך!
● הכנסה חודשית מובטחת
לפרטים וקביעת ראיון פנה לטל.
04-335199, 336224 החל מיום א'

לדקסון – מפעל לתרופות
בטירת הכרמל
דרושים
מבקר איכות
- נסיון באבטחת איכות במפעל מזון או תרופות – יתרון.
- השכלה תיכונית לפחות.
- ידע באנגלית – הכרחי.
- עבודה במשמרות.
עובדי יצור
- השכלה תיכונית.
- ידע באנגלית.
- רקע טכני – יתרון.
- עבודה במשמרות.

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים
לת.ד. 2115, חיפה 31020
עובדות אריזה
- 10 שנות לימוד לפחות.

– 5 ימי עבודה בשבוע –
– מגורים באיזור חיפה –
נא לפנות טלפונית: 04–571252 לתמי

לרציניים בלבד!!
למפעל תעשייתי בכרמיאל דרוש
מחסנאי בכיר
בעל נסיון
נא לשלוח קורות חיים לת.ד. 559
כרמיאל מיקוד 200101
(עבור גב' יפה)

LAMBDA למבדא
ELECTRONICS (1979) LTD אלקטרוניקה (1979) בע"מ

למפעלנו בכרמיאל דרוש/ה
אחראי מחלקת בדיקות סופיות
- ★ טכנאי אלקטרוניקה בעל רקע בספקי כוח או בתחום האנלוגי
- ★ נסיון בניהול צוות עובדים

שכר הולם למועמד המתאים.

בדבר פרטים נא לפנות למח' כ"א ת.ד. 500 או טל. 04-985255 לקביעת ראיון.

מתכנתי COBOL
שנתיים נסיון לפחות על מחשבים מרכזיים
נא לפנות אל:
ש.י.ת.ב. תוכנה בע"מ
טל' 04-389390
373031

דרוש
טבח מקצועי כללי
עם ידע בעוף
אפשרות לעבודה בוקר או יום
עבודה במסגרת תנאים טובים
"השמורה"
טל 04-253500 04-244673

למכון לבדיקות רפואיות
רופא כללי
אפשרות הכנסה חודשית 3,000 – 5,000 ש"ח.
בהתאם להיקף העבודה.
טלפון 04-334527

לחברה לשיווק מוצרי בשר בירושלים
דרושה
פקידה/קלדנית
עם נסיון בהנהח"ש והפעלת מחשב
04-660118
04-642884

להברת בניה דרוש
מנופאי
מורשה עם נסיון
טל' 02-437543, 439556

דרוש
טכנאי קירור
- בעל רקע בחשמל
- עדיפות לבעל נסיון במכולות - קירור

טל' 04-729874/5/6

אנוש מערכות פרויקטים וניהול
דרושים:
מהנדסי תעשיה וניהול
בעלי נסיון בכיתוב מערכות ובניהול ולווי פרוייקטי מיחשוב בתעשיה
חלק מהמשרות מחייבות מגורים בצפון הארץ.
לפנות בכתב יד לת.ד. 45289 תל-אביב
מיקוד 61452
"סודיות מובטחת"

קרן קיימת לישראל
המחלקה לנוער ולדור צעיר
דרושים:
מדריכי נוער
לעבודה ביערות
והדרכה בידיעת הארץ
במסגרת שרות לאומי
- יוצאי צבא

בעלי כישורים מתאימים מתבקשים לפנות לגבי שאנן
מח' הנוער רח' הרצל 16, חיפה
טל' 04-644976 או בערב 04-986097

למפעל במרכז התעשיות מגדל העמק
דרושה
פקידת ניהול מלאי
- ידע בהפעלת מחשב - הכרחי
- בוגרת 12 שנות לימוד לפחות
- ידע בהנהלת חשבונות

נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים
לת.ד. 6745 חיפה 31067

חברת המלח לישראל בע"מ עתלית
דרושים
1. מנהל מפעל
- מהנדס מכונות/תעשיה וניהול
- בעל נסיון בנהול צוות עובדים

(אפשרי קצין יוצא צבא קבע בתפקיד פקודי)
2. מחסנאי ראשי
- מנהל מחסן טכני
- ידע בהכנסת מחסן למחשוב
- נסיון מוכח במרמ עם גורמי חוץ
- רצוי נסיון מוכח של 3 שנים לפחות
3. מכשירן
- ידע במכשור ובקרה
- ידע באלקטרוניקה
- נסיון בטפול מכשירים אלקטרוניים
- רצוי נסיון מוכח של שנתיים לפחות

תנאים טובים למתאימים

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לחברת המלח לישראל בע"מ עתלית 30300

מודעה זו מיועדת לתושבי חיפה והסביבה (ללא קריות)
סודיות מובטחת

למפעל תעשייתי באזור הצ'ק-פוסט, חיפה
דרושות
- ★ **פקידה** מנוסה לניהול עצמאי של משרד
- ★ **פקידה** למחלקת אספקה
- ★ **פקידת טלקס** למחלקת יבוא, ידיעת אנגלית על בוריה.

נא לפנות בכתב-יד בפירוט קורות-חיים ונסיון קודם לת.ד. 4364 חיפה (מיקוד 31043) ולציין "עבור מס' 20".
סודיות מובטחת

עיריית קרית מוצקין
המחלקה לחינוך ותרבות
דרוש/ה

רכז/ת
לבתי תלמיד

ומדריך/ה
לג'אז ואנגלית
לחוגים בשעות אחה"צ
בדבר פרטים לפנות
לטל: 04-706435/6 04-709709

למפעל תעשייתי
דרושים:

1. מנהל אחזקה
- מהנדס מכונות/בנין
- ידע במערכות חשמל/מיזוג
- נסיון באחזקת מבנים
- יכולת ניהול עובדים

2. מהנדס חשמל (זרם חזק)
- ותק 5 שנים ומעלה
- לתכנון צריכת חשמל למכונות עתירות צריכה
- תכנון עתידי לצריכת חשמל
- תכנון אחזקת מערכות ומיכון חשמלי. כולל מערכות הספקה
- קשר עם גורמי מקצוע וקבלני משנה
- ניהול צוות עובדים

נא לפנות בצרוף קורות חיים מפורטים
לת.ד. 45750 חיפה

למשרד אדריכלים
גדול באחוזה
דרוש

הנדסאי אדריכלות
בעל נסיון של 3 שנים לפחות
בתוכניות עבודה ובפרטים
נא לפנות בכתב, בצירוף קורות חיים ורקע מקצועי
למשרדנו ברח' דיזראלי 54 חיפה 34334
או בטלפון 04-244912, 04-257459
תנאים טובים למתאים
"סודיות מובטחת"

כפר הנוער של ויצ"ו
ע"ש [illegible]
דרוש:

מרכז - מדריך
לענף הלול
הכישורים הדרושים:
- הכשרה פורמלית מתאימה
- יכולת טובה להדריך נוער
- נסיון בעבודה
- מגורים במקום

מועמדים מתאימים יפנו בכתב למזכירות בית הספר [illegible]
כפר הנוער [illegible] מיקוד 10000

למפעל דפוס גדול ביבנה
דרוש/ה

מנהל חשבונות
מנהל החשבונות יהיה אדם צעיר ונמרץ, אשר יטפל באופן עצמאי, במשרה מלאה, בכל מערכת הנהלת החשבונות והתמחיר של המפעל, על גבי מערכת ממוחשבת, כולל טיפול בכספים והכנת דוחו"ת כספיים.
המתאימים יפנו בכתב יד,
בצרוף קורות חיים,
לת.ד. 633 יבנה מיקוד 70650

"אסיא - רינל"
לצוות מכירות של תרופה חשובה
המהווה פריצת דרך בתחומה
דרוש/ה

תעמלן רפואי
לאזור חיפה והצפון
כישורים:
★ השכלה בתחום מדעי הטבע או נסיון פארמצבטי.
★ ידיעת השפות אנגלית ועברית על בוריין
★ רשיון נהיגה בר תוקף.
★ מגורים באזור חיפה.
על המועמדים לפנות בדחיפות בכתב יד
לת.ד. 3235 רמת גן 52131 עבור פ. דרור.
— סודיות מובטחת —

לפרוייקט וידאו מהפכני
אנשי מכירות מעולים
עמלות גבוהות
למתאימים להתקשר
ל־03-250032
03-259753
מיום ו' לרונית

כלכלן/ית בכיר/ה
דרוש/ה
למטה חברה תעשייתית בגוש דן
תאור התפקיד:
★ אחראי/ת צוות כלכלנים במטה ובמפעלי החברה.
★ הפעלת מערכת בקרה ותמחיר מקצועית של כלכלנים במערך התיפעול.
דרישות התפקיד:
★ השכלה בכלכלה, מנהל עסקים ו/או חשבונאות.
★ נסיון בן 5 שנים בתעשיה בכלכלן/ית.
★ ידע בתמחיר, תקציב, בדיקות כדאיות כלכליות.
★ ניהול צוות מקצועי ברמה גבוהה.
★ יכולת השתלבות בצוות ניהולי בכיר בחברה.
נא לפנות בכתב־יד, תוך ציון טלפון להתקשרות, לת.ד. 33616 ת"א מיקוד 61336 עבור מס' 80. רק פניות מתאימות תיענה.

באילת
למרכז יהלומים חדש
דרוש

מנהל כללי
בעל נסיון בניהול ושיווק,
רצוי בענף התיירות.
קו שיווק 03-621816, 03-621759

לאלקו התקנות ושרותים
דרוש

מהנדס/הנדסאי חשמל
להכנת הצעות לעבודות
בקבלנות חשמל
— נסיון בהכנת מכרזים
— יועדף נסיון בביצוע עבודות באתר
— ידע באנגלית
מקום העבודה במשרדי החברה בהרצליה
לפנות 052-558825 לדותי

מכון דור
מיון אבחון פסיכולוגי

עבור אחד מלקוחותינו
חברה מסחרית בת"א
דרושה

פקידה
בעלת יוזמה, אינטליגנטית ואחראית
שעות העבודה:
א, ד, ה, 17:00 — 08:00
ב, ג, חצי יום
לפנות מכון דור רוזנאום 4 ת"א טל 03-203652, 203656

ש.ח.ל. — אגודה לפיתוח שרותי טיפול וחינוך לנוער
דרוש/ה

מנהל/ת להוסטל לנערות
באזור תל־אביב
דרישות המשרה:
תואר אקדמאי במדעי ההתנהגות/ מדעי החברה. נסיון בעבודה עם נוער במצוקה. יועדפו מועמדים/ות בעלי נסיון בעבודה עם נערות ונסיון קודם בניהול.
הצעות בצרוף קורות חיים יש לשלוח עד 10.12.88 לת.ד. 1209 ירושלים, 91012

ארגון נכי צה"ל — המרכז
דרושים מועמדים
לתפקיד

מנהל בית הלוחם חיפה
הכישורים הדרושים:
בעל השכלה תיכונית לפחות, למוגרי תוכנית שורוץ יתרון.
נסיון מוכח של 6-10 שנים בתחום הארגון המנהלי וכללי בהקף רחב. רצוי נסיון בניהול מתנ"ס גדול.
יכולת ניהול צוות עובדים מורכב תוך קיום יחסי עבודה תקינים ויצירת אוירה טובה עם ציבור נכי צה"ל הפועלים במרכז.
יכולת ונסיון בניהול מגעים מקצועיים ארגוניים, ניהול משא ומתן והדרכה ברמה גבוהה בנושאי שיקום, ספורט וחברה.
תכנון והכנת תקציב המוסד ופיקוח על ביצועו.
ידיעת השפה העברית על בוריה וידיעה טובה של השפה האנגלית.
נכונות לעבודה בשעות שאינן שגרתיות. הדרגה ותנאי העסקה יקבעו בהתאם לכישורי המועמד. המועמד שייבחר יצטרך לקבוע את מקום מגוריו בחיפה וסביבתה.
הצעות יש להגיש בכתב יד, במעטפה סגורה עם פרוט קורות חיים ונסיון קודם עד לתאריך 15.12.1988
לכתובת: ארגון נכי צה"ל, בית הלוחם ת.ד. 29262 תל־אביב מיקוד 61392

ארגון נכי צה"ל — המרכז
מחפש

מזכירה
לעבודה בשעות אחה"צ
בהקף של חצי משרה
הכישורים הדרושים:
ידיעת השפה העברית על בוריה.
ידיעת השפה האנגלית ברמה גבוהה, כולל הדפסה ויכולת ניסוח מכתבים, תזכירים וכד'.
מקום העבודה בבית הלוחם, אפקה, תל־אביב.
הצעות יש להגיש בכתב לת.ד. 39262 תל־אביב מיקוד 61392 בפרוט קורות חיים ונסיון בעבודה עד לתאריך 18.12.88

המשביר לצרכן
לכל בו הגדול והחדיש
בקניון השרון (נתניה)
דרושים למשרות מלאות

★ מנהלי/ות מחלקות:
תינוקות וילדים, חשמל ואלקטרוניקה, כלי בית ומתנות. נסיון קודם הכרחי.

★ מפקחות:
השכלה אקדמאית, נסיון ניהולי קודם
נא לפנות לגבי כ"א 03-899641
בימים א, ג-ה בשעות 16"-9"
— רק מועמדים מתאימים יענו —

לחברת מחשבים
דרושים
003 — מהנדס אלקטרוניקה בכיר עם 5 שנות נסיון לפחות. נסיון בעבודה עם ציוד צבאי, רקע דיגיטלי.
005 — מהנדס אלקטרוניקה בוגר מצטיין, רקע דיגיטלי.
015 — מהנדס תוכנה בוגר מצטיין, נסיון ב־REAL TIME נסיון בעבודה קודמת עם IBM-P.C
021 — טכנאי או (הנדסאי אלקטרוניקה)
031 — מנהלת משרד לניהול משרד הכולל כתבנות בעברית ואנגלית על מעבד תמלילים, קשר עם לקוחות וניהול פעילות שוטפת — שפת אם אנגלית — חובה!
לפנות: לת.ד. 678 רמת־גן מיקוד 52105
בצרוף קורות חיים.
גליון ציונים וסימול המשרה

המכון למוסיקה ישראלית
מזמין בזה הצעות לתפקיד

מנהל המכון
הצעות בצירוף קורות חיים, נסיון וכשורים יש להפנות ליו"ר המכון למוסיקה ישראלית ת.ד. 11253 ת"א
עבור "מנהל".
מועד אחרון להגשת ההצעות: 8.12.88

משרד החינוך והתרבות
לשכת מחוז המרכז

דרושים בדחיפות מורים:
כוללים, לטבע ואנגלית בחינוך הממלכתי,
לעבודה בשנה"ל תשמ"ט לאזורים:
רמלה ולוד בלבד.
● המעוניינים יפנו לטלפון: 03-5435464

עיריית תל אביב־יפו
דרושים
מרכזים לשבטים "יפו" ו"צבר"
בוגרי תנועת הצופים המעוניינים בעבודה
בעלת אופי חינוכי, יפנו:
לחוה — טל: 303387, 301552 או
חגית — טל: 438260

עבודה עכשיו
דרושים/ות עובדים/ות
תל־אביב, טל' 03-298877
בן־יהודה 12, א'—ה' 14.00—08.00

מחסנאי/ת טכני/ת
יוצאת חיל־אויר או חיל־קשר.
בעל/ת ידע ונסיון במחסן חלקי אלקטרוניקה.
עבודה באזור הדר־יוסף.

מלחימים/ות מחוטים/ות
עבודה במשמרות, במפעל גדול בת־ים, אפשרות להסעות.

רתכי/ות שריון
בוגרי/ות בי"ס מקצועי לאחר שרות צבאי מלא. עבודה לתקופה ארוכה, במפעל גדול, באזור ת"א.

מנפאואר MANPOWER
יותר טוב מנפאואר

לחברת ספנות ע"מ
דרוש/ה
מנהח"ש ידע באנגלית ונסיון
בעבודה על מחשב. משרה מלאה.
נא להתקשר לטל: 03-622591, 03-611454

עבודה עכשיו
דרושים/ות עובדים/ות
לסניף פתח־תקוה טל' 03-9344974-8
רח' ההגנה 12, קומה א', א'—ה' 16.00—08.00
ו' 12.00—08.00

מלחימים/ות
נסיון בהלחמה והרכבה, עבודה לתקופה ארוכה, יום עבודה מלא.
תנאים טובים למתאימים/ות.

לסניף הרצליה, טל' 052-576060
בית אלונה, רח' בן־גוריון 23, א'—ה' 16.00—08.00

מחסנאי/ת אלקטרוניקה
עבודה לתקופה ממושכת מאוד, אפשרות להכשרה וקידום בעבודה.
דרושים: 12 שנות לימוד, נסיון במחסן אלקטרוניקה, אנגלית ברמה טובה, עד גיל 30.
תנאים מעולים למתאימים/ות.

מחסנאי/ת טכני
בעל/ת נסיון בעיבוד שבבי.
עבודה לתקופה ממושכת, במפעל עתיר־ידע בקרית־עתידים.
תנאים מעולים.

מנפאואר MANPOWER
יותר טוב מנפאואר

המשטרה אתגר

למחלקה לזיהוי פלילי דרושים

פסיכולוגים
לתפקידי קצונה במעבדה לתישאול מדעי
מתאימים יוכשרו לעבודה בפוליגרף ו/או
ליישומים פסיכולוגיים אחרים בתחום החקירות
והלוחמה בפשיעה.
מקומות השרות: באר שבע, מרכז וצפון הארץ
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב לד"ר גינתון אביטל
המעבדה לתשאול מדעי מז"פ מטה ארצי ירושלים

למחלקת המודיעין דרושים

קציני מחקר מודיעיני
אקדמאים בעלי נסיון במחקר מודיעיני.
מקום השרות: ירושלים
על כל המועמדים להיות לאחר שרות צבאי, בריאות תקינה וגיל עד 35. העונים לדרישות מתבקשים לפנות לאחת מלשכות הגיוס הר"מ בצרוף תעודת זהות פנקס מילואים ותעודות השכלה:

תל אביב	רח'	הרכבת 14	03-628290-3
חיפה	רח'	העצמאות 82	04-661067
ירושלים	רח'	המלך ג'ורג' 8	02-244433
באר שבע	רח'	העצמאות 55	057-32521
רחובות	רח'	הרצל 206	08-487488

סודיות מובטחת

נציבות שירות המדינה

משרות פנויות בשירות המדינה
ביום י"ג בכסלו התשמ"ט (22.11.1988) פורסמה חוברת מכרזים פומביים. חוברת מספר 3 ממכרז מספר 385 עד מכרז מספר 546.
החוברת כוללת משרות בתחומים הבאים:
רופאים/ות, רופאים וטרינריים, רוקחים/ות, מרפאים בעיסוק, אחים/יות, ביוכימאים/ות, מיקרוביולוגים/ות, מהנדסים/ות, הנדסאים/ות וטכנאים/ות, משפטנים/ות, עובדים סוציאליים/ות, אקדמאים/ות במדעי החברה והרוח במינהל ואמרכלות.
החוברת נמצאת בסניפי הדואר ובלשכות המחוזיות של נציבות שירות המדינה, לעיון המעוניינים.
בקשות בצרוף מסמכים יש להגיש על גבי טופס מדף 2115 (אותו ניתן להשיג בכל סניפי הדואר) לאחת הלשכות המחוזיות של נציבות שירות המדינה לפי הכתובות הבאות:
- ★ **ירושלים** — הקריה, רח' קפלן 3, ת.ד. 766 — 91007.
- ★ **תל־אביב** — הקריה, רח' קלמן מגן 10 — 61070.
- ★ **חיפה** — רח' חסן שוקרי 11 — 33105.
- ★ **באר־שבע** — שכונה ד' (צפון) רח' הצדיק בירושלים, בנין לשכת הבריאות המחוזית, ת.ד. 4368 — 84170

מועד אחרון להגשת הבקשות הוא:
ה' בטבת התשמ"ט (13.12.1988)
לרופאים: כח' בטבת התשמ"ט (5.1.1989).

מכרז
★**מזכיר/ה**
דרוש ידע ב[illegible]
בקפדנות.
★**דיג'י**
עם נסיון
וידע טכני
★**איש נקיון**
עבודה בשעות
לא מקובלות
פרטים בטלפון —
03-5450591
03-5411290
עד לתאריך
8/12/88

עיריית תל־אביב יפו
[illegible]
דרושים/ות
מרפאים/ות בעיסוק
בדבר פרטים נא לפנות לטל: 299849
או ל"בית שפראפ" רח' בלפור 14 ת"א
בין השעות 07:30 — 14:00

ניצן NITZAN
אגודה לקידום ילדים לקויי למידה

מנכ"ל/ית
התפקיד — מנכ"ל האגודה במרכז הארצי
מקום — אזור תל־אביב והמרכז
כישורים נדרשים:
נסיון (של 3 שנים לפחות) בארגון וניהול מערכות בנויות ו/או גדולות
תואר אקדמאי באחד ממדעי החברה (לפחות ב.א.) ידיעת שפות (בעיקר אנגלית)
יכולת נהול מו"מ
הבנה במערכת תקציבית
יכולת ליזום פרויקטים
תכונות נדרשות: יזום, מנהיגות, יחסי אנוש, יוזמה.
על המועמד להיות בעל רכב. העבודה קשורה בנסיעות ברחבי הארץ. העבודה בשעות בלתי מקובלות.
המעוניינים יפנו בכתב עם תולדות חיים והעתקי תעודות לאגודת ניצן
אלנבי 14 תל־אביב 63301

עיריית אשקלון
דרוש

מהנדס עיר
בעל נסיון בהנדסה עירונית,
בניהול אגף וצוות עובדים גדול,
ידיעת השפה העברית על בוריה,
חובת מגורים באשקלון.
תנאי שכר לפי הכישורים
מועמדות — להגיש בכתב יד
למזכיר העיר, עיריית אשקלון
ת.ד. 9001, עד יום 6.12.88
אלי דיין, ח"כ
ראש העיר

המועצה לשיווק פרי־הדר
שירות התעסוקה

יש עבודה בקטיף!!!
באזור השפלה, מבנימינה ועד אשקלון
העצים עמוסים פרי הדר ומצפים לקוטפים זריזים
כל המעונין - יפנה לסניף שרות התעסוקה
באזור מגוריו

מענק מיוחד לחיילים משוחררים
אם הנך חיל משוחרר הזכאי לדמי אבטלה תקבל בעבודת הקטיף
בנוסף !!) לשכרך גם מחצית דמי האבטלה המגיעים לך עפ"י החוק,
מהמוסד לביטוח לאומי

להעשיה הצבאית באיזור המרכז דרושים:

כרסמים קונבנציונליים:
- ★ בוגרי בי"ס מקצועי.
- ★ 5 שנות נסיון לפחות.
- ★ ידע בקריאת שרטוט טכני.
- ★ נכונות לעבודה במשמרות.

מרכבים למערכות נשק:
- ★ בוגרי בי"ס מקצועי במגמת מכניקה.
- ★ שרות בצה"ל בחיל חימוש כטכנאי צריח.
- ★ ידע ונסיון בהידראוליקה.

מועמדים העונים לדרישות המשרה, מתבקשים לפנות ליחידת התעסוקה של התעשיה הצבאית,
רח' הארבעה 16 תל־אביב, ביום ב' ה־28.11.88
בשעות 8.00־12.00.
על כל פונה להצטייד בתעודה זהות, פנקס מילואים ותעודת שבוי.

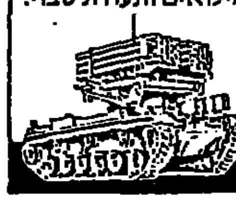

אפשר לפנות גם בפירוט קורות חיים,
ליחידת התעסוקה של התעשיה הצבאית,
ת"ד 1044, רמת השרון, מיקוד 47100.
נא לציין מס' תעודת זהות.

התעשיה הצבאית

משרד החוץ

מציע לבוגרי אוניברסיטאות
להצטרף לשרות החוץ הישראלי
ולשרת המדינה בעבודה שיש בה סיפוק,
גיוון ענין ואתגרים רבים בארץ ובחו"ל
בימים אלו מתפרסם בעתונות
ובלוחות המודעות באוניברסיטאות
מכרז דיפלומטים
באמצעותו ניתנת הזדמנות
לממש אפשרות זו
מועמדים עד גיל 33 יפנו ללשכות המחוזיות של נציבות שרות המדינה בירושלים תל־אביב חיפה ובאר־שבע לקבלת פרטים ולהרשמה.
המועד האחרון להגשת בקשות 30.11.88

לביה"ס היסודי בצפית
דרושה
מורה מסייעת
לכיתה א'
נא לפנות בכתב
למנהלת בי"ס מושב
צופית

**לאחרונה פירסמתי
כי כסוכן עצמאי
הרווחתי
5,000 ש"ח
[illegible]
חדשות בשבילכם
החודש הרווחתי
8,000 ש"ח
בשיטה שווקית
מעניינת וריווחית
שלא מגלת לדלת
המוצר שלי
באמת מוכר את עצמו
מעניין אותך התקשר:**
פרי — 03-5462884
הדס 03-348224

כפר סבא
מכרז למשרה פנויה

פקיד/ה
רשוי במחלקת הנדסה.
הכישורים הדרושים: יכולת קריאת תוכניות בניה, ידע בעיבוד תמלילים שרטוט.
גובה המשרה: מלאה.
דרגה: בהתאם לכישורי המועמד/ת.
על המועמדים בעלי הכישורים הדרושים להגיש מועמדותם בכתב למזכיר העיר תוך ציון קורות חיים, נסיון במקומות עבודות קודמים והעתקי תעודות לא יאוחר 4.12.88.
יצחק ולד
ראש העיריה

דרושים

אנשי מכירות ומריצים
בעלי כושר ביטוי, מרץ ויוזמה
לעבודה מעניינת בשטח הפרסום
ב־ת"א, פ"ת, ראשל"צ נתניה והשרון
להתקשר בימים א'־ה' 08.30־15.30,
03-5620291,2,6

דרושה

תופרת תיקונים לחנות לבגדי נשים
רק בעלת נסיון בעבודת תיקונים בחנות
לפרטים: טל' 242190 (עד 7 בערב)

הסוכנות היהודית לארץ ישראל

בכפר הנוער הדתי, בכפר חסידים
דרוש/ה

מדריך/ה חינוכי/ת
נא לפנות לטלפון: 04-834343/7
מועד אחרון להגשת מועמדות 25.11.88

**בכפר הנוער קרית־יערים
ליד אבו־גוש**
דרושה

אם בית קבוצתית
מגורים במקום
נא לפנות לטל: 342476, 02-342171
מועד אחרון להגשת מועמדות 25.11.88

קופת חולים של העובדים הלאומים
של הסתדרות העובדים הלאומית בארץ ישראל
דרושים:
1. **רוקח אחראי** לבית מרקחת בב"ב, פ"ת וקרית־אונו
2. **רופא גניקולוג** באיזור ת"א
3. **רופא עיניים** באיזור ר"ג
4. **רופא רנטגנולוג** באזור המרכז
נא לפנות למחלקת המנגנון
03-210271

לרשת חנויות גדולה
דרושים/ות

בוגרי/ות בתי ספר גבוהים לאומנות, לעיצוב חלונות ראווה
לפנות בכתב יד עם פירוט קורות חיים לת.ד. 2147 ת"א (לידי מר זילברמן ישראל), 61020
סודיות מובטחת

אם אתם מחפשים קצת יותר מעבודה בואו ל חדשות
חדשות יכשיר אתכם לעבודה בעולם הפירסום
אם יש לכם:
כלבל · כושר ביטוי · כושר ניהול מו"מ · דינמיות והופעה נאה
יעוץ צלצלו לקביעת ראיון לימור 335968, 5120564

Major American Airlines firm
seeks
qualified Prog./Ana.
CICS/COBOL with
Ada./Nat. or Assm/IBM
3 years exp. + good English
Please, contact our representative, tel: 03-5461342 or send resume to P.O.B 22291, Tel-Aviv, 61222

סיעוד
שרותי אחיות פרטיות וחובשים בע"מ
דרושות/ים
★ **אחיות/ים**
מוסמכות/ים ו/או מעשיות/ים
★ **חובשים**
לעבודה קבועה ו/או בשעות הפנאי
טלפונים: 04-381111, 04-386590

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל

דרושה:
מהנדס מיזוג אויר
תאור התפקיד:
אחריות לפעולתם התקינה של מערכות ומתקני מזוג אויר, קירור ואוורור בקמפוס הטכניון.
כשר להפעלת צוותי טכנאים ומהנדסים (קבלניים) המתחזקים מתקנים אלה.
אחריות להפעלת תכנית אחזקה מונעת שנתית למערכות ומתקנים אלה. איתור בעוד מועד של תקלות ודאגה לתיקון ליקויים באמצעות משאבי אנוש כפי שתואר לעיל (קבלניים).
תכנון מערכות ומתקנים, הכנת מפרטים וכתבי כמויות (מכרזים), משא ומתן עם קבלנים, אישור חשבונות קבלנים.
הכישורים הדרושים:
בוגר הפקולטה להנדסת מכונות במגמה לקירור. נסיון מעשי במקצוע לפחות 10 שנים. ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין. רצוי ידע בשיטות חסכון אנרגיה במתקני מזוג אויר, בקרה ומיחשוב.
מספר המשרה: מח/181
מועמדים/ות מתאימים/ות העונים/ות יפנו בכתב בציון קורות חיים, נסיון קודם, שמות ממליצים ומספר המשרה עד יום 4.12.88, אל: אגף כח־אדם, קרית הטכניון, חיפה 32000.

החברה להגנת הטבע
מנהל/ת מחלקת כספים
התפקיד: ניהול מערכת כספית ציבורית בהיקף גדול ומגוון.
כישורים: השכלה אקדמית בתחומי כלכלה/מנהל עסקים/ראיית חשבון. נסיון קודם בעבודה דומה.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בפירוט קורות חיים וניסיון קודם בעבודה למחלקת כ"א רח' השפלה 4 ת"א 66183 עבור מנהל מחלקת כספים עד 10.12.88.
סודיות מובטחת.

אביק בתנופה
-בוא תצטרף!
בתוך מפעל ותיק צומחת כימיה חדשה. אולמות הייצור היפים והנקיים ובניין המשרדים החדש הכרוזה המודרני עומדו להציע לך את העבודה כחברתנו. אביק, יצרנית תרופות לישראל, אירופה וארה"ב קוראת לך להמשיך ולהתקדם יחד איתה, כשותף בתנופת הצמיחה.

מזכירה
* *הקפצה עברית/אנגלית*
* *ידיעת השפה האנגלית ברמה של שפת אם - רצוי*
* *השכלה אקדמאית - יתרון*

עובדי ייצור
* *בעלי נסיון סכר להפעלת מכונות ★ השכלה של 10 שנות לימוד לפחות*
* *יכולת קריאה בשפה האנגלית - יתרון ★ למשרה זו ניתן לפנות בטלפון 053-29746*

ימי העבודה 5 ימי עבודה בשבוע.
פניות בכתב להפנות לאביק בע"מ ת.ד. 8077 אזור תעשיה, ק. נורדאו נתניה. עבור רחל נגב.
אביק
אתך, ניצור כימיה!

למפעל באזור אשדוד
דרוש
מתכנת/מפעיל
לעבודה ביחידת מיחשוב מבוזרת המפעילה מערכות ON-LINE
התכונות הנדרשות: ידיעה במערכת הפעלה, ידיעת קובול (COBOL), מחולל ישומים ובסיסי נתונים (DATA BASE)

יתרון ל:
★ **היכרות עם מחשבי HP 3000**
★ **בעלי נסיון קודם של 4 שנים ומעלה בהפעלת מחשבים ובכתיבת תוכניות**

המעונינים יפנו בכתב יד לת.ד. 6955 אשדוד

חברה לייצור תכשיטים
מחפשת
● מנהל ייצור
למחלקת צורפות ושיבוץ, בעל נסיון מוכח
● צורפים
בעלי נסיון

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת"ד 151498 ירושלים

קדמה
האגודה לפיתוח וקידום כפרי נוער בישראל
כפר הנוער קדמה
(ליד צומת קסטינה)
כפר המטפל בנערים ונערות בעלי קשיי התנהגות. באוירה כפרית ובדרכי טיפול ייחודיות, הצועד לקראת פיתוח ושינוי
מעוניין ב –
מדריכים/ות טיפוליים חברתיים
(רווקים/ות בלבד)
בעלי תעודת בגרות או 12 שנות לימוד עם יכולת אישיותית הולמת. ★ מגורים במקום חובה. דירות השרות הן בסגנון כפרי. ★ בכפר שרותים המסייעים לעובד ומשפחתו.
פרטים בטלפונים: 08-582009, 08-582126
ובכתב: כפר הנוער קדמה ד.נ. לכיש צפון 79442

דרושים מתנדבים
(ללא תשלום)
בין הגילים 18-40
לניסוי בתכשיר חדש למניעת הקרחה
לפרטים
מרפאות העור – הדסה
טל: 02-446370/2
446367

לחברת כוכב־
כוכב השחר
דרושים
מהנדס/
הנדסאי
אלקטרוניקה
ספרתית
עם נסיון
של 3 שנים לפחות,
בנושא ביטוח
ובדיקות אוטומטיות
02-941733

רשת מכללות, בתי־ספר תיכוניים טכנולוגיים ומקיפים, בתי־ספר תעשייתיים ולהנדסאים.
עמל
טכנולוגיה ומדע לקידום האדם והחברה
דרושים/ות

באר־שבע
* ★ מורה לחינוך גופני - משרה מלאה
* ★ מורה לפיסיקה - משרה חלקית

פרטים: ביה"ס המקיף עמל
טל. 057-491946

נהריה
* ★ מורה למזכירות ומינהל
* ★ מורה למתמטיקה

פרטים: המכללה הטכנולוגית "עמל"
טל: 04-921281, 04-927292

תל-השומר
* ★ מורה לאפסנאות ומשק - משרה חלקית

פרטים: ביה"ס התעשייתי לקירור ומיזוג עמל מר"צ טל: 03-616286, 03-343445

ירושלים
* ★ ספרנית - חצי משרה

פרטים: ביה"ס עמל מקיף ע"ש ל. דייויס
טל: 02-411090, 02-439459

תל־אביב
* ★ עובד אחזקה - חצי משרה - שעות עבודה גמישות. בקיא בעבודות בדק בית.
* ★ חשמלאי מוסמך - חצי משרה - זמני עבודה גמישים
* ★ עובדת קהילתית - חצי משרה בעלת תואר אקדמי מתאים ונסיון עבודה עם נוער.

פרטים: מכללה טכנולוגית ע"ש מקס פיין.
טל. 03-217231-4
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ־ישראל

טלרד
תעשיות טלקומוניקציה ואלקטרוניקה בע"מ
דרוש/ה
מהנדס/ת / טכנאי/ת אלקטרוניקה
להפעלת מרכזות ספרתיות מבוקרות מחשב
דרישות התפקיד: ■ נסיון רלוונטי של שנתיים
■ עדיפות לבעלי נסיון בתחום מרכזות ספרתיות ציבוריות
■ שליטה מלאה בעברית ובאנגלית
■ מקום מגורים – אזור המרכז

נא לפנות ללבנה טל' 08-238983
ניתן גם לפנות בכתב יד,
תוך פירוט המישרה המבוקשת
למחלקת גיוס ותעסוקה "טלרד",
ת.ד. 50, לוד 71100. – סודיות מובטחת –
קו אל העתיד

תרבובות ברום
כימיה עתירת ידע
דרוש/ה
עוזר/ת סמנכ"ל תפעול
א. תאור התפקיד:
1. בדיקות כדאיות כלכלית לפרוייקטים ולחלופות ייצוריות.
2. בקרת תקציב ותמחיר לפרוייקטים ולמערכי ייצור שוטפים.
ב. דרישות התפקיד:
1. תואר ראשון בכלכלה או בהנדסה, תואר שני במינהל עסקים.
2. ידע ונסיון בעבודה במחשב, הכרת תוכנות לוטוס ו-D-BASE.
3. יכולת הבעה טובה בעל-פה ובכתב בשפות עברית ואנגלית.

תנאי שכר הולמים למועמד המתאים.
עזרה בדיור לאנשים מחוץ לעיר.

נא לפנות בכתב, בצרוף קורות חיים בכתב יד לת.ד. 180 באר-שבע

פיברוניקס
שמרנו לך מקום טוב.
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון מקצועי ובציון מספר המשרה אל פיברוניקס בע"מ גיוס עובדים. סובנות דואר חת"ח חיפה 31905 סודיות מובטחת

למינהל אבטחת איכות
מהנדס/ת אבטחת איכות
תאור התפקיד: ליווי פרוייקטים משלב הפיתוח ניתוח תקלות בשדה חייו והקצאת אמינות למערכות תקשורת מחשבים
כישורים: מהנדס/ת אלקטרוניקה בעל/ת 3 שנות נסיון לפחות בפיתוח מערכות תקשורת למחשבים. רצוי ידע בנהלי אבטחת איכות וניתוחי אמינות למערכות ונת מערכות. (משרה 1100)

פיברוניקס בע"מ
תקשורת סיבאופטית
הצטרף אלינו. שמרנו לך מקום טוב.

מכון מ.ש.פ.
שרותים פסיכולוגיים
עבור אחד מלקוחותינו
חברה מסחרית גדולה בענף ההיסטים
מהוותיקות בארץ, מבוססת ובעלת מוניטין
דרושים
1. מזכירה
משרה מס' 103
תיאור התפקיד:
ניהול משרד ההנהלה, הכתבה, טיפול בתשבונאות, קשר עם לקוחות, תקיות, הדפסות.
שעות העבודה: 8.00־15.00, 5 ימים בשבוע
2. עוזר/ת למנהל חשבונות
משרה מס' 303
דרישות התפקיד: *מנהרש סוג 2־3 ושנתיים נסיון*
שעות העבודה: 8.00־15.00, 5 ימים בשבוע
להפניות מועמדות יש לפנות בכתב־יד תוך פירוט קורות חיים לת.ד. 13012 ירושלים מיקוד 92130 ולציין את מספר המשרה

למרכז הרפואי שערי צדק
דרוש
טכנאי/הנדסאי
במחלקת חשמל תקשורת ובקרה
לאחזקה מונעת ושוטפת, טיפול ותיקונים בבקרה תקשורת וחשמל.
דרישות התפקיד:
● רשיון חשמלאי מוסמך עם 3 שנות נסיון לפחות
● ידע באלקטרוניקה מיקרו מחשבים
● בקיאות בהלכות שבת
מועמדים מתאימים יפנו לטלפון: 02-555105

מזכירה
לבר"ש לסיעוד
למשרה מלאה
פרטים בטל' 02-555429

השגחה
מחשבים ותוכנה
לניהול משרד במשרה מלאה 08:00־16:00
דרושה
מזכירה
התפקיד כולל: ניהול אדמיניסטרטיבי, טיפול שוטף בלקוחות, עיבוד תמלילים ודו־לשוני, הנהלת חשבונות והפקדות בנק.
הכישורים הנדרשים: השכלה תיכונית (אקדמית יתרון)
שליטה בהדפסה במחשב פ.ס.
רקע ונסיון במזכירות (3 שנים לפחות), המלצות.
לקביעת ראיון: נא להתקשר 08:00־16:00
טל' 327149, 02-227151
פרסום שמש

מדריך הארץ

יום שישי
תורנות רופאים
הפנות רופאים בפקיים רופאים מ־6 בערב עד לפתיחת ב־7 בבוקר בתנות מד"א טל' 101.
ירושלים 523133
תל־אביב 5460111
חיפה 512233
גוש דן 5795333
הרצליה 052-541333
בת ים 5511111
רחובות 08-451333
הקריות 04-768333
מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית:
בימים א'־ה' 20.00־8.00
בימי ו' 15.00־8.00
טלפונים: 03-433300
"שקמ" – שירות רפואי לקט ת"א
קרית ביקורי בית של רופאים מומחים לילדים ותינוקות בשעות 19–24
טל' 03-7549111 "שקמ" קוד מנוי 222
שח"ה – שירות רפואי לקט חיפה
ביקור חולים בשעות 19־24, בימי שישי 14־24, בשבת 08־24 טל' 04-380541 קוד מנוי 1665
שר"ן – שירות רפואי נייד
ירושלים 24 שעות ביממה כולל רפואת שיניים
מוקד יום – 668585, 02-669531
מוקד לילה שבת וחג – 226191 מנוי מס' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן תל אביב. מוקד יום 218820, 218898
מוקד לילה – 631011 מנוי 5752 ולהשאיר הודעה לרופא תורן מבין ב"ד
מרפאות שיניים לעזרה ראשונה תל־אביב:
בר כוכבא 49 טל: 03-284649 פתוחה בימים א־ה בין 21.00 עד 23.00. ימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00. שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) טל: 03-285822, 294869
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים 24 שעות ביממה.
ירושלים:
ביה"ח הדסה ע"כ (הר ציון) 02-427427 פתוחה בימי ו', שבת וחגים מ־10.00 עד 16.00.
מרכז סיוע לקורבנות אונס (24 שעות ביממה):
תל־אביב טל' 234819.
ירושלים טל' 02-245554
חיפה טל' 04-660111
ירושלים: ביה"ח הדסה ע"כ 16–22
קשב לבית –
שרות מיוחד לרפואה, שיקום וסיעוד בבית.
מרכז רפואי הרצליה פיתוח 052-548575
1588 אזורית 7549111
ער"ן – עזרה ראשונה נפשית: (24 שעות)
ירושלים 227171
תל־אביב 03-5461111
ילדים ונוער 03-261113
השומרון 22-14
חיפה 04-672222/3
נתניה 355816
באר־שבע 057-418111
כרמיאל (גליל מערבי) 04-988410
כפר־סבא 052-913999
מרכז רפואי באר יעקב [illegible]

מרכז מידע למשבר לחץ מטעם "מקבלים"
א' ו־ה 11.00־13.00
ב ו־ד 16.00־18.00
רח' מאפו 13 תל־אביב
אוזן לשיחות אנוש – חברה מיועדת לשיחות הציבור בגוש דן 24 שעות ביממה
טל' 03-5461727/8
יתנהל – ניחות לטיפול נגריין לחולי לב (פרטי) 838848
יוזר – 24 שעות קו אוזן לנשים מוכות טל' 03-5461133, 08-550506
המוקד למכוונה בפוריה – החברה וסיוע לחולים מידע מוקלט 24 שעות בטלפון 03-290101, 08-283121. קו פתוח בכל יום ב' 19.30־23.00. ת.ד. 20635 תל־אביב
תורנות מדעות בטלפון – רופאן ת"א – 611001, 24568, 239952 (24 שעות ביממה) רופאן ירושלים 226335 רופאן חיפה 645334
האגודה להגיות הצורה בישראל שד' רוטשילד 108 ת"א 5619463

תורנות בתי חולים
תל אביב
רופא – (ילדים, פנימית)
איכילוב – (כירורגית)
ירושלים – הדסה ע"כ (פנימית, ילדים, עיניים)
שערי צדק (כירורגית)
הדסה ה"צ (אורטופדית)
בקור חולים (נשים א.א.ג)

תורנות בתי־מרקחת
תל־אביב – מארם פרקם יהודה היפות 61 יפו 822973
בנה ישראל בנה ישראל 11 בין שד' חן לכבר (מוריס) 226645
ירושלים – הרצל יפו 36 225059
חיפה – תבונה תבונה 22 231905
רמת גן ובני ברק – אסותא לבוטינסקי 41 7511874
חולון – בן גוריון לגראנד 16 552394
בת ים – מגדי ובריה רייך 20 583368
פתח תקוה – גב"א הפזץ חיים 6 910541
הקריות – מריקה ליהנן 1 קרית ים 753890
חדרה – קפ"ח לאומית רוטשילד 60 322204
רחובות – ברק הרצל 155 452154
מרכז מידע ויעוץ לנפגעים ע"י צוות מקצועי – ייעוץ ומידע בנושא הבריות, משפחה, מיניות – אנשים מגייסים.
תל־אביב: ימים ב' ג' ד' – 16.00־19.00
יום ו' שעות 8.30־11.00
רמב"ם 9, טל' 5101511/2
חיפה: ימים א', ד' – 16.00־19.00
רח' הנביאים 14 טל. 81528

יום שבת
תורנות רופאים
הפנות רופאים בפקיים רופאים מ־6 בערב עד לפתיחת ב־7 בבוקר בתנות מד"א טל' 101.
ירושלים 523133
תל־אביב 5460111
חיפה 512233
גוש דן 5795333
הרצליה 052-541333
בת ים 5511111
רחובות 08-451333
חולון 803133
[illegible] 08-221022
הקריות 04-763333
מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית:
בימים א'־ה' 20.00־8.00
בימי ו' 15.00־8.00
טלפונים: 03-433300
שר"ן – שירות רפואי נייד 24 שעות ביממה כולל רפואת שיניים
מוקד יום – 669531, 668585
מוקד לילה, שבת וחג – 226191 מנוי מס' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן מבין ב"ד
מרפאות שיניים לעזרה ראשונה תל־אביב, בר כוכבא 49 טל: 03-284649 פתוחה בימים א־ה בין 21.00 עד 23.00 ימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00 שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00 דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) טל: 03-285822, 294869
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים 24 שעות ביממה.
מרכז סיוע לקורבנות אונס – 24 שעות ביממה:
תל־אביב טל' 234819.
ירושלים – 245554
חיפה – טל' 04-660111
ער"ן – עזרה ראשונה נפשית 24 שעות
ירושלים 227171
תל־אביב 5461111
ילדים ונוער 261113
השומרון 22-14
חיפה 04-672222/3
נתניה 335316
באר־שבע 057-418111
כרמיאל/גליל מערבי 04-988410
כפר־סבא 052-913999

תורנות בתי־חולים
תל אביב
רופא – (ילדים)
איכילוב – (פנימית, כירורגית)
ירושלים – הדסה ע"כ (פנימית, נשים, עיניים)
שערי צדק (כירורגית)
הדסה ה"צ (אורטופדית)
בקור חולים (א.א.ג, ילדים)

תורנות בתי־מרקחת
תל אביב – אמה דיזנגוף 165 224717, מוצ"ש
ברוסר שינקין 27 284791, מוצ"ש
ירושלים – מרקחת רוממה הכ"ג 28 523191
שערי צדק בית וגן 555502, מוצ"ש
חיפה – הנביאים שד' הנביא 53 333312
רמת גן ובני ברק – הנבנן ביאליק 30 723674
חולון – בן גוריון לגראנד 16 חולון 5523954
בת ים – עצמאות בלפור 75 585448
פתח תקוה – קפ"ח הכללית חיים עוזר 905271
הקריות – ניזן מרכז גנור כיכר ניצן קרית ים 751680
חדרה – קפ"ח לאומית רוטשילד 60 322204
רחובות – כללית כבי משק 452381

מרכזי מידע – אגד
02-304304 03-432777 04-549121

הסנה
חברה ישראלית לביטוח בע"מ
מוגש כשירות לציבור על ידי

זמן הדלקת הנרות

	ש"ק	מוצ"ש
ירושלים	4.11	5.24
תל אביב	4.29	5.26
חיפה	4.19	5.24

לחברה לשווק תשבץ
לבר"ש שדה אופן
(מוני כביש)
תורן (לחצי משרה)
התמצאות בנושאי אחזקה
רצוי רשיון נהיגה ג'
03-822362, 03-811154

ללרגו הראל דרוש/ה
● **מדריך/ה להוכנות לעיבוד תמלילים**
● **טכנאי/ת למחשבי PC**
טל' 02-247061
227850

ההסתדרות עולי אתיופיה לעליה וקליטה בישראל
The Association of Ethiopian Immigrants for Immigration and Absorption in Israel
דרוש/ה עובד/ת קהילתי/ת
משרה מלאה
עדיפות לבעלי נסיון:
● עבודה קהילתית בארגוני מתנדבים
● גיוס כספים
● ניהול ההתמודדות בנושא יהודי התפוצות
● שליטה באנגלית ועברית
נא לשלוח קורות חיים
בצרוף המלצות
לת.ד. 2648 ירושלים

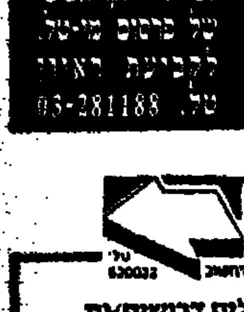

ליבאי משווק אלקטרו
דרוש/ה
מוכר/ת מנוסה
● ידע בתוכניות והרטספקטיבה ● שעות עבודה גמישות ● מקום העבודה ירושלים
המעוניינים יפנו למר טל. בטלפון 03-5560486

ללשכה המרכזית לסטטיסטיקה
דרוש/ה
פנסיונר/ית אקדמאי/ת
בעל/ת שליטה טובה מאוד באנגלית (רצוי שפת אם), עם ידע טוב בעברית – לתרגומים מעברית לאנגלית ולעריכת פרסומים דו־לשוניים (עברית–אנגלית). העבודה היא בהיקף של כחצי משרה.
לקביעת ראיון – נא לפנות
לטל' 02-553393.

יעד
יעוץ תעסוקתי-ניהולי-פיננסי
טל' 630032
ללקוחותינו בירושלים דרושים/ות
● **מנהל/ת שיווק מכשור/ת**
נסיון בטכנולוגיה ובכוח למאמץ
● **אנשי מכירות מעולים/ות**
ידיעת אנגלית ונסיון במחשבים
● **מנהל/ת יחסי ציבור**
נסרן/ת מנוסה ושולט/ת באנגלית
לפנות לחברת יעד טל' 02-520022
רח' המייסדים 22 בית־הכרם

לחברת ניהול והנדסה
בירושלים
דרוש/ה
מנהח"ש בכיר/ה
בעל/ת נסיון רב־
רצוי בענף הבניה לעבודה
בעלת אתגר מקצועי רב.
הדרושות ידע ומיומנות גבוהים.
שליטה מלאה בשפה האנגלית־
רצוי שפת אם
מועמדים העונים לדרישות, יתקשרו ל־
02-249292, 382759

ש.ת.ל – אגודה לפיתוח שרותי
טיפול וחינוך לנוער
דרוש/ה
אמרכל/ית
דרישות המשרה:
ידע בנסיון קודם בניהול צוות עובדים, כושר לניהול מו"מ עם גורמי חוץ, ידע בסיסי בהנהח"ש ובהכנת משכורות
מקום מגורים בירושלים
העבודה מצריכה נסיעות ברחבי הארץ.
הצעות בצרוף קורות חיים יש לשלוח עד 10.12.88 לת"ד 1209 ירושלים, 91012

Bordeaux
בורדו טכסטיל
למפעלינו בירושלים
דרושות
תופרות מעולות
לחדר דוגמאות.
בדבר פרטים, לפנות
לעדנה 02-534283/4

שרותי כח־אדם
דנאל
לסניפנו בירושלים דרושים
● **מהנדס תעשייה וייצור**
נסיון מוכח בניהול ייצור, במערכת ממוחשבת, בתעש"י. שליטה מלאה באנגלית.
● **לניהול מחסן ממוחשב** + צוות עובדים, ידיעה טובה באנגלית.
● **חווט** במפעל עתיר ידע
● **לבורנט כימיה** למעבדה מיקרואלקטרונית + אנגלית מלאה
● **חשמלאי תעשייתי מוסמך** לאחזקת מכונות, ידע באלקטרוניקה – יתרון
● **מנהל ייצור תעשייתי** מנוסה מאד בריצפת ייצור
● **מפעיל מכונות אוטומטיות** מנוסה למשרה קבועה
● **חרט כרסם** קונבנציונלי וסי־אן־סי
● **מעבדות תמלילים** וורדמיל 418, א"ב, איינשטיין – עברית ואנגלית.
● **לטיפול בקשישים**
+ עבודות נקיון – דוברי עברית, ערבית, ידיש, רומנית, רוסית וגרוזינית
תנאים טובים למתאימים
המשרות מיועדות לנשים וגברים כאחד
ירושלים, בן־יהודה 7
02-242801, 243979, 222176-7
פתוח 8:00 — 18:00 רצוף

לג'וינט ישראל בירושלים
דרוש/ה
מנתח/ת תקציבים
השכלה גבוהה ונסיון בתחום כלכלה, מנהל עסקים ו/או חשבונאות. ידע רחב בעבודה עם מחשבים. נסיון מוכח של לפחות 5 שנים. בעל יוזמה, תושיה ויכולת עבודה עצמאית. אנגלית שפת אם ושליטה מלאה בעברית. עד גיל 45.
נא לפנות בצרוף קורות חיים באנגלית לת"ד 3489 י"ם 91034 עבור מנתח/ת תקציבים עד 5.12.88

שרותי כח־אדם
דנאל
לדנאל אשקלון
דרושים
לעבודה מידית
★ **חשמלאים:** בכיר, מוסמך, ראשי בעלי תעודת הסמכה.
★ **טכנאי הנדסאי** מיכשור ובקרה
★ **מכונאי אחזקה**
★ **טכנאי הנדסאי מכונות**
★ **מנהל חשבונות ראשי** סוג 3, מוסמך
★ **מסגר אחזקה** נסיון קודם בתעשיה
★ **דרושות עובדות למחלקת סיעוד**
אשקלון – הרצל 34 בית־גור
051-25997 051-29896

אוניברסיטת חיפה
בית הספר לחינוך של התנועה הקיבוצית
אורנים
ההסיבה האוניברסיטאית
לחטיבה האוניברסיטאית דרושה
כתבנית עברית-אנגלית
★ בעלת נסיון למשרה חלקית.
★ נסיון על מעבד תמלילים - WORDMILL (4.5) — רצוי.
לפרטים נא לפנות למחלקות כ"א טלפון 04-830808 בימים א'—ה' בין השעות 15 — 8

הארץ

יום ו', ט"ו בכסלו התשמ"ט
25 בנובמבר 1988

מערכת, הנהלה, מודעות, הפצה ומנויים: תל אביב, רחוב זלמן שוקן 21, טל' 5121212
ת"ד 233 תל אביב 61001, טלקס 33748, פקס 810012

HA'ARETZ Daily Newspaper, P.O.B 233 Tel Aviv 61001 Israel
21 Salman Schocken St., Tel (03)5121212, Telex 33748, Fax 810012

חוסר־נחת עמוק ונרחב

שלושים וחמישה הקצינים הבכירים (במיל'), ביניהם חמישה אלו־פים, שהביעו את הרהורם "ממערי ההשתמטות ומהסכנה להרחבתה ולהעמקתה", שיקפו רק חלק מהדאגה הרחבה נוכח הקואליציה המסתמנת. החותמים הזהירו את יצחק שמיר מפני הקמת ממשלה שחלק מהרכיביה מעודדים השתמטות מצה"ל. פנייתם אינה נושאת אופי מפלגתי, הרשימה מכילה גלריה מגוונת של אנשים ממיטב המפקדים בצה"ל, זו איפוא קריאה אותנטית והרשימה הנובעת מחוסר־נחת עמוק ונרחב. היא מצטרפת לפניות נרגשות אחרות, כמו זו של מנהיגי יהדות התפוצות, המצביעות על אופיה המעוות של ממשלת ישראל העתידה לקום.

קריאת הקצינים הבכירים היא כשלעצמה חלק מהתפתחות שיש לתת עליה את הדעת. פירושה העיקרי הוא, כי המגמות הפוליטיות בישראל מכרסמות במידת ההסכמה הציבורית ובמידת הלגיטימיות שממשלה יהודית־ימנית תוכל לצפות לה. כל ממשלה בישראל צריכה להביא בחשבון את האפשרות הגבוהה מאוד – שתידרש לקבל הכרעות קשות בתחום הביטחוני. עצומת הקצינים היא אות חשוב לכך שממשלה כזאת תתקשה לגייס את התמיכה הציבורית הנחוצה בעתות משבר סביב החלטות שנויות במחלוקת. יתרה מזאת, יש בעצומה רמז לקושי אפשרי של הממשלה להגיע להבנה עם חלק מהממסד הביטחוני הרחב.

הדרך היחידה להתייצב מול קושי זה נראתה, מייד לאחר הבחירות, כבלתי־מעשית בתנאים של הפוליטיקה הישראלית. הן הליכוד והן המערך עשו כמיטב יכולתם לגבש סביבם רוב לממשלה צרה, וידו של הליכוד היתה על העליונה. עתה אין עוד טעם לטפח את האשליה של ממשלה המשוחררת מלחצי המפלגות הדתיות.

לכן יש לקרוא את עצומת הקצינים לא כהצעה הניתנת למימוש, אלא כזעקת תסכול ואזהרה מפני תוצאותיה הצפויות של הממשלה המתבשלת בימים אלה. אחרים רבים שותפים לאותה תחושה, בעוד המכבש המפלגתי נע לאטו לעבר ממשלת ליכוד־דתיים. גם אילו הוגשה למערך הצעה שלא יוכל לסרב לה, ובשלב זה עליה להיות נדיבה מאוד, לא תשתחרר הממשלה מעול התביעות הדתיות. למוחים למיניהם, שנפשם נוקעת מפני השלטון ההולך ומתגבש אצלנו, לא נותר אלא להמשיך להביע את אי־שביעות רצונם; ולהתארגן, באמצעים מפלגתיים וחוץ־פרלמנטריים, כדי לפגוש את סכנותיה של הקואליציה החדשה באמצע הדרך.

קציר־דמים בסרי־לנקה

קולומבו (רויטר־סוכ"ע). יותר מ־300 אנשים נהרגו ב־40 ימי אלימות בסרי־לנקה. השר לענייני הפרלמנט הודיע לבית, כי 112 איש נהרגו במעשי אלימות של קבוצות חתרניות בדרום המדינה בין 1 ל־16 בנובמבר. באותה תקופה נהרגו 121 אנשים בהתנגשויות בין כוחות הביטחון לבין הטרוריסטים הטאמילים בצפון ובמזרח. לפי סיכומים רשמיים היו 71 מקרי מוות כתוצאה מאלימות מאז ה־16 בנובמבר.

במונח "קבוצות חתרניות" מתכוונת הממשלה לאנשי החזית המהפכנית העממית, ארגון קיצוני בדרום סרי־לנקה, המושב לבר־ברית לתנועה הפטריוטית העממית. בשני הארגונים צעירים קיצוניים, בני הרוב הסינהלזי של סרי־לנקה, הנאבקים עתה להפלת ממשלתו של הנשיא ג'וניוס ג'איוארדנה. הם מאשימים את הנשיא וממשלתו במחדלים רבים ומתנגדים להסכם עם הודו, הבא לשים קץ למרד הבדלני הטאמילי בצפון.

שריקה באפילה / גדעון סאמט

תראו מי שמטיף שם

אני חוזר היום אל אורי אורן כי אי־אפשר לעסוק במה שמתרחש ברשות השידור – אכן, בתופעות הפוליטיות עכשיו בכלל – מבלי להתבונן היטב בנפשות הפועלות. כדאי להכיר אותן. במקרים מסוימים הן עלולות להזיק לך כתוגן, גם באופן אישי. ואלה מותרות, שאיננו יכולים להרשות לעצמנו כעת, להניח לכמה מהם להסתובב בלי שנדע עם מי יש לנו עסק.

אנשי ציבור, מצדם, צריכים לדעת כי מרגע שנטלו על עצמם את העול הכבד של פעילות למען הכלל, הם יהיו חשופים לביקורת, לעתים אכזרית. בארה"ב, שאותה מעריצים אצלנו לחקות בעיקר כשהוזיקי נות, קבע בית המשפט העליון (בפסק־דין מפורסם, "סליוואן נגד ניו־יורק טיימס", 1964) שלעיתונאי ולעיתון תהיה הגנה טובה בפני תביעה של איש ציבור, אפילו אם הדברים שכתבו עליו התבררו כלא־נכונים. מדוע? בגלל "מחויבות לאומית עמוקה לעיקרון שוויכוח על נושאים ציבוריים יהיה ללא־מכשולים, גבורי ופתוח לרווחה".

הדברים שיש לומר על אורי אורן נכונים. אך נדמה שיש עדיין צורך להעיר על הלגיטימיות של חשיפת אנשי ציבור ועל ההכרח שיהיו נקיים מרבב. יותר מדי אנשים מתבנים לקלוס הטפות ודולות של אישי ציבור בעלי אינטרס גם או אף ידיים לא־נקיות, אך אצל האורחים הטובים האלה מתעוררת התנגדות כאשר העיתונות מטפלת באותם אישי ציבור במידה הראויה להם.

כך, למשל, הם יקראו באוזני שות דברים ששמעו באחרונה מאורן, חבר הוועד המנהל של רשות השידור, על טיבם של עיתונאי הרשות ועל גבולות חופש הביטוי, מבלי שיתעניינו די הצורך בטיבו של הדובר. בשבוע שעבר כתבתי כאן, בין היתר, על קוסם המסבך של אורים מחברי הוועד המנהל לעקרונות השידור ברדיו ובטלוויזיה, ועל העובדה שאותו אורן, שהוקמת האיכות העיתונאית בגרונם, הורחק בנסיבות מביישות מעיתונו, "ידיעות אחרונות", בגלל עבירות חמורות על אתיקה ויושר מקצועיים.

בתגובה הוא שיתף את הקוראים ("הארץ", 22.11) בדאגתו מכך ש"אנחנו נמצאים במצב מלחמה, מלחמה על קיומנו ועל מניעת הקמת מדינה פלשתינית", ונגד את תוכניותיו כדי להבטיח את הגבורה הקיצונית, המשולחת, שהוא וחבריו השליטו ברשות השידור.

ביום הפרסום הוא אמר בישיבת הוועד המנהל על דויד גרוסמן, מגיש מגזין "הבוקר הזה", כי היה עליו להתפטר מזמן, וכי הוא, אורן, "יודע בבירור שגרוסמן איננו נושא את דגל חופש הביטוי. בקושי הוא נושא את המשל". לדברים המתנשאים והמוגעים הוסיף אורן בהקנטה, תוך רמיזה לשם ספרו של גרוסמן: "אם הוא ימשיך לעבוד למרות ההגבלות הבלתי־נסבלות, אני מציע לה עיין ערך כבוד עצמי".

עצות מסוג זה, המוצגת לכאורה על־ידי משרתו או שרתו של איש הציבור, היא מהסיבות שהניעו את בית המשפט האמריקאי, בפסק הדין החשוב שלו, לחשוף עסקים לביקורת. אורי אורן הוא מקרה מובהק איש ציבור המטיף לזולתו, שאין שום הצדקה שיעסוק בענייני יושר עיתונאי, או אף כבוד עצמי.

הזכר כאן בשבוע שעבר, בקיצור רב מדי כנראה, שאורן הורחק מ"ידיעות אחרונות" בגלל זיוף כתבה. אבל העילה הסופית לגירושו מהעיתון היתה מעשה אחר שעורר במשך זמן את חשדם של עורכיו. אורן – היום מרביץ תורה בענייני תקשורת – נהג לפרסם ב"ידיעות" כתבות וסיפורים שבראו משום־מה מוכרים לקוראיהם. בירור נמרץ העלה שהאיש העתיק רשימות שלו שנדפסו כבר בעבר ב"מעריב". עורכיו, שלא מיצו אתו את הדין על מקרי הפברוק הקודמים ואף התעלמו מניסיונות למשיכות כספים בטענת־שווא (הוא כיזב, למשל, שמנוע מכוניתו נשרף בעת נסיעה בתפקיד), החליטו הפעם לשים קץ למעלליו בעיתון. הוא הורחק ממנו לאחר כבוד.

כבוד גדול לא הנחיל אורן לעצמו או לשולחיו גם כדובר המשרדים הכלכליים בניו־יורק בשנים 1981–1985. את התפקיד הוא קיבל בחסדי פטרונו, רוה־לוי. אם לאיש מהסובבים אותו לא היה ברור מה אורן עושה שם בדיוק, מלבד כפרוטקציונר של אדונו הפוליטי, לא היה בכך כדי לסיים את כהונתו היקרה מאוד. אבל היא הגיעה לקצה (או כך נדמה למשקיפים תמימים) כאשר שר האוצר בעצמו, יצחק מודעי, אמר שלא היה ידוע לו על קיום דובר שלו בניו־יורק ואין צורך בכזה.

נקצר את פרטי ההשתלשלות הזוהה. די לומר שאורן הצליח להאריך את שהותו, לפחות – למעשה, בגלל – ביוזמה (של עובד מדינה) להשתתף לצד מיטיבו לוי במערכת הבחירות בארץ. משפחתו חזרה ארצה והוא נשאר. ועוד נוסיף כי הכחיש אז את הטענה שהאנשים שהתגוררו תקופה ארוכה בדירת־השרד היוקרתית במעט (והתקינו בה טלפון נוסף) שילמו לו שכר־דירה. הוא לא עשה דברים כאלה, אמר.

היכרות קצרה עם חבר הוועד המנהל של רשות התקשורת החשובה ביותר בארץ. האם איש כזה ראוי להמשיך לשבת שם ולהטיף לעובדי הרשות ולכל השאר מה מותר ומה אסור? האם לא אפשר יהיה להתפוצץ ממש כאשר, למרות הכל, כפי שקורה לרוב, הוא יעבר בתנופת אצבע קלילה את הבוץ מעל זרועו ויצפנה בחסות פטרונו, על בולנו.

ראשו של פרס

מאת יואל מרקוס

האם שמעתם פעם על ליליאן וסיסיל שלום מבהאמה? לא להכיר? אולי בגללם עוד אין לנו ממשלת אחדות. ליליאן היא אשת חיל. אשת־חברה תוססת, נשואה למיליונר וגם יהודיה חמה. עזרה לפרס לגייס כסף באמריקה. בין הופעה להופעה, נתנה לו עצות חינם במלון ריג'נסי בניו־יורק. איך לדבר, הכל בלשונה העסיסית שהיא שילוב בין אנגלית, ערבית, עברית וצרפתית – לא בדיוק מאוצר המלים של שקספיר. ובכן, הזוג שלום ממש הציל את המדינה מקטסטרופה.

לפי דיווח של כתבנו המדיני, החליט פרס אחרי הבחירות לפרוש מהחיים הפוליטיים. גם בלחץ אשתו ובני משפחתו שהגיעו למסקנה כי המסר של הבוחר הוא שעליו ללכת. עוזרו הנאמן, ד"ר נמרוד נוביק, הזעיק מיד את ד"ר יוסי ביילין. אחד־אחרי. סבר כבר לא יכול היה להתעקש. כי ימינו ושמאלו של פרס, שלא נעדר משום תצלום שבו נראה היושב־ראש, כבר היה שקוע כולו באבנין "השיטה" הקונסולרית בניו־יורק.

אבל נוביק הזעיק, קראנו בידיעה, את ליליאן שלום ובעלה שהיו במקרה בישראל. שעות ארוכות דיברו ביילין והזוג שלום על לבו לבל ינטוש את המערכה כי הוא "היחיד (!) שיכול למנוע מלחמה". לאחר שעה ארוכה של הפצרות "ניאות פרס לבטל את הפרישה". פרס פעל לפי אותו אינסטינקט שהביא את נאצר לידי התפטרות בעקבות מפלת '67 וחזר בו אחרי שארבעה מיליוני מצרים הקיפו את ארמונו בבכי ובתחנונים. מיליוני ישראלים, לא הגיעו לפני ביתו של פרס. הוא הסתפק בזוג מיליונרים מבהאמה. בלעדיהם אולי היה יושב בבית ולא היה מהווה מכשול להשתתפות העבודה בממשלת שמיר. גם בזיל שהיו בארץ, מחז

*

אפשר שהאינסטינקט הראשוני של פרס היה נכון. ולא אתפלא אם לא עוברת בראשו המחשבה שהכל מאחר שלא שעה לדחף לבו. להיכשל ארבע פעמים בארבע מערכות בחירות, אחרי מאולות כה רבות של הליכוד – זה עשוי בהחלט לשבור את רוחו של ראש מפלגה. חזק ככל שיהיה. שבור נפשית ומוראלית, הוא לא הרפה אף גם אינו אוחז את רסן ההנהגה במפלגתו. הוא פשוט אינו מרגיש בימים קריטיים אלה. עקב כך, הליכוד וכמה מחבריו במפלגתו מתעללים בו ומשפילים את כבודו. הכל זה נעשה בשיתוף־פעולה מאסיבי מצדו כמי שנשברה רוחו. בבחינת קח פרה, פרה.

והוא הלך מטעות לטעות ומבזיון לביזיון. תחילה ניסה להתחבר עם הדתיים כשהיה ברור לכל בר־דעת שאין לו סיכוי להרכיב ממשלה. אחר כך נגרר לשיחות על הצטרפות לממשלת שמיר, כשכבר לא הרגיש או לא היה איכפת לו שהידיה "יצחק הקיר" גם תפס את רסן ההנהגה. וגם היה לשותף שקט עם יעוד של שמיר והברין, שהמודד לשותפות זו יהיה ראשו של פרס. בשיחות פרטיות, כבר אומרים זה לזה ראש הממשלה ושר הביטחון שהמכשול העיקרי לשותפות הוא "הבעיה של פרס". והליכוד התלוצצו כי רבין יחייב לשרוב אישית שפרס לא יוחזר תחת שמיר.

הם רוצים שהעבודה תצטרף לממשלה בלעדיו. ואם הדבר לא יתאפשר, שיצטרף לממשלה בעמדה מנוונת. ממציאים בשבילו מיני תיקים עם שמות מפוצצים כמו "שר הכלכלה והנגב" או "שר המדע והחינוך הגבוה". אילולי ידעתי שזו אמת, הייתי חושב ששושו מתלוצצים על חולשתו של פרס להסתעצע בעניינים שהיו יקרים ללבו של בן־גוריון. תיק החוץ הוא טאבו – כי פרס מעוקר ומסורס, שלא יעסוק בעניינים מדיניים – הרי זו המטרה – לא יפריע לשמיר, ארנס ושרון להגשים את מדיניות ארץ ישראל השלמה. יש להם התצפה לראשי הליכוד, שכן מפלגתם למפלגה שפרס עומד בראשה מבדיל רק מבדק אחד, הם תובעים את מנהיג העבודה כליסודת הבשר. ובאשר יוצאת הדעה מלשכת פרס, שהוחלט להפסיק לאלתר את השיחות עם הליכוד, חושש רבין שיקפץ את ההודעה ברצינות ובלחצו מוסיפים את התיקון "לפי־שעה". את ראשו של פרס רוצים חבריו הקרים עדיין ראשים את כל האופציות פתוחות.

*

מה שמשגע הוא שיתוף־הפעולה של פרס עם רבין, הבוה הרוחף לשותפות עם שמיר, במשחק המלוכלך הזה. הדבר נעשה בהעלאת נימוקים עקרוניים. לא התיק של פרס היא הבעיה, הם אומרים, אלא הוולת עקרון הפאריטי – האינם חשים באבסורד ובסתירה שבטיעון זה. כי אם הממשלה היוצאת היתה בעיני ראשי העבודה ממשלת גיגדול, מה ההיגיון שדווקא העבודה תרצה לחדש את מנגנון הגידול. הדתית הם מדברים על "גורל המדינה" ועל הצורך "למנוע מלחמה" ומיני דברים כאלה שעוד בדעם מבנה "סינדרום הקטסטרופה". אבל אם גורל המדינה וסכנת המלחמה על כף המאזניים, אז מה השתו־ כליכוד להיאבק על תיקו של פרס או על תיקים בכלל? אם לא יתנו תיק מתאים לפרס, יוחל גורל המדינה להיות חשוב? רבין והליכוד מצליחים להזיק לפרס יותר ממה שהזיקו לו הבחירות?

"הציבור נתן רוב למחנה הלאומי. הוא לא ייפה את כוחה של העבודה "למנוע מלחמה" על־ידי התחברות למפלגה שאינה מאמינה בדרכה. אפשר להיות כלב שמירה של שמיר באמצעות אופוזיציה ועל־ידי יצירת חלופה. הבעיה של פרס עתה אינה איזה תיק יקבל, אלא רוחו הנפולה והיגררותו על־ידי רבין והליכוד מהשפלה להשפלה. ואם כבר מדברים על גורל המדינה, השאלה אם אבדן אחיזתו של פרס ברסן המנהיגות היא זמנית או פרמננטית, משמעותית. אם הוא עדיין מהורהר הרהורי פרישה, מוטב שיפעל לפי תחושתו הראשונה ויפנה את הדרך למפלגה הרוצה להתאבד כשותף־משנה לליכוד (ליליאן שלום שחזרה לניו־יורק כבר לא תעצור בעדו) או שייצא מזה, יתפוס מנהיגות ויוביל את מפלגתו לאופוזיציה לוחמת. רוח נכאים ודאי שאינה הדרך לפריצת הדרך.

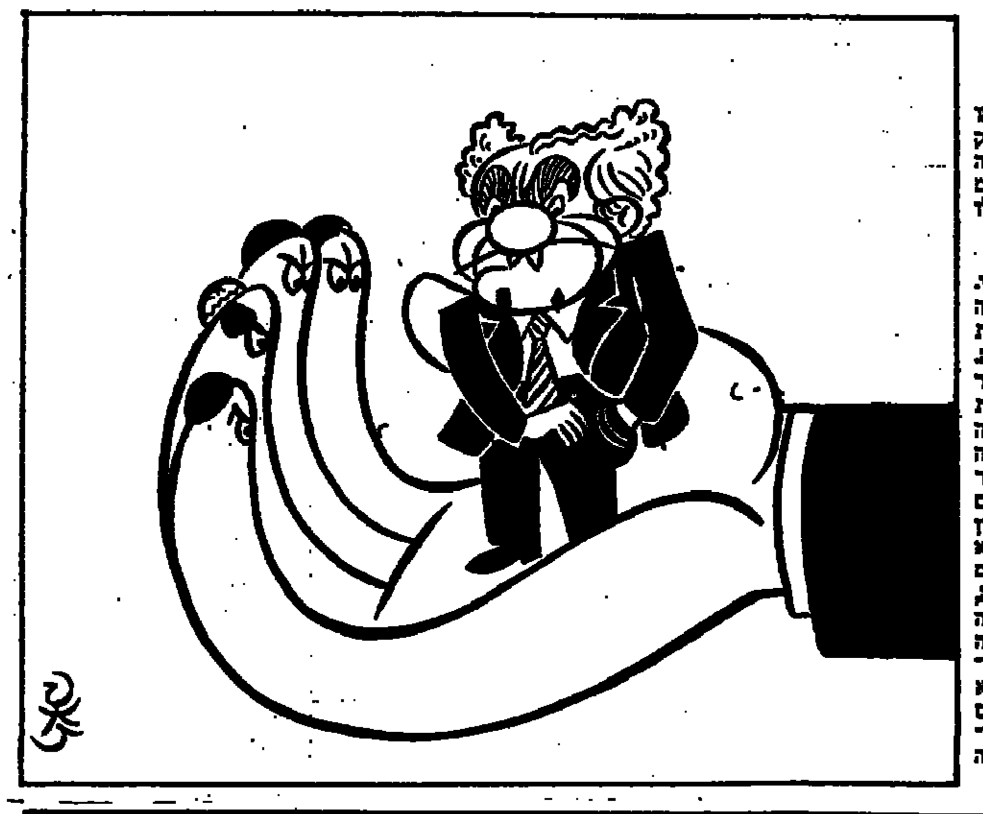

תנועת מספריים קטלנית

מאת נחמיה שטרסלר

הפרוק בין כבייני האוצר ובנק ישראל אינו רב, אך מה עמוקה התהום ביניהם וכמה עמוק הכעס. יש סיבה טובה לכך: יתרות מטבע־החוץ בורחות, שער הריבית עולה, האטה במשק, האבטלה גוברת, אי־הוודאות גדלה. וזוהי תוצאה של תנועת מספריים קטלנית: שער החליפין קבוע מול עלייה ברמת השכר.

כבר ביולי '85 התנהל ויכוח בין מיכאל ברונו לאיתן ברגלס. ברונו טען שיש להבריח על שער חליפין קבוע ללא התנייגות; ברגלס טען שזו תהיה טעות גורלית. ברגלס ביצע התוכנית לבלימת האינפלציה ויכרה על שער חליפין יציב, אך תלוי ברמת השכר.

אחר כך מונה ברונו לנגיד בנק ישראל. וזמן קצר אחר כך הראה לכולם מי הבוס. הבנק שינה מדיניות: לא עוד הצמדה לדולר, לא עוד שינויי שער הבוהים כפונקציה של שינויי שכר, אלא מעבר להצמדה לסל, תוך דאגה להוכם מהרש של התעשיינים.

בבנק ישראל רצו ללמד את מי שנתן תוספות שכר שאין פיחות שימנה אותו – הוא ילמד את [illegible]

כאן, מעל דפי "הארץ", התרה את נגיד בנק ישראל. שהדיון של שער חליפין קבוע הוא הרסני. אי־אפשר לבלום אינפלציה על־ידי החזקת שער חליפין קבוע – העיוותים שנוצרים עקב כך הם עצומים. בסוף '87 להזמ יצרני האלקטרוניקה לקבלת פיצוי על אי־פיחות, כי הרווחיות שלהם נפגעה. בנק ישראל, שהתנגד או לפיחות, הציע כתחליף מסמוך דיפרנציאלי – אסון שנמנע ברגע האחרון. אך במקומו הם קיבלו 50 מיליון דולר בהלוואות ובמענקים, וזו היתה שגיאה של האוצר.

השגיאה הלאומנית של בנק ישראל היתה שהוא סחב את התנגדותו לפיחות במשך זמן רב מדי. רק באמצע '88 החל הנגיד לדבר ברצינות על פיחות, אך הבנק הזהיר מראש שאי־אפשר להחליף מהלך כך סתם. אי־אפשר לטעון יום ולילה באוזני שר האוצר שהשער הקבוע הוא עוגן היציבות ושהנאם לתבוע פיחות שילווה בעסקת חבילה, אחרת הכל יתמוטט. ודאי שלא ערב בחירות. ואסור לדחות פיחות לרגע האחרון, כי אז הציפיות משתוללות והנזק כבר נגרם – זה בדיוק ההיפך ממדיניות נבונה. משום כך, ברונו אשם במחדל הפיחות בחלק הראשון של השנה.

בחלק השני אשם משה נסים, וזה לא משנה אם אפשר היה להגיע להסכם עם ההסתדרות. זה גם לא שייך לעניין מה דרשה ההסתדרות. שר האוצר היה צריך לכפות הסכם מבחוץ ומסמכותו, ואסור היה לו להתנות זאת בעסקת חבילה. היה עליו לבצע פיחות ורק אחר כך לדרוש ויתורים מקיסר. נסים היה צריך להתנתק מתורת היציבות של ברונו ולחשוב מה יהיו הנזקים למשק אם יחכה עד אחרי הבחירות. או איך הוא מרגיש היום, כאשר היתרות בורחות ושער הריבית עולה; כאשר יבואנים [illegible] כלבה. זה לא מכיר לו את תקופת אירחותו.

המלכוד קשה: שני האישים מחזיקים עדיין בעקשנות בדעותיהם. ברונו מאמין אך ורק בהצמדה לסל ובשינויים בו לעתים רחוקות בלבד; נסים מאמין שהוא חייב להשיג ויתור מההסתדרות כתנאי לפיחות. אם יוותרו השניים, אפשר יהיה לבצע פיחות כבר מחר, במוצאי־שבת, על־פי תוכנית בת ארבעה מרכיבים:

● להקדים את הפחתת המכס של היבוא, המתוכננת לי"ו בינואר, ליום א', מחרתיים. כך תנוטרל העלאת מחירי היבוא שתיגרם לאחר הפיחות.

● מכיוון שאין כיום הסכם לתוספת יוקר, יכריז שר האוצר עם ביצוע הפיחות שלא יינתן פיצוי לעובדים בבין המדד בשלושת החודשים הקרובים. ההסתדרות תרוץ לשר האוצר, והם יגיעו לפשרה מסויימת. אין לשכוח שלישראל קיסר יש גם דאגות אחרות – טולל בנה, הסבה – והוא לא ידרוש יותר מדי; צפוי שהוא ישיג הקלה מסויימת ויתפאר בהישגו. כך תנוטרל תוספת העלות לשכר העבודה, ואת השאר אפשר יהיה לנטרל בהשתתה מסוימת של תשלומי דמי הביטוח הלאומי.

● צפוי גירעון תקציבי עקב שני צעדים אלה, אך זה לא כל כך נורא. אין כאן עלייה בביקוש הממשלתי אלא ירידה בהכנסות. כאשר תכונס הממשלה, יגיש להם נסים (שנקווה שלמד את הלקח) את התוכנית לרפורמה במעורבות הממשלה במשק, כולל קיצוץ בהוצאות לסתימת הגירעון.

● התנאי ההכרחי: שינוי במדיניות שער החליפין. זה לא כל כך עקרוני לאיזה מטבע מצמידים את השקל, אך הגיוני יותר להצמידו לדולר, המטבע המקובל כאמת־המידה במשק. העיקר הוא שמדיניות השער תמשך למשיחה הרבה יותר: [illegible] תיקונים קטנים יותר בפרקי זמן קצרים יותר – כדי שאף אחד לא ידע מתי צפוי הפיחות הבא.

*

באוגוסט ניסה ויקטור מדינה לשכנע את ברונו לבטל את התחזקות הדולר ולהשאיר אותו ברמה של 1.64 ש"ח, לא לתת לו לרדת, ואחר כך לאפשר תנודות שער מדי פעם, לפי הצורך, במיוב המגישות. כך היה נמנע המצב הנוכחי, המגוחך, שבו כולם רצים לקנות דולרים, אך מחיר הסחורה הכי מבוקשת בשוק יורד עוד יותר. מחירו כיום הוא 1.58 ש"ח. זה לא אבסורד?

התסמונת האסטונית

מאת אליהו סלפטר

מקץ 120 שנה, "אביב העמים" שב. מרעיד את חלונות האימפריה הרוסית. מטאשקנט ועד קייב, מירואן ונגורני קראבאך ועד טאלין וריגה, עמי האימפריה רוצים יותר חופש, יותר עצמאות, ובעיקר יותר ביטוי לייחודם הלאומי.

הדוחף להתעוררות אינו זהה תמיד. יש והדת הנוצרית ממלאת בה תפקיד חשוב. יש והמשבר הכלכלי הוא הגורם המרכזי בה; ויש שהיא מונעת על־ידי הרגשת קיפוח לאומי ותרבותי. אך משותף כמעט לכל ההתעוררויות שהן מסתמכות על הפרסטרויקה והגלסנוסט ומתייצבות לצדו של גורבצ'וב. אלא שהתעוררות מתרחשת עתה כאשר גורבצ'וב עצמו מציע תיקונים לחוקת ברה"מ שיגבירו את הריכוזיות, יחזקו את שלטון המערכת הממלכתית, ואת כוחו וסמכויותיו האישיים.

המשגה של גורבצ'וב היה לעורר ציפיות שאין הוא מסוגל למלאן. להצלחת הפרסטרויקה הוא היה חייב לקדם אישים השונים מה"אפראטצ'יק" המצוי ומוכנים לחשוב אחרת. אך מחשבות אלה לא נשארו מוגבלות לשיפור הייצור, פיתוח התרבות ושלטון החוק. הן עוררו ציפיות אפיקורסיות לדמוקרטיה ייצוגית, למשטר פלורליסטי, ובעיקר לתחייה לאומית. גורבצ'וב איננו עדיין שוליית הקוסם שאיבד שליטה על פרי מוחו – אך אין ספק שתוצאות יוזמתו עברו את התחום שאליו התכוון.

אין זה מקרה שהעימות החריף דווקא בארצות הבאלטיות. ארצות אלה – הן הרפובליקות האחרונות שסופחו לברה"מ, בין שתי מלחמות העולם היו עצמאיות עם משטר דמוקרטי, ורבים באוכלוסיה עדיין זוכרים זאת. הן גם הקרובות ביותר גאוגרפית אל העולם החפשי, ושידורי הטלוויזיה בסקנדינביה הסמוכה נקלטים בהן ברוב המקומות. בין אסטוניה ופינלנד קרבת שפה, רק 80 ק"מ בלבד. רמת החיים – במונחים סובייטיים – גבוהה למדי, וגם הדיכוי הסטליניסטי הורגש פחות בתקופה האחרונה. בארצות הבאלטיות יש גם יוזמות ומשק יעיל יחסית. כל זה הביא את גורבצ'וב להועיד להן תפקיד מעבדה לניסוי מעשי של הפרסטרויקה. הוא העמיד בראש המפלגות את אנשי שלומו – והותיר להם יד חופשית בטיפוח שאיפות האוכלוסיה, ואף נתן ברכתו להקמת תנועות מחוץ למפלגה: "החזית העממית" באסטוניה ו"התנועה למען הפרסטרויקה" בליטא ובלאטביה.

על רקע זה נוצרו שתי אי־הבנות בסיסיות בין גורבצ'וב לבין הארצות הבאלטיות. ראשית, גורבצ'וב דיבר על הרחבת החופש – והתכוון לתנופה גדולה יותר של יוזמות מקומיות, להנהלת התעשיה על־ידי ניהול עצמי ולהרפיה בהתערבות התכנון המרכזי. כלומר, לכלכלה שמטרותיה נקבעות על־ידי תכנון כללי, משהו שבין סוציאליזם רופף לבין קפיטליזם ממשלתי. המנהיגים הבאלטיים הבינו, לעומת זאת, שיותר להם לפתח כלכלות עצמאיות, הפועלות לפי חוקי השוק, וליצור קשרים מסחריים במישרין עם המערב. שנית, הבאלטים הבינו שגורבצ'וב מתכוון ליצירת מערכת שיתופית אמיתית בין הרפובליקות הסובייטיות, שבה ריבוניות בכל תחום להוציא ענייני חוץ וביטחון. כוונת גורבצ'וב, לעומת זאת, לנצל את התנועות העצמאיות של הרגים ליבראלים כדי לערער את כוחה של הבירוקרטיה הצנטראליסטית המנסה להכשיל את הפרסטרויקה. גורבצ'וב רוצה להחליש את המכונה המפלגתית לא כדי להעניק את כוחה וסמכויותיה לרשויות המקומיות, אלא כדי להעבירה, באמצעות הרשויות הממלכתיות, לידיו הוא.

אי־הבנה זאת הפכה להתנגשות עם פרסום ההצעות לתיקוני החוקה הסובייטית שנועדו לכנת לאישור תוך שבועות מספר. גורבצ'וב הציג תיקונים אלה כצעד חשוב לקראת דמוקרטיזציה; בארצות הבאלטיות הם נתקבלו כאמצעי להגבלת הזהויות הלאומיות. בבחינת דיאלקטיקה, הניגוד איננו חד־משמעי כלפיה; אמצעים שנועדו לחזק מעמדו של גורבצ'וב הם התקפות לעומת האינטרסים המושרשים של המנגנונים המפלגתיים הריאקציוניים ברוב הרפובליקות של ברה"מ, אך מבחינת הארצות הבאלטיות, בהן עלו גורמים המייצגים חלקים גדולים – ולאר־בניים – של האוכלוסיה, הגבלת סמכויותיהם של המוסדות הממלכתיים הערכיים היא בבחינת צעד לאחור.

מדובר בעיקר בשלושה תיקונים מוצעים לחוקה הסובייטית:

התיקון לסעיף 113 קובע שכל חקיקה ביחס לבעלות, לשכר ולקביעת מחירים היא בתחום סמכותן של הרשויות הכלל־ארציות – וזה שם קץ לתקוות להשגת אוטונומיה כלכלית במישור הכלכלי. התיקון לסעיף 119 מעניק לסובייט העליון של ברה"מ את הסמכות להדיח רשויות נבחרות ברפובליקות. לפני שנה, ואפילו היום, ברפובליקות שונות נחשב הדבר כמובן מאליו; באווירה הנוכחית במדינות הבאלטיות זה נחשב לפגיעה קשה בעקרון הריבונות. ושלישית, בסעיפים על הבחירות לסובייט העליון נשמר חלק מהמושבים לארגוני נוער, סופרים, איגודים מקצועיים וכו'. גורבצ'וב מתכוון להבטיח שבקבוצות אלה יוכל לקדם פעילים שנבחרו לפי נאמנותם ומעורבותם בפרסטרויקה, ולהקטין את מספר הנציגים שיהיה בכוחה של מכונת המפלגה להחדיר. במדינות הבאלטיות רואים בזה נסיגה מעקרון הבחירה הכללית השוויונית.

התגובה החריפה ביותר היתה באסטוניה, שהפרלמנט בה הכריז על "ריבונות" בכל התחומים, להוציא ביטחון וענייני חוץ, וכלל בפירוש סעיף המעניק לפרלמנט זכות וטו כלפי הסובייט העליון, וכמו כן זכות להגביל את ההגירה לאסטוניה (שליש מהתושבים הם מהגרים מרוסיה, והאסטונים חוששים שבקרוב יאבדו את הרוב בארצם). מוסקווה הורידה להכריז על החלטות אלה כבלתי־חוקיות, והשמיעה אזהרה חמורה: "אפשר להשיג ריבונות ולהפסיד את כל השאר". ולצד המקל, היא הבטיחה סוכרייה: לכנס בראשית השנה הבאה כינוס מיוחד של המפלגה לדיון מורש על השאלה הלאומית בברה"מ. ואכן, הפרלמנטים של לאטביה וליטא, בהחלטותיהם בתגר בה להצעת תיקון החוקה, נמנעו מלהצהיר על ריבונות ועל זכותם כלפי חקיקת מוסקווה והתמקדו בתחום הלאומי (תרבות, דגל, חינוך) ובתחום הכלכלי.

אך כל צד יודע שסבבך לא תם העימות. גורבצ'וב יודע שמתנגדיו בקרמלין אורבים לו אם ייכנע ללחצים לאומיים המתפרשים כבדלניים. אך אם לא יצליח לפייס את הלאומנים – יאבד את תמיכת הליבראלים, וצפוי לו אולי עימות גלוי בבאלטים וברפובליקות האסיאתיות.

חולשות מצטלבות

פילוג פנימי בו־זמני פוגע בארה"ב ובישראל; התוצאה עלולה להכביד על ישראל במיוחד

מאת א. שוייצר

שנת 1988, הנוטה עתה לסיומה, לא תיזכר לטובה בדברי ימי ישראל המדינה. שני אירועים, האחד ברקע האזורי, האחד בארץ, חוללו שינוי אקלימי – יש שיעריכו את התואר אסטרטגי – במצבה של ישראל. סיום מלחמת המפרץ שיחרר את העולם הערבי מחרדותיו מפני מהפכה חומינית שנשקפה לו מכיוון איראן; ואילו התקוממות בשטחים סיפקה לו מוקד ותמריץ לשוב אל מה שמותר לכנות אהבתם הראשונה של הערבים: הסכסוך עם ישראל.

התגלגו לזאת, הרמה שכשנה הקרובה ולאחריה נוספו לזאת, את משמעותם המעשית של שני האירועים האלה. סיום המלחמה במפרץ עלול לתת את אותותיו בתחום הצבאי גרידא, ובכלל זה, מירוץ חימוש בעל תוך אנטי־ישראלי; ואילו תדמיתו של אש"ף, שעד לאחרונה חשבוהו לבר מינן, כבר הספיקה לשנות – ולא לטובה – את צורת הזירה הבין־לאומית ואת האווירה השורה בה.

הוולת תבונות לוויתורים כלפי. העובדה הדתית, העשויה לשבש את רושם ההתפלגות לשניים, משבשת אותו רק לכאורה. שהרי אין זה מקרה בלבד, אף לא עקב נבונתו היתרה של המחנה הלאומי להבטיח ויתורים מפליגים לתביעות הדתיות, שהחרדים העדיפו את הברית עם הליכוד. העדפתם תואמת את הלכי הרוח, כפי שהתגבשו במפלגות הימין, בעניינים המדיניים.

רוצה לומר: לנוכח הרוח הקרה הנושבת עתה בסביבה של ישראל, התפלגה החברה הישראלית לשניים. אין זה מקרה יחיד במינו בדברי ימי האנושות, שאוכלוסייתה של מדינות מגיבות בצורה זו למשבר בפועל או למשבר המצטייר באופק. אך חומר הדוגמאות העולות בזיכרון מצביעות על התבואה הקשה הנובעת מזו... מדולקו־ידועות יסודיים בשאלה בעלת חשיבות עליונה. הדוגמה האחרונה היא ארה"ב במלחמת ויטנאם; הדוגמה קרובה יותר: ישראל במלחמת לבנון. לפה שהיתה הא שאמנה הזירה מתקשה לעמוד במבחן שלקחה על עצמה או שהוטלה עליה הסיבות.

פיצול בישראל

החברה הישראלית רגישה מאוד לשינויי אקלים מן הסוג המתכר. תגובתה הראשונית התבטאה באופן דו־ערכי: על־ידי אותה הפשטה טכטיסטית, האמונה בלכך על האקרומה, כלי־התקשורת ואי־אלה פוליטיקאים. התפצל הבוחר הישראלי לשני המגים, כמעט שווים בגודלם. הצד אחד, הגדול מעט יותר, בחר בהתקפיות, כשכל העוקבים מודעים כלפי חוץ; ואילו הצד האחר נבוה לצד הדיכוי במשמעותו בשבירה משולשת או מזומות בבדיקה. מושב הכנסת, החיילים שהחליטו על דעת עצמם לנקום בהריסת רכוש ערבי כמענה לידויי אבנים; הבצורה מקפת יותר התנוה לעבר היהודית הבינימית של המחנה החרדי או התקצנה הלאומנית, הנושאת לא אחת את כל הסממנים של עבודת אלילים לאדמת המולדת. לא בכדי אמרו חרד־מאים, כי כאשר האלים רוצים להיפרע מאדם, הם נוטלים ממנו את בינתו.

ימים קשים לארה"ב

בישנותה ורוחותה של ישראל בנויים על שניים: המאמץ העצמי מכאן, וסיועה המוסרי, הצבאי והמדיני, של ארצות־הברית, מכאן. המאמץ להעריך בזה את מידת חשיבותם היחסית של שני היסודות האלה, אינו כדאי. העיקרון מוסכם על כל העוסקים בדבר. הנה, בעתות המבוע הקשות הנשקפות לנו בעתיד הנראה לעין, לא רק ישראל נתונה בתהליך של התפצלות הנרפה רצון ושידורים לאומיים, אלא גם ארצות־הברית. שהרי גם בה חל פילוג בדרבים הפוליטיים הקובעים: מול נשיא חדש, שרבים פקפקו ביכולתו להנהיג את האומה, ניצבים בתי־המחוקקים, עם רוב משבצע בידי המפלגה הדירבה, המסוגלים לשתק את יוזמותיו, וכמיניסום, לעודד את הרושם בכוונות ידידותיות וידיתות, כי מר בוש אינו שליט בביתו.

לכאורה, העניין המפלג את דעת הקהל בארה"ב הוא כלכלי; כיצד לקרב לאיזון את תקציב המדינה ואת סחר החוץ שלה. למעשה, הדרך והסדבגנן שבהם יגש הממשל לפתרון הבעיה הכפולה, ויפעל להגיע לעסק השווה עם בתי המחוקקים, יש להם משמעות ראשונה במעלה למעמדה הבין־לאומי של ארה"ב. ושני טעמים לדבר: התעסקות האינטנסיבית ברמה הפוליטית העליונה, בהבראת המשק, מבטיחה לגורמים אחרים הפועלים בביזיון התבדלות, כלומר, הפנייתה של המעצמה העולמית פנימה, ולא בשורה האחרונה, אגב הורפת גיגורים עם בעלות־ברית; והמאבק המתמיד בין הנשיא ובתי הקונגרס אינו יכול אלא להחליש את האמון בארה"ב כמנהיגת העולם החופשי.

כאשר ארצות־הברית נחלשת, נודלת גם ישראל הנחלשת משקה. כך גם נחלש כושרה, הנשען לארכמעט על הסיוע האמריקאי – להטות את לב הקהילה הבין־לאומית להתחשב בעבר־דותיה, ועיקר העיקרים – להרתיע את אויביה מנהלכים מדיניים וצבאיים המכוונים נגדה. יש קשר, שכן הסתום לאחרים נתנו דעתם עליו. בין התגבנות השליליות בשווקים הפיננסיים לבדידותו של בוש, ובין התחדדה הנכברת בעולם להחלטות המועצה הלאומית הפלשתינית באלג'יר. יתכן שכן מתמונת רק תחילתו של תהליך העלול להכביל בביזון הדה־לגיטימציה הבין־לאומית של ישראל. ההיזו חוות קשה לישראל אין חלופה לזיקה האמריקאית. החולשות הקשר האמריקאי־לישראל, שבגרוב איותלתנו אנו מסייעים לה בהבלטת ניגודים עם יהודי ארה"ב, כשהיא מצטרפת להודו לשות הפנימית של ישראל עצמה, עלולה להרוס, אולי ברמה הזיוורה רבה יותר, את ההורי של שנות ה־70, עשור מקולל מבחינתנו.

להב — ל.ה.ב. לימודי הכשרה בניהול — הפקולטה לניהול — אוניברסיטת תל־אביב
T.E.C. TOP EXECUTIVE COURSE — ביה"ס למוסמכים במינהל עסקים ע"ש ליאון רקנאטי

הצטרף לקורס תל"מ – מגמה מרוכזת בניהול כללי – מהזור ב' תשמ"ט

תל"מ – תכנית לקידום מנהלים

התכנית החדשנית לקידומו של המנהל

התכנית תתקיים בין התאריכים 7.6.89-12.2.89 בימים ראשון, שני, רביעי, חמישי בין השעות 17.00-08.15. ימים שלישי ושישי יוקדשו להכנת עבודות ע"י התלמידים.

הלימודים הם אינטנסיביים לתקופה של כ־4 חודשים.

הלימודים יתקיימו באוניברסיטת ת"א בבנין רקנאטי.

למי מיועדת התכנית?:

– לקציני צה"ל בכירים הנמצאים בשלבי פרישתם ולאלו שעדיין ממלאים את תפקידם במסגרת שרות קבע.

– למנהלים מהדרג הגבוה והתיכון בעלי נסיון מעשי רב בניהול בסקטור הציבורי או בסקטור הפרטי.

תכנית זו מתאימה במיוחד למנהלים אשר זה עתה סיימו תפקיד ו/או חזרו משהייה בחו"ל ונמצאים בהמתנה לקבלת תפקיד חדש.

המקצועות שיילמדו:

מבוא לכלכלה	כלכלת ישראל
שיטות כמותיות	חשבונאות ניהולית
יסודות התנהגות ארגונית	ניתוח דו"חות פיננסיים
מחשבים ומערכות מידע	ניהול התפעול
ניהול שיווק	מדיניות עסקית
דיני עסקים	יחסי עבודה
ניהול ומימון	

סגל ההוראה כולל את מיטב מורי ביה"ס למוסמכים במינהל עסקים בפקולטה לניהול ע"ש רקנאטי.

על־מנת לקבל פרוספקט ופרטים נוספים,
אנא התקשר/י ללה"ב. מזכירות תל"מ מרוכז, טל': 417122, 5450794.

هكذا من الاصل

העבודה לקראת שעת האמת

השבוע הסתבר: פרס פעל נגד כניסת מפלגתו לממשלה, שכן רק אופוזיציה לוחמת עשויה להעניק לו סיכוי לשוב בבוא היום לתפקיד ראש הממשלה. בני הדור השני במפלגה לא מאבדים זמן. הם פותחים במהלכים להחלשתו ולכיבוש ההנהגה. שחל, למשל, רוצה לרשת את אדרי. פרס ומקורביו מתנגדים כמעט בגלוי

מאת אילן שחורי

מאז הבחירות, האשימו גורמים שונים במפלגת העבודה את שמעון פרס כי הוא מבקש להיאחז בשררה, אף אינו בוחל בפיתויי שלטון, וכי למען הישרדותו הפוליטית וכדי להקהות את עוקץ כישלונו בבחירות, יהיה מוכן להוביל את מפלגתו לממשלת הליכוד כמעט בכל תנאי.

השבוע הסתבר כי פרס הוא שפעל מאחורי הקלעים נגד הצטרפותה של מפלגת העבודה לממשלה, והוא שהחריף את עמדתה, לא־פעם תוך די־כוחים עם עמיתיו לצמרת התנועה וכך הקים חזית מפורשת נגד שר הביטחון, יצחק רבין. פרס היה אולי היחיד מבין שרי מפלגת העבודה, שפיקפק מלכתחילה בכוונות הליכוד לאפשר הקמתה של ממשלת אחדות לאומית.

למרות הדעות שהשמיעו באוזניו עוזריו ומקורביו, הוא לא האמין ברצינות כוונתו של שמיר בדבר הצטרפות המערך לממשלה וביטל כל הצעת־ויתור או ניסיון־התקרבות שהגיעו מביתן הליכוד. בראשונה זו תקופה ארוכה אף הקים לו פרס שדולה, שתתמוך בעמדתו נגד צירוף המערך לממשלת שמיר, והתקשר אישית עם אחדים ממזכירי המחוזות של המפלגה, כדי לקרבם לעמדתו.

האשמות קשות הוטחו כלפי פרס, בישיבה הסוערת של "שרינה", ביום שלישי בלילה, לאחר שצוות המשא והמתן של מפלגת העבודה הודיע על הפסקת המגעים עם הליכוד. שרים אחדים, ביניהם רבין, קבלו על פרס שהוא מנסה, על־ידי עוזריו, לעורר בציבור תחושה של ניתוק מוחלט בשיחות עם הליכוד; בעוד עמדתה הרשמית של המפלגה, כפי שבאה לביטוי בהחלטת צוות המו"מ, גרסה שמפלגת העבודה מפסיקה את המגע לפי־שעה, כלומר עד שהליכוד יואיל להציג לראשי המערך הצעות סבירות יותר להצטרפות לקואליציה. אף הוטחו האשמות כלפי פרס, כי הוא שהציג השבוע אולטימטום לליכוד, להגיש תשובות תוך 48 שעות, והרי מעולם לא התקבלה החלטה כזאת בשום פורום או דיון מפלגתי. טענו על פרס שהוא ומקורביו עומדים מאחורי הפרסומים סביב התעקשות הליכוד למנוע ממנו אישית תפקיד ממשלתי בכיר. לדברי אותם שרים, הליכוד לא הביע כלל עמדה כזאת.

איתותים מן הדתיים

מסתבר איפוא כי בניגוד למה שחשבו תחילה, פרס שאף עתה להוביל את מפלגת העבודה לאופוזיציה. כמה סיבות לקריפטולוגיה זו, שהתמצים בו בכל לב עוזריו ומקורביו של פרס, ובעיקר חבר־הכנסת הד"ר יוסי ביילין. כנראה ברור לפרס כי במצב הקיים, לא יוכל לקבל מהליכוד תפקיד בכיר כיאה למעמדו כראש ממשלה לשעבר וכיו"ר מפלגת העבודה. בנסיבות אלו, הצטרפות לממשלת אחדות תעמידו כאיש מספר שלוש בממשלה, אחרי שמיר ורבין. תיק שר הביטחון המובטח לרבין – ורצונו העז של שמיר כי רבין ימשיך בתפקידו – לעומת הסירוב העיקש של הליכוד להעניק למפלגת העבודה את תיק החוץ או האוצר, מסוחים בהכרח ממעמדו האישי של פרס בממשלה, אם כי יוכתר כממלא־מקום ראש הממשלה.

הדבר האחרון שפרס מעוניין בו כיום הוא התחזקותו של רבין. לדעתו, צירוף העבודה לממשלה יפגע במעמדו כמנהיג המפלגה. לעומת זאת, הליכה לאופוזיציה והנהגת סיעה אופוזיציונית לוחמת, שתנסה בכל דרך וכל הזמן להביא להפלת הממשלה, תשמור לדעתו על מעמדו ותעניק לו לפחות סיכוי לשוב בבוא היום לתפקיד ראש הממשלה. בלשכת פרס אמרו השבוע כי כל התקופה האחרונה ממשיכים להגיע אליו איתותי המפלגות הדתיות, כי הליכה עם הליכוד עתה אינה הנוסחה הסופית; עוד יתגבו הפתעות אפילו תוך חודשים מספר.

פרס יעדיף איפוא להוביל עתה את מפלגתו לאופוזיציה. השבוע הבהיר את עוזריו למצוא לו בתל־אביב משרד שיפעל ממנו כראש האופוזיציה, במקביל למערכתו שתנגד עתה בבית מפלגת העבודה. שלוש הצעות הונחו השבוע על שולחנו ובימים הקרובים יחליט היכן ישכן את משרדו. על־פי הנוהג, זכאי ראש ממשלה לשעבר למשרד, מכונית ומזכירה על חשבון הממשלה. פרס לא יוכל לבטל עתה זכויות אלו. מקורביו רמזו השבוע כי ברצונו לפעול באופוזיציה כראש ממשלת צללים. בחודשים האחרונים עסקו מקורביו בגיבוש תוכנית "100 הימים" בשבילו, מתוך תקווה שייבחר לראש הממשלה. עתה מתכוונים להגשים רבים מפרקי התוכנית במסגרת פעולתו כראש אופוזיציה: בין השאר בהעלאת חלופות מדיניות, בהתוויית תוכנית כלכלית והצעות שונות לחוקים חדשים.

על מי האחריות לכישלון

אין צופים חיים קלים לפרס באופוזיציה, מצד עמיתיו לצמרת המפלגה. הם מצפים עתה לכל הזדמנות לנצל את כישלונה של מפלגת העבודה בבחירות ולהוביל מהפך בהנהגת המפלגה. פרס אינו נכון להודות בכישלונו בבחירות. אין הוא נכון לקבל עליו אחריות אישית לניהול המערכה אף שכיכב כסולן יחיד במחולה של תעמולת הבחירות. באוזני מקורביו התבטא באחרונה כי אינו חושב כלל על הסקת מסקנות אישיות: כישלון המפלגה – אם היה כישלון – הוא כישלון כולם ואין לראות בו את האשם העיקרי.

דעה זאת אינה מקובלת כלל בצמרת מפלגת העבודה. שם נוטים לתלות בפרס את האשם העיקרי לכישלון העבודה בבחירות. אף היה מי שהודה להכיר כי לאחר ארבע מערכות־בחירות שפרס לא הצליח להוביל בהן את מפלגת העבודה לשלטון, עליו להסיק מסקנות. ביקורת בנוסח זה השמעה ימים אחדים אחר הבחירות. ההתקפות על פרס במפלגתו נמוגו כמעט כליל כשת משא ומתן עם המפלגות הדתיות – בימים שהיה דומה כאילו יהיו הדתיים מוכנים לעשות תפניות בעמדתם – ולאחר־מכן, בעת המגעים הבלתי־רשמיים עם הליכוד. ההתקפות האישיות עליו יחודשו מן הסתם אם יצליח שמיר להציג בשבוע הבא את ממשלתו הצרה לפני הכנסת והנשיא.

רמז לצפוי היה אפשר לראות אתמול בכינוס לשכת המפלגה. הדוברים יחודשו בכינוס הקרוב של מרכז המפלגה, שיבוא לדון במסקנות של תוצאות הבחירות.

מאז ימי פנחס לבון, לא היו הדחות אישיות במפלגת העבודה. אפשר איפוא לקבוע כמעט בבטחה כי גם הפעם לא תהיה מערכה להדחת פרס. ואולם אין ספק שבבוא הימים אלה ייפתח מהלך מאומץ בעבודה לשינוי פני ההנהגה, כדי שבבחירות הבאות לכנסת תעמוד אישיות אחרת בראש המפלגה. ביום שני בשבוע הבא אמורים חברי הכנסת של המערך לבחור יו"ר־הסיעה חדש. משה שחל, שהשלים עם הליכת המערך לאופוזיציה, קרא תיגר על מנהיגותו של היו"ר הנוכחי, רפי אדרי, ומבקש לכבוש לו עמדה חשובה זו, שהיתה בידיו לפני הקמת ממשלת האחדות הלאומית. שחל עושה נפשות בימים אלה, לקדם את בחירתו. על רקע הוויכוחים ביום פתיחת הכנסת, ובהיותו עצמאי ולוחם לאופוזיציה, עשוי שחל לזכות ברוב ולהיבחר ליו"ר הסיעה, אם כי פרס ומקורביו פועלים נגדו כמעט בגלוי כדי להשאיר את אדרי בתפקידו.

שחל נערך לזינוק

אם ינצח שחל בשבוע הבא, עשויה להיפתח לו תקופה חדשה במפלגת העבודה: התפקיד שהוא מבקש להשיג עשוי לשמש לו מקפצה חשובה להעפיל בה אל ראשות מפלגתו.

אם יזכה במאבקו נגד אדרי, מתכוון שחל לשנות מן היסוד את תפקיד יו"ר־הסיעה. על־פי דבריו השבוע, יוביל את סיעת המערך למתקפה אופוזיציונית חסרת־פשרות נגד הליכוד, אך מתוך גישה רציונית ואחראית, ולא יעסוק, כדבריו, כל שני וחמישי בניסיונות מכשולציה להביא לעריקת חברי קואליציה בניסיון להפלת הממשלה. שחל מבקש להפוך את תפקיד יו"ר־הסיעה לדמות־משפחה מפלגתית, שתהיה עצמאית ומשוחררת מלחצים, בעיקר מצד יו"ר המפלגה. עד היום התבטא תפקיד יו"ר־הסיעה במתן חסות ליו"ר התנועה ובהסכמה עמו כמעט בכל עניין. שחל רומז עתה כי אם יבחר, לא יפעל על־פי הוראות וינהל את הסיעה כגוף עצמאי ובעל קו ומדיניות ארוכות־טווח. בחירת שחל ליו"ר־הסיעה עלולה לנטרל את פרס עוד ממוקד השפעה במפלגה.

כפי שהדברים נראים עתה, עתיד לקום בקרוב צוות מנהיגותי מדור העסקנים השני במפלגה. צוות זה יפעל במשותף, יתאם עמדות וינסה להוציא את פרס ואת רבין מתוך מוקד קביעת המדיניות, עד שתבוא שעת הכושר להחלפתו. הכוונה היא לשיתוף־פעולה בין שחל כיו"ר־הסיעה, עוזי ברעם כמזכ"ל המפלגה וישראל קיסר כמזכ"ל ההסתדרות. הכוונה היא לצרף לצוות זה עוד אישים הרואים עצמם מועמדים להנהגת המפלגה, כמרדכי גור, גד יעקבי, אורה נמיר ואחרים, ולהקים גוף של כעשרה, שיתכנס דרך־קבע פעם בשבוע ויקבע את מדיניותה של מפלגת העבודה, תוך תיאום בין מוסדותיה.

התנאי לאידיליה מנהיגותית זו הוא ההידברות בין המבקשים לראות עצמם יורשי פרס. שחל כבר התחיל במפגשים עם אישים שעד לפני זמן קצר נחשבו כיריביו המושבעים. עם ברעם הוא מנהל שיחות רצופות. ברעם אף פעל לבחירת שחל ליו"ר־הסיעה. שחל נערך לתיאום עמדות עם גד יעקבי, אורה נמיר, מרדכי גור וישראל קיסר. מעריכים כי קיסר יהפך לגורם חשוב ומשפיע במפלגה, לאחר הבחירות להסתדרות.

בחירת שחל ליו"ר הסיעה עלולה לנטרל את פרס ממוקד השפעה נוסף

תוכנית ההשתלטות של ש"ס

המפלגה החרדית בונה את הבסיס המעשי להגדלת כוחה בכנסת ה־13. פרץ ודרעי ייזמו תבניות בינוי לאוכלוסיה החרדית, יעבירו אותן בוועדות התכנון המחוזיות, יעמידו לרשותן קרקעות, יקציבו להן כספים, ילחצו על הרשויות המקומיות לסייע במימושן ויציעו דיור זול לבוחריהם

מאת עוזי בנזימן

עם היוודע תוצאות הבחירות לכנסת ה־12, אמר הרב יצחק פרץ מש"ס כי בעזרת השם, בבחירות הבאות יגיע ייצוג מפלגתו בכנסת ל־22 חברים. בעוד כולנו נתונים להלם המציאות שנולדה ב־1 בנובמבר 1988, כבר נושאים מנהיגיה של ש"ס את עיניהם אל ליל הבחירות של 1992. יש להם תוכנית מפורטת ומעשית להגשים את תקוותם ובעצם הימים אלה הם מציבים את יסודותיה. כמו אריאל שרון בלבנון, כך אריה דרעי במשא ומתן הקואליציוני, עם מיתאר התוכנית הגדולה שתכליתה לשלש ולרבע את כוחה הפרלמנטרי של ש"ס.

במובנים רבים, המציאות של שלהי 1988 מסיגה את ישראל לשנות החמישים. גם תוכניתו של דרעי מחזירה את החוזי הפוליטי, החברתי והכלכלי של ישראל 35 שנים אחורנית. עסקנה המפולה של ש"ס מבסס את מימונו על שיטות הניהול המדמשל של מפא"י בימיה הראשונים של המדינה. כמו מפא"י, חותרת עתה ש"ס ליצור תלות כלכלית בין ציבור בוחריה לבינה. כמו מפא"י, פועלת עתה ש"ס לפוליטיזציה של המנגנון הממשלתי. כמו מפא"י, שואפת עתה ש"ס לשמן את דרכה לכנסת הבאה במנגנון רב שיבוא מתקציב המדינה.

ש"ס נערכת להוציא אל הפועל את תוכניתה באמצעות שליטתה על שלושה משרדי ממשלה: הפנים, השיכון ומינהל מקרקעי ישראל. מעולם לא נמסרו שלוש רשויות אלו ביד מפלגתית אחת. תמיד התקיים ביניהן המתח הבריא שצמח מהזהות העצמית ומהאינטרסים (גם המפלגתיים) שייצג כל אחד מהמשרדים. עתה, לראשונה בתולדות המדינה, יופקדו כל השלוש בידי מפלגה אחת, ש"ס, וחזקה על דרעי וחבריו שידעו כיצד לנצל כלים ממלכתיים אלה לקדם את חזונם כרבר 22 ח"כים בכנסת ה־13.

הבריח המרכזי

משרד הפנים: לשר הפנים סמכויות שאין לזה את רוע בסמכויות שרים אחרים. הוא חולש על תקציביהן של הרשויות המקומיות וקובע את גורלן. כוח זה נובע מהליכות המחוקק הישראלי לאמץ את הגישה הבירוקרטית הריכוזית, שמסיבות שהיו יפות לשעתן הטיל פיקוח הדוק על דרך פעולתן של הרשויות המקומיות. מאז קום המדינה, התנהל ויכוח על מידת צדקתו של הנוהל הישן, אך הבירור הציבורי לא הביא שינוי. רשמית, טענו שרי הפנים כי הרשויות המקומיות עדיין אינן בשלות לנהל את ענייניהן ללא פיקוחו של האח הגדול. למעשה, ביקש כל אחד משרי הפנים להחזיק בידיו את הבריח המרכזי המווסת את זרם הכספים מתקציב המדינה אל הרשויות המקומיות.

שר הפנים הוא הקובע את גובה התקבולים הכספי של כל רשות מקומית ואת היקף הוצאותיה. הוא המאשר לה להעלות את מסי הארנונה והוא הפוסק את גודל תקציבה. הוא המממן את הפער בין ההכנסות להוצאות. במלים אחרות: בסמכותו של שר הפנים לקבוע את מהימנות תחזיותיה של כל אחת מהרשויות המקומיות לגבי הכנסותיה והוצאותיה, וממילא, לפסוק מה גודל הסיוע שתחשיים לה הממשלה כדי לאזן את תקציבה. בשנה הנוכחית עומדים לרשות שר הפנים לצורך זה 570 מיליון ש"ח. בנוסף לכך, מוקצבים לו השנה 70 מיליון ש"ח בסעיף של תקציבי־פיתוח בלתי מוגדרים ועוד 80 מיליון ש"ח לתוכניות־פיתוח מסוימות.

אילו היתה ישראל מדינה מתוקנת, היו כספים אלה משובצים אל תוך הגדרות תקציביות ברורות בספר תקציב המדינה, והיה אפשר לפקח על דרך השימוש בהם ולצמצם את יכולתו של שר הפנים לנצלם לצרכים פוליטיים. אבל בישראל של 1988 מעניק המחוקק לשר הפנים את ההחלטה להפנות כספים אלה לפי ראות עיניו.

אל המעיין

אחד המסבים הרווחים להצלחת ש"ס בבחירות האחרונות הוא השימוש שעשו דרעי ופרץ בסמכויותיהם במשרד הפנים. "אל המעיין", תנועה חינוכית שהקימה ש"ס, התפרשה בכל־חירות עצמה בכל חלקי הארץ והציעה מעונות יום ומסגרת חינוכית לילדי משפחות דלות אמצעים. התמיכה הרווחית למשפחות במקומות הנלחמה בשירות זה מסבירה את הפופולאריות של ש"ס כפי שבאה לידי ביטוי בבחירות לכנסת ה־12. "אל המעיין" לא היתה מצליחה לטוות את רשת מוסדותיה ללא הסכמתם וסיועם של ראשי ערים ומועצות מקומיות. האלה הושיטו יד לפרץ ולדרעי מפני שהיו תלויים בהם תלות בלעדית באישור תקציביהם.

חבר־הכנסת דן תיכון אמר השבוע כי הגיע לכך בשא לביטוי ביזמתו של ועדת הכנסת לביקורת המדינה.

יש עוד תחום כספי המסור לסמכותו של שר הפנים (למעשה, האצלה סמכות זו למנכ"ל משרדו): האשראי שהוא זכאי להעביר לרשויות המקומיות. החוק אינו מגביל את השר בעניין זה והיקפו של האשראי שהועבר בפועל (באמצעות הבנקים) אינו ידוע. עדין זה מרחיב את יכולתו של השר לפעול בשרירות לטובת רשויות מקומיות שהוא חפץ ביקרן.

שר הפנים חולש גם על כל תחום התכנון הפיסי של המדינה. באמצעות שש הוועדות המחוזיות הוא הדריך לשבטם או לחסד את גורלן של תוכניות בנייה רבות שיוזמות הרשויות המקומיות. בתקופתה של ש"ס במשרד הפנים מונו שלושה יושבי־ראש חדשים לוועדות מחוזיות (בירושלים, במרכז והדרום). מכבה של תוכנית להקים איצטדיון בירושלים ממחיש את יכולתו של יו"ר ועדה מחוזית להתל ברצונה ובהחלטותיה של מועצת עירייה. סמכויותיו של שר הפנים בתחום התכנון מתקשרות לתביעתה של ש"ס לקבל לידיה גם את משרד השיכון.

משרד השיכון: מי שחולש על משרד השיכון מסוגל ליזום ולקדם של מוסדות ציבור, מערכות תשתית ושכונות שלמות כראות עיניו. מאז 1977, כאשר התגבר כי הנשבר מלאי בגלל מאבק על דירות ריקות, איפשר משרד השיכון לאכלס שכונות שלמות בציבור בעל גוון חברתי אחד (חרדי, כך למשל הוקמה רמות־פולין בירושלים). אין צורך בתשוכות יתרה כדי להעריך שאריה דרעי, כשר השיכון, עשוי לנתב חלק ניכר מ־270 מיליון השקלים העומדים השנה לרשות משרד זה לתועלתו של ציבור בוחריו. אפשר לצפות שחלק לא־מבוטל מ־2500 יחידות־הדיור שמשרד השיכון יזום את הקמתן מדי שנה יופנה לאוכלוסיה החרדית. יש לזכור כי את הקרקעות לבנייה מקצה משרד השיכון שלא באמצעות מכרזים פתוחים. אך זה עדיין כסף קטן.

לרשות משרד השיכון מיליארד ש"ח למימון משכנתאות לדירות שרכש הציבור. המשכנתאות ניתנות בבנקים על־פי אמות־מידה של זכאויות שנקבעו בעבר. אין כל ספק שמשרד שיכון בראשות ש"ס ישנה את כללי הזכאות הללו כדי להגדיל את חלקה של האוכלוסיה החרדית במשכנתאות הזולות. בראש וראשונה יפעלו דרעי וחבריו להסרת ההבחנה בין זכאים יוצאי־צבא למי שאינם יוצאי־צבא, למשל: בני ישיבות "שתורתם אומנותם" (במוסגרים: יהיה מעניין להיווכח כיצד משרד השיכון יבחין בעתיד בין אזרחים יהודים שלא שירתו בצה"ל, שירצה להעניק להם הטבות, לבין ערבים שמעמדם הפורמלי זהה והמום הוא שולל עתה משכנתאות בתנאים משופרים). כיום מופלים לטובה יוצאי־צבא בשיעור ממוצע של 30 אחוז בקבלת משכנתאות ומענקים. פוטנציאל ההטבות אינו מתמצה בכך: שר שיכון חרש יכול להחליט על הקצבת הריבית על משכנתאות למשפחות מרובות־ילדים (רובן המוחלט חרדיות) או על הגדלת סכומי המשכנתאות לאוכלוסיה זו, ועוד.

מגע אישי עם האוכלוסיה

ש"ס תתעודד גם להקמת דירות להשכרה מתוך ההערכה שחלק לא־מבוטל מציבור בוחריה יעדיף צורת שיכון זו על־פני רכישה. כך יוכל משרד השיכון, בהנהגתו הפוליטית החדשה, את מדיניותו הגבוהות של הדרג המקצועי במשרד שהגיע למסקנה כי עדיפה השיטה של רכישת דירות (בסיוע של מענקים ומשכנתאות). הגישה הנוכחית מתמצמת על הניסיון שהצטבר בעולם והיא מבססת על ההנחה שרמות השכר במשק הישראלי אינן מאפשרות תשלום שכר־דירה ראלי (כאלף דולר לחודש) וכי מוטב שהמדינה תסבסד רכישת דירות מאשר את שכירותן. גורל חברות ב"עמידר", שהציעו דיור להשכרה, עמד לנגד עיניהם של קובעי המדיניות במשרד השיכון עד כה.

בגלל הריבוי הטבעי הגבוה באוכלוסיה החרדית ובגלל חלקה הגדול יחסית בנתח העלייה, חריפים צורכי השיכון שלה. שליטה של ש"ס במשרד השיכון ובמשרד הפנים מיועדת למלא אחר צרכים אלה במידה מקסימלית. שני השרים של ש"ס ייזמו תוכניות בינוי לאוכלוסיה החרדית, יעבירון בוועדות התכנון המחוזיות, יקצו להן כספים וישנו את אמות־המידה לקביעת זכאותו של אדם לקבל דירה בתנאים נוחים, באופן שישפר לאין ערוך את מעמדן של המשפחות החרדיות. באופן זה יהדקו אנשי ש"ס את תלותו של ציבור זה במפלגתם ויגדילו את הברית הטובה שהוא רוחש לה. המדיניות הכוללת תתורגם לשפה של שיח ושיג ומגע אישי בין אוכלוסיית הלקוחות לעשרות המאות המנהלים של חברות השיכון והפקידים שיוצבו מטעם ש"ס בעמדות מפתח. להגשמתה של תוכנית זו תסייע שליטת ש"ס על מינהל מקרקעי ישראל.

מינהל המקרקעין: על־פי דרישת ש"ס, יוכפף מינהל מקרקעי ישראל למשרד השיכון (כיום הוא מסור לאחריות שר החקלאות). מי שחולש על מינהל המקרקעים מופקד על כל שימושי הקרקע הנעשים במדינה.

מי שחולש על מינהל המקרקעים יכול לאמוד את ערכן של האדמות, לתת הנחות על מחירן ולשנות את ייעודן. הפיקוח הציבורי על התעריפים, שעל־פיהם נמסרות קרקעות ליזמים, הוא קלוש. עסקות אלו נעשות ללא השגחה פרלמנטרית ממשית וללא סעיפי תקציב (ראו, למשל, הקצאת אדמות ממונה שנלר בירושלים ליזם חרדי מחסידות גור). שרי החקלאות בעבר ידעו לנצל נוהל זה כדי לקדם את האינטרסים של שלוחיהם ואריה דרעי הצעיר כבר הראה כי לא אתמול נולד.

כושר הסינון של הכנסת

על־פי התוכנית הגדולה של ש"ס, הקורמת גידים ועוד בשעה זו ממש, ייזום משרד השיכון תוכניות בינוי (שכונות, מוסדות ציבור, מערכות תשתית) לאוכלוסיה החרדית או לאוכלוסיה אחרת שתתפתה להתגורר בתוכה. הקרקע למימוש יוזמות אלו תוקצה, בתנאים נוחים, על־ידי מינהל המקרקעים, המימון יגיע ישירות ממשרד השיכון או באמצעות הסודים שבין משרד השיכון לקבלנים באנ"ש. עסקות מסוג זה נעשות שלא באמצעות מכרזים פומביים של ממש. רשויות מקומיות, שאל תחומן תנותב יוזמת בנייה זו, יודרשו לסייע כדי לעשותה מושכת לציבור (על־ידי הקמת שירותים ומוסדות נלווים כמו מועדונים, בתי־כנסת וכיוצא בזה). הלחץ על הרשויות המקומיות יופעל באמצעות משרד הפנים שבכוחו לחרוץ את גורלם של ראשי ערים ומועצות מקומיות האחרונות.

היוזמות וההחלטות ייעשו כולן על־ידי שרים ופקידים בכירים בתוקף המעמד הממלכתי שלהם, אך, למעשה, יהיו פרי רוחם ויציר־כפיהם של מנהיגי ש"ס ועסקניה, בתוקף האינטרס המפלגתי שלהם. עניינים אלה יסוכמו בשיחות בין דרעי לפרץ. תוכניות האכלוס האמורות יוצעו לציבור בתנאים מפתים הודות לשליטתה של ש"ס על מנגנון ההטבות הממלכתיות ויכולתה להחיל בו שינויים, ככל שתנאי המגורים (והסיסים והכספיים) המבצעים יהיו טובים יותר, כן יגבר כוח השפעתה של ש"ס על הציבור ויגדל פוטנציאל הבוחרים שלה.

יהיו שיאמרו: הרי הכנסת תעביר דרך המסננת שלה את היוזמות והתנאות כאן ותתערב כדי לסכלן או, לפחות, כדי לשנותן. אבל יכולת השפעתה של הכנסת ה־12 בתחומים אלה תהיה דומה לכושר שהיה לכנסת העשירית לבלום את פעלתנותו של אריאל שרון במלחמת לבנון. ויש לזכור מי מיועד לשבת בראש ועדת הכספים ובמי תלוי קיומה של הממשלה בראשותו של יצחק שמיר.

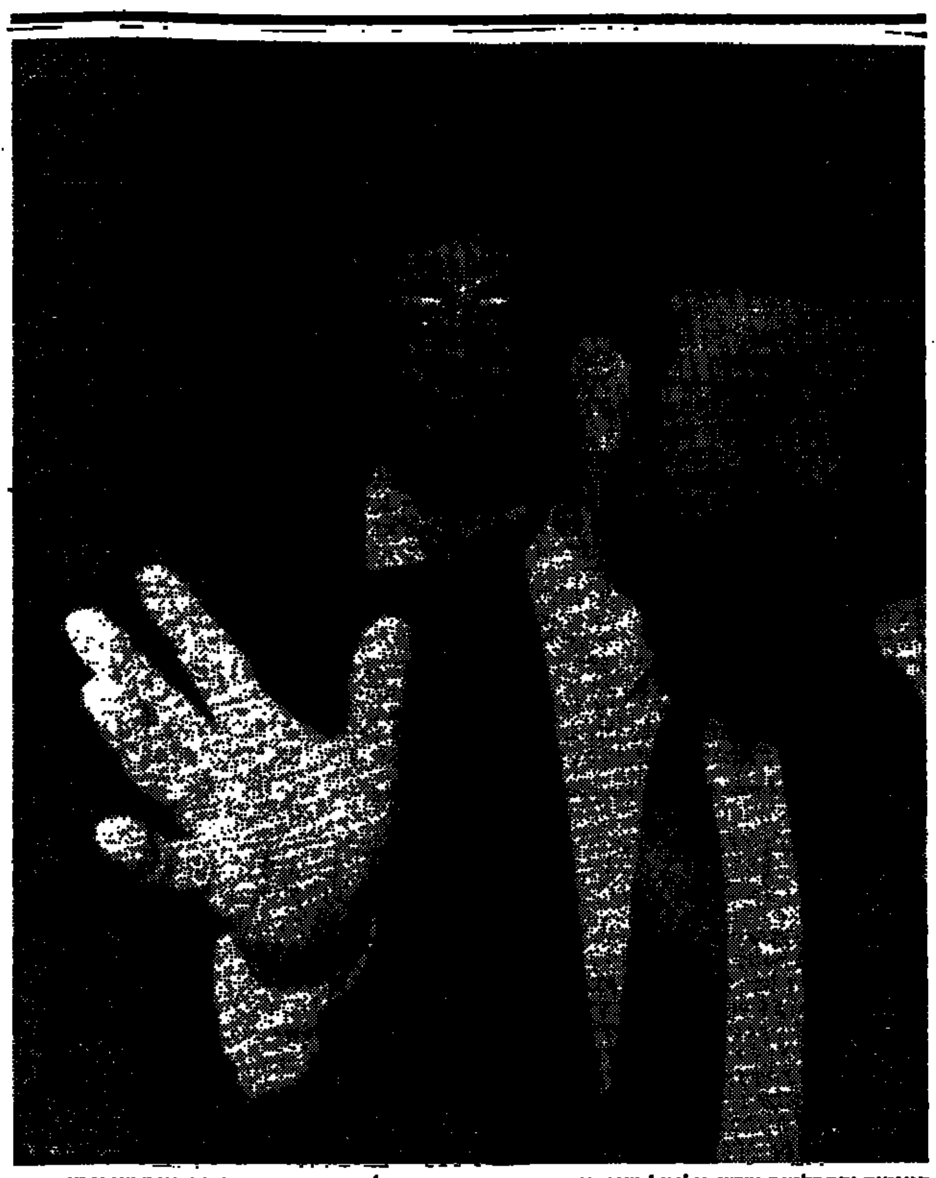

היוזמות וההחלטות ייעשו כולן על־ידי שרים ופקידים בכירים, אך למעשה יסוכמו בשיחות בין דרעי ופרץ

תצלום: אליהו הראתי

כולם עם גימל

המפד"ל לא הצליחה להתאושש בבחירות, והותירה את זירת העימות למפלגות החרדיות: ש"ס המשיכה לגדול במעוזיה, ונראה שבכוונה להתרחב עוד יותר. ההפתעה: אגו"י מיצתה את ההצבעה הדתית בכל יישוב ויישוב

מאת בועז שפירא

ההפתעה מזינוקם של הדתיים מ־12 ל־18 מנדטים, שנבעה לא במעט בעטיים של סקרים שלא ניבאו את הדבר ולא הכינו את הציבור לתמורה זו, עדיין נותנת אותותיה על הדינמיקה במערכת הפוליטית. אולם מלבד האפשרות הסבירה לאשרורה של סדרת תיקים דתיים אין ישראל עומדת לאבד את חילוניותה. תיקון מיהו יהודי, אף שאין להקל ראש במשמעותו, הוא בסך־הכל טלאי על תיקון משמעותי ועקרוני פי כמה משנת 1970, שכבר השלמנו עמו. לעומת החקיקה הדתית שהושגה במשך השנים ונהגת כיום במקומותינו, הרי השינויים המבוקשים יכולים להיחשב קלי־ערך.

החשש הוא מהצלחה מתמשכת ולחץ עקבי עם הרבה הישגים קטנים. חששם של החילונים הוא שמא המהפך הדתי אינו רק מקרה, אלא תחילתה של מגמה חדשה. חילוני המשוך מהשינוי יכול להרגע, שכן בסך־הכל חוזרו להצלחה דתית שכבר ידענו בעבר: 18 חברי־כנסת. חילוני רגוע יכול להיות מוטרד מהתמורות בתוך חבורה זו של ח"כים: יותר חרדים מאי־פעם, יותר קנאים, חבורה המצטיינת לרבבים בלתי־צפויים בארץ ובחו"ל. התעלומה היא אם אמנם יכולים הדתיים להוסיף ולהגדיל את כוחם הפוליטי, או שכבר מיצו את הפוטנציאל האלקטוראלי שלהם. נראה כי הם טרם אמרו את המלה האחרונה.

הקולות הלכו לבלי שוב

מעט היותה זו המפד"ל, שהלכה יד־ביד עם בן־גוריון. היא הסכימה לא פעם לוותר וידעה כיצד לעשות זאת. הישענותה על הדומיננטיות של מפא"י, ולימים על המערך, העניקה לה בקביעות רוב קולות מבין המצביעים הדתיים, שהתבטא ב־10–12 מנדטים.

המהפך של 1977 הוביל גם להרסול המסורת של פעם. בבחירות של 1981 כבר איבדה המפד"ל 3 מנדטים לבגין. הכאריזמה שלו, הכיפה שלראשו, פסוקי התורה שבפיו, עשו זאת. אבוחצירא, שפרש מהמפד"ל, נטל 3 מנדטים נוספים בחסות גוון עדתי, שהפך ללגיטימי. בראשונה מאז בחירות 1951 נבנמה מפלגה עדתית לכנסת, והצלחה זו נזקפה לכך שהעדתיות נבהכה בדתיות. אך תמ"י היתה למעשה רק מפלגת עסקנים, ומשום כך כשלה ב־1984 מול ש"ס הספרדית־עדתית, שהופיעה בחסות רבנים.

את הקולות, שאיבדה המפד"ל לתמ"י וזו איבדה לש"ס, אין המפד"ל יכולה עוד להשיב. גם אלה שעברו לבגין כבר לא חוזרים אליה. המפד"ל ירדה ב־1984 לשפל של ארבעה מנדטים (בפועל אספה קולות השווים 4.4 מנדטים), ואילו השנה, כאשר מתגית ממפלגת "מורשה" שבה אל חיק המפד"ל, וכאשר המפלגה זכתה למנהיגות בעלת גוון עדתי מסורתי (אבנר שאקי), עם מינון של סרבלנות פוליטית (זבולון המר) ועם מנהיג כאריזמאטי המסוגל לכרסם בתחוה (חנן פורת), היא אינה מתאוששת. ואוספת קולות, המעניקים לה רק 4.8 מנדטים שבחלוקת העודפים הוכפים לחמישה.

בשעה שש"ס ואגו"י השיגו כמעט בכל יישוב ויישוב עוד מאות קולות של מצביעים חדשים לא הצליחה המפד"ל אלא לשמור על כוחה או לגייס רק כמה עשרות מצביעים חדשים באותו יישוב. הצלחותיה היותר מעודדות נרשמו דווקא בזירה בה ידה של ש"ס על העליונה – בעיירות הפיתוח. ביישובים כמו קרית־מלאכי, אשקלון, אור־עקיבא, בית־שאן, טבריה, צפת וקרית־שמונה הצליחה המפד"ל להחזיר לעצמה נתח של 2–5 אחוזים מקרב כלל המצביעים, בעוד שש"ס זכתה באותם יישובים בתוספת של 5–9 אחוזים מן המצביעים. באופקים ובדימונה אף ירדה המפד"ל. כנגד הישג לא מושלם זה נחלה המפד"ל כישלון באזור תמיכה חשוב לה בעבר: גוש־דן כולו. בתל־אביב, רמת־גן ורמת־השרון ירד כוחה בגבעתיים, חולון והרצליה הוא נשאר כשהיה. בלא שיפור באזור זה קלושים כיום סיכוייה להתחזק.

ניצחון דווקא ברעננה

מבין 54 הערים היהודיות הגדולות והבינוניות הובילה המפד"ל בין המפלגות הדתיות בלמעלה ממחציתן (29) בבחירות לפני ארבע שנים. עתה נותרה כמובילה רק ב־9 מהן (גבעתיים, רמת־גן, קרית־אונו, פתח־תקוה, כפר־סבא, נס־ציונה, פרדס־חנה־כרכור, חיפה וקרית־מוצקין). שבעה יישובים איבדה לש"ס (חולון, ראשון־לציון, הוד־השרון, נתניה, טירת־הכרמל, כרמיאל וקרית־שמונה), ואילו בתריסר נוספים גזלה אגו"י את הבכורה (הרצליה, רחובות, חדרה, עפולה, נצרת־עילית, גשר, צפת, נהריה, קרית־אתא, קרית־ביאליק, קרית־טבעון וקרית־ים). במקביל איבדה המפד"ל את יתרונה המסורתי ביישובים קטנים יותר כמו רמת־אפעל וסבין לימיור", שלא עברה את אחוז החסימה.

בכל מפלה זו לאורך כל ההווית יכולה המפד"ל לרשום לזכותה ניצחון יוקרתי אחד בלבד, ברעננה דווקא, עיר מגוריו של מנהיג ש"ס, הרב יצחק פרץ.

תבוסת המפד"ל והותירה את הזירה לקרב בין שתי החרדיות, בין האגו"י מנוד לרב שך, בין אשכנזים לבין ספרדים, בין מפלגה חדשה בת ארבע שנים, שבוחריה גם צעירים יותר ובעלי זקנים שחורים, לבין מפלגה בת 80 שנה, שמנהיגיה מבוגרים יותר הקשישים חלבנים. למעשה הסתיים הקרב בתיקו: 107,709 הצביעו ש"ס, ו־102,714 הצביעו אגו"י. זהו הישג לאגו"י, שמספר מצביעיה לעומת 1984 גדל כמעט פי־שלושה, בעוד מספר המצביעים לש"ס גדל פי 1.7. חלוקת המנדטים קבעה יתרון 5:6 לש"ס, אשר כבר הצליחה לנצל את היותה המפלגה השלישית בגודלה ואת העוצמה שמנהיגיה בכנסת – להכשיל מאגו"י – ישתבצו כשרים בממשלה כדי להיחשב לבעלת כוח פוליטי רב יותר ולמובילה את גם המפלג החרדי.

מכל מקום, אגו"י רשמה את ההפתעה של בחירות 88'. ב־84' התבססה הצלחתה על נאמנותם של מצביעיה בירושלים ובבני־ברק, שהעניקו לה 21,124 קולות, כ־60 אחוז מבוחריה והבטיחו למעלה ממנדט אחד. 15 אלף קולות נוספים היא אספה ברחבי הארץ כדי להשלים את המנדט השני. השנה הרחיבה אגו"י את התמיכה בה בירושלים ובבני־ברק אך ורק לכדי 26,484 קולות, שהבטיחו לה כבעבר מנדט ראשון, אולם עלה בידה לגייס ברחבי המדינה הפעם 76,230 קולות נוספים, שסיפקו לה הפעם עוד 4 מנדטים.

הכיבוש של ח"כ שפירא

אגו"י הגדילה את כוחה בכל יישוב ויישוב. בכרמיאל היא קיבלה בבחירות 84' שבעה קולות בלבד והשנה – 233; בנהריה הצביעו עבורה ב־84' 15 בוחרים והשנה – 526; בחולון היא טיפסה מ־201 קולות ל־1940. רק בשבעה יישובים, שרוב תושביהם אשכנזים חילונים, היא הסתפקה בתוספת של כאחוז וחצי מכלל הקולות: גבעתיים, רמת־גן, רמת־השרון, רעננה, כפר־סבא, הוד־השרון וחיפה. בכל יתר היישובים העירוניים הכפריים היהודיים היא השיגה תוספת של לפחות שני אחוז מקרב המצביעים. באותם שבעה יישובים התחזקה גם ש"ס רק במעט, אולם הגידול בכוחה של ש"ס היה מורגש לפחות ב־15 יישובים נוספים, כמו תל־אביב, חולון, ראשון־לציון, נס־ציונה, רחובות, פתח־תקוה, ראש־העין.

נראה כי גם דתיים מתונים, המתגוררים בלב אוכלוסיות חילוניות, נטו אחר אגו"י, לאחר שנרתעו מהגוון העדתי־ימני של ש"ס והימני־עדתי של המפד"ל. ואותם חילוניים או מסורתיים, שהעזו להצביע אגו"י, זכרו דווקא את הכיבוש של ח"כ שפירא, שניסה בארבע השנים האחרונות לצבור הישגים במתיבות יד־סית, לעומת ש"ס, שהתפשה כנתושה יותר בסוגיות כמו גיורה של סוזאן מילר והסגרת הפושע ויליאם נקש. במאבק זה בין המפלגות הדתיות על קולו של הציבור הרחב לא היתה "דגל התורה" מוכרת דיה, אף היא יכלה להסתפק בבחירות 65 אחוז בכוחה (22,400 מצביעים, שהם למטה ממנדט) בירושלים ובבני־ברק, ובהמשך להסתייע בהסכם העודפים כדי להשלים למנדט שני.

בכלל כרסמו ש"ס ואגו"י בליכוד בכל מקום, ובין השאר גרמו לו לנפילות צורבות בעשרה ממעוזיו, כאשר 15 אחוז ממצביעיו שם עזבוהו. אף שנותר מוביל באותם יישובים, אפשר והוא איבד לשנים רבות אלפי מצביעים בקרית־מלאכי ובעפולה שפנו לאגו"י, בבית־שמש ובטבריה שפנו לש"ס ובאופקים, נתיבות, צפת, קרית־שמונה, יבנה וחדרה שעברו הן לש"ס והן לאגו"י.

ש"ס זכתה עוד לכמה הצלחות מרשימות בהעבירה אליה 12–14 אחוז מסך הקולות בכמה יישובים. רבות מהצלחות אלו נזקפו לה באותם מקומות שהשגו בבחירות 84' למעוזי הכח העיקריים של כהנא: אור־עקיבא, בית־שמש, נתיבות, בית־שאן, טבריה וצפת.

אגו"י הצליחה להביא לאיחוד כוחה עם ש"ס תוך מיצוי מאגרי המצביעים עבורה ביישובים חילוניים־אשכנזיים. לעומת זאת, בעיירות הפיתוח ובשכונות המצוקה שבערים הגדולות המשיכה ש"ס להרחיב את התמיכה בה ולשמור על יתרון על־פני אגו"י. הישגיה אלה של ש"ס באו לה בזכות "הנוסחה המנצחת" של בשורה עדתית המשולבת בדתיות־חרדית. ש"ס המשיכה אפוא לבסס את כוחה במעוזיה, הצליחה לגרוף ולקום מצביעי כהנא והוסיפה לכרסם בליכוד. בעוד חוגי המצביעים של אגו"י, הבא מכל יישובי הארץ, עשוי להתרחב רק בשיעורים מוגבלים אם בכלל, הרי ש"ס יושבת לפתחו של הליכוד ומאיימת, ואף מסוגלת, להכפיל את כוחה לפחות בעוד כמה מנדטים כמאגר קולות הימין הספרדי.

הדתיים הגיעו בבחירות 88' להישג המקביל שלהם במנדטים, 18 במספר, שכמותו השיגו באחרונה בבחירות 69', אך הם – ולמעשה ש"ס – מסוגלים ליותר. כל שעל ש"ס לעשות הוא לנצב באמצעות כלפי בוחריה במהלך ארבע השנים הקרובות.

עוד שירות של אסותא!
כאבי שיניים?
24 שעות ביממה
טיפולי חירום
ועזרה ראשונה
בביה"ח אסותא
בית החולים הפרטי הגדול בישראל
ז'בוטינסקי 62, תל־אביב טל. 03-240185
נמנה על קבוצת כלל

למכירה
✓ מערכת אזעקה משוכללת - חיבור אלחוטי למוקד 1000 ש"ח
✓ מערכת טלפונים רב קווית "גמאטון" 1000 ש"ח
02-539862, בערב 02-762501

למוסד ציבורי
דרושים בשכירות
2 חדרי משרד + טלפון
באיזור אשקלון
בהצעות נא לפנות: 03-205256
ללא דמי תיווך.

משרד החינוך והתרבות
"יד הנדיב" (קרן רוטשילד)
האוניברסיטה העברית בירושלים
הטכניון - מכון טכנולוגי לישראל, חיפה
אוניברסיטת תל-אביב
אוניברסיטת בר-אילן
אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
מכון ויצמן למדע, רחובות
האוניברסיטה הפתוחה
מודיעים בזה על תכנית נסיונית רב-שנתית לגיוס
מדענים-מורים לפיסיקה
אשר יועסקו במתכונת זמנית במוקד ביחידות לפיסיקה של המוסדות להשכלה גבוהה ובמתכונת השניה בהוראת פיסיקה בבתי-ספר תיכוניים. התוכנית מיועדת לבעלי תואר דוקטור בפיסיקה. המתקבלים יועסקו במוסד להשכלה גבוהה בתנאים של חברי סגל בדרגת מרצה או מרצה בכיר בהתאם לכישוריהם.
לקבלת פרטים ולהגשת מועמדות נא לפנות לראש היחידה לפיסיקה במוסד המתאים. הבקשות להתקבל לתוכנית צריכות להכיל תולדות חיים מפורטים, רשימת פרסומים, תעודות על נסיון הוראה קודם, אם היה כזה, שמות ממליצים. בקשות תתקבלנה עד 30.12.88.
תחילת העבודה ב-1.9.89.

هكذا من الأصل

מיתה בדלתיים סגורות

בתי משפט צבאיים גזרו עד היום כעשרה דיני מוות על נאשמים ערבים, אך אלה הומרו אחר כך במאסר עולם. הרכב הקואליציה החדשה מרמז על כך שהכנסת תיטה להיענות ללחץ הציבורי בנושא

מאת רומן פריסטר

בימים אלה התבקשה עורכת־הדין לאה צמל להצטרף לשני סניגורים ערבים ולהכין את מהלכי ההגנה במשפטם של שלושה משליכי בקבוקי תבערה על האוטובוס ביריחו. אשה ושלושת ילדיה הקטנים נהרגו בתוקף זה. כבמקרים דומים בעבר, מושמעת גם עכשיו הדרישה להפעיל את הסמכויות הטבועות בתקנות לשעת חירום ולהטיל על הנידונים גזר־דין מוות. הממשלה דנה בסוגיית הענישה והחליטה כי שר הביטחון, שר המשפטים ושר החוץ ינחו את הפרקליטות הצבאית בכל מקרה ומקרה. הרכב הקואליציה החדשה מרמז כי הנטיה תהיה לא רק למצות את הדין עם הנאשמים, אלא גם להיענות ללחץ הציבורי.

משאל דעת־הקהל שעשה בשעתו מכון פורי מלמד כי 70% מכלל הנשאלים מצדדים בהטלת עונש מוות על מחבלים שרצחו את קורבנותיהם, ורק 20% התנגדו לזה. דרישה זו בולטת בעיקר בקרב המתנחלים. 85% מן הרבנים וראשי הישיבות בשטחים ענו בחיוב לשאלון שהפיץ המכון "צומת" בגוש עציון, בנובמבר 1987.

עד כה גזרו בתי־משפט צבאיים כעשרה דיני מוות על נאשמים – כולם ערבים. ברוב המקרים התנהלו המשפטים בדלתיים סגורות ופסקי הדין לא הותרו לפרסום. בכל מקרה של פסיקה כזאת, מחייב החוק הגשת ערעור; בכל עשרות התיקים האלה המיר בית־המשפט הצבאי לערעורים את הנידונים במאסר, לרוב במאסר עולם. המערכת השיפוטית שלנו נרתעת מלהפעיל את סמכויותיה בפועל, אך לאו דווקא מטעמים מוסריים. מסירת זכות ההכרעה לדרג המדיני מלמדת כי לנגד עיני הממסד השלטוני ניצבים בראש וראשונה השיקולים התועלתיים. נימוקי תועלת ניתנים לפקודים ולהתאמה למציאות הפוליטית המשתנה.

עין תחת עין

בכינוס בין־לאומי שהיה השבוע הוקדש לעניין הענישה, בלטה עמדתו הנחרצת של הד"ר איגור פרימוראק, מרצה לפילוסופיה באוניברסיטה העברית. ד"ר פרימוראק, המתמחה בפילוסופיה של מוסר ומשפט, הרצה לפנים באוניברסיטה של בלגראד, עשה שנת שבתון בירושלים ולפני כשבע שנים החליט לקבל תעודת עולה. ארץ הולדתו, יוגוסלביה – כשאר המדינות הקומוניסטיות – נמנית עם הארצות המעטות באירופה שלא ביטלו את עונש המוות באופן חוקי, אף לא ביטול דה־פאקטו.

כפילוסוף, דוגל הד"ר פרימוראק בתורת הגמול, הגורסת שהענישה צודקת תמיד כשהיא מבטאה את תגובת הקהילה למעשה הפשע: "על רוב הפשעים אפשר למצוא את התגובה ההולמת במאסר או בקנס. לא כך במקרה של רצח. העונש ההולם לרצח הוא אך ורק מיתה, כי אין לו שום תחליף שיהיה שווה־ערך לו. אותם מתנגדים מסתמכים על טעמים הומאניים או על הכרה בחיי־אדם כערך עליון. איני רואה דבר לא־הומאני בעונש המוות: אפשר להתווכח על הדרך שבה ממיתים פושע, אבל לא על עצם העונש. אינני מאמין שהזכות לחיים היא זכות מוחלטת. האם נתייחס בכובד ראש לטיעון כזה כשיבוא מפי הרוצח עצמו? וודאי שלא. ואם הוא עצמו אינו רשאי להעלות טענה כזאת, מדוע יהיה מישהו אחר רשאי לעשות זאת בשמו?

"תורת הגמול אינה מבדילה בין ערבי ליהודי, בין שחור ולבן, בין דת לדת. ואם כבר מדברים על דת, האם לא נאמר בתנ"ך 'ולא תקחו כופר לנפש רוצח אשר הוא רשע למות כי מות יומת'?"

כמובן, אילו נהגו חוקי ההלכה במדינת ישראל, לא היה כלל ויכוח על עונש מוות למחבלים, הפרקליטות הצבאית לא היתה נזקקת להוראותיו של הדרג המדיני. בתלמוד, בפרק ארבע מיתות שבמסכת סנהדרין, נאמר במפורש כי "על שפיכות דמים כותי בכותי וכותי בישראל חייב. ישראל בכותי פטור". (כותי הוא גוי).

"לדעת שהערבים ידעו מי נסע באוטובוס באורח הזוי במאה העשרים, אתנגד בתוקף להטלת עונש מוות סלקטיבית, כלומר, לגויים בלבד. דרך אגב, גם בפסק העברי נאמר כי גוי שהרג יהודי בשוגג – פטור. ומעבר לכך, אסור לנו להתעלם מההיבטים הפוליטיים והמוסריים. שאלה היא אם בכלל מותר לחברה להנהיג עונש מוות, שהרי רק האלוהים שנפח בנו חיים, רשאי ליטול אותם. תבין, אין החיים ערך מוחלט. אנחנו שולחים אנשים למלחמות, לא כך? אשר לאלוהים, הבורא יצר את עולמנו עם קצר, והוא בוודאי יודע זאת".

פרופ' ליאון שלף, מרצה למשפט ולסוציולוגיה באוניברסיטת תל־אביב ומחבר ספר על "העונש המוחלט", רואה בתופעות כאלו סכנה ממשית:

"אני יכול להבין ללב קרוביה וידידיה של שרה וייס שנהרגה עם ילדיה באוטובוס ביריחו ואני מבין שצריך להתחשב ככל האפשר ברגשותיהם, אך אין הם יכולים לקבוע את חומרת העונש. עם אנשים כאלה, שנפגעו כה קשה, אי־אפשר להתווכח על ערכים. לכן, בגלל ציפיותיהם לעונש המרבי וכדי להסיר את הלחצים שהם מפעילים על המערכת השיפוטית, אני תומך בביטולו המוחלט של עונש המוות בישראל. אם תיכנע המערכת לתביעות קיצוניות ולו פעם אחת, ייפרץ הסכר ויעמיד את בתי־המשפט בפני דילמה קשה שבעתיים. שהרי איך נסביר את העובדה שבמקרה אחד ייגזר דין מוות, ובמקרה אחר מאסר עולם בלבד? נוסף לכך, איני יכול לשכוח שהמערכת פעלה ועשויה לפעול בעתיד מתוך גישה של איפה ואיפה. ואין זה מקרה שדווקא הציבור הדורש במפגיע גרדום למחבלים, תובע גם חנינה לאנשי המחתרת היהודית".

זו הסיבה העיקרית שגם הד"ר רות גביזון, מרצה למשפט באוניברסיטה העברית ופעילה בתנועה לזכויות האזרח, מתנגדת בתוקף לעונש מוות בישראל. "בחברה שבה עלול להיווצר מצב שעונש המוות יופעל באופן שרירותי, יש חשש לפוליטיזציה והשחתה של בתי־המשפט, אשר יעשו שימוש ציני במוסר. אצלנו סכנה זו רצינית מאוד. זו הסיבה המכריעה אצלי את הכף", אומרת הד"ר גביזון.

ולסיכום, השאלה: למי זה עוזר? עו"ד אמנון זכרוני לימד סניגוריה על שני ערבים ישראלים מהאזור עירה, שהסיעו במכוניתם חייל, שהגיע בכביש ליד חדרה, ידו בו והשליכו את גופתו. שניהם נידונו למיתה בשנת 1983. גזר־הדין הומר במאסר עולם ולבסוף אחד הרוצחים נכלל בעסקת החילופין המדהימה עם אנשיו של ג'יבריל.

"אני מתנגד לעונש מוות באופן עקרוני ומוחלט, מטעמי מצפון. אבל אני מכיר את הטענה שצריך להוציא להורג את הרוצחים, כי במוסר־רגיל מחליפים אותם בשבויים או בבני־ערובה", הוא אומר, ודוחה את הטענה. "לא כל המחבלים הם רוצחים בפועל, ותמיד יישבו בבתי־הכלא שלנו אסירים שארגוני־החבלה יתבעו את שחרורם. גם אין ממש בסברה שעונש מוות הוא גורם מרתיע. ידוע לי שבזרועות הביטחון אין רואים בעין יפה את הנטייה לשפוט מחבלים למיתה. הסיבה היא תועלתית גרידא. מחבל שיודע כי בכיפה פירושה גרדום, יילחם עד טיפת דמו האחרונה. מוטב לו למות בקרב, מאשר למות בעניבת חבל. כך איפוא גם הצדק המוסר וגם ההיגיון הענייני מדברים בעד ביטול חוקים המאפשרים הוצאה להורג".

עד כה נרתעה המערכת המשפטית מגזירת עונש מוות על מחבלים שרצחו. שמיר ושריר כבר הבטיחו לדון בכך. למעשה כיוונו לרחשי הציבור. סקרים מלמדים שהרוב מצדד בזה. הסיכון רב על הסיכוי

"בפילוסופיה ישנה גם תורת התועלתנות המעלה, בין השאר, את גורם ההרתעה. אולם כמעט כל המחקרים שנעשו בתחום זה מוכיחים שחומרת העונש אינה מרתיעה ואינה מצמצמת את ממדי הפשע בעולם. אבל התוצאה המעשית, אפילו יוכיחו אותה, אינה רלוונטית להצדקה. השיקול המוסרי בתורת הגמול מסמל את הצדק האמיתי, כי השאלה היחידה העומדת כאן למבחן היא שאלת היחס בין החטא לעונשו. מסיבה זו לא הסכמתי לתמוך בהטלת עונש מוות על מחבלים ערבים. שאיפה זו מתבססת על שיקולים פוליטיים ותועלתיים – שדרך אגב, שנויים לדעתי במחלוקת. איני בטוח שההוצאה להורג תצמצם את מעשי הטירור. אולי דווקא להיפך. תורת הגמול

פרופ' שלום אלבק, מרצה למשפט עברי באוניברסיטת בר־אילן נתבקש להשיב על השאלה: האמנם מותר ליהודי להרוג גוי, ואוי לו לגוי אם יהרוג יהודי? "אם תפנה את השאלה לרב נוקשה, בוודאי ישיב: אכן, זה מה שכתוב. אבל מאז נכתבו הדברים, חלפו מאות שנים והשאלה אינה מה גורס המשפט העברי, אלא באיזו חברה אנו חיים. חברה שתשכיל למצות את הצדק, תדע להתאים למציאות גם את שיקולי המשפט העברי".

הדברים אינם פשוטים וחלקים כל עיקר, הוא מבהיר. אולי תדרוש הדעה דין מוות למשליכי בקבוק התבערה על האוטובוס ביריחו מפני שרצחו אשה וילדים. אך מה היה אילו רצחו חיילים, למשל? ומאין לנו

בהופעתו במועדון העיתונות לפני כשנה, הודיע יצחק שמיר כי "הממשלה תדון בקרוב בהנהגת עונש מוות". שר המשפטים, אברהם שריר, אמר בפגישה עם הכתבים לענייני משפט כי הוא מצדד בעונש מוות למבצעי פשעים המוניים, יהודים וערבים כאחד. שניהם כיוונו לרחשי לבו של הרוב בציבור. הציבור מעלה את הנושא בדרך־כלל בתגובה רגשית ומיידית למעשה פשע חמור במיוחד. זמן קצר אחרי שאלי כהן נתלה בכיכר בדמשק, נתפס פיראי, הוגאני שמו, ובלחץ דעת־הקהל שדרשה נקמה, נידון למוות, אם כי לא הספיק לפגוע באיש. גזר־הדין בוטל לאחר מכן בהסתמך על פגמים פורמליים. לנאשם לא ניתן לבחור סניגור. אלו כמה דוגמאות מרובות.

מרשם בדוק להסלמה

17 שנים מלמדת לאה צמל סניגוריה על מחבלים ועל נאשמים בעבירות ביטחוניות אחרות. היא עוסקת במלאכתה לא רק למען הפרנסה, אלא גם מתוך השקפת־העולם האומרת לה שזכותו של אדם להתנגד לכיבוש, "ולא הכובש הוא שיקבע לו את הכלים שישתמש בהם". היא מודה שאינה שלמה עם מעשהו של מחבל הרוצח אשה או ילדים ורואה בכך פגיעה במדינת ישראל. עם זאת, היא סבורה שבהיותה חלק מהעם הכובש, נשללת ממנה הזכות להטיף מוסר לאחרים.

פעמיים בקריירה המקצועית שלה טיפלה בנאשמים שנידונו למיתה והיא סבורה שאין כמוה יודעת את נפש המחבל המצוי.

לדעתה התמורה בעונשים תשיג תוצאה הפוכה מן המטרה: "עד סוף שנות ה־80, דנו את המפגינים ואת מיידי האבנים ל־30 ימי מעצר. במקרים חמורים במיוחד – לשלושה חודשים. מאז ההתנגשות האלימות באוניברסיטת ביר זית, נשלחים זורקי אבנים לכלא לחצי שנה ולשנה. ומה השתנה? רבים החליפו אבנים בבקבוקי־תבערה. עונש כבד יותר גורר מעשים חמורים יותר.

"המחבלים של היום קרובים מאוד אלי. בבואם לפעולה, הם יודעים היטב כי הם מסכנים את חייהם. הם גם יודעים שישלמו מחיר גבוה. אני מגינה עכשיו על צעיר בן 18 שלא התגייס לשום ארגון עוין. פשוט, כאשר התחילה האינתיפאדה, חש כי עליו לעשות משהו למען עמו. יחד עם שני חבריו, חצה את הגבול מירדן. השלושה נתקלו בכוח של צה"ל. היו חילופי יריות, שני עמיתיו נהרגו, והוא נפצע ונתפס בלי שהספיק לפגוע באיש. עכשיו הוא מסרב לשתף־פעולה עם השופטים. אני מסבירה לו כי הוא מרע בכך את מצבו, שידונו אותו בהיעדרו. אבל לא איכפת לו. להיפך. הוא רוצה להיות קדוש מעונה. אפילו המחשבה על עונש המוות, אין בה לשנות את עמדתו. הוא אינו דתי כלל.

"לפני בואי לפגישה אתך, הייתי בעזה ועשיתי שם סקר זוטא. שאלתי את הצעירים כיצד יגיבו אם האיום של מוות בתלייה יהיה ממשי. רובם השיבו לי: היום יש מין הסכמה – שני הצדדים אינם מנצלים במלואם את משאביהם. אבל אם יהיה עונש מוות – זה יוביל אותנו לעשות את 'המעשה האחרון המוחלט'. מכאן ברורה המסקנה: הסלמה מצד המערכת השיפוטית תוביל במישרין להסלמה בצד השני".

הצצה לדיונים בארמון צנובר

פרטים ראשונים מתוך הנוסח המקורי של דו"ח הוועדה לענייני השטחים ושל דו"ח הוועדה המדינית שהוצגו לפני באי המועצה הלאומית הפלשתינית באלג'יר. השקפות ומגמות

מאת אודי ניר

בלהט הפולמוס על משמעותן המדינית של החלטות המועצה הלאומית הפלשתינית באלג'יר, הניסיונות לבחון אם מדובר בפריצת דרך או ב"ניסיון אשליות להטעיית דעת הקהל העולמית" – כפי שניסחה זאת ממשלת ישראל – נדחק הניסיון לבדוק מה התייחסותו האמיתית של אש"ף למצב העניינים הנוכחי, הן במישור המתרחש בשטחים, והן במישור המדיני, כפי שבאו לידי ביטוי בדיוני המועצה.

ההתעניינות הישראלית סביב המושב האחרון של המועצה הלאומית הפלשתינית התמקדה במשמעויות הגלויות והנסתרות של ההצהרה המסכמת, שפירושיה שנויים במחלוקת. מטבע הדברים, ההכרזות מאלג'יר נבחנו כאן בעיניים ישראליות.

דומה כי לא נעשה ניסיון ממשי להציץ לאולם המועצה בארמון "צנובר" באלג'יר, ולהטות אוזן לתוכן הדיונים שם. העיון בכמה מהדו"חות שהוגשו לחברי המועצה מצייר תמונה מעניינת על השקפות ומגמות, וגם על פעילויות שונות של נציגי מוסדות אש"ף כיום.

לידי "הארץ" הגיע מאלג'יר הנוסח המקורי של דו"ח הוועדה לענייני השטחים, ושל דו"ח הוועדה המדינית. שני הדו"חות הוצגו לפני באי המל"פ, ועותקים שלהם חולקו לנוכחים. לפני העיסוק בתוכן הדו"חות, שייעשה תוך ניסיון לסנן רעיונות ותפישות מתוך שפע הרטוריקה, יש להקדים ולהבהיר כי בהקשרים רבים, במיוחד בדו"ח הוועדה לענייני "המולדת הכבושה", מיטשטש לעתים הגבול בין המצוי לרצוי. עם זאת, על־פי רוב, מדובר בהערכות והשקפות מפוכחות למדי, חדשניות למדי בפורום פלשתיני רשמי, מבחינת המקוריות והעניינייות שלהם. ננסה כאן להאיר היבטים בולטים בדו"חות אלה, בלי להיכנס לשיפוט או לבחינה של ערך האמת שלהם.

דו"ח "המחלקה לענייני המולדת הכבושה" עוסק כמעט כולו באינתיפאדה. מחלקה זו כפופה לוועד הפועל של אש"ף, ובכל מושב של המועצה היא מגישה דו"ח עמדה ופעילות למל"פ, כפי שממשלה מדווחת לפרלמנט על פעולותיה. ההתקוממות בשטחים מוצגת כאן כתנועה ש"נהפכה בפועל למלחמת שחרור לאומית, וכך הוצבה הבעיה הפלשתינית בפני שלב חדש".

הפרק הראשון בדו"ח, המתאר את מאפייניה של ההתקוממות, מדגיש את האחדות שהיא השיגה, את כלליותה מבחינה גיאוגרפית ומגזרית־חברתית, את כושר האלתור והיוזמה שתושבי השטחים הוכיחו במהלכה, את יכולת ההתארגנות העצמית שלהם, את יכולתם לתת ביטוי ל"ערכים מהפכניים" תרומיים (עזרה הדדית וכד'), וגם את תפקידם של ערביי ישראל במכלול זה, ש"חיזקו את הלאומיות הפלשתינית" הגבלטה. (בדו"ח המדיני מבוססים הדברים בלשון ציורית: "האינתיפאדה הסירה את האפר מעל הגחלת היוקדת בגליל במשולש ובנגב, והקו הירוק נראה רק כקורי עכביש", נאמר שם).

שבירת מחסום האימה

הפרק המפרט את הישגי ההתקוממות בהקשר הפנימי הפלשתיני מציין בעיקר את החזרת הביטחון העצמי ל"המונים הפלשתיניים" ואת "שבירת מחסום האימה מפני צבא הכיבוש". במישור הערבי, מודגשת ההזדהות הגוברת עם העניין הפלשתיני ומצוין ניתוק הקשר החוקי והמנהלי בין ירדן לגדה המערבית, שהחזיר את "האופציה הפלשתינית להחמת האופציה הירדנית". במישור הבין־לאומי ישנה כמובן התרכזות בהדגשת ההדהוד הגוברת לבעיית השטחים, הקניית יוקרה לאש"ף כשל תהודה הגוברת גם בנציגו הפלשתינים, הדימוי "התוקפני הבוטני והטרוריסטי" שנוצר סביב ישראל.

פרק מיוחד, נרחב למדי, מוקדש להשלכות האינתיפאדה על ישראל, ומוכיח בקיאות ניכרת בהתרחשויות בזירה הישראלית. מדובר שם בעיקר בתופעות חברתיות־כלכליות שפקדו את ישראל בתקופה האחרונה. התגברות הקולות הקוראים לפתרונות כוחניים של הבעיה הפלשתינית, כגון הטראנספר, מצוינים בעיני מחברי הדו"ח על ברוטאליזציה והקצנה של מגמה אחר בחברה הישראלית.

הדו"ח המדיני מתייחס בהקשר זה לתוצאות הבחירות בישראל. לפי הערכתו, הירידה היחסית בכוחן של המפלגות הגדולות והעלייה בכוחן של הקטנות "מבטאים את הבלבול והמבוכה של הבוחר הישראלי, ואת חוסר־האמון שלו בהנהגה המדינית הנוכחית". הצלחתו היחסית של גוש הימין־הדתיים מוכיחה לדברי הדו"ח את "הפנייה לעבר תפישת הגטו בעיצובה של החברה הישראלית, כדי להתרחק מן המיעוטים המאיימים על טהרתה של החברה, ובירוחה מפגמים – לפי תפישתם – כדי למנוע חיים בצוותא עמם".

דו"ח הוועדה לענייני השטחים מציין לעומת זאת, את התגבשות כוחו של "הזרם הדמוקרטי" בישראל, שמצא ביטוי בהופעת יותר מ־30 תנועות מחאה, בשינוי בעמדותיהם של גנרלים במילואים, סופרים, אמנים, משפטנים ואנשי אקדמיה. בהקשר הישראלי, מוצגת האינתיפאדה כזעזוע שהביא עידן מחודש בעקרונות בסיסיים של התנועה הציונית, לצד התפשטות תופעות כגון סירוב לשרת בשטחים, השתמטות משירות מילואים, ועוד. התייחסות מיוחדת ניתנת לתופעות של מתח פסיכולוגי בקרב החיילים הישראלים. זו מושווה ל"סינדרום וייטנאם" שפשה בשורות החיילים האמריקאים בעקבות המלחמה ההיא.

החלק העיקרי של דו"ח הוועדה לענייני "המולדת הכבושה" עוסק בסקירת הדרך שבה טיפל אש"ף באינתיפאדה. חלק מהדברים בדו"ח זה טרם פורסמו. סביר בהחלט שחלקם הגדול מבטא גם שאיפות ולא רק מעשים, אך גם בכך יש בהם עניין. העיקר החסר כאן, בניגוד לדו"חות קודמים מסוג זה, הוא שהפעם אין כל ציון של סכומי כסף, וגם לא כתובת מדויקת שאליהם נשלחו. העקרונות לתמיכה כספית, לפי הדו"ח, היו אלה: התרכזות במגזרים שנפגעו במידה הרבה ביותר, בראשם משפחות הנפגעים. בתחום זה – נאמר – הופנתה קריאה מיוחדת למדינות ידידותיות לתרום לסוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם. "התרכזות בהזרמת סיוע רפואי היתה באזורים שהיו נתונים להתקפות ולמצור, ניתנה קדימה למשפחות החללים העצורים והמגורשים... המחלקה לענייני המולדת הכבושה קיבלה לידיה את המעקב המיידי אחר מתן פיצוי לבעלי הבתים שפוצצו ובתי העסק שנסגרו".

עיקרון אחר הוא "חיזוק כוחן ומעמדן של מסגרות האינתיפאדה". בכלל זה נאמר כי התמיכה הוזרמה במעט רק אל "המפקדה הלאומית המאוחדת של ההתקוממות" ו"הוועדות העממיות" וכן לגופים המוגדרים "מוסדות לאומיים", כגון איגודים מקצועיים, בתי־חולים אוניברסיטאות ומכללות. יתרת הכספים – נאמר – שימשה לפיתוח ושיפוץ של מאות פרויקטים קטנים, כגון פתיחת מרפאות בכפרים, הקמת משקים חקלאיים, הכשרת אדמות ועידוד בעלי מלאכה. ה"מוסדות הלאומיים" והוועדות העממיות, נאמר בדו"ח, קיבלו את הסיוע הכספי בלא שחויבו במסירת רישומים או דיווח על ההוצאות.

תפקיד אונר"א באיזור

דגש מיוחד יש בדו"ח על המגזר החקלאי. הוועדה רואה צורך ראשון במעלה בהבטחת אדמות־ציבור לגידול דגנים, הן כדי להבטיח משק חקלאי אוטרקי ככל האפשר, והן כדי לשבש ניסיונות של השלטונות הישראליים להפקיע אדמות. לפי הדו"ח, יו"ר אש"ף, יאסר ערפאת, נרתם אישית לסייע בפתרון הבעיה של שיווק עודפי שמן הזית מהגדה, ולאכסנת היצוא של מוצרי חקלאות אחרים לשוק האירופי המשותף.

בתחום התעשייה, נמסר כי אש"ף הורה למפעלים להכפיל את קצב הייצור שלהם, בעיקר בתחום מוצרי הצריכה והמזון, כדי להימנע ככל האפשר מצריכת מוצרים ישראליים. ה"מחלקה לענייני המולדת הכבושה" מדווחת כי בין היתר הוקפאו לתקופה של שישה חודשים פרעונות ההלוואות שהוועדה המשותפת של ירדן ואש"ף הורתה למפעלי תעשייה. נשלח פיצוי למפעלים שניזוקו מן ההתקוממות או לאלה שקצב הייצור שלהם נפגע, בתנאי שלא פיטרו עובדים ודאגו לשלם להם גם תמורת ימים של שביתה כללית.

פרק נרחב אחר עוסק באוכלוסים ושיכון. "הגורם הדמוגרפי הפלשתיני ממלא תפקיד חשוב בעימות עם מגמות ההתפשטות הציונית", נאמר בדברי המבוא לפרק זה. בין השאר מדווח שם על הקפאת פרעונן של הלוואות שנמסרו לתושבים באזור ירושלים, והוראה על פטור מדמי שכירות לבני משפחות של חללים, של אסירים שנשפטו לתקופות העולות על חמש שנות מאסר, ושל בני המשפחות שנפגעו מהאינתיפאדה.

ולסיום, כמה דברים מן הדו"ח המדיני שהוצג באוזניהם של באי המועצה מפי ראש הזרוע המדינית של אש"ף, פארוק קאדומי, ועורר סערה בקרב הצירים. החלק מעורר־המחלוקת שבדבריו היה זה העוסק בהערכתו של אש"ף את מדיניות ארצות־הברית בבעיה הפלשתינית. ואכן, נאמרו שם דברים מפתיעים, הרבה מעבר לחלקים היותר־פרגמאטיים שנכללו בהכרזה המסכמת של המועצה הפלשתינית, אף כי הם היו רק תיאור של עמדת ארצות־הברית בעיניים פלשתיניות: "ארצות־הברית אינה מסוגלת לכונן שלום בין שני הצדדים האלה, הנאבקים זה בזה, אך היא כשרה לסייע להם – אם רצונה בכך", אמר קאדומי. "לכן, על הדיפלומטיה האמריקנית לסגת מסוגה עקרונית ולפתוח פתח למאמצים שמטרתם ליצור אווירה פוליטית (מתאימה) ולעודד הופעתה של מנהיגות פלשתינית המסוגלת לקבל דרכים עם ישראל, ולהאיץ בהנהגה הישראלית לעשות צעדים שיסייעו להופעתה של מנהיגות פלשתינית כזאת. קיצורו של דבר, ההנהגה האמריקאית נדרשת ליצור אווירה שבה יוכלו הצדדים הנוגעים בדבר להגיע לידי פתרון שיבטיח ביטחון והכרה בישראל, שלטון עצמי פלשתיני ויציבות באזור. אין כנוס ככך ששלטונות הישות הפלשתינית יקבלו את דרישות הביטחון של ישראל וירדן".

"אחר", סיים קאדומי את דבריו, "אין בינינו איש הסבור כי האינתיפאדה הפלשתינית תהיה מסוגלת להכריע בתוך תקופה קצרה עימות שנמשך יותר ממאה שנים. איש בינינו אף לא חשב ואינו חושב לזלזל ברגב אדמה מאדמת המולדת שלנו, אך לא קבענו מטרות ולא גמישות מופלגת – שהרי אינן מסוגלות להקנות לנו את זכויותינו. להיפך, הן ירחיקו אותנו מן המטרה הנכספת".

המחיר הכבד של אהרון הראל

ניסיונו של היו"ר להתייחס לרשות השידור כאל מוסד מתוקן – נכשל. ביום שמנע את פיטורי דוד גרוסמן, הוא מודה כי שגה במשך ששת חודשי כהונתו, ושילם על כך ביוקר

מאת לילי גלילי

יום רביעי השבוע היה יום טוב לאהרון הראל, יו"ר רשות השידור. לא ימים רבים כמותו ידע מאז בא לרשות. משעות הבוקר, לא חדל לצלצל הטלפון בלשכתו במרכז כלל בירושלים, מקום מושבה של הנהלת רשות השידור. סופרים, אמנים, פוליטיקאים וסתם חברים ביקשו לברך, להגיד מלה טובה על עמדתו בפרשת פיטוריו של דוד גרוסמן. יום קודם־לכן, יצאו הראל ועמיתיו מן המערך בוועד המנהל, נגד המנכ"ל, ומנעו את הפיטורים. צעד קטן לאנושות, אבל צעד גדול להראל. לאחר שישה חודשים של שיתוף־פעולה הדוק, קם נגד המנכ"ל.

צעד קטן לאנושות, צעד גדול לאהרון הראל — תצלום: עדי קרן

"שיתוף פעולה" הוא לשון המעטה ליחסי־העבודה המיוחדים שנוצרו בין השניים. הנורמה של רשות השידור הציגה את יחסי היו"ר והמנכ"ל כעימות מתמיד. לנוכח תוצאותיו של אותו דו־קיום הרמוני ששרר בין פורת והראל, כבר קשה לדעת מה עדיף. במקרה של הראל, על כל פנים, שילם היו"ר ביוקר על מדיניותו. לעומת הכוונות של פורת, נראתה עמדתו של הראל כחולשה עד כדי ביטול עצמי. תפישתו את המצב ברשות נשמעה מנותקת במקצת מן המציאות.

עם בואו לרשות, נהנה הראל (בן 56) מאשראי ציבורי לא־מבוטל: חבר־כנסת בשתי קדנציות, מנכ"ל בית ברל, יונה מוצהרת במפלגתו ופעיל ב"מרכז הבין־לאומי לשלום". בדומה של רשות השידור, שאינה מיטיבה עם אנשיה, נשחק עד מהרה גם האשראי של הראל, מבית ומחוץ. התקשורת הגדירה אותו כחלש וכמי שאינו עומד מול פורת. העובדים נטפלו לו על שלא הגן עליהם די הצורך. שני עמיתיו לוועד המנהל, רוני פינשטיין ודליה איציק, זעמו על שבחר בשיתוף־פעולה עם פורת ולא עמם. גם חבריו האישיים, רבים מהם סופרים ואנשי־רוח (גם מזכות רעייתו, ציונה הראל, מנהלת המערכת של הוצאת "עם עובד", ושני אחיו, יאיר ואלון גרבוז), אינם נמנים בהכרח עם מעריצי פורת, תהו רבות על הקשר האמיץ בין השניים.

בין שיחות טלפון לסיגריה מודלקת בעצבנות מסוימת, אמר הראל השבוע: "לא עוד. זו היתה הטעות הגדולה שלי. ידעתי שאני עומד לשלם עליה מחיר כבד ולקחתי את הסיכון. עמדו לפני שתי אפשרויות: לזכות בהרבה כותרות בעיתון ולא להשיג מעשית שום דבר, או לנסות להגיע להבנה משותפת על בסיס ויתורים הדדיים. כמי שראה את תוצאותיו ההרסניות של מאבק יו"ר־מנכ"ל במגזר הציבורי וגם הפרטי – דוגמת "זוכך" – בחרתי בדרך השנייה".

עובר הרושם שהוויתורים היו תמיד שלך.

לא נכון. במסגרת ההבנה ביני לבין המנכ"ל, נכללו הרבה דברים, כביטול פסוקים, אבל הם סייעו לי להגשים דברים שרציתי. למשל, מנעתי נקיטת צעדים משפטיים נגד דוד גרוסמן, אחרי התבטאויותיו בארה"ב לפני חודשים כספר. יכולתי להגן על רפיק חלבי. זה רק חלק.

"המחיר" שהזכרת קודם כולל גם דברים הנראים מנוגדים לתפישת עולמך. איך נתת ידך לפירוק הסיקור מוועידת אלג'יר?

נתתי את הגיבוי לפורת רק לאחר שבמשרד הביטחון אישרו לי כי הדבר נעשה בהתאם לפנייתם. יתכן שזו בכל זאת טעות שלי, אבל לא פורת הסעיף עלי אלא משרד הביטחון. אין זו הפעם הראשונה בהיסטוריה שמערכת ביטחון פונה בבקשה כזו זה הגענית. עקרונית, אני מתנגד לכל התערבות פוליטית. ראיתי בזה חריג.

אילו השתכנעת מן העובדה שהפנייה באה ממשרד שר ביטחון מהמערך, יצחק רבין? האם היית נענה גם לשר הביטחון אריאל שרון?

זו להלוסין לא משנה. אבל לוא ידעתי שבמקביל לפנייה זו, גם מנתקים לתושבי השטחים את החשמל – לא הייתי נותן ידי למהלך זה של הסיקור. יתכן שטעיתי, אבל לא היה פה שיקול מפלגתי. אף אחד לא יכול להאשים אותי בשיקולים מפלגתיים.

באווירה הציבורית שלנו, אין זו האשמה אלא מחמאה, אם לפתות בחירה מקובלת.

לא באתי לרשות השידור לעשות פוליטיקה. זאת יכולתי להמשיך לעשות בכנסת. באתי לנסות לעשות רשות שידור טובה יותר. יש לי בהחלט ויכוח אתם אם באמת, ברוח החוק, משקפים את מגוון הדעות כולו. כשזה לא כך, אני מעורב. למשל, כשלפני הבחירות רצו לעשות שתי תוכניות "מוקד" עם הליכוד, ואחת עם המערך. המנכ"ל קיבל את עמדתי וביטל את ה"מוקד" השני עם הליכוד. איש לא ידע על כך. אינני זקוק לכותרת: "אהרון הראל ביטל 'מוקד'".

הכך יש רק בהגדרות "פורת ביטל". מצב לא נעים לך.

בהחלט. זה יצר מצב שריכזתי עלי את כל האש. עכשיו, כשכבר ברור לי שהמערכת כולה עוסקת רק בעניינים פוליטיים, אני מכיר גם בכך שפגעתי בתרומתי כששיחקתי משחק אחר.

דיברת קודם על "מחיר כבד" ששילמת. מה החלק הקשה שבו?

יש כמה מישורים למחיר הזה. מחיר פוליטי, שהרי אני יודע כי היתה הרגשה שמכרתי את נשמתי, אף־על־פי שהייתי שלם עם עצמי. אך אני, בניגוד לאחרים, מודה שאני מתרגש מן העיתונות ומשפיע עלי מה שכותבים עלי. אבל המחיר הכבד מכל הוא העובדים. בגלל תפישתי את התפקיד כיו"ר, ולא כ"מנכ"ל־על", נמנעתי מפגישות עם העובדים שלא בידיעת המנכ"ל, והם לא ידעו על המאבקים שאני מנהל בעניינם. הביטוי היה בעיקר שלי בבניין הטלוויזיה בשבוע שעבר, בהתפרצות של אחד מעובדי הכלפי. זה כאב לי. כי באמת השתדלתי. הלכתי לאוצר לשכנע בעניין שכרם; היו לי פגישות עם קיסר והנרפלד. אני חושב שעכשיו מגבשים מדיניות שכר חדשה, במקום השכר המשפיל שהם מקבלים. חלק מהעובדים ידע בתקופה האחרונה על מיני מאבקים שאני עושה. עובדה, לאחר שהתפרסם ב"הארץ" שאני שוקל להתפטר, היו אלי עשרות פניות של עובדים, ועדים ובנאיים, שקראו לי לא לעשות זאת.

ומה אכן השפיע עליך?

בהחלט. העובדים הם הגורם המכריע מבחינתי. הרבה דברים כאבו לי, כמו הקרע ביני לבין רוני פינשטיין ואי־ההבנה עם דליה איציק. אבל לוא הרגשתי שאיבדתי את אמון העובדים – הייתי הולך. המנכ"ל או יו"ר המאבד את אמון העובדים – צריך ללכת. וזה לא מה שאני מרגיש היום.

לאחר הדברים שהשמעת רק שלשום באסיפת עובדים על פורת, האם אתה מרמז שהוא צריך ללכת?

דיברתי רק על עצמי.

בסיכום ישיבת הוועד המנהל, אמרת כי בכל התנגשות בין מנהל תקין למצפון, תבחר במצפון. אם גרוסמן יפוטר בכל־זאת בגלל עמידתו על רצון פורת וקדר – תתפטר גם אתה?

לא. זו תהיה שגיאה להתפטר על החלטה פוליטית. אבל האמת היא שאינני חושב כי גרוסמן יפוטר.

יש טענה שעצם נכונותך לאחוז בכובעך הציבורי למנכ"ל, הביאה אותך לעלבה המביכה מפי מר: "מה אתם יוצרים? גם היו"ר מהמערך..."

אינני חושב שהסכמתי עלה תאנה. עובדה, כשהגענו להבנה אמיתית, לא התייצבתי בהיות אחת אתם.

איפה עוברים הקווים האדומים שלך?

אם הממשלה שתקום תיצור מדיניות של הכתבה: אם יהיו פיטורים פוליטיים ברשות השידור. או ארע שאין לי מה לעשות שם.

למה לפטר אותנו? יותר נוח לפרים להשאיר.

תראה, עשיתי אולי טעות כשהסכמתי להיכנס לרשות השידור בתקופה שלפני הבחירות, בכל החודשים האלה המכפיפים את הסיקור לחוק הבחירות והעוקרים אותו. אני מכיר את החוק גם מן הצד השני. כמי שהיה פעם ראש מטה הבחירות של המערך, פעלתי לשינוי בכנסת ולא הצלחתי. עכשיו הייתי צריך לפעול לאכיפתו של חוק זה בסיקור. דווקא אני, כיו"ר, צריך לשמש דוגמה להפרת החוק; פעם גם נפגשתי בלי שום עם פלסטינאים בארץ ובחו"ל. כאשר התקבל החוק, הפסקתי. הסכתי שאני, כחבר־כנסת, איני יכול לשמש דוגמה להפרת החוק. זה אותו הדבר.

אתה מדמה שמעמדה יהיה כזה יותר? שאתה משמש הביטוי היהבי ואתה כוח". במצב האינתיפאדה, כבריאה, גם תכיל להבביא אותי תנות שד התבד שמשר סרים אבטר שאני. הנהיה כי לטלוויזיה אסור להראות החיילים מכים ערבים?

עם כל הכבוד לטאקי, או כל מי שיהא, הדיבורים האלה נוגדים את החוק. אם הרדיו והטלוויזיה יחדלו להיות אמינים, האנשים יפנו לקבל המידע מתחנות זרות, וזה יהיה סופה של הדמוקרטיה בישראל. אם שר כלשהו או חברי הוועד המנהל ירצו להפוך את רשות השידור ל"במעט", יהיה זה המאבק הקשה ביותר שהיה לא רק בתולדות הרשות אלא בתולדות המדינה – ואני אוליך אותו.

אתה בטוח למאבק כמו זה?

כן. אולי אני נאיבי אבל לא כדאי להיכנס אתי למאבקים פוליטיים.

קול הגולה לציון

בניו־אורלינס התכנסה בשבוע שעבר העצרת הכללית ה־57 של הפדראציות היהודיות, ארגון הגג של הקהילות היהודיות בצפון אמריקה. בראש סדר יומה היו שאלות "מיהו יהודי" והדו־שיח בין ישראל ליהודי אמריקה. שלושה מונולוגים על דו־שיח של חרשים

מאת יואב קרני

ניו אורלינס

א) מדינת ישראל כבר אינה דומה

בגיל 41, ג'ון ראסקי הוא אחד האינטלקטואלים הצעירים הבולטים ביותר בממסד היהודי בארה"ב. יש לו היסטוריה ארוכה, כמעט 20 שנה, של מעורבות תרבותית, חברתית ופוליטית. כיום הוא משנה לנגיד "בית המדרש לרבנים באמריקה", האקדמיה של היהדות הקונסרבטיבית. ד"ר ראסקי הוא הראשון הממלא כהונה כזאת, אף כי אין הוא רב.

הוא הכה בתחילת השבוע בקומה ה־19 של בית־מלון גדול בניו־אורלינס, נוכח המיסיסיפי לרגליו, לדבר על "מיהו יהודי". אבל "מיהו יהודי", אמר ראסקי, הוא רק הביטוי. "מיהו יהודי" הוא חלק מתהליך, הנמשך מאז סוף שנות ה־70, או תחילת שנות ה־80. עד אז היתה ליהודי אמריקה תחושה של תואם עם ישראל, הרגשה של "כמה אנחנו דומים": התרבות, המדע, הערכים הדמוקרטיים.

"מאז 1982, אולי עוד קודם, יש התרחקות גוברת. ישראל התחילה להצטייר כמין משהו אחר, מוזר. אז באה האינתיפאדה, ונקרא הגזר על שורה ארוכה של ערכים דמוקרטיים... האם ראית את עמוד השער של 'ניו־יורק'? עם הכותרת 'עליית הרבנים בישראל'? בעיני חלק גדול של הקוראים היהודים זה היה הסימן, שהאורתודוקסים הקיצונים השתלטו על ישראל".

"על 'מיהו יהודי' אולי נגיד יום אחד שזה היה קו פרשת המים".

הוא אינו מדבר על "הגרעין הקשה" של תומכי ישראל. "אנחנו נישאר, יהיה אשר יהיה". הוא שואל מושג מן החוקר דניאל אלעזר. "אנחנו 'המעגל הפנימי' של החיים היהודיים. אבל מה יהיה על המעגלים החיצוניים?" ד"ר ראסקי הוא חבר "הפורום הצפון־אמריקני", המוקדש לדו־שיח עם ישראל ועם ישראלים.

ראסקי קיבל החלטה אישית להגיע לפוליטיקה. בראיון לפני חצי שנה אמר, "הגעתי למסקנה, כי על עניינים הנוגעים לביטחון ישראל ולמדיניות החוץ שלה – פשוט אין זה אפשרי בשביל יהודים אמריקאים כמוני למלא תפקיד. בסופו של דבר, הרוב הגדול של הישראלים, בין אם הם יונים ובין אם הם נצים, אינם מעוניינים במה שיש לנו להגיד. אני פשוט תלשתי, או הפרדתי את עצמי מן המאמצים לנסות ולהשפיע על מדיניות החוץ של ישראל".

הוא מעדיף אפוא לנהל דו־שיח תרבותי, או אנושי. הוא היה רוצה להראות לישראל, כי כדי לחייב את הציונות אין צורך לשלול את הגולה, או להתייחס אליה בביטול.

בדיבורו, הוא אומר, ראה את הגולה כמקום משותף, חסר ערכים. "בימיו אמרו הישראלים לגולה, 'אנחנו נבנה לבד את המדינה'. הגישה הזו השאירה מורשת של בורות עצומה. ישראלים אינם יודעים עד כמה מלאת חיים היא הגולה, איזו תרבות יהודית שוקקת בה, עד כמה שונה תפקידה של הדת בחיי היהודים באמריקה".

אתה יודע, אומר ד"ר ראסקי, ומתבונן מחלון חדרו אל נהר המיסיסיפי, "עדיין הגולה החיוניות לא היו אמורות לקרות. הישראלים מתקשים להתמודד עם זה. כאשר באים ישראלים לבקר בניו־יורק, הם מבקרים במטרופוליטן מיוזיאום, אין הם הולכים ל'ג'ואיש מיוזיאום'. יש להם עניין בחיי אמריקה, אבל אין להם עניין בחיי יהודי אמריקה. לא מכבר בא לניו־יורק מו"ל ישראלי מרכזי מאוד, יחד עם אשתו. סידרנו להם פגישות עם מוסדות יהודיים. בסוף היום הראשון הם באו אל משרדי, ואמרו 'לא היינו מאמינים, שיש בכם חיים יהודיים כאלה'".

ב) מי ישלח שליחים אל מי

הרב ארתור גרין הוא נגיד בית המדרש לרבנים של הזרם הרקונסטרוקציוניסטי בפילדלפיה. בשבת בבוקר, לפני קידוש בבוסת מטעמי המסבה הניו־אורליאני, דיבר ד"ר גרין על מה שיש ליהודי צפון־אמריקה, ואין ליהודי ישראל.

"אנחנו משפחות חברות – כל אחת בדרכה – המיוסדות על חזון של פלוראליזם. להבנה הזו יש הלכה משלה, כללי פעולה משלה. כל כמה שאתה חושב כי עמדתו של מישהו אחר מוטעית, כל כמה שאתה מתעב את דתו, או את הפוליטיקה שלו, אתה מכיר בזכויותיהם כאזרחים, כמשתתפים בחזון ארצנו [...] רקונסטרוקציוניסטים מאמינים, שיש עוד חיוני לעובדה שהיהודים המודרניים חיים בשתי ציוויליזציות בעת ובעונה אחת. הרבה במורשתנו היהודית יכול וצריך לשמש להעשרת אמריקה ומסורתה המערבית. ויסודות של מערכת הערכים הצפון־אמריקאית יכולים להיות מתקנים ובריכה של החיים היהודיים [...] אנו מאלה הם ללא ספק המחויבות לפלוראליזם, התפיסה שמבלי למחוק את ידיך על דעותיהם של אחרים, אתה מעניק את מלוא ההכרה לזכויותיהם, אפילו לזהם למען זכויותיהם, לחיים, לחירות ולביטוי עצמי".

ד"ר גרין, איש עגלגל ומזוקן, אביהם של כמה מן הניסיונות המרתקים ביותר ביהדות אמריקה בדור האחרון, חתם את דרשת יום השבת שלו במלים הבאות: "לנו, יהודי צפון־אמריקה, יש משהו רב־ערך לתת לאחינו ולאחיותינו בישראל. אין זה כסף, אין זו השפעה, ואפילו אין אלה ילדינו [...] זו מתנת היכולת, אשר גלמודה ביבשת הזו – גלמודה חרף כמה סיפורים מפוקפקים, חרף השמדת האינדיאנים, חרף הדה־הומניזציה של השחורים, חרף אלה, ואולי בכללם – אנחנו למדנו עכשיו לחיות עם אחרים. אנחנו לומדים שבשבטים יריבים, טוענים ידידים לאותה המורשת, יכולים לחיות בצוותא, בשלום יחסי".

מרטין בובר – סיפר ד"ר גרין – אסף את הסיפור החסידי על הצדיק, רבי רפאל מבירשאד, שעמד לנסוע עם חסידיו, בעגלה גדושת אנשים. "לפני שעמד לצאת הוליס עוד אחד מן החסידים להצטרף, כאשר מנו האחרים שלא נשאר עוד מקום, אמר הצדיק: 'בשכן יש עוד מקום, בסך הכול נצטרך רק לאהוב יותר זה את זה'".

ג) דיניץ מניף את הדגל

שמחה דיניץ עשה דרך ארוכה, מירושלים, כדי לדבר באוזני 3,000 יהודים בבית־מלון עצום בניו־אורלינס. אולי 10,000 הקילומטר שנמשא קיצרו קצת את רוחו.

איננו יודע אם אני צודק, אבל אם היה הלילה הזה שונה מכל הלילות, הנה ההבדל הזה בזה שהפעם היתה לגולה הזכות להרים את קולה על ציון. שמחה דיניץ התרומם על רגליו במצבורתו קצת קרבי. תחילה הוא דרש להחליק את כל האווירות, כי "באתי לראות יהודים, לא טלוויזיה". אחר־כך הוא השמיע את הנבואה:

"האירוני את רוחכם אתי, כי תמיד דיברתי אתכם בכנות. הייתי קצת מוטרד וקצת נפגע כשראיתי, כי אפילו בלילה כזה, שבו נאספנו להעלות את זכרם של אחינו ושל אחיותינו, שמתו בשואה בעקבות ליל הבדולח, שבה בעוד אלפי בתי־כנסת לאורך אירופה ולרוחבה, עם הדגל היהודי־ישראלי המתנוסס עליהם [...] את הדגל הזה הניפו 'אקסודוס' ואניות אחרות שהביאו עולים לישראל. ולפני 40 שנה, כאשר נוסדה מדינת ישראל, הונף הדגל הזה בירושלים, ואחר־כך בארץ".

כאן הגיע משא הדגל של שמחה דיניץ לשיאו: "בעצרת הכללית, הכינוס היהודי הגדול ביותר של העם היהודי, דגל ישראל איננו. זה מפריע לי". הקהל היה נבוך, מחיאות הכפיים התגברו ונחלשו חליפות, ואנשים התבוננו זה בזה בדרגה ניכרת של אי־נחת.

למחוא כפיים? לבהות באוויר? להתרעם על עוד גילוי של חוסר נימוס מצד אורח ישראלי? דיניץ המשיך את התקפה: "הסבתי את תשומת לבם של חברי הסובבים לפני שאמרתי מה שאמרתי על הדוכן, לא באתי לכאן כדי לעודד – ישמור אלוהים – שערורייה. הם הבטיחו לי, כי זו היתה טעות מכנית טהורה, שלא היה אפשר לתקנה ברגע האחרון, והם גם הבטיחו לי כי מעתה ואילך יונף הדגל הישראלי בכל פגישה של העצרת הכללית".

אנחה עמוקה נקרעה מחזהו של שמחה דיניץ אל מערכת מגבירי הקול. עוד ועידה יהודית הלכה בדרך כל קודמותיה: הישראלים לא באו לכאן לשמוע, אלא רק להשמיע, והם עדיין מאמינים שקולם לא יישמע אלא אם כן ירימו אותו, ואלא אם כן יטיפו מוסר לשומעיהם. אפילו בלילה הזה בניו־אורלינס, שבו האמינו יהודים אמריקאים כי מדינת ישראל עומדת להפוך את רובם לחצי יהודים.

مكبر من الاصل

תמונות מחיי סמינר חרדי

מאת נילי מנדלר

גולגולת אדם מפלסטיק, נחש ועכבר בפורמאלין ופוחלצי ציפורים – במעבדה של סמינר "בית יעקב" בתל־אביב. לומדים על פרייה ורבייה בבעלי־חיים, אבל לא בבני־אנוש. המורה לגיאוגרפיה מתכננת לצייר על התקרה את מפת העולם הרוחני. עולם אחר

בנות הסמינר מרבות לרקוד ריקודי־עם בהפסקות, בעיקר בראש חודש — תצלום: עוזי קרן

שתי תלמידות בגרבי ניילון דקיקים ובחצאיות קפלים כחולות ארוכות, פותחות מרחוק, בלחיצת זמזם, את שער־הברזל הסגור המסגר. סמינר "בית יעקב" בתל־אביב. מורות בפיאות בלונדיניות, חומות ושחורות עוברות במהירות במסדרונות. עשרות תלמידות נוהרות בהפסקה, לחצר. רבנים חמורי סבר, מזוקנים במגבעות, ניבטים בחן מתוך המסגרות, על הכתלים.

"הלומד מן הזקנים למה הוא דומה", אומרת אחת הברות התלויה על הקיר. אווירה עמלנית. הזדמנות נדירה להציץ לעולם ארכאי, מיוחד. אפילו לעיתונאים של העיתון החרדי, "המודיע", אין מאפשרים כניסה לכאן.

ויה, המזכירה היעילה, מובילה אותי לחדרו של המנהל, הרב בנימין שצ'רנסקי. זקן לבן ומגודל. מעיל ארוך ומכנסיים שחורים. על השולחן ספרי לימוד שהוכנו בשבילי. התשוקה לעוט עליהם נכבשת בעמל. העיקר בבית הספר עתיד להיות מצונזר: שיחות עם מורות – כן. עם תלמידות – לא.

שש התלמידות הראשונות למדו על ספסל בשדרות רוטשילד

דיקות מעטות של השתנות והדירות יתרה הרב נעשה נינוח. סיפור חייו ארוג בתולדות הסמינר. אביו, הרב מאיר שצ'רנסקי, שהיה פעיל מנעוריו באגודת־ישראל, עלה לארץ לפני יותר מחמישים שנה. בפולין היה בעל בית־חרושת לטקסטיל והתכוון לעסוק במסחר גם בישראל. משנוכח לדעת כי מצב החינוך הדתי רע, בעיקר בתל־אביב, שינה כיוון.

אחרי פעולות שבוע נמרצות, הצליחו לאסוף שש ילדות, שהיו, ב־1933, הגרעין לבית־הספר היסודי־החרדי, הראשון בעיר. בחודש הראשון למדו הבנות על ספסל בשדרות רוטשילד, והמנהל או מורה חרדית אחת עומדים ומרצים לפניהן. ברבות הימים, נוסף עוד בנות הרב הקים את תיכון "בית יעקב". אחר־כך התפתחה מסגרת להכשרת מורות וגננות. סמינר "בית יעקב" כולל היום תיכון ומכינת־על צמודה להכשרת מחנכות.

מאז ינקתי את חלב אמא, הייתי באווירה ובבעיות חינוכיות. מאחר שלא היה כסף לשרת, היה אבא סוגר בערב את הדלת הראשית, כדי שאיש לא יראה, ועוזר לאמא להעלות את הכיסאות על השולחנות בחדרי הלימוד. גם אני הייתי עוזר להרים כסאות. אמא היתה שוטפת את הרצפה"

כשהלך האב, הוחל בנימין שצ'רנסקי לסייע לו בניהול הסמינר. כשהלך האב לעולמו, נכנס הבן לתפקידו. בנו של בנימין, הרב יצחק שצ'רנסקי, איש צעיר, אדום שיער, מסייע לאביו ימים בשבוע בניהול אחת המסגרות בסמינר. בעתיד, אולי ינהל את המוסד.

בשביל מה ללמד דבר מסולף ושקרי כמו התיאוריה של דארווין?

במעבדה לטבע, באורגניזמים צבים, לאורך אחד הקירות, צפורים מפוחלצות וכבה בעלי־חיים בצנצנות פורמלין. נחש. עכבר. ציפור. סרטנים. על אחד המדפים גולגולת אדם. זו גולגולת אמיתית? אני שואלת. "חס וחלילה. זה מפלסטיק", נוזפת מרים, המורה לטבע. מדוע לא בגולגולת אמיתית?

"ומאיפה היינו יודעים אם זה של גוי או של יהודי?" היא משיבה. "כל המושג של קדושת גוף האדם. הרי צריך לקבור אותו. אסור באיסור חמור מהלכה להתעסק בו מתים".

גם הלקת ועמוד־השדרה המוצגים כאן הם על טהרת הפלסטיק ובכוס שלו־אדם מוקטן. בפינה אחרת גוף אדם על איבריו הפנימיים, בצבעים כצורניים.

"תראי איזה יופי", אומרת מרים וממששת בחיבה את האיברים הניתנים לפירוק. לומדים על גוף האדם באופן כללי, אבל לא על גוף הגבר או האשה. לומדים על פרייה ורבייה בבעלי־חיים, החל בהמלטה וכלה בהשרצה, אבל אין נוגעים באורות הרבייה של המין האנושי.

"זה נושא שהטבעה יפה לו", מסבירה המורה, שמחוץ לכותלי בית־הספר היא רעייתו של רב אחת השכונות החרדיות בתל־אביב. ואיך יידעו המתבגרות לעתיד כיצד באים ילדים לעולם? "הן לא לומדות את זה בתוך השם לא ראינו שזה הפריע", היא רומזת בחיוך קטן. מדוע אין כאן, למשל, עובר אדם בפורמלין?

"זה נראה לי נורא", היא מודיעה. "השאלה היא איך השיגו את העובר. אם זה בהפלה, זה רצח. עובר גם צריך לקבור. יצור שיכול להיות אדם, לא צריך להסתובב ככה".

השיחה מתגלגלת ומרים מתגלה כבקיאה מאוד בטבע ובמדעים כלליים אחרים (ב"בית יעקב" מלמדים מקצועות ככימיה ופיסיקה, מדעי המחשב האנגלית). פיקוחה תונה שונים את הלב. המחיצות נופלות, עד שאני מעלה את התיאוריה של דארווין. "זאת כפירה", היא אומרת. "הבנות אצלנו יודעות מגיל ינקות את סיפור הבריאה לפי התורה. ביום השישי נברא האדם".

אין שום סתירה בין הוראת הטבע ובין ההתעלמות מתורת דארווין. "יש כלל, לא ללכלך כדי לא לנקות אחר־כך. בשביל מה אני צריכה להגיד להן דבר מסולף ושקרי כמו התיאוריה של דארווין? ישנה הבריאה לפי התורה והקדושה והלאה לא מעניין אותי".

פאריס – כפר קטן במפת השמים

סיפור המעבדה חוזר בגוונים אחרים, בחדר הלמידה בגיאוגרפיה. מפות על הקירות. אטלסים. גלובוסים. תרשימים של חופת ה' אחדו. תצלומי נוף, אוסף גדול ועשיר של עבודות הסמינריסטיות.

טובה שטרן, המורה לגיאוגרפיה וללימודי ארץ־ישראל, ממחישה את ההבדל בין הוראת הגיאוגרפיה בסמינר חילוני ובין הוראתה בסמינר חרדי. "כאן אין מתמקדים רק במפת הארץ, אלא עוסקים גם במפת השמים". אין הכוונה למפת הכוכבים, אלא למפה של העולם הרוחני. "במפת השמים, פאריס יכולה להיות נקודה קטנטנה, מעין כפר קטן. ואילו דווקא שבחוסיה, מקום הולדתו של החפץ־חיים, יכולה להיות עיר גדולה. אנחנו נותנים שזה למעשה הלב. לא נרחיב את הדיבור מעל ומעבר על מגדל אייפל למשל. הלומד"ה היא מתלבטת, "אולי נזכיר אותו. לעומת זאת, נדבר על מקום שיש בו ישיבות, שזה לב האומה וזה יכול לתרום. כמו מרדיש בגבול צרפת. נזכיר שמתוך המאורות של האיזור הזה היה רש"י".

"יש לי מעין חלום", מתוודה טובה. "שאנחנו כאן, בחדר הגיאוגרפיה, נצייר מפת עולם על התקרה או על אחד הקירות, נבליט בה נקודות יישובים שהם בעינינו העיקריים בעולם. ביניהם יש לנו כאן מפת עולם עם הקהילות היהודיות. אני אעשה את זה בעזרת השם יחד עם המתמחות". והאי שזה רעיון מקורי שלה. "אין דבר כזה בסמינר אחר".

שעות אחרות בחדר הגיאוגרפיה והתמונה המצטיירת היא של עבודות גמלים והסירות רבה מצד המורות ומצד הסמינריסטיות גם יחד. כל איזור בארץ נחקר ונבדק, על ההר והצומח שבו, הרכב אוכלוסין ותנאי האקלים שלו. הקשרים היהודיים תופסים מקום נכבד. לא יוזכר הר תבור בלי הפסוקים הנוגעים לעניין בתנ"ך. סיסרא, דבורה הנביאה וברק בן אבינועם, הם חלק בלתי־נפרד מהטקסט.

הרב בנימין שצ'רנסקי, שבין שאר עיסוקיו הוא גם נציג "אגודת ישראל" בעיריית תל־אביב, הוא הפוסק המכריע בסמינר בענייני מנהל ופדגוגיה כאחד. על פיו יישק דבר. טביעת אצבעותיו ניכרת אפילו בספרי הלימוד שיצאו לאור בהוצאת "בית יעקב". הוא כתב הקדמה לרובם או לכולם, שעיקרה חשיבות טוהר המידות, יראת שמים וציות ללא סייג לגדולי הרבנים בכל הדורות.

בעיקר בא הרב על ספרו "איגרות לתלמידה – שיח חינוכי", המחזיק שני כרכים. לכל פרק נושא אחר: מידות (א), מידות (ב), כיבוד הורים, גאווה, ענווה, בושה, עזות, ביטחון, אהבת ה', אהבת רע, חסד, שמחה, כעס, קנאה, הסתפקות, צניעות, זריזות, הכרת הטוב, לשון הרע, ליצנות, יצר טוב יצר רע, תשובה, תפילה.

מהפרק על הלימודים הכלליים, עולה שהם משניים וטפלים ללימודי הקודש. הרב מסביר שם, שגדולי הדור טענו, למשל, כי "לימוד שפה זרה כגון אנגלית הוא לימוד טכני, להשתמש בכלי שעשוי לעזור בעניינים רפואיים, בשעת טלטול בדרכים... בקריאת הוראות להפעלת מכשירים וכדומה. בשום פנים ואופן איננו רואים בלימוד שפה של עם זר אשנב להכרת ספרותם ותרבותם של העמים דוברי אותה שפה. ובכל מקצועות החול כך: משתדלים אנו ללמוד אך ורק מנקודת ראות יהודית אמיתית".

עוד כותב הרב "בהקמת מוסדות חינוך לבנות, ראינו נגד עינינו מטרה אחת ויחידה: לגדלן להיות בנות לויה נאמנות לתלמידי חכמים, ההוגים בתורה. במילוי תפקיד זה, ממילא אין חשיבות רבה ללימודים הכלליים... אין לנו עניין לחנך מהנדסות, פיסיקאיות או רופאות. ולא עוד, אלא שלא עולה בדעתנו להכשיר תלמידותינו ללימודים אוניברסיטאיים... ממילא איננו רואים בלימודים אלה אמצעי להשתלמות אישית ותיקון מידותיו של האדם".

"הבנות פוחדות ממני. אני לא יודעת למה"

בלהה גביזר, מהמורות הוותיקות בסמינר, היא אשה סמכותית מאוד. "הבנות פוחדות ממני. אני לא יודעת למה", היא אומרת למראה אחת התלמידות הנכנסת לחדר הספרייה, שאנו יושבות בו, ונמלטת על נפשה. גביזר מלמדת ספרות ופיוט. יצירות של דוד וריצקי, אליעזר כץ, סוב, ספרות על השואה ושירה מודרנית, של משוררות חרדיות כמובן. הרבה שירה של ימי הביניים ושירה של ארץ־ישראל משנת 500 לספירה.

גביזר אחראית בסמינר גם על הפעילות החברתית. אחת מהן מעניינת במיוחד: תלמידות משמשות מדריכות ב־14 מרכזים ברחבי איזור המרכז, לילדות חילוניות או מסורתיות, בשכונות חלשות. טובה מרבית על "המסורות שלנו". להחדיר בילדות אהבה למצוות ומידות טובות. הילדות מתארחות כפעם בפעם בבתי משפחות חרדיות בבני־ברק, חלקן בתי המדריכות.

ראוי שחלק מהילדות מגיעות בסופו של דבר לסמינר "בית יעקב" כתלמידות. ודאי שזוהר קירוב הלבבות שלהן לדת היהודית. "השתנה אחר־כך הצביון של הבית" בקרב חלק מהן ו"ב היה דתי". מסביבה טובה. לא. אין שום כוונה להחזיר אותן בתשובה. "אנחנו עושים עבודה שיטתית. אין לנו שום פעילות כפייתית. אין לנו מגמה כזאת. אנחנו לא שולחים את התלמידות שלנו בשביל זה".

טובה מספרת על צורת הבילוי של תלמידות הסמינר בהפסקות. הן מרבות לרקוד ריקודי עם, בעיקר בראש חודש, אבל לא רק אז. "כאשר שמישהי מהסמינר מתארשת, רוקדות לה לפחות 100 בנות. ואם זו מדריכה, רוקד לה כל הסמינר. לפני שלושה שבועות אירשתי בת. מה זה רקדו. כל 700 הבנות רקדו בהפסקות".

"הלוואי ואזכה להיות דומה לסבתא שלי"

בספרייה התורנית־העיונית של הסמינר, כ־15 אלף ספרים. שני שלישים מהם ספרי קודש, שליש מהם ספרי חול. לא נפקד מקומם של עיתוני "המודיע", שנכרכו ונשמרו במשך 25 שנה. הדסה, הספרנית הצעירה והשברירית, מסבירה לי כי קאסוטו וגורדין לא ייכנסו לכאן מחמת "היהדות יתרה בכל מה שנוגע לפרשנות התורה". היא נוהגת והיהדות דומה גם במה שנוגע למדרשים.

הדסה היא גם מורה לתורה. בת של רב ידוע ורעיית תלמיד בכולל אברכים. משכילה מאוד. היא לא תלמד את תלמידותיה פירוש קאסוטו "מפני שהתורה עוברת אצלנו מדור לדור כמו ירושה. בלי שינוי. כמו שלימדו אותנו, אנחנו ממשיכים ללמד הלאה".

קיפאון? "אני לא רואה את הבנות שלנו קרבאות בשום אופן. להיפך. הן אינטליגנטיות ויצירתיות ונעים לדבר אתן". ומה ההבדל בינך ובין סבתותיך? "אינני רואה בושה להיות דומה לסבתא. הלוואי אזכה להיות דומה לסבתא שלי שהיתה אשה חכמה ויראת שמים עם מידות טובות". פקפוקים וספיקות בנוגע לבריאת העולם ולהיווצרות האדם אינם עולים אף פעם בשיעורי התורה שלה.

ספרנית צעירה מאוד, שסיימה לא מכבר את הסמינר, מקשיבה לשיחה ומעירה: "הרי אל־ד' כי"ת שלנו זה בראשית ברא אלוקים". האין בכך לדכא חשיבה מקורית? "רגע", אומרת הספרנית הצעירה, "אבל למה שבראשית יחשבו? למה שאני אייחס את עצמי לקוף? הרי אני יודעת שביום השישי נברא האדם". אחר־כך היא מוסיפה: "הרי אנחנו חיים באמונה תמימה ואין לנו שום שאלה ברוך השם".

יוכי, מזכירה צעירה שאף היא סיימה לא־כבר את הסמינר, מנסה להסביר לי: "בגלל זה אנחנו ניזונים מרבנים ולא ממדענים".

הדסה מצביעה על ספרים במדור החסידות ואומרת: "בעיני האנשים הכי חכמים הם האנשים האלה. ההסברים שלהם מספקים הכל ואין צורך ביותר מזה".

אפילו הספרות הקלה, שהתלמידות נוהגות לקחת הביתה בהשאלה, היא פרי עטם של סופרים חרדים. הדסה פותחת ספר לדוגמה: "הבית יוסף". חייו של רבי יוסף קארו. אוסף סיפורים קצרים מלווים באיורים. "הבנות קוראות בצמא. זה במקום טלוויזיה".

ספרות חילונית אינה נכנסת הנה. טשרניחובסקי וביאליק? דווקא הם מסוכנים. כי מי שלמד והכיר את ההדר החרדי, כמו ביאליק, ואחר כך נטש אותו, "כשהוא יוצא לעולם הגדול, הוא מתחיל להסביר דברים כאילו מתוך מלומדות". הדסה עצמה דווקא מכירה יצירות של ביאליק, טשרניחובסקי ואחרים, מפני שבתוקף תפקידה מגיעים אליה כל מיני ספרים. היא קוראת כל ספר ומחליטה מה ייכלל בספרייה ומה לא. סוג מסוים של ספרים וחוברות היא שומרת בפינת סתרים המיועדת רק למורות. לא לתלמידות. אם מגיע לספרייה ספר פרשנות לתורה המתייחס לעיניינו כאל בעיה מחקרית גרידא, "בלי שום קדושה" כהגדרתה, היא זורקת אותו. יצא לפח.

הדסה מורידה מהקיר מגילת קלף גדולה בסגרת. דברי הרבי מגור זצ"ל שקבע מה מותר ומה אסור בספריות חרדיות. "מה לו ולספרי השכלה" אומר הרבי מגור על תלמיד בית המדרש. "אפילו אם נקיים ממצולות גם בזה הביבליסק בצורך השגוה... על כל פנים, מדוע שפתה תירש גביתוה" (מדוע ספרים פתוחים יתפשו מקום ספרי הקודש – נ"מ).

הדסה נבוכה כשאני מגלה לפתע על אחד המדפים באגף החול, כמה ספרים זרים ומוזרים. "תמורות מדיניות בעולם הערבי", בהוצאת הקיבוץ הארצי, השומר הצעיר. מהכרטיס הנלווה לספר עולה שאף בת לא קראה אותו. לעומת זאת, קראו רבות את הספר "סטאליק". הספרים הללו הם עוד מלפני התקופה שלה כספרנית.

להיות רופא ערבי

שומרים על פרופיל נמוך. מימין לשמאל: ד"ר חנא חורי, ד"ר מוחמד אבו־סלח, ד"ר מוסה פואד, ד"ר מחמד חמוד

מאת מרדכי ארציאלי

על דלת בית השימוש בבית החולים סורוקה נכתב השבוע ד"ר דהוד ערבי מלוכלך. 29 רופאים ו־5 מתמחים ערבים העובדים שם לא ממהרים להתלונן על אפליה, כובשים את הרגשות ויוצאים לעבוד במקומות שיהודים אינם ששים לשבת בהם. לפיטורי עמיתם הם מסרבים להתייחס

למחלקת הילדים של בית־החולים סורוקה הובא פעם בן ארבעה חודשים שסבל מקצרת קשה. אמו היתה שרויה בבהלה והרופא התורן במחלקה עשה רבות להרגיעה. לאחר שטיפל בפעוט ומצבו השתפר שאלה האם את הרופא: "אתה משלנו"? הרופא נבוך ולא השיב. האשה חזרה ושאלה: "אתה משלנו"? "לא", השיב הרופא. "אתה לא מרוקאי?" שאלה. "לא", השיב הרופא. "מאיזו עדה אתה"? המשיכה לשאול. "אני ערבי", השיב הרופא. "חס וחלילה" אמרה האשה, "לא יתכן שאתה ערבי".

זו דוגמה אחת מרבות, במציאות של 29 רופאים ערבים וחמישה מתמחים ערבים העובדים בבית־החולים סורוקה ובמרפאות קופת־חולים במרחב הנגב. הם אינם מתלוננים. אינם רצים לאמצעי־התקשורת. הם מורידים פרופיל. משיחות עם כמה מהם – והם לא ששו לשוחח – נראה כי השלימו עם היחס אליהם כאל מיעוט.

הרופא הערבי, הד"ר דהוד סמואל, פוטר, לדבריו, מעבודתו בבית־החולים בגלל תלונות שהוא שהגיש נגד עמיתיו הרופאים היהודים. לטענתו, טפלו עליו כי סירב לטפל בחייל צה"ל שנפצע באבן בעזה וכי התהלך במתקן בעת הצפירה ביום־הזיכרון לחללי צה"ל.

להנהלת סורוקה הסבר אחר. ד"ר יצחק רוזם, מנהל בית החולים, אמר: "ב־18 החודשים האחרונים היה לנו מספר גדול של רופאים מתמחים. שבעה מהם, חמישה יהודים ושני ערבים, לא התקבלו אצלנו לעבודה לאחר תקופת הניסיון שלהם. ד"ר דהוד סמואל הוא אחד מהם. לד"ר דהוד הארכנו לחצי שנה בנוסף את תקופת הניסיון, אך התברר לנו שהוא אינו עונה לדרישות, וב־16 בדצמבר הוא יפסיק את עבודתו אצלנו. עלי לומר במלוא האחריות שרמתו המקצועית של ד"ר דהוד סמואל לא עונה לציפיות, ואין לכך כל קשר לדעותיו. יש אצלנו רופאים ערבים לאומנים שיש להם דעות לאומניות, ואין הדבר מפריע לנו".

הרופאים הערבים מבקשים לשכוח את העניין הזה. "כל הפרשה הזאת אינה טובה ואינה בריאה לנו", יאמרו. "הוא לא עבר את הסטאז' מפני שהוא לא היה טוב מבחינה מקצועית. גם רופאים יהודים לא עברו את הסטאז' כי לא היו טובים. אבל עכשיו הוא יהפוך את עצמו לקדוש מעונה וזה מאוד מאוד לא טוב בשבילנו".

רוב הרופאים הערבים בנגב למדו רפואה במדינות אירופה המזרחית. חלקם קיבלו מלגות על־ידי המפלגה הקומוניסטית. אחרים מימנו את לימודיהם בעצמם או הסתייעו בהוריהם. הד"ר חנא חורי מאבו־סנאן, הד"ר מוסה פואד מדיר אל־אסד והד"ר מוחמד אבו־סלח מסכנין למדו רפואה ברומניה; הד"ר מוחמד חמוד מדיר־חנא למד רפואה בהונגריה. הארבעה סיימו את התמחותם בסורוקה.

האם הלמה ההתמחות את רצונו? תיתנה: כן ולא, יאמרו. יש היצע וביקוש. הד"ר פואד הגיע לסורוקה ב־1984, להתמחות בהרדמה. מדוע דווקא בהרדמה? כי יש מחסור ברופאים מרדימים. במשך השנים התמחה בתחומים אחרים ועתה הוא עובד במחלקה כירורגית. הוא היחיד מבין הארבעה המגדיר את עצמו כבלתי־מפלגתי. שלושת האחרים אומרים – רק לאחר שנשאלו – כי הם חברי חד"ש. אך לדעותיהם הפוליטיות, יזהרו ויאמרו, אין קשר לעבודתם כרופאים.

"עבודה ערבית"

הד"ר מוחמד אבו־סלח עובד זה כשנה כרופא־משפחה במרפאת קופת־חולים בירוחם – הרופא הערבי היחיד היושב עם משפחתו בעיירה הדרומית. האם התקשה למצוא דירה? הוא מחייך ומשיב שמשרד השיכון סירב לאשר לו דירה מאחר שלא שירת בצה"ל, אך המועצה המקומית בראשות ברוך אלמקיס, ששואפת לרופאים שיאותו להתגורר בעיירה, סיפקה לו דירה. טוב לו בירוחם, יאמר. התושבים חושבים הביפות מכבדים אותו ומעריכים שהוא, תושב העיירה, יטפל בהם.

לא הרגשת שהיחס אליך שונה בגלל מוצאך הערבי? אישית, ישיב, לא חש אפליה. גם לא רעייתי ולא בתי בת השלוש הנמצאת במעון של ירוחם. אבל כמה פעמים שמע אמהות פונות בילדיהן הקטנים: "לאיפה אתה הולך? אל תלך? יבוא ערבי ויקח אותך!"

הד"ר מוחמד חמוד, העובד באחת המחלקות הכירורגיות, שמע גם שמע הערות הקשורות במוצאו. לדבריו, לפני להיות אתו. למשל, אחד החולים במחלקה אמר: אף־על־פי שהוא ערבי, הוא אדם טוב והרופא טוב. לאחד ההורים קל אמר הרופא: "בכל פגיעה בי, ולוא הקטנה ביותר, הבנות במחלקה תומך בי עד הסוף". מסתבר איפוא שיש פגיעות אך אין הוא מוכן לפרטן.

במשך השיחה אמר הד"ר חמוד כי לפעמים הוא שומע הערות "שלא פוגעות בי אישית, אלא פוגעות בי כערבי". לפני כמה חודשים, סיפר, עבר אדם ניתוח הרניה. חולה ששכב לידו וראה את סבלו אמר: "מה עשיתם לו זאת עבודה ערבית". רופאים במחלקה ניגשו אליו ואמרו לו שאין זה מכובד ומנוסה להשמיע הערות כאלו מאחר שבמחלקה עובד הרופא ערבי.

"ספר מה שקרה לך לפני הבחירות", מאיץ בו אחד הרופאים. הוא מספר שעל דלת אחד בבית הכנסת במחלקה הדבק פתק של "כך". "רופאים במחלקה וגם חולים באו לנחם אותי כאילו קרה לי אסון ואמרתי להם: זה לא אסון, גם אצלכם וגם אצלנו יש מטורפים".

הד"ר אבו־סלח מבקש לעקוף את הנושא ואומר: "חולה ברוחי צעק עלי וקרא: 'אתה לא מטפל בי כמו שצריך מפני שאני ערבי'".

גם יהודים נכשלים

אחד מהם סיפר כי השבוע נכתב על המעליות בבית־החולים וגם בבית־השימוש של הסגל במדור המיון: "כל הערבים בני זונות"; "ד"ר דהוד ברונות"; ד"ר דהוד ערבי מלוכלך". כשסיפר זאת, היה אפשר להבחין בשלושת עמיתיו כי הם כועסים על שגילה את הסוד. הם מבקשים שלא להתייחס לפרשת הד"ר דהוד סמואל.

אומר הד"ר חנא חורי: "אני עובד בבית־החולים שבע שנים. עבדתי ברפואה הפנימית ועכשיו אני עובד כרופא־משפחה במרפאת קופת־חולים בדימונה וגם עושה תורנויות במגן־דוד אדום. אני רגיש לנושא ועלי לומר בפה מלא: אין אפליה נגד רופאים ערבים. יש בינינו העובדים רופאים שרמתם אינה גבוהה, כמו שיש יהודים בוגרי בתי־ספר לרפואה שרמתם נמוכה. אני מכיר רופא יהודי שניסה פעמים לעבור את הסטאז' בסורוקה ולא הצליח".

הרופאים הערבים, כך אפשר להתרשם, הקימו לעצמם חומה מפני פגיעות. הנגע ביניהם לבין עצמם הדוק הרבה יותר מן הנגע שיש להם עם יהודים בכלל ועם רופאים יהודים בפרט. עדיין אין הם מסתירים את השקפותיהם הפוליטיות השמאלניות. אך הם לא יתפסו ברגלים. בקרב הציבור היהודי שהם באים אתו במגע, הם מבחינים תוזה קיצונית ימנית, כנראה בעקבות האינתיפאדה. יו"ר ועד העובדים בסורוקה יצא לא רק נגד הד"ר דהוד סמואל, אלא נגד כל הרופאים הערבים.

בנק אגוד לישראל בע״מ

הודעה ללקוחות

החל מיום ב׳ ה-28 בנובמבר 1988, תועלה הריבית הבסיסית הדביטורית במוסדנו בשעור שנתי של 1.2%

לאחר ההעלאה האמורה תנוע הריבית הבסיסית הדביטורית החל מ-19.2% על בסיס שנתי, דהיינו ריבית אפקטיבית שנתית של 20.93%.

תוספת הריבית בגלישה ממסגרות האשראי תועלה בשעור שנתי של 0.6% ותהיה 12% לשנה.

לפיכך הריבית השנתית בחריגה ממסגרות האשראי תנוע החל מ-31.2%, דהיינו ריבית אפקטיבית שנתית של 35.59%.

שער הריבית על האשראי במסגרת "יויזה עדיף" יעלה ב-2.4% לשנה ויהיה 32.4%, דהיינו ריבית אפקטיבית שנתית של 36.6%.

בכבוד רב,
בנק אגוד לישראל בע״מ

הבימה התיאטרון הלאומי

הארץ עיתון לאנשים חושבים

עידית תל־אביב יפו
מקיימים בשבת 3.12.88 ב־11.00
מוספשבת
עם
מיכאל הנדלזלץ

- ■ **שמחה דיניץ** – יו"ר הנהלת הסוכנות
- ■ **ד"ר אהוד שפרינצק** – הימין הרדיקאלי בישראל
- ■ הסופר **יצחק בן־נר** שחזה את המהפך החרדי בספרו **"מלאכים באים"** שיצא ב־1987
- ■ **יוסי בנאי.** ליד הפסנתר: רמי לוין
- ■ ערב קריאה ב"הבימרתף": **יעקב השקרן,** עפ"י יורק בקר עם הילדה **קאיפו כהן. ניסים עזיקרי** והבמאי **שולי כהן**
- ■ **רולנדה וג'וליאן שגרן** עם קטע מתכניתם החדשה **"עולם מטורף"**

כרטיסים בקופת "הבימה" בימים א'־ד'.
אין מכירת כרטיסים במקום בשבת.
דמי כניסה – 12 ש"ח
הנחה 50%
למנויי "הארץ" ו"הבימה" ולבעלי תעודת תושב או תעודת קשיש של ת"א.

הארוח באדיבות
בית היוצר לספר הטוב

חנות הספרים בהבימה
פתוחה מ־10 בבוקר עד 11 בלילה

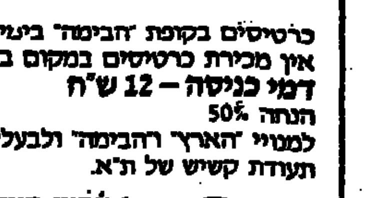

אורי. שיווק ורעיונות

WBDP The West Bank Data Base Project

The West Bank and Gaza Atlas
published by
The West Bank
Data Base Project

A unique source of data and maps, providing an understanding of the areas available nowhere else. Comprehensively detailed in 140 pages, this invaluable reference features 70 maps and about 66 pages of revealing text. Subjects covered include the political, physical, demographic and administrative aspects of the areas, infrastructure, agriculture, industry, Jewish towns and settlements, Arab towns and villages, plans, services, political proposals, etc.

Just out! NIS 39
Sole Distributor – The Jerusalem Post

Please note – All subscribers who paid for the 1987 series of West Bank titles will receive The West Bank and Gaza Atlas, free of charge, to replace The West Bank – A Generation After, which will not now be published.

To: THE WEST BANK DATA BASE PROJECT
c/o The Jerusalem Post, P.O.B. 81, Jerusalem 91000, ISRAEL — or — c/o The Jerusalem Post, 211 East 43rd Street, Suite 601, New York, N.Y. 10017, U.S.A

☐ Please send me........ copies of The West Bank and Gaza Atlas. Enclosed is my cheque, made out to The Jerusalem Post.

Name ....
Address ....
.... City ....
Code .... Tel. ....

Distributed by The Jerusalem Post
P.O.B 81, 91000 ISRAEL / 211 East 43rd St., Suite 601, N.Y., N.Y., 10017, USA

שיחת השבוע / אורית גלילי

עם אהוד זמורה, מבעלי הוצאת הספרים "זמורה ביתן" ולשעבר מעורכי "דבר"

נוסטלגיה אינה זכות קיום לעיתון

20 אלף ש"ח לחודש לבראון – לא מופרז
תצלום: עוזי קרן

איפה נכשל העיתון "דבר"?

אינני בטוח שאוכל לשים את אצבעי על הדבר הספציפי. אני יודע דבר אחד באופן ברור: רוב השנים שהייתי שם, הקדשנו מחשבה רבה מאוד לשאלה שאת שואלת. איך לעשות את "דבר" יותר טוב ויותר פופולארי. יותר מדי פעמים, בהשוואה לעיתונים אחרים, עשינו בו שינויים חדשים. יתכן שזאת היתה גם נקודת־התורפה שלו. למרות כל אלה, "דבר" לא הצליח לכבוש בחזרה את המקום שהיה לו פעם.

נכשלתם?

חוץ מזמנים חריגים שהיתה עלייה, היה כל הזמן דלדול בתפוצה. וזה לא בגלל חוסר־הכישרון של משתתפי העיתון אלא מפני שהעיתון נתפס בעיני הציבור כעיתון־מטעם ובמובן מסוים, הוא היה כזה. הוא בלם את עצמו מלעסוק ולטפל בנושאים מסוימים ובאישים מסוימים והוא יצר את הרושם שהוא עיתון לא־חופשי. כאשר הוא נעשה יותר נועז, פתוח ותוסס, זה כבר היה מאוחר מדי.

הרגשת שם "עיתונאי־מטעם"?

הפרדוקס הוא שאפילו לא יכולנו ליהנות מזה. לא קיבלנו שום חומר אקסקלוסיווי, גם בשנים שמפלגת העבודה היתה בשלטון. להיפך, רוב מנהיגי מפלגת העבודה חשבו ש"דבר" מיטיב אתם פחות מעיתונים אחרים. מ"דבר" לא ציפו שיהיה ביקורתי. רצו שיביע תמיכה ללא סייג. כשלא קיבלו את זה, לא היו מרוצים. היה ופורענות הדדי במשך כל השנים. ציפיות הפוליטיקאים לא התגשמו והעיתון היה צריך להילחם כל הזמן על הקו העצמאי שלו.

ושכחתם גם על הקוראים?

גם עורכים שהיו מאד מגויסים לצד הפוליטי, היו מודעים לחשיבות של עצמאות העיתון. בגלל המאבקים הפוליטיים הפנימיים, איבדנו הרבה קוראים. במשבר רפ"י עברו אלפים באופן מופגן לקרוא את "הארץ". זה כלל כמובן את הקוראים המסורתיים בהתיישבות העובדת. לא הצלחנו לדבר אל לבו של ציבור חדש כדי שיצטרף למעגל הקוראים, במקום אלה שעזבו.

בגלל הגב הפוליטי, לא הקדישו ב"דבר" מחשבה לתפוצה ולרווחיות?

זה נכון שבעבודה היום־יומית לא עסקנו במספרי תפוצה ורווחיות. זה אף פעם לא הוצג לנו כך, בניגוד לעיתונים אחרים. כל העניין הכספי נשמר "קרוב לחזה" של כמה אנשים ואני באופן אישי לא גיליתי בזה סקרנות מיוחדת. לא היה לי עניין לפצח את האינפורמציה הזאת, כשהבנתי שלא אוכל לסייע. ידעתי שגם אם ארצה לדעת, לא יכניסו אותי לתמונה. התעניינתי בצד הכספי רק כשזה נגע לענייני המערכת. אני יכול להעיד שבמעט כל השנים שהייתי שם, היתה תחושה של משבר ושל הצורך בעשיית מאמץ מוגבר. זה לא נעים אבל גם היום אני רואה את הדיעה של המאמץ לעשות את העיתון טוב יותר. לפעמים התוצאה מגוחכת, כי מתוך הצורך להצליח ולמצוא חן, "דבר" איבד קצת מתכונות הרצינות, הידענות והמהימנות.

כבקי בעסקי מו"לות, גירעון של שני מיליוני ש"ח הוא קריטי?

אין לי מושג מה מידת האמת של הנתון הזה ולאיזו תקופה הוא מתייחס. בעיתון כמו "חדשות", המנסה לפרוץ קדימה, סכום כזה לא צריך להרתיע. אבל זה שונה לגבי עיתון במצבו של "דבר", שבשנתו ה־63 הוא מפסיד, תפוצתו קטנה ואין לו די מודעות.

זה אומר שצריך לסגור אותו?

תשובה ישירה אינני יכול להשיב, אבל ברור שכל מי שיש לו אמונה חזקה בהתאוששות של "דבר" – ולתקוות שלו יש על מה לסמוך – הוא יתמוך בהישארותו. אך אין סיבת קיום לעיתון רק בגלל נוסטלגיה לעבר מפואר או משיקולים פוליטיים שלהסתדרות יהיה מקום להתבטא בו. יש ל"דבר" זכות קיום רק כעיתון טוב הצועד עם הזמן, כמי שיכול להתחרות עם עיתונים אחרים.

אם היית היום ב"דבר" מה היית ממליץ?

מערכת דבר אינה ריבונית להחליט, היא יכולה רק להמליץ אם לסגור או לא. זאת החלטה של ההסתדרות ומעבר לזה, החלטה פוליטית מפלגתית. "דבר" הוא גם חלק מהתרבות הפוליטית וזה הופך את ההחלטה למסובכת עוד יותר. אני מבין את היסוד המיתי הזה, בעיקר אם מזכירים את דברי ברל כצנלסון, שעיתון הוא יותר ממפעל תעשייתי.

מה היית ממליץ?

אם הייתי מבין שאין תקווה, היה לי האומץ להגיד שצריך לסגור. הייתי מעדיף החלטה קשה במהלומה אחת על־פני מצב של הידרדרות ופרפורי גסיסה.

המצב הפוליטי כיום הוא גורם שיש לשקול בהחלטה אם לסגור?

אם מפלגת העבודה תחשוב שהיא זקוקה לכלי־ביטוי כזה בזמן שהיא באופוזיציה, היא תעשה שיקול מוטעה. אינני חושב שאיזה עיתון המתגייס לטובת קבוצה פוליטית, תורם משהו. להיפך. כל העיתונים, כמו "זמנים", "הבוקר", "הדור", "דור", שייצגו מפלגות או קבוצות פוליטיות בעלות צבע אחד, נסגרו. "דבר", "על המשמר" ו"הצופה", הם האחרונים שנשארו והם כמעט מתפקדים כעלונים פנימיים.

בתפוצה כזאת כדאי לעיתונאים להישאר?

לי באופן אישי היה איכפת שכל החברים שלי יגידו שאני עושה עיתון טוב. עניין התפוצה תמיד חילחל. הרבה כותבים טובים מ"דבר" נמצאים היום בעיתונים אחרים, כי היתה חשובה להם התהודה של ציבור קוראים נרחב. אני מבין היום שלא צדקתי בניסיונות שהבאתי לפני אנשים כדי לנסות ולשכנע אותם להישאר.

לחברים שלך ב"דבר" אתה ממליץ לעזוב?

אינני יכול לענות על זה.

מצבו של "דבר" הוא השתקפות של מה שקורה בחברת העובדים?

אם לא מבטיחים לעובדי "דבר" את כספי קופות־הגמל שלהם כבר כמה חודשים, סימן שזה מצב של מצוקה אמיתית. לבטח אין זה זלזול בזכויות העובדים, כי אין מקום רגיש יותר לשאלות אלו מ"דבר", בהסבריות אמצעיו המוגבלים. זה אומר דרשני לגבי חברת העובדים בכלל. הייתי שמח לולא תנועת העבודה היתה מתפרקת מכל הנכסים שלה ונשארת רק תנועה פוליטית ללא נכסים גשמיים. זה היה טוב לה וטוב למדינה. זאת המשמעות גם לעיתון "דבר".

האם מוצדקת בעיניך משכורת חודשית של 20 אלף ש"ח למנכ"ל, חיים בראון, שכבר התפטר?

זה בשום אופן לא מופרז בעיני אחרי כל השנים ש"דבר" גולש במדרון. אין בזה שום רבותא. בראון לא הלך לתפקיד הזה בשביל הכסף, אלא בתקווה להצליח ולצבור יוקרה כלכלית ופוליטית. כשהבין שלא יוכל להגשים את תוכניותיו, החליט לפרוש.

עורך חדש במקום חנה זמר יציל את המצב?

יתכן אם כי אינני מאמין. מערכת "דבר", זה ייאמר לזכותה, אף פעם לא היתה חסומה לרוחות חדשות ולשינויים מרחיקי לכת בחידוש פני העיתון. לא אני האיש שיגיד עוד דברים בקשר לחנה זמר.

ממשיך לקבל את "דבר" בחינם

"תהיה בעיה", אומר אהוד זמורה, "אם מישהו מצפה בראיון הזה לדברי גנאי על "דבר". אני מתקשה לומר דברים כאלה, כי בסך הכל, אני מכיר טובה לעיתון הזה. אין לי כעס ולא טינה. אבל הייתי צריך לעזוב אותו חמש שנים לפני שהתפטרתי בפועל, בסוף שנת 1980. בתקופה ההיא הייתי מוכרח לחלק את זמני בין ההוצאה שלי (זב"ם) ובין העיתון – שני מוסדות גדולים ותובעניים. עד היום אני משוכנע שבתקופה האחרונה שלי בעיתון שימשתי סרן לזעם של קבוצה ממורמרת, אשר הופנה אלי כתחליף לזעם כלפי חנה זמר. רצו לתת לה את הסטירה דרך הלחי שלי".

אתה מנוי על "דבר"?

אני ממשיך לקבל אותו בחינם עוד מהתקופה שעבדתי בעיתון. אין לי מושג עוד כמה זמן יימשך ההסדר הזה. אולי עכשיו, בעקבות הראיון, יפסיקו לי את המנוי.

אם היית צריך לבחור, היית מזמין מנוי על "דבר"?

כמי שעבד שם 30 שנה לטוב ולרע, אני מניח שכן. אילולי הייתי עם עבר כזה, אני מניח שלא.

כמה זמן אתה מקדיש לו?

רבע שעה. ביום שישי אני קורא יותר, כמו כל עם ישראל.

איך תדרג את "דבר השבוע", שערבית, בין כלל מוספי סוף השבוע?

מה שאגיד לא יהיה הוגן.

هكذا من الأصل

דן שילון / עם שמעון פרס

הספידו אותי פעמים רבות; הספד נוסף לא ירשים אותי

שמעון פרס, שלושה שבועות לאחר פרסום תוצאות הבחירות לכנסת ה־12 ושלושה ימים לאחר שנכזת המשא והמתן של המערך המפלג את השיחות עם הליכוד על הקמת ממשלה רחבה, האם אני פוגש כאן אדם מתוסכל ומאוכזב?

מי שהיה מתוסכל, שלא ילך למאבקים; מי שמנהל מאבקים, שלא יהיה מתוסכל. אינני מתוסכל. ברגעי להיאבק הנאה על דברים שנראים לי צודקים וחיוניים. בחיי למדתי שאין להיבהל מקושי או מאכזבה – צריך לדעת להתגבר על זה.

מפתיע אותך שהשבוע פגשתי אנשים שהתייחסו להחלטת המערך להפסיק את השיחות עם הליכוד בחוסר אמון מוחלט. אמרו: לא מאמינים למערך. אמרו: המערך יחזור על אירגע לממשלה בראשות הליכוד. הפחד מפני הליכה לאופוזיציה והתאווה לשררה ולשלטון חזקים אצלו מכל עיקרון.

אני מאמין שנמצא אנשים כאלה.

פגשתי את האנשים הלא־נכונים?

יש כאלה ויש כאלה. יש תמיד אנשים שקשה להם להגיד מלה טובה. תראה, אנחנו מ־77' באופוזיציה – פרס לארבע השנים האחרונות, על סמך מה אנשים אומרים את זה? עזבתי מקום עבודה שאהבתי. אני שואל את עצמי מה עם האנשים האלה. אני לא חש צורך לענות להם.

ומכאן, שעכשיו אתה הולך לאופוזיציה?

קרוב לוודאי שכן.

כשאתה מנתח עכשיו את המשא והמתן עם המפלגות הדתיות ואחר כך את המגעים עם הליכוד, האם לא היתה כאן, מצדך, כרכרי חברים. במפלגתך כמו המשר, התבוססות?

כל משא ומתן אפשר לתאר כתנועות. אתה הולך, אתה נרתע, אתה מחפש פשרה. זה טבע הדברים. מה מציעים לנו – שנפסיק לדבר ונתחיל להתאגרף? מי שנפגש ביום לו אגרוף בפניו? זה יעשה רושם מצוין? מה שעמד לפנינו זה איך ליצור ממשלה שיהיה לה תהליך מדיני, תהליך של שלום. המפה אמרה שצריך להתחיל עם הדתיים. התחלנו עם הדתיים והתבררה תמונה די מעניינת. עד השיחות האלה כולם שמו את כל 18 חברי הכנסת הדתיים בצד הימני הקיצוני של המפה. התברר שזה לא ככה. גם בקרב חברי הכנסת וגם בקרב גדולי הרבנים מצאנו תמיכה בלתי־צפויה.

ובכל תמיכה שמצאתם אבל הדתיים הם הולכים עם הליכוד לממשלה צרה.

היה קשה לנו לתת להם את מה שהליכוד נתן.

הליכוד אומר שאתם הצעתם הרבה יותר.

אז הוא אומר.

זה לא נכון?

אתה לא יודע שזה לא נכון? אתה לא יודע שהליכוד הצביע בעד שינוי חוק השבות כבר בכנסת הקודמת? הוא היה זקוק לנו? איזה מין סיפורים אלה?

ידוע לך על מכתב שכתב רפי אדרי בשמך ובשם מפלגת העבודה ובו התחייבות מרחיקת לכת של המערך כלפי המפלגות הדתיות?

קראתי את המכתב. המכתב לא נשלח. המכתב היה מנוסח בהזהירות יוצאת מן הכלל. רפי כתב במכתב הזה שאם הנשיא יטיל עלינו את הרכבת הממשלה כתוצאה ממגעים עם הדתיים, ניתן חופש הצבעה לחברים בעניין מיהו יהודי, ואם נרכיב ממשלה, נביא את הנושא בפני הכנסת.

כשאתה אומר חופש הצבעה, אין כאן התחמקות? זו הצבעה בטוחה. להעביר את חוק מיהו יהודי. הליכוד בוודאי יצביע בעד החוק, ואילו יצטרפו כמה חברים ממפלגתך. מכאן שהבטחת למעשה לדתיים את אישור החוק.

אני לא יודע מי היה משתמש בחופש הצבעה בכנסת הזאת על שינוי חוק השבות. אני רק יודע שנפגשנו גם עם המפלגות שמאלה מאתנו, ושתיים – למעשה כל השלוש – אמרו שחופש הצבעה נראה סביר בעיניהם. אבל למה לך ללכת סוד סודי סודי? יש שני נושאים מרכזיים שעמדו לפנינו במשא ומתן. אחד זה תהליך מדיני והשני זה חוק השבות. יכולנו להיקלע למצב, שאולי בליכוד נקלעו לתוכו, שאת חוק השבות לא נוכל לעכב, ואילו את התהליך המדיני נפסיד. מה הבעיה? יש הבדל בין חוק השבות לבין תהליך מדיני. חוק שבות, שמתקנים אותו, אפשר לתקן אותו שוב. תהליך מדיני, מפסידים אותו, אפשר.

אתה אומר אולי לא היינו מעבירים את חוק השבות. חוק מיהו יהודי. אבל אתם בעצם מסכימים לחוק ההסכמה שהוא בעצם חוק מהותי יותר הבעייתי רבים חסרי דתיים יותר.

אין לנו התחייבות על חוק ההסכמה.

ואם יאמרו לך הדתיים: אנחנו הולכים איתך לקואליציה בראשותך, תמורת הסכמתך לחוק ההסכמה?

אינני יודע. למה לי לענות על שאלות שלא עומדות בפני – יש לי מספיק שאלות שעומדות לפני. אני משוכנע שכמו שחשוב לעם היהודי שאשמור על אחדותו הלאומית, כך חשוב לעם היהודי שלישראל יהיה תהליך של שלום [...] זה לא איזה עניין של כדאיניקיות, זה לא עניין פשטני. צריך בכל מצב להחליט מה הנושא המרכזי ומה תהיה התוצאה הסופית.

> **אני מכיר מפלגות עבודה שהתרסקו לרסיסים בתקופה הזאת. האנגלית. תראה כמה זמן הגרמנית באופוזיציה. הצרפתית – מיטראן ארבע פעמים.**
>
> **עכשיו, את הבלוף הזה, שכל אחד עושה, אני רוצה להשיב עליו ביושר. נכנסתי כמה שבועות לפני 77', במצב שהמפלגה היתה הרוסה ושסיכוייה אבודים ואיש לא היה מוכן לעשות את זה. מה זה כישלון שלי? איזה חוצפה להגיד את זה? יצאנו אז עם 32 מנדטים. כעבור ארבע שנים עלינו ל־47 מנדטים, עלייה ב־50% כמעט. אז איזה כישלון זה?**

במהלך המשא והמתן עם הדתיים נאמר שהמערך מוכן לוותר אפילו על רעיון הוועידה הבינלאומית תמורת כינון ממשלה בראשותו של שמעון פרס. באותו יום אמר לי רפי אדרי בראיון לגלי צה"ל: "מעולם לא התלהבתי מרעיון הוועידה הבינלאומית". זה לא מראה משהו על נטישת העקרונות תמורת שלטון?

זה רק מראה על רמת הדיסאינפורמציה בעיתונות. תאמין לי, אני מתעורר כל בוקר, קורא את העיתונים ולא מאמין למראה עיני. לא מאמין. כמות הדיסאינפורמציה, דברים שלא היו ולא נבראו. הוא הדין בעניין הוועידה הבינלאומית. לרגע לא ויתרתי על זה.

אבל במשא ומתן להקמת ממשלה רחבה – נניח לרגע שהליכוד היה נותן לכם מספר תיקים שווה וקביעה שוויונית – הרי הייתם מצליחים, לכל הדעות, להביא את התהליך המדיני להקפאה עמוקה. על־ידי הטלת וטו הדדית של שתי המפלגות הגדולות. איזה טעם היה לכם לנהל משא ומתן עם הליכוד על ממשלה רחבה, אם אכן התהליך המדיני חשוב לכם כל כך?

ידעתי שאם ינסו להכניס לקווי היסוד איסור להציע ועידה בינלאומית, אני לא אלך לממשלה, עמדנו להציע שלא נלך לממשלה. הכנסנו נוסח שכל הצעה המובילה לשלום תובא לדיון בממשלה והממשלה תכריע.

הבאתם מעשי חייתם מכשולים אלה את אלה.

לא, יש דתיים, אינני יודע איך היו מצביעים אנשי ש"ס ואיך היו מצביעים אנשי המפד"ל ואיך היו מצביעים אנשי דגל התורה. אני לא יודע מי יהיה שם. אולי אנשי אגודת ישראל.

אתה באמת לא יודע איך היו הולכים במפלגות הדתיות?

לא, אני לא יודע. מפני, למשל, שהרב פרץ, בעניין לבנון, הצביע איתנו. בעניין הלביא הצביע איתנו. זה לא כל כך חד־משמעי.

אתה לא מודאג מכך שאנשים אומרים: בסך הכל כל מה שמעניין את פרס ורבין זה תיקים בממשלה. כדי להיכלל מסכסוך פנימי במפלגה?

זה חלק מהמריבות הגדולות. בתוך המערך יש חילוקי דעות על הליכה לממשלה. אינני יודע למי יש רוב. נימוקי החברים הסבורים שיש להיכנס לממשלה הם בעיקר נימוקי מניעה: למנוע קיבוץ עם גוון מאוד מאוד קיצוני, למנוע התנחלויות ודברים כאלה, למנוע הדרדרה בשטחים.

אתה לא חושב שיש כאן מצב של ציניות וכיעור?

לפי דעתי, לא. התנסיתי בשני דברים די קשים. למשל בעניין הכלכלי. הלכנו נגד דעת הציבור, הותקפנו על־ידי אמצעי התקשורת. כל יום עשו את חשבוני הפרטי: מה כדאי לי, מה לא כדאי לי, מה כן ומה לא. בסופו של דבר, ככל שנקטנו באמצעים יותר קשים ויותר חד־משמעיים, כך זכינו לתמיכה יותר רחבה בארץ. העובדה שישראל היא המדינה היחידה שיצאה מאינפלציה. במה זה ציני? עכשיו אמרו גם שלא נקיים רוטציה. קיימנו רוטציה. במה זה ציני, אני רוצה להבין. או היציאה מלבנון, או המאמץ לפתוח במשא ומתן מדיני. במה זה ציני, אני רוצה להבין.

לאחר פרסום תוצאות הבחירות האם שאלת את עצמך את השאלה: היכן אני, שמעון פרס, נכשלתי?

שאלתי, ודאי שאלתי. השאלה של כישלון או הצלחה תלויה בנקודת המוצא. יכול להיות שאילו לא היינו עושים את מה שעשינו, היינו מקבלים עוד פחות. הרי אין כאן קנה מידה אובייקטיבי. אנחנו נאבקנו במצב קשה מאוד למען תהליך של שלום, כאשר קיימת האינתיפאדה. כאשר היו בעיות אמיתיות במשק. הכתוב, לא ראינו את שני הדברים שלא יכולנו לראות – אני, בכל אופן, לא הייתי מצויד באופטיקה הדרושה – העלייה הבלתי־צפויה של המגמה הדתית והבוחר המשוע של הקולות במגזר הערבי.

אתה לא רואה בתוצאות הבחירות, מבחינת ראותו של המערך ושל שמעון פרס בראשו כישלון?

כישלון הוא שלא היתי רוצה שנשיג יותר. בבחירות הקודמות היו לנו 44 מנדטים – הפעם קיבלנו 39. בבחירות הקודמות הלכנו עם מפ"ם ועם דראושה ועם חבר אחד, פרץ. אם חלקם לפי מספר המצביעים, אנחנו קיבלנו 39. מפ"ם קיבלה שלושה, דראושה קיבל אחד. בלום, הבחר... שלקח קולות שלנו.

אבל ההבדל בין כאלה ואלה הוא המכתב שצריך לעשות החלטה. להחליט על קו. ללכת אתו ולשאת באחריות להצלחה או לכישלון.

אני יודע את ההחלטה. יש סעיפים שבהם שמרנו על כוחנו ואף עלינו, ויש סעיפים שירדנו. זאת אומרת, שיש מסקנה שצריך לעבוד יותר טוב. זה נראה קשה להגיד בדיוק מה הסיבות. אבל באופן כללי, אני חושב שהיו דברים שאני לא בטוח שהם יכלו להיות תחת הפיקוח שלנו: ההפתעה במגזר הדתי והנסיגה במגזר הערבי.

אני נזכר שכמה שבועות לפני הבחירות הופעת בטלוויזיה ואמרת: "אם תהיה הצלחה, אשייך אותה לראש מטה הבחירות עזר ויצמן. אם יהיה כישלון, אטול אותו על כתפי". זה כבר לא רלוונטי?

הרי אתה לא שמעת אותי מטיל על מישהו אחר. אם זה כישלון, זה על כתפי. כן.

צלום: רחמים ישראלי

אתה מוביל את מפלגתך בארבע מערכות בחירות. מ־77' ועד היום לא קיבל המערך בראשותך מנדט ברור להרכיב ממשלה. האם לא הגיעה השעה שתאמר לעצמך ולמפלגתך, כבאומר הספורטאים, "אני את שלי עשיתי. והגיעה השעה לתלות את הנעליים"?

אם אתה יודע מה שאני צריך לומר, תאמר. מה אתה שואל אותי? השאלה היא אם בכלל, בשיטת הבחירות בישראל, מישהו זכה ברוב? על מה אתה מדבר? מתי? נאמר ב־1959. כמה קיבלנו? 47 מנדטים. על מה אתה מדבר? אני מכיר מפלגות עבודה שהתרסקו לרסיסים בתקופה הזאת. האנגלית. תראה כמה זמן הגרמנית באופוזיציה. הצרפתית – מיטראן ארבע פעמים. מיטראן אמר לי: "אתה יודע מי הציל אותי? הדגול". מפני שהיו שם בחירות נשיאותיות. אני מעז להגיד שאילו הבחירות האחרונות היו בחירות אישיות, מן הסתם הייתי מנצח. אבל יש כאן שיטה שלא מאפשרת ניצחון. עכשיו, אני את הבלוף הזה, שכל אחד עושה, אני רוצה להשיב עליה ביושר. אני נכנסתי כמה שבועות לפני 77', במצב שהמפלגה היתה הרוסה ושסיכוייה אבודים ואף אחד לא היה מוכן לעשות את זה. מה זה כישלון שלי? איזה מין חוצפה להגיד את זה? יצאנו אז עם 32 מנדטים. כעבור ארבע שנים עלינו ל־47 מנדטים – עלייה ב־50 אחוז כמעט. תגיד לי איזה כישלון זה?

עליתם במספר המנדטים אבל כשאתם באופוזיציה.

מפני שיש כאן בעיה שהיישוב השתנה ונהיה יותר דתי. יש הבדל שקשה מבחינת הדעות. קרו דברים. אל תשכח גם שכבר היינו 45 שנים בשלטון עם ממשל, עם ביקורת, עם [illegible] צריך לבוא ולהוכיח לי שבלעדי היו משיגים יותר.

הידיעה שפורסמה השבוע עקיבא אלדר ב"הארץ", לפיה שקלת אפשרות לפרוש והעדיפה אפילו הפצירה בך לעשות כן. איננה נכונה?

עקיבא אלדר לא שמע ממני מלה. לאדם יש שיקולים רבים מאוד. אני לא חייב לפרסם את כל שיקולי. צריך לפרסם רק את מסקנותי.

האם אין זכותו של הציבור לדעת את שיקוליו של נבחר ציבור. לא רק את מסקנותיו?

למי שמתעניין: אני שוקל הרבה דברים לפני שאני מגיע למסקנה.

אז אולי תואיל לתת לי תשובה ישירה ומסקנתית: אם תלכו לאופוזיציה, אתה מתכוון להנהיג את המפלגה שלך לכל אורכה של האופוזיציה ולעמוד בראשה גם בבחירות הבאות?

עד לבחירות הבאות יש זמן לדבר. אני לא צריך היום להתחייב לא בעד ולא נגד, מפני שזה יפגע בתפקודי עכשיו. קיבלתי מנדאט להיאבק על דרך. אני איאבק על דרכי בכל צורה שרק אוכל. אני אעשה את זה מתוך שכנוע פנימי עמוק מאוד, ואינני מתרשם ממה שאומרים אחרים.

במערכת הבחירות התרעמו חברים שלך במפלגה על מה שכינו מטה הבחירה שטיפח פולחן אישיות. היה דבר כזה לדעתך?

לי לא היתה יד ורגל בטיפוח פולחן אישיות. אבל אני מציע לאותם החברים שיראו איזה מקום הם תפסו, למשל, בתקופת הליכוד. מדוע על זה הם לא מעירים. הליכוד, זה 11 שנים, שם אותי למטרה המרכזית, לכל החצים ולכל ההשמצות. מדוע עינם כל כך צרה? אני לא מבין. האם טיפלו בהם ככה? יש פולחן של השמצות. אסור גם להגיד להיפך?

יש גם חברים טובים שלך שאומרים היום: אילו יצחק רבין עמד בראשות המפלגה, יתכן שהתוצאה היתה שונה.

הם היו צריכים להבהיר את זה לפני הבחירות. איזה טענות יש להם היום?

ולך אין דעה בעניין הזה?

אני לא אשיב על זה. אני רוצה להגיד שלא שמעתי שמישהו אמר שבגלל אישיותי המפלגה הפסידה. כל הסקרים ללא יוצא מן הכלל, של כל החברות, הראו גם על יתרון שלי כבן אדם.

עזר ויצמן בראשות מטה הבחירות של המערך היה נכס אלקטורלי או אולי גרם נזק אלקטורלי?

עזר ויצמן נכנס בתנאים לא־מתוכננים, כפי שאתה יודע, והביא עמו רוח טובה, ואני מעריך את העובדה שהוא קיבל את זה על עצמו. וכאמור, ההצלחות על חשבונו.

לא השבת על השאלה.

השבתי בדרך שנראית לי.

היה ויכוח לאחר הבחירות אם המיעוט בריחה אבן עלה לכם בקולות. היום, כשאתה חוזר ובוחן את השאלה הזו, מהי מסקנתך?

תראה, לי אין הוכחות מדעיות, וסתם להיכנס לויכוח סרק אינני מוכן. אני יכול רק לחזור שחלק ניכר מהסוקרים חשב שזה הביא לנו נזק.

אולי, בעצם, הבעיה היא לא בהסברה. אלא במהות. העם הזה פשוט הולך ימינה?

לא, הבעיה היא לא זאת ולא זאת. הבעיה האמיתית המרכזית היא שיטת הבחירות. זו שיטת בחירות שמעניקה כל מפלגה גדולה שמפתה כל מפלגה קטנה. בבחירות האמיתי היו שתי מפלגות: המערך והליכוד. כל אחת קיבלה בערך 30 אחוז. מוכרחים ליצור שיטת בחירות שבה יהיה מנצח ומפסיד. הלא אפשר להשתגע מכל מה שקורה עכשיו.

האם ההתבטאויות של יצחק רבין, לאחר הבחירות, מאכזבות אותך? האם האיש עצמו מאכזב אותך?

הוא לא מאכזב אותי. לכל בן־אדם יש את הדעות שלו, ואני בכלל רגיל שאנחנו חיים בחברה דמוקרטית. אם אתה שואל אותי, הנה הוא שעבדנו ביחד, מפני שכל שני אנשים אותיים בתנועת העבודה תמיד רבו. אנחנו ארבע שנים עבדנו יחד. זה גם מהשמים.

אבל אולי בימים ובשבועות מאז הבחירות אתה מבקש להבהיר לציבור על מי הוא באמת "התחרך הפלתי־בלאחרי"?

תראה, אני לא פיתה ולא מצה־אותי־לא אופים. לא ביום ולא בשלושה שבועות. אני מקווה שנוכל לעבוד ביחד.

אתה שמעת את השאלה שלי?

שמעתי. נתתי לך את התשובה שלי.

מקובל עליך מה שאמר יצחק רבין, שאולי הגיע הזמן לתת צ'אנס לתוכנית המדינית של הליכוד?

כל אחד יכול היה להתרשם כזה אחרת. אני התרשמתי שזה נאמר די בסרקאזם, מפני שאני לא יודע על שום תוכנית מדינית של הליכוד.

אולי גם המערך וגם הליכוד מתקשים לראות את המציאות המדינית בצורה מפוכחת?

ההבדל הוא בין נטילת יוזמה לבין קיפאון מדיני. הליכוד דוגל בקיפאון מדיני. ודאי שמי שמציע תוכנית מדינית צריך להתאים אותה למציאות. אבל בוא ניקח את מסמך לונדון. יכולנו היום לשבת במשא ומתן מדיני עם ירדנים־פלשתינאים, אולי גם לחסוך את האינתיפאדה. זו לא תוכנית מדינית? ודאי שזו תוכנית מדינית. ואני השתיתי ההר חוזר, שאם יפרפרו את העניין הירדני, אש"ף יפרוץ את כל הסכרים. וזה מה שקרה.

יש שלום, נצל עכשיו את התשו[illegible]

■ לחכות לינואר?

עדיין לא ברור בכמה בדיוק יירדו מחיריהם של מוצרי היבוא בינואר, אך לגבי מכוניות חדשות יש כבר תשובה ברורה: המחיר יירד ב־8% עד 10%, [illegible] מציאות.

[illegible] של אופציה אש"פית הלא אופציה [illegible]

אתה קופץ יותר מדי מהר. יש בספר אופציות. א אופציה אחת. נכון שהיום האופציה האש"פית עשתה לה כנפיים. היא במעוף. אופציות אחרות לא נקטלו, מסום שלא יוזמים אותן. גם היום למערך יש מה להגיד. חזינו מצב כזה. איש לא מקבל כיום ברצינות את תוכנית האוטונומיה, בעיקר לאחר שמצרים התכלקה מהתוכנית, ובעיקר משום שמדובר באוטונומיה לתושבים, ובעיקר משום שזו אוטונומיה שאין עליה הסכם. זה המצב.

אבל ישנה מציאות חדשה היום. קרו דברים באזור.

לא קרה שום דבר. קרה שיש אנשים שנוטלים יוזמה ויש אנשים שקוראים עיתונים.

האם ניתן לבלום את כנסת השמש בקרב הקהל האמריקאית למדינת אש"ף?

אפשר לבלום, בתנאי שנבוא עם הצעה אלטרנטיבית. יש אנשים בליכוד שמסכימים אולי לתת את תיק החוץ למפלגת העבודה. אבל לא לשמעון פרס. איך אתה מגיב על זה?

זה רעיון טוב שהליכוד יבחר מי יהיה שר החוץ והמערך יבחר מי יהיה ראש הממשלה. זה לא רציני.

יצחק שמיר מתואר כמי שרוחש לך איבה אישית. יש לך הסבר לכך?

תתחיל לבדוק את היחסים שבין שרי הליכוד לבין עצמם. לא מצאתי שם גילויי אהבה. קראתי הערות של שרים מהליכוד אחד על השני. מה אתה רוצה להגיד לי בכך?

אני מבקש לדעת מה אתה מרגיש כלפי יצחק שמיר.

אני לא עוסק בעניינים אישיים. בכלל, אני רגיל להיות בין אנשים מנוגדים. מעניין אותי העניין.

אבל האיש יצחק שמיר. תכונותיו האישיות. לא תוכל לומר עליו מלה טובה?

מה, אני עוסק בניתוחים פוליטיים־פסיכולוגיים? זה לא המקצוע שלי.

אתה חושב שאתה מסוגל לעבוד אתו עוד ארבע שנים בממשלה משותפת?

זאת לא השאלה. השאלה היא היעד. אני לא עובד בשבילו. הוא לא עובד בשבילי. אני לא פקיד שלו. הוא לא פקיד שלי. השאלה היא לקבוע את היעדים. אם קובעים את היעדים, לא היחסים האישיים צריכים לקבוע. היעד צריך לקבוע.

בראשית השיחה שאלתי אותך אם בעקבות תוצאות הבחירות, בעקבות המשא והמתן שנכשל, אני פוגש כאן אדם מתוסכל ומאוכזב. ועכשיו אוסיף לזה: האם אני מוטעה כשאני מבחין כאן בשמעון פרס עייף, סחוט. אולי גם מריר?

תסכם לעצמך איך שאתה רוצה. אותי כבר כל כך הרבה פעמים הספידו בחיים, שהספד נוסף לא ירשים אותי. אתה פוגש אדם משוכנע תמיד שאינו מתרשם מקשיים אמיתיים, קטנים כגדולים.

תודה רבה.

ההזדמנות האחרונה של הקיבוצים

ראשי התק"ם דנו אתמול בהשלכה של הבחירות על מצבה הכלכלי של התנועה. בתוכנית הבראה שיציגו הקיבוצים יש סעיף הדן במחיקת חובותיהם האדירים לבנקים. בעלי־חובם קצבו להם ארכה של חודשים

מאת יהודה שרוני
ואבי גנאור

ראשי התק"ם התכנסו אתמול באפעל לישיבת מרכז התנועה. הם עסקו בניסיון להעריך את משמעותן של תוצאות הבחירות לכנסת השתים־עשרה על ההתיישבות בכלל והקיבוצים בפרט. עוד עניין חשוב שעסקו בו ראשי התנועה באפעל אתמול היתה ההצעה לשנות את שיטת המיסוי הפנימית של הקיבוצים כלפי התנועה ולהופכה לשיטת מיסוי פרוגרסיבית, שלפיה הקיבוצים העשירים ישלמו מסים גבוהים יותר מן הקיבוצים הנתונים בקשיים.

כינוס אתמול היה גם ההזדמנות למזכירי הקיבוצים ולנציגיהם לשמוע מפי ראשי תנועתם את הדיווחים המוסמכים ביותר על מצבה הקשה של התנועה הקיבוצית ועל הסיכויים לפתרון.

לפנים היו מלוקות האשראי בבנקים מלאות לכלכלנים שעברו אך ורק עם המערכת הקיבוצית. מערכת זו נחשבה לאמינה מבחינת פרעון ההלוואות הרבות שלקחה. כמו תמה ראו בה פרה שאפשר לחלוב עד בלי סוף. כיום חייבים הקיבוצים לבנקים ולגופים פיננסיים אחרים – 4.375 מיליארדי דולר.

כיצד זה קרה? ישעיהו פרי, מזכיר התק"ם, מפנה אצבע מאשימה לתקופה אירודה. או, לדבריו, עקב ההיצע העצום, הבלתי־מוגבל לכאורה של האשראי, כל אחד יכול לגייס אשראי בהינף אצבע. כך אבד חוש המידה לגזברי הקיבוצים וזה תנועות. התנועה הקיבוצית נכנסה למחזור עצום של השקעות שהיקפן גדל מעבר ליכולת הספיגה של הסיכון.

את מאות מיליוני הדולרים שגייסו, השקיעו הקיבוצים בציוד ובהקמת מפעלים חדשים. אך ראשי המערכת לא קראו הסבב את המהרחש. אנ־יאס. התברר היקפי ההשקעה בפעילות במשק, ועובדה היא שההשקעות האדירות אינן יכולות להפיק [illegible] ולא חלק קטן מהתוצאות התשואות הולכים.

אובדן דרך

בין השנים '82 ו־'84, השקיעו קיבוצי התק"ם ומוסדותיו קרוב למיליארד שקלים. ב־1985, משהחלו הקשיים, ניסו הבנקים לצמצם את השקעותיהם. אבל אז, כנראה כבר היה מאוחר מדי. ההלוואות שלקחו הקיבוצים היו צמודות והאינפלציה של אותם ימים העלתה לשחקים את תוצאות הריבית. לא נשארה ברירה לתק"ם אלא לנסות ולמחזר את ההשקעות שכבר היו בתהליכי ביצוע. אך הריבית הגבוהה שנאלצו לשלם גם בתקופה שלאחר עצירת האינפלציה, הכניסה אותם שוב למלכוד. לפני כשנתיים, לאחר כמה חודשים של אובדן דרך, החליטו בתק"ם על תוכנית הבראה שהתגבשה למעשה רק לקראת סוף '86. ראשי התק"ם פנו אל שר האוצר, משה נסים, ואל ממלא־מקומו, שמעון פרס, וביקשו מהם סיוע שיאפשר לקיבוצים להגיע להסדר של מחיקת־חובות ופריסת־חובות לקיבוצים שבמשבר. אך התוכנית שאושרה לבסוף, לאחר חודשים של דיונים, נחלה לבסוף הישגים מוגבלים מאד: פריסת חובותיהם של 19 קיבוצים במצוקה בהיקף כספי של 40 מיליון דולר בלבד.

לגבי כ־20 קיבוצי "קו העימות", ברמת־הגולן, עמק־הירדן ובקעת הירדן, סוכם כי יטופלו במסגרת מנהלת ההסדר למושבים, שבראשה עומד אברהם סנפירי. עם קיבוצים אלה היה קל להגיע לידי הסדר, מפני שעניין הערבות ההדדית היה פחות בעייתי אצלם מאשר במושבים, ולא ירד לרמת הפרט. על־פי סנפירי, אין שם מניעה שכל הקיבוצים באזורי העימות יגיעו לידי הסדר ואכן רובם כבר קיבלו סיוע הכולל מחיקת חובות ופריסתם.

עד 1985, עבדו התנועות הקיבוציות בעיקר עם בנק הפועלים. לבד מאשראי, סיפקו פקידי הבנק ייעוץ לראשי התק"ם והשומר הצעיר גם בעניינים פיננסיים אחרים. הקיבוצים, מוכי מפולת "דיינר פישמן" ומפולת מניות הבנקים, מצאו בבנק הפועלים אוזן קשבת. דומה היה כי הדרמטיקה מושלמת. היקף האשראי שנתן הבנק הלך ותפח, עד שהגיע להיקפו העכשווי – כשני מיליארדי דולר. ראו זאת ראשי הבנקים האחרים והתקנאו. בבנק לאומי היתה התלהבות רבה להגדיל את האשראים לקיבוצים, עד כדי כך שכבר לא הקפידו בבדיקת הביטחונות. "אשרי בכלות הכל, מה כבר יכול להיות? הרי הקיבוצים מחזיקים קופות גמל בהיקפים גדולים ביותר", אומר מנהלי הבנק. היקף האשראי שנתנו בבנק לאומי לקיבוצי התק"ם והשומר הצעיר נאמד כיום כמיליארד דולר.

מנהלי הבנק לפיתוח התעשייה התקנאו אף הם. בסוף 1985 סגרה הנהלה מקורותה נכבד לבנק זה – האשראי המובן. מנהלי הבנק היו אבירי עצות, עד שגם הם גילו את הפרה המניבה חלב ללא קץ. בשעה שבבנק הפועלים כבר התחילו לחשוש, הוזל הבנק לפיתוח התעשייה להעניק אשראים במאות מיליוני דולרים. זה היה לצנינים בעיני ראשי הבנקים, שאף ביקשו את התערבות המפקח על הבנקים בעניין, כדי למנוע את התחרות הפרועה מצד הבנק לפיתוח התעשייה. הקיבוצים חייבים כיום לבנק לפיתוח התעשייה כ־300 מיליון דולר.

המגזר הקיבוצי היה אחד מאד ומתמיד על מלוקות האשראי בבנק המזרחי, הן הגדילו את היקף ההלוואות. שיעורם נאמד עתה ב־500 מיליון דולר. הקיבוצים חייבים גם לבנק דיסקונט, לבנק הבינלאומי ולבנק הספנות, אם כי היקפם של חובות אלה נמוך בהרבה מהחובות לבנקים האחרים. וכן לוו הקיבוצים כמויות גדולות של כספים מן המערכת החוץ־בנקאית, במה שקרוי "השוק האפור".

עד סוף 1985, עבדו הקיבוצים בעיקר עם דוד בלאס, "מלך השוק". עם גילוי התפ"ס הבלתי־חוקי שהוציא בלאס, ועם ההחלטה על הפסקת העבודה אתו, נתפסו הקיבוצים עם יתרת הלוואות של 105 מיליון דולר שהועברו לבלאס. הוא פרע הלוואות אלו בעיקר בניירות־ערך ובנכסי דלא ניידי, הקיבוצים יצאו בשן ועין.

בעקבות הפרשה, החליטו ראשי הקיבוצים לעסוק אך ורק עם גופים מוסדיים "מסודרים" כתנאי להשקעה. הקיבוצים ואבי־האשראי לא היססו לקחת אשראי כמעט בכל מחיר. לצורך העניין הנפיקו קרנות של הקרנות הקיבוציות, אם זו קרן התק"ם או קרן השומר הצעיר. סוחרי השוק האפור נתנו עד לאחרונה את אשראם בקרנות אלה, אף שלא ידעו בדיוק כמה ערבויות הנפיקו ולמי.

מנהלי הקרנות הגבילו את הקיבוצים בגובה הריבית שנדרשו לשלם לסוחרים בשוק. הקיבוצים עשו התחבלות שונות, כמו תשלום הריבית מראש. זה העלה את הריבית האפקטיבית, כאשר באופן "רשמי", היתה הריבית נמוכה. על התגלגלות אלו האזרות פורסם בשעתו ב"הארץ". למרבה הפלא, הפרסומים האלה לא הדליקו נורה אדומה לגורמים המוסמכים.

על קרן הצבי

בתק"ם ובשומר הצעיר גילו בינתיים את הבורסה. לקראת סוף 1987, חודשים מספר לפני המפולת, גייסו כ־40 מיליון דולר באיגרות־חוב צמודות למדד. הנפקת התק"ם והשומר הצעיר זכתה בביקורת ציבורית, אבל המוסדות האשראים אישרו את ההנפקה. אותה תקופה הם פנו לאוצר בבקשה לאפשר להם לפרוש קופות גמל שהחזיקו בעיקון מקופת. היועצים הפיננסיים של התק"ם אמרו כי אין טעם בהחזקת הקופות, בשעה שהדלות האלטרנטיבית של האשראי היא כה גבוהה. כי שכלל מכך היו בעיקר קופות הגמל של בנק לאומי, שהקיבוצים הציאו מהם עשרות מיליוני שקלים.

רק בחודשים האחרונים, כשמצב הקיבוצים הלך והחמיר, הולו גם סוחרי השוק לנתק את האינפורמציות הפיננסיות. תחילה עשו זאת קמעה קמעה ולבסוף בפרץ ובתנופה. על־פי הערכות, היקף חובות הקיבוצים לסוחרי השוק האפור נאמד כעת ב־100 מיליון דולר.

הנה רשימה, המתפרסמת לראשונה, של גופים עסקיים, שעל־פי ההערכה נתקעו עם הקיבוצים:

קבוצת כלל: 5–10 מיליון דולר; החברה לישראל (באמצעות החברה למימון): כ־3–4 מיליוני דולר; חברת קרית: כמיליון דולר; חברת מכתב: כשני מיליוני דולר. נוסף לכל אלה, יש לצרף את קבוצים המתוזים [illegible] כמו תבונת, המשביר המרכזי ועוד, שהיקף החובות של הקיבוצים להם נאמד בעשרות מיליוני דולרים.

כשהשוק האפור נסתם לגמרי זה הקיבוצים לא יכלו עוד לחדש הלוואות, נאלצו לשוב ולפנות לבנקים. תחילה פנו לבנקים הקטנים, אך אלה השיבו את פניהם ריקם. אז שטחו את בקשתם לפני הגדולים. מנהלי בנק הפועלים ובנק לאומי הבינו, כי כל מתן אשראי נוסף, ללא תוכנית מקפת או סיוע בדמה ה"אומית, פירושו שמים כספים בכספם על קרן הצבי. בבנק לאומי אף הרחיק לכת ההחזר צ'יקים לקיבוצים שחרגו ממסגרות האשראי. הבנקים הגדולים השיבו איפוא תשובה שלילית, ולהמנה אף נכנס בנק ישראל.

מעורבותו של נגיד בנק ישראל במשבר היתה כמתווך ומרוכך: עד אז נעשה יישוב משברים מסוג זה על־ידי פקידי האוצר. לפני כשנתיים כשפרץ המשבר הקודם (עת תוכנו הקיבוצים לקבוצת ה־19 ולקבוצת ה־36) התערב האוצר למען פריסת חובות. הפעם התברר כי האוצר אינו מתפקד. הנגיד, מיכאל ברונו, החליט לעשות מעשה.

בתק"ם תפשו רק בחודשים האחרונים את גודל המשבר והכירו בעובדה כי כשלה כליל תוכנית ההבראה הקיבוצית הראשונה, מספטמבר '86. מזכירי התנועה שנלחצו מאד באחרונה, הבינו לפתע שללא תוכנית הבראה אמיתית, אין שום סיכוי שהבנקים והאוצר יחזרו מוכנים לשוב ולפתוח מחדש את הקופה הציבורית, כדי לסייע לקיבוצים. על כן הכינו תוכנית הראשה הגדועה, ממש בימים אלה, לעיון הממשלה.

בינתיים נראה כי בגובה תקות הבנקים, שבנק ישראל יאות ללכת לקראתם ויסייע להם לסייע לקיבוצים. לעומת זאת, שמעו הבנקאים כי הנגיד מבקש מהם להקפיא את תמונת המצב למשך חודשים, ועד אז, להמשיך ולמחזר את החובות, שמועד פרעונם מגיע. על הגדלת "האמבלינור" לא היו הבנקים מוכנים לשמוע.

הקיבוצים מכינים עתה תוכנית הבראה, שאחד מסעיפיה הוא מחיקת חובות. הבנקים קצבו להם לכך ארכה של חודשים. בתקופה זו ימשיכו הבנקים למחזר את ההלוואות, ואחר־כך יחנו ויחליטו.

שוב מתברר כי הריבית שרושמים הבנקים בספריהם נשארת על הנייר בלבד: לעת משבר נאלצים למחוק אותה; לעיתים, אף יותר מכנה. ישעיהו פרי, מזכיר התק"ם, אומר בהקשר זה כי ל־176 קיבוצי התק"ם ול־87 קיבוצי הקיבוץ הארצי לא תהיה ברירה אלא לשנס מתניהם ולהשתתף בתוכנית ההבראה הדרושה, המתבססת על כיוון ההתפתחות של כל קיבוץ וקיבוץ. לדבריו, על־פי הסימנים שהושגו עד כה עם הבנקים, כל קיבוץ המסוגל לעמוד בשוקסי [illegible] תינתן לו האפשרות לפרוע את חובו תוך 20 שנה בריבית של 8.5%. אך כאן מדובר על פריסת־חובות בלבד ולא על מחיקת־חובות. כיום פועלים מזכירי כל התנועות הקיבוציות בשיתוף־פעולה מלא. ראשי התק"ם וראשי הקיבוץ הארצי מינו כל אחד בנפרד צוותי כלכלנים שיבדקו בדמה הפרטנית את מצבו הכלכלי של כל קיבוץ בתנועותיהם ויכינו לו תוכנית הבראה שתכלול טיפול בחוב וצמיחה. בדיקה זו נעשית כבר בימים אלה, לבקשת משרד האוצר ובנק ישראל, ותוצאותיה יוגשו לשר האוצר ולנגיד בעוד כשלושה שבועות.

האווירה הפוליטית ויחס הציבור שמרגישות שכבות מסויימות בישראל כלפי הקיבוצים, מבשרים כיום את השאלה, מדוע בכלל על הממשלה לסייע לקיבוצים? הבנקים אינם מעלים בשאלות כאלו על־פי הרגע. אין הם מעוניינים שהקיבוצים יפשטו את הרגל. בבנקים רוצים להמשיך ולעשות עם הקיבוצים עסקים טובים גם בעתיד, ובעיקר אין הם רוצים להפסיד את השקעותיהם. ואילו לממשלה סיבות אחרות. בפי שלמה לשם, שהיה מזכיר התק"ם, תשובה מחוצת שאמר בראיון לאחד העיתונים: "לא מדובר כאן בנצח מכולה. הדרך היחידה לפתור את בעיית החוב היא לאפשר למשקים לתפקד בעסקים חיים, ורק אז יהיה סיכוי להחזיר את החוב".

לשם מבסס את דבריו על העובדה שלמעשה החוב העצום של הקיבוצים, עומדים נתונים המצביעים על איתנותם הכלכלית: שכן ב־1987, למשל, הגדילה התנועה הקיבוצית את תפוקתה הריאלית ב־10% לעומת השנה הקודמת. הקיבוצים קיצצו את הוצאות הקיום שלהם והצליחו להגדיל את רווחיהם התפעוליים ב־130 מיליון שקל. קיבוצי התק"ם לבדם מייצרים ביותר משלושה מיליארדי שקל; התעשייה הקיבוצית שולה שיעורה 7.8% מכלל התעשייה בישראל והיא אחראית לייצוא של כ־680 מיליון דולר בשנה – כ־8% מכלל הייצוא הישראלי. האם זה ישכנע את הבנקים? עוד החודשים נדע.

המכרז הלוהט

מאת אוד גונדר

כאשר הכל מדברים על ההאטה הכלכלית הנותנת אותות עמוקים בכשרו של ענף המחשבים, מזהה המכרז למחשוב בתי־המשפט נווה מדבר. חמישה מיליוני דולר בתמורה, תרכבה תקשורת, בצירוף שוק נלווה מבכח של מוסדות ועסקים קשורים, אינם דבר שמותר לזלזל בו. לא פחות משש חברות מתחרות על הזכייה הזאת, האמורה להיות מחולקת בתוך חודש. בכירי המערכת המשפטית חשופים למסע־שיווק אגרסיבי, מודלגים בין ארה"ב ובריטניה בניסיון ללמוד מניסיונן. תרושת השמועות, שגם בלשכות הסגורות של העוסקים בגלימות־שופטים עוסקים בברץ בהפרותן ובקליטתן, מרוממות מדי שבוע מתחרה אחד – על־מנת להשפילו בשבוע שלאחר מכן.

לא, המחשב לא יחליף את השופטים בבתי־המשפט בישראל – אם כי בהליכים מסוימים כמעט שיעשה זאת. פסקי־דין בתביעות בסדרי־דין מקוצר, באותם מקרים שלגביהם לא הוגשה בקשת רשות להתגונן, יוכנו ויודפסו על־ידו באורח אוטומטי – וכל שיידרש תהיה חתימת ידו של השופט. המערכת המתוכננת כיום תעסוק בניהול התיק המשפטי ובשיבוץ שופטים. השופטים עצמם יצוידו במחשבים אישיים שישמשו לעיבוד תמלילים, לצורך כתיבת פרוטוקולים והכרעות – ויוכלו להתקשר באמצעותם למאגרי־מידע חיצוניים. בשלב העכשוי אין מדובר בהקמת מאגר פרוטוקולים מרכזי, אולם יש להניח כי עם הזמן ילך ויתבסס מאגר־פסיקה, שכן ההחלטות המתקבלות על־ידי כל שופט יוזרמו למוקד משותף.

מדי שנה פותחת מערכת בתי־המשפט 800 אלף תיקים חדשים, סוגרת 800 אלף תיקים (ואין בהכרח חפיפה בין השניים) – ומעבירה כ־300 אלף לשנת העבודה הבאה. מקום מרכזי במערכת שמור למחשב ההוצאה לפועל. כאן, מדובר ב־500 עד 600 אלף תיקים חיים נוספים בשנה.

המערכת אמורה לעבוד בקשר עם גופים, מחשבים ומאגרי־מידע חיצוניים, הזול בצביבות שירות המדינה, מרשם התושבים, רשם החברות, רשם המקרקעין, החשב הכללי, בנק הדואר, המשטרה, הפרקליטות, וגלה בשירות בתי־הסוהר. נוסף על אלה, תספק שירותי משרד ממוחשב ודואר אלקטרוני.

צריך להתפלא למי שניסחו את מפרט הדרישות של הנהלת בתי־המשפט בבקשה לקבלת הצעות למחשב. הספר, המהדק 184 עמודים, מוגדר בענף אחד המסמכים היותר יסודיים מסוגו. חברת הייעוץ "פוד מלה", שעסקה בניתוח המערכת ובהגדרת הדרישות, עשתה הכל חוץ מאשר לתת תשובה לשאלה החשובה ביותר: מחשב ריכוזי או מחשוב ביזורי.

השאלה הזאת, מרכוז או ביזור, היא מחלוקת קלאסית בעולם המחשבים. מצד אחד, עומדת הקונצפציה שלפיה יש לספק יחידת עיבוד ומאגר נתונים מרכזיים, בעלי כושר גבוה, ולערוך את המשתמשים סביבם. הגישה האחרת אומרת, כי עדיף לפצל את העיבוד והאחסון בין מספר מחשבים קטנים יותר, תוך הבטחת תקשורת ביניהם. תפיסת המחשוב המרכזי היא הוותיקה יותר – והיא נקשרת בדרך־כלל בשמה של יבמ. דיגיטל הרימה על דגלה את סיסמת המחשוב המבוזר, שהביאה אותה למעמד של מספר 2 בענף. הצלחת מחשבי ה־VAX של דיגיטל בתחום מערכות הביניים היתה בין התמריצים המרכזיים למאמץ פיתוח ושיווק אדיר של יבמ, שהוליד השנה את ה־AS/400, מחשב יבמי שזוכה בעיתונות המקצועית לתואר "הורג האוקסים". אלא שיבמ ודיגיטל אינן בשום פנים המתמודדות היחידות.

האם צריכים בתי־המשפט להיסגר על מערכת מרכזית אחת – או לבזר את מחשוביהם? משפטנים שבחנו בקפדנות את מסמך הדרישות של הנהלת בתי־המשפט, אומרים כי יש בו יותר מרמז להעדפת מערכת מרכזית. הפיזור הגיאוגרפי של המערכת נותן לכאורה עדיפות למערכת מבוזרת: מחשב לכל בית־משפט. בעיות כוח אדם מקצועי ורצונה של הנהלת בתי־המשפט לקיים בידיה פיקוח על העבודה השוטפת, ובעיקר על הנעשה במחשב, ברמת הפיקוח והתחזוקה, מטים שוב את הכף לכיוון הריכוזי.

רשימת הנימוקים לשני הכיוונים נמשכת והולכת. ברור כי כל הצעה שתתקבל תזכה לקיתונות צוננים מצד מי שהצעתו תידחה. אחת ההצעות היתה "מרכזו עכשיו – ביזור אחר־כך": הקמת יחידה מרכזית בתל־אביב בשלב הנוכחי, ופיצולה בעתיד בין המחוזות.

ההכרעה תיפול, כנראה, על־פי התוכנה. אחרות מהמתמודדות מנופפות בניסיונן במחשוב בתי־משפט בחו"ל – ואחרים מחברי ועדת המכרזים נסעו לארה"ב כדי לראות, עם מערכות מתוצרת יבמ ודיגיטל, כפי שהן מתפקדות בפועל בבתי־משפט. מלל מערכות, המייצגת בישראל את "יוניסיס", אירגנה הזמנה בשם הלורד צ'נסלור, שנשלחה לנשיא בית־המשפט העליון, השופט מאיר שמגר, לבוא ללונדון ולהתרשם בצדרוכת המחשוב המשפטי של "יוניסיס" בבריטניה. הסיורים האלה הכריחו התרשמות חיובית כללית – והרגשה הדאית כי אי־אפשר לדבר על יבוא מערכת קיימת כלשהי "רגיזה" לעבודה בארץ.

המערכת המתוכננת בארץ מבחינת בביזור בקישור לעבודה והצגניות – הפרקליטות, המשטרה ד אחרות – כאינו קיים בחו"ל.

המכרז למחשוב בתי־המשפט התפרסם ב־3.7.88 ונסגר ב־2.9.88. כאשר נפתחו ההצעות, התברר כי לא כולן נענו על בסיס מבנה ביצועי המאפשר השוואה ביניהן. כך, למשל, הניחו אחדים מהמציעים כי המחשב הקיים במשרדי ההוצאה לפועל בתל־אביב – הנהלת כמחצית תיקי ההוצל"פ בארץ – יבוטל לחלופין. ר אחרים הציעו להחליפו. בחלק מהמשקיים לא עמד הביצוע במבחנים הביצועים הנדרשים. ועדת המכרזים החלה בסבב פגישות עם החברות המציעות, היא מבקשת הבהרות, השלמות והדגמות. הסבב הסתיים השבוע ועתה יוקצב למתמודדים פרק־זמן נוסף לשיפור הצעותיהם. למעשה, רשאי כל מתמודד להחליף כל חלק בהצעתו. בשלב הבא תבחר ועדת המכרזים בשני קבלנים מועדפים, הם יתבקשו להכין אב־טיפוס ולהציגו. אחר כך יוכרז הזוכה הסופי.

יש מי שטוען, כי המונח "מכרז" אינו תיאור נכון של התהליך. לטענתם, זה מו"מ מתמשך. שבו כוחם הבדמין ביצועים, הדגמות, התחייבויות וכחידים מן המתמודדים – ויש בינדרות המתמודדות כבר כי קיבלו על כך. בנקודת־דאגתו של בשלב הבסיס, זהו לא כפק התהליך הבדפית ברוב ההנהלה למספקים המשקיעים. השיטה של בניית אב־טיפוס על־ידי שני מתחרים סופיים, היא יישום ראשון בישראל של אחד מנוהלי ההתקשרות המקובלים של הממשל האמריקאי. עוד הדרים אמצי לבצוא בהיסעות התרהבת על הידיעת המקצועיות המוכשות והתקבלות במומחיה של קבוצת הייעוץ האמריקאית גרטנר.

בתוך כהנהיג יתפלס תהליך מחשוב בתי־המשפט. הניסיון בהוצאה לפועל בתל־אביב מלמד, כי צואר הבקבוק אינו ההליך המנהלי – אלא הגביה. "המחשב יכול להביא בי־עיקול אבל לא לספק כמודעת כ־" לבצע". אומר לי השבוע אדם הבכבערכת. ההלהיטה הישראלית להודיק להבריעות שופט לא תפוג גם כאשר לוחות־הגביה של השופט יתבצעו על־ידי מחשב, הגבולים הקצרים יהיו בגו באורח אוטומטי.

סיכויים במקצה הגמר

בראש ועדת המכרזים למחשוב בתי־המשפט עומד השופט רוני ברוסקי. יושבים בה חשב בתי־המשפט מיכאל אבנרי, הסמנכ"ל הבכיר לאדמיניסטרציה עזית קרונברגר, ד"ר חיים גולדהבר, ואפרים גביש הממונה על ארגון־שיטות ומחשוב. אל הוועדה מצטרפים של נאוד, מאגף התקציבים באוצר, ושלמה פכלר מהחשב הכללי.

במשרד המשפטים אומרים, כי תהיה אשר תהיה ההחלטה – היא תתבסס מעבר על תמורה מתמורת יצרן יחיד.

תשע חברות הגישו הצעותיהן למחשוב בתי־המשפט.

דיגיטל – מציעה מחשבי VAX בתצורות אשכול (קלסטר): קבוצת מחשבים בינוניים באתר אחד, המחוברים זה עם זה. לזכותה עומד ניסיון מוצלח של VAX6200 בהוצאה לפועל.

יבמ – מציעה מחשבי AS/400. יתרונותיו: משפחה מחשבים חדשה, בחזית הטכנולוגיה. אחרי שהפסידה את המכרז הוקשתי במשרד הבריאות לדיגיטל, מדגישים בבניין הגבוה שבפינת ויצמן ושאול המלך ש"אסור להפסיד פעם נוספת". יש בבתי המשפט מי ששואלים מדוע בחרה יבמ להציע מחשבי סופר־מיני ולא מחשב מרכזי. התהום אם לא נגררה אחר דיגיטל. מעריכים כי נציגי האוצר בוועדת המכרזים ילחצו בכיוון הזכמי, "על־מנת לשמור על יחסים טובים" עם הענק הכחול.

יעל – בית תוכנה המתבסס על ציוד דיגיטל.

מלל מערכות – ציוד "יוניסיס". ההפתעה הגדולה. "יוניסיס" היא חברת המחשבים השנייה או השלישית בעולם. טכנולוגיה בשוק הישראלי היתה זמניםה, בשל שיווק לקוי ביותר. יתרונות החברה כוללים את המחיר – המערכת בתצורתה העובדת באנגליה. החיסרון הבולט – מיעוט ניסיון בארץ, היעדר מודולים של ניסיון במגזר הממשלתי.

מלל העשייה הגבה – מציעה רשתות מחשבים אישיים, הבנויות סביב שרת מתוצרת "קומפק". יתרונות: מחיר וגמישות. חסרונות: קומפק 386 אינו מה שמקבל לראות בעבור שירות של פרויקט בסדר גודל כזה. סיכוי קלוש.

מלם – המרכז למיכון משרדי, חברה ממשלתית, מציע מערכת מרכזית גדולה של יבמ – מחשבי 4381, ומערכות אישיות פי־אס 2 כמסופים ובלסבלת קופסיה. כושר הביצוע של המל"מ אינו זוכה להערכה גבוהה במיוחד בבתי־המשפט – אולם החברה נהנית מאהדת האוצר.

סבא"ן – המפעל של התעשייה האווירית, מוכס חלופות לביצוע. מתחרה חדש בשוק המחשוב הממשלתי האזרחי, מציע ציוד אוליבטי. בעניין.

SPL – בית תוכנה המתבסס על יבמ 4381.

תים – מציעה ציוד דטה ג'נרל. רכשה בשנה האחרונה סודה זכיות במגזר הממשלתי, הודות לשיווק אגרסיבי. במו בתי הגדולות, יבמ ודיגיטל, מציעה מערכת קיבית ועובדת בעברית במשרד ממוחשב ומסר נתונים.

הנהלת בתי־המשפט שומרת לעצמה את הזכות להמנות את הזוכה לעצת פרקים בהצעתו. לשון אחר: יתכנו זיווגי ומערכות־הזנכה בציודים שונים מתוך הרשימה.

ספקולציות בשוק האמנות

מאת סוראן מאליקיאן
The New York Times
מיוחד ל"הארץ"

בתי מכירות פומביות יוקרתיים קובעים אומדנים שרירותיים, שבמקרים רבים אינם עומדים בשום מבחן מציאותי

ניו-יורק
הרוח משנה כיוון בשוק האמנות. הלהיטות לקנות עדיין חזקה, אך הגבולות – שמעבר להם מסרבים ציידי אמנות להיגרר על-ידי מוכרים המקווים לזכות בשלל חייהם – באו לביטוי בולט בשלוש מכירות של יצירות אמנים אימפרסיוניסטים ומודרניים.

לסותבי לא היו חיים קלים במכירה הפומבית שלה ב-11 בנובמבר, אף כי בסך הכל נמכרו תמונות בסכום המרשים של 79,453,000 דולר. מספר הכישלונות, 23 מבין 77 הפריטים, היה גבוה מדי, והוסף מגמה מסוכנת להפריז באומדן שווין של יצירות המוצעות למכירה.

דיוקן פסטל של מארי קאסאט, "קלאריסה, הפונה שמאלה, עם ידה לעבר אוזנה", היה לקרבן הראשון כשנמכר ב-475 אלף דולר. סוחר אירופי אמר בלעג: "האנשים האלה מקדימים את פני הבאות ולוקחים בחשבון את העלייה שהם מקווים כי כל תמונה תביא להם במכירה אותה לשנייה. אם התמונה שווה 500 אלף דולר עכשיו, הם יאמדו את שווייה ב-700 אלף בסיבוב הבא". האומדן של תמונת קאסאט עמד על 700—900 אלף דולר. כזה היה גם גורל הפריט הבא, נוף נעים לעין, אם גם לא בעל ערך אמנותי אדיר, "גן אראני" שצייר פיסארו בסביבות 1895. הוא נמכר ב-775 אלף דולר, לעומת אומדן של 800 אלף עד מיליון.

פריט או שניים מאוד מבוקשים נפגעו גם הם בגלל מדיניות אומללה זו. "התלמות ליד המוזיקה" של קורו, המראה אשה צעירה העומדת מתוח לעץ ושקועה במחשבות, הוא פיוטי בתחושותיו כשם שהוא דק ומורכב במבנה צבעיו. ההצעות נתקעו ב-1.7 מיליון דולר, הרבה פחות מהרף השאפתני הנגזר מה"אומדן" של 2—3 מיליון דולר. אפילו מונה לא עבר בשלום. נוף הסכר באנרגאם שצייר ב-1871 נרכש ב-3 מיליון דולר, בהשוואה לאומדן הבלתי מתקבל על הדעת של 3.5—4.5 מיליון.

נדרשו כל כישורי המכירה הפומבית של ג'ון מאריון כדי לבלום את התגובה. "הקוצר" של ואן-גוך, סקיצה קטנה של קוצר עומד המראה מגבו, נמכר ב-3.41 מיליון דולר, הצעה אחת בלבד למעלה מהאומדן הנמוך – 3 מיליון פלוס פרמיה של 10 אחוז. במקרים נדירים השתלמו היימרים ספקולטיביים. "המתרחצת" של רנואר, אשה כתנאית ארומה היושבת ליד נהר ומנגבת את רגלה, נמכר ביותר מ-8.5 מיליון דולר. המוכר, שרכש את התמונה בסותבי במחיר 1,650,000 דולר בנובמבר 1985, יצא ברווח שמן. אבל הביצוע בכלליותו לא חיזק את יוקרתו של בית המכירות הפומביות.

העובדה שלכישלון זה יש רק קשר מועט עם החולשה בבורסה או עם מחסור כללי בנזילות הופגנה ביום שני וה-14 בנובמבר במכירה דולר. מקורה באוסף ג'ין, ספרי האמנות הרבים העוסקים באוסף ותערוכת יצירותיו המוקדמות של סזאן במוזיאון ד'אורסיי בפאריס – השילוב של כל אלה התגלה כתמריץ שאיפשר לעמוד בפניה. גורמים דומים המריצו את מכירתו של מונה מוקדם, "החוף בטרוביל". תמונה זו, מ-1870, אינה נחשבת לאימפרסיוניסטית במלואה, אך הדבר לא מנע מחיר מרהיב של 10.78 מיליון דולר בעבורה.

אפילו תמונות בנאליות למדי, כמו "חוף הלואנג בסנט-מאמה" של סיסלי, הצליחו לפלס את דרכן לליגת השיאים. התמונה הזו, שנמכרה ב-3,630,000 דולר, העלתה פי-שניים ויותר את האומדן המירבי של כריסטי. אבל השיא המוחץ מכולם נקבע ב"אם הית" של פיקאסו, 24,750,000 דולר. תמונה זו, שצוירה ב-1901, מבוססת על קומפוזיציות של הבר תולה מאריה הזילר מתקופת הרב

כריסטי. הזרה על טעויות של סותבי

הפומבית של כריסטי. פחות משעה נדרשה למכירת 28 יצירות אימפרסיוניסטיות ומודרניות מאוסף של ויליאם ואריה מאייר גץ במחיר כולל של 85 מיליון דולר. כריסטופר ברג', יו"ר כריסטי אמריקה שניצח על המכירה, היה בשיא כושרו. ובוודאי שאב עידוד מהמודעות לכך שהתמונות, נדירות בשוק הנוכחי, הפכו למבוקשות אף יותר, בשל משכרות ההיסטורי קל שלהן מהן.

שיאים מדהימים

בניית האוסף הושלמה ב-1953, על-ידי אדם שהכיר אישית כמה מהדמויות הגדולות ביותר באמנות המאה ה-20. במכירה הנוכחית נשברו כמה שיאים: בשלב מוקדם נמכרה אחת מתמונות הדוממים היפות ביותר של פרחים, מעשה ידיו של פנטן-לטור, ב-3,080,000 דולר; דקות ספורות לאחר מכן נמכרה תמונה של סזאן בסגנונו האימפרסיוניסטי המוקדם, "בעמק הזואז" מ-1873—74, שבמשך זמן רב לא זכתה להערכה מבינים, במחיר-שיא מרהיב של 5,060,000 סאנס. התמונה היא בעלת מיומנות אוירה, אך סנטימנטלית למדי.

לאחר אותן הצלחות ב-14 בנובמבר, הבל שכריסטי חזרה יום אחר כך על אותן טעויות שהכשילו את סותבי ב-11 בנובמבר. אמנם נקבעו כמה שיאים, אך היו גם כמה נפילות מהדהדות בגלל הערכות-יתר בוטות. האירוע המאלף ביותר היה מכירת יצירה קוביסטית חשובה של פיקאסו, "אשה מנגנת במנדולינה". האומדן על-פי הודעתה זה אותו שנמסר "בעקבות פנייה" היה 7 עד 10 מיליון דולר. אם האומדן למקורות בחוגי הסוחרים, הוצעה התמונה למרכיבת הקונים הפוטנציאליים לפני המכירה הפומבית, אך לשווא. חשיבותה הגיעה בסופו של דבר סוחר איטלקי להציע 6.8 מיליון דולר. אם כוונת בית המכירות היתה להראות כי "אומדניה" הם רק פתיון בו מנפנפים מתחת לאפי קונים פוטנציאליים, ולא דעה שקולה ומבוססת, הוא לא יכול היה להצליח יותר. ברגע הנוכחי, כאשר השוק נכנס לעצבנות מסוימת, לא היה זה רעיון מבריק.

ההתקוממות תתחדש אם לא תיושם תכנית לפיתוח אזורי הכפר
תצלום: איי-פי

שעת המבחן של תאילנד

מאת מייקל ריצ'רדסון
The New York Times
מיוחד ל"הארץ"

לראשונה מזה 12 שנים עלה לשלטון ר"מ נבחר. הדמוקרטיה חוגגת, בינתיים. גם הכלכלה. אך פער חברתי מתרחב, מחסור חריף באנשי-מקצוע מיומנים ועומס על ערוצי תקשורת ותעבורה מאיימים לשחק שוב לידי הצבא

בנגקוק
לא מכבר נבחרה בתאילנד ממשלה חדשה, העתידה להתמודד עם בעיותיה של כלכלה משגשגת. פרשנים פוליטיים רואים בתאילנד מקרה-מבחן בדרום-מזרח אסיה: האם צמיחה כלכלית בריאה, במדינה מתפתחת, עולה בקנה אחד עם התגברות הנטייה לכיוון הדמוקרטיה המערבית? ממשלות סינגפור, מאלזיה ואינדונזיה טוענות כי ההגבלות על חירויות הפרט דרושות לקידום הגיבוש החברתי וההתקדמות הכלכלית, ואילו תאילנד הצליחה בעשור האחרון לשלב מידה רבה יותר של חופש-פרט עם דינמיות כלכלית מרשימה. אבל נוסחה זו, אותה הילה ממשל רייגן על נס כתרופה לקיפאון כלכלי בעולם השלישי, עוברת, לדברי פרשנים, הליכי בדיקה ולחץ גוברים בתאילנד עצמה.

זו הפעם הראשונה מזה 12 שנים יש לתאילנד ראש-ממשלה נבחר. צ'אטיצ'אי צ'ונהאוואן נכנס לתפקיד באוגוסט. הוא עומד בראש קואליציה בת שש מפלגות שהוקמה לאחר הבחירות ביולי. "זאת תקופה מכרעת מבחינת התפתחותנו הפוליטית", אמר סוצ'יט בונבונגקארן, פרופסור למדע המדינה באוניברסיטת צ'ולאלונגקורן בבנגקוק. "זו הפעם הראשונה מזה למעלה משמונה שנים שמפלגות פוליטיות מקבלות לידיהן שליטה מלאה על מנגנון הממשלה. אם הן יוכלו להוכיח שהן מסוגלות לטפל בכל בעיותיה, תתקדם התפתחות הדמוקרטיה. אבל אם לא יוכלו, ייכשלו המפלגות הפוליטיות – ויש להן היסטוריה של פיצול והעמדת אינטרסים מפלגתיים בראש מעייניהן – "תהיה לצבא הזדמנות נוספת להתערב, כיוון שהוא טוב יותר בהתמודדות עם בעיותיה של תאילנד". ראש הממשלה הנבחר האחרון נכנס לתפקידו ב-1976 רק כדי להיות מודח מהשלטון בהפיכה צבאית באותה שנה.

הגרילה השמאלית הובסה

צ'אטיצ'אי, איש-עסקים עשיר וקצין-צבא בגמלאות, ירש כלכלה שהתרחבה והתגוונה מבסיס חקלאי בצורה כה מרשימה בעשור האחרון, עד כי לא אחת העלתה השוואות לכלכלת-שוק בעלת אוריינטציה של יצוא. מומחים תאילנדיים ודיפלומטים זרים אמרו כי הבסיס להצטרפות תאילנד בעקבות דרום-קוריאה, טאיוואן, הונג-קונג וסינגפור לשורת המדינות המתועשות החדשות, הוקם במשך עשור של יציבות פוליטית בידי קברניטים כלכליים יעילים. במדינה בה מוסיף הצבא להיות מוקד עיקרי של כוח והשפעה פוליטיים, לא התחוללה הפיכה מצליחה מזה שנים, אף כי היו כמה וכמה ניסיונות-נפל. הגרילה השמאלית, בעיה רצינית בשנות ה-70, הובסה והפכה לגורם שולי. באו ההשקעות הזרות, ובראש הרשימה עומדות יפאן, טאיוואן ודרום-קוריאה. הגידול הכלכלי עלה מ-4.3% ב-1986 ל-7% ב-1987, לאחר שכוללים בחשבון את האינפלציה. כלכלנים רבים אומרים כי לדעתם יגיע הגידול הריאלי ל-8% או 9% השנה.

חלק גדול מהאשראי על התקדמות זו, אומרים מומחים, יש לזקוף לזכותו של פרם טינסולאנונדה, מפקד-צבא בגמלאות שעמד בראש כמה ממשלות, שבחלקן נבחרו ובחלקן מונו במשך קרוב לשמונה וחצי שנים. פרם ושני קודמיו לא היו חברי מפלגות ולא הלכו לבחירות. הם כיהנו כראשי-ממשלה במסגרת חוקה שאינה דורשת משרים להיות חברי פרלמנט.

לדברי דיפלומט מערבי, השתמש פרם בקשרים הצבאיים ובמעמדו כראש-ממשלה בלתי-נבחר כדי לעקוף את הפרלמנט ולהעניק סמכויות מקיפות בתחום המדיניות הכלכלית לביורוקרטים אחדים. "הוא השתמש בטכנוקרטים כדי לבלום תכניות בלתי-כלכליות וכמה וכמה עסקות שהיו כרוכות בשוחד ופרוטקציה", אמר הדיפלומט. "אבל", הוסיף, "השאלה אם גישה זו תימשך כעת – כשהשליטה עברה מידי טכנוקרטים למפלגות בממשלה ובפרלמנט – היא מבחן-מפתח לממשלה החדשה".

סורין פיטסואן, חבר פרלמנט ממפלגתו, "המפלגה הדמוקרטית", חברה בקואליציה השלטת, אמר: "זאת תקופה של ניסיונות והסתגלות למסורות הפוליטיים שלנו, לשירות המדינה ולצבא".

אחד הגורמים שאילצו את פרם לפרוש היה לחץ ציבורי לעריכת בחירות. מפלגות פוליטיות עמדו בראש מקהלה עממית שקראה להחזרת השלטון האזרחי. כלכלנים תאילנדים ומשקיעים זרים חוששים עתה כי ביצוע כושל של הקואליציה תחת צ'אטיצ'אי בן ה-66, עלול להוביל לשערוריות, להזיק לכלכלה ולהביא את ריותה של הדמוקרטיה.

סתימת עורקים

צ'אטיצ'אי, פוליטיקאי מנוסה, מפייס ומפשר ממולח, לא העלה תכנית כלכלית מגובשת, אף כי אמר שממשלתו תומכת בחיזוק הסקטור הפרטי. למרות שאנשי-עסקים רבים מודים באורח פרטי כי הסכמתה של הממשלה לאחרונה להעלאת משכורות בשכר המינימום מוצדקת, הם חוששים כי היא תבוא במדיניות פופוליסטית ותרחיב את ההוצאות הציבוריות על פרויקטים מפוקפקים כדי לשמור על שלטונה. צ'אטיצ'אי אמר ש"המשימה הדחופה ביותר [של הממשלה] היא להרחיב את העלייה בהכנסות שיש לנו לאזורי כפר". אך קיימים ספקות אם תוכל הקואליציה שלו לממש הבטחה זו. שגרירות ארה"ב מעריכה כי ההכנסה לגולגולת באזור בנגקוק עומדת על סכום המקביל ל-2,300 דולר, שיעור הקרוב לזה שבדרום-קוריאה. אבל השגרירויות בה מעריכים כי בחלקים אחרים בתאילנד יכול השיעור להיות נמוך עד ל-300 דולר, אם גם קיימת הסכמה רחבה שמצבו הכלכלי של הרוב המכריע באוכלוסיה השתפר במידה ניכרת בעשור האחרון.

פער מתרחב בין העושר והמצב העולה של בנגקוק לבין הדלות בשאר חלקי המדינה הוא רק אחת מן הבעיות שהן תולדה של גידול כלכלי מהיר, אומרים מומחים. הכבישים העיקריים, התקשורת ושאר עורקי העסקים של תאילנד, סתומים תחת מתח הביקוש הרב. קיים מחסור חריף בכוח-עבודה מיומן ומקצועי, בעיקר במהנדסים, טכנאים ומנהלים בדרג הביניים. פארון איסאראסנה נה איוטאיה, יו"ר חברת המלט "סיאם", שבת התעשייתיות הגדולה ביותר במדינה, חזה לא מכבר כי גידול כלכלי יואט ב-1989 בגלל צוואר-בקבוק ושיעורי ריבית גבוהים יותר. "רוב המשקיעים הזרים יגלו שמרבית האפשרויות במדינה כבר מוצו", אמר.

סורין סבור כי ביצועי הממשלה נמצאים תחת מעקב קרוב וביקורתי מצד איגודים מקצועיים, סטודנטים, עיתונות ואינטלקטואלים, שכן תאילנד הפכה למדינה פתוחה יותר ופלורליסטית יותר. אולם כרגע יכולים רק שני מוסדות להפיל את הקואליציה – הפרלמנט והצבא. ההסכמה בין הממשלה והצבא, הזהיר סורין, היא ברית תועלתית "המבוססת על סדר היום האישי של אנשים מסוימים". היא אינה, הוסיף, "עומדת על נאמנות דמוקרטית או על דבקות כלשהי מצד הצבא בעקרון השלטון האזרחי".

דיפלומטים אמרו כי עם עזיבתו של פרם את תפקיד ראש הממשלה, עלה הגנרל צ'אוואליט יונגצ'איוט, שהוא בפועל המפקד העליון של הצבא, כמחזיק הכוח השלטוני הבולט ביותר בתאילנד. רבים סבורים כי לצ'אוואליט בן ה-57 יש שאיפות לרשת את מקומו של צ'אטיצ'אי כבר בשנה הבאה, אם אפשר. מומחים תאילנדיים ודיפלומטים זרים המיטיבים להכיר את הגנרל אמרו כי בדעתו להחליף את השיטה המפלגתית הקיימת המפוצלת במפלגת מטריה נרחבת יותר ופרו-ממשלתית, בדומה למפלגות השולטות באינדונזיה ובסינגפור. הוא וחוגו מאשימים את חברי הפרלמנט בהעמדת האינטרסים האישיים שלהם לפני האינטרס הלאומי, ותיאר מפלגות פוליטיות כמכונות לקניית קולות והטבות עסקיות המנוהלות בידי סוחרים.

מבקריו של צ'אוואליט אמרו כי מניעיו, ושיטותיו לגיוס כספים לפעילותו הפוליטית, מפוקפקים לא פחות מאלו של כמה מהפוליטיקאים שאותם תקף. אך סוצ'יט אמר כי מפקד הצבא ועמיתיו משוכנעים שאם לא תצומצם השחיתות בממשלה, ואם לא יוחל ביישומה של תכנית לפיתוח אזורי הכפר, תשוב התקוממות הגרילה לתאילנד.

"אני חושב שתאילנדים מעדיפים דמוקרטיה בסגנון מערבי עם חופש ביטוי נרחב וחירויות אישיות", אמר סוצ'יט, "על-פני שיטה המבוססת על שליטת מפלגה אחת ויחידה כמו גולקאר באינדונזיה ומפלגת הפעולה של העם בסינגפור". אך הוא גם אמר כי צ'אוואליט ותומכיו "דבקים מאוד" בשאיפתם לממשלה שתיענה יותר לצרכי העם התאילנדי ותסייע לפתור בעיות לאומיות דוחפות.

הסיוט של פפנדריאו

מאת סאם סייברט ותיאודור סטאנג'ר
Newsweek
מיוחד ל"הארץ"

שערוריית שחיתות כספית, המסעירה את דעת הקהל ביוון, חשפה בקיעים במפלגתו הסוציאליסטית של ראש הממשלה, התולה את אשמת הכל בסי-איי-אי האמריקאי

בעבר הלא-רחוק היה דומה כי אנדריאס פפנדריאו אינו יכול לעשות צעד אחד לא נכון. נראה כי לאיש לא היה איכפת שלראש ממשלת יוון יש ידידה בת 34. יוונים רבים אף התגאו באוניו של המדינאי הזקן. סובלנותם עמדה במבחן כאשר הודיע בסתיו כי התגרש מאשתו הנשואה לו 37 שנים, כדי לשאת את חברתו, דיילת לשעבר ושמה דימיטרה ליאני. ואחרי ככלות הכל, טען הציבור, הרי האיש מתאושש מניתוח-לב. התנהגות עם המצוות משפיעה לעתים קרובות על התנהגותו של אדם. זה היה לפני שביקורת-ביקורת העלתה כי 31 מיליון דולר חסרים באחד הבנקים הגדולים ביותר ביוון, בנק כרתים. החשד נפל על היושב-ראש בן ה-35 של הבנק, גיאורג קוסקוטאס, ועד-מהרה פשט ונפל על חברים בכירים במפלגתו של פפאנדריאו, האיחוד הסוציאליסטי הכלל-יווני (פאסו"ק). ראש הממשלה הנתון במיצר עשה בשבוע שעבר חילופי גברי נאשמים בממשלתו והסכים לחקירה פרלמנטרית של מה שהוא עצמו כינה בשם "סיוט".

הדמות המרכזית בפרשה, יורגוס קוסקוטאס בעל פני התינוק, היתה מקור-השראה ליוונים רבים. תוך שנים ספורות עלה מאלמוניות של רואה-חשבון לעמדה בצמרת עולם הכספים היווני. בשנת 1984 קנה את בנק כרתים. זמן קצר לאחר-מכן רכש שלושה עיתונים, תחנת רדיו ואחת מקבוצות הכדורגל הידועות והמצליחות במדינה. הקריירה המסחררת שלו הסתיימה בחודש שעבר כאשר הוגש נגדו כתב-אישום על מעילה וזיוף. חוקריו טוענים כי יתכן שמימן את ממלכת המו"לות שלו (הגדולה ביוון) ואת אורחותיו הגנדרניות מגניבת פיקדונות בבנק והסתרת מעלליו בעסקות פיקטיביות, עם גורמים שמחוץ ליוון.

הבריחה המסתורית

השערוריה עוררה עתה גל שני של האשמות: בנסיונו להפסיק את החקירות, אולי עשה קוסקוטאס כמה ניסיונות שוחד ונוסף, שהיו מעורבים בהם מקורביו הפוליטיים של פפנדריאו ובני משפחתו. לדברי בנו של ראש הממשלה שר החינוך בממשלתו) יורגוס פפנדריאו, ניסה קוסקוטאס להפחיד ולהרתיע חוקרים כשהוצאה להם עדות מזויפת ולפיה קיבלו שלושה אנשי-ממשל שוחד בשווי 5.3 מיליוני דולר. הבכיר בין השלושה שהוזכרו הוא יורגוס פפנדריאו עצמו. קוסקוטאס כפר באשמה, אבל ריח שחיתות עלה באפה של העיתונות היוונית, והיא מיהרה לנקוב בשמם של עשרה חברים בכירים בפאסו"ק כשותפים קרובים לקוסקוטאס. ברגע מוזה שבועון פוליטי האשים את שר המשפטים, אגממנון קוטסוגיאורגאס, מקורבו של פפנדריאו, בניסיון לקבל שוחד בשווי שבעה מיליוני דולר מאיש-הכספים המואשם, בתמורה להפסקת החקירה. קוטסוגיאורגאס, התחוור וטוען כי לא עשה דבר והצ-דבר מן הדברים שהואשם בהם, התפטר מתפקיד שר המשפטים, כדי לאפשר חקירה הולמת.

מבוכת הממשלה אך העמיקה כאשר קוסקוטאס הצליח איכשהו להימלט. בית-המשפט שיחררו לאחר הגשת כתב-האישום ואסר עליו לעזוב את גבולות המדינה. על היחידה ללוחמה בטרור הוטלה המשימה להבטיח את הישארותו של איש-הכספים עד בואו למשפט. איכשהו הצליח להיעלם. החוקרים משערים כי משאית להלוקת עיתונים הבריחה אותו מבית-הדפוס שלו והבריחה אותו מעיני השוטרים שהיו אמורים לעקוב אחר תנועותיו. העיתונות הארצית מלאה עתה הסברות על מקום המצאו. בין הסברות: בירות המזרח, ברזיל, קרקעית הים. "או שמא המשטרה נהגה באי-יעילות מטורפת או שפקידים סייעו לקוסקוטאס לברוח", אומר דיפלומט מערבי. "כל אחד משני ההסברים אפשרי". חסידי תיאוריית הכישלון המשטרתי מציינים כי היחידה ללוחמה בטרור לא תפסה מעולם חבר אחד ויחיד בארגון הטרור "ה-17 בנובמבר". מתנגדי פפנדריאו תומכים כמובן בתסריט המזימה, שכן במקרה כזה מעורבים בקשר לא רק שוטרים אלא גם פוליטיקאים.

דרכי בריונות

פפנדריאו ניסה לתלות את אשמת השערוריה הזאת בשעיר לעזאזל האהוב עליו: הסי-איי-אי האמריקאי. אך הוא לא אמר מעולם כיצד ומדוע תהיה הסוכנות מעורבת בזה, ולא העלה שום עדות להוכחת דבריו. נאמני מפלגתו מזכירים לציבור כי חוג ידידיו הפוליטיים של איש-הכספים לא היה מוגבל כלל לאנשי פאסו"ק בלבד. היו לו קשרים רבים מאד גם עם הימין שבאופוזיציה. אך בפאסו"ק, שהפופולריות שלה הצטמקה אף לפני פרשת קוסקוטאס, מאשימים רבים את ראש הממשלה בטיפולו בשערוריה. בשבוע שעבר הציגה הטלוויזיה הממלכתית את פפנדריאו הפונה אל חברי-מפלגה מודרמים בבקשה כי יפסיקו את הסודיות וההתכתשויות הפנימיות, ויבחרו "בדרך היושרה והתפארת". אחד ממנהיגיה הבכירים של פאסו"ק, שר האוצר לשעבר אפוסטולוס לאזאריס, נענה מיד לעצה ועזב ברעש את המפלגה כדי למחות על מה שהגדיר "הסיוט הממשלתי" של פרשת קוסקוטאס. "ממשלת פפנדריאו מתפוררת", צהל סטפאנוס מאנוס, חבר בכיר באופוזיציה הימנית בפרלמנט. "רק דרכי בריונות יכולות להוסיף ולקיים את המוות במפלגתו".

גם אם מיומנותו הפוליטית של פפנדריאו תאפשר לו לעבור בשלום את שערוריית בנק כרתים, עדיין יהיה עליו לצאת למאבק קשה בבחירות הכלליות בשנה הבאה, כשהרוח נושבת נגדו. משאלי דעת-הקהל שנעשו באחרונה מראים כי למפלגת "הדמוקרטיה החדשה" השמרנית יש יתרון של 10%. "פרשת קוסקוטאס פגמה בתדמיתו של פפנדריאו", אומר פאנאיוטה דימיטראס, אחד המומחים העיקריים במדינה לדעת-הקהל; "אבל הבעיה העיקרית היא הכלכלה". שבע שנים של שלטון פאסו"ק, שהרבה להוציא כספים, עשו שמות בקופת האוצר. החוב הלאומי של יוון זינק מ-4.8 מיליארדי דולר ל-38 מיליארד דולר מאז עלות פפנדריאו לשלטון. פירעון מלוות הממשלה בולע 26% מתקציב המדינה. בינתיים, סובלים השכירים ביוון מכלכלה קופאת על שמריה (יותר מכל מדינות השוק המשותף) והאינפלציה הגבוהה ביותר בקהילה האירופית (15%) לפי-שעה. תהי אשר תהיה בחירת המצביעים ביוני הבא, קרוב לוודאי שיהיה קל יותר לזכות בבחירות מאשר לתקן את הנזק הכלכלי.

פפנדריאו וידידתו. היו ימים שה קשר בין השניים החמיא ליוונים
תצלום: איי-פי

גורבצ'וב בפתחו של הבית האירופי

Newsweek
מיוחד ל"הארץ"

מדינות אירופה המערבית שואפות להרחיב את הסחר עם ברית-המועצות. אף יש המדברים במונחים של תוכנית-מרשל לסובייטים

"אל תשכחו לעולם כי הרוסים הם אירופאים", נהג מאו טסה טונג להדגיש חזור והדגש באוזני חברי בצמרת השלטון הסינית. מיכאיל גורבצ'וב הוא הוכחה משכנעת לכך. במוסקווה אירח השבוע גורבצ'וב את פראנסואה מיטראן. לאחר שיטוס בדצמבר לניו-יורק, לשיחות עם רונלד רייגן והנשיא הנבחר ג'ורג' בוש, הוא יבקר את מרגרט תאצ'ר. בשבועות האחרונים ביקרו במוסקווה ראש ממשלת איטליה, צ'יריאקו דה מיטה, וקאנצלר גרמניה המערבית, הלמוט קוהל, שגורבצ'וב דן עמם בהרחבה על בית אירופי משותף. במגמת אסטרטגיית ה"וסטפוליטיק" שלו מעניק גורבצ'וב לאירופה תשומת-לב מיוחדת.

בתקופת ברז'נייב חלשו הרוסים עם וושינגטון על החשיבה הסובייטית בענייני חוץ • אירופה היתה נספח. המטרה העיקרית של הסובייטים באירופה היתה למצוא דרכים להחליש את ברית נאט"ו. עתה מעריך גורבצ'וב את אירופה עצמה ובשלעצמה. בחילופי גברי שעשה לאחרונה בקרב יועציו הבכירים לענייני-חוץ, למשל, צירף גורבצ'וב לצוות את ולנטין פאלין, לשעבר שגריר ברית-המועצות בבון, לצד "האמריקניסטים" שעיצבו את רוב החשיבה של הקרמלין. בין היועצים שנעשו באחרונה בעלי-השפעה, יש מומחים לענייני אירופה כדוגמת ויטאלי ז'ורקין וסרגיי קראגאנוב ממכון ללימוד אירופה המערבית.

חשיבה מבולבלת

כוונותיו של גורבצ'וב כלפי אירופה ברורות: בעוד המדיניות האמריקאית נתונה לתנועות-מטוטלת תקופתיות של מגמות אנטי-סובייטיות, מהמר גורבצ'וב על סחר, טכנולוגיה ואשראי אירופיים, כדי לדרבן את תהליך המודרניזציה בארצו. כפי שאמר לקהל בחודש האחרון: "ההלכו שוקראטי לשנות את מצבנו ולפזר של פעולת גומלין) עם העולם מבחוץ".

האירופאים בולעים את הפתיון. חברת "פיאט" מבקשת להקים מפעל ליד מוסקווה, שיעלה שבעה מיליארדי דולר. התשלובת הקלאית-התעשייתית "פרוצל" מסייעת בפרויקט לדוגמה ששטחו 4.8 מיליוני דונם באוקראינה. חברת הענק האלקטרונית הגרמנית "סימנס" תנהל מודרניזציה בכור גרעיני בברית-המועצות. מ"ארשמידט בודקת חמישה פרויקטים אחרים. בציינו כי חברות בריטיות הרוויחו 680 מיליון דולר בעסקים חדשים עם ברית-המועצות בשנה שעברה, אמר שר החוץ ג'פרי הו לקהל מאזינים בלונדון: "רצוננו שיהיה המשך לגידול ניכר זה".

בשלב מסוים בטרם האחרון, אף ניסה ראש ממשלת איטליה לדבר בפיו על "תוכנית מרשל" לברית-המועצות. תאצ'ר תנקה את הרעיון באבו. "אין התנגדות לקווי אשראי המיועדים להרחבת הסחר", מסביר פקיד משרד החוץ הבריטי ומוסיף: "אבל אנו לא נספק להם מוצרים ופרי-טכנולוגיה רגישים. ותמגנר לחשיבה המבולבלת על מתן כספים שגורבצ'וב עצמו אמר כי אינו רוצה בהם".

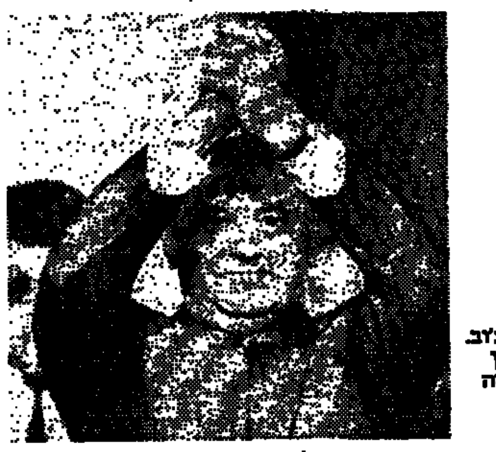

מיכאיל גורבצ'וב. להיטות לעדכן את הטכנולוגיה התעשייתית
תצלום: איי-פי

רשימת המוצרים האסורים

הסיוע הפיננסי של המערב היה צנוע עד כה. בנקים מאירופה המערבית סיפקו באחרונה למוסקווה אשראי בגובה 12 מיליארד דולר – אין זה סכום מפלג בהתחשב בהיקף הכלכלה הסובייטית ומשגרי החוב שלה, המסתכמים ב-30 מיליארד דולר. הממשל האמריקאי עוקב מקרוב אחר מלוות מסוג קשה לברית-המועצות. החודש פורסם דו"ח מטעם כוח משימה שהקימה המועצה לביטחון לאומי של ארה"ב. מסקנת הדו"ח היא שאם נביא בחשבון את שערי החליפין, נמצא שגובה החובות של הרוסים, נטו, לבנקים מערביים היה למעשה נמוך ב-1986 יותר מאשר ב-1981. כלכלנים סובייטים עדיין מתנהגים על טיבו של הרעיון ללוות מהמערב. במהותה, השאלה היא אם על ברית-המועצות לקבל אשראי מערבי שיש לפורעו מרווחים עתידיים העשויים לבוא בעקב שיפור ההישגים הכלכליים. לסובייטים אין עדיין תשובה חד-משמעית. בינתיים, אומר מומחה כלכלי מערבי במוסקווה, המדינה היא "לווה שולית יחסית, המגבילה במכוון את חשיפתה, בשווקי הון זר".

גורבצ'וב עצמו להוט בעמוקן לעדכן את הטכנולוגיה התעשייתית של ברית-המועצות. עם זאת, סבורים כמה קרמלינולוגים מערביים כי הטכנולוגיה המתקדמת עומדת במקום השני בסדר-קדימויותיו אחרי ציוד מעשי יותר המיועד לשפר את מצבם של צרכנים. "הוא רוצה ציוד ודיע לשינוי המצב שבו 40%—50% מהתוצרת החקלאית הולכים לאיבוד בגלל בזבוז ואי-יעילות", אומר הסובייטולוג הבריטי פיטר פראנק. "במונחי הקדימות הפוליטיות שלו, הוא צריך לפתור את המצב בתחומי המזון, השירותים והסחר".

יהיו אשר יהיו הקדימויות של גורבצ'וב, מסתמן סכסוך בין מדינות המערב על קשרי אירופה עם מוסקווה. גרמניה המערבית, בתמיכת רוב האירופאים, רוצה שינוי במדיניות נאט"ו המגבילה יצוא טכנולוגיה מתקדמת לגוש המזרחי. ארגון קוקו"ם בפאריס מגביל כרגע את מכירת הטכנולוגיות המועילות לצבא, החל במכונות וכלה במחשבים. בביקורו במוסקווה, הבטיח קוהל לגורבצ'וב כי בון תשתדל למען ייצוא זה. "אתם, האמריקאים, משאירים יותר מדי בחוסר כה ברשימה (של הפריטים האסורים לייצוא) מסיבות מסחריות, לא מסיבות ביטחוניות", אומר עוזר לשר החוץ של גרמניה המערבית, הנס דיטריך גנשר. "כרגע שאנחנו מרכינים למכור משהו לקומוניסטים, מיד נופלים הפריט מן הרשימה". בנסיבות כאלו אפשר בהחלט שבבוא מן הימים תהיה אירופה המערבית מוכנה ללכת לקראת ה"וסטפוליטיק" יותר ממוצאת הדרך.

האוניברסיטה הפתוחה
תקיים, בשיתוף עם עיתון "הארץ",
קתדרה פתוחה לדיון על
שקרים מוסכמים כביכול
בתקשורת★ בפוליטיקה★ בתיאטרון★ בצנזורה
בבית ציוני אמריקה, ביום שישי, 2.12.88, בין השעות 09.30—13.00
בהשתתפות:
פרופ' אליהוא כץ — ד"ר שוש וייץ
גב' הדה בושס — ד"ר אבי עוז
מר גבריאל שטרסמן — מר אפרים סידון
מנחה: יעקב אגמון
במהלך הדיון ישולבו קטעי משחק מתוך מחזותיו של חנוך לוין ויוקרנו קטעים בביצוע טוביה צפיר ואישים בולטים.

מאת מרדכי ארציאלי
על דלת ב...טים: השבוע ד...
03-422...
למחלקת הילדים של בית-החולים מרדכי הובא פעוט בן ארבעה חודשים שסבל מקצרת קשה. אמו היתה שרויה בבעו הקורסים נותרו עד מקומות אחרים

המכון הישראלי
לתרבות הדיבור
מיסודם של ק.ל.ע. ומשרד החינוך והתרבות
רחוב המלך דוד 8, ירושלים
המכון מבקש להסתייע במתנדבים/ות
בעבודת המשרד הכוללת התכתבויות עם מוסדות בארץ ומחוצה לה בתחומי תרבות הדיבור, ההרצאה, הויכוח והשידור להכנת מאגר מידע על פעילויות ופרסומים בנושאים אלה.
המעוניינים/ות יפנו נא אל ד"ר רון ברטור,
מנהל פעולות המכון,
בימים א', ג', ה', 9.00-14.00, 02-238503
"עברי! דבר עברית!"
א. בן-יהודה
בפרוס מאה שנה להתחדשות העברית בארץ-ישראל

האוניברסיטה העברית בירושלים
מכון דיוויס
פרסומי סתיו 1988
מדינה, ממשל, ויחסים בינלאומיים
בחוברות 28-29:
נפילת סולידריות בפולין; פעילותה של ברית-המועצות נגד הקמת בריתות במזרח התיכון; עדות מיעוטים לקביעת מדיניות בישראל; השתתפות תושבים בקבלת הכרעות במדיניות עירוניות בירושלים; תהליכי גוויעה בקרב מפלגות ותיקות בישראל; "בשדה מחקר", ביקורות ספרים ועוד.
הזמנות: מוסד ביאליק, ת.ד. 92 ירושלים
טל. 02-710554
פרסומי מדיניות
מקוטב אל קוטב: זרמים בחשיבה הלאומית הפלסטינית – מתי שטיינברג. דו-שיח ושברו: יחסי ירדן אש"ף 1985-1988 – מנחם קליין
The Impact of the Decline in Oil Prices on the Confrontation States – Ephraim Ahiram
הזמנות: מכון דיוויס, האוניברסיטה העברית, ירושלים, 91905

למוסד ממלכתי
דרושים בשכירות
משרדים ממוזגים
בשטח של כ- 3000 — 4000 ממ"ר
בתל אביב או רמת גן
בצמוד אליהם 150 מקומות חניה
הצעות נא להפנות לטלפונים:
03-205344 03-205504
ללא דמי תיווך

למכירה מבנה
מצויד קומפלט כמלון. 48 חדרים, חדר אוכל, מטבח, שטחי ציבור, פטיו וגינה. מתאים למטרות שונות
המקום: קרית ארבע.
פרטים: 02-810076 ,812037

למוסד ציבורי
דרושה בשכירות
דירת 3-4 חדרים + טלפון. רצוי מרוהטת
בתל אביב בשכ' יד אליהו
הצעות נא להפנות לטלפונים 03-205504, 03-205344
ללא דמי תיווך

מכרז
חברת אחרים בע"מ
מבקשת מועמדים להשתתפות במכרז לשכירות מבנה ומגרש צמוד המיועדים לעסק של מסעדה/בית קפה.
המבנה גובל בטיילת שפת הים ונמצא
באיזור חוף גורדון וליד מלון רמדה בתל-אביב.
בדבר פרטים נוספים נא לפנות למשרדי החברה –
רחוב אידלסון 29 תל-אביב טלפון: 03/654276-658788
עד ה-9.12.88 בין השעות 9.00—14.00

هكذا من الأصل

כננסים ירוקים מהחלל. שושנה קרדין

ביקורה של הגברת שושנה

שושנה קרדין היא גברת בלונדינית מאוד בת 62 שלשונה נוזרת, כולה עגילים וטבעות־זהב ופנינים אשר אם אמיתי הוא – עלה מן הסתם הון רב: הסגול שלבשה לרגל המאבק נגד ההגדרה החדשה של מיהו יהודי, הולם אותה היטב.

כששמעתי לי כל זאת במהלך מסיבת העיתונאים שלה, במלון המלך דוד, הזהרתי את עצמי שלא לעשות לה עוול, בהיותה עסקנית אשה, אבל אל ראבה, גם על שבעת העסקנים הגברים שישבו משני צדיה כדי למחות נגד התי־קון המוצע בחוק השבות, אינני יודע אלא זאת שלבשו חליפות יקרות וככל הנראה עושים לא מעט מזמנם במספרה, יותר שושלת משושלת: הם עשירים וחוכם – רפלקס חברתי מותנה, לא ביטוי למצב רוח.

אחד מהם היה אקסקוטיב וייס צ'רמן, שלושה מהם צ'רמן, אחד היה ניישנאל צ'רמן, שניים אקסקוטיב וייס־פרזידנט, ואחר פרזידנט של ממש, כולם עסקנים באותו מנגנון אגודתי ה"מתעל" ("צ'אנל", כפי שאמר אקסקוטיב וייס־פרזידנט אחד), את כספי המגבית היהודית מאמריקה לישראל, בסך הכל כמה מאות מיליוני דולר בשנה.

כשהופיעו השבוע ב"בעגמה" בבית החולים את דאגתם העמוקה עם ה"לידיים אנו בשולמן מהדירין, לא יכול היה להיות ספק שהם אנשים השולטים עד מאוד. השולחן שלפניהם היה עטוף בד זהב, מאחוריהם מראה עתיקה ואגרטלי פרחים סאלוניים. הם מיטיבים להתבטא, העיניים מתמקדות במצלמות הטלוויזיה, המשפטים בסי־סים, קצרים, מנוסחים בקפידה ומוכנים לדפוס. שמתי לב שיש להם חזות מרשימה וקולות רדיופוניים. נפתלי לביא, מנכ"ל המגבית, הסביר לי שהאמריקנים מחשיבים אותם למשי־מות כאלה על־פי יכולת הופעתם, ומבחינה זאת הם אכן עשו עבודה טובה. לפרכה הצער בשם פנים ואופן לא היה אפשר לברר אל־נכון מי הם בעצם, ובשם מי הם מדברים.

הם הופיעו בעולמה הפוליטי של ישראל פתאום, כננ־סים ירוקים מהחלל החיצון: עסקנים זרים ומחורים שרוב הישראלים לא שמעו מעולם את שמותיהם; הציבור שהם אמורים להנהיגו ולייצגו מרכב, רחוק, בעיקר מעסקנים אחרים, אף הם, כמותם, חומרים תארי־כבוד, מנגנם ראור־תני, ניסיונם לעשות בישראל פוליטיקה יהודית־אמריק־אית – נלעג. אולי אני צריך פעם לנסוע לשם, ללמוד אותם.

"מישהו מכם מתכוון לעלות לישראל?" שאל ירון לונ־דון, "ידיעות אחרונות", והפרזידנטים נבהלו כהוגן. שושנה קרדין אמרה שהיא לא, מסיבות אישיות.

אחר כך מיהרה קרדין ל"אולפני הבירה", כדי לדווח למיליוני היהודים באמריקה על מהלך השליחות. זה היה שידור חי, קרדין הגיעה אותו בשדרה ותמורת־סבר מתוך אל חוץ, באמצעות לוויין, במשך קרוב לשעתיים, עם מל־פנים לאולפן: "הלו מונטריאול", אמרה קרדין, כמו באיר־וויזיון, "מה שאלתך, מונטריאול, תודה מונטריאול".

בחדר הסמוך לאולפן השידור ישבו יחד חבר־הולנישן על צלחת של ביסקוויטים, הצ'רמן והפרזידנט והאקסקוטיב וייס צ'רמן, וצפו בשידור. זה היה אירוע מש־פחתי: כולם הכירו את כולם. גם את רוב המטלפנים הכירו אישית, כמו בחידון המוסיקלי של "קול ישראל", וגם רבים מהצופים בבית. כי מיליונים לא ראו את המשדר הזה: הוא

מישהו מכם מתכוון לעלות לישראל? שאל ירון לונדון וזהו, כמובן, העניין כולו. ישראלי חילוני לא יבין מה הם מתרגשים שם כל כך, באמריקה, סביב מיהו יהודי. אולי רק לעסקנים אכפת

הועבר ל־30 אולפנים קהילתיים סגורים. אם הגיעו כל הנוכחים – הסתכם הקהל אולי ב־2000 איש.

מאחורי כל זה, בשעת ערב מאוחרת, בסיומו של יום אשר במהלכו פגשה שושנה קרדין את שני הרבנים הראשי־יים, את ראש הממשלה וחברי־כנסת לאין ספור, עוד היה לה כוח כדי לשבת גם אתי; גם אחרי כל זה – עדיין לא הבנתי מה כל העניין, בעצם.

שושנה קרדין נמנית עם ראשי הקהילה היהודית בבאל־טימור, מרילנד, אבל היא נולדה – סודפריין, סודפריין – ברנדנבורג, אירופה. הוריה הגיעו לאמריקה כשהיתה בת שנתיים, 20 שנה לאחר שהאב עלה לארץ־ישראל בר־אשית המאה, ציוני נלהב. גם באמריקה היה ציוני נלהב ופובליציסט עברי: שיהיה שובין היה מפרסם מאמרי עטו ב"הדואר", יומון, ואחר כך שבועון עברי המופיע עד היום. גם היה לו בית־קולנוע ועסקים בנכסי דלא־ניידי, אבל עשיר גדול לא היה מעולם.

לעומת זאת היא נשואה לאיש עשיר, אף־הוא בנכסי דלא־ניידי: יש להם ארבעה בנים, אחד מהם נשוי לאשה שהתגיירה בהליך קונסרבטיבי; ככל שהיא יודעת הם לא מתכוננים "לעשות עלייה", כפי שקוראים לזה באמריקנית־יהודית.

רוב היהודים שהיא מייצגת לדבריה, שאלתי אותה, אינם מתכוונים להשתקע בישראל. מה אכפת להם איך החוק הישראלי מגדיר מיהו יהודי?

קרדין: "יכול להיות שביום מן הימים ירצו לבוא. בינ־תיים הם זקוקים להרגשה שיש להם לאן ללכת. התיקון בחוק השבות פוגע בהרגשה הזאת".

תהיתי אם הם מצפים שתהיה שם שואה, באמריקה, והלא ישראל הרבה יותר מסוכנת ליהודים.

קרדין: "הם לא פוחדים משואה, אבל אסור לשכוח שאנחנו מיעוט קטנטן באמריקה, בסך הכל 2.5 אחוזים. אנחנו חיים כאורחים בארץ מארחת".

זאת בוודאי פליטת־פה, שלא היית רוצה לראות בד־פוס, אמרתי, אבל קרדין עמדה על דבריה: "אני יודעת שיכעסו עלי בגלל המשפט הזה", אמרה, "אבל אינני חוזרת בי. אורחים בארץ מארחת". אחר־כך הגיעה שאלי מוטב לכתוב מפיה, "אורחים בארץ מארחת טובה מאוד ודמוקרטית".

גם כך זאת הצהרה די מדהימה, אני חושב, אבל נניח שבאמת לא תישאר להם ברירה, האומללים, ויהיה עליהם לברוח לישראל. מקסימום ידרשו מהם עוד איזה אקס פול־חני, בסגנון אורתודוקסי. לא הדבר הכי נורא, בניגוד לעו־לים מאתיופיה – לא יראו בזה פגיעה באמונתם.

קרדין: "למה הם צריכים לעבור עוד גיור? הם יהודים".

אמרתי שהרי גם כל יהודי ישראלי, חילוני לגמרי, נזקק לרבנות האורתודוקסית כדי לקבל שירותים מסוי־מים; למה שהפליטים העתידיים מאמריקה לא יעברו את זה. ולחילופין, שאלתי, האם הם דורשים להנהיג בארץ נישואין אזרחיים. קרדין אמרה שהם לא.

שאלתי אם יש להם הגדרה משלהם, מיהו יהודי.

קרדין: "לא. אנחנו מתנגדים לכך שגוף פוליטי חילוני יקבע מיהו יהודי. ערבים וקומוניסטים ומה שיש לכם שם בכנסת, הם יקבעו מיהו יהודי?"

אשר על כן, אמרתי, אין להם בעיה מה שמחליטים בכ־נסת, מסיבות פוליטיות, לא צריך להשפיע כלל על הרגשתכם כיהודים. איפה הקרע?

קרדין: "הקרע הוא בלב, בלב".

מה זה שייך ללב – הלא מדובר ככל הנראה בבעיה פו־ליטית, יהודית־אמריקאית פנימית: הם מתחרים שם בבני־הם, ועכשיו מדינת ישראל מתייצבת לצד הממסד האור־תודוקסי. הם מנסים למנוע זאת. שום לב.

קרדין: "לא לא, הלא גם הממסד האורתודוקסי איתנו".

חלק ממנו. ויש עוד בעיה: בשנה האחרונה הם נתנו למ־משלת ישראל לדכא את האינתיפאדה בשטחים, ולא יצאו נגד הדיכוי הנורא. הם מזהים את מדינת ישראל עם ממש־לת ישראל. זה נוח מאוד, מבחינתם, ומכביד מאוד על האופוזיציה היונית – הליבראלית בארץ. עכשיו, פתאום, הם רוצים את תמיכתנו של אותו ציבור ליבראלי. פתאום גם הם מבינים שישראל זה לא ממשלת ישראל. אולי עכ־שיו מאוחר מדי.

קרדין: "דיברנו הרבה ונתבנו הרבה על בעיית זכויות האדם בישראל, אבל השתדלנו להשאיר את הוויכוח הזה בתוכנו. אנחנו חוששים מלחמת יהודים – תפגע בנו".

אם היא צודקת – והם אכן כה חלשים ומסכנים, "אור־חים בארצנו" – מאבקם לא צריך להלחיץ לא את שמיר ולא את בוש.

המאבק נגד התיקון החדש, המסתגר, בחוק השבות, הוא מאבק ישראלי. זהו מאבק על שרידי הדמוקרטיה החי־לונית העצמאית. אין זה מאבק אמריקאי, אמרתי לקרדין והיא, מקצועית כלייב, אמרה שלמרה משיחתנו שהם, כנראה, עוד לא מצאו את הדרך הטובה ביותר להסביר את עצמם לציבור בישראל.

*

דוד בן־גוריון על מיהו יהודי:

"...יהודי הוא שירגיש עצמו יהודי גם אם אינו יודע מה זה. אבל בהכרח יהודי הוא גם בן לאומה היסטורית וגם בן לתפיסה רוחנית, לאו־דווקא אותה התפיסה שבכל הדור־נות אצל כל היהודים, אבל המשותף שבה – השורשים שבתנ"ך ובתורת הנביאים בין שהאדם הוא מאמין או לא". (רישום ביומן, 13.5.57)

צעדים ראשונים. בן־גוריון

שנת הפצצה והפלדנקרייז

יומן אישי שדוד בן־גוריון כתב בשנת 1957 הותר זה עתה לפרסום, אך מה שכתב על הצעדים הראשונים בדרך לפצצה – הוסתר. אסור גם לדעת איזה דברים מעליבים אמר ראש הממשלה על הדרוזים, על רחבעם זאבי ועל־חיים בר־לב. מותר לדעת איך העליב את מארק שאגאל ואת ברטראנד ראסל ואיך למד לעמוד על הראש. חשב שעזה היא קללה

אי־שם, בלב הנגב, לא הרחק משדה־בוקר, יש מעין נווה־מדבר היסטוריוגרפי – המוקף במאחזי־צבא מכוערים, מאחלי־ברזל, מצבורי־אשפה ורק מעט מאוד יישובים. הכל בניגוד גמור לחזונו של דוד בן־גוריון: זהו המכון למורשת בן־גוריון, האוצר אלפים רבים ממכתביו, נאומיו, וגם את היומן האישי שניהל במשך עשרות שנים, יום יום: מחברות של תלמידים ובהם רשם, בכתב־יד קשה לקריאה, מה עשה, מה חשב, מה אמר ומה אמרו לו, לרבות נתונים סטטיסטיים וטבלאות, לאין־ספור שהעתיק בשקי־דנות של פקיד. אין־מספר שבכוחו עלה על־זה בתיעוד תולדותיה של מדינת ישראל. כעת ממיינים אותו אל תוך מחשב, על פי נושאים.

רק מיכאל בר־זוהר, עכשיו שב ח"כ, ראה את כל היומן כולו, ברשותו של בן־גוריון, ועליו, בעיקר, ביסס את הביוגראפיה הידועה פרי־עטו: סקופים גדולים לא נותרו אחרי בר־זוהר, אבל עכשיו יש חוק המאפשר לראות רק את אלה ממחברות היומן שנכתבו לפני יותר מ־30 שנה. כל שנה פותחים לעיון שנה נוספת, לאחר שעוברים על הדפים בקפידה ומסתירים מה שמסתירים, בעיקר, אך כנראה לא רק, מטעמי ביטחון: זה עתה פתחו לעיון את דפי היומן מ־1957.

יצר המציצנות שלי מביא אותי לשם אחת לשנה. טוביה פרלינג, מנהל הארכיון, הוא איש מאיר פנים. הוא נותן לי קפה ומושיב אותי בספרייה גדולה. הבית נשקף אל הקברים של ב"ג ופולה שלו ומעבר להם – נחל צין. המראה עוצר נשימה.

חלקים ניכרים מהיומן, עמודים שלמים, נשארו חסויים ואפילו נושאם חסוי. אבל יש כל־מיני דרכים לנחש מה כתוב בהם. אני מנחש שלפחות חלקם עוסקים בפיתוח הכור הגרעיני בדימונה: יש רמזים לזיקה בין המדענים עמוס דה־שליט וא' ד' ברגמן אם ישראל צריכה "כור גדול" או "כור קטן"; הניסיון להגן על סודיותו של סיפור הבראשית הזה נראה פאתטי, כמו לא שמעו כאן על מרדכי ואנונו.

יש עניינים אחרים שהוסתרו, לרבות, כנראה, הערה מעליבה מפי בן־גוריון על הדרוזים בישראל, וכן אי־אלה דברי עלבון אחרים שבן־גוריון שמע ורשם, בין היתר על משה דיין ("מסכסך") וכמה מאלופי צה"ל. בן־גוריון חשב שחיים בר־לב, צבי צור ומאיר עמית אינם ראויים לתפקיד הרמטכ"ל. הנמקתו – בכמה מלים – אינה מותרת לעיון. יש, כנראה, גם הערה מעליבה על רחבעם זאבי, שאינה מותרת, משום־מה, לעיון, כמוה כקטע לא קצר ובו, אני מנחש, דברים שאיסר הראל אמר לבן־גוריון על הנעשה בחירות.

בשנה שעברה התברר כי חלק מהיומן שבן־גוריון כתב ב־1956 נעלם. יש בו, מן הסתם, תיעוד על הקנוניה הצר־פתית־ישראלית המביכה כל כך עם בריטניה וצרפת שהובילה למבצע סואץ ולמלחמת סיני. בן־גוריון עצמו עוד הספיק לעמוד על אובדנו של המחברות הזו. על־פי סברה אחת ברחה לגמרי. שמעתי פעם, ישראל בר גנב אותן, ואפשר שהן שמורות עד היום באחד מגנזי הק.ג.ב. כך או כך – אין קטעים ששונו ונשמטו, משפט כיום את תמונתו של בן־גוריון על־מנת להגן על דימויו ההיסטורי.

בראשית 1957 נסוגה ישראל מסיני, לרבות רצועת־עזה, בניגוד להצהרות הפומפוזיות שבן־גוריון השמיע ברבים. ביומנו רשם, לעומת זאת, שישראל יכולה רק לש־מוח על שאין איננה נאלצת להישאר בעזה. אילו היו הכמים יותר היו עושים זאת, כתב, פעמיים. במקום שלישי כתב בן־גוריון:

"...עזה היא צרה צרורה בכל התנאים... הסכנה היא כפולה: כיצד נפרנס מאתיים אלף פליטים ושישים אלף תו־שבים קבועים? אולם גדולה מזאת הסכנה הפוליטית. אין ספק שהפליטים ואחרים יעשו מעשי סרור. הנוכל לדכא אותו כאנגלים בקפריסין וצרפתים באלג'יריה?"

בן־גוריון לא ידע לראות את הכיסופים הלאומיים של בני העם הערבי הפלשתיני. הם היו בעיניו פליטים, שיש להעבירם ממקומותיהם ליישוב בארץ ערבית, טראנספר שני. "בלי פתרון בעיית הפליטים, כלומר יישובם בארץ ערבית", כתב, "רצועת עזה היא מארה וסכנה בכל התנאים, ובגללה אין לסכן את ביטחוננו בעתיד ולהיות מנודים בכל העולם..."

במהלך השנה שיגרו הרוסים את הספוטניק הראשון שלהם לחלל (בן־גוריון חשש שהדבר יביא למלחמה בין־גושית) ובן־גוריון נפצע כשמשוגע אחד השליך רימון־יד לעבר שולחן הממשלה בכנסת. בעודו באשפוז בבית החו־לים – מת שלישו וידידו, נחמיה ארגוב: ככל הנראה התאבד בירייה לאחר שפגע במכוניתו ברוכב־אופניים.

זו פרשה שבעולם לא הובהרה, בעצם, עד תומה. אם היו לבן־גוריון ספקות בקשר למותו של ארגוב – לא חשף אותם ביומנו: אולי לא היו. לדבריו "כל ההוכחות המתקב־לות על הדעת" מצביעות על כך ששלישו אכן התאבד בירייה ברקתו, לאחר אותה תאונה, כנראה בעטיה. בן־גור־יון לא השתתף בהלווייתו. כשעלה לראשונה לקברו, גילה כי תאריך המוות על המצבה שגוי משום־מה. הוא הורה לתקנו. אין ביומנו סימן שמותו של ארגוב היה מסתורי בעיניו.

עד שהתפטר, בסוף השנה, על רקע מו"מ סעודרוייתי לרכישת צוללות מגרמניה המערבית, עסק בן־גוריון בענ־יינים לאין־ספור, כדרכו: כל מי שרק יכול לחדור אליו – העמיס עליו את בעייתו: לפחות שלוש פעמים בכו אצלו, במשך השנה ההיא, גברת אחת מדרום־אפריקה בכתה כי בן־גוריון לא רצה לסייע לה לכתוב את הביוגראפיה שלו, לפחות שכבר היה לה חוזה עם המו"ל שלה.

אשתו של פרדריק מן, שתרם את הכסף להקמת היכל התרבות בתל־אביב, בכתה כי בן־גוריון לא רצה שינגנו את ההמנון האמריקאי בפתיחת ההיכל (אחר־כך התרצה והרשה), ורב אחד בכה כדי לשכנעו להפסיק את החפירות בבית־שערים. בן־גוריון: "אמרתי לו, רבי קלמנוביץ, בבק־שה תחדל מהבכיה, הדבר לא יפעל ולא ישפיע. ביד חרל התחיל לדבר בתה־צמוק. יצחק מירים אחד באלוהיהם בא לספר על הצרות של מפעלו.

הוא רשם לו לדבר עם ראש אכ"א על הצורך לספר את נעלי החיילים, הוא רשם כמה עלתה הדירה החדשה של טדי קולק המשמשת אותו עד היום (25 אלף לירות) והוא הורה שהפגנה שהתכננו ערבים קומוניסטים בנצרת לרגל יום השנה לטבח בכפר־קאסם לא תפוזר באלות, כי אם בזרמי־מים בלבד. במקום אחד העתיק פתאום, ללא סיבה ניכרת, חרוזים ארוטיים שמצא בספר באת יהודה הלוי: שליש יהודי, כמעט, לבחור קודח, בעל דעה בכל עניין.

"לדעתי, אם כי אינני יכול להוכיח זאת", כתב, "אין דבר בלי סיבה, ושום אלקטרון אינו נע במקרה לכיוון מסוים. גם המושג אינסופי אינו אלא מושג שמלא סתירות פנימיות, ואין כלל לתאר מספר אינסופי כי אין מספר גדול ביותר – ותמיד אפשר להוסיף לו עוד מספר, כי מס־פרים ואין־סוף הם רק מלים".

פעם קרא ספר על חייו של הפילוסוף הבריטי ברטראנד ראסל. "כל מה שאני קורא יותר", רשם, "מתחזק בי הרושם שראסל אינו חכם – הוא מתחכם. הדבר שהוא מוכיח – הוא מסוגל באותה הקלות להוכיח את היפוכו. אין לי רושם שהוא מבחין בעיקר ונפקו בעיקר הדברים שהוא מסביר ומוכיח..."

בן־גוריון על מארק שאגאל: "...בא אצלי מארק שאגאל עם אשתו הצעירה. אמרתי (מבלי הסברה ביהדות) אינני מבין מה ציוריו אומרים, בשפה שבאבנות הזוכית אינני צריך הסברה. הוא אמר שהוא בעצמו אינו יודע".

זאת היתה שנת פלדנקרייז של בן־גוריון. בסיומו של יום אחד בילי, שבמהלכו עסק ככל הנראה בתחביות האומה (עמודים שלמים מהיומן הושמטו כאן), רשם ראש הממשלה לידיעת ההיסטוריה: "אחר־כך בא (הד"ר משה) פלדנקרייז, ולמדתי הצעדים הראשונים לעמידה על הראש".

כספת /

נחמיה שטרסלר,
יהודה שרוני, אבי גנאור

■ תשואה יורדת

החוסכים בתוכניות חיסכון מסוג "כח תשואה" נהנו באוקטובר 88 מתשואות שיא של 5.25%. אפשר לטעון שהבנקים היו להוטים לחזור אחרי הלקוחות, לכן הציעו תשואה גבוהה. ואולם התשואה על התכ־ניות היום אינה רחוקה כל־כך מהשיא. היא נעה בין 4% ל־4.5% – וזו עדיין תשואה גבוהה בהתחשב באפיקי־ההשקעה החלופיים.

הנה, הבנקים לא ימשיכו להעניק לאורך זמן תשואות גבוהות אלו, שכן "הכיסוי" לתוכניות הוא באיגרות־חוב הנסחרות בבורסה, שהתשואות שהן מעניקות נמוכות מאד (איגרות־חוב מסוג "סגיא" נמכרה השבוע על־ידי בנק ישראל במחיר־שיא של 105 נק').

כך צפוי לנו שהתשואות ימשיכו לרדת. אם ברשותך כספי פנוי וברצונך להשקיעו לטווח כשנת־יים־שלוש, נצל עכשיו את התשואה הגבוהה.

■ לחכות לינואר?

עדיין לא ברור בכמה בדיוק יירדו מחיריהם של מוצרי היבוא בינואר, אך לגבי מכוניות חדשות יש כבר תשובה ברורה: המחיר יירד ב־8% עד 10%, לאחר שיבוטל המכס.

האם כדאי – אם כן – לחכות עד ינואר כדי לרכוש מכונית חדשה? כלל לא בטוח, כי אולי עד אז ייעשה פיחות בשיעור דומה.

■ רק בדואר

ל"כספת" הגיעו כמה מכתבי קוראים המבקשים לדעת מה שווים כיום של מלוות חובה שהונפקו לפני 15 שנה (שערכם הנקוב הוא בל"י), ובכלל, כיצד אפשר לקבל פרטים נוספים הנוגעים לאותם מלוות, למשל, היכן כדאי לפדות אותם, וכו'.

ובכן, בבנק ישראל יש טלפון שבו אפשר לקבל כל אותם הפרטים, אך לפי־שעה, טלפון זה אינו פועל. על כן, בינתיים אפשר לפנות בכתב לפי הכ־תובת: "בנק ישראל, היחידה לפניות הציבור במחל־קת מלוות המדינה, שד' רוטשילד 5 תל־אביב", לצרף את השם ומספר תעודת־הזיהוי ולקבל את כל הפרטים הרלוונטיים. את תעודות המלווה אפשר לפדות בכל בנק או באחד מסניפי הדואר.

אם ברשותך כמה תעודות־מלווה שמועד פדיונן עדיין לא הגיע, תוכל להפקידן בבנק ושם יעשו בשבילך את כל סידורי הפדיון – תמורת העמלה המקובלת.

■ קופות מסתערות

בכבל סוף־שנה, כן השנה, מסתערות קופות־הגמל על כיסך. העיתוי הוא השלמת ההפרשות לקופות־הגמל, עלי־פי גובה ההפרשה המוכרת לצורך מס, השלמת ההפרשות של המעבידים לקופות הפיצויים. חלק מקופות הגמל מוכנות להעניק הלוואה מסובסדת לצורך השלמת ההפרשות, אחרות מוכנות להעניק ביטוח־חיים חינם.

אנחנו מציעים לברוק היטב בין הקופות. הדבר החשוב ביותר הוא כמובן התשואה, ואולם נתון זה יש לבחון לאורך כמה שנים, ולא רק בשנה מסוימת אחת.

■ שוק שחור

בבודפשט בירת הונגריה לא כדאי לנסוע בתחבורה ציבורית. אמנם מחיר כרטיס ברכבת התחתית מקביל לשלושה סנטים אמריקאים בלבד, אבל נסיעה במונית, למרחק שקול כנגד הדרך שבין נמל־התעופה בן־גוריון למרכז תל־אביב, מסתכמת בקושי בארבעה דולרים. (אצלנו: 20 דולר), שלא לדבר על נסיעה בינונית בעיר, הכרוכה בהוצאה של דולר עד שניים.

לאמיתו של דבר, הנסיעה במונית משתלמת עוד יותר: בהתחשב בעובדה שכמעט כל נהג מונית בבודפשט הוא גם בנקאי תובב המתנדב לקנות ממך דולרים במחיר 80 פורינטים (המטבע ההונגרי) הדו־לר במקום 51, השער הרשמי.

אך אל תפרוט יותר מדי דולרים. שכן, בצאתך מהונגריה, כשאתה מבקש להמיר את המטבע המקו־מי בחזרה לדולרים, מאפשרים לך השלטונות להמיר רק 50% מהסכום שפרטת בבנקים או במלון, וגם זאת רק עם הצגת קבלות.

■ לקנות בחו"ל

לא תמיד משתלם לרכוש מכשירי חשמל זולים בחו"ל. זאת חווה על בשרו אחד ממקתפי "כספת" שהתפתה לרכוש מכשיר רדיו־טייפ למכוניתו, במ־חיר 79 דולר, באחת החנויות המפורסמות בנכס בהונגריה.

המכשיר אמנם, היה מכשיר דיגיטלי משוכלל אך כאשר פנה למומחה, כדי שיתקין את המכשיר במכוניתו, התברר שבנוסף לדמי־ההתקנה יהיה עליו גם להשקיע לכיסו של המתקין עוד 50 שק־לים, כדי שיחבר "ג'וק" אלקטרוני מיוחד, שבלעדיו לא יוכל המכשיר המיובא לפעול בטוח הזרם החשמלי של מצבר הרכב.

בסך הכל, מסתבר שמכשיר הרדיו־טייפ למכונית, ברמה דומה למכשיר שהובא מחו"ל, אם יירכש בי־שראל, לא יהיה כרוך בהוצאה גדולה יותר. בעד התקנה אין גובים ממך בדרך־כלל תוספות, אין צורך ב"ג'וקים" והעיקר: יש אחריות.

■ שדות תעופה

המסופים הגדולים שבנמלי־התעופה הבין־לאומי בציריך גדושים חנויות עמוסות כל טוב אך המחי־רים גבוהים. הסבר פשוט: לבד מהחנויות למכבר משקאות אלכוהוליים, טבק ובשמים, שהן אכן פטורות ממכס, כל שאר החנויות המשגשגות בכ־סף הן חנויות רגילות לכל דבר, שייחודן בעובדה שאפשר לשלם בהן במטבע זר.

יתר על כן, הרכישה בחנויות אלו כרוכה בסיכון. לא־כבר שמענו מידידים שקנו תקליטי' שבאפקר־ריסק בחנות המפוארת בנמל־התעופה של אמ־סטרדם, כיצד נוכחו לגלות בביתם כי התקליטים היקרים היו פגומים. כפי אחרים שמענו כיצד רכשו מכשיר "ווקמן" בנמל־התעופה של ציריך וכשהגיעו לביתם, התברר להם שהמכשיר שבחזו הוחלף על־ידי המוכרת וזה שקיבלו היה פגום.

■ הכיוון ברצלונה

רשת "פורסטוסל" אינה בין הגדולות. מחזורה השנתי אינו עולה על 150 מיליון דולר – ואולי דווקא בשל כך מעניין לשמוע את דעת הנהלה בענייני ניהול מלונות.

הדבר החשוב ביותר לדברי מנהלי הרשת – בבי בעלות משותפת של "סוויסאייר" ו"נסטלה" – הוא איכות השירות במלון. "זה חשוב יותר ממספר הכו־כבים", הם אומרים.

הדבר השני הוא בחירת הצוות הניהולי לכל מלון. הצוות צריך לדעת לעורר מוטיבאציה בעוב־דים. אין הם סומכים על "גימיקים שיווקיים" כמו יום חינם על כל שהות של שבוע.

בקרוב יקימו מלון ענק בברצלונה – לקראת האולימפיאדה הבאה שתהיה שם. הניסיון מלמד כי העיר המארחת תדע גידול כרסים בפעילות העסקית, עקב החשיפה התקשורתית וההשקעה בתשתית שתיעשה בה – לקראת 1992.

■ הקומה הראשונה

אפילו מדריך מישלן המפורסם בוניח במקצה את הקומה הראשונה במגדל איפל – וזה עוול אביהו. לעלות במעלית עד קומה ג' עולה 44 פרנק, זו מעריה. אך אפשר גם להסתפק בקומה א', במחיר 12 פרנק.

שם תופתע לגלות פעילות ענפה: אולם קולנוע קטן ומקסים עם הקרנות רצופות של סרטים על תו־לדות המגדל: תגלה שתי מסעדות, באר ומזנון אחד, וגם חנויות. והעיקר: טלפון בחיוג ישיר לישראל, בתוך סניף דואר קטן.

מדינת ישראל
משרד החינוך והתרבות
המחלקה לבחינות
האגף לחינוך על יסודי

בחינות בגרות מועד חורף תשמ"ט
הודעה לנבחני המשנה בבתיה"ס העל יסודיים
עדכון מועדי הבחינות

בלוח הבחינות לנבחני המשנה – מועד חורף תשמ"ט חלו מספר שינויים (הודעה על כך נשלחה אל בתי־הספר העל יסודיים), להלן פרטי העידכונים:

1. **מתמטיקה** — כל הבחינות במקצוע מתמטיקה תתקיימנה ביום חמישי, כ"א בטבת תשמ"ט 29.12.88 (במקום 5.12.88).
2. **אנגלית** — כל הבחינות במקצוע אנגלית תתקיימנה ביום חמישי, ז' בטבת תשמ"ט 15.12.88 (במקום 8.12.88).
3. **חיבור עברי** — הבחינה במקצוע חיבור עברי תתקיים ביום שני, כ"ז בכסלו תשמ"ט 5.12.88 (במקום 15.12.88).
4. **עברית (בי"ס ערבי) — 907521** — הבחינה במקצוע עברית (בי"ס ערבי) שאלון – 907521 **בלבד** תתקיים ביום שני, כ"ז בכסלו תשמ"ט 5.12.88 (במקום 15.12.88).
5. **עברית (בי"ס דרוזי) — 907531** — הבחינה במקצוע עברית (בי"ס דרוזי) שאלון – 907531 תתקיים ביום שני, כ"ז בכסלו תשמ"ט 5.12.88 (במקום 15.12.88)

כל הבחינות האחרות תתקיימנה במועד שנקבע מלכתחילה.

לאור ההצלחה של הקורס הראשון יפתחו
משרד התיירות
וביה"ס המרכזי לתיירות
קורס
למנהלי יחסי ציבור ופרסום במלונות

מטרת הקורס להכשיר כח אדם במלונאות ובתיירות בנושאים הבאים:
– יחסי ציבור — – קידום מכירות
– דוברות — – פרסום
– יחס לאורחים וללקוחות — – ארועים ובידור

הקורס יפתח בחודש ינואר 1989 ויתקיים בירושלים ובתל־אביב בשעות הערב, 2–3 פעמים בשבוע.

לקבלת תדריכים ושאלוני הרשמה נא לפנות: –
בתל־אביב: מזכירות ביה"ס לתיירות, רח' שטריקר 19 פינת רח' יהודה המכבי בימים: א'–ה' בין השעות 8.30–12.30.
ובימים א', ב', ד', ה', בין השעות 18.00–20.30 ● טל. 03-455108
ובלשכת המודיעין לתיירים – משרד התיירות, רח' מנדלי 7 בכל ימות השבוע.
בירושלים: הנהלת ביה"ס לתיירות, רח' הלל 2
בימים א'–ה' בין השעות 8.30–12.30 ● טל. 02-246814
ובלשכת המודיעין לתיירים – משרד התיירות, רח' המלך ג'ורג' 24 בכל ימות השבוע.
מועד אחרון להרשמה – 9 בדצמבר 1988 – מספר המקומות מוגבל

مكذ من الاهل

תרבות וספרות

הקיסר שמיהר לאט

אוגוסטוס, ניצחונה של מתינות, מאת צבי יעבץ, הוצאת דביר, 1988, 344 עמודים

מאת יורם ברונובסקי

אפשר לטעון שבעשורים האחרונים ניכרת במערב האופנה לרומא העתיקה, זו האופנה השבה ומופיעה זה שלוש מאות שנה לקראת סופה של כל מאה, ומתרכזת תמיד במה שקשור בתקופת הסיום הארוכה של העולם הרומי, של התרבות הקלאסית, כאשר תקופות שלטונם של קיסרים דוגמת נירון או קליגולה מספקים את הרקע האופנתי ביותר להעלאת זיכרונו של הסוף הרחוק, האימתני, המפתה הזה. הפרופסור יעבץ צודק באומרו שהסופרים השקיעו בדרך־כלל את מאמציהם "בבניית אישיותם של טיבריוס, קליגולה ונירון, המסוכנים והמושכים יותר" (עמ' 228), אף שוודאי נכון, כפי שהוא אומר בסיום המשפט הזה, "כי אישיותו של אוגוסטוס מרתקת לא פחות". אכן, האופנה הרומית של ימינו אלה עודנה מתרכזת בתקופת הנפילה והירידה, התקופה שסימן גיבון בהיסטוריה הגדולה שלו (שאותה תרגל), כדאי לזכור בסיקור ימי אוגוסטוס ומתוך איפיון זה של רומא, שאותו מוכיח יעבץ ביידע ביחסם של ההיסטוריונים לאוגוסטוס, עדיין נמשכים הסופרים לדמויות כמו יוליאנוס

אוגוסטוס. סיסמתו האהובה היתה "תמהר לאט"; תוך כדי המהירות האיטית והמחושבת הזאת הוא צבר כוח אדיר בלי לצבור עם זאת שונאים

הכופר (גור וידאל) או הדריאנוס קיסר ומחברי המחזמרים (סיק) לדמויות כמו זה של קליגולה (גיבור מחזמר מצליח בברודווי מלפני כמה שנים), שכבר לא לדבר על הסדרה הפופולארית "אני קלודיוס". אף נדמה שיעבץ לא צדק כלל באומרו, בראשית הפרק בספרו שממנו ציטטנו (פרק י"ז) ש"דמותו של אוגוסטוס לא הלהיבה את דמיונם של סופרים היסטוריונים".

אוגוסטוס הוא גיבור של אחד הרומאנים הרומיים הגדולים של המאה העשרים, "מות וירגיל" – אף שהוא גיבור משנה, המופיע בזכות הגיבור הראשי, המשורר וירגיל – שכבר לא להזכיר את תמהונתה של הטענה שאוגוסטוס לא הלהיב את דמיונם של היסטוריונים, ואת בספר המצטט מאות חיבורים של היסטוריונים בני כל המאות שעסקו באוגוסטוס, ובעצם סותר את הטענה הזאת באומרו, בעמוד מאוחר יותר, ש"חוקרים מודרניים מתאמצים להבין את האישיות החידתית (של אוגוסטוס) ורואים בו דמות מעוררת השתאות, מלומלם, מתעתעת ולא מובנת כמו הספינקס שהיה חרוט על גבי טבעת החותם שלו" (עמ' 293).

כך או כך, נדמה שהאופנה לרומא העתיקה ניכרת לאחרונה גם אצלנו: הרומאן "זיכרונות אדריאנוס" של מרגריט יורסנאר זכה להצלחה לא־צפויה בתרגומו העברי הנאה, הופיע בעברית גם ספרו הקשה של הרמן ברוך "מות וירגיל" ויש לשער שנמצאו לו קוראים, הסדרה הטלוויזיונית על פי הרומאנים של רוברט גרייבס ריתקה את הצופים הישראלים ודאי לא פחות מאשר את הצופים במערב, וזה לא כבר הופיע הספר "אוגוסטוס" במהדורה כמעט־אלבומית, והוא מכוון לקורא הכללי אולי אף יותר מאשר לתלמיד ההיסטוריה הרומית או לסטודנט של פרופסור יעבץ באוניברסיטת תל אביב ממש, אף שזו במוצהר הכתובת הישירה של הספר.

ודאי, ספרו של צבי יעבץ, מבכירי ההיסטוריונים של העת העתיקה אצלנו, אינו דומה לרומאנים שהוזכרו, ודאי שאינו דומה למחזמרים או לסדרות טלוויזיה ("אני קלודיוס" מוזכר בספר) וכ"ל שציינתי כעדות להימשכות הפופולארית להיסטוריה הרומית העתיקה. זהו ספר לימוד, ספר המספר את תולדותיה של רומא בתקופת התמורה שלה – תקופה שהיסטוריונים רבים כמומסן וכרונלד סאים תיארו אותה כתקופת מהפיכה – ואף יותר מכך מעלה בעיית שנות הכרוכות בהבנת התקופה ותורם, או מבקש לתרום, לשקלא־וטריא ההיסטוריוגרפי וההיסטוריוסופי העצום שהתפתח סביב לתופעות הקשורות באישיותו, בפעילותו, בכוונותיו והישגיו של הקיסר אוגוסטוס, הוא אוקטאוויאנוס, שהטביע את חותמו על ההיסטוריה הרומית במשך כמעט מאה, משנת 44 לפנה"ס, שנת רציחתו של אביו המאמץ, יוליוס קיסר, ועד שנת 14 לספירה, כאשר מת, שבע ימים ומעשים, במיטתו, כפי שמדגיש יעבץ (החלק הראשון של ספרו קרוי "שליט שמת במיטתו"), מן השליטים המעטים שזכו לכך ("הישג זה לא נפל בחלקם של שליטים כמו קארל החמישי, לואי הארבע־עשר או פראנץ יוזף", עמ' 195).

אולי מעל לכל מנסה הספר הנרחב והמקיף הזה לעמוד על אופיו של המשטר המיוחד־במינו שעיצב אוגוסטוס – הפרינקיפאט, על שם ה"פרינקפס", האיש־הראשון העומד בראשו – החברה הרומית של ימי הפרינקיפאט. אין זה מבצע קל, התהום רצוף קשיים וסתירות, ויעבץ מצרף את קולו לעשרות או למאות הקולות של המלומדים והחוקרים שניסו לאפיין את השליט ואת המשטר שעיצב, מאז ההיסטוריונים הרומיים, והגדול שביניהם טקיטוס, ועד מודרני ועמיתיו הישירים של המלומד התל־אביבי, הבולט ביניהם רונלד סאים, איש אוקספורד ממוצא אוסטרלי, בעל אחד מספרי ההיסטוריה הגדולים של המאה העשרים, "המהפיכה הרומית" (1939), שיעבץ מרבה לצטטו, "קיסר ההיסטוריה הרומית" כינה אותו במאמר שחיבר על אודותיו (פורסם ברבעון "זמנים"), אך גם פה ושם חולק עליו ומשמיע קול מתון יותר מקולו של המורה הגדול (ובשמו תמיד לסמוך על טקיטוס הנערץ עליו, בעוד יעבץ מציע לעתים להתייחס פה ושם בחשדנות גם לטקיטוס).

האפיון היסודי של אוגוסטוס בידי יעבץ הוא באמצעות הדגשת אופיו המתון הדרכי המתנהל. אוגוסטוס הוא בעיני יעבץ קיסר "שפוי לחלוטין", שליט הפועל ברציונאליות ובפרגמטיות כמו מודרנית, ואף מזכיר כמה מריבאים ב"ביצוע" בגישתו הערכית־שפויה לעולם הפוליטיקה, הפנימית והחיצונית כאחת ("אוגוסטוס לא היה תיאורטיקן וניסוחיו בעייני מדינית מזכירים את חרושצ'וב יותר מאשר את קיסינג'ר", הוא העיר אפייני לספר הזה, גם מבחינת הסגנון, עמ' 203). מעל לכל היה אוגוסטוס בעל הסגולה המכונה ברומית "אוקטוריטאס", מושג שאין לתרגמו לעברית, אף שיעבץ מנסה לתרגמו באמצעות המושג המשמש הרבה בארץ בשנים האחרונות, והוא המושג היהודי במקורו, כאריסמה. סיסמתו האהובה של אוגוסטוס היתה "תמהר לאט"; תוך כדי המהירות האיטית והמחושבת הזאת הוא צבר כוח אדיר בלי לצבור עם זאת שונאים. בהפוך מזה אריב מוקים הוא מהעניק לו את התואר "אבי המולדת" שאוגוסטוס התענג עליו יותר מכל, ואף בכה מהתרגשות בשעה שזכה בו בשנת 2 לפני הספירה.

בעיני רבים התרבות הקלאסית ראויה תקופת אוגוסטוס להחות את התוליה המרכזית והחשובה ביותר בתולדות העולם הרומי בזכות תור הזהב הספרותי המאפיין אותה. יעבץ מדגיש בצדק שהמשוררים הגדולים שכתבו בימי אוגוסטוס, ובעידודו הישיר או העקיף (באמצעות מיקאנס, אחד מעוזריו הקרובים), נולדו כולם בתקופה הקודמת, ויכול היה להוסיף שהלירייקן הגדול האחרון במוחר בתקופה המודרנית, קטולוס, שייך כולו לדור קודם (וכן גם, כמובן, הקלאסי שבמחברי הפרוזה הלטינית, קיקרו), ובכל זאת החותמת של התקופה האוגוסטית מוטבע על יצירת הוראטיוס וירגיליוס, ואף טיבולוס ופרופרטיוס ועוד, באורח בולט כל כך עד שאי־אפשר לוותר על תיאורה של התקופה כ"אוגוסטית", המושג הזה צמתה רוח של בשלות, של תואם, בקיצור: של קלאסיציזם בשיאו. יעבץ מתעכב הרבה על הספרות של ימי אוגוסטוס, מתאר את שירתו של הוראטיוס ואת היחסים בין המשורר שחיבר את "שירת המאה" (שנת 17 לפנה"ס) בהזמנת המשטר לבין אוגוסטוס עצמו, וכך גם עומד באריכות על יצירת וירגיל, מסכם את שירת "אנאיס" ואת משמעותה בעיני השליט שאלי המית את המשורר, בעקיפין, כדי שיוכל לפרסמה (לפי דעה אקסצנטרית שמביא יעבץ) מעל לכל מתאר יעבץ את אוירת המתינות שבה דגל הוראטיוס, את מצוות השמירה על "הבינוניות המוזהבה" (או "שביל הזהב") שהמשורר חזר עליה שוב ושוב ביצירתו.

כאן עולה מתינותו של המשורר בקנה אחד עם מתינותו של השליט, כך שהוראטיוס הוא אולי ה"אוגוסטי" מכל משוררי תור הזהב הרומי. אפשר להוסיף גם מתינותו של ההיסטוריון התל־אביבי מצטרפת לשתי המתינויות הללו, של המשורר ושל הקיסר, והיא ניכרת מן האהדה הברורה, כמעט רגשית־אבאבוקניסטית, ודאי מודרת, שבה מתייחס יעבץ לנושא ספרו, הקיסר המתון, שמיהר לאט הגיע לכל יעד שהציב לעצמו.

תערוכה / אלה קליר

בבואת נוף אישית

חנה לוי, אולם פישר, משכנות שאננים – ירושלים

אהדתי נתונה לאמנים, שאמנותם אינה שקר: כאלה המוספים את האמת ללא נסיון של התייפייפות, ואשר איכות יצירתם אינה נמדדת במתנחים של אופנה. כזאת היא חנה לוי, המציגה בשבועות אלה מיני־רטרוספקטיבה של צבעי מים, במשכנות שאננים בירושלים.

חנה לוי היא אמנית ותיקה, שאפשר לשייכה לדור הנפילים של האמנות הישראלית, שהגיעה כשעלתה לארץ ב־1934, הולה ללמוד אצל יעקב שטיינהרט. אהבתה של לוי לארץ צמחה עם הזמן, תחילה עם ציור האגבות בסטודיו של שטיינהרט, ששכן ברחוב שץ, סמוך לבצלאל, ואחר כך במוצא, בדגניה ובצפת, מקומות שבהם התגוררה.

מזה שלושים וחמש שנים היא חיה בצפת, נושמת ומציירת את הנוף, מציירות בשמן ובצבע מים, נופים ודיוקאות. ציור הזמן האיטי והמתחשב נעשה בסטודיו והוא כולל בעיקר דיוקאות בצבעי מים. מטבעם של צבעי המים שהם מאפשרים לה העברה ישירה וספונטנית של חוויה של מציאות. השימוש בצבעי מים דורש מיומנות רבה, כי שקיפותם אינה מאפשרת לחזור ולתקן. הציור בשתי הטכניקות לסירוגין, מאפשר העשרה בשני הכיוונים: ציור המים מזין את השמן ע"י הכנסת רוח הטבע בו, ואילו ציור השמן מזין את ציור המים בדרכו המחושבת והנשלטת. בצבע מים החלה לצייר ב־1945, בדגניה, שם ציירה בחוץ על גבי גליונות נייר לא גדולים, כמה מציורי השנים הללו מוצגים בתערוכה, והם מכילים כמות גדולה של קווי רישום שחורים, עשויים בקפדנות, וכבצבעים סמיכים, המכסים את גליון הנייר, וניתן להבחין בהם בפרטי הנוף.

בתחילת שנות החמישים, עם המעבר לצפת, כולל ציורה נופי עיר בנויים ברישום מאורגן, ובכיסוי כמעט מלא של צבע. הנוף הוא סטאטי אך יש בו זרימת קו בתנועה נמרצת, יש בנופים הללו הרמוניות מוסיקאליות של שלמות קוסמית.

בסוף שנות החמשים מתחיל הנוף להשתנות – לרוקן ולחלום, הנייר הלבן מתחיל למלא תפקיד של צבע בנוף, והציור מתמלא באוירה; כל ציור הוא תוצאה של תגובה ספונטנית, ביותר משהוא מתאר את הנוף הממשי. הריהו בבואת נוף אישית ונפשית. האוירה בציורים אלה אינטימית, הקו רגיש ונגיעות הצבע מעודנות, זרימת הצבע החופשית משתלבת בקומפוזיציה, ופה ושם יש הפרה מכוונת של האיזון, על ידי התפרצות אלימה של שחור. כתמי השחור הם שריד של המשקע האקספרסיוניסטי, של חיתוכי העץ בשחור לבן, הפרות של שווי המשקל מכוונות ליצירת אי שקט, ומבטאות מהות דרמטית נסערת, ואו דווקא אי־הרמוניה היא יפה.

אין כל סתירה בין המרכיבים המופשטים לבין הנוף הקיים, הצורות הקיימות מתפרקות לכתמי צבע וקוים, המהווים תבניות לצורה תמטית, שהיא בעלת קיום – וחלומי ומופשט – משלה,

ראייה בראשיתית של הדברים והענות, הם בבסיס ציורה של לוי לאורך כל השנים, הציור המופשט הוא המשכו הבוגר של הציור הקודם, העמוס והמפורט, הפרטים נעלמים והנוף מורכב, אך האוירה אינה משתנה, המציאות מתפשטת מגשמיותה ותצורת הרמוניה מוסיקאלית עם מקצב פנימי. זהו ציור השואב גירויים מן הנוף, והוא מורכב ממערך של כתמי צבע מאופקים ושקופים על רקע האור הלבן – הנייר, פה ושם יש חזרה אל צורות שמעוגנות בטבע, כמו בציור של ים מ־1988, שבו תיאור הנוף והדומיות בו מרומזים ביותר בהירות.

המיתקם הצבעוני הוא לרוב רך, עדין ומואר, הצבעים השקופים בולטים בניגודם לכתמי השחור, והניגוד שנוצר אופייני לנוף שטוף השמש. מעניינת העובדה שדווקא נופי צפת הם מונוכרומטיים בעיקרם, ומצטמצמים את צבעי הנוף, ואילו נופי המדבר מפגינים צבעוניות נועזת, בנסיון לדלות את המעט, ולשאוב מן המדבר את תמציתו.

תקופת פריס מיוצגת בציורי־הגלונות אשר ציירה באטליה, הם מקשרים בין החוץ והפנים. בציור קטן הנוף הוולון לדיוקן אנושי, ומקשר את הנוף לנושא שאינו פחות חשוב בציורה של לוי־הדיוקן.

הדיוקאות הם אכספרסיוניים במהותם, ומעורדים במגעי הכתמים והקוים. כמו בנוף, יש פעמים שהקו הוא חד ובוטח, ויש שהוא כשירבוט מהוסס של ילד, רועד ולא בטוח. יש בדיוקאות הללו מיזוג של ההפשטה הלירית של הנוף עם פיגורטיביות אכספרסיונית. גם כאשר הדיוקן מיוצג על ידי קו תמציתי ומינימום של כתמים, והוא ברוח הצייר עצמו, אין בו התרחקות מן המציאות.

חנה לוי מעבידה בציוריה את ממשותם של הדברים בדרך מופשטת וספונטאנית. הנוף מופשט אך מוחשי, הדיוקן מרומז אך ממשי; בכל ציור קיים שלד פנימי, קצבי, מוסיקאלי, שהוא מהותו של הקיום.

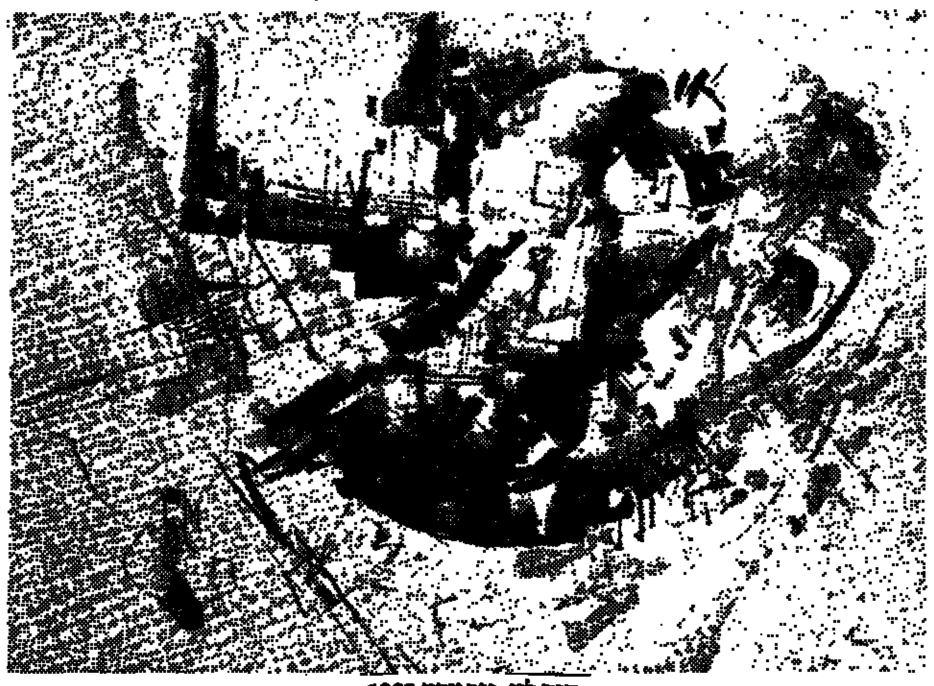

חנה לוי: נוף.צבעי מים.1968.

מראָה שקטה ובהירה

ההחזרות, שירים מאת אבנר טריינין, הוצאת הקיבוץ המאוחד, 1988

מאת רות קרטון־בלום

התרשמות ראשונה למקרא "ההחזרות", מבחר שיריו של אבנר טריינין: שירה עצורה, כמעט כבולה, שקטה עד למאוד. אבל הקורא הקשוב חש היטב במתח של הסערה וכי בעיקרו אין זה שקט שלפני הסערה או אחרי הסערה, כי אם מבטי הסערה – שקט שעל מקורו הטראומטי מעיד שיר מוקדם, "שקט" שמה לפני הרבה הרבה שנים / היה / צלצול שמשה / אגדה על הרצפה. / מאז השקט האני / אוזר מול השמי. / את תנועותיו / אשמור. / אבחין היטב. מוכן היטב. / והוה כל מרוחו / אין קול. מחול / רפויד כחול. / לשוא. אני יכול / בך להמשיך ולהמשיך. / אינני מתפרץ. / אני שקט. שקט" (עמ' 55).

השיר נפתח כסיפור אגדה, ומהמשכו מתרמז כי זו אמורה להיות אגדה קטנה שתוכל להרגיע את הילד. אך משהו משתבש פתאום והשקט האגדי מתנפץ – משהו לא מובר שבעקבותיו מצטלצלת שמשת החלון והאגדה עצמה מוטחת אל הרצפה. בתמונית הזה מוסכת איפוא, האגדה אל עצמה ועד מהוך משונימי המציגה בלבושה הממשי הספר שבדפיו היא כתובה. כלומר, המושה פיסית של התנפצות האשלית, שממנה לא יועילו כל ניסיונותיו של השקט הזיוכן להרויח את האני־השר מלעמוד על אלה, לעתים לפני הנפילה ולעתים אחריה, אך תמיד מתוך מודעות מתוחה לטבען של השקט להוליך שולל. דוגמה לשקט שאחרי, מצויה בשיר "תרגיל" (עמ' 26), שהוא מעין תרגיל בבייה בלשון הפסוודו־גיאומטרית של המחזור "אוקלידוס", וניתנת בו הוראה לזיכרון לשחזר את השריפה הגדולה בחצר הילדות שבשכונת הבבורים: "שרת בחוד לך נקודה כגן הבוך... הרצא את הנתוים המאונבים / של הזקנות כמסוריות רקב אל תוך הסוד / אל מים עליונים הניתוים מן הרקיע האדום / ונקוים אל מים תוך תנוים בזה הבור. / מאחר שקטים, לא כלבך שקטים בזה הבור" (עמ' 26). בשירים המוסכים על עצמם (ואלה אינם מעטים בשירת טריינין) – ייעודן של המלים הוא להשקיט את האני שלא יתפרץ, על־ידי הסתר והכיסוי. כך למשל ב"פנטימנטו" (עמ' 63): "מוחק לאו, מגיה, קצה, קפד ועוד / מלים בשיר ובמקומן עוים / זיתים מאובקים בביוא ועוד מלים אשר אולי יצליחו להסתיר־וד / על מצה תרגע".

אפילו השכבות הארכיאולוגיות, המכסות זו על זו־בנה של זו, סופן שמתקלפות ואז "כבר יוצא מתוך הגוד והגה גם ירי" (עמ' 63).

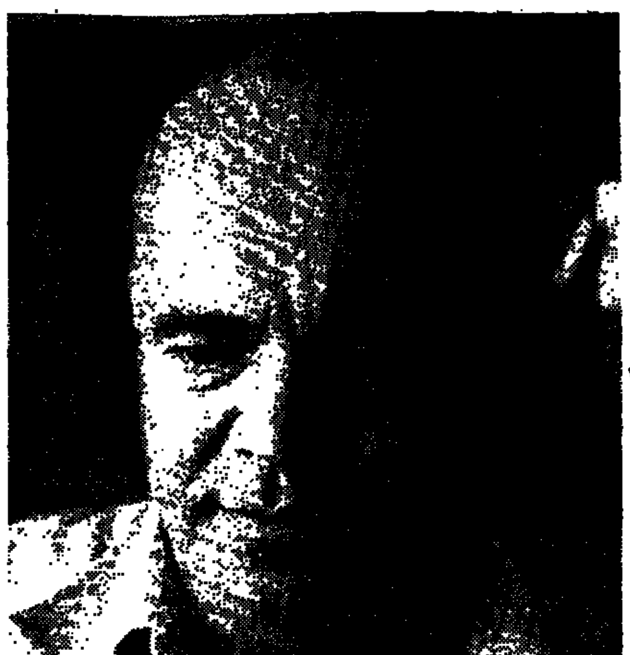

אבנר טריינין. בניגוד לדיכוטומיה המקובלת של שתי התרבויות – השירית והמדעית – שכביכול אינן ניתנות להיקשר, המדע והשירה בשירתו הם שתי פנים שונות של אותה מהות – היוצרים את אחדות הניגודים: את המשמעות של החסר משמעות, את הנוסחה של הכאוטי

המשמר כנגד אפתעותיו המסכנות. תנועותיו של שקט זה נכתבות עתה בחשדנות, והשיר מסתיים בהצהרה "אינני מתפרץ / אני שקט שקט" – הצהרה המסכנת מאבק מתר בין השקט הפנימי המתוח לשקט החיצון הכוזב. ביסוד המאבק מונח פאראדוקס: השקט החיצון משתדל להרגיע את האני ברוגעו המזויף, כדי להגביר את תבלת המכה המפתיעה בעת הנפילה – ואילו האני מתגונן נגד בעזרת השקט עצמו על ידי הפגנתו.

במקום להילכד בפתיונו הוא משתמש בו עצמו כאמצעי הגנה, תוך מודעות ברורה למקורו הכוזב ותוך נכונות ("מוכן היטב") לקראת הבאות. וכך על ידי עידוב פעיל של התודעה הקרה, "המודיעה", נהפך ה"אינני מתפרץ" מסימן של לכידה וכשלון – כלומר בליעת הפתיון – למבצר של מודעות לקראת השעה שבה יתגלה הכזב והשמשה תשוב ותצלצל.

שליטה באני – מסיכת השקט

הרגש הוא ב"אינני מתפרץ", כלומר: הסערה שנגדה משתדל השקט הפנימי איננה חיצונית כי אם פנימית. לפניתו העימות ושורשו: הסערה החיצונית, המתכסה בשקט מזויף, עלולה לגרום סערה פנימית, שכנגדה מתגייס האני בשקטו המתוח. ומודעו: כי סערת־הנפש עלולה לנפץ את האני, את לכידותו, את השליטה העצמית והמגרותית. שירתו של טריינין מתאפיינת בניסיון לבסס שליטה זו בתוכן ובתבנה. "כי העיקר / לשמור על השטיות שיהיה מרובב קבוע ויציב. / עם מקרבת של צירים המבצירה בדיוקנות / את מקומני בתוך הדיקות האינסומטית" (עמ' 31). השליטה באני שלא יתפורר מחייבת גם את השירה לשלוט בעצמה שלא תתפרע.

חיזוק להתרשמות זו עשוי להתקבל ממניין הפעמים שבהם מופיעים השורשים "שקט" "רגע" ודומיהם בשירים

עד מה רב המאמץ להדק את מסיכת השקט, כאילו היתה זו מסיכה של המגן, מודגש במיוחד בשירי השואה הכלולים ב"ההחזרות": "כתונת איש המתנות" (עמ' 58) ו"בחורה לאושוויץ" (עמ' 59). בשירים אלה מופיעה השואה לא כאירוע לאומי־היסטורי או בקינה על גורלו הנורא של העם היהודי – אלא כהתגייסותו של האני נגד הניסיון הנורא לפוטטו. נגדו מתהדקת מסיכת השקט, והניגוד בינה לאימה מגיע כאן לשיאו. וכך, מול הסיוט שאין למעלה ממנו, מוצגות כאן המלמול הענצר ומלות הארגעה. השיר "כתונת איש המוצנות" – הבנוי כאתנסיתיה אירונית של סיפור יוסף, עם מפה הרכבת של השמדה תמר הרכבת של הקאנוסיק כאוטי־מקבילים למסי הכתונת של הבן האהוב – נשמע במקצבו כשיר ילדים, עם מצלול עליז כלשוה, המסתיים במלמולו של האב ("זהוק מלכל חיה רעה / ולראותם לא שב"), כאקורד מרסן מב־מין, שהוא אנטי־מקביל ל"ויקרע יעקב שמלותיו וישם שק במתניו". השיר "בחורה לאושוויץ" – שעיקרו תיאור פסי־הבדול לאחר מעשה, תוך ניסיון למצוא בהם איזו עדות ההורות עם מה שהתחולל על גבם – הוא כולו מלמול של הברות המתרסנות על ידי שימוש חוזר במלה "שקטים". אפילו מלים קשות כ"ממודטים" או "חולודים" מורגעות על ידי חוזרן המונוטונית, כמו להעמיד איזו תגודה רוגעת של התמורה כמעט פסטוראלית – כשקשוק הגלגלים עצמם – כנגד אפיזודה סיוטית מטורפת.

אוזיות־העיניים הפסטורלית אף מסתיימת ב"כמה פרחים", אלא שבשורת הסיום בא המהפך: "הו, כמה פרחים" (דומני כי זהו מסימני הקריאה היחידים בשירת טריינין), כמו להראות שהורדתו של הטבע עם עצמו – בנבילתו ופריתו, במחזוריותו האינרטית – היא הבסיס לשקט ולאימה גם יחד.

אך המעבר החד מן השקט לאימה הוא מקור המתח העז של הצביזה המלווה את השירה הזו, אשר מגייסת את כל טכניקת הארגעה שלה כדי להחזיר את האימה אל השקט המתמשך בעבר הבא

רות קרטון בלום היא פרופסור לספרות עברית באוניברסיטה העברית בירושלים.

אהבה היא חירות

גשר סן לואיס ריי, מאת תורנטון ויילדר, מאנגלית: גדעון מורי, זמורה ביתן, 1988, 148 עמודים

אידי מארס, מאת תורנטון ויילדר, מאנגלית: יאיר בורלא, זמורה ביתן, 1988, 207 עמודים

מאת רוברט אירומן

גם אם נדמה כי הכל נכתב כבר על "מהות האהבה", מצליח ויילדר לסקרן, להתעתע ולבסוף להרהים באופן שהוא מטפל בכך בשני ספריו המונחים לפנינו בתרגום עברי חדש. ויילדר התחבט בין שני קטבים של תפיסת האהבה. סופוקלס ושקספיר, מצד אחד, תפסו את האהבה ככוח עצום, לעתים בונה, לעתים הורס, אך תמיד בלתי צפוי. בקוטב השני נמצאים בני דורו האבודים של ויילדר, המינגוויי, פיצג'רלד הדרייזר, שבתקופה של התפכחות וניפוץ אשליות, ראו באהבה דבר בלתי אפשרי או רק אמצעי להשגת מטרות אחרות כמו הצלחה.

ויילדר תוהה אם תיתכן אפשרות אחרת: האם האהבה בעצמה יכולה לקיים את החיים, והתשובה היא כן, בתנאי שהיא הופכת להוויתיהיים טוטאלית, תכלית לעצמה והיסוד לחירותו של האדם.

שני הספרים שלפנינו מתארים בשתי דרכים שונות את מסע החיפושים שלו. אנו צועדים אתו בדרך עקלקלה, נופלים בפח האירוניה האור־כך נלכדים בפיוס הנפלא של המחקר והתגלית שהגיע אליהם.

בספר "גשר סן לואיס ריי" החוקר הוא נזיר המנסה למצוא בשיטה מדעית־כביכול את ההוכחה והצידוק לקיומה של ההשגחה המכוונת את חיים הקצרים, ואת פשר מותם הפר התכלית לכאורה של גיבורי הסיפור. העלילה מתרחשת בפרו של המאה השבע־עשרה. המקום והזמן הבדויים משמשים לסיפור אוירה של אגדה שהמון מאבד בה את משמעותו. כל בני פרו עסוקים בבילוים בטקסים ממלכתיים, ואילו עולמם של הגיבורים מצטמצם רק ליחסים שביננם לבין מושא אהבתם. המרקיזה שרויה בהויית שיכורים כל ימי החודש ומתפכחת רק למשך אותם יומיים הנועדים לכתיבת המכתבים לבתה הרחוקה. בשביל המרקיזה, כמו בשביל יתר גיבורי הספר, האהבה היא ומילה בכל רגע ורגע של הווייתם. אין במערכת הסגורה הזו שום מרכיבים אחרים חוץ מאלה השייכים למושא אהבתם ולכן גם אין מתעוררים שום קונפליקטים.

אין הגיבורים משווים את אהבתם לדגם אידיאלי כלשהו של אהבה, ואין הם שואלים את עצמם כמה הם מקבלים תמורת נתינתם, מפני שהנתינה היא בלא גבול ובלא תנאי. יתר על כן, אין לאהבה זו תכלית ומטרה, היא אינה מבקשת לשנות את האובייקט או לשלוט עליו, אלא היא כל כולה הוויה שלמה העומדת לעצמה. מיתוסים אלה לא נעדרים תסכול ויסורים, אך הם נהפכים לחלק מהטוטאליות.

אין זו אהבה במובן הנוצרי של נתינה בלבד, אין תחושה של הקרבה, הגיבורים חיים את חייהם בצורה מלאה, אותן קיום זה מעניק לגיבורים האנונימיים, לחייהם הפשוטים, כוח נבזי שאצל ויילדר מתבטא ביכולת יצירה. הם מצליחים ליצור שפה חדשה, מי בתחום הספרותי, מי בשפת סתרים יהודית ומי בשפת התיאטרון. בלי לדעת, בלי להחליט ובלי להתכוון, הופכים גיבורים אלמוגים אלה לדמויות מיוחדות.

ויילדר לא הסתפק בזה והמשיך את תהייתו. בספרו "אידי מארס" ביקש לבדוק מה מקומה של האהבה בחייהם של אנשים שיצאו מאלמוניותם והיו לדמויות היסטוריות, כמו יוליוס קיסר. באמצעות חליפת מכתבים דמיונית בין יוליוס קיסר לבין גיבורים אחרים בירידה, יוצא קיסר, ויילדר, למסע החיפושים. במכתבים אלה מתמקד יוליוס קיסר בדברים הקטנים, הלא־רלוונטיים כביכול, שבשולי האירועים ההיסטוריים. קיסר מעוניין בגוני התחושות שנחה בלבו והלב זולתו ברגע מסוים של פגישה. תוך התבוננות זו הוא מגלה אמיתות פסיכולוגיות עמוקות על האדם, המציעים, השלטון, הבדידותו של השליט. מה הרגיש, למשל, קיסר בשעשה שלושה ימים רצופים לצד מיטתו של קאטו הגוסס; השהייה במחיצת הגוסס אינה מעשה גבורה אלא תוצאה של החלטה לממש כך את אהבתו לקאטו, גם אם קאטו שונא אותו.

תורנטון ויילדר. המשמעות האמיתית של החיים אינה צומחת ממעשים היסטוריים ואף לא מתוך אירועים טריוויאליים אלא מתוך המשמעות שנותן האדם לחיים שהוא חי

ויילדר מגלה ב"אידי מארס" כי מקור הכוח אינו בתפקיד או בסמכויות כלשהן אלא בהויית החירות שמעניקה היכולת לקבל החלטה ולשאת באחריות מלאה. קבלת האחריות המלאה מעניקה לקיסר תחושה של חירות, ומשחררת אותו מפחדים ומקונפליקטים. מתגלה לו פתאום שיש בו הכוח לעמוד בלי חשש מול ההיסטוריה. הוויית החירות הזאת מתבטאת, למשל, בטיול שעורך קיסר עם קלאופטרה האהובה ברחובות רומא שלה, ערב הירצחו, לאחר בילוי בנשף בביתם של אלה העתידים לרצחו. העונג של ההתהלכות בחוצות על מקומות אהובים, ההליכה המשותפת לאורך רחובות רומא, הם המקנים את הערך לחיים ומגמדים את משמעות המזימה נגדו. רק בזכות הוויה זו יכול קיסר לעמוד מול המוות הצפוי לו, מפני שהוא חש שחי את חייו הנוכה מכה שרצה ליהנות ממנו.

גיבורי הספר "גשר סן לואיס ריי" מאבדים את חייהם ברגע שהם יוצאים מהמעגל הסגור ונבעכים לצד חיצוני כביכול, כדי לחיות. קיסר, לעומת זאת, מגלה את המשמעות האמיתית של חייו דווקא סמוך לפני מותו. המשמעות האמיתית של החיים אינה צומחת ממעשים היסטוריים והשלכותיהם, כמו גם לא מתוך אירועים טריוויאליים בפזר הרזוקה, אלא מתוך המשמעות שנותן האדם לחיים שהוא חי.

את הדיעון הישר הזה לא מגיש לנו ויילדר על מגש של כסף אלא כופה עלינו, באמצעות סגנונו, לחפש אחריו, בעקבותיו. במשפטים מדויקים ובהירים, כולל ויילדר שיטת חיפוש אתנו, את הפרכנות, חומו לשיטת חיפוש חדשה. ויילדר מעלה על נס את חריצותו של הנזיר, הגיבור המספר של "גשר סן לואיס ריי", ואת המאמצים להגיע לידיין מדעי, אך מסיים את המשפט בקביעה שהתושבים הלהדסים להורהות עם הנזיר היו מוכנים למסור את כל האינפורמציה שברשותם, ולא גם מטעה. יוצא שחקירה זו הופכת בקדירה למבכוך של נתונים שנוניר, יחד אתנו הקוראים, תוהים על משמעותם ונופלים במלכודת האירוניה הנוראה כאילו עיקרון אחד, יהיה גדול ככל שיהיה, אינו יכול להסביר מכלול של חוויה אנושית בודדת. כך, בסגנון בהיר של חקר מסוד ולא מעורב, מבטל ויילדר את ההסברה, הגורל או הסבר מדעי של חוויה. למרבה הפלא אין האירוניה הופכת לפארודיה, אלא משווה עומק נוסף לדברים.

רוברט אירומן הוא מרצה לתיאטרון במדרשה למורים לאמנות ברמת השרון.

סימניות / דן צלקה

ללא פסלי ארד

לא, מה שכתבתי על פוליטיקה זה לא זה. ככל שקרבה המאה לסופה, כן בולט והולך איזה שינוי בתחום הפוליטי הכלל־עולמי, שקשה להגדירו, בגלל התמקצעות והחוסיות של התחום הזה. מה שהשתנה הוא היחס הנפשי למדינה, שנתחזק שנות אור (שנות עור רגיש ומצטמרר) מסגירת העבר. מול המדינה, אגב, אין עכשיו כל דבר, פרט לתאו הערוני השבטי, האפריקאי, הלוונטיני, הימי־ביניימי. סיסמת לבנון עשויה להיות סיסמת האיש מימי הביניים, שבאמבריותיו הן – ראה דגמה ב"קומדיה" – לי. לבתי (לאבותיו) והמתרגם העברי שינה את סדר המלים. האמרונה היא "פרשה": בת, עיה, מסלגה. השינוי הוא נפשי, כמום, הנגלה בהיסטוריה רק לעתים, כמו בריקודי השמחה ביום מותו של המלך הנערץ כביכול לואי הארבעה־עשר, או בבכי התמרודים ביום מותו של העריץ השנוא כביכול, החבר סטלין; בצעקה "ביטל" שנשמעה בין הקהל שראה את ראשו הכרות של רובספייר הנופל לסל סאם אין זו רק אכזבה מאוחרת.

הנפש בוזה למדינה. היא תופסת אותה כמפלצת, המסוגלת למצוא אך לא לרפא, להעליב, אך לא לבקש מחילה, להשפיל, לא להחיות. צביעותן של המדינות, השקר הגס, משוא פנים בפרסומים השונים – כל אלה משפיעים. אבל הרי כל זה גלוי וידוע. המדינות נהגו תמיד כך, ויעידו מסעותיו של אחד התיירים היותר מהוללים של המאה השמונה־עשרה, הדוקטור למואל גוליבר, מנתח, יומאי ואנתרופולוג.

אולי קרה הדבר מפני שפגה האמונה בצד הסודי של ההיסטוריה: הריגול, הכוכבים הגדולים, הדיפלומטיה הסודית – מי יאמין עוד בדברים שכאלה שלושים ניסיונות ההתנקשות בחיי היטלר – בסופו של חשבון, מה שמבריח הוא הגלוי, הכוח, מיליוני החללים הרוסים, גבורת האנגלים, עוצמת האמריקאים.

כשאנחנו שומעים, לפעמים, את הבריזים הדיסקרטיים של פוליטיקאים על שיחות אינטימיות, שבהן נגלה להם דבר זה או אחר בבני שיחם, ואחר כך אנו רואים את קריין הטלוויזיה מספר דברים הפוכים, תמיד אנחנו נוטים להאמין לקריין הטלוויזיה – איש עוד לא מסר נפשו למען להושית בסודי חדרים, מיליונים קיפחו חייהם למען משפטים שהוכרזו בפומבי, שצודו אותם ברמקולים ענקיים. הרבה דיפלומטיה סודית פרחה בשנה שמוראואקי נכנס לרומא בראש האספסוף הפראילי שלו, ועוד יותר אצל הביזנטים המפותלים, בשנה שבה רכב מוחמד השני על גב סוס אל תוך איה סופיה.

מה השתנה? אני חושב שפגה האמונה בעורמת ההיסטוריה, ב"עורמת האל תבונתו"; עברה מן העולם האמונה שהמדינה היא פרסונה תלת־ממדית, שמשהו מסתתר מתחת לצעיפי ההוראות שלה, תחת כבואות הפעתיות. שוב אין למדינה עומק מטפיסי.

לפני שלושה ימים, יכולתי לקנות את יומני גבלס בשלושה שקלים (!) (אני קורא ספרים כאלה). אבל היסטורי־ אני יודע מיהו גבלס, אני יודע שלא אמצא בכל הספר אף משפט שיגלה משהו. שלא תהיה בו שום "פנימיות". "במקרה הטוב ביותר", האיש שכתב את הדוקטוראט שלו על ספרות גרמנית רומנטית, יתקע בדף איזה הרהור אורלי ומגעיל, נוסף לגשנות סתווית של בהמה. לא חשוב מה שכתב שם. איני קונה את הספר.

ערב אחד בניו־יורק בילתי עם המשורר ג'רלד סטרן, שתרגמנו שנים משיריו המפליאים ואני מקווה שלא הוקרו להם מורי. בשיחה אמרתי: קרנגי הול (קרנגי – הדגש על ההברה הראשונה, כמו כולם). "כן", אמר המשורר "כאן בניו־יורק אומרים כנה, אבל אנחנו, בפיטסבורג, יודעים שבני הזונות קוראים להם קרנגי (הדגש על ההברה השנייה) בני הזונות הצבעונים, האנגאוסטינים!"

זה הזכיר לו משהו, והוא פנה לישיש שעמד לידנו עם עיתון ביד ושאל אותו: "אתה זוכר – האיש שבכשיר הוא בבית הלבן היה שותק, איך קראו לו, רונלד..." "רייגן", אמר הישיש.

"רייגן בריוק רייגן", אמר המשורר, "ריגן ולא רייגן, כמו שהוא קורא לעצמו, הנפוח הזה".

"אתה צודק", אמר הישיש.

קבוצת אנשים, כארבעה־עשר במציינם – כולנו חיכינו בתור לאוטובוס – הביעו את הסכמתם.

"הוא קורא לעצמו ריינן, רייגן, אבל אנחנו קוראים לו אהתל", אמר המשורר בצהלה.

כולם צחקו והישיש ואת. ארבעה־עשר איש. אף אחד לא אמר: שמע, בכל זאת הוא לא הנשיא הכי גרוע שהיה לנו.

לא, זה קורה בארץ הכי פטריוטית בעולם. פטריוטית לפי המסורת האנגלו־סכסונית, כפי שהיה מתבטא הרוגל. לא כתם היו אומרים שהפטריוטיזם הוא ויתם של האנגלים.

סיפור שמותיהם של פרוצקי וידידיו, דיכודים בפולין על עבר יהודי מפואר... איזה ערך נפשי יש לדיבורים כאלה? הרי אלה דברים בוזיים מבחינת הנפש. המדינות אינן מסוגלות לדבר. לומר משהו, אין לזק תיבת תהודה פנימית. בתחילת המאה הבאה, יבוא שוב מישהו ויאמר, באידיוסינקראטיות של טולסטוי: כל אדם העוסק בדבר הנאלה הזה, פוליטיקה, צריך לתפור לו מלאי על בגדיו, כדי שיזהו אותו ברחוב ויברחו לו (אני מצטער על הוקשר. לא מוקתי את המשפט רק בגלל מקריותו, רק בגלל שטולסטוי היה טוהר ללא רבב בעניינים שכאלה).

הסגידה למדינה? רק היעדר מסוגל לעורזה, הדיווק, חוסר האפשרות, האידיאליזציה, הזנים המודעלי־למתה באשפת הדמגוגיה.

העורך: בני ציפר

עינייני לשון / משה זינגר

ברכב וברגל

הקורא יוסי מילוא מכפר סבא, עורך ומתרגם, שלח לי מכתב ובו שאלות אחדות. להלן קטעים ממכתבו, ובעקבותיהם אנסה בפעם המי־יודע־כמה להבהיר את "עמדתי". מר מילוא כותב:

"...מדבריך אני מבין שאינך פוסל את העריכה ואת תיקוני הלשון מכל וכל, אלא אתה יוצא נגד "תיקוני לשון אוויליים" כלשונך, וביחוד נגד שיטתם של אבא בנדויד והסוגרים. וכאן השאלה: ברור לגמרי מה אתה פוסל, אבל לא ברור לי כלל מה הם לדעתך תיקונים נכונים. רשאי אתה להתנגד לשיטתו של בנדויד. על כל פנים – יש לו שיטה ומערכת שיקולים ברורה. יש לו הסבר לתיקוניו. אם אתה חולק עליו עליך להסביר מדוע, בטענות רציונליות שמוסדות במבנה ההיגיון, ולא בשיקולים סובייקטיביים לחלוטין, כגון "נשמע לי טוב" וכדומה".

ובכן צודק הקורא מילוא באומרו שאני "נגד תיקוני לשון אוויליים" – ומי לא? האם יש אדם שהוא בעד תיקוני לשון אוויליים? בנקודה זו, דומני שכולנו בעד ונגד אותם הדברים.

לעומת זאת, חולק אני על דבריו של מילוא, הטוען שלאבא בנדויד "יש שיטה ומערכת שיקולים ברורה". לי דווקא נראה שלבנדויד אין שיטה ומערכת שיקולים ברורה. ובעצם, מה איכפת לי אם לאדם זה או אחר יש או אין שיטה ומערכת שיקולים ברורה? כל אדם, מצדי, שיהיה בריא, בין אם יש לו שיטה ובין אם אין לו שיטה וכו'.

הבעיה היא, שבנדויד וממשיכי דרכו כופים את הלשוניות על הציבור ולכן איכפת לי מה שהם עושים. שהרי, את הצורות והעיריות שהם הוליכו עליהן הם משמיעים באוזנינו ברדיו ובטלוויזיה, ואף מרביצים את תורתם בקורסים לעריכה לשונית. אני, לעומת זאת, איני כופה את דעתי על איש. לכן אני יכול להסתפק בשיטה בת משפט אחד: "מה שנשמע נכון – הוא הנכון." זו השיטה שלי, ולי זה מספיק.

נכון, אמנם, שזה לא נראה מדעי מספיק, וזה גם לא מרשים כל כך. אך כאן, מר מילוא, מגיעים אנו ללב הדברים. המתוק הלשוני בארץ, גישת תיקוני הלשון למיניהם – כל אלה ירושה משנות ההחייאת הלשון. כיום העברית היא לשון חיה לכל דבר, והגישה אליה חייבת להיות שונה. אך נחזור נא ל"שיטה" שעליה דיברת. נבחן נא להלן את שיטתו הברורה של בנדויד בדוגמה אחת או שתיים.

לאחרונה שמעתי ברדיו ניסוח שכזה: "הילדה בת שלוש וחצי שאושפזה בבית החולים" וכו'. זה לא נשמע לי טוב. אבל עדיין נתתי קרדיט לאנשי הרדיו, משום מה, וחשבתי שאולי היתה פה פליטת פה או קולמוס. והנה, כעבור ימים אחדים שוב שמעתי: "הפצוע בן שלוש שנפצע מקליע" וכו'. גם הפעם הניסוח נשמע לי מוזר מאוד, העיסוק במשפטים בעלי תוכן כזה מעורר בי חלחלה, הבל שהגענו לימים כאלה. הפעם, שלא כבפעם הראשונה, ידעתי כבר כי לפנינו עוד צרימה לשונית שעליה החלום, ואין זה מקרה. יש לזה ניפוקים – או, כמו שכתבת, מר מילוא, "יש לו הסבר לתיקוניו". אך מה מועיל ההסבר – אם התוצאה וההסבר כאחד נראים בלתי משכנעים, אם לנקוט לשון עדינה?

ועוד דוגמה. ברדיו הנמשו לומר "ללכת ברגל", ולא "ברגל" כשגור בפינו. גם לזה יש לבנדויד הסבר בספרו: אם יאמרו ברגל, בקמץ – יחשבו השומעים שמדובר בהליכה כזו. זהו ההסבר. לצערי, עלי לומר שגם תיקון זה וגם ההסבר – שניהם נראים לי מפוקפקים. אבל, מה שנכון נכון – "יש לו הסבר לתיקוניו". לי אין הסבר להרגשתי מדוע ניסוחים וצורות שכאלה נשמעים לי לא נכונים, פרט לכך שהם צורמים את אוזני כדובר עברית.

לאור הנ"ל, מר מילוא – האינך רואה כי באחיזת עיניים עסקינן? לא די לכתוב מגילה ארוכה של תיקוני לשון, עם הסברים, להדפיס את זה ולכרוך בספר – צריך גם שיהיה בזה ממש. אל תסתכל בקנקן, מר מילוא. שהרי, למרות רעדיך, אנשים אחים אנחנו. וגם אם נראה לך שאתה בעד בנדויד ונגדי – האמת היא הפוכה. הנה, כך אתה פותח את מכתבך: "קראתי בעניין את רשימותיך ואני חולק עליך בדברים רבים". משפט זה שלך הוא משפט עברי רהוט ונאה, ש"נשמע לי" טוב מאוד. אין לי ספק כי כשכתבת אותו, לא חיפשת בספרי לשון כללים שונים ומשונים כיצד לנסחו. אתה פשוט ניסחת אותו כמו ש"נשמע לך" נכון – לא כן? ואם כך, נהגת לשיטתי, אותה שיטה שכביכול אינה קיימת, אך למעשה רובנו ככולנו נוהגים לפיה.

هكذا من الأصل

שבוע של ספרים

י.קינן: סיפור של תקופה

ג'יימס בולדווין

עיון

שייקספיר בג'ונגל – על מפגשים בין תרבויות, עורך: דני רבינוביץ, הוצאת דביר בשיתוף מכון ון ליר, 1988, 196 ע'

משפט המפתח במפגש בין־תרבותי הוא מה קורה כאשר אף הנוכחים מכור שהידע היא הדרך. הבכוכה וכל יתר הדרכים שגויות. בקובץ רשימות ומאמרים על מפגשים שכאלה, הבאים לזרות אור על מהות הגורמים המעכבים מפגש התקרבות, המבחר גדול. איתן דיתמן מתוך "דיכבתנות מאפריקה", על היעדר דיעות קדומות אצל הילידים לפרות הציפיות למבוא איסורים חשריים. רוברט מ. ארמס על נשים יפניות ועל תקופת הלימודים שלהן במכללה, כמסק זמן בין תקופת המאבק השתוק להתקבל ללימודים ובין הבגיעה רבת השנים לבעל. ג'יימס בולדווין מספר על משמעות קריאת הנביא "כושי" וההבדל של השמעתה מפי כפרי שוויצרי שלא ראה שחור מימיו. בבתה המקומי – מונולוג של ברוך מסכנה קתרינה, קטעים משל אלי עמיר ומרדכי טביב, כדי לשמור על איזון בין יהודים לשאינם יהודים ישנו גם אמנון שמאס.

המבחר מעניין. חולשתו היא בזה שהוא נשאר בגדר סיפורי מגע או קורידה. גם קטע וריק־כמו "הכפר בדסוק" נקרא כסיפור הבנראה שמם מקומו. אולי זוהי חולשת המבוא שאינו מציג עמדה אלא מפרט את התופעה עם שימוש גרוע במלה "קונטיטוטי".

תעודה

ילד מן המדבר, מאת יצחק קינן, הוצאת מסדה, 1988, 181 ע'

"אורה לא קרוא ומבלי חפץ כי הגעתי אל אותו העולם, ולו בידי היה הדבר הייתי נשאר במאורתי ולעולם לא יוצא ממנה." זהו משפט הפתיחה הנותן את הטון לספר. המאורעות הם רציניים, אולם המספר מכבר לראותם מרחוק בעין משועשעת, כמעט על סף של סיפור אגדה שקשה להאמין בנכונות התרחשותו. שותפת למבט זה היא השפה המגבהת, הכמעט מליצית.

מעבר לסיפור האישי המתחיל בילדות בשכונת סואלג, בעקיפת שבמרוקו, והם גם הסיפור של היות יהודי בתוך שכונה ערבית, של תחילת המודעות הציונית הבאה בסתו של חבר לניתוק מהסביבה הטבעית של שכונת הילדות. המשכה היא בעליית הנוער, דרך צרפת אל ארץ ישראל. בעקיפין זה סיפור של תקופה שלגבתו רעיון התקומה נשכחו או נרתקו מבלותיו של הפרט. אין פלא שקינן מסיים בריקוד הורה ומלות שיר שנרקמו בדרך. זיקתו של הסיפור וחשות הנער הם שהופכים את הספר לבעל ערך.

מדע בדיוני

מדריך רגל, מאת לארי ניבן וג'רי פרנל, מאנגלית: עמנואל לוטם, עורך הסדרה: עדי צמח, כתר, 1988, 368 ע'

"איפה הם?" שאל אנריקו פרמי, והתכוון לגזעים הנבונים שבחלל האינסופי, הוא הגיע לא היה לנו [illegible] משמש חבורה עדינה, ותושבים שהגיעו לכוכבי הארץ ומטבעם [illegible] שלהם. בגיהנום משיבים מלחמה שערה ונתמחה משחקה־למה ובמבוגים והסתודדויות. בקרב המבריע תוקפת הספינה האנושית, המונעת בכוחן של פצצות־אטום, את האסטרואיד הגוכרי, ואת הסוף לא נגלה.

ספר חביב, אך לא מדיע, לא מגמתי, לא מרע בדיוני במיטבו. עמנואל לוטם יודע היטב את מלאכת התרגום ועבודתו טובה כתמיד.

בקשר ללאורי ניבן קיימת אנקדוטה מעניינת: בעקבות "עולם טבעת" שבו שרטט את האקולוגיה והפיסיקה של עולם הבנוי מטבעת עקיפת ומסתובבת, קיבל ניבן מכתבים נרגשים מקוראים, פיסיקאים ואנשים שמבינים, שטענו כי לפי תנועת המבנה הרי שטעם לנוע הבדה ולהתרסק. ניבן, סופר רציני המבסס את דמיונו על חישובים מתמטיים, כתב בתגובה ספר־המשך, ובו מנסה משלחת מכדור־הארץ לתקן את מסלול הטבעת. השאלה היא, מה יקרה אם תבוא טעות דומה בקשר להולית המונעת בפצצות אטומיות. את זה כבר יהיה קשה יותר לתקן.

אביעד רז

ערבית

סיפורים מומחזים, ליקט וערך: צבי אנוקה, עיבוד והבחר: אמנון רום, המכון ללימודים ערביים, גבעת חביבה, 1988, 155 ע'

יש עניין רב בפרסומי המכון ללימודים ערביים הבא נסה להפוך את לימוד השפה הערבית ל"שעשוע רציני". בדרך נפתח גם אשנב אל העולם הערבי ותרבותו ללא כל קירשויות לא ענייניות. בעבר הייתה זו הוצאת "500 מלים דומות עברית־ערבית", כעת זה הקובץ של "סיפורים מומחזים". קובצו בו 37 סיפורים ממקורות רבים ומגוונים שרמת השפה בהם שונה. חלקם לקוחים מספרי לימוד לערבית ברמות שונות וחלקם סיפורים מתורגמים. חבל שאין מופיע פירוט המקורות.

הרעיון שמאחורי המחזות הקצרים הוא לשתף את הלומד באופן פעיל. כמובן שאין טעם להתייחס לערכם הדרמטי.

יגאל צור

מתח

מרסיה באהבה, מאת איאן פלמינג, תרגם: עמנואל לוטם, זמורה ביתן, 1988, 213 ע'

אפילו מקלין, לודלום או לה קארה לא הצליחו ליצור דמות מפורסמת ופופולרית כמות הקסם של בונד שנבע אולי מכך שאיאן פלמינג, יוצרו, לא היה הוגה־דיעות מעמיק במיוחד, ולעומת זאת היה מספר מעשיות משובח. העובדה שהפופולריות של בונד מתעלמת להלוטין מן השרוטס הפוליטי־מוסרי של העותו מלמדת על כך שאנשים מעדיפים יותר מכל סיפורי אגדה, באלה המסופרים היטב, כלומר: מרתקים, עם גיבורים ורשעים, ועם סוף טוב.

הפעם אנו עוסקים באשלות. בשל חולשתו הידועה לנשים, מתפתה בונד להאמין לסיפור פנטסטי על אחיו בעזה רוסית שהתאהבה בו ורוצה לערוק למערב. הוא נשלח לקחת אותה עמו לאנגליה, לפי התנאי שתביגנה לאנשי המודיעין הבריטי, והכך עוד מעט הוא קיץ הקץ על הקריירה המזהירה של הארכי־מרגל. כי יש כאן, כמובן, מלכודת, מלכודת מקסימה. מה שמסתתר מאחוריה מקסים עוד יותר: רוצח שכיר שמוקע תובנים, היוצא לשוטט לשרף בלילות ירח, ומכריז על המוטו שלו במלים "אני מומחה בהריגת אנשים. אני עושה את זה היטב. אני אוהב את זה". זהו הרוצח הראשי של מחלקת "סמרש" שבשירות הרוב הרוסי, והוא רודף את בונד כדי לקבל מדליה ולהציג את האגלים במערומיהם. קריאה נעימה.

רונה שהר

כתבי עת

מדע, עיתון מדעי לכל, כרך לב/ 1, עורך: צבי עצמון, הוצאת מכון וייצמן, 1988

מנקודת מבטו של מי שלוקה בחסר בתחום המדעי, עיתון "מדע" הוא מרבך ואפילו משובב נפש. במדור החדשות העולמיות מובא אוסף של ידיעות מרתקות, החל בשחזור של עוף של "הדינוזאור" אוזרותוסאורוס מביצה מאובנת שנמצאה במונטנה, ארה"ב (מעניין לגלות שכמה מהדינוזאורים היו בעלי דם חם שלא כזוחלים המוכרים לנו). מסופר גם על שיטת משוב לטיפול בליקויי ראייה, שפותחה בעקבות הרכבת משקפיים לתרנגולות. תוצאות הניסוי יכולות להביא לשינויים ניכרים בטיפולים בליקויי ראייה בילדים.

מאמרם של יונל רוזנפלד ועוזי מרין "אגרות האלורה" מנסה להלוטין את האמונה בתכונות המרפא של צמח זה, אותו צמח בשרני ממשפחת השושניים. למעט תמונות משלשלות נשאר הצמח במסתר של יצר בתחום תעשיית הקוסמטיקה.

מאמר מרתק נוסף כתב אב שילת, "האסטיגמטיזם בעין האנושית". סקירת העיקרית היא שתופעת זאת, הנחשבת לטעות אופטית, אינה טעות אלא צומן של מדע מכיבוי למות. אצל היונקים הקדומים שימשה לקליטה מרובה לילית ובעקבותיה [illegible] שלא תיחבן טעות במכשיר מחשבים כמו הלין.

מאמר של ישעיהו ארמה "חקר האסטרולומיה" מגרת את הפיתן כבר בשמו וראוי ליותר מקריאה אחת.

אפריון, כתב עת לספרות, תרבות, חברה, 10–11, עורך ארז ביטון, סתיו 1988

ביסוד הדיון בגליון עוסקת במשמעות היהודית שיש להוראת השירה אצל מורים שהם גם יוצרים. ש. שפרה וערכה שבזאני מנסות להוכיח שלימוד הספרות הכוזי ועוד כמה סוזרתן נאצלת. לשם חיזוק עמדתן מובאות ציטטות של תלמידים ש"התעלבגו". המשך של דוני סמוק האריה סיזון הוא מסכת של ספירות עצמיות הדודיות על השבה. סמוק משתול להיות עצייני כשהוא מפרש את ה"סודיקים" הנדרשים להפיל את הנמקירים ברשת הספרות. ידידי נוהה למדי.

מאמרו של לילי רותק "ארכיטקטורה פמיניסטית – ארכיטקטורה יש תיבנות" מלא מלים יפות ומן סמכיטקטי מאליף. רותק מרבות על הארכיטקטורה הקיימת בעלת הקירות הישירים, המתבססת לדבריה על כוחנות, ונושאת בתוכה מסר של אלימות. מרוע היא מגיעה למסקנה שזהי ארכיטקטורה גבריות מעבר לתיאור הבית המעוגל, משנת הנפש הרומית של הבותבת, רווי המאמר בניסוחים כגון "להישפה אל הנוף ולהקשיב לעצמם, להיות רגישים לצרכיה ההדדית ולחוש שלווה".

הראיון עם רוזי שור נע בין ספרות, חיים ופוליטיקה ספרותית ופמיניזם, נוגע לא נוגע בדברים שעל חלקם ראוי היה להרחיב. את הדיבור חלקם אינם שורים את מאמץ העלאתם על הנייר.

יוצא דופן בגליון הוא סיפורו של יעקב אורלנד על פרשת אהבתם המיוסרת של פדרו והאהוב לאיננו. זהו קאסטרו שמשתרבבת בו גם הנקודה היהודית. בעקבתיו נכתבה המיסטריה של אורלנד "אהבת קאימברה".

יגאל צור

מעולם הספרות והאמנות/רות אלמוג

בנזיר בת־המזרח/הברדלס האחרון/הבדלים קטנים/תחנות במודרניזם/שולץ הוא האלוהים שלי/פיקאסו: יוצר ומהרס

בנזיר בהוטו קראה לאוטוביוגרפיה שלה המתפרסמת עתה במערב בשם "בת המזרח". סיפורה מתחיל כמובן באביה, בן למשפחה פקיסטאנית פיאודלית ממחוז סינד, שבו בעלי הארמות הם אבוריים ואוהליכים צמיתים, שהחליטה להעניק לבנגד בכורים השכלה. כך אירע שזולפיקאר עלי בהוטו נשלח לברקלי ולאוקספורד בראשית שנות ה־60. הוא שב הביתה בעודו רין מגליות ובמסטר ומימיקאי מבריק, ואולם שניגות שורה לעתים קרובות בפראות הקסם הוא אמיתי אבל תמיד ארעותי.

בהוטו היה קורבן של שידוך לבת דוד, נישואין שלא ממשו לעולם. הוא פגש אחר כך בקרבצי אשה אירנית יפהפיה חום נישאה, נולדו להם שני בנים ושתי בנות. בנאזיר היא הבכירה. ב־1958 הציע הרודן הצבאי איוב חאן משרה בממשלתית לבהוטו. הוא היה בן 35. הוא פוטר על ידו ב־1966, אבל בעקבות מרידות סטודנטים ב־1968 הופיע בהוטו כמנהיג הפוליטי היחיד שתומך בסטודנטים ויצר את מפלגת העם. בכוחן של תהפוכות פוליטיות רוויות דם היה בהוטו למנהיג פאקיסטן.

חלק ניכר של האוטוביוגרפיה הזאת הוא מחווה של בנזיר כלפי אביה. זהו סיפורה של אלקטרה, בועמה על הוצאתו להורג של אביה בידי זיה, נוהגת בנאזיר ביוטי לעם הפאקיסטאני כולו שהתאבל על קטילת מנהיגו הנבחר היחיד. הקטעים הנוגעים ללב בספר הם אלה המתארים את ימיו האחרונים של בהוטו. היו אלה שעות קשות של השפלה ועינויים, אבל גם שעותיו היפות ביותר, שכן מיאן להכבע או להתחנן לרחמים.

בתקופה שלאחר מות בהוטו הפכו בנאזיר ואמה נחואים לסמלי ההתנגדות להודנות הצבאית. מוויתן נתונות חליטות למאסר ולמעצר־בית נמנו שתי הנשים מאחות העם. אלא שהעם יכול היה להעריצן רק ברממה. עינויים מחרידים היו צפויים לכל מורד במשטר. שני אחיה של בנאזיר שהו במערב אירופה. הם ניסו להפיל את זיה, אבל הצליחו רק בירייתו. הדרכאות היתה חורבן וחרייפות ומעשי הוצעה, במיוחד במחוז סינד, מקום מגוריה של משפחת בהוטו.

ספרה של בנאזיר הוא בעיקר דו"ח על המדיניות של פאקיסטאן בשני העשורים האחרונים, אבל הוא גם הסיפור האישי על אבדן אב אהוב, אח שנרצח בצרפת, אם שחולתה, את שגלה מארצה. ספר מרתק (באנגלית).

Daughter of the East
by Benazir Bhutto
Hamish Hamilton, $26

☘

ג'ואנה גרינברג כתבה רומאן נוגע ללב ושמו "על הבדלים קטנים כאלה", המסב את תשומת הלב אל התהליך האיטי והמבאיב שביסוד מאבק האדם בבדידות. זה תחום שהבהרת גרדישה לו כבר לפני 24 שנים כשכתבה את "לא הבטחתי לך גן של הדרים" שעליו התמה בשם חנה גרין. שם הקרה את העניין על רקע של גוף סגורי של מחלת נפש. בספר הזה, ספרה ה־13 במספר, הגוף הוא האיש השתוק והשור של החרשים־עיוורים.

הרומאן כתוב מפוך של הגיבור הראשי המספר על שנה בחייו. ג'ון בן הוא בן 25, חי לבדו, מבוגר למשפחתו ואין לו חבר מגיע לקהילת החרשים־עיוורים. ג'ון נולד עיוור ואביו שהולביא בר מבותו. ברם את חרשותו. הוא שנושא ג'ון מן בתוכו, ועם חבר ביסוי השבא, כמעט מבלה אותו. הוא גיבל בזכות אהבתה של אשה והחזה ביטוי בכתיבת שירה.

אין זה באמת סיפור הצלחה; או כמשהו עם ספק מאושר, אלא גרישר על אדם שהיים לא הביטו אותו.

Of Such Small Differences
by Joanne Greenberg
Henry Holt & Company,$19

☘

תחנות במודרניזם הוא שמה של התערוכה חשובה שנערכה בברלין והיא מציגה את הזרמים באמנות המודרנית בין השנים 1910 ל־1969. בתערוכה 860 פריטים הבאים לשחזר 20 תערוכות מפתח שסללו את הדרך לערכים תרבותיים ואמנותיים שנבצרו בתקופה הנוכחית.

התערוכה נפתחת בשחזור של תערוכת "הגשר" בגלריה ארנולד בדרזדן והמסתיימת בודיאאוסיים שהוצגו בגלריית השלוחה על ידי באוד שם ב־1969. בין זה לזה יוצא כאן המבקר את חברי קבוצת "הגשר" הבהול", את האקספרסיוניסטים, את אמני המהפכה הרוסית, בצירים של ה"נייע זאבלישקייט", ה"דאדאיסטים", אמנות באוניה, אמנות המופשט של השנים שלאחר המלחמה, קבוצת "זירו", קבוצת "פלוקסוס" ואת "הריאליסטים הניקוקלאסיים" מברלין.

נוסף על כך מוצגות כאן שתי תערוכות צילום, האחת מ־1929 (שטוטגארט) שנקראה "פילם ופוטו" והשנייה ב־1951 מסארבריקן, שנקראה "צילום סוביקטיבי".

כמובן, שרוב התערוכות לא הובאו בשלמות, הן מפני שהמוצגים השמידו יצירות אמנות, הן מפני שהיצירות נתפזרו ברחבי עולם אצל אספנים פרטיים או מוזיאונים שסירבו לשתף פעולה עם אוצרי התערוכה בברלין. התערוכה הבינלאומית הראשונה של דאדא ב־1920 שהוזרה כאן באחבסיות וכך נבנה העתק מדויק של הפונדק של סוחר האמנות הברלינאי אוטו בורשארט, וכן רפרודוקציות של שתי תמונות הגדות של אוטו דיקס וגיאורג גרוס בין סיסמאות דאדא, הרפטים, פוסטרים, קולאזים וראש החזיר בן שלושת המטרים של ה"ארכי־מלאך הפרוסי" (פרנקפורטר אלגמיינע צייטונג).

☘

שבני הזוג בה מיעטו לשהות יחד, רווחו שמועות בדבר נטיותיו המיניות של למפדוזה. גילמור מתייחס לשמועה שבעקבות פציעה במלחמת העולם הראשונה איבד את כוח הגבראה שלו, אבל אינו חוקר שמועה אחרת שעל פיה היה הומוסקסואל.

הדמות המגיחה מבין דפי ספרו של גילמור היא זו של טגנב סארדוני, בייש, ציני, ועייף מהבלי העולם.

The Last Leopard
A Life of Giuseppe
di Lampedusa
by David Gilmour
Quartet,$32

☘

ברונו שולץ השאיר אחריו דברי פרוזה, מכתבים ורישומים, ובמשך 40 שנה שקד המשורר הפולני יז'י פיצ'ובסקי, ששימש לשולץ כברוד לקפקא, לגלותם ולאוספם. עכשיו יוצאו שרידים אלה בתרגום אנגלי בהוצאת הרפר אנד רו.

במוסף לספרות של ה"טיימס" הניו־יורקי כותב הסופר ג'ון אפדייק על שולץ שנרצח בגיטו דרוהוביץ' והוא בן 50, כי פרסם בעשור השני לחייו שני ספרים קטנים מרהימים. הוא מספר כי יצחק באשוויס זינגר אמר עליו, שהיה אחד הסופרים המצוינים שחיו אי פעם, וכי דניל קיש אמר בפסקתו: "שולץ הוא האלוהים שלי". סינתיה אוזיק כיבדה את שולץ בתוך רישה את הרומאן שלה "המשיח משטוקהולם" לגילוי, כביכול, של יצירתו האבודה "המשיח".

המאמרים הכלולים בקובץ מעידים על כך ששולץ היה תיאורטיקן ספרותי נועז ועמוק, כשלפרוזה שלו גוון פוסט מודרניסטי. הוא בודק יצירות ספרות בכלול מילולי במשמעות "פוליסמנטית" ("בלתי ניתנת לאמוד"). לעיני שולץ "הלשון היא הכלי המטפיזי של האדם". במסה הקצרה שלו "המיתולוגיזציה של המציאות" הוא טוען, שנים רבות לפני מקלוהן, כי המדיום – הלשון – הוא המסר, ומה שהוא מוסר זה "שכן או תחושה" כאילו זיכרון ארכיטיפי, שכן "המלה בשימושה כיום היא רק מקטע, שריד של איזו מיתולוגיה קדומה וקוסמוס־טוטאלית". זאת ועוד "הפילוסופיה היא בעצם פילולוגיה" במובן הרחב של "החקר העמוק והיצירתי של המלה... המלה הקדמונית, המלה שעדיין לא היתה סימן, אלא מיתוס, סיפור, תחושה".

במסה על עצמו שכתב על פי הזמנת המשורר והעורך סטאניסלב ויטקייביץ', כתב שולץ: "תפקיד האמנות הוא להיות הריה אל עומק של אותו דבר שאין לו שם. האמן הוא מכשיר לרישום תהליכים באותה שכבת עומק שבה מתעצב הערך". ההבדל בין האמנות לפילוסופיה אינו בכך ש"האמנות היא תשבץ שפתרונו הסתור והפילוסופיה היא אותו תשבץ עצמו שנפתר. ההבדל עמוק יותר. ביצירת אמנות עדיין לא נותק חבל הטבור, המקשר אותה עם הטוטאליות של מושאי התעניינותנו, דם המסתורין עדיין זורם קצות כלי הדם נגרגים בלילה הסובב ושבים משם מלאים בנוזל שחור".

אפדייק כותב כי שולץ בכל יצירתו שואף ליצור תחושות גדשניות, ולשם כך הוא משתמש בעושר מילולי רב.

בערך 50 רישומים ומכתבים. אבל למעשה רוב המכתבים אבדו בשואה. שולץ, שהיה איש בודד וביישן, היה מכור לכתיבת מכתבים. ב־1936 כתב לרוזנבה הלפרן: "חבל שלא הכרנו זה את זה לפני כמה שנים; עדיין הייתי מסוגל או לכתוב מכתבים יפים. מתוך מכתבי צבה לאם ספרי, "חנויות הקינמון". רוב המכתבים הללו נכתבו לדבורה פוגל". כל מכתבי שולץ לדבורה פוגל, סופרת ומשוררת אוונגרדית, אבדו וכך גם אבדו מכתביו להולדרי; לאבר ריך ולאורסולה יוזפינה שצליקה, לידידות אחרות ולתומאס מאן שאותו העריץ רק מעט משהעריץ את רילקה, אשר לו שלח את כתב־היד של סיפורו "השיבה" שכתב גרמנית. הסיפור אבד, וכך גם הסיפור "המשיח", עם כל ניירותיו שהופקדו בידי קתולי אלמוני מחוץ לגיטו.

ברונו שולץ. שרידים

אהבתו הגבוהה של יז'י פיצ'ובסקי ליצירתו של ברונו שולץ החלה ב־1942 כשחבר הביא לו את "חנויות קינמון". פיצ'ובסקי שקרא את הספר בחושה ובכבושה חש כלפיו "הערצה מוחלטת" וכה "למעין הארה" הוא כתב מכתב למחבר "כדי להודות לו, באותה האחזיות של נער בן 17, על עצם קיומו". בעבודת הבילוש אחרי כתבים ומכתבים של ברונו שולץ החל ב־1947. אחדים מן המכתבים מצא מחוץ לפולין, למשל, את המכתבים שנשמרו על ידי ספסן הלפרן, החי כיום בארצות הברית, אבל מצא את התכתובת של שולץ עם אמו ורדונה הלפרן בהורבות ביתה בוורשה והצילם מתוך רצון לשמר את זכרה.

להוציא את איסוף החומר, כתב פיצ'ובסקי, שהוא משורר ומסאי, ואשר תרגם שירה מן האידיש, הספרדית ולשון הבעגינים, שני ספרים על חייו ועל אמנותו של שולץ. ברם אינו אומר כי יש לו תקוה שימצא בקרוב אוצר חדש של כתבי שולץ, כולל את כתב היד של הרומאן המסתורי "המשיח".

☘

"פיקאסו: יוצר ומהרס" ספרה של אריאנה סטאסינופולוס הפינגטון עורר באותו מהומה רבה, ומרי הרכילות והשערוריות ליקטו מתוכו סיפורים פיקנטיים ופרסמו אותם בעיתונות. עתה הגיע תורה של הביקורת הרצינית. ב"פייננשל טיימס" כותב המבקר שזה ספר הגורם לאדם לקנות על קנקנה של ביוגרפיה בכלל.

כך או אחרת, אריאנה הפינגטון שולה בספרה את השאלות המתעוררות בלבו של כל מי שנתמה אי פעם לגלריה שבה מוצגים גם כמה מציורי פיקאסו, אלא שהיא הגליחה לעוות את הסקירות לכדי מציבבות גסות, ולהציג ציורים בעלי עומק, כוח ומורכבות, כשירבוטים שטחיים ותורמיניים.

למעשה מתמקד הספר בדיונם אחר של חיי פיקאסו הוא רשימת הנשים שברה והפגעו על ידיו. הוא אפשר להבחין שוו רשימה מרשימה – שתי נשים שנדחפו להתאבדות, שתיים שנדחפו לטירוף, הראשונה שנכתבה לבוחיה על לוחיה בתקף מאניסטי, ושתיים שהתקטטו ביניהן על דעתו האהלבה של אותו. אבל את פרשנות המשותה של הפינגטון אפשר להריגם בקלות ותגפיק לכך דוגמה אחת: קצין נאצי שראה תצלום של ה"גארניקה" ביריה פיקאסו, שאל: "האם אתה עשית את זה?" ענה פיקאסו "לא, אתם עשיתם את זה".

סיפור זה מספרת המחברת כדי להאשים את פיקאסו בשקרים ובגאוותנות. בביוזן זה היא מפרשת את המשוכים בציוריו ומגלה אי הבנה מוחלטת באשר לאמנות.

ובסיכום: "להשוך את יצירתו של אדם שחייו אינם הולמים את השגיו לשריוואליות, הרי זה משוחק גלוה; אבל לגנות לעשות זאת במונחים פסחדו־אינטלקטואליים – דבר זה ראוי לבוז."

Picasso:
Creator and Destroyer
by Ariana Stassinopoulos
Huffington
Wiedenfeld & Nicolson 32$

☘

אירית פינק היא מספרת מוהירה, כותב מבקר "סאנדיי טיימס" בביקורת על קובץ הסיפורים שלה "פיסת זמן". המתח שבסיפוריה מתקיים לפעמים לקצה גבול היכולת לעמוד בו התרנגיות מרושות את הקורא. האודיה המתוארת בסיפורים בה אמיתית, והמצוקה כה משכנעת, עד שהקורא אינו יכול להימנע מלשאול את עצמו כיצד אני הייתי מתנהג, למשל, בסיטואציה הבאה: "היום הם ידי באחד בשני מכעבים של משאיות עמוסים יהודים", מספרת אמניה, המשרתת של הגיבורה היהודייה, ביום שמש אחר בפולין. "האם את יודעת מי היה שם ביניהם?" היא ממשיכה. "הבעלה שאהדה השיער, את שאת גירשת".

הסיטואציה הזאת מציינת את רגישותה של פינק לאמביוולנטיות שבהתנהגות האדם. כמו, למשל, כשהגיבור מוהלין מתלונן בפעם על כך שהמשאיות שלקחו את היהודים דרסו את הדשא שלו, אבל זה אותו אדם שבמשך שנים נותן מחסה לרופא היהודי שעור המספר של הסיפור. פינק בוראת מחדש את היקום של הרגשות שבגבוגנו לאם

תגובה

לא תחושת רווחה

מאת אלכס זהבי

חלקו הראשון של ספרו של אריאל הירשפלד "הספרות הבאים אלו מכבר" מקומם לא בגלל מסקנותיו, אלא בגלל הדרך שבה הוא מגיע אליהן. במרחק של שלוש שנים, ללא הבעת ראייה בלשוני מן הטקסט, ללא מחוייבות כלפי מה שמכונה בפיו "קבר סורוקציה מאגיוספורית מוחשבמצא", והעצם אינו אלא דוחק מורכב ובעייתי, הראוי – כמו כל טקסט ספרותי – לתגובה שתתייחס להבנה, למגבלה, לכל שנויו ולמספרים שלו, קודם שתקבע לגביו מסקנות פסקניות בלשון בוטה, גורפת. אמירות לא מדוייקות ונטולות משמעות ("בנדמה שרק אבהות יהודיות יודעות לגהל שבמותנה"). הירשפלד חש עצמו מתאים בעלב הרומנה, מתייחס אל הספר באורח שונה מכפי שהתייחס אליו במסמכי בריון שבשירת באנטיבריסיסמה העברית, ומשיל מעליו את הגלימה האקדמית אשר לה הוא נזקק בודיבוריו ומלומדים בדרך כלל, ומשמיע אמירות כוללניות השוללות את החלקים השני, השלישי והרביעי של הספר. לדעתי, אמירות אלה הן בגדר עלבון צורם כמו שבכחו בדושי הסופר־טיולים לחלקו הראשון – כמו באמירות הש הירשפלד גם כאן משורר מן הצורך לנתח, להוכיח ולהביא ראיות.

כקורא "בן הדור השני לשואה" הרגשתי נעלב מהבללותיו של הירשפלד כלפי, איני מוכן להדרות אף לא באות מהן. אישית, אני מתמודד בכל יכולתי עם "חוויית השואה" מאז קראתי בילדותי את "ספר עדות" של קה־צ'טניק ואת "השיר על העם היהודי שנהרג" של י. קצנלסון. אני קורא, דן אנשים שחיו באירופה בתקופת המלחמה, מעיין בזיכרונותיהם של חוקרים, ומנסה בכל כוחי להבין את מקורות ההתנהגות הנאצית, את משמעות תגובות הקרבנות ותגובותיהם של מי שנגעו במעשי האבזריות והגיבו כפי שהגיבו; אני בוחן מצבים דומים במידה זו או אחרת, ומנסה להגיבם על סמך הידע לי מן העבר הקרוב ולהבחין בין או לעכשיו, הדרך מן הרוחב בחלק מן התהליכים. כמי שעוסק ומתמודד עם הנושא בדרכים שונות, הורמן לי ללמוד את דוד גרוסמן בכתיבת הספר, ולפרות שידעתי, כביכול, למה לצפות מ"עיין ערך אהבה" – התקיף הספר ואף הכריך אותי, ולא בחלקו הראשון הקל לבאורה לקריאה, כאשר גם אלגנטים משמעותם לסיפורי הביבה הנים; איזופום עבריים, אלא דווקא בחלקים הנוספים אחרים, ובוודאי שלא הענים לי תחושה של "שיחור" ורוחה.

כל מה שיש להירשפלד לומר על חלק השני של הספר (כדי להסביר את הרווחה שחייתי אמור לחוש בתום קריאתי בו, ואת תחושת התקבוצות על אוזלת היד הוינטלקטואלית של הוויית הזו) הוא "שאנת, אפשר לשמוע את הבריה של אינגו יכנב מיתולוגי כמו הים..." הרי שלנעשה כל מה שבחרץ כדי "לאחוד" בנושא הגדול, והרי אותו חלק אינו עומד לעצמו, והוא חלק "ממסך" של הגיבור להבנת עצמו, כשמוכרי לכך הוא הסיפור ה"נכבל" על טפור של ברונו שולץ, מסר הבעריץ עליו, שאינו יכול להשלים עם אבדנו כמוצץ של קציו גרמני, ומנסה להגיע לו סוף אחר ברוח סיפוריו של שולץ. אין זו "התמודדות" של המספר עם הנושא הגדול, ואין בפרק זה רמז ליומרה כזו. יש כאן אסוציאציה אחת, השאלה מסתבכת ספרותית מסויימת, המותירה את הגיבור בשל סיפוק. ההשוואה עם דנכוה ועם מילכון (פרס לעדות על מלומרותו של הכותב) היא מגוחכת, הרי הלשון המושמת בפי "אלת הים" היא מתנמכת בפי כוון: את שליטתו הווירטואוזית בסרבי הלשון, הוכיח גרוסמן בחלק השלישי, והדיאלוג כביכול שהאלה מנהלת עם הגיבור, אינו אלא דיאלוג פנימי שלו, המתנהל לפי כוחו המוגבל.

אריאל הירשפלד מתעלם להלוטין מהחלק השלישי (פרט לרמז מוזר על תאי הגזים), האם נהג כך משום שאין הוא תואם להנחתו על החכום ועורמה? אילו התייחס אליו, היה חייב להודות, שגיבורו של הספר הוא הגיבור הבעיר, המנסה לבחון את הסיטואציה ואת גיבוריה מנקודת מבט מוגבלת אחרת (ולא מספקת), זו ההולמת את המבנה המשוריה הצמוק של הרוצח ושל קורבנו, שבאמצעות מתבונת מסויימות של סיפורי ילדים "מתרגמת" מערכות מורכבות לנוסחאות קלישאיות, אשר קוטלות את משמעותן, ומקלות על הבוקקים להן להינתק מהמציאות ולהשתחד מבחוייבות ומהתמודדות עם המשמעות. מבנה חלק זה מורכב אף לא במידה כזו, שהקורא האינטליגנטי אינו יכול להבחין בו בין הגיבורים לבין המספר.

התייחסות לחלק הרביעי היא התמוהה ביותר. מה לגזיים, לבדוק או לברור ולמתכונת של פרק זה. שבמידה מסויימת הוא וריאציה על "דבי בריאל התינוק" של עגנון ועל האגדה שביסודה, כלומר, מתכונת שיסודה האלגוריתמי הוא היפוך לנסיונותיהם של אותם סופרים לשיקוף פנים רבות בכל האפשר של המציאות? מה, אבל במקביל לנסיונו המתוחכם של גרוסמן להודיק לשיטת האנציקלופדיה, נוקף לדרך זו גם פרימו לוי וגיב מתפו אישיאיש עליזי דהכי. להערכתי, הציחוק של מתכונת האנציקלופדיה עם המוטיב של האיש שחי בימבה אותו את כל חייו הוא מתוחכם בהרבה מזה של לוי, ומדגישה בו אולת היד בהתמודדות עם הנושא – זו שלווי הסכם והאנין לא חש עצמו מסוגל להידרש לה.

מכל מקום, שלושת הנסיונות של הילד־נער־עלם בשלבי התמודדותו השונים עם הנושא, כשהוא נזקק לא מעט ל"נסיונות" הדור השני וכקורא בטקסטים של שולץ, של ספרי ילדים מראשית המאה (שהגיע אליהם, אולי, במסגרת לימודיו האקדמיים) ועגנון, עומדים בסימן של אי־פתרון ותוסרים את היומרות שההירשפלד מייחס למחבר ש"ניסה" בהם את גיבורו. ברור, איפוא, שגרוסמן לא העריט עלי כקורא הוא הוסיף שאלות על אלו המציקות לי, והוזיק את התחושה של יכולתה המוגבלת של הספרות לגעת ולו רק בקצות הדברים; הדרך התמודדותו "ספרותית" הנוטלת לא שגרתית, יומרות מיומשות, ומשום כך לא נוחה לקוראים רבים וגם לא בר־רור, ובוודאי שאינה מעניקה להם אותם סיפוקים שיכלו לרכוש ללא מאמץ על ידי צריכת ענקים אחרים של ספרות השואה, הפותרים בעיות באמצעים פוטנציים הולגריים.

"בית הרוחות" מאת איזבל איינדה
הערב, ב־18:06
ב"מוסף רדיו לספרות", קול ישראל, רשת א'
שרה סוראל תשוחח על הרומן שזיה רב מכר בארה"ב ובאירופה, ועכשיו – בישראל
ש
הוצאת שוקן/ירושלים ותל־אביב

האזינו הערב
ברשת א' בשעה 18.06
ב"מוסף רדיו לספרות"
לשיחתה של שרה סוראל
על "בית הרוחות"
מאת איזבל איינדה

מרכז ותרבות העמים לנוער בירושלים
יעניק במדי שנה
ארבעה פרסים
* פרס ע"ש פרופסור אלכסנדר מ. דושקין ז"ל עבור הישג מפעל חדשני או יצירה מקורית לחיזוק הקשר בין נוער ישראלי ונוער יהודי בחו"ל.
* פרס ע"ש הרברט ארמסטרונג עבור עבודה חינוכית לקידום הבנה בין עמים וארצות או עבודה מדעית התורמת לחינוך להבנה בינלאומית.
* פרס ע"ש ארתור רובינשטיין עבור תרומה מקורית/הלכתית בחינוך מוסיקלי הברותי להבנת ואהדת המוסיקה. במסגרת החינוך הפורמלי והבלתי פורמלי.
* פרס ע"ש משה קול עבור עבודה חינוכית לקידום החינוך של בני נוער עולים ו/או מעוטי יכולת.
ועדת השופטים תעיין גם במוקשר בכל אחד מהנושאים הנ"ל, שהוקפו לא פחות משני גליונות דפוס.
טקס חלוקת הפרסים יתקיים במסגרת אירועי שבוע הילד, בל"ג בעומר. המעוניינים להגיש מועמדותם יפנו למרכז ותרבות העמים לנוער בירושלים, רח' עמק רפאים 12 א' ת.ד. 8009 טל. 02-664144/5/6 מיקוד 91080 לקבלת שאלון.
בקשות תתקבלנה עד 10.4.89

לבתי דפוס והוצאה לאור
למכירה
מערכת סדר מחשב
דטה סט
4800
מצלמה "אליפקס" להוצאת נייר
1000
02-539662-762501

המשכים

מראה שקטה ובהירה

המשך מהעמוד הקודם

ולהפוך את האני ליצור פסוודו־אישי, המתמזג כביכול עם הטבע בכושר לעבור תנודות של גאות ושפל, ללא התפרצות היסטוריות. שפלינן, אך לא השפלה.

המעבר החד - תבנית הצביחה

אבל העניין מורכב יותר. כי לשקט בשירת פריינץ יש פונקציה נוספת, אולי מרכזית יותר הנובה לקרומתה מן הבחינה הפסיכולוגית: השקטת האני, שנועדה, כאמור להבאיד את הבחת המכה הממפתיעה בעת הנפילה, אינה רק מימה אפלה של העולם הזיוני, שנגדו מתגונן האני בשקט שלו, אלא גם – ואולי בעיקר – דרכו של האני להעצים את תחושותיו הוויותיו ולהודין על־ידי יצירת מתודים ופירוקם. המתח הזה הוא בין נסיקה לצביחה והוא קובע מבנה אופייני לשירים אלה. תחילת השיר בהגרתות מאופקת של תחושה נסיקה, לעתים אף התקרבות לאיזו הארה, לנגיעה בשולי "הגאולה", ואז בבת־אחת, מתרוששת ונפילה. כך לדוגמה, פותח השיר על מות הבריש (עמ' 35) בעלייתו של הבריש מבעצולותיהם לקראת מותו, עלייה ממשית שמתפתחת בו ציפיית התעלות לקראת ההתגלות הצפויה "צליל צליל פורשם באוביה. הוא בא / האור מקהה אותו. אך הוא הייב לראות". אך ההתגלות אינה אלא התגלותם של כלי הדריבים העסים על פגר של הבריש: "הארמיבר קירוב אל החרפים לכבד יורדות / פרוות הריע הקלות. הצללים והרשתות / מתרופפות על מקדי השעם. ובכן זה הכל". זאת היא הנסיקה והצביחה, והמעבר החד מתרחש גם במישור הלשוני: את מקום המלים הכבדות הדרמטיות ("יפוף בבוד במשרות המים", "מרחבי תבות הקמרא") תופסות מלים קלות, מרושלות, תוך יצירת אפקט אירוני משפיל.

נפילה אף יותר אכזרית, הקשורה בירושלים אפשר למצוא בשיר "האלכימאי מודינוס פורש בהדרי ירושלים" (עמ' 69), תוך שימוש בתהליכים אלכימיים (והשיר באמת לטרמינולוגיה המופלאה של האלכימאים, כגון "תמורות מתברך במוחק", מכנה העיר מודינוס (דמות היסטורית שוכנה לא בדה), לגאול את ירושלים מזהבה, כמו שהאלכימאים התיימרו לגאול את הזהב מהסתר־הפנים שלו בתוך המתכת הזולה. רובץ בתוך כך במנבק שבהדרי ירושלים, עורך מודינוס את ניסויו כמין היזיון־השבעה, שהעיר אמורה לזוקתו בשלמותו: הוהבן ירושלים מקביל לאקס האלכימי המובהק שבו מנסים הוהלה להחזיר את המתכת הזולה למצבה הזהב", שממנו הוכל לקום לתחייה הפעם ברמות הזהב הגואלתה: "זקן וצר"? / זהו נחשה כדי להשיבה לתאור הראשון / בסנים הגאל". השיר פותח בתיאור הניסוי ("שלושים יום אני רואה / שער הלב בתולה היא המבחשים בואור לבן / עם קימנן מכסף המכל"), וכם הפעם מתפתחת תנועה של נסיקה, שמימושה הפיסי הוא עלית הבגעת של העיפה הזהותה, עד שגוף בעצבות ודומה כי הגיע אל תבליתה: ברעבת / ומלי מלפפים על הקדרת. זבבים מטרוקים / שאחים מחובים בושה השאלה. שנב ממליכס". כך ללא כל תגיעה הכהות מירכית, מתרוששת הגינוה מ"שולי הגאולה", כמו נסיוגם הנואש של הבבים המבעים להיחלץ מקקיעות חכוכן מבועתים הם מטפסים בקירות הכוס עד שמגעיגים לשר ליהם וצונחים מטה כבלות כוחם.

לפעמים המבנה הפוך ומאפשר תפניות זהרות נוספת, במשחק התחול עם פרפים, כמו בשיר "משולש חסום במעגל" (עמ' 23), השיר נפתח בתחושת חסימה מחולשת, הכרוכה של השירה המדעית מושנת המגושה על ידי צירוף מסלכת של אסוציאציות מתחומים לשוניים שונים: תבניות הסיבה ג'אומטרית, חסימת עורקים, הסימה "ברדוך מאחור ולפנים" וחסימת הבריש את המפרץ: "במבן מבוים מושחתים / בריש חוסם את המפרץ מבוד באותלמה / בין המוקים של וריות מאולשים בורק הרים". תמונת הבריש ("כמו סכין כמים מושחזים") מעבירה אותנו – ושוב, בלי הערדה – לתמונה הולמית של המפרץ ("מבול כשלמה") ועוד אנו מתגלים מן האימה להולמיות, וכבר מתחולה התפנית השנייה – למטה, שוב אל החסימה: "עוד תערות עוד להיות כי רק פונת / הבי בעצם. עוד הכל כבילדות / פתוח לפניך".

התפניות הזהרות בין הקצות מסתיימות אצל פריינץ בהתבוללות מבכירות שונות. התבולה רוווחת היא קירוב קדטבי של הפתות, לרוב לטור שירי אחר, תוך איפוק רב בהתקרבות הגישה של צייד אל קודש, כמו למשל בסור הבוכר לעיל "שלבסוף רואים שולי הגאולה. שוב נופלים". אפקט המעבר מושג לעתים בעזרת הסימה המאפשרת שתי אפשרויות נוגדות של קריאה, כמו דרך משל בסורי הפתיחה של "קיסינה באוטובוס" (עמ' 78): "אלישה אבי היום בן שמונים או שמונה / מאות בשמנים". ההוגרה בין "שמונה" ל"מאות" מאפשרת את הסילסול בין הקבות ברוחו של הוקב בין מאיסת החיים והנראים אהובים ללא קץ ובין התורה לילדות, לחתולה, כאשר "הכל כבילדות פתוח לפניך".

והמראה שקטה ובהירה

"המראה שקטה ובהירה. הוזר היום שב מנסה / במי עבודה בה אגנה לשוב / להרגע. האור ישוב // מן הסכין אל המראה ושב / אל המראה ושב / אל עין נבולה, הנוזר / הכוכב ותרגע. הכוכב / על הראשון יונח בשלום". שיר זה (עמ' 102) – אחד משירי "במעבודה לזוזי אגם קצ'יבאסי" – הוא כולו החורות של אור השתוק פריות של דבר בתוך דבר: הסכין בגאה, המראה עם הסכין – בעין "הגבהלה" של חיינו־הביסוי (חויר היום), הבן הלאה ברגרסיה אינסופית של התזרות. הנזהר לקורא כי כל זה מחזור המשתקף בעינו של איש המעבודה, אשר בעיצת סכינו בוזה היא הסיבה שעינה נרגעת, ושובת על הראשון "ינוח בשלום". הארבע פעמים חוזרת מילות הארגעה בשירה "המראה שקטה", "לשוב להרגע", "תחזור הכוכב הכו ותרגע" (העין הנבהלה) ו"ינוח בשלום" – גם כאן כלול מות שתי התנועות ההפוכות של מילות הארגעה: לייצב את האני ולהעצים את המוות. אך חשוב להתמקד בשורת הפתיחה ("המראה שקטה ובהירה"), שכן מכבה נגזרות שתי ההשתקפויות גם יחד היא פתח לכלל השירה הזאת.

בשתייחס פריינץ ליצירתו עצמו, במאמר "האגם והמראה" ("מעריב" 23.11.76) הציג שני מודלים של שירה – האגם והמראה "שניהם משקפים את העולם ובשניהם משתקפים פנים שונות של מעשה היצירה". אבל כאשר מימי האגם נרגעים – "נחפר הכל עיסה דלוחה שאינה משקפת דבר אף לא את עצמם". ואילו לגבי המראה מביא המשורר את דברי ליאונרדו: "תהיה נפשך כמראה זו, המשקפת את כל הדברים, כל התצורות והצבעים, והיא עצמה בהירה ושקטה כל הימים". כאשר המציאות המשתקפת במראה רוחקה משקט והבהירות, הרי שיקופה בסני המבוכית השקטה והבהירה, עשוי להבביד את נגושת אי־השקט ואי־הבהירות, כלומר גם המפגש בין המציאות, כפי שהיא נשקפת בשירת פריינץ, לתודעתו הקרה והבהירה – המפגש בין האבסורד והנוסחה, בין התוהו והסדר, בין השירה והמדע, אבל בעיקר לדיכוטומיה המקובלת של שתי התרבויות – השירית והמדעית – שבכביכול אינן ניתנות להישקר, וגם בניגוד לתמונה של שני המשטים הנפרדים המשתקפים זה בזה – המדע והשירה בשירת פריינץ הם שתי פנים שונות של אותה מהות – והוצבים את אותו הניגודים: את המשמעות של החוסר משמעות, את הנוסחה של האבסורד.

הנוסחה של האבסורד היא אמנם אבסורד, אבל האבסורד המתנמה בנוסחה נהפך ממילא לתבנית מסודרת (ולכן מרגיעה, מספקת) לפחות במהותו. והרי זהו הייחוד כמות גוש אבסורדי מפוחל ולא מסודר, שמסתתר־בתורתו העיקרית למצוא סדר בעולמנו האבסורדי הנבפחל. ואם לא בעולם עצמו, הרי לפחות בדרך שבה הוא משתקף במוח.

פרק מתוך החיבור "שתי התרבויות": על שירה ומדע בספרות העברית החדשה.

יאיר שפרינצק. גיבור הביזיון

מערכה ראשונה

אין צורך להרחיק עד הביכורות כדי להביע שאט־נפש ותדהמה ולהוקיע את האלימות שקנתה לה שביתה במציאות הישראלית. די היה לצפות ביום שני אחר־הצהריים בשידור המיוחד מן הכנסת, כדי להבין ולדעת שהביכורות נדרו אל אולם הכנסת והן גם ישארו שם. קשה להאמין אבל אלה האנשים שבחרנו בהם, ועוד בשיטה דמוקרטית שאנחנו גאים בה. אם כך, יש מקום לחשוש שהדמוקרטיה אינה השיטה הטובה ביותר, אם היא הופכת את בית־הנבחרים לקרקס שמככבים בו מוקיונים עלובים ומגוחכים, והם האמורים לקבוע את עתידנו.

לא יאמן. לאחר נאומו של נשיא המדינה, נאום מנומס ומכובד, שמיקד את תשומת הלב בבעיות־יסוד של הציונות והמדינה, כאשר מר הרצוג מנבא ואולי אינו יודע עד כמה הוא מנבא, הגיע תורו של ח"כ יאיר שפרינצק. בשבוע שעבר, כיניתי כאן את שפרינצק בלשון־המעטה, כתמהוני ולא־מציאותי. מתברר שהאיש הזה מנותק לגמרי מן המציאות. והוא גם מסוכן – הן בשל דעותיו הגזעניות והן מפני שאין הוא תופס לאן הוביל את הכנסת ברגעים היקרים שנמסרו לרשותו אך ורק מתוקף גילו.

בפנים אטומות לגמרי קרא שפרינצק את נאומו כשאגודלו מתנועעת מאליה, כמו אין לו שליטה עליה. כך התקבל הרושם שאין לו שליטה גם על מחשבותיו המתגלגלות מאליהן. בתחילת נאומו היה אפשר להבחין בפרצופים משועשעים בין חברי־הכנסת, גם מן הליכוד. אפילו רפל איתן, שאינו מצטיין בחוש־ההומור שלו, נראה משועשע. האם איני טועה, הבחנתי שמץ חיוך אירוני על פרצופו של הנשיא, שלאחר־מכן נע ונד בכסאו בחוסר־סבלנות. דומה לי גם ששמעתיו לוחש לשפרינצק כי יסיים את דבריו.

אבל חבר־הכנסת הנדיש אינו מן הנוהגים. אין הוא רואה ואינו שומע. למשמע דברי הלהג שבפיו, נעשו הפרצופים המשועשעים למופתעים וזועמים. שפרינצק עשה מעשה שלא ייעשה, ונשא נאום פוליטי. כאשר צפיתי בו, חשבתי שאני מעריפה כבר את כתנאי הלה לפחות זו ושנה, לא אחד משלנו. ואילו לשפרינצק יש לו ייחוס חבר־אבות העלולים להטעות את התמימים. לכהנא אין אפילו מסוה של הגינות ושייכות, ושפרינצק שייך למשפחת האבות המייסדים.

למשמע דבריו, אין ספק שהיה הכרח בהפגנה. לא היה אפשר לעבור לסדר היום ללא מחאה. אבל אפשר היה לצפות מאנשי השמאל בכנסת למחאה רצינית ומתוחכמת פי־כמה. היה אפשר לצפות להפגנת זעם שקטה ומכובדת, ולא לצריחות, צעקות וקריאת סיסמאות מהסוג שמשמיעים כדי להגיע למהומות. דומה שחברי מפ"ם הצטרפו ללא־הזמנה למקהלה זו שיש המבקשים למצוא לה עתה צידוקים. נראה שחברי־כנסת מסוימים, כאברהם בורג, רוצים להדגים שמה שאתם יכולים (כלומר אנשי רצ), אני יכול יותר טוב.

מי שצפה בטלוויזיה ולא יכול לשמוע מה שנאמר, בהיעדרם של מיקרופונים, התקשה להאמין למראה עיניו. זו היתה גם טקטיקה מוטעית: אדרבה, נאלצו חברי־כנסת אלה לבקש כי יושבעו על־ידי אותו יאיר שפרינצק שהגג את ניצחונו האפסי. אם יש טעם לכבד את מחאתם של אותם חברי־כנסת מן השמאל, אין טעם להצדיקם על שנהגו כמו שנהגו. הרי אנו מקווים לאופוזיציה שמאלית רצינית, ולא לאלה שינסו להתחרות בשפרינצק. כי במקרה זה ידו תהיה תמיד על העליונה.

תוצאת המהומה המביכה היתה שחבר־הכנסת דב שילנסקי נבחר ליו"ר הבית. הבחירה לא נרתתה, כפי שקיוו רבים. עכשיו אנו תקועים אתו לארבע השנים הבאות. אמנם שילנסקי נראה לעומת שפרינצק כאדם מתון, שפוי ובעל נימוסים טובים. קשה לבוא בטענות על נאומו, גם אם מכירים את דיעותיו.

אני רק חוששת שהחיזיון שראינו הוא רק המערכה הראשונה. כנראה נגזר עלינו ממשלה וכנסת שבהן פורענות אחת תרדוף את משנה. אלא אם כן, לנוכח השילוב הלא־קדוש של ימין לאומני־קיצוני וחרדים משפילי־עיניים, הרואים היטב מאוד מה כדאי להם ומוליכים את כולם בכחש – תקום אופוזיציה שמאלית חזקה, שעיניה אינן רק למהומות והפגנות־מחאה ראוותניות. מושב הפתיחה של הכנסת אין בו להפיח בנו תקוה.

הפעם צחקתי

אני חוששת שאליזבת אלכסנדר, שהופיעה ב"סיבה למסיבה", אכן תיאלץ עכשיו לשכנע רבים וטובים שאינה מטורפת: היא הוליכה, מרצונה הטוב, להשתקע בישראל. כמה ימים קודם הופעתה ביקרתי, לגמרי במקרה, בבית־המלאכה שלה בירושלים. התפעלתי מן הקרמיקה היפה שלה. והנה היא ב"סיבה למסיבה", יפה חוזרת ושופעת חן וקסם אישי, ללא אותה מודעות עצמית המצויינת, נשים ישראליות. היא מספרת על אהבה ממבט ראשון שהתאהבה בירושלים ובישראל, עוד ב־73. למרבה הפלא לא רק היתה מוקסמת אז, אלא נשארה מוקסמת עד היום. היא אף שואלת בפליאה, איך אפשר להתגעגע לאנגליה כשגרים בירושלים. אבל רבקה מיכאלי התמיצה את הראיון אתה. וזה קורה לה אכן לעתים קרובות.

את הראיון עם שלמה קאלו, שישב עם הזמרת רבקה זוהר, אני מודה שלא הבנתי. נשגב מבינתי מה רוצה האיש המוזר בכחול, המטיף כנראה לחיי פרישות ולאושר על־אדמות, ומה מבקשים חסידיו השוטים הלבושים אף הם בכחול, מפני שזה כידוע צבע השמים והאין־סוף. מה הטעם להזמינו ל"סיבה למסיבה"? אלא אם כן האטרקציה היא רבקה זוהר, שאף היא כבר עברה חזרות מזהרות בימי חייה.

אבל הכל היה כדאי בשביל לצפות בטוביה צפיר ואסנת וישינסקי, בקטעים מתוך המופע החדש שלהם. היא חיקתה את הזמרת יהודית רביץ, שלומית אהרון ורבקה זוהר והוא – את הפוליטיקאים אהובי נפשו. והוא נראה האותנטי יותר מתמיד וללא ספק יותר משכנע. הפנינה היתה אסנת וישינסקי בחיקוי של ריטה, השרה "הכניסיני תחת כנפך" ומתעלפת בתוך כך עם ביאליק המסכן, שאינו יודע מה נפל עליו. צחקתי עד למרעות. אין כמו וישינסקי שתפסה כיצד מתעללת ריטה באחד משירי האהבה היפים ביותר שנכתבו אי־פעם. על מני פאר כבר כתבתי הכל ואין לי מה להוסיף. ללא ספק היה אפשר לוותר על הקטע המרתיע שבו נהפך ליהודי חרדי. כרדו של פאר, היה המעמד תפל ולא מצחיק. אילו צפיתי בו במקום אחר, הייתי חושבת שזה קטע אנטישמי ממש. רבים מתנגדים לחרדים בממשלה, אבל בכך

אסנת וישינסקי. פנינה של חיקוי

קרה של פאר, זה מעיד על הבנה לקויה ותוסר־כישרון.

כך אנחנו נראים

"מוסף המוספים" הוא בעיה. מדי ערב שבת אנו מולעטים בעיתונים המתחרים זה בזה במרץ בלתי־נלאה – בחידושים אישיים, בחשיפות שלא־לצורך, בחזרות על אותו ראיון ממש (כדוגמת הראיונות עם נסים אלוני ביום שישי האחרון), ובגודש מילולי מרהיב. ולאחר כל זאת, אנו מגיעים באפיסת כוחות ממש אל "מוסף המוספים", והנה שוב הם אלה שכבר לא נותר להם מה לחשוף, ואין דבר בחייהם שעוד לא גילו לנו.

לפחות בתכנית הפעם הופיע עמיתי יואל מרקוס. אין הוא מן החשפנים המקצועיים, והראיון אתו התפרסם ב"במחנה", שאינו מגיע לקהל הרחב. למרקוס זו הופעה ראשונה בטלוויזיה. מבחינה זו הוא מקרה נדיר. אין ספק שקוראי "הארץ" סקרנים לראות ולשמוע את יואל מרקוס. שלא כשודרי טלוויזיה, שהקהל הרחב חש כי הוא מכיר אותם היכרות אינטימית, ואף נותן לכך ביטוי – עיתונאים בעיתונות הכתובה הם כעין דמויות עלומות. הקוראים נוטים לצייר בנפשם תדמית של האיש מאחורי השם המוכר. הם מקווים כי האדם שהם פוגשים יהלום את הציפיות שיצרו וטיפחו בדמיונם. אני מקווה שפגישתם עם יואל מרקוס נעמה להם והוא מילא אחר ציפיותיהם. מהיכרות אישית אתו, אני יכולה להבטיח להם שהוא גבר נאה פי־כמה בחיים. יש משהו בתאורה או בתצלומות של הטלוויזיה, שלפעמים מקפיאות ומצחיבות את המרואיינים.

אבי פוגר וחן מרגלית התמיאו למרקוס, הבציק, ואין מי שבוהל במוד מאוד, ובייחוד עיתונאים החושים כאילו הם כותבים בוואקום. עכשיו הכל יודעים איך נראה יואל מרקוס. מה הוא חושב, אפשר לדעת מקריאת "הארץ". השאר נותר בינתיים הסוד. מרקוס, תודה לאל, אינו נוטה לחשפנות־יתר.

אבל מרקוס יוצא־דופן מבחינה זו ואינו אופנתי. אך הנה שתיים מן המארחות, ואמינו לי, כבר אין לנו צורך בסאטירה. המארחות נבחרו הפעם בהקשר לכתבה של אמיר פלג ב"חדשות". אבל פלג נקט לפחות לשון אירונית־סאטירית, ואילו ב"מוסף המוספים", התייחסו מרגלית ופוגר לשתי המארחות ברצינות גמורה. פוגר אף ראה חובה להפגין מומחיות בענייני אירוח.

אנט פלאסטר־שרון. פרצוף של מדינה

שתי הגברות המאופרות בקפידה השמיעו דברי חכמה חיוניים שאין טעם הדי לחזור עליהם. אלא שאנט פלאסטר־שרון נראתה ממש כאילו אינה מבינה מה מדברים אליה. אף המארחת השנייה, שלי שבדרון, גברת עם פנטהאוז, עשתה לעצמה יחסי ציבור כאילו היתה יין, אם כי לא עתיק.

אם בקטע סאטירי־הומוריסטי אנו עוסקים, מדוע לא הוזמנה לאולפן גברת ושמה מיכל בקר שכמיה היה משפט השבוע? וזה הציטוט המדויק של דבריה: לאירוחים מיוחדים אני מוציאה כלי חרסינה לבנים, תוצרת גרמניה, אותם כמובן אי־אפשר לשטוף במכונה. בשביל מה יש עוזרת?

זה כנראה פרצופה של החברה הישראלית החדשה, הוולגארית הנובורישית. כך אפשר להגיע רחוק, אפילו עד פרנקפורט – שבה ישבה גברת זו כמה וכמה שנים. כנראה אפשר לקנות שם חרסינה גרמנית מעולה.

טיעונים אמוציונאליים

"בוק אידר", מוהיר מאיר שיטרית, גזבר הסוכנות, שבשעתו הצביע בעד החוק מיהו יהודי, ועכשיו, לאחר פגישתו עם יהודי ארה"ב, הוא מבין במה דברים אמורים. אפשר להסיק מכך שחברי־הכנסת אינם מעודכנים בעניינים עקרוניים ומהותיים. מנהיגי יהדות ארה"ב מטריחים עצמם ומגיעים לכאן, לאחר הכינוס הסוער שלהם בניו־אורלינס, שריווח עליו שמעון שיפר. "הישראלים אינם מעריכים כראוי מה קורה", אומר אחד מהם. ואחר, שדמעות בעיניו, אומר: "באושוויץ לא שאלו אותי אם אני רפורמי או אורתודוקסי". "ארבעים שנה לאחר השואה" אומר אחר, "קיוויתי שלא יהיו לי בעיות עם יהדות".

אנו משתכנעים שהדברים בנפשם של יהודי ארה"ב. שושנה קרדין, שהייתה נשיאת הפדרציות היהודיות בארה"ב, הכוללת 280 פדרציות – סודרות ובאה ל"זה הזמן". לצד טיעונים עניינים, היא משמיעה גם טיעונים אמוציונאליים מאוד. הגברת האינטליגנטית, הנאה מאוד, סבורה שחוק זה אינו בגדר עניין פוליטי, ואסור בשום פנים שישמש בסיס להרכבת הממשלה הבאה. היא מתקוממת נגד ההשוואה של רוון בריישי בין ירושלים ובבל, ומתווה שיהודי ארה"ב, אם לא היו מאוהבים בישראל ומאמינים בה, לא היו טורחים לבוא לכאן ולהסביר את עמדתם הנחושה. הקשר שלהם עם ישראל לדבריה, הוא קשר עמוק, שהולך והעמיק מאז מלחמת ששת הימים. וגדולים קשור בגדולה של מדינת ישראל. אלא שיהודים טובים אלה כנראה תמימים מאוד. אין הם יודעים עדיין ששמיר רוצה להיות ראש ממשלה בכל מחיר והליכוד ימכור אף את נשמתה של מדינת ישראל לחרדים האנטי־ציונים.

לגנוז מיד

כאשר כתבתי לאחר "שנה בשעה, 1960", שמוטב לגנוז את שאר התכניות אם הן יהיו במתכונתה של התכנית הראשונה, חשבתי שאולי אסור לשפוט סדרה חדשה בתחומה שבאת לאחר תכנית ראשונה בלבד. מתברר שצדקתי. על הטלוויזיה להודות בכישלון. אין זה אסון. כבר היו דברים מעולם. "שנה בשעה, 1945" היתה אף גרועה מהתכנית מקודמתה, וזה ממש הישג.

העורכת־המפיקה דינה כהנוביץ, בשיתוף־פעולה עם כותב קטעי הקישור, אמנון בירמן (האם זה האיש שכתב ספר על הסאטירה? ממש לא יאמן) הוליכו כנראה שהתכנית תכלול רק טריוויה. אבל גם לטריוויה יש חן משלה והיא יכולה להיות משעשעת, אם יודעים כיצד להגישה וכמה לבחור. אבל ב"שנה בשעה" הכל עומד בסימן חובבנות, תפלות ושעמום מתמשך, כאילו נקלענו לערב שנשים צדקניות עורכות בבית אבות, כדי להנעים את זמנם של יושבי המקום ולהזכיר להם נשכחות.

כך אנו עדים לשילוב שרירותי של אירועים, צילומים ומופעות. בשנה חשובה ומרכזית, שנת סיומה של מלחמת־העולם השנייה. התוצאה היא הופעה דלה עם תלמידות בית־ספר למחול, המקרקעות על מרפסת כמרים־תיכוניות לצלילי המוסיקה של מרק לבריי לאופרה "דן השומר". הדברים מגרמים עד לעייפה. כל מעמד מצטייר מלאכותי ומעושה עד לגיחוך. אפילו הקהל נראה כאילו מאחוריו כל אחד מהם עומד לחשן, ומסביר לו כיצד להיראות ואילו הבעות פנים להפגין. לכל העיסה הזאת מתוספים שלמה בר־שביט ונסים עזיקרי כמין מבוזים. לא ברור אם הם משחקים את עצמם או שני זקנים סניליים, המגדרדרים זה לזה ושואלים שאלות נואלות. אפשר לוותר על התכנית הזאת.

מכתבים למערכת הארץ

שפינוזה וניטשה

"הארץ" מיום ששי 2.10.88 הביא במוסף סקירה השוואתית על שפינוזה וניטשה, תחת הכותרת הפרובלמטית "אהבת אלוהים ואהבת הגורל", מפרי עטו של פרופ' ירמיהו יובל.

המחבר, בדומו על כך שיחסו של ניטשה אל שפינוזה מסובך, מביע את דעתו כי קיימת קרבה רוחנית גדולה בין הוגי הדעות האלה, אם כי יש גם ניגודים ביניהם.

ניטשה בעצמו התבטא באופן הפכפך בהזדמנויות שונות על שפינוזה. בגלוית־דואר אל ידידו אוברבק, שאותה מביא יובל, מביע ניטשה התפעלות משפינוזה. הוא מזכיר מספר נקודות שבהן הוא מסכים אתו: שלילת הרצון החפשי, התכליות של סדר העולם המוסרי, ועוד. אך הוא לא מתעלם מכך שיש גם הבדלים גדולים ביניהם.

ואכן בספרו Frohliche Wissenschaft, Buch V, Aphor., ע' 372, מדבר ניטשה בלגלוג על הרעיון הנדרכני של שפינוזה, amor dei intellectualis, ומבטל אותו כחסר כל משמעות. נשאלת אפוא השאלה, האם מוצדק והגיוני לומר על מי שמביע דעה כה שלילית על הרעיון הנעלה ביותר של שפינוזה, כי הוא קרוב אליו רוחנית?

יחד עם זאת אין ספק כי ניטשה היה דמות רוחנית חשובה ומקורית בסוף המאה שעברה בגרמניה.

אחת התכונות האופייניות של שפינוזה היא הרגש ההומאני העמוק, אהבת האדם. די להזכיר את המשפט במאמרו על תיקון השכל, שתנאי אחד של האושר שלו הוא כי גם אנשים אחרים יהנו מאותו אושר.

היחס של ניטשה אל בני־אדם שונה לגמרי. האדם העליון שלו מביט על ההמון בגאווה ובבוז. בוודאי בניגוד לרוחו של שפינוזה.

לפי יובל, קיימת קרבה מובהקת בין שני הוגי הדעות מבחינה תאורטית: שניהם מכירים רק במציאות אימננטית – במלים אחרות, רק העולם הזה, הנתפס בחושינו ובשכלנו ובו אנו חיים, הוא ממשי – ודוחים בתוקף כל רעיון על מציאות טרנסצנדנטלית מעבר לטבע. אך האם הקריטריונים האלה משמעותיים מבחינת הפילוסופיה של שפינוזה?

שפינוזה היה אמנם נטורליסט, אך לא במובן הוולגארי של המאה הקודמת. בשבילו לא קיימות אובייקטיבית שתי ישויות שונות, הוא לא דואליסט או פלורליסט. המציאות היחידה האמיתית בשבילו היא ה"סובסטנציה", היש האינסופי המוחלט שנתפס על־ידי השכל כבעל תארים אין ספור. וכל תואר מתגשם באופנים סופיים. "הדברים המיוחדים", באמור בתוספת למשפט זה של חלק I, משפט 25 של תורת המידות, "...אינם אלא... אופנים שעל־ידם מתבטאים תארי־האלוהים באופן ידוע ומסוים".

לפי שפינוזה, עולם התופעות הזה "האימננטי", כפי שהוא נתפס על־ידי בני־אדם ויצורים אחרים, "שהם כולם, אם גם במדרגות שונות, בעלי־נפש" – Omnia animata (תורת המידות II, משפט 13, הערה), אינו ישות ממשית עצמאית, כי אם התגשמות של האחד האינסופי המוחלט. שפינוזה אמנם רציונליסט גדול, אך לא מוחלט. ב־ratio שלו מתקשרת הכרה מדרגה II באופן אורגני עם ההכרה האינטואיטיבית (Scientia Intuitiva), שהיא דרגה III, שיש בה אלמנט מיסטי, ואשר מביא לתודעתנו את אחדותנו עם כל היקום ועם האחד המוחלט.

לכן יהיה זה לגמרי מוטעה להשוות את אהבת האל (Amor Dei) של שפינוזה עם אהבת הגורל של ניטשה. לסיסמה הזאת שלו יכולה להיות רק משמעות אחת מבחינת משנתו של שפינוזה: להשלים (עד כמה שאפשר) עם הגורל, מתוך הכרה בהכרחיות של סדר המאורעות בטבע.

רעיונו העיקרי של ניטשה היה זה של המחזוריות הנצחית. הוא האמין כי אחרי תקופת־זמן מסוימת ההיסטוריה תחזור לקדמותה, וכל מה שאירע בעבר יקרה שוב בגלגול חוזר. לרעיון זה אין כל בסיס רציונלי, ולכן אין לו כל ערך פילוסופי.

ד"ר י' אייזנשטיין
רמת־גן

דון־עובדיה, דון־יצחק

התגובות של המאפיה הסיציליאנית מתוזרות בהשוואה לנקמות המתוקות שאותן מאפשרות תוצאות הבחירות האחרונות בישראל.

בעיתונים נמסר כי ש"ס העלתה דרישה סודית, להחליף את שר האוצר משה נסים בשר יצחק מודעי, על רקע יריבויות בעבר בין השר נסים לרב עובדיה יוסף (ניסוח עדין של אילן שחורי ב"הארץ", 9.11.88, שמאחוריו מסתתר סיפור (נרסה) עתיק־יומין).

וכי מה כבר עלה במוחו התמים של דון־קורליאונה להכניס במיטת שונאו את ראשו הכרות של הסוס האהוב עליו. אין כלל מקום להשוואה עם "הדרישה הסודית" של דון־עובדיה, המוציא לפועל קר המזג של התורה – דון־פרץ.

אני רק לא מבין מדוע שני אלה מתעקשים לשכנע אותי, שדווקא הם משמשים בתפקיד נציגיו הרשמיים של אלוהי, יודעים את כל רצונותיו וכוונותיו, וכל קשר ביני לבינו צריך להיעשות בפיקוחם ובתשלום.

חזקיה לאובוב
בת־ים

פגיעה בנשות ישראל

במכתבכם ביום 13.11.88, "דרס את אשתו אך לא ייאסר", נשמעה כפרסומת מופגנת לבעלים כועסים – נמצא הפתרון, אפשר לדרוס את אשתך בשקט ולא תיאסר!

אף מלה על העוול שנעשה. השופט עמוס זמיר נעתר לבקשה של הסנגור עו"ד צבי לידסקי להסתפק בעונש המאסר של שלושה חודשים, אותם הספיק הנאשם לרצות, לאחר שעלה עם רכבו על המדרכה, ובכוונה תחילה ואכזריות דרס את אשתו וגרם לה פגיעות קשות בכל חלקי גופה.

הטענה של הסנגור היתה, שעל השופט להתחשב בכך שעל הנאשם אפרים ששון (34), נהג מונית באור־יהודה, לשאת בתשלום מזונות לשלוש בנותיו.

במקרה כזה המדינה צריכה לדאוג לבנות ולהרחיק כאב רוצח, ואת האב יש להשליך לבית־סוהר לשנים רבות. זאת שערוריה, ופגיעה בכבודה ובחירות של כל נשות ישראל!

ד"ר עדה אהרוני
יועצת ועד נגד אלימות נגד נשים
חיפה הצפון

תן: תשלומי פרמיה ללא הצמדה
קח: כיסוי צמוד

סוכנות הביטוח המובילה בישראל - א. אילן - מפתיעה שוב: והפעם מהפכה של ממש: התשלום עבור הביטוח - בתשלומים לא צמודים. (בלי לפגוע בהצמדה המוחלטת שיש לפוליסה שלך, בין דולרית או שקלית).

תן 8 תשלומים לא צמודים
הכיסוי צמוד עד האגורה האחרונה

עכשיו אתה יכול לישון בשקט. הפרמיה, כלומר הסכום הנומינלי (הלא צמוד) ששילמת לפני שנה הוא הסכום שתשלם השנה. (בכפוף לבדיקתנו). מצד אחד - אתה לא צריך לחשוש משום פיחות או עליית מדד, מצד שני אתה מכוסה בפוליסה צמודה במלאה (לדולר או למדד עפ"י בחירתך). קח עפרון ליד ועשה חשבון:
אתה חוסך את כל תשלומי ההצמדה וכמובן, ככל שערך הפוליסה שלך גבוה יותר - אתה חוסך יותר.

סוכן הביטוח שלך לא מסוגל...
אנו היחידים שמסוגלים לעשות זאת.
בדוק עוד היום עם סוכן הביטוח שלך - ותחזור אלינו.

כיסוי בחברות הביטוח הבטוחות ביותר
אנו חתמים וסוכנים של חברות הביטוח המובילות והבטוחות בישראל.

פלפל עם היסטוריה
סוכנות הביטוח א. אילן מפתיעה מידי פעם את עולם הביטוח בחידושים מרעננים. בעשור האחרון, הוכיחה הסוכנות שהפלפל שלה הוא הכוח המניע את השוק. א. אילן יוזמת - והאחרים בעיקבותיה.

גם אם אינך לקוח של א. אילן, נשמח לעמוד לרשותך בפרטים נוספים, התקשר אלינו עוד היום.
חשבים / גזברים / מנהלים: לתאום פגישה עם מר א. אילן, יש להתקשר לקרן, טל: 03-5464336

א. אילן סוכנות ביטוח עם פלפל
השל"ה 5 תל אביב, טלפון: 03-5464333 (16 קווים) פקס: 03-5464113